

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

นางสาว น้ำผึ้ง ทศนัยพิทักษ์กุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

U.S. - MALAYSIAN RELATIONS AFTER SEPTEMBER 11, 2001

Miss Namphueng Tassanaipitukkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย

หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

โดย

นางสาว น้ำผึ้ง ทศนัยพิทักษ์กุล

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรัตน์ โหระชัยกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สรวิศ ชัยนาม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรัตน์ โหระชัยกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงทอง ภวัครพันธุ์)

น้ำผึ้ง ทศนัยพิทักษ์กุล : ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 (U.S. - MALAYSIAN RELATIONS AFTER SEPTEMBER 11, 2001) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ. สุรัตน์ โหราชัยกุล, 313 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 โดยวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุผลักดันให้ทั้งสองประเทศดำเนินการปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัน อันนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันอย่างใกล้ชิด ในช่วงเวลาดังกล่าว การศึกษานี้ได้นำเอาแนวความคิดว่าด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีสมมุติฐานที่ว่า “เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ว่าด้วยนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย เป็นภาวะเงื่อนไขที่ทำให้มาเลเซียปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา เพื่อผลักดันการเปิดการค้าเสรี และเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อมาเลเซียในการจัดการกับปัญหาการเมืองภายใน และเพื่อรักษาสถานเศรษฐกิจของชนชั้นกลางชาวมลายู”

จากการศึกษาพบว่า หลังเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นโยบายหลักของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ การต่อต้านการก่อการร้าย สิ่งที่เกิดขึ้นในกรณีของมาเลเซีย คือ การได้ร่วมลงนามเขตการค้าเสรี และมีความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นอย่างมากกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งการที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศนั้น ไม่ได้เพิ่งจะเกิดขึ้นหลังจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 แต่เป็นความต่อเนื่องที่มีมาในแง่ของการดำเนินนโยบายเสรีนิยมของรัฐบาลมาเลเซียตั้งแต่ยุคมหาธีร์ ฉะนั้นเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 จึงเป็นตัวเร่งที่ทำให้มีความร่วมมือระหว่างกันเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องการที่ประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สำหรับความร่วมมือทางด้านความมั่นคง สิ่งที่พบคือมีความร่วมมืออย่างกว้างขวาง แต่ดำเนินไปในลักษณะที่มาเลเซียระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพราะมาเลเซียต้องคำนึงถึงทัศนคติของโลกมุสลิมทั้งในประเทศและนอกประเทศในการให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นรูปธรรมคือ การที่มาเลเซียยืนยันไม่ให้มีการคงกองกำลังทหารในประเทศของตน

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....ลายมือชื่อ.....
 สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....ลายมือชื่อ.....
 ปีการศึกษา 2551.....

4881123724 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORDS : U.S. / MALAYSIA / RELATIONS / SEPTEMBER 11, 2001

NAMPHUENG TASSANAIPITUKKUL : U.S. - MALAYSIAN RELATIONS AFTER
SEPTEMBER 11, 2001. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SURAT
HORACHAIKUL, 313 pp.

The main theme of this thesis is study on U.S. - Malaysian relations after September 11, 2001. Employing the concept of interdependence as a framework of analysis factors affecting the U.S. and Malaysia relations after September 11, 2001. The hypothesis of this thesis is that diplomatic normalization and close relations between these two countries after September 11, 2001, was determined by their respective economic and security interests in the context of a changing international situation from "war on terrorism".

According to the study, the U.S. counter-terrorism policy toward Southeast Asia after September 11, 2001, have deeply effected on close relationship on economic and security cooperation. In economic relations, the U.S. and Malaysia signed a free trade agreement (FTA). Actually, both countries have continually cooperated on economic since Mahathir's liberalism policy. Therefore, September 11, 2001 have accelerated their closer relations. Although they have a connection increasingly on security, Malaysia has to concern about public opinion and Muslim world attitude. For example, Malaysia is against the U.S. conducting any sort of military-like operation in the country.

Department : International Relations..... Student's Signature : .....

Field of Study : International Relations..... Advisor's Signature : .....

Academic Year : 2008.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรัตน์ ไชราชัยกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้กรุณาให้โอกาส คอยให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนการตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเป็นรูปเล่มสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ สรวิต ชัยนาม ประธานกรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงทอง ภวัครพันธุ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กุลลดา เกษบุญชู-มีดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภมิตร ปิติพัฒน์ ที่กรุณาให้โอกาสและกำลังใจ ตลอดจนข้อแนะนำที่เป็นจุดเริ่มต้นในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ในด้านต่างๆ อันเป็นรากฐานที่ดีสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณบุคลากร ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยทั้งในด้านการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และคอยให้คำแนะนำ รวมทั้งกำลังใจ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทฉบับนี้ และขอขอบคุณคุณไพโรจน์ ส่องสมบูรณ์ และคุณวรทิพย์ นุชพงษ์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ อีกทั้งยังเป็นกำลังใจเสมอมาจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณน้องชาย ญาติสนิท เพื่อนที่รัก รุ่นพี่และเพื่อนร่วมรุ่นทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจ เป็นแรงผลักดัน ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือ ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ บิดา มารดา ที่คอยให้กำลังใจและการสนับสนุนในด้านต่างๆ ตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่ผู้เขียนท้อแท้และหมดกำลังใจ จนทำให้ผู้เขียนสามารถยืนหยัดทำงานวิจัยฉบับนี้จนประสบผลสำเร็จได้ในที่สุด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมุติฐาน.....	17
1.3 กรอบความคิดในการศึกษา.....	17
1.4 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	21
1.5 ขอบเขตในการศึกษา.....	22
1.6 ประโยชน์ในการศึกษา.....	22
1.7 วิธีการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล.....	22
1.8 การนำเสนอ.....	23
2 ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียก่อนเหตุการณ์	
11 กันยายน ค.ศ. 2001.....	24
2.1 ความสัมพันธ์ในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนอร์มาห์ ฮัสดีน (ปี ค.ศ. 1981-1997).....	24
2.2 วิฤติเศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997.....	38
3 ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์	
11 กันยายน ค.ศ. 2001.....	52
3.1 เหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 กับสงครามต่อต้านการก่อการร้าย.....	52
3.2 บทบาทความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายสมัยรัฐบาล นายกรัฐมนตรีนอร์มาห์ ฮัสดีน (ปี ค.ศ. 2001-2003).....	58

บทที่	หน้า
3.3 ความสัมพันธ์ในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนายอับดุลลอฮ์ อะห์มัด บาดาวี (ปี ค.ศ. 2003-2008).....	73
4 ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001.....	105
4.1 ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย.....	105
4.1.1 ความร่วมมือระดับทวิภาคี.....	105
4.1.1.1 การจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Regional Center for Counter-Terrorism - SEARCCT) และความร่วมมือทางด้าน ความมั่นคงระหว่างกัน.....	105
4.1.2 ความร่วมมือระดับพหุภาคี.....	123
4.1.2.1 ความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายกับสมาคมประชาชาติ แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations - ASEAN).....	123
4.2 ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย.....	138
4.2.1 ความร่วมมือระดับทวิภาคี.....	138
4.2.1.1 การลงนามข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Framework Agreement - TIFA).....	138
5 ปัจจัยที่มีผลผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001.....	151
5.1 ปัจจัยที่ส่งผลให้สหรัฐอเมริการ่วมมือกับมาเลเซีย.....	151
5.1.1 สงครามต่อต้านการก่อการร้ายกับหลักการบุช (Bush Doctrine).....	151
5.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้มาเลเซียร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา.....	194
5.2.1 สภาพสังคมและการเมืองภายในมาเลเซีย.....	194
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	274
รายการอ้างอิง.....	284
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	313

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงมูลค่าการส่งออกและนำเข้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 - 2006.....	83
2 แสดงตัวเลขงบประมาณการช่วยเหลือในโครงการด้านความมั่นคงที่สหรัฐอเมริกาให้กับมาเลเซียตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 - 2009.....	111
3 แสดงตัวเลขงบประมาณการช่วยเหลือในด้านความมั่นคงและรักษาสันติภาพที่สหรัฐอเมริกาให้กับมาเลเซียตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 - 2009.....	122
4 มูลค่าส่งออกของมาเลเซีย จำแนกรายประเทศ ปี ค.ศ. 2001-2007 (9M).....	139
5 มูลค่านำเข้าของมาเลเซีย จำแนกรายประเทศ ปี ค.ศ. 2001-2007 (9M).....	140

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศมาเลเซีย นั้นมีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ไม่เพียงเพราะทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ยาวนานมาตลอด 4 ทศวรรษเท่านั้น แต่ในระดับและลักษณะความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาอย่างน่าสนใจ โดยเริ่มจากความสัมพันธ์อันดีต่อกันมาตั้งแต่สมัยการประกาศเอกราชของสหพันธรัฐมลายาในปี ค.ศ. 1957 ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำหลังสงครามโลกครั้งที่ 2¹ ทั้งด้านการค้า การลงทุน ความมั่นคง ความร่วมมือในการแก้ปัญหาเสพติด การแลกเปลี่ยนทางการศึกษาและวัฒนธรรม²

สำหรับความสัมพันธ์ในช่วงสงครามเย็นนี้ ประเทศในภูมิภาคยังได้รับความช่วยเหลือทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรม ส่งเสริมการส่งออก ตลอดจนความช่วยเหลือด้านอาวุธและการฝึกฝนทางทหาร³ จากการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีโต้ (Southeast Asia Treaty Organization - SEATO)^{**} ที่ถึงแม้ว่ามาเลเซียจะไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกและไม่ได้

---

* มาเลเซียเดิมชื่อสหพันธรัฐมลายา ได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อ ค.ศ. 1957 ซึ่งมีเขตแดนเพียงคาบสมุทรมลายา ต่อมาปี ค.ศ. 1963 รวมตัวกับซาราวัก ซาบาห์และสิงคโปร์ และเปลี่ยนชื่อเป็นมาเลเซีย ภายหลังจากสิงคโปร์แยกตัวออกไปในปี ค.ศ. 1965 มาเลเซียในปัจจุบันจึงมีเขตแดนเพียงคาบสมุทรมลายาหรือมาเลเซียตะวันตก กับรัฐซาบาห์และซาราวัก บนเกาะบอร์เนียวเหนือ ที่เรียกว่า มาเลเซียตะวันออก (ปิณดา บูห่า, “นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (ค.ศ. 1971-1990) กับปัญหาการสร้างเอกภาพระหว่างประชากรเชื้อชาติต่างๆ ในมาเลเซีย,” (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 1.)

¹ กุลลดา เกษบุญชู มีต์, “เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: บททดลองเสนอ,” *กระแสด้านนโยบาย* 2, 23 (พฤศจิกายน 2548): 7.

² Pamela Sodhy, *The U.S.-Malaysian Nexus: Themes in Superpower-Small State Relations* (Kuala Lumpur: Institute of Strategic and International Studies, 1991.)

³ วิลเลียม แอล. แบรดลีย์, *เส้นทางมหาอำนาจ: เอกสารด้านนโยบายต่างประเทศอเมริกาต่อเอเชีย*, แปลโดย วิทยา ศ. ชินวรรณโณ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คืบไป, 2544), หน้า 229.

** สนธิสัญญานี้ได้มีการลงนามกัน ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อวันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1954 ประเทศที่ลงนาม ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ประเทศไทย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา สนธิสัญญานี้ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1955 ในภาคอารัมภบทของสัญญานี้ บรรดาประเทศสมาชิกต่างแสดงความปรารถนาที่จะประสานความพยายามของตนที่จะป้องกันร่วมกัน เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคง โดยเฉพาะข้อ 4 ของสนธิสัญญานี้เป็นข้อสำคัญที่สุด คือ แต่ละประเทศภาคีสัญญาตกลงเห็นพ้องกันว่า หากดินแดนของประเทศใดถูกรุกรานจากการโจมตีด้วย

ลงนามข้อตกลงการรับความช่วยเหลือทางด้านอาหารจากสหรัฐอเมริกาโดยตรง แต่ภายใต้บริบทขององค์การซีดีทีที่มีอังกฤษซึ่งเคยเป็นประเทศเจ้าอาณานิคมของมลายาร่วมเป็นสมาชิกหลัก จึงทำให้มาเลเซียได้รับความคุ้มครองทางด้านความมั่นคงทางทหารไปโดยปริยาย และถือได้ว่าความสัมพันธ์ทางด้านความมั่นคงของทั้งสองประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวมีความเป็นพันธมิตรต่อกัน⁴

และผลจากการเข้ามาให้ความช่วยเหลือดังกล่าว ยังได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ โดยสหรัฐอเมริกาเริ่มมองเห็นว่าภูมิภาคนี้เป็นประโยชน์ต่อทุนอุตสาหกรรมของตน จึงพยายามหาทางทำให้ประเทศเหล่านั้นเปิดทางให้ทุนอเมริกันสามารถเข้าไปลงทุนการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งวิธีการที่ใช้ก็คือให้องค์การระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลก (World Bank) เข้าไปแนะนำให้ประเทศเหล่านั้นดำเนิน “การพัฒนาทางเศรษฐกิจ”⁵ เพื่อการก้าวสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยที่รัฐจะต้องถอนตัวออกจากการดำเนินธุรกิจและปล่อยให้เอกชนเข้ามาทำหน้าที่อย่างเต็มที่ และรัฐจะต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้าและการคมนาคมขนส่ง เพื่อให้เกิดการลงทุนในสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ธนาคารโลกแนะนำก็คือ การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import-Substitution Industry - ISI)⁶

สำหรับประเทศมาเลเซียเองได้เปิดรับยุทธศาสตร์นี้เช่นกัน แต่สหรัฐอเมริกาเล็งเห็นว่าตลาดภายในประเทศมาเลเซียยังไม่ใหญ่พอที่จะรองรับการเปิดการลงทุนจากตะวันตก ดังนั้น

กำลังอาวูช ประเทศภาคีทั้งหมดที่เหลือจะถือว่าเป็นอันตรายร่วมกัน และจะปฏิบัติการเพื่อเผชิญหน้ากับอันตรายร่วมกัน หรือถ้าหากพื้นที่ภายในเขตครอบคลุมนของสนธิสัญญาถูกคุกคามด้วยประการใดๆ ประเทศภาคีทั้งหมดจะปรึกษากันในทันที เพื่อตกลงในมาตรการเพื่อการป้องกันร่วมกัน สำนักงานใหญ่ขององค์การซีดีทีตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และหลังการเปลี่ยนแปลงทางสถานการณ์ทางการเมืองของโลกทำให้องค์การนี้หมดความสำคัญ และได้ยุบเลิกไปตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 (ศูนย์ศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คำศัพท์และตัวย่อการระหว่างประเทศ [ออนไลน์], (ม.ป.ป.), แหล่งที่มา: <http://apecthai.org/2008/th/knowledge.php?catid=137&alphabet=S> [19 ธันวาคม 2551])

⁴ Zacharia C. Jacob, “Politico-security dimension of United States policy and its influence on Malaysia’s foreign policy direction (1957-1992),” (Master thesis, Universiti Kebangsaan Malaysia, 1993), p. 329.

⁵ กุลลดา เกษบุญชู มีต์, “The Rise and Decline of Thai Absolutism: การพัฒนาครั้งแรกในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว,” เอกสารการประชุมทางวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 4 (พ.ศ.2546), คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

⁶ กุลลดา เกษบุญชู มีต์, “รัฐไทยในกระแสโลกาภิวัตน์,” เอกสารในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 7 (พ.ศ. 2549) ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สหรัฐอเมริกาจึงได้รวมสิงคโปร์และมลายาเข้าเป็นประเทศเดียวกัน* แต่เมื่อสิงคโปร์แยกตัวออกจากมาเลเซียในปี ค.ศ. 1965 ทำให้ตลาดภายในมาเลเซียมีขนาดเล็กและไม่เพียงพอต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค รวมทั้งต้องเผชิญปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจซึ่งได้รับมรดกตกทอดมาตั้งแต่สมัยอยู่ภายใต้การปกครองของระบบอาณานิคม ที่ชาวมาเลย์ถูกจัดให้อยู่ในภาคเกษตรกรรมและแยกตัวออกจากภาคเศรษฐกิจอื่นๆ และไม่ได้รับการพัฒนา จึงทำให้ชาวมาเลย์ส่วนใหญ่ยังคงมีฐานะยากจนอยู่⁷

จากปัญหาดังกล่าวประกอบกับปัญหาสงครามเวียดนาม ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศห่างเหินกันไปในช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 สหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับปัญหาเงินเฟ้ออย่างหนัก การเสียค่าใช้จ่ายในสงครามที่มากเกินไปก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับการสูญเสียความเห็นพ้องในการดำเนินนโยบายและความเชื่อมั่นของคนอเมริกันที่มีต่อรัฐบาลและผู้นำของตน⁸ ทำให้สหรัฐอเมริกาเริ่มมองว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีใช้บริเวณที่เหมาะสมต่อการแผ่ขยายระบบทุนนิยม ดังนั้น ประเทศญี่ปุ่นที่เคยได้รับการสนับสนุนให้เป็นป้อมปราการของระบบทุนนิยมในเอเชียของสหรัฐอเมริกา จึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการลงทุนตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวแทน**

ประเทศมาเลเซียเองก็ได้เปิดโอกาสให้ญี่ปุ่นเข้ามามีบทบาททางด้านเศรษฐกิจแทนที่สหรัฐอเมริกามากขึ้น แต่เนื่องด้วยปัญหาข้อจำกัดของตลาดภายในประเทศที่เกิดการอิ่มตัว ทำให้มาเลเซียต้องหายุทธศาสตร์ใหม่ในการเร่งการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และในปี ค.ศ. 1968 ได้

---

* แนวคิดการรวมมลายาเข้ากับสิงคโปร์ตามมุมมองของนักประวัติศาสตร์ ดูได้จากการประกาศของนายกรัฐมนตรีอินดู อับดุล เราะห์มาน (Tunku Abdul Rahman) ในปี ค.ศ. 1961 ถึงแนวคิดเกี่ยวกับมลายาที่กว้างขึ้นซึ่งจะรวมสิงคโปร์ บอร์เนียวเหนือ บรูไน และซาราวักเข้าไว้ด้วยกัน (บาบารา วัดสัน อันดาชา และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาชา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, แปลโดย พรณี ฉัตรพลรักษ์ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย, 2549), หน้า 471.)

⁷ กุลลดา เกษบุญชู มีต์, “เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: บททดลองเสนอ,” กระแสด้านนโยบาย, 2: 14.

⁸ วิวัฒน์ มุ่งการดี, นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้าง กระบวนการ และรูปแบบ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 389.

** ญี่ปุ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของมาเลเซียตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา ประกอบกับการขึ้นค่าเงินเยนของญี่ปุ่นหลังการล่มสลายของระบบเบรตตัน วูดส์ (Bretton Woods system) เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในเอเชีย ดูเพิ่มเติมใน กุลลดา เกษบุญชู มีต์, “เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: บททดลองเสนอ,” กระแสด้านนโยบาย, 2: 14.

มีการออกกฎหมายดึงดูดการลงทุนเพื่อการกระตุ้นให้มีการขยายตัวของการผลิตเพื่อการส่งออก⁹ แต่เนื่องด้วยปัญหาความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ* ที่เป็นมรดกตกทอดมาจากสมัยอาณานิคม ทำให้ชาวจีนที่มีบทบาทในภาคเศรษฐกิจและการลงทุนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงที่ผ่านมา แต่ชาวมลายูส่วนใหญ่ที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมกลับยากจน และด้วยความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่มีมากขึ้น จนในที่สุดได้เกิด จราจลทางเชื้อชาติที่รุนแรงขึ้นในปี ค.ศ. 1969¹⁰

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว มาเลเซียได้กำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ เพื่อลดความมั่งคั่งรุนแรงต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเชื้อชาติ โดยได้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจใหม่ (New Economic Policy - NEP) ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อกำจัดความยากจนและตัดความเกี่ยวโยงเรื่องชาติพันธุ์กับหน้าที่ทางเศรษฐกิจ¹¹ เพื่อก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางด้านเชื้อชาติและเศรษฐกิจ แต่ผลจากการดำเนินนโยบายดังกล่าวกลับเปิดโอกาสให้คนมาเลย์เข้าไปมีส่วนร่วมในภาคธุรกิจ และสร้างชนชั้นกลางชาวมลายูให้เข้ามาลงทุนกับภาครัฐมากขึ้น¹² ซึ่งเป็นการสร้างความเป็นชาตินิยมของชาวมลายูให้มากยิ่งขึ้นเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มมุมนุศร** โดยนโยบายดังกล่าวได้รับการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมเมื่อ ดร. มหาธีร์ บิน โมฮัมหมัด (Dr. Mahathir bin Mohammad) ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีมาเลเซียในปี ค.ศ. 1981

⁹ Jomo K.S., "Economic crisis and policy response in Malaysia," in *Southeast Asia in the 1980s: The Politics of Economic Crisis*, eds. Richard Robinson, Kevin Hewison and Richard Higgott (Sydney: Allen and Unwin, 1987), p. 115.

* ประชากรในมาเลเซียประกอบด้วยกลุ่มเชื้อชาติหลัก 3 กลุ่ม คือ มาเลย์ จีน และอินเดีย การรวมตัวของกลุ่มเชื้อชาตินี้เป็นผลมาจากการปกครองของอังกฤษสมัยอาณานิคม ที่ก่อให้เกิดการแบ่งงานกันทำระหว่างเชื้อชาติ กล่าวคือ ให้ชาวมลายูทำงานในภาคเกษตรกรรม และให้ชาวจีนทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรมและการค้า ดูเพิ่มเติมได้ใน บาบารา วัตสัน อันดา ยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดา ยา, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 357.

¹⁰ John Hilley, *Malaysia: Mahathirism, Hegemony and The New Opposition* (London and New York: Zed Books, 2001), pp. 29-32.

¹¹ บาบารา วัตสัน อันดา ยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดา ยา, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 502-523.

¹² John Hilley, *Malaysia: Mahathirism, Hegemony and The New Opposition*, pp. 56-57.

** ตามความหมายอย่างเป็นทางการ มุมนุศร หมายถึง ชาวมลายูและชนพื้นเมืองอื่นๆ ในมาเลเซีย ซึ่งสำหรับความหมายเชิงภาษา หมายถึง ลูกของแผ่นดิน หรือบุตรชาย/บุตรสาวแห่งแผ่นดิน หรือเจ้าของแผ่นดิน (ชัยโชค จุลศิริวงศ์, *การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองของประเทศมาเลเซีย* (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2542), หน้า 117.

ภายใต้การบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981-2003 ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียมีความตึงเครียดมาโดยตลอด เนื่องด้วยการดำเนินนโยบายที่มีวิสัยทัศน์เป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะของนายกรัฐมนตรีที่ไม่พึ่งพาประเทศตะวันตก ดังเช่น นโยบายมองตะวันออก (Look East) ที่นำแบบอย่างการพัฒนามาจากประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่ญี่ปุ่นเข้ามามีบทบาทด้านการลงทุนในภูมิภาคนี้ ทำให้มาเลเซียเปิดรับการลงทุนจากญี่ปุ่นมากขึ้น โดยนโยบายดังกล่าวมีแนวคิดเน้นที่การพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก ได้แก่ อุตสาหกรรมรถยนต์ เหล็ก และซีเมนต์ เป็นต้น^{*} เพื่อการพัฒนามาเลเซียให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (New Industrializing Country - NIC)

แต่ผลจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว ทำให้มาเลเซียต้องเผชิญปัญหากับหนี้ต่างชาติที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีสาเหตุหลักมาจากการกู้ยืมเงินภายนอกมาพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก ประกอบกับความล้มเหลวของนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมรถยนต์ และการล่มสลายของตลาดดีบุกซึ่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญ รวมทั้งการลดลงของราคายางและน้ำมันปาล์ม และวิกฤติราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นในปี ค.ศ. 1982¹³ ทำให้รัฐบาลต้องแบกรับหนี้สินเพิ่มมากขึ้น และได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวมลายู ที่สำคัญนโยบายดังกล่าวยังไม่เชื่อผลประโยชน์ต่อพรรคองค์การเอกภาพแห่งชาติมาเลย์หรือพรรคอัมโน (United Malays National Organization - UMNO)^{**} เท่าที่ควร ดังนั้น นายกรัฐมนตรีมหาธีร์จึงประกาศหลักการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (privatization) เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่า การดำเนินนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์นั้นตรงกับช่วงเวลาที่สหรัฐอเมริกาได้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจตามแนวเสรีนิยมใหม่

---

^{*} นโยบายนี้มีนัยยะของการปฏิเสธบทบาทของทุนตะวันตก โดยเฉพาะทุนอังกฤษที่เป็นผลมาจากอาณานิคม และหันมาให้ความสำคัญกับทุนตะวันออกโดยเฉพาะทุนญี่ปุ่น (กุลลดา เกษบุญชู มีดี, “เศรษฐกิจศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: บททดลองเสนอ,” กระแสอุดมการณ์, 2: 12.)

¹³ John Hilley, *Malaysia: Mahathirism, Hegemony and The New Opposition*, p. 61.

^{**} พรรคองค์การเอกภาพแห่งชาติมาเลย์หรือพรรคอัมโน เป็นพรรคแกนนำในกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติของมาเลเซีย (Barisan Nasional) หรือพรรคแนวหน้าแห่งชาติ (National Front) คือ เป็นการรวมพรรค 14 พรรค ซึ่งมาจากเชื้อชาติต่างๆ ซึ่งเหตุผลที่สำคัญในการรวมพรรคคือการอ้างเป็นตัวแทนรักษาสถิติประโยชน์ของกลุ่มเชื้อชาติของตน (บาบารา วัดสัน อ้นดาया และ ลีโอนาร์ต วาย. อ้นดาया, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 10.)

(Neoliberalism)* ซึ่งมื่อองค์ประกอบหลักที่สำคัญคือการแปรรูปรัฐวิสาหกิจและการเปิดเสรีทางด้านการเงิน แต่อย่างไรก็ตาม มาเลเซียไม่ได้รับหลักการดังกล่าวมาใช้ทั้งหมด กล่าวคือ ไม่ได้มอบการดำเนินการโดยรัฐให้เอกชน แต่เข้าไปลงทุนร่วมกับเอกชนแทน¹⁴ โดยได้มีการลดรายจ่ายของภาครัฐ ลดระดับการกู้ยืมเงินจากต่างชาติ การเปิดตลาดและการผ่อนปรนนโยบายที่เคร่งครัดของ NEP ให้เอื้อต่อการลงทุนของต่างชาติมากขึ้น¹⁵ ซึ่งการที่รัฐบาลมาเลเซียดำเนินการดังกล่าวเป็นการแสดงจุดยืนการดำเนินนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับกระแสโครงสร้างอำนาจโลกที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำขณะนั้น เนื่องจากมาเลเซียต้องการให้การแปรรูปรัฐวิสาหกิจดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญที่สนับสนุนการก้าวขึ้นมาเป็นผู้ประกอบการของคนมาเลย์และเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชาวมาเลย์อีกด้วย¹⁶

ถึงแม้ว่าการดำเนินนโยบายข้างต้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ห่างเหินกันของทั้งสองประเทศ แต่ในความเป็นจริงแล้ว มาเลเซียเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินนโยบายตามแนวทางเสรีนิยมใหม่ จึงมีการเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติมากขึ้น เพื่อนำมาพัฒนา นโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของตน และเพื่อสนับสนุนนโยบายการปรับสมดุลย์โครงสร้างการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างเช่น การประกาศนโยบาย “วิสัยทัศน์ 2020” (Vision 2020: The Way Forward) ของนายกรัฐมนตรีมาฮิธีร์ในปี ค.ศ. 1991 ที่ตั้งเป้าหมายให้มาเลเซียเป็นประเทศที่พัฒนาโดยสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 2020¹⁷ โดยมีวิสัยทัศน์ที่แตกต่างจากนโยบาย NEP คือ มุ่งเน้นในการเติบโตทางภาคเศรษฐกิจ ความทันสมัยและการทำให้เป็นอุตสาหกรรม¹⁸ โดยชาวมาเลย์ทุกคนจะต้องเป็น “หุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ” และเน้นย้ำว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจต้องอาศัย

---

* หลักการของเสรีนิยมใหม่ที่สำคัญๆ คือ การเปิดเสรีทางการค้าและด้านการเงิน การยกเลิกระเบียบกฎเกณฑ์ และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ โดยที่องค์กรทางเศรษฐกิจระดับโลกอย่าง กองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือไอเอ็มเอฟ (International Monetary Fund - IMF) และธนาคารโลกได้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายดังกล่าว (Michael Watt, “Neo-liberalism,” in *The Dictionary of Human Geography*, eds. R. J. Johnston, Derek Gregory, Geraldine Pratt and Michael Watt (Oxford: Blackwell Publishers, 2000), pp. 547-548.)

¹⁴ Edmund T. Gomez and Jomo K.S., *Malaysia's Political Economy: Politics, Patronage and Profits* (Cambridge: University Press, 1997), p. 81.

¹⁵ John Hilley, *Malaysia: Mahathirism, Hegemony and The New Opposition*, p. 62.

¹⁶ Edmund T. Gomez and Jomo K.S., *Malaysia's Political Economy: Politics, Patronage and Profits*, p. 80.

¹⁷ มหาธีร์ โมฮัมหมัด, “Vision 2020 The Way Forward: อนาคตมาเลเซียในปี ค.ศ.2020,” ใน *OCTOBER No.2*, ภิญญา ไตรสุริยธรรมมา, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: openbooks, 2546), หน้า 77-94.

¹⁸ Edmund T. Gomez and Jomo K.S., *Malaysia's Political Economy: Politics, Patronage and Profits*, p. 169.

องค์กรเอกชน เป็นหลักสำคัญ¹⁹ โดยให้ภาคเอกชนดำเนินการอย่างอิสระ ให้มีการแปรรูป รัฐวิสาหกิจ และที่สำคัญ ให้มีการดำเนินการเปิดการค้าเสรี (Liberalization) อย่างรอบคอบเป็นขั้นเป็นตอน²⁰

ซึ่งวิสัยทัศน์ดังกล่าวยังถูกนำไปทำให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการบรรจุในแผนโครงร่าง ฉบับที่ 2 (The Second Outline Perspective Plan - OPP2) ซึ่งประกอบด้วยแผนพัฒนา เศรษฐกิจ ฉบับที่ 6-7 (ปี ค.ศ. 1991-2000) ที่ดำเนินการภายใต้นโยบายการพัฒนาแห่งชาติ (National Development Policy - NDP)* โดยมุ่งสร้างความสมดุล ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ และให้สิทธิแก่ภาคเอกชนมากขึ้น และตามมาด้วยการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ที่น่ารื่อง เพื่อเปิดให้ภาคเอกชนเข้ามาแข่งขันอย่างเสรีในธุรกิจโทรคมนาคม เช่น โครงการ Multimedia Super Corridor (MSC) ที่เกิดจากการประกาศสร้างเมืองใหม่ “ปุตราจายา” (Putrajaya) ตามมา ด้วยโครงการเมืองระนาบ (Linear City) และสนามบิน เซปัง (Sepang)²¹ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ ต้องการสร้างมาเลเซียให้เป็นศูนย์กลางสำหรับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภูมิภาค รวมทั้งการสร้างอาคารแฝดสูงปิโตรนาส ทาวเวอร์ (Petronas Twin Towers) ในปี ค.ศ. 1996

จากการเปิดเสรีและการพัฒนาทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจของมาเลเซีย (ที่มี ญี่ปุ่นเป็นผู้นำในการลงทุนหลักในภูมิภาค) เริ่มขยายตัวอย่างรวดเร็ว และก้าวขึ้นมาเป็นประเทศ อุตสาหกรรมใหม่ได้ในเวลาไม่นาน และกลายเป็นปรากฏการณ์ “The Rise of Asia” ที่ทำให้ สหรัฐอเมริกา ภายใต้การบริหารประเทศของประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton) หรือรู้จักในชื่อ บิล คลินตัน (Bill Clinton) ที่กำลังผลักดันนโยบายการเปิดเสรีของตนมอง

¹⁹ มหาธีร์ โมฮัมหมัด, “Vision 2020 The Way Forward: อนาคตมาเลเซียในปี ค.ศ. 2020,” ใน OCTOBER No.2, หน้า 83.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 85-87.

* นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (NEP) ถูกยกเลิกอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1990 และถูกแทนที่ด้วย นโยบายการพัฒนา แห่งชาติ (NDP) ซึ่งเป็นการปรับจากเป้าหมายเดิมของ NEP มาสู่การสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ อุตสาหกรรมส่งออก (สถาบันพระปกเกล้า, มิติทางเศรษฐกิจ [ออนไลน์], 2551, แหล่งที่มา: <http://www.thaipoliticsgovernment.org/wiki/> [15 กุมภาพันธ์ 2552])

²¹ ชปา จิตต์ประทุม, “วิกฤติการณ์มาเลเซีย: พัฒนาการและความเป็นมา,” ใน วิกฤติการณ์มาเลเซีย: เศรษฐกิจ- การเมือง-วัฒนธรรม, อุกฤษฏ์ ปัทมานนท์ และชปา จิตต์ประทุม, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา, 2542), หน้า 1-2.

ว่า ภูมิภาคนี้กำลังจะมาเป็นตัวทำทาบทบาทของสหรัฐอเมริกาในเศรษฐกิจโลก²² ดังนั้น ประธานาธิบดีคลินตันจึงได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกในการเข้าไปเปิดตลาดภายในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก²³ โดยให้มีการจัดกลุ่มรวมตัวทางเศรษฐกิจขึ้นเพื่อเป็นฐานการรับมือการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ แต่ความพยายามดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาก็ถูกขัดขวางจากมาเลเซียจนทำให้ทั้งสองประเทศขัดแย้งกัน²⁴

กล่าวคือ สหรัฐอเมริกาได้ส่งเสริมให้มีการรวมตัวทางเศรษฐกิจเพื่อผลักดันการดำเนินการตามแนวเสรีนิยมใหม่ โดยการจัดทำข้อตกลงเสรีอเมริกาเหนือหรือนาฟต้า (North American Free Trade Agreement - NAFTA)^{*} แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวขณะที่การเจรจาบรรลุคว่ำงวลล้มเหลว นายกรัฐมนตรีมหาธีร์จึงได้เสนอทางเลือกว่า การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ไม่ควรจะมีสหรัฐอเมริการวมอยู่ด้วย แต่ควรเน้นความเป็นเอเชียตะวันออกมากกว่าเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งเขาเสนอให้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจตะวันออก (East Asia Economic Grouping - EAEG) โดยให้เป็นความร่วมมือของประเทศในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นไม่เห็นด้วย

แต่ก็ยังได้มีการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก (East Asia Economic Caucus - EAEC)^{**} ขึ้นภายในความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิกหรือเอเปก (Asia-Pacific Economic

²² Peter Gowen, *The Global Gamble: Washington's Faustian Bid for World Dominance* (London: Verso, 1999), pp. 73-75.

²³ Ibid, 79.

²⁴ Khadijah Md. Khalid, "September 11" and the changing dynamics of Malaysia - US relations," *Asian Review* 2003 16 (2003): 93-94.

^{*} เป็นการรวมกลุ่มของประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดอุปสรรคทางการค้าและการบริการระหว่างประเทศและขยายการลงทุน (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ: NAFTA [ออนไลน์], (ม.ป.ป.), แหล่งที่มา: http://www.dtn.moc.go.th/web/8/143/nafta.asp?g_id=143&f_id=678 [19 ธันวาคม 2551])

^{**} เป็นชื่อกลุ่มเศรษฐกิจตามข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี ในปี ค.ศ.1990 ใช้ชื่อเดิมว่า East Asia Training Bloc ต่อมาเปลี่ยนเป็น East Asia Economic Caucus ที่รวมประเทศแถบเอเชียตะวันออกเข้าไว้ด้วย ประกอบด้วยประเทศในกลุ่มอาเซียน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และประเทศอื่นๆ ที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกที่ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกให้เข้าร่วมกลุ่ม กลุ่มเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกมีฐานะเป็นเพียงสถานที่ประชุมปรึกษาหารือในระยะแรก และอาจเพิ่มความร่วมมือในระดับอันสมควรต่อไป (กลุ่มเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก [ออนไลน์], 2550, แหล่งที่มา: <http://www.bkkonline.com/library/words/e.html> [15 กุมภาพันธ์ 2552])

Cooperation - APEC)*** ซึ่งสหรัฐอเมริกา มองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการคุกคามการเปิดการค้าเสรีของตน จึงตอบโต้ด้วยการทำให้เอเปกกลายเป็นกลไกทางเศรษฐกิจที่มีตนเองและญี่ปุ่นเป็นผู้นำ โดยมีเงื่อนไขว่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะต้องเปิดเศรษฐกิจของตนให้กับสหรัฐอเมริกา จากความขัดแย้งดังกล่าวยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศห่างเหินกันมากยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997* การวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจว่าชาติตะวันตกพยายามหาทางทำลายเศรษฐกิจของมาเลเซียโดยจงใจ และหาวิธีการโจมตีค่าเงินสกุลเอเชีย โดยวิพากษ์วิจารณ์ถึงชาวียิวว่าไม่ต้องการให้ชาติมุสลิมเจริญก้าวหน้า²⁶ และสถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลง เมื่อนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ตัดสินใจดำเนินนโยบายแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยการควบคุมการบริวรรตเงินตรา (Exchange Control)²⁷ และปฏิเสธที่จะขอรับการช่วยเหลือจากไอเอ็มเอฟ²⁸ ประกอบกับปัญหาในเรื่องที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาสั่งดำเนินการสอบสวนบริษัทปิโตรนาสของมาเลเซียที่เข้าไป

*** เป็นกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ระหว่างเขตเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1989 โดยมีจุดประสงค์ที่มุ่งเน้นสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืนในภูมิภาค (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, *ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก* [ออนไลน์], 2550, แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/business/2404.php> [19 ธันวาคม 2551])

* สาเหตุของการเกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินในปี ค.ศ. 1997 มีหลายทฤษฎีไม่ว่าจะเป็นผลมาจากข้อบกพร่องของโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศเหล่านั้น ผู้ดำเนินการตามนโยบายขาดความโปร่งใส (lack of transparency) ในการเจรจาทางธุรกิจ การสมคบคิดกันระหว่างรัฐบาลและนักธุรกิจ การคอร์รัปชั่น และทุนนิยมพวกพ้อง (crony capitalism) ซึ่งนักวิชาการบางท่านอธิบายจากปัจจัยในเชิงโครงสร้างว่าเกิดจากการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาที่เน้นการผลักดันให้ประเทศในภูมิภาคเปิดเสรีทางด้านการเงิน (Jomo K.S., *M Way: Mahathir's Economic Legacy* (Kuala Lumpur: Forum, 2003), p. 11.) และเป็นช่วงที่สหรัฐอเมริกา มองว่าการเติบโตของภูมิภาคนี้กำลังมาเป็นตัวทำลายบทบาททางเศรษฐกิจของตน จึงได้จัดตั้งความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อผลักดันนโยบายของตน เช่น นาฟต้า และเอเปก แต่เมื่อการประชุมไม่สัมฤทธิ์ผล สหรัฐอเมริกาก็เลิกสนใจในเอเปก (กุลลดา เกษบุญชู มีดี, "เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: บททดลองเสนอ," *กระแสอาเซียน*, 2: 15.) โดยหันมามุ่งความสนใจในข้อตกลงในระดับพหุภาคี ซึ่งก่อให้เกิดการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO) ในปี ค.ศ. 1995

²⁶ Pamela Sodhy, "U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects," *Contemporary Southeast Asia* 25,3 (December 2003): 364.

²⁷ ตีรณ พงศ์มพัฒน์, "ข้อสังเกตเกี่ยวกับทางออกของนโยบายเศรษฐกิจมาเลเซีย," ใน *วิกฤตการณ์มาเลเซีย: เศรษฐกิจ-การเมือง-วัฒนธรรม*, หน้า 32-33.

²⁸ ขปา จิตต์ประทุม, "วิกฤตการณ์มาเลเซีย: พัฒนาการและความเป็นมา," ใน *วิกฤตการณ์มาเลเซีย: เศรษฐกิจ-การเมือง-วัฒนธรรม*, หน้า 6.

ลงทุนในอิหร่าน และการที่สหรัฐอเมริกาโกรธเคืองมาเลเซีย โดยมีสาเหตุมาจากการไม่เปิดกว้างในตลาดภาคประกันภัยภายในประเทศให้แก่บริษัทของสหรัฐอเมริกา จนถึงขั้นมีการเสนอให้ที่ประชุมองค์การการค้าโลก (WTO) ถอดถอนมาเลเซียออกจากการเป็นประเทศสมาชิก²⁹

ความสัมพันธ์ยังไม่ดีขึ้นเมื่อ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ปลดนายอันวาร์ อิบรอฮิม (Anwar Ibrahim) ออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1998 ในข้อกล่าวหาว่าคอร์รัปชันและการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม³⁰ ประกอบกับคำกล่าวของนายอัล กอร์ (Al Gore) รองประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาที่มาประชุมเอเปกแทนประธานาธิบดีคลินตันที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1998 ที่กล่าวถึงประเด็นนายอันวาร์และสนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Reformasi) ในมาเลเซีย ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจให้กับนายกรัฐมนตรีอย่าง มาก เพราะ นายอัล กอร์มาพูดแทรกแซงกิจการภายในของมาเลเซีย แต่อย่างไรก็ตาม เหตุผลหลักที่ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ปลดนายอันวาร์ เนื่องจากแนวทางการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของนายอันวาร์เป็นแนวทางเสรีนิยมใหม่ที่ตรงกับหลักการของไอเอ็มเอฟ และที่สำคัญนายกรัฐมนตรี มหาธีร์ต้องการปกป้องการคุกคามอำนาจทางการเมืองของตนด้วย

ประกอบกับประเด็นปัญหาการวิพากษ์วิจารณ์ของสหรัฐอเมริกาต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในประเทศมาเลเซีย จากการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (Internal Security Act - ISA)³¹ ในการจับกุมฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองและผู้ที่มีความคิดเห็นแย้งกับรัฐบาล รวมทั้งการลดทอนเสรีภาพของสื่อมวลชน โดยให้สิทธิพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ในการจับกุมและคุมขังบุคคลต้องสงสัยได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านการไต่สวน (detention without trial) ดังตัวอย่างจากการกวาดล้างในยุทธการลาลัง (Operation Lalang) ในวันที่ 27 ตุลาคม ค.ศ. 1991 ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าผู้ถูกจับกุมส่วนใหญ่เป็นนักการเมืองฝ่ายค้าน ผู้นำเยาวชน นักธุรกิจ และนักเคลื่อนไหว

²⁹ ซปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” เอเชียรายปี 1998/2541 (สิงหาคม 2541): 92-93.

³⁰ Anwar sacked as deputy prime minister and finance minister [Online], Bernama, 1998, Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

³¹ Amnesty International, Malaysia: The Internal Security Act [Online], 2003, Available from: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/ASA28/006/2003/en/dom-ASA280062003en.pdf> [2008, November 20]

ต่อต้านรัฐบาล เป็นต้น รวมทั้งการจับกุมและคุมขังนายอันวาริตตามข้อกล่าวหาข้างต้น และยังห้ามภรรยาของนายอันวาริตพุดในที่สาธารณะอีกด้วย³²

ที่สำคัญ ทางฝ่ายรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนายอันวาริตยังได้ใช้กฎหมายนี้ในการจับกุมแกนนำคนสำคัญของพรรคฝ่ายค้านอย่างพรรคอิสลามมาเลเซียหรือพรรคปาส (Pan-Malaysian Islamic Party - PAS) ซึ่งเป็นกลุ่มมุสลิมสายเคร่งครัดหรือรากฐานนิยม (Islamic fundamentalist) ที่ถือว่าเป็นศัตรูอันดับต้นๆ ของพรรคอัมโนอีกด้วย เนื่องจากแนวทางของพรรคปาสนั้นเป็นภัยคุกคามทางการเมืองต่อการรณรงค์แนวความคิดอิสลามสายกลางที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศของพรรคอัมโน ดังนั้น การวิพากษ์วิจารณ์ถึงเรื่องดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา ทำให้มาเลเซียไม่พอใจและออกมากล่าวตอบโต้เสมอว่าสหรัฐอเมริกากำลังพยายามแทรกแซงกิจการภายในของมาเลเซีย

แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์วินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศที่ขัดแย้งต่อกันกลับเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี และกระชับความสัมพันธ์ต่อกันมากยิ่งขึ้นทั้งทางด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาไปโดยสิ้นเชิงนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามเย็น และภัยคุกคามใหม่ที่สหรัฐอเมริกาต้องเผชิญคือ “ลัทธิก่อการร้าย” (Terrorism) จากคำกล่าวสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) ต่อสภาองเกรส เมื่อวันที่ 20 กันยายน ค.ศ. 2001 ซึ่งเป็นถ้อยแถลงที่สำคัญที่สุดนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์เป็นต้นมา โดยระบุถึงเครือข่ายก่อการร้าย “อัล-กออิดะห์” (Al-Qaeda) ว่าเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการโจมตีในครั้งนี้ และประกาศจะดำเนินการกับขบวนการก่อการร้ายทั่วโลกจนถึงที่สุดพร้อมทั้งประกาศว่า “ประเทศทุกภูมิภาคต้องตัดสินใจว่า จะอยู่ข้างเดียวกับเราหรือลัทธิก่อการร้าย”³³ ซึ่งแถลงการณ์ของผู้นำสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการครั้งนี้เป็นที่รู้จักกันต่อมาในนาม “หลักการบุช” (Bush Doctrine)³⁴ อย่างไรก็ตาม การแสดงนโยบายเชิงบังคับเช่นนี้ ทำให้ประเทศทั่วโลกต้องตัดสินใจเลือกข้าง เพราะถ้าไม่ร่วมทำ “สงครามต่อต้านการก่อการร้าย” (War on Terror) ไปพร้อม

³² สุชาติ บำรุงสุข, กฎหมายความมั่นคงกับปัญหาสิทธิมนุษยชน: บทเรียนจากมาเลเซีย [ออนไลน์], มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2550, แหล่งที่มา: <http://www.midnightuniv.org/midnight2544/0009999514.html> [19 กุมภาพันธ์ 2552]

³³ George W. Bush, *Statement by the President in His Address to the Nation* [Online], 2001, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html> [2008, December 19]

³⁴ ฉันทิมา อ่องสุริภักดิ์, *นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา 2001-2004: หลักการบุช (Bush Doctrine)* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 123.

กับสหรัฐอเมริกา ก็ต้องเป็นฝ่ายศัตรูที่ถูกถล่มด้วยสงครามอย่างประเทศอัฟกานิสถานและอิรัก
อย่างไม่ต้องสงสัย

หลังเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว มาเลเซียได้ปรับท่าทีโอนอ่อนผ่อนตามสหรัฐอเมริกา มาก
ยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้โทรศัพท์ไปแสดงความเสียใจที่สถานทูต
สหรัฐอเมริกาในกรุงกัวลาลัมเปอร์ทันทีหลังทราบข่าว พร้อมทั้งได้เดินทางไปลงนามแสดงความ
เสียใจที่สถานทูตในวันต่อมา นอกเหนือจากนั้นยังให้ความช่วยเหลือในการป้องกันความปลอดภัย
ต่อสถานทูตสหรัฐอเมริกา และสถานที่ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเป้าโจมตีอีกด้วย ซึ่งทางสหรัฐอเมริกา
เองก็ตอบรับมาในทิศทางที่ดีขึ้นด้วยเช่นกัน ดังคำกล่าวของท่านทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศ
มาเลเซีย นางแมรี ที. ฮูห์ตาลา (Marie T. Huhtala) ซึ่งเพิ่งย้ายมาประจำการในวันที่ 30 กันยายน
ค.ศ. 2001 ว่า “สหรัฐอเมริกาซาบซึ้งเป็นอย่างมากต่อการแสดงความเสียใจของนายกรัฐมนตรี
มาเลเซียที่กล่าวประณามการก่อการร้ายอย่างรุนแรง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้ร่วมมือทำงาน
กันอย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลมาเลเซียในการร่วมกันต่อต้านการก่อการร้าย” และในวันถัดมา
ประธานาธิบดีบุช ยังได้โทรศัพท์มาขอบคุณนายกรัฐมนตรีมหาธีร์สำหรับการสนับสนุนการต่อต้าน
การก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา และได้หารือเรื่องผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากเหตุการณ์
ดังกล่าว รวมทั้งหาข้อตกลงในการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย³⁵

การปรับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังชัดเจนมากยิ่งขึ้น เมื่อนายกรัฐมนตรีมหาธีร์
ได้รับเชิญเชิญให้ไปเยือนสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 3 วัน ตั้งแต่วันที่ 12-14 พฤษภาคม ค.ศ. 2002
โดยในเดือนเมษายน ค.ศ. 2002 นายเจมส์ เคลลี (James Kelly) ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ด้านกิจการเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (U.S. Assistant
Secretary for East Asia and the Pacific) มาเป็นผู้ส่งเชิญด้วยตนเอง โดยแสดงข้อความ
ขอบคุณจากประธานาธิบดีบุชในเรื่องที่มาเลเซียสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้าย และกล่าวว่า
สหรัฐอเมริกามองนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ว่าเป็น “ผู้นำชาติมุสลิมสายกลางที่มีความทันสมัยและมี
แนวคิดก้าวหน้า” และยังคงมองว่ามาเลเซียเป็น “ประเทศที่สนับสนุนความมีเสถียรภาพในภูมิภาค
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งจากคำกล่าวของนายเจมส์ เคลลีได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่
สำคัญในนโยบายที่สหรัฐอเมริกามีต่อมาเลเซีย จากที่มีความขัดแย้งกัน ได้เปลี่ยนมาแสวงหา
ความร่วมมือกับมาเลเซีย โดยเฉพาะด้านความมั่นคง เพื่อต้องการแนวร่วมประเทศมุสลิมใน

³⁵ Pamela Sodhy, “U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects,” 25: 366.

ภูมิภาคที่เป็นตัวแทนในการต่อต้านการก่อการร้าย เนื่องจากเล็งเห็นว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามจากการก่อการร้ายสากล เพราะมีปัจจัยภายในที่เสี่ยงต่อการเป็นรากฐานของการก่อการร้าย เช่น ปัญหาโจรสลัดในช่องแคบมะละกา และตามข้อมูลข่าวกรองของสหรัฐอเมริกาว่ามีกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาคที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอัล-กออิดะห์ อย่างเช่น กลุ่มญะมาอะห์ อิสลามิยะห์หรือกลุ่มเจไอ (Jemaah Islamiyyah - JI)³⁶ เป็นต้น

สหรัฐอเมริกาายังแสดงท่าทีสอดรับที่ต้องการความร่วมมือจากมาเลเซีย โดยการหยุดวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนในมาเลเซีย* ดังจะเห็นได้จากกรณีที่สหรัฐอเมริกาไม่ได้หยิบยกประเด็นของนายอันวาริมาเป็นเรื่องสำคัญ โดยมองเพียงว่าเป็นนักโทษทางการเมืองที่ควรได้รับการพิจารณาไปตามกระบวนการทางกฎหมายที่ถูกต้องเท่านั้น³⁷ นอกจากนี้ การจับกุมกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงหรือฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองโดยใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ของมาเลเซียที่สหรัฐอเมริกาวิพากษ์วิจารณ์มาตลอด กลับกลายมาเป็นยุทธศาสตร์หลักที่สหรัฐอเมริกาเห็นชอบกับมาเลเซีย ตัวอย่างเช่น การจับกุมสมาชิกพรรคปาสที่ถูกกล่าวหาว่ามีความเชื่อมโยงกับสมาชิกขบวนการใต้ดินชื่อ กัมปุลัน มูจาฮิดีน มาเลเซียหรือมูจาฮิดีนมาเลเซีย (The Kumpulan Mujahidin Malaysia - KMM) ซึ่งมีเครือข่ายเดียวกันกับกลุ่มอัล-กออิดะห์³⁸ ทำให้มาเลเซียกลายเป็นประเทศที่ให้ความร่วมมือในการจับกุมผู้ก่อการร้ายมากที่สุดในภูมิภาค

และไม่เพียงแต่ความร่วมมือดังกล่าวเท่านั้น ประเทศทั้งสองยังพัฒนาความสัมพันธ์ให้เป็นรูปธรรม เมื่อนายกรัฐมนตรีมหาธีร์เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกา และได้เข้าพบประธานาธิบดีบุชที่ทำเนียบขาว ในวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 2002 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 ที่

³⁶ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 21-22.

* แต่ในช่วงหลังตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007-2008 ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนได้ถูกยกขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์กันอีกครั้ง โดยเฉพาะการจับกุมเรียกร้องสิทธิชาวอินเดียในปี ค.ศ. 2007 (Justice and expedience in Malaysia [Online], Al Jazeera. Net, (n.d.), Available from: http://english.aljazeera.net/programmes/peopleandpower/2008/09/20089965259_118566.html [2008, November 20])

³⁷ CNN staff and wires, U.S. Malaysia don't Bite over Hunger Strike [Online], Cable News Network, 2002, Available from: <http://asia.cnn.com/2002/WORLD/asiapcf/southeast/04/15/malaysia.kelly> [2008, November 20]

³⁸ Pamela Sodhy, "U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects," 25: 367-368.

นายกรัฐมนตรีมหาธีร์เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกา³⁹ โดยวาระในการประชุมก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นหลัก และได้มีการร่วมลงนามในความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย (Declaration on Cooperation to Counter Terrorism)⁴⁰ เพื่อการจัดหาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข่าวกรองระหว่างกัน ซึ่งในการยกระดับความสัมพันธ์และเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการร่วมมือกันต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคนี้ สหรัฐอเมริกายังได้ผลักดันการร่วมมือดังกล่าวผ่านกลุ่มความร่วมมือในภูมิภาคด้วยเช่นกัน ดังเช่นการลงนามปฏิญญาร่วมอาเซียนกับสหรัฐอเมริกาเพื่อความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ (ASEAN-United States of America Joint Declaration for Cooperation to Combat International Terrorism) ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2002⁴¹ และการกำหนดมาตรการร่วมกันในการต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบของการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF)⁴² เพื่อเป็นกรอบโครงสร้างสำหรับความร่วมมือในการป้องกัน ชัดขวางและต่อต้านการก่อการร้ายสากล โดยผ่านการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและข่าวกรอง รวมทั้งความมั่นคงทางทหารระหว่างกัน

ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่ขึ้นดังกล่าวนี้นี้จึงเป็นผลมาจากความซาบซึ้งใจในความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายที่มาเลเซียมีต่อสหรัฐอเมริกา และการที่นายกรัฐมนตรีได้แสดงความเป็นมุสลิมสายกลาง (moderate Muslim) ที่ไม่นิยมความรุนแรงในการกล่าวต่อต้านการก่อการร้ายในการประชุมที่มาเลเซียเป็นเจ้าภาพและเป็นสมาชิก ยังเป็นการช่วยยกระดับความสัมพันธ์และเอื้อประโยชน์ในการเป็นตัวแทนร่วมต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคอื่นอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น การกล่าวแถลงการณ์ต่อต้านการก่อการร้ายในการประชุมองค์การการ

---

³⁹ John Gershman, U.S. and Malaysia Now Best Friends in War on Terrorism [Online], Abolish ISA Movement, 2002. Available from: http://www.fpif.org/commentary/2002/0205_malaysia.html [2008, November 20]

⁴⁰ Pamela Sodhy, "U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects," 25: 370.

⁴¹ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 48.

⁴² Pamela Sodhy, "U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects," 25: 371.

ประชุมอิสลาม (Organization of Islamic Conference - OIC)* เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 2002 เป็นต้น

และจากบทบาทดังกล่าวของมาเลเซียยังเปรียบเสมือนเป็นตัวประสานในความร่วมมือต่อสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคนี้ ซึ่งถึงแม้ว่าเหตุผลที่แท้จริงที่ทำให้มาเลเซียปรับท่าทีนั้น จะมาจากสภาพแวดล้อมภายในประเทศ ทั้งการรักษาภาพลักษณ์ของมุสลิมสายกลางที่ไม่ส่งเสริมความรุนแรงเพื่อต้องการสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนและชาวมาเลย์ในประเทศ รวมทั้งเป็นการชะลอการย้ายการลงทุนของนักลงทุนอเมริกันไปประเทศจีน ตลอดจนเพื่อฟื้นฟูความร่วมมือทางการค้าระหว่างกัน⁴³ ที่สำคัญยังสามารถกำจัดฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองโดยใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ได้อย่างชอบธรรมอีกด้วย ดังนั้น ด้วยการต้องรักษาเสถียรภาพทางการเมืองของตน นายกรัฐมนตรีมหาธีร์จึงไม่ได้ยอมทำตามนโยบายของสหรัฐอเมริกาทั้งหมด ดังจะเห็นได้จากการแสดงจุดยืนและความคิดเห็นที่ขัดแย้งในเรื่องการทำสงครามในอัฟกานิสถาน และได้เรียกร้องสันติภาพในดินแดนความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ที่ทำมาตลอดด้วยเช่นกัน⁴⁴

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็ยังพัฒนาต่อเนื่องไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น เมื่อนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2002 และดาโต๊ะ ซีรี อับดุลลอฮ์ อะห์มัด บาดาวี (Dato' Seri Abdullah bin Haji Ahmad Badawi) ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ. 2003 ถึงแม้ในช่วงแรกของการเข้าดำรงตำแหน่ง การบริหารประเทศยังดำเนินตามนโยบายแบบเดิมทั้งหมด แต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็ดีขึ้นตามลำดับ ด้วยปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพของผู้นำที่นุ่มนวลและมีท่าทีประนีประนอม โดยนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ได้เรียกความสนใจในเวทีการเมืองระหว่างประเทศให้แก่มาเลเซีย ด้วยการเดินทางไปเยือนประเทศมหาอำนาจตะวันตก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส

* เป็นองค์การระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศอิสลาม ปัจจุบันมีสมาชิก 57 ประเทศ จากทุกภูมิภาคทั้งเอเชีย ยุโรป แอฟริกาและอเมริกาใต้ จึงนับเป็นองค์การระหว่างประเทศของโลกมุสลิมขนาดใหญ่ที่สุดและมีบทบาทความสำคัญมากที่สุด OIC ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1971 ตามมติที่ประชุมสุดยอดครั้งแรกของผู้นำกลุ่มประเทศมุสลิม 35 ชาติ ที่กรุงราบัต (Rabat) ราชอาณาจักรโมร็อกโก (the Kingdom of Morocco) ระหว่างวันที่ 22-25 กันยายน ค.ศ. 1969 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมความเป็นเอกภาพและความสามัคคีปรองดองกันในกลุ่มสมาชิกของประเทศมุสลิม ดูเพิ่มเติมใน กองตะวันออกเฉียงกลาง, องค์การการประชุมอิสลาม [ออนไลน์], กระทรวงการต่างประเทศ, 2552, แหล่งที่มา: http://www.mfa.go.th/south_asia/pdf/OIC_%20for%20web%2017%20feb.pdf [19 กุมภาพันธ์ 2552]

⁴³ ขปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” เอเชียรายปี 2002/2545, (สิงหาคม 2545): 70-71.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน: 67.

และอังกฤษ เมื่อปลายเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2004 โดยได้มีการหารือกันในเรื่องอิสลามและความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก เพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกันและประสานรอยร้าวระหว่างชาติมุสลิมกับประเทศตะวันตก รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในชาติมุสลิม ในฐานะที่มาเลเซียเพิ่งได้รับตำแหน่งประธานองค์การการประชุมอิสลาม (OIC) และเป็นประธานกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-Aligned Movement - NAM)* ทั้งนี้ มาเลเซียยังได้ประกาศสนับสนุนให้ประเทศมุสลิมเข้าร่วมบูรณะฟื้นฟูประเทศอิรัก เสริมสร้างระบบสถาบันการเมืองและระบบเศรษฐกิจให้แก่อิรัก และได้สนับสนุนการส่งแพทย์เข้าไปในอิรักซึ่งล้วนเป็นท่าทีใหม่ของมาเลเซียที่สอดคล้องประสานกับประเทศตะวันตกมากขึ้น

ซึ่งความสัมพันธ์อันมีมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกาและมาเลเซีย เริ่มเห็นชัดเจนเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้นโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการลงนามข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Framework Agreement - TIFA) ระหว่างกันในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2004 ซึ่งนับเป็นประเทศที่ 5 ในกลุ่มสมาชิกอาเซียนที่ได้จัดทำกรอบความตกลงด้านการค้าและการลงทุนกับสหรัฐอเมริกา หลังจากไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ได้จัดทำความตกลงดังกล่าวกับสหรัฐอเมริกาไปแล้ว และจะนำไปสู่การจัดทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Area - FTA) ระหว่างกันขึ้นในที่สุด โดยมาเลเซียเล็งเห็นว่าการจัดทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับสหรัฐอเมริกาคือจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของมาเลเซีย ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกานำเข้าสินค้าจากมาเลเซียมากที่สุดในอาเซียน ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของ

---

* เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950-1960 ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของประเทศในเอเชียและแอฟริกาที่ไม่ต้องการถูกรอบงำโดยสหรัฐอเมริกาหรือสหภาพโซเวียตในยุคสงครามเย็น และเพื่อเป็นพลังร่วมกันในการต่อต้านการเป็นอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจ และในปี ค.ศ. 1955 ที่ประชุมได้ยอมรับหลักการ 10 ประการเป็นท่าทีร่วมกัน ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานของ NAM ได้แก่ การเคารพอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศอื่น การยอมรับความเสมอภาคของชนทุกเชื้อชาติและทุกประเทศ การแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศโดยสันติวิธี และการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและกฎบัตรสหประชาชาติ แต่ในปัจจุบันกลุ่ม NAM มิได้มีความหมายที่ตรงกับคำว่า “กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด” ซึ่งมีนัยถึงความเป็นกลุ่มทางการเมืองอย่างแท้จริง เนื่องจาก NAM ให้ความสนใจกับประเด็นที่หลากหลายมากขึ้น ไม่เฉพาะแต่เรื่องความขัดแย้งทางการเมืองเท่านั้น และโดยที่สมาชิก NAM ได้เพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 115 ประเทศ หรือประมาณ 2 ใน 3 ของสมาชิกสหประชาชาติ และครอบคลุมประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคต่าง ๆ 3 ภูมิภาค ได้แก่ เอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา NAM จึงกลายเป็นเวทีในการประสานท่าทีระหว่างประเทศกำลังพัฒนาในประเด็นที่จะเข้าสู่การพิจารณาของสหประชาชาติที่สำคัญอีกเวทีหนึ่ง ดูเพิ่มเติมในกระทรวงการต่างประเทศ, กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด [ออนไลน์], กรมองค์การระหว่างประเทศ, 2546, แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/web/46.php> [19 มกราคม 2552]

มาเลเซีย ในขณะที่มาเลเซียเป็นคู่ค้าอันดับ 10 ของสหรัฐอเมริกา⁴⁵ ส่วนความสัมพันธ์ด้านความมั่นคง ทั้งสองประเทศยังได้ร่วมมือกันในการต่อต้านการก่อการร้าย โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความรู้ทางทหารระหว่างกันภายใต้โครงการฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนความรู้ทางทหาร (International Military Education and Training - IMET) และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการกู้ภัย ระเบิด, การต่อต้านการก่อการร้าย, และการป้องกันการแพร่กระจายการก่อการร้าย (Nonproliferation, Anti-Terrorism, Demining, and Related Programs - NADR)⁴⁶ เพื่อพัฒนาให้มาเลเซียเป็นศูนย์กลางต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคต่อไปในอนาคต

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจศึกษาว่า ทำไมหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียที่ความขัดแย้งต่อกัน ได้ปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่แสวงหาความร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกันทางด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจระหว่างกันมากขึ้น มีปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ดังกล่าว และที่สำคัญความสัมพันธ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อบริบทภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และการเมืองระหว่างประเทศ

1.2 สมมติฐาน

เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ว่าด้วยนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย เป็นภาวะเงื่อนไขที่ทำให้มาเลเซียปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา เพื่อผลักดันการเปิดการค้าเสรี และเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อมาเลเซียในการจัดการกับปัญหาการเมืองภายใน และเพื่อรักษาสถานเศรษฐกิจของชนชั้นกลางชาวมาเลย์

1.3 กรอบความคิดในการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001” นั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ โดยอาศัยทฤษฎีแนวคิดว่าด้วย การพึ่งพาอาศัย

⁴⁵ Bruce Vaughn, *Malaysia: Political Transition and Implications for U.S. policy* [Online], The Library of Congress: Congressional Research Service, 2003, Available from: http://www.accessmylibrary.com/coms2/summary_0286-3775486_ITM [2008, November 20]

⁴⁶ Bruce Vaughn and Michael Martin, *Malaysia : Political, Security, Economic, and Trade Issues Considered* [Online], The Library of Congress: Congressional Research Service, 2007, Available from: https://www.policyarchive.org/bitstream/handle/10207/3139/RL33878_20070213.pdf?sequence=1 [2008, November 20]

ซึ่งกันและกัน (interdependence) ของโรเบิร์ต โอ. โคเฮน และโจเซฟ เอส. ไนย์ (Robert O. Keohane and Joseph S. Nye)⁴⁷ มาอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพชัดขึ้น

คำว่า dependence หมายถึง สภาวะที่ถูกกำหนดหรือได้รับผลกระทบจากแรงภายนอก ดังนั้น คำจำกัดความของ การพึ่งพาอาศัยกัน (interdependence) คือ เป็นการพึ่งพาที่มีต่อกันและกัน (mutual dependence) การพึ่งพาอาศัยกันในการเมืองโลกนั้น หมายถึง สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อรัฐทั้งหลาย หรือต่อผู้แสดง (actors) ทั้งหลายในรัฐต่างๆ ร่วมกัน

ผลกระทบที่กล่าวถึงนี้เป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ข้ามชาติ เช่น การไหลเข้าออกของเงินตรา สินค้า ประชากร ข้อมูลข่าวสารข้ามพรมแดนของรัฐ เป็นต้น ซึ่งการพึ่งพาอาศัยกันนั้น จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกรณีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ผลประโยชน์ร่วมกันนี้ จะต้องมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกันและกัน และต้องมีผลกระทบต่อกันและกันอย่างยิ่ง

ดังนั้น โรเบิร์ต โอ. โคเฮน และโจเซฟ เอส. ไนย์ จึงได้ให้ข้อสังเกตในเรื่องของขอบเขตและความหมายของ Interdependence ดังนี้

1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependence) จะต้องมีลักษณะของการได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง อย่างเช่น การที่ประเทศนำเข้าน้ำมันจากประเทศอื่น ถือว่าอยู่ในข่ายของแนวคิดว่าด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependence) แต่ถ้านำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น น้ำหอม อัญมณี ฯลฯ ไม่ถือว่าอยู่ในความหมายของแนวคิดว่าด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependence) เพราะการที่ต้องพึ่งพาการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยนั้น ไม่ถือว่าเป็นการก่อผลกระทบรุนแรงต่อประเทศ

2) ผลกระทบจากแนวคิดว่าด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependence) นั้น อาจมาจากทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของตัวแสดงอื่นๆ ก็ได้

3) แนวคิดว่าด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependence) มิได้มีความหมายจำกัดอยู่เฉพาะว่าต้องเป็นสภาพที่ตัวแสดงต่างได้รับประโยชน์ร่วมกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผลกระทบที่ได้รับซึ่งกันและกันด้วย

---

⁴⁷ Robert O. Keohane and Joseph S. Nye, *Power and Interdependence: World Politics in Transition* (Boston: Little Brown, 1977), pp. 8-12.

อย่างไรก็ตาม ในแนวความคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependence) นั้น โรเบิร์ต โอ. โคเฮน และโจเซฟ เอส. ไนย์ ได้เน้นความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจเป็นลำดับแรก โดยกฎเกณฑ์ทั่วไป การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อสังคมกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมและมีการทำให้ทันสมัย ยิ่งกว่านั้นเมื่อกระบวนการดังกล่าวเริ่มขึ้น วิธีทางที่จะเข้าสู่ตลาดอย่างเป็นทางการเป็นประจำวันก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ และถ้ารักษาความเจริญทางเศรษฐกิจเอาไว้ ในขณะเดียวกัน ระบบการค้า (trade system) มักจะถือกันว่าเป็นรูปแบบตัวอย่างของกระบวนการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ อัตราส่วนของการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product - GNP) ขยายตัวขึ้นเท่าไร ก็ย่อมหมายความว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต้องอาศัยระบบระหว่างประเทศมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากนี้ ในการพึ่งพาอาศัยกันและกัน โรเบิร์ต โอ. โคเฮน และโจเซฟ เอส. ไนย์ ก็ยังได้เสนอถึงความสมดุล (balance) ของการพึ่งพาที่มีต่อกันและกัน (mutual dependence) โดยมี 2 ระดับความสมดุลในการพึ่งพาที่มีต่อกันและกัน กล่าวคือ

- 1) ระดับการพึ่งพาแบบเท่าเทียม (symmetry) ซึ่งส่วนใหญ่ตัวแสดงจะมีอำนาจต่อรองที่ค่อนข้างจะใกล้เคียงและเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะการมีอำนาจในด้านต่างๆ (กำลังทางทหาร นิวเคลียร์ อาวุธ เศรษฐกิจ ฯลฯ) ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรอง
- 2) ระดับการพึ่งพาแบบไม่เท่าเทียม (asymmetry) ซึ่งจะเป็นในรูปของการพึ่งพาระหว่างตัวแสดงเล็กและตัวแสดงใหญ่ โดยมักจะเป็นไปในรูปที่ตัวแสดงเล็กกว่าพึ่งพาตัวแสดงที่ใหญ่กว่าหรือประเทศที่เล็กกว่าพึ่งพาประเทศที่ใหญ่กว่า ดังนั้น ส่งผลให้ตัวแสดงที่เล็กหรือประเทศที่เล็กกว่านั้นก็มักจะมีอำนาจในการต่อรองที่น้อยกว่าตัวแสดงหรือประเทศที่ใหญ่กว่า

ในขณะเดียวกัน โรเบิร์ต โอ. โคเฮน และโจเซฟ เอส. ไนย์ ก็ได้แบ่งลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันออกเป็น 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือ

- 1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบอ่อนไหว (sensitivity interdependence) คือ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ว่า ตัวแสดงมีความรู้สึกต่างตอบแทนต่อกัน โดยตัวแสดงจะได้รับผลกระทบจากการกระทบของตัวแสดงอีกตัว แต่การพึ่งพาอาศัยกันแบบอ่อนไหวนี้จะมีผลกระทบค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ การพึ่งพาอาศัยกันแบบเปราะบาง

- 2) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบเปราะบาง (vulnerability interdependence) คือ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ว่า การกระทำหรือการเปลี่ยนแปลงของตัวแสดงหนึ่งจะมีอิทธิพล หรือ ส่งผลกระทบต่อตัวแสดงอีกตัวมาก และส่งผลในการกำหนดนโยบายหรือท่าทีของตัวแสดงที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าวมาก ดังนั้น การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบเปราะบางจะมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อรัฐที่ต้องพึ่งพาอาศัยรัฐอื่นเป็นอย่างมาก

จากสองลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันและกันดังกล่าว โรเบิร์ต โอ. โคเฮน และโจเซฟ เอส. ไนย์ ได้ชี้ให้เห็นว่า การพึ่งพาอาศัยกันแบบอ่อนไหว (sensitivity interdependence) มีความสำคัญน้อยกว่า การพึ่งพาอาศัยกันแบบเปราะบาง (vulnerability interdependence)

การนำแนวคิด interdependent มาประยุกต์เป็นกรอบความคิดในการศึกษานี้ เกิดจากปรากฏการณ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาที่เคยมีความขัดแย้งกับประเทศมาเลเซียในช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศห่างเหินกันไป แต่ภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียได้แสดงออกถึงความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น และที่สำคัญมีความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศที่ผลักดันให้ทั้งสองประเทศต้องมาพึ่งพาอาศัยกันและกัน อันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับภัยคุกคามใหม่ คือ ภัยการก่อการร้าย และได้ผลักดันความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายไปในภูมิภาคที่มีความเชื่อมโยงกับการก่อการร้าย อย่างเช่นภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยเงื่อนไขในการทำสงครามเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถตอบสนองผลประโยชน์ของตน อย่างเช่นนโยบายการเปิดการค้าเสรี โดยการเข้าไปผลักดันให้เกิดความร่วมมือทั้งในด้านเศรษฐกิจ ดังเช่นการพยายามทำข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) กับมาเลเซีย และลงนามข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA)⁴⁸ และการสร้างยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงระหว่างกัน

⁴⁸ Christopher J. LaFleur, U.S.-Malaysia Relations on "a Positive Path" LaFleur Says Ambassador-designate to focus on economic issues [Online], 2004, Available from: http://malaysia.usembassy.gov/wf/wf0910_ambLaFleur.htm [2008, December 19]

สำหรับประเทศมาเลเซียก็มีบทบาทสำคัญต่อสหรัฐอเมริกาเช่นกัน ในอดีตมาเลเซียมีจุดยืนการดำเนินนโยบายที่ไม่พึ่งพาตะวันตกมาโดยตลอด ความขัดแย้งปรากฏออกมาในรูปแบบของการดำเนินนโยบายโดยเน้นภูมิภาคนิยมเป็นสำคัญ ดังเช่น การเปิดรับการลงทุนจากญี่ปุ่น เป็นต้น บางนโยบายที่ผลักดันโดยตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกาผ่านภูมิภาค มาเลเซียจะเปิดรับในนโยบายที่เห็นว่าสามารถสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และนำไปปรับใช้ตามแนวคิดของตนเอง การดำเนินการในลักษณะนี้เห็นได้ชัดเจนในสมัยก่อนการเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 แต่หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว การดำเนินนโยบายที่มาเลเซียต่อสหรัฐอเมริกานั้น แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องและความร่วมมือระหว่างกันมากยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากตัวเลขสถิติการส่งออกและนำเข้าระหว่างกัน ที่มาเลเซียเป็นคู่ค้าที่ใหญ่เป็นอันดับ 10 ของสหรัฐอเมริกา⁴⁹ และด้านความมั่นคง ที่สำคัญด้วยการผลักดันจากนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย เป็นการเปิดโอกาสให้มาเลเซียสามารถจัดการปัญหาการเมืองและความมั่นคงภายใน และพัฒนาศักยภาพของกองทัพให้แข็งแกร่งขึ้น รวมทั้งเป็นการสานต่อในผลประโยชน์ของความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถรักษาความสมดุลและความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่มีเชื้อชาติมาเลย์เป็นฐานเสถียรสำคัญของพรรครัฐบาล การเอื้อประโยชน์ระหว่างกันเช่นนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งและกัน ซึ่งถึงแม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีความสัมพันธ์ที่แสดงท่าทีเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน แต่ในท้ายที่สุด ก็ยังคงสานต่อความสัมพันธ์และกระชับความร่วมมือ เนื่องจากต่างคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศตนเป็นสำคัญ

1.4 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการปรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001
2. เพื่อศึกษาความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001
3. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศและภายในประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกากับมาเลเซียแสวงหาความร่วมมือระหว่างกันหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

---

⁴⁹ Bruce Vaughn and Michael Martin, *Malaysia : Political, Security, Economic, and Trade Issues Considered* [Online], The Library of Congress: Congressional Research Service, 2007.

1.5 ขอบเขตในการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001” จะศึกษาถึงการปรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย ตั้งแต่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 จนถึงปัจจุบัน และปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ

1.6 ประโยชน์ในการศึกษา

1. การศึกษาทำให้ทราบและเข้าใจถึง การปรับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001
2. การศึกษาทำให้ทราบและเข้าใจถึง ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001
3. การศึกษาทำให้ทราบและเข้าใจถึง ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศและภายในประเทศที่เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัน
4. การศึกษาทำให้ทราบและเข้าใจถึง ผลกระทบที่มีต่อบริบทภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และการเมืองระหว่างประเทศ จากการปรับความสัมพันธ์ของสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

1.7 วิธีการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการนำเสนอข้อมูลในลักษณะการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยสามารถแบ่งการรวบรวมข้อมูลออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นต้นจำพวกแถลงการณ์ ปาฐกถา และคำอภิปราย คำแถลงนโยบายต่างๆ ของผู้นำประเทศ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายของประเทศ ตัวยกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และบทสัมภาษณ์ เป็นต้น
2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นรองจำพวกหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ ข่าวจากหนังสือพิมพ์ กฤตภาค รายงานการสัมมนาในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

1.8 การนำเสนอ

เนื้อหาของวิจัยฉบับนี้ แบ่งการนำเสนอออกทั้งหมดเป็น 6 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา สมมติฐาน กรอบความคิดในการศึกษา วัตถุประสงค์ในการศึกษา ขอบเขตในการศึกษา ประโยชน์ในการศึกษา วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล และการนำเสนอ

บทที่ 2 กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียก่อนเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

บทที่ 3 กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

บทที่ 4 กล่าวถึง ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

บทที่ 5 กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

บทที่ 6 เป็นการสรุปเนื้อหา รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ตามมาในบริบทภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และการเมืองระหว่างประเทศ จากความร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

บทที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย ก่อนเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา (The United States of America) กับสหพันธรัฐมาเลเซีย (Federation of Malaysia) มีพัฒนาการกันมายาวนานนับตั้งแต่ยุคสงครามเย็น ซึ่งเป็นไปในลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งการประนีประนอมและขัดแย้งกัน ตามสถานการณ์ระหว่างประเทศขณะนั้น ประกอบกับมีปัจจัยภายในประเทศเป็นเงื่อนไขสำคัญในการตัดสินใจดำเนินนโยบาย แต่ไม่ว่าด้วยสถานการณ์ใดก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ของความสัมพันธ์มักลงเอยด้วยการคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติตนเป็นสำคัญ

2.1 ความสัมพันธ์ในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ โมฮัมหมัด (ปี ค.ศ. 1981-1997)

ภายใต้การบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981-1997 ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียมีลักษณะที่เป็นพลวัตมาโดยตลอด ทั้งการแสดงท่าทีเป็นปฏิปักษ์ไม่พึ่งพาตะวันตก แต่รับแนวทางเสรีนิยมใหม่มาใช้ และการได้รับประโยชน์ในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จากเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในช่วงทศวรรษที่ 1980 ทั้งจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ทั้งนี้ การดำเนินนโยบายที่ไม่ต้องการพึ่งพาตะวันตกนั้น เพราะต้องแสดงจุดยืนการบริหารประเทศที่สร้างความเชื่อมั่นและความนิยมทางการเมืองกับประชาชนชาวมาเลเซียว่า จะไม่มีเหตุการณ์ที่ต้องกลับไปสู่สภาวะที่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของประเทศเจ้าอาณานิคมอีกครั้ง ที่สำคัญเพื่อต้องการแก้ไขมรดกตกทอดตั้งแต่สมัยอาณานิคม ที่ชาวมาเลเซียซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศถูกกีดกันให้อยู่ในภาคเกษตรกรรมและมีฐานะยากจน ส่วนคนจีนที่เป็นผู้อพยพกลับได้รับการสนับสนุนให้เข้าถึงความมั่งคั่งของประเทศ ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและการค้า รวมทั้งเป็นเจ้าของทุน ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมมาเลเซียเป็นอย่างมาก จนนำไปสู่การจลาจลทางเชื้อชาติที่รุนแรงในปี ค.ศ. 1969

และปฏิบัติการของผู้นำมาเลเซียในขณะนั้นคือการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ โดยพยายามที่จะไม่ให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีทางเชื้อชาติ ดังนั้น แผนนโยบายเศรษฐกิจใหม่ (NEP) จึงถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยมีเป้าหมายในการปรับปรุงโครงสร้างสังคม เพื่อทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเชื้อชาติและลดความยากจนโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ตามแนวคิดดังกล่าว รัฐบาลได้เข้ามาแทรกแซงและจัดสรรความมั่งคั่งของประเทศอย่างเต็มที่ โดยการแสดงให้เห็นถึง

ปัญหาความรับผิดชอบอย่างยิ่งยวดเพื่อการรักษาไว้ซึ่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ก็ต้องทำให้แน่ใจว่าชาวมาเลย์จะได้ครอบครองทรัพยากรและมีโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น

ในขณะเดียวกัน สังคมภายในมาเลเซียก็ได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติอิหร่านในปี ค.ศ. 1979 ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิวัติอิสลามแห่งแรกในประวัติศาสตร์ยุคใหม่ของโลก ที่เป็นต้นแบบของการสถาปนารัฐอิสลามที่ยึดถือคัมภีร์อัลกุรอานเป็นหลักกฎหมาย และปกครองด้วยผู้นำศาสนา ซึ่งได้ก่อให้เกิดกระบวนการอิสลามานุวัตรขึ้นในมาเลเซียตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา และมีลักษณะที่เข้มข้นมากขึ้นเมื่อ ดร. มหาธีร์ได้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ได้ทำให้สังคมมุสลิมมาเลย์หันมาเคร่งครัดในจารีตปฏิบัติทางศาสนามากขึ้น ทั้งการไปสุเหร่า และการกินอาหารที่ต้องจัดเตรียมตามกฎอิสลาม ที่สำคัญการที่พรรคการเมืองฝ่ายค้านอย่างพรรคปาสได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัตดังกล่าว และได้ออกมาแสดงถึงการเคร่งครัดและเรียกร้องให้มุสลิมมาเลย์หวนกลับไปสู่หลักการดั้งเดิมทางศาสนา และต้องการเปลี่ยนมาเลเซียให้เป็นรัฐอิสลามที่ใช้กฎหมายอิสลามในการปกครองนั้น ทำให้รัฐบาลภายใต้การนำของ ดร. มหาธีร์ที่ต้องการพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรมใหม่ที่ลดความขัดแย้งทางเชื้อชาติลง จึงกังวลต่อการเรียกร้องของพรรคปาส ดังนั้น พรรคอัมโนที่เป็นพรรคหลักของรัฐบาล จึงประกาศการดำเนินนโยบายความเป็นมุสลิมสายกลางที่อยู่ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ โดยถือว่าตนเป็นผู้พิทักษ์หลักอิสลามและชุมชนมุสลิมที่แท้จริง รวมทั้งพยายามแสดงให้ชาวมาเลย์เห็นว่าแม้แต่นโยบายนี้เท่านั้นที่จะทำให้สังคมมาเลเซียสงบสุข ดังนั้น ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นายกรัฐมนตรี มหาธีร์ก็ดำเนินตามแนวทางนี้มาโดยตลอด และทำให้ทั้งสองพรรคกลายเป็นคู่แข่งทางการเมืองที่แย่งชิงพื้นที่การให้คำนิยามที่แท้จริงของอิสลามจนถึงปัจจุบัน¹

ทั้งนี้ รัฐบาลมหาธีร์ได้เน้นย้ำให้สังคมมาเลเซียเห็นว่า แนวทางอิสลามสายกลางนั้นเป็นความตั้งใจของรัฐบาลที่ต้องการให้ชาวมาเลย์มุสลิมอยู่ร่วมกับชนเชื้อชาติอื่นต่างศาสนาได้ และรัฐได้นำมาเป็นหลักการพื้นฐานในการดำเนินนโยบายของประเทศโดยตลอด เพื่อลดความขัดแย้งทางเชื้อชาติพร้อมกับยกระดับความสำคัญของชาวมาเลย์ที่แยกกันไม่ออกกับศาสนาอิสลามอีกด้วย โดยรัฐได้ปรับปรุงโครงสร้างทางสังคมเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเชื้อชาติ ที่เป็นความต้องการตัดความเกี่ยวโยงเรื่องชาติพันธุ์กับหน้าที่ทางเศรษฐกิจ หรือการตัดความเกี่ยวพันทางชาติ

¹ Farish A. Noor, "Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party PAS from 1982 onwards," *Contemporary Southeast Asia* 25,2 (August 2003): 216-219.

พันธุ์กับอาชีพ ที่ถูกจัดแบ่งมาตั้งแต่สมัยอาณานิคม ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและการศึกษา ทำให้สังคมพหุพันธุ์ของมาเลเซียมีความเหลื่อมล้ำและแตกแยกมาเป็นเวลานาน ดังนั้น รัฐบาลจึงได้เริ่มจัดโครงสร้างการศึกษาใหม่เพื่อชาวมาเลย์ โดยกำหนดความสำคัญขั้นต้นในเรื่องการฝึกอบรมชาวมาเลย์ เพื่อให้สามารถย้ายเข้าไปอยู่ในเขตที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ครอบครองมาก่อน ทำให้มีจำนวนมหาวิทยาลัยและสถาบันทางวิชาการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น สถาบันเทคโนโลยี MARA (Majlis Amanah Rakyat) ที่เปิดสอนสำหรับชาวมลายูโดยเฉพาะ เป็นต้น

ที่สำคัญ ยังได้มีการนำการศึกษาที่สอนเป็นภาษามลายูมาใช้มากขึ้น ซึ่งเมื่อถึงปี ค.ศ. 1982 นโยบายการศึกษาแบบใหม่ก็ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านจากการใช้ภาษาอังกฤษมาเป็นภาษามลายูในโรงเรียนประถมและมัธยมของชาติทั้งหมด จวบจนกระทั่งมาถึงปี ค.ศ. 1993 ก็ได้มีการนำนโยบายดังกล่าวมาใช้ในมหาวิทยาลัยเช่นกัน ซึ่งถึงแม้ว่านายกรัฐมนตรีมหาธีร์จะผ่อนผันให้ใช้การสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ในวิชาวิทยาศาสตร์ แพทย์ และเทคโนโลยีในมหาวิทยาลัย แต่วิชาอื่นๆ ทั้งหมดก็สอนเป็นภาษามลายู พร้อมกับกำชับยืนยันสิทธิประโยชน์และขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นพิเศษแก่คนมาเลย์ ด้วยการให้โควต้าในการเข้าศึกษาในสถาบันชั้นสูง ดังนั้น นโยบายการศึกษาดังกล่าวจึงช่วยสร้างบุคลากรชาวมาเลย์ผู้ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดโครงสร้างสังคมมาเลเซียอย่างถาวร² ผลก็คือ ทำให้คนมาเลย์ได้รับการจ้างงานในสาขาเศรษฐกิจใหม่มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันระบบราชการก็ขยายตัว ซึ่งหมายถึงโอกาสในการทำงานของคนมาเลย์ที่เพิ่มขึ้นด้วย

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ยังได้ออกนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ทุนมาเลย์มีบทบาทขึ้นแทนที่ทุนจีนและทุนต่างชาติ (โดยเฉพาะทุนอังกฤษ)^{*} โดยใช้หลักการที่รัฐเข้าไปยึด

² บาบารา วัตสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 515.

^{*} นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้แสดงออกถึงความเป็นชาตินิยมในด้านเศรษฐกิจโดยการออกนโยบายซื้อสินค้าอังกฤษเป็นทางเลือกสุดท้าย (Buy British Last Policy) ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างเปิดเผยต่อการซื้อสินค้าและบริการของอังกฤษที่ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ประกาศครั้งแรกในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1981 โดยเขาประกาศว่า "เราจะซื้อ (สินค้าและบริการ) ของอังกฤษ เมื่อมีความจำเป็นอย่างแท้จริง เมื่อราคาและบริการของอังกฤษดีกว่าอย่างแท้จริง มิฉะนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าเราจะแสดงให้เห็นถึงการเลือกสิ่งที่ไม่ใช่อังกฤษ" นโยบายนี้กำหนดขึ้นเพื่อตอบโต้การที่ตลาดหลักทรัพย์ลอนดอนเปลี่ยนกฎเกณฑ์เพื่อให้การเข้าถือครองทุนในตลาดหลักทรัพย์ของอังกฤษอย่างจุใจ (dawn raids) ทำได้ยากขึ้น ทำให้บรรษัทการลงทุนแห่งชาติมาเลเซีย (National Investment Corporation) ที่ได้ดำเนินการผ่านตัวแทนอังกฤษที่ได้ใช้วิธีการดังกล่าวเข้าถือครอง Guthrie ซึ่งเป็นเจ้าของโรงงานขนาดใหญ่ในสหพันธรัฐมาตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. 1981 เกิดการชะงักงัน โดยนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ตีความว่าการดำเนินการของตลาด

กิจการของธุรกิจต่างชาติ แล้วนำมาบริหารในรูปของรัฐวิสาหกิจ ทำให้เกิดรัฐวิสาหกิจเป็นร้อยแห่ง ซึ่งมีทั้งหน่วยงานวิสาหกิจที่ให้บริการสิ่งจำเป็น และหน่วยงานที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้ เช่น Majlis Amanah Rakyat (MARA - Council of Trust for Indigenous People), the Perbadanan National Berhad (PERNAS - National Corporation Ltd.) กับ Petroleum Nasional Berhad (PETRONAS - National Petroleum Ltd.) และบริษัทพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐ เป็นต้น โดยในทศวรรษที่ 1970 PERNAS มีความสำคัญที่สุดและมีประสิทธิภาพในความพยายามอย่างเร่งด่วนของรัฐบาล ที่จะทำให้ชาวมลายูเข้ามามีส่วนร่วมในการพาณิชย์และอุตสาหกรรม และรัฐยังได้นำหุ้นรัฐวิสาหกิจมาขายให้ชาวมาเลย์ในราคาพิเศษ ด้วยลักษณะดังกล่าว ทำให้พัฒนาการทุนนิยมของมาเลเซียมีลักษณะที่เรียกว่า “ทุนนิยมโดยรัฐ” (state capitalism) ที่เป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการให้ชาวมาเลย์เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ³

นอกจากจะช่วยเหลือผู้ประกอบการชาวมาเลย์ให้เข้าไปในโลกธุรกิจที่ชาวจีนท้องถิ่นและชาวต่างชาติส่วนใหญ่ครอบครองแล้ว รัฐบาลยังได้ทำการลงทุนธุรกิจโดยการตั้งบริษัท ด้วยมีความมุ่งหมายที่จะปล่อยการควบคุมให้แก่พวกเอกชนชาวมาเลย์ คือ Permodalan Nasional Berhad (PNB - National Equity Corporation) ซึ่งมีหน้าที่ในการคัดเลือกบริษัทที่มีศักยภาพในการเติบโต โดยในปี ค.ศ. 1981 PNB ได้ตั้ง Amanah Saham Nasional (ASN - National Unit Trust) เพื่อให้ซื้อสินทรัพย์ของ PNB ในราคาหุ้นและขายให้ชาวมาเลย์ เนื่องจากชาวมาเลย์จะซื้อขายหุ้นเหล่านี้ได้ต้องผ่าน ASN เท่านั้น ในขณะที่เดียวกันรัฐก็สามารถควบคุมผ่านบริษัทได้ ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1970-1990 การถือครองหุ้นบริษัทภายในประเทศของผู้ประกอบการชาวมาเลย์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.4 เป็นร้อยละ 19.4⁴ ที่สำคัญนโยบาย NEP ยังครอบคลุมไปถึงภาคเอกชนด้วย เช่น บริษัทต้องส่งแผนการจ้างงาน การฝึกอบรมและการสนับสนุนชาวมาเลย์ให้มีสัดส่วนร้อยละ 40 ในบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับบริษัทต่างชาติ เนื่องจากการจ้างงานชาวมาเลย์เป็นเงื่อนไขในการออกใบอนุญาต⁵ ดังนั้น ผลจากการดำเนินการตามนโยบาย NEP จึงเป็น

หลักทรัพย์อังกฤษพยายามจูงใจขีดขวางนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียที่ต้องการเข้าควบคุมทรัพย์สินของชาติ ประกอบกับความไม่พอใจที่รัฐบาลอังกฤษห้ามสายการบินมาเลเซียเพิ่มเที่ยวบินเข้าลอนดอน และการที่มหาวิทยาลัยอังกฤษขึ้นค่าเล่าเรียนนักศึกษาต่างชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวมาเลเซีย เป็นต้น ดูเพิ่มเติมใน ไมเคิล ลีเฟอร์, พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, แปลโดย จุฬารัตน์ เลี้ยวรุกสกุล (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 307.

³ บาบารา วัดสัน อินดาเยา และ ลีโอนาร์โด วาย. อินดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 517.

⁴ John Hillely, *Malaysia: Mahathirism, Hegemony and The New Opposition*, pp. 52.

⁵ Anthony S.K. Shome, *Malay Political Leadership* (London: RoutledgeCurzon, 2002), p. 9.

การสร้างชนชั้นกลางชาวมาเลย์และดึงพวกเขาให้เข้าร่วมในระบบทุนนิยม สำหรับชาวจีน ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากนโยบายใหม่ก็คือ ทุนขนาดใหญ่ที่อาศัยสายสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ โดยการตั้งนักการเมือง ข้าราชการ พระราชวงศ์ และนายทหารชั้นผู้ใหญ่ให้เข้ามาถือหุ้น และอาศัยบุคคลเหล่านี้เป็นตัวเชื่อมเพื่อให้ได้สัมปทาน สัญญาและใบอนุญาตต่างๆ นอกจากนี้ ทุนจีนยังหาทางออกด้วยการร่วมลงทุนกับคนต่างชาติและชาวมาเลย์อีกด้วย⁶

นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศในขณะนั้นยังมีส่วนผลักดันให้นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ดำเนินนโยบายความเป็นชาตินิยมทางเศรษฐกิจมากขึ้น เนื่องด้วยในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี ค.ศ. 1981 สถานการณ์โลกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจถดถอยจากราคาน้ำมันที่พุ่งสูงขึ้นในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 อันเป็นผลมาจากสงครามอิรัก-อิหร่าน (ค.ศ. 1981-1988) และการประกาศเพิ่มอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา (U.S. Federal Reserve Bank) ในปี ค.ศ. 1979 ทำให้ราคาสินค้าขึ้นปฏุนภูมิตกต่ำลง เนื่องมาจากความต้องการด้านการส่งออกของอุตสาหกรรมได้ลดลง ทำให้นายกรัฐมนตรีมหาธีร์หันไปใช้นโยบายรัดเข็มขัด โดยการตัดรายจ่ายของภาครัฐ และผลักดันให้เกิดการประกอบการที่รัฐเป็นเจ้าของและดำเนินการเองที่อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐอย่างใกล้ชิด ซึ่งก็คือ “ทุนนิยมโดยรัฐ” นั่นเอง⁷

การแก้ปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าว ถือว่าเป็นการใช้โอกาสของนโยบาย NEP ในการสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคอัมโน ประกอบกับพลังชาตินิยม ในการเข้าแทรกแซงของรัฐที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มการเติบโตและขยายโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ⁸ ตามเป้าหมายที่ต้องการผลักดันให้มาเลเซียกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIC) ที่สำคัญเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของการกำจัดความยากจนและต้องการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้า ที่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนแบ่งความมั่งคั่งของทุนมาเลย์ โดยนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้ใช้ยุทธศาสตร์การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (ISI) ซึ่งเป็นการลดการพึ่งพาตลาดโลก ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก (heavy industry) ดังจะเห็นได้จาก นโยบายมองตะวันออก (Look East) ที่เขาเห็นตัวแบบรัฐพัฒนา (development state) ของญี่ปุ่นที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ประกอบกับโครงสร้างเศรษฐกิจ

⁶ Heng Pek Koon and Sieh Lee Mei Ling, “The Chinese Business Community in Peninsular Malaysia, 1957-1999,” in *Chinese Business Network: State, Economic and Culture*, ed. Chan Kwok Bun (Singapore: Prentice-Hall, 2000), pp. 144-146.

⁷ Jomo K.S., *M Way: Mahathir's Economic Legacy*, p. 8.

⁸ *Ibid*, pp. 41-42.

และการลงทุนของญี่ปุ่นที่หลังไหลเข้ามาในมาเลเซียตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 ทำให้มาเลเซียสามารถกู้ยืมเงินจากญี่ปุ่นมาลงทุนในการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก ได้แก่ อุตสาหกรรมรถยนต์ (Perusahaan Otomobil หรือ National Automobile Industry) ที่ผลิตรถยนต์ Proton Saga หรือโปรตอน เหล็ก และซีเมนต์ เป็นต้น โดยให้ชาวมาเลย์เป็นผู้ประกอบการหลัก⁹

ทั้งนี้ ความเป็นชาตินิยมทางเศรษฐกิจของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์นั้น ยังแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ชัดในโครงการใหญ่ๆ มากมาย โดยเริ่มมาตั้งแต่ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมในปี ค.ศ. 1980 ที่ได้จัดตั้งบริษัทอุตสาหกรรมหนักแห่งมาเลเซีย (Heavy Industry Corporation of Malaya - HICOM ต่อมาตั้งชื่อใหม่ว่า HICOM HOLDINGS) เพื่อจะนำมาแทนภาคการผลิตที่อาศัยวัสดุนำเข้าและประกอบชิ้นส่วนที่ทำในต่างประเทศ โดยมีความมุ่งหมายที่จะก่อตั้งการลงทุนร่วมกับบริษัทต่างประเทศในการสร้างอุตสาหกรรมหนัก และเพื่อจะส่งเสริมการถ่ายโอนเทคโนโลยี และการฝึกอบรมกำลังแรงงานที่มีทักษะ และเมื่อเขาได้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้โอน HICOM มาดูแลเอง โดยเพิ่มการเงินภาครัฐเพื่อสนับสนุนแผนการพัฒนาอุตสาหกรรม และให้เหตุผลว่าอุตสาหกรรมหนักจะช่วยให้มาเลเซียเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้ ในบรรดาโครงการที่เป็นความพยายามของ HICOM ที่เป็นที่ยุติมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมรถยนต์แห่งชาติที่ผลิตรถยนต์ Proton Saga ในการร่วมลงทุนกับบริษัทมิตซูบิชิ (Mitsubishi) และต่อมาได้มีการผลิตรถยนต์ในประเทศชนิดที่ 2 ขึ้น คือ รถ Kancil โดยการร่วมลงทุนกับบริษัทไดฮัทสึ (Daihatsu)¹⁰

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ยังพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยใช้ทัศนคติที่รณรงค์ให้มองมาเลเซียเป็นบริษัท (Malaysia Incorporated) ที่ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นเจ้าของและคนงานร่วมกันในบริษัท โดยในบริษัทนั้น ทั้งเจ้าของและคนงานต้องร่วมมือกันเพื่อความสำเร็จของบริษัท ซึ่งความสำเร็จนี้เองจะเป็นสิ่งที่ทำให้ความเป็นอยู่ของทั้งเจ้าของและคนงานดีขึ้น ดังนั้น เมื่อมองมาเลเซียเป็นบริษัท ชาวมาเลเซียจึงเป็นทั้งเจ้าของและพนักงานในบริษัทมาเลเซีย ความสำเร็จของบริษัทจึงขึ้นอยู่กับความพยายามและความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (state-business corporatism) ซึ่งเมื่อภาคเอกชนประสบความสำเร็จ มีผลกำไรมาก ภาครัฐก็สามารถเก็บภาษีได้มาก เมื่อธุรกิจมีการจ้างงานมาก ประชาชนมีรายได้และมีการใช้จ่าย รัฐก็สามารถเก็บ

⁹ Ibid, pp. 1-4.

¹⁰ บาบารา วัตสัน อ้นดายา และ ลีโอนาร์โด วาย. อ้นดายา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 519.

ภาษีสินค้าได้มาก ในขณะที่เดียวกัน การให้บริการของภาครัฐต่อภาคเอกชนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จของภาคเอกชน¹¹

ดังนั้น Malaysia Incorporated มีขึ้นเพื่อพยายามพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นคือ “เป็นความพยายามที่จะให้รัฐเป็นผู้ดำเนินบทบาทในการรักษาหรือเชื่อมต่อผลประโยชน์ของทุนเอกชน”¹² ซึ่งนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ใช้สโกลแกน Malaysia Incorporated เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและภาคเอกชน และต้องการทำให้ข้าราชการทำงานเพื่อช่วยเหลือธุรกิจเอกชนมากขึ้นแทนที่การทำงานที่เน้นการบังคับให้กฎเกณฑ์อย่างหนัก ตามที่ทำในช่วงปี ค.ศ. 1971-1979 จึงอาจกล่าวได้ว่า Malaysia Incorporated เป็นสโกลแกนที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ใช้เข้าไปบริหารจัดการระบบราชการให้สยบยอมอำนาจทางการเมืองและพลังของตลาด¹³

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า นโยบายมองตะวันออก (Look East) และการมองมาเลเซียเป็นบริษัทนั้น เป็นนโยบายที่เปลี่ยนโฉมหน้าเศรษฐกิจการเมืองของมาเลเซีย ซึ่งดำเนินการในรูปแบบบริษัทที่บริหารจัดการโดยรัฐบาล (state-run enterprise) อันเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการกระจายฐานอุตสาหกรรมภายใน ที่ใช้ยุทธศาสตร์การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (ISI) ทำให้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ทุนมหาศาล (capital-intensive industries) เพื่อเป็นตัวเสริมในภาคการบริโภคของเอกชนและอุตสาหกรรมสินค้าทุน (capital goods industries)¹⁴ การดำเนินนโยบายดังกล่าวยังแสดงให้เห็นถึงความริเริ่มและความตั้งใจในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจในตัวผู้นำมาเลเซีย ที่รู้จักเลือกใช้ออกจากโครงสร้างอำนาจโลกขณะนั้น เพื่อผลประโยชน์ภายในประเทศ หรือกล่าวให้ชัดเจนคือเพื่อประโยชน์ของผู้นำและพรรคการเมืองของตนเป็นสำคัญ

¹¹ Jomo K.S., *M Way: Mahathir's Economic Legacy*, pp. 34-35.

¹² Jomo K.S., “Economic crisis and policy response in Malaysia,” in *Southeast Asia in the 1980s: The Politics of Economic Crisis*, eds. Richard Robinson, Kevin Hewison and Richard Higgott (Sydney: Allen and Unwin, 1987), p. 136.

¹³ Mark Beeson, “Mahathir and the Markets: Globalization and the Pursuit of Economic Autonomy in Malaysia,” *Pacific Affairs* 73: 341.

¹⁴ Mark T. Berger, *The Battle for Asia: From Decolonization to Globalization* (London: RoutledgeCurzon, 2004), pp. 184-185.

และสำหรับวัตถุประสงค์ตามนโยบาย NEP ที่มุ่งกำจัดความยากจนโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาตินั้น เป็นความมุ่งหมายที่ต้องการจัดการกับปัญหาที่ชาวมาเลย์ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศยังอยู่กับภาคเกษตรกรรม ขาดการพัฒนาและยังยากจนอยู่ ดังนั้น ด้วยจุดยืนที่แข็งขันต่อการกำจัดความยากจนที่มีต่อคนเชื้อชาติมาเลย์ของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ เขาจึงไม่อดทนต่อความไม่คืบหน้าในการที่จะบรรลุเป้าหมายของนโยบาย NEP ทำให้ในปี ค.ศ. 1984 รัฐบาลจึงได้ประกาศแนวนโยบายด้านการเกษตรแห่งชาติ (National Agricultural Policy - NAP) เพื่อแสวงหาทางที่จะทำให้ภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญขึ้นมาอีกครั้ง ด้วยการเพิ่มความสามารถในการผลิต การใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนงานด้านบริการ ทั้งการอำนวยความสะดวกในเรื่องที่ดิน ทุนที่เป็นวัตถุดิบรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ การฝึกอบรม และโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure)¹⁵ อย่างไรก็ตาม แทนที่จะดำเนินการเพื่อการปฏิรูปที่ดิน (land reform) ในการกระจายที่ดินให้กับชาวไร่ชาวนาที่ยากจนและขาดแคลนที่ดินทำกิน รัฐบาลกลับพัฒนาให้เป็นระบบจัดการทางด้านการเกษตรที่สนับสนุนต่อพืชเศรษฐกิจ (cash crops) เพื่อการส่งออก โดยสนับสนุนให้ใช้การรวมตัวกันเป็นที่นาและฟาร์มขนาดเล็ก เพื่อแก้ปัญหาการทำไร่ในพื้นที่ยุติขนาดเล็กที่ไม่เอื้อต่อการผลิตเพื่อการส่งออก (uneconomic-sized farms)

แม้จะมีสัญญาณของความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นในหมู่บ้านชาวมาเลย์หลายแห่งต่อการนำนโยบายดังกล่าวมาปฏิบัติ และสามารถเชื่อมโยงไปถึงโอกาสใหม่ๆ สำหรับผู้อยู่อาศัยในชนบทที่จะมีส่วนร่วมในหลายๆ ภาคเศรษฐกิจที่ปรับให้ทันสมัย ทั้งการอพยพเข้าไปอยู่ในพื้นที่เมืองและโอกาสการทำงานในเขตที่ดินทางอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นมาใหม่ แต่เงินอุดหนุนของรัฐบาลที่ให้แก่ผู้ปลูกข้าวและยางก็ยังคงกระจายไปไม่ทั่วถึง เนื่องจากเป็นเรื่องยากที่จะได้รับส่วนแบ่งทางกำไรในการพัฒนาที่ดินสำหรับผู้ไม่มีที่ดินและผู้รับจ้างเจ้าของที่ดินทำไร่ที่สูญเสียที่ดินให้กับคนจีนที่เป็นนายทุนรายใหญ่ ทำให้การเป็นหนี้ในชนบทยังคงมีอยู่ต่อไป และเช่นเดียวกัน เจ้าของสวนยางรายย่อยชาวมาเลย์มักไม่มีส่วนเข้าร่วมในโครงการพัฒนาของภาครัฐ ที่ผลประโยชน์กลับไปตกอยู่กับชาวมาเลย์ในหมู่บ้านที่มีความร่ำรวยกว่าที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างมั่นคง และในบางกรณีมีการเอื้อประโยชน์แก่นักการเมืองท้องถิ่นที่กลายเป็นผู้ตรวจตราดูแลผลประโยชน์แก่ผู้อุปถัมภ์ ซึ่งเป็นการสร้างความไม่เท่าเทียมและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ยิ่งขึ้นไปอีก¹⁶

¹⁵ บาบารา วัดสัน อันดาเย และ ลีโอนาร์โด วาย. อันดาเย, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 502-505.

¹⁶ Jomo K.S., *M Way: Mahathir's Economic Legacy*, pp. 64-68.

นอกจากนี้ รัฐยังได้พัฒนาเศรษฐกิจโดยการออกนโยบายด้านแรงงาน เนื่องจากเห็นว่าเศรษฐกิจที่มีอัตราการเติบโตที่สูงในช่วงทศวรรษที่ 1970 ของมาเลเซียนั้น มีสาเหตุมาจากรายได้ของน้ำมันและการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน (labor-intensive industries) แต่จากการหลั่งไหลของแรงงานมาเลเซียออกนอกประเทศ โดยเฉพาะไปที่สิงคโปร์และตะวันออกกลางในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานและอัตราค่าจ้างก็สูงขึ้น รัฐบาลจึงได้แก้ไขปัญหานี้โดยการเพิ่มแรงงานอพยพที่ถูกกฎหมาย ทั้งจากอินโดนีเซีย ทางใต้ของไทย และทางใต้ของฟิลิปปินส์ ทำให้อัตราการว่างงานในปี ค.ศ. 1980 อยู่ในระดับต่ำ

อย่างไรก็ตาม การที่เศรษฐกิจตกต่ำในช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 และความพยายามของรัฐบาลที่จะลดขนาดรัฐวิสาหกิจ โดยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ประกอบกับอัตราการเกิดที่ต่ำ และอัตราประชากรในวัยแรงงานที่มีน้อยเกินไป ทำให้ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ประกาศนโยบายเกี่ยวกับประชากร (The 70 Million Population Policy) โดยตั้งเป้าหมายว่าภายในปี ค.ศ. 2100 มาเลเซียจะมีประชากร 70 ล้านคน เพื่อให้ตลาดภายในขยายตัวสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก แต่ในความเป็นจริงแล้ว จำนวนประชากรไม่ใช่ปัจจัยเดียวของการขยายตัวของตลาดภายใน เพราะจำนวนประชากรที่มากขึ้นนั้นไม่ได้ส่งผลให้ตลาดภายในประเทศขยายตัวมากขึ้นเสมอไป เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างที่กำหนดขนาดของตลาดภายในประเทศ เช่น การกระจายรายได้ ความสามารถในการใช้จ่าย และการบริโภคของประชากร เป็นต้น¹⁷

นอกจากนี้ การประกาศใช้นโยบายมองตะวันออก (Look East) ของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ที่อ้างว่าต้องการพัฒนาประเทศ โดยการเลียนแบบจริยธรรมการทำงาน (work ethics) ของชาวญี่ปุ่นเพื่อเพิ่มผลผลิต โดยการให้พนักงานและแรงงานทำงานหนักขึ้น และจงรักภักดีกับหน่วยงานมากขึ้นนั้น อันที่จริงแล้วก็คือ รัฐต้องการแรงงานราคาถูกและว่านอนสอนง่าย เพื่อก่อให้เกิดกำไรสูงสุดต่อระบบทุนนิยม ซึ่งรัฐบาลได้เน้นการใช้วงจรรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circles - QCCs) และสหภาพแรงงานประเภทนายจ้างคนเดียวกัน (in-house union) เป็นกลไกสำคัญ

สำหรับ in-house union นั้นเป็นองค์กรที่คล้ายกับสหภาพแรงงาน แต่แตกต่างกันที่ in-house union จะเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะลูกจ้างที่อยู่ในบริษัทเดียวกันเท่านั้น ซึ่งมาเลเซียได้รับแนวความคิดแบบนี้ มาจากการทำงานของประเทศญี่ปุ่น โดยรัฐบาลอ้างว่า in-house union จะเป็นไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของลูกจ้าง และพยายามสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างลูกจ้างและ

¹⁷ Jomo K.S., *M way: Legacy's Economic Legacy*, p. 19-20.

นายจ้าง ซึ่งเมื่อสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานได้แล้ว จะส่งผลต่อผลผลิตที่มีคุณภาพ และอัตราที่สูงขึ้น แต่ในความเป็นจริง in-house union เป็นการป้องกันไม่ให้สหภาพแรงงานสามารถรวมตัวกันได้ และมีอำนาจต่อรองในเรื่องของค่าจ้าง รวมทั้งเงื่อนไขต่างๆ ในการทำงาน และการที่เกิด in-house union ก็ทำให้นายจ้างสามารถกดราคาค่าแรงให้ต่ำได้ เพราะราคา ค่าจ้างจะเป็นการตกลงกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง และการที่นายทุนมีความสนิทสนมใกล้ชิดกับรัฐบาลนั้น ก็ยิ่งทำให้รัฐบาลแก้ไขกฎหมายที่เป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ของนายทุน แต่ ละเลยความต้องการของแรงงาน อย่างเช่น การแก้ไขกฎข้อบังคับในการจ้างงาน (Employment Regulation) ในปี ค.ศ. 1980¹⁸ หรือการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกประกาศให้มีการ รักษาค่าแรง (wage freeze) ในปี ค.ศ. 1986 ไม่ให้ราคาค่าแรงเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี ซึ่งรัฐบาลไม่ได้ ประกาศว่าจะรักษาราคาสินค้าสาธารณูปโภคให้อยู่ในราคาเท่าเดิม¹⁹

ดังนั้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีความพยายามสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจโดยใช้ อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ที่พัฒนาจากรัฐและการลงทุนจากต่างชาติ กล่าวคือ ทั้งอุตสาหกรรม ที่เน้นทรัพยากร (resource-based industries) เช่น ยาง ติบูก น้ำมันปาล์ม และไม้สัก เป็นต้น และอุตสาหกรรมที่ไม่เน้นทรัพยากร (non-resource-based industries) เช่น สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ และเซมิคอนดักเตอร์ เป็นต้น²⁰ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งด้านทุน ที่ดิน และแรงงาน แต่ อย่่างไรก็ตาม ประเภทอุตสาหกรรมหนักที่รัฐบาลมาเลเซียเลือกที่จะพัฒนานั้นกลับต้องอาศัยการ ลงทุนมาก ระยะเวลาการพัฒนายาวนาน ทำให้มีเงินทุนเหลือน้อยสำหรับการใช้ในการพัฒนา ด้านอื่นๆ และยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก้ำกึ่งจากต่างชาติสูง มีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของประเทศ น้อยมาก ที่สำคัญต้องพบกับการแข่งขันและการปกป้องตลาดจากต่างประเทศ

นอกจากนี้ การที่รัฐดำเนินนโยบายดังกล่าวโดยละเลยการปรึกษาและร่วมมือกับภาคการ ผลิตภายในประเทศ โดยไปมุ่งเน้นร่วมลงทุนกับต่างชาติโดยเฉพาะญี่ปุ่นและเกาหลีได้มากเกินไป โดยบริษัทรับเหมาก่อสร้างเหล่านั้น ได้ควบคุมทั้งการออกแบบ วัสดุดิบ และกระบวนการก่อสร้างอย่าง เบ็ดเสร็จ โดยใช้เทคโนโลยีและวัสดุที่มีราคาสูงเกินไปจากประเทศของตน ประกอบกับสภาพ

¹⁸ Chandra Muzaffar, "Overkill: In-house union for Malaysia," in *The Sun Also Sets: Lesson in 'Looking East'*, ed. Jomo K.S. (Kuala Lumpur: Insan, 1985), pp. 346-348.

¹⁹ Jomo K.S., *My way: Legacy's Economic Legacy*, p. 60.

²⁰ Jomo K.S., "Economic crisis and policy response in Malaysia," in *Southeast Asia in the 1980s: The Politics of Economic Crisis*, p. 117.

เศรษฐกิจโลกที่กำลังถดถอยและอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ทำให้มาเลเซียต้องเผชิญกับปัญหาหนี้ต่างชาติที่เพิ่มมากขึ้น²¹ ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ภาคประชาชน ที่สำคัญนโยบายดังกล่าวยังไม่เอื้อผลประโยชน์ต่อพรรคอัมโนเท่าที่ควร ดังนั้น นายกรัฐมนตรีจึงดำเนินนโยบายตามแนวเสรีนิยมใหม่ โดยการประกาศหลักการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (privatization) เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว*

การดำเนินนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจของนายกรัฐมนตรีนั้นตรงกับช่วงเวลาที่สหรัฐอเมริกาได้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจตามแนวเสรีนิยมใหม่ ที่เน้นการเพิ่มบทบาทของตลาดและให้รัฐยุติบทบาททางเศรษฐกิจ โดยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจนับเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของนโยบายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม นายกรัฐมนตรีก็ไม่ได้กู้เงินไอเอ็มเอฟและธนาคารโลกมาแก้ปัญหาเศรษฐกิจ เพราะการกู้เงินหรือขอรับความช่วยเหลือจากองค์การดังกล่าวจะต้องรับเงื่อนไขบางประการ อันหมายถึงการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเพื่อแลกกับความช่วยเหลือที่จะได้รับตามหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (Structural Adjustment Loans - SALS) ซึ่งเป็นการรับเอาหลักการของกระแสเสรีนิยมใหม่เข้าไปใช้ในการแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ ได้แก่ การปรับโครงสร้างให้เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก (Export Oriented Industry - EOI) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการเปิดเสรีทางด้านการเงิน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม มาเลเซียก็ยังได้รับอิทธิพลของลัทธิเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ และได้มีการเปิดตลาดทางการค้ามากขึ้นตามโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศในขณะนั้น

²¹ John Hilley, *Malaysia: Mahathirism, Hegemony and The New Opposition*, p. 61.

* ในช่วงครึ่งแรกของทศวรรษที่ 1980 เป็นช่วงเวลาที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไปทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากปัญหาของประเทศไทยที่ต้องกู้เงินจากธนาคารโลก และไอเอ็มเอฟ ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ การถูกบังคับให้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจาก ISI ไปสู่การผลิตเพื่อการส่งออก (Export Oriented Industry - EOI) ซึ่งรัฐไทยได้ทำตามอย่างไม่เต็มใจนัก สำหรับในมาเลเซียซึ่งวางแผนอย่างสวยงามที่จะก้าวกระโดดไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมขั้นนำก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคนานับประการ และทำให้ผู้นำต้องคิดหาทางออก ทางออกที่สำคัญคือ การให้ความสนใจแก่การปฏิรูปรัฐวิสาหกิจอย่างจริงจัง การลดบทบาทของภาครัฐ และการลดขนาดของระบบราชการ อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 1985 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจส่วนภูมิภาคที่สำคัญ วิกฤติการเงินของโลกได้ทำให้ผู้นำของประเทศอุตสาหกรรมมาพบกันที่กรุงนิวยอร์กและได้มีข้อตกลงที่เรียกว่า Plaza Accord ตามข้อตกลงนี้ ญี่ปุ่นยอมขึ้นค่าเงินเยนเพื่อรักษาเสถียรภาพของเงินดอลลาร์ ผลก็คือญี่ปุ่นต้องหาทางลดต้นทุนการผลิตด้วยการโยกย้ายฐานการผลิตขึ้นส่วนมาลัยเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ เกิดกระแสการพัฒนาอุตสาหกรรมในเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ระลอกใหม่ที่มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า เป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมของภูมิภาค ทั้งประเทศไทยและมาเลเซียได้หลุดพ้นจากภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และเริ่มถูกขนานนามว่าเป็นประเทศ NICs (กุลลดา เกษบุญชู มีดี, “เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงในเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ : บททดลองเสนอ,” *กระแสคนสมัย*, 2: 14.)

นายกรัฐมนตรีมหาธีร์เห็นว่าการแปรรูปรัฐวิสาหกิจนี้ จะเป็นหนทางที่สามารถนำนโยบาย NEP มาปรับใช้ เพื่อการคำนึงถึงความสมดุลและการรักษาฐานทางเศรษฐกิจของชาวมาเลเซียเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้มอบการดำเนินการโดยรัฐให้เอกชนทั้งหมด โดยรัฐบาลเป็นฝ่ายเข้าไปร่วมลงทุนกับเอกชนด้วย อย่างไรก็ตามยังได้มีการเปิดตลาดและการผ่อนปรนนโยบายที่เคร่งครัดของ NEP ให้เอื้อต่อการลงทุนของต่างชาติมากขึ้น²² อาจกล่าวได้ว่า เป็นการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจที่เกิดจาก “ความคิดริเริ่มและความตั้งใจในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจในตัวผู้นำของมาเลเซียเอง” ซึ่งไม่สอดคล้องกับกระแสโครงสร้างอำนาจโลกที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำขณะนั้น อันเป็นเหตุผลมาจากการที่มาเลเซียต้องการให้การแปรรูปรัฐวิสาหกิจดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญที่สนับสนุนการก้าวขึ้นมาเป็นผู้ประกอบการของคนมาเลเซีย และเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชาวมาเลเซีย²³

รัฐบาลมหาธีร์ยังคงเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามแนวทางการเปิดเสรีเศรษฐกิจต่อมา ด้วยการดำเนินนโยบายการพัฒนาแห่งชาติ (NDP) ซึ่งเป็นโครงร่างแผนที่ 2 หลังจากการสิ้นสุดของนโยบาย NEP เมื่อปี ค.ศ. 1990 โดยยังคงเน้นความสำคัญของ NEP ต่อไปในการพัฒนาให้สมดุล เต็มโตอย่างมีเสถียรภาพ ให้เกิดความกลมกลืนทางชาติพันธุ์ และปลดปล่อยความไม่เท่าเทียมกันทางด้านสังคมและเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นใน NEP นั้น ทำให้ชาวมาเลเซียสามารถเข้าถึงทรัพยากรและได้รับโอกาสมากขึ้น อันส่งผลให้เกิดการขยายตัวของชนชั้นกลางชาวมาเลเซีย ที่เป็นผลจากการคัดเลือกให้สิทธิพิเศษแก่ชาวมาเลเซียในภาคสาธารณะ และการกีดกันของรัฐบาลต่อวิสาหกิจเอกชนให้จ้างงานชาวมาเลเซีย โดยในปี ค.ศ. 1970 สัดส่วนของแรงงานชาวมาเลเซียที่ทำงานในอาชีพของชนชั้นกลาง (เกี่ยวกับวิชาชีพ เทคนิคการบริหาร การจัดการ งานเสมียน และการขาย) มีเพียงร้อยละ 13 แต่เมื่อถึงปี ค.ศ. 1990 จำนวนนี้เพิ่มขึ้นสูงเป็นร้อยละ 27 ซึ่งเช่นเดียวกับภาคการผลิตที่มีการจ้างงานชาวมาเลเซียสูงขึ้น จากการจ้างรวมทั้งหมดร้อยละ 11.4 ในปี ค.ศ. 1970 เป็นร้อยละ 19.5 ในปี ค.ศ. 1990²⁴ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสำเร็จในการพยายามผลักดันให้ชาวมาเลเซียเข้าไปมีส่วนแบ่งความมั่งคั่งของประเทศมากขึ้น

²² John Hilley, *Malaysia: Mahathirism, Hegemony and The New Opposition*, p. 62.

²³ Edmund T. Gomez and Jomo K.S., *Malaysia's Political Economy: Politics, Patronage and Profits*, p. 80.

²⁴ บาบารา วัดสัน อินดาเย และ ลีโอนาร์ต วาย. อินดาเย, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 522.

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็ยอมรับว่า NEP ไม่สามารถสร้างผู้ประกอบการชาวมุสลิมที่มีความสามารถจำนวนมากเพียงพอ ดังนั้น นโยบาย NDP จึงเน้นที่คุณภาพในข้อกำหนดให้เข้มงวดมากขึ้นสำหรับชาวมาเลเซียที่ เป็นผู้สมัครเข้าชิงตำแหน่งทางธุรกิจ และส่งเสริมการถือหุ้นในบริษัทเอกชนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งด้วยความจำเป็นที่มองเห็นว่า การจะพัฒนาให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจชาตินิยมภายในของตนได้ มาเลเซียต้องเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติด้วยเช่นกัน ดังนั้น ในช่วงทศวรรษที่ 1990 จึงได้มีการหลั่งไหลของเงินทุนจากต่างประเทศ (FDI) เพิ่มมากขึ้น²⁵ เพื่อนำมาพัฒนานโยบายการเปิดเสรีและการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่เพิ่มบทบาทการขยายตัวของภาคเอกชน ตลอดจนเพื่อสนับสนุนนโยบายการปรับสมดุลย์โครงสร้างการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ

และการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางเสรีนิยมใหม่ของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ที่เห็นได้ชัดเจนคือ การดำเนินนโยบาย “วิสัยทัศน์ 2020” ที่เขากล่าวแนะนำครั้งแรกในพิธีเปิดการประชุมสภาหอการค้ามาเลเซีย (Malaysian Business Council) ในปี ค.ศ. 1991 ที่ตั้งเป้าหมายให้มาเลเซียเป็นประเทศที่พัฒนาโดยสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 2020 ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่แตกต่างจากนโยบาย NEP คือ มุ่งเน้นในการเติบโตทางภาคเศรษฐกิจ ความทันสมัยและการทำให้เป็นอุตสาหกรรม²⁶ โดยชาวมาเลเซียทุกคนจะต้องเป็น “หุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ” โดยการขยายได้เฉลี่ยของชาวมาเลเซียให้ถึงระดับเดียวกับประเทศอุตสาหกรรมขั้นสูง และแนะนำให้ชาวมาเลเซียทำงานหนักมากขึ้นเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product - GDP) เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าของทุกๆ 10 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990-2020²⁷ และเน้นย้ำว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจต้องอาศัยองค์กเอกชน เป็นหลักสำคัญ โดยให้ภาคเอกชนดำเนินการอย่างอิสระ ให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และที่สำคัญดำเนินการให้มีการเปิดการค้าเสรี (Liberalization) อย่างรอบคอบเป็นขั้นเป็นตอน²⁸

สุนทรพจน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเปิดรับแนวคิดเสรีนิยมใหม่มาปรับใช้ของมาเลเซียที่ยอมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงานพร้อมกับลดการแทรกแซงของรัฐบาลให้น้อยลง ทำให้มีบริษัทเอกชนเข้ามาลงทุนใน

²⁵ Hilley, *Malaysia: Mahathirism, Hegemony and The New Opposition*, pp. 60-61.

²⁶ Edmund T. Gomez and Jomo K.S., *Malaysia's Political Economy: Politics, Patronage and Profits*, p. 169.

²⁷ บาบารา วัตสัน อันดาเย และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเย, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 531.

²⁸ มหาธีร์ โมฮัมหมัด, “Vision 2020 The Way Forward: อนาคตมาเลเซียในปี ค.ศ.2020,” ใน *OCTOBER No.2*, หน้า

ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น จนมาเลเซียกลายเป็นประเทศที่พึ่งพาการผลิตเพื่อการส่งออก โดยในปี ค.ศ. 1998 ณ จุดครึ่งทางของแผนมาเลเซียแผนที่ 7 (ปี ค.ศ. 1996-2000) การผลิตคิดเป็นร้อยละ 34.4 ของ GDP ที่สำคัญ ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นร้อยละ 57.1 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมด เรื่องนี้เพิ่มพูนความเชื่อมั่นของรัฐบาลว่า ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจในอนาคตของมาเลเซียมิได้อาศัยผลิตภัณฑ์ขั้นต้นอีกต่อไป แต่จะเป็นผลผลิตของเทคโนโลยีระดับสูง และเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ดำเนินการสร้างโครงการที่คาดหวังเป้าหมายไว้สูงอีกโครงการหนึ่ง คือ Multimedia Super Corridor (MSC) ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะทำให้สังคมทันสมัยขึ้น และสร้างแรงงานในทางวิชาชีพที่มีทักษะตามแผนดังกล่าว รัฐบาลได้จัดสรรเงิน 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (26 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ให้แก่โครงการช่วยการพัฒนาและการวิจัยของ MSC เพื่อที่จะสร้างความช่วยเหลือร่วมมือกันในระหว่างศูนย์พัฒนาและศูนย์วิจัยระดับโลก มหาวิทยาลัยต่างๆ และสถาบันวิจัยสาธารณะในประเทศ²⁹

การที่รัฐบาลมาเลเซียได้พยายามสร้าง MSC ให้เป็นพื้นที่ของเทคโนโลยีระดับสูง เพราะตั้งใจให้ชาวมาเลเซียสามารถเข้ามามีส่วนร่วม และได้ประโยชน์จากการปฏิวัติทางด้านสารสนเทศอย่างครอบคลุม โดยได้ขยายพื้นที่ครอบคลุมไปทางภาคใต้ของกรุงกัวลาลัมเปอร์ ให้มีการเชื่อมโยงการคมนาคมขนาดใหญ่และรวดเร็วที่สุด และมีสนามบินนานาชาติกัวลาลัมเปอร์ที่มีประสิทธิภาพแห่งใหม่ที่เมืองเซบิง ทั้งนี้ สำหรับพื้นที่ดังกล่าว มีส่วนหนึ่งที่รู้จักกันว่าเป็นศูนย์เทคโนโลยีที่ 1 (Technology Centre One) ซึ่งตั้งขึ้นมาก่อนเป็น “เครื่องบ่มเพาะ” โครงการเมืองไซเบอร์จายา (Cyberjaya) ที่อยู่ห่างจากทางใต้ของกัวลาลัมเปอร์ประมาณ 40 กิโลเมตร ที่จะจัดให้เป็นศูนย์ควบคุมการจัดระเบียบสำหรับโครงสร้างพื้นฐานและเครื่องอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมสื่อผสม (multimedia - การใช้สื่อหลายทาง) ซึ่งนายกรัฐมนตรีมหาธีร์มีความสนใจเป็นส่วนตัวอย่างเต็มที่ในโครงการนี้ และในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1999 สำนักนายกรัฐมนตรี (Prime Minister's Department) เป็นสำนักงานของรัฐบาลแห่งแรกที่ย้ายจากกัวลาลัมเปอร์ไปที่ปุตราจายา (Putrajaya) เมืองหลวงทางการบริหารปกครองแห่งใหม่ ซึ่งตั้งอยู่ติดกันกับเมืองไซเบอร์จายา

อย่างไรก็ตาม ด้วยการยอมรับว่ายังมีช่องว่างเป็นอย่างมากระหว่างมาเลเซียกับประเทศต่างๆ ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รัฐบาลจึงออกนโยบายต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้บริษัทต่างชาติที่มั่นคงและมีเทคโนโลยีระดับสูงให้เข้ามาลงทุน เพื่อให้เป็นการถ่ายทอดทักษะบาง

²⁹ บาบารา วัดสัน อันดาชา และ ลีโอนาร์โด วาย. อันดาชา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 528.

ประการให้แก่ชาวมาเลเซีย และในบรรดาแรงจูงใจที่เสนอคือ การยกเว้นข้อกำหนดที่ต้องให้คนท้องถิ่นถือกรรมสิทธิ์สิทธิการประมูลโครงการที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ MSC และให้เสรีภาพในการจ้างคนงานต่างชาติที่มีทักษะ ตัวอย่างเช่น ในการที่จะได้รับใบอนุญาตทำงานสำหรับวิศวกรต่างชาติที่มีคุณวุฒิก็ใช้เวลาเพียง 48 ชั่วโมงเท่านั้น และมีหลายบริษัทได้รับยกเว้นภาษีศุลกากรเป็นเวลา 10 ปี รวมทั้งกำหนดค่าลดหย่อนภาษีการลงทุนให้ร้อยละ 100 เป็นต้น³⁰ ทั้งนี้ มาเลเซียมิได้แค่พัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างศูนย์การลงทุนของบริษัทเอกชนดังเช่นอาคารแฝดสูงปิโตรนาส ทาวเวอร์ในปี ค.ศ. 1996 อีกด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียในช่วงแรกของการบริหารงานภายใต้นายกรัฐมนตรีมหาธีร์นั้น เป็นไปในลักษณะของการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางความเป็นชาตินิยมของมาเลเซีย ที่ต้องการลดการพึ่งพาสหรัฐอเมริกา โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักภายในประเทศของตนเอง เนื่องด้วยต้องคำนึงถึงการมุ่งกำจัดความยากจนและตัดความเกี่ยวพันของเชื้อชาติกับหน้าที่ทางเศรษฐกิจ ที่เป็นสาเหตุสร้างความเหลื่อมล้ำให้กับสังคมมาเลเซียมาตั้งแต่สมัยอาณานิคม แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยการลงทุนที่สูง ทำให้มาเลเซียต้องกู้เงินต่างชาติ จนทำให้มีหนี้ต่างชาติเพิ่มมากขึ้น นายกรัฐมนตรีจึงต้องปรับยุทธศาสตร์มาพัฒนาประเทศไปตามกระแสโลกที่เปิดเสรีทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ เนื่องจากเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าและเชื่อมต่อทุนภายในประเทศ รวมทั้งต้องเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจให้ทันตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ

2.2 วิฤติเศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997

แต่เศรษฐกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่องตามแนวทางเสรีนิยมใหม่ต้องมาหยุดชะงักลง เมื่อถึงปี ค.ศ. 1997 ที่ได้เกิดวิฤติเศรษฐกิจขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศมาเลเซียก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน เนื่องจากมาเลเซียได้เปิดเสรีทางเศรษฐกิจตามกระแสโลกมาก่อนหน้านี้ ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวนั้น สหรัฐอเมริกายังอยู่ภายใต้การบริหารของรัฐบาลประธานาธิบดีคลินตัน ทั้งนี้ เมื่อนายคลินตันขึ้นมาดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีปี ค.ศ. 1992 โจทย์ที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกาจะจัดระเบียบโลกใหม่หลังสงครามเย็นอย่างไร ในด้านหนึ่งสหรัฐอเมริกายังคงเป็น

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 529.

มหาอำนาจทางการทหารที่ไม่มีประเทศใดท้าทายได้ และมีบทบาทนำในกระบวนการทางการเงินของโลก ซึ่งประเด็นที่สหรัฐอเมริกาให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ คือ ด้านเศรษฐกิจ ตามถ้อยแถลงของเขาที่ว่า “เราถือความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหัวใจสำคัญของนโยบายของเรา”³¹

โดยสหรัฐอเมริกาได้ประกาศการดำเนินนโยบายภายใต้ยุทธศาสตร์ “การเกี่ยวข้อและการขยาย” (Engagement and Enlargement)^{*} ที่เน้นการขยายตลาดเสรีและเผยแพร่ประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกา ประกอบกับการที่โลกเริ่มเข้าสู่ยุค “โลกาภิวัตน์” อันเป็นยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ทำให้โลกเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สิ่งที่เป็นวาระซ่อนเร้นของการเผยแพร่กรอบความคิดโลกาภิวัตน์คือ การผลักดันให้ประเทศต่างๆ เปิดเสรีของภาคการเงิน ซึ่งเป็นสาขาของระบบทุนนิยมอเมริกันที่มีความได้เปรียบเหนือประเทศอื่นๆ นั่นคือ ธุรกรรมการเงิน (global finance) และภารกิจที่สำคัญยิ่งของกระทรวงการคลังสหรัฐอเมริกา คือการผลักดันให้มีการเปิดเสรีทางการเงิน (finance liberalization)³²

ในขณะเดียวกัน สหรัฐอเมริกาก็กำลังเผชิญกับการท้าทายที่สำคัญจากสองบริเวณด้วยกัน คือ จากสหภาพยุโรปและจากประเทศกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออก³³ โดยเฉพาะในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โครงสร้างการผลิตซึ่งมีญี่ปุ่นเป็นผู้นำนั้น อาจทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออก

³¹ John B. Judis, *The folly of Empire: What George W. Bush could learn from Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson* (New York: A Lisa Drew Book, 2004), p. 153.

^{*} เป็นยุทธศาสตร์ที่คิดโดย นายแอนโทนี เลค (Anthony Lake) ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายความมั่นคงของประธานาธิบดีคลินตัน โดยเขากล่าวว่า “เราไม่ได้มาถึงจุดสิ้นสุดทางประวัติศาสตร์ (the end of history) หรือยุคแห่งความขัดแย้งระหว่างอารยธรรม (the clash of civilization) แต่เป็นช่วงเวลาที่เป็นโอกาสยิ่งสำหรับธุรกิจและการเผยแพร่ประชาธิปไตย...แนวทางการสกัดกั้น (containment) ที่เกิดในช่วงหลังจากปี ค.ศ. 1947 จะถูกแทนที่ด้วยแนวทางการขยาย (enlargement) อันหมายถึง การขยายสังคมแห่งตลาดเสรีและประชาธิปไตยของโลก” (Walter LaFeber, *America, Russia, and the cold war 1945-1996* (New York: The McGraw-Hill Companies, 1997), pp. 350-351.) และเขายังกล่าวอีกว่า “เราต้องส่งเสริมประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีในโลก เพราะนี่คือสิ่งที่ช่วยปกป้องผลประโยชน์และความมั่นคงของเรา ในขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของชาวอเมริกันซึ่งเป็นอุดมการณ์สากล” (Richard Crockatt, *America embattled: September 11, anti-Americanism and the global order* (London: Routledge, 2003), p. 33.)

³² Robert Wade, “The US role in the Long Asian Crisis of 1990-2000,” in *The Political Economy of the East Asian Crisis and Its Aftermath : Tiger in Distress*, (eds.) Lukauskis and Batista-Rivera (Caeltenham: Edward Elgar, 2001), p. 205.

³³ Peter Gowen, *The Global Gamble: Washington's Faustian Bid for World Dominance* (London: Verso, 1999), pp. 73-75.

กลายเป็นศูนย์กลางของระบบการผลิตของโลก ซึ่งจะทำให้อุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกาอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่า สินค้าที่ถึงระดับที่สามารถตอบสนองความต้องการทางตลาดในระดับสูงของสหรัฐอเมริกาอาจจะมาจากภูมิภาคนี้ ภาพในอนาคตนี้มีทางเป็นไปได้หากมีการรวมกลุ่มทางการเงินและการค้าโดยมีญี่ปุ่นเป็นผู้นำ และเมื่อถึงเวลานั้นสหรัฐอเมริกาก็จะถูกกดดันจากการเป็นผู้นำของระบบเศรษฐกิจโลกมาเป็นตัวแสดงตัวหนึ่งที่ต้องแข่งขันกับอีกสองบริเวณดังกล่าว ดังนั้น ประธานาธิบดีคลินตันจึงได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกในการเข้าไปเปิดตลาดภายในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก³⁴

โดยได้ผลักดันด้วยการส่งเสริมให้มีการรวมตัวทางเศรษฐกิจเพื่อให้ดำเนินการตามแนวเสรีนิยมใหม่ ที่ได้มีการจัดตั้งและขยายความร่วมมือกับประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก ดังเช่น การจัดทำนาฟต้าเพื่อเป็นฐานในการรับมือกับสหภาพยุโรปและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการทำสงครามทางการค้ากับสองภูมิภาค แต่ในช่วงเวลานั้น ขณะที่การเจรจาขอบรรุรักษ์ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือแกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade - GATT) ล้มเหลว ทำให้นายกรัฐมนตรีมหาธีร์เสนอทางเลือกว่าการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ ไม่ควรจะมีสหรัฐอเมริกา รวมอยู่ด้วย แต่ควรเน้นความเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่า เอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งเขาได้เสนอให้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจตะวันออก (EAEG) โดยให้เป็นความริเริ่มของอาเซียน แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นไม่เห็นด้วย แต่ก็ยังได้มีการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก (EAEC) ภายในเอเปกขึ้นมา ซึ่งสหรัฐอเมริกามองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อการเปิดการค้าเสรีของตน จึงตอบโต้ด้วยการหันมาทำให้เอเปกเป็นกลไกที่จะสร้างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจซึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น โดยมีเงื่อนไขว่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะต้องเปิดเศรษฐกิจของตนให้กับสหรัฐอเมริกา*

³⁴ Ibid, 79.

* การสร้างสถาบันความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจดังกล่าว นับเป็นกลไกสำคัญในการดึงประเทศต่างๆ เข้าสู่ระบบเสรีทุนนิยม พร้อมทั้งทำลายกำแพงทางเศรษฐกิจและการค้าทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกอันเป็นการปูทางให้กับการขยายการค้าและการลงทุนของบริษัทข้ามชาติอเมริกันในเวลาต่อมา ในขณะที่แนวคิดเสรีทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกาได้ขยายไปทั่วโลก ผู้บริหารของสหรัฐอเมริกาต่างก็ตระหนักเป็นอย่างดีถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการนี้ ดังเจ้าหน้าที่ระดับสูงคนหนึ่งของสภาความมั่นคงแห่งชาติในรัฐบาลคลินตันแถลงว่า "สหรัฐอเมริกาได้รับประโยชน์อย่างมหาศาลจากความเปลี่ยนแปลงนี้เพราะเราอยู่ในฐานะที่เอื้อต่อการประสบความสำเร็จจากเศรษฐกิจการเมืองแบบโลกาภิวัตน์ ที่จริงสังคมโลกาภิวัตน์แห่งความเป็นรัฐตลาดได้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชาวอเมริกันในระดับที่สร้างความกังวลให้กับบางประเทศว่าสหรัฐอเมริกาก็จะกลายเป็นผู้นำจนไม่มีประเทศใดสามารถจะตามทันได้" (Walden Bello, *Dilemmas of domination: The unmarking of the American empire* (New York: Metropolitan Books, 2005), p. 27.)

ทั้งนี้สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินนโยบายดังกล่าวในรูปของทวิภาคีโดยผ่านเอเปก จึงทำให้เกิดมีการยกระดับการประชุมมาเป็นการประชุมสุดยอดของผู้นำเอเปกเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1993 ที่ซีแอตเติล และนี่ถือเป็นโอกาสแรกที่เอเปกได้รับความสนใจจากผู้นำสหรัฐอเมริกา ในที่ประชุมผู้แทนสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการผลักดันนโยบายการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายความว่าสหรัฐอเมริกาได้พยายามผลักดันให้เอเปกนำร่องการเปิดเสรีทางการค้าของแอกต์ที่ยังก้าวหน้าไปไม่เท่าที่ควร³⁵ ดังนั้น จากข้อเสนอของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ข้างต้นที่แสดงความไม่เห็นพ้องกับสหรัฐอเมริกา ประกอบกับปัญหาการจัดเก็บภาษีสินค้าดีบุกและยาง ปัญหาเรื่องน้ำมันปาล์ม และการกลัวว่า สหรัฐอเมริกาจะถอนระบบสิทธิพิเศษทางการค้า (Generalized System of Preferences - GSP) ของมาเลเซีย ตลอดจนทัศนคติในปัญหาสงครามอ่าวปี ค.ศ. 1990 และปัญหาเรื่องผู้ลี้ภัยชาวเวียดนาม ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศห่างเหินกันไป

และได้เกิดความขัดแย้งขึ้นอีกครั้งในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997 จากการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักของนายกรัฐมนตรีถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจว่า ชาติตะวันตกพยายามหาทางทำลายเศรษฐกิจของมาเลเซียโดยจงใจ และหาวิธีการโจมตีค่าเงินสกุลเอเชีย โดยได้ประณาม นายจอร์จ โซรอส (George Soros) นักการเงินอเมริกันที่มีชื่อเสียงว่าต้องรับผิดชอบต่อหายนะทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์ถึงชาวยิวว่าไม่ต้องการให้ชาติมุสลิมเจริญก้าวหน้า³⁶ จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกาได้ออกมาเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีแสดงความรับผิดชอบที่คำว่าชาวยิวด้วยการขอโทษและลาออกจากตำแหน่ง³⁷

ซึ่งอันที่จริง การจะอธิบายถึงสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในเอเชียตามโครงสร้างอำนาจโลกในขณะนั้น เราจำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่บทบาทของสหรัฐอเมริกาในฐานะที่เป็นศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลก จึงจะทำให้เข้าใจได้ว่า โครงสร้างอำนาจโลกนั้นมีบทบาท

³⁵ กุลลดา เกษบุญชู มีดี, “เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: บททดลองเสนอ,” *กระแสดวง*, 2: 15.

* ปัญหาดังกล่าวก็ได้รับการแก้ไขไปด้วยดีในยุครัฐบาลประธานาธิบดีคลินตัน ทำให้ชาวเวียดนามถูกส่งกลับประเทศไปทั้งหมดในปี ค.ศ. 1996 ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศดีขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Pamela Sodhy, “U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects,” 25: 364.)

³⁶ Ibid: 364.

³⁷ ชปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” *เอเชียรายปี 1998/2541* (สิงหาคม 2541): 92-93.

โดยตรงต่อการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ดังที่ มาร์ก บีซัน (Mark Beeson) ได้เสนอว่า “วิกฤติเศรษฐกิจ ในปี ค.ศ. 1997 เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า วิกฤตินี้เกิดจากการเปิดระบบเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาค และอนุญาตให้ประเทศมหาอำนาจเข้ามาครอบงำ”³⁸ ซึ่งการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าว นั้น อาจพิจารณาจากปัจจัยในเชิงโครงสร้างที่ถูกผลักดันโดยการเปิดเสรีทางการเงิน (finance liberalization)³⁹ หรือดังที่วอลเดน เบลโล (Walden Bello) กล่าวไว้ว่า “วิกฤติทางการเงินในเอเชียเป็น...วิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเปิดเสรีทางการเงินตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990”⁴⁰ ซึ่งตรงกับช่วงที่เศรษฐกิจของมาเลเซียกำลังทะยานขึ้นสูง ทำให้สหรัฐอเมริกาที่เป็นประเทศผู้นำของกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้หันมาให้ความสนใจปรากฏการณ์ที่เรียกกันว่า “The Rise of Asia”

ดังนั้น ภายใต้การบริหารประเทศของประธานาธิบดีคลินตัน สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินนโยบายที่จะรับมือกับปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างเป็นระบบ มาเลเซียที่เป็นส่วนหนึ่งของการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของเอเชียจึงได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว และภูมิภาคนี้ได้ถูกมองโดยผู้กำหนดนโยบายของสหรัฐอเมริกาว่า การเติบโตของภูมิภาคนี้จะกลายมาเป็นตัวท้าทายบทบาทของสหรัฐอเมริกาในเศรษฐกิจโลก และยังเป็นอาณาบริเวณที่สหรัฐอเมริกาต้องจับตามองอย่างใกล้ชิด สหรัฐอเมริกาใช้นโยบายเชิงรุกโดยการเข้าไปเปิดตลาดของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออก ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งเป็นการจงใจของสหรัฐอเมริกาที่ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ขึ้นมาเพื่อจัดการกับปรากฏการณ์ “The Rise of Asia” ที่มีตัวแบบรัฐพัฒนาอย่างประเทศมาเลเซีย⁴¹

นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายทางการเงินของสหรัฐอเมริกาที่ให้มีการเปิดเสรีทางการเงินในประเทศกำลังพัฒนาอย่างเต็มที่ และกำหนดนโยบายอย่างเป็นอภิสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาแต่

³⁸ Mark Beeson, “Mahathir and the Markets: Globalization and the Pursuit of Economic Autonomy in Malaysia,” *Pacific Affairs* 73: 341.

³⁹ Jomo K.S., *My way: Legacy's Economic Legacy*, p. 11.

⁴⁰ วอลเดน เบลโล, “โลกาภิวัตน์ในทวีปเอเชียและจีน: วิเคราะห์จากสิ่งที่เสียไปและสิ่งที่ได้มา,” ใน *ขอบคุณกับคุณอานันท์*, แปลโดย สุรนุช ชงศिला (กรุงเทพฯ: มติชน, 2547), หน้า 324.

⁴¹ Mark Beeson, “Mahathir and the Markets: Globalization and the Pursuit of Economic Autonomy in Malaysia,” *Pacific Affairs* 73: 342.

เพียงประเทศเดียว^{๔๑} ทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงใต้อย่างรุนแรงใน 2 ประการสำคัญ คือ ประการแรก ค่าเงินของประเทศในภูมิภาคพุ่งสูงขึ้นเนื่องจากการผูกติดกับค่าเงินดอลลาร์ ได้ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลดลง และทำให้การส่งออกของอาเซียนลดต่ำลงอย่างมากในปีต่อมา ประการที่สอง ได้เกิดการไหลทะลักของเงินดอลลาร์จากสหรัฐอเมริกาเข้ามาในภูมิภาคเป็นจำนวนมาก ทำให้ค่าเงินสกุลของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้สูงขึ้นตาม และการเปิดเสรีทางการเงินในช่วงก่อนหน้านี้นี้ได้ทำให้การไหลเข้ามาของเงินจำนวนมากมีมากขึ้น ดังเช่น ในปี ค.ศ. 1996 ปริมาณเงินที่เข้ามาในอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยได้เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 43 ไปอยู่ที่ 17 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ^{๔๒} และการส่งออกที่น้อยลงยังได้ทำให้ผู้ประกอบการประสบปัญหาจนต้องกู้เงินจากภายนอกโดยที่ส่วนหนึ่งมาจากสหรัฐอเมริกา

ดังนั้น จากปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่านโยบายค่าเงินดอลลาร์นั้นเป็นเงื่อนไขสำคัญอันเป็นจุดเริ่มต้นของวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้คือ เงื่อนไขเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจการเงินของโลกที่มีเงินจำนวนมากหาที่ลงเพื่อทำกำไร โดยที่การลงทุนของญี่ปุ่นในภูมิภาคนี้หลัง Plaza Accord เป็นตัวทำให้ภูมิภาคนี้เป็นที่ดึงดูดเงินจากภายนอกเป็นจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ และสิ่งที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือสภาวะฟองสบู่แตก (boom and bust) ดังนั้น การขึ้นค่าเงินดอลลาร์ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญประการต่อมาจึงมีบทบาทเป็นตัวผลักดันที่สำคัญให้สภาวะดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงเวลาเพียงสองปีต่อมา

---

* ประธานาธิบดีคลินตันได้ตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ (National Economic Council - NEC) ขึ้นมาควบคู่กับสภาความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Council - NSC) ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินยุทธศาสตร์ระดับโลกของสหรัฐอเมริกา ในทางเศรษฐกิจเทียบเท่ากับที่ NSC ได้เคยมีบทบาทในช่วงสงครามเย็น ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานของ NEC คือ นายโรเบิร์ต รูบิน (Robert Rubin) ซึ่งเป็นนักค้ากำไรค่าเงินของวอลล์ สตรีท (Wall Street) และยังเป็นหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัทโกลด์แมน แซคส์ (Goldman Sachs) ซึ่งที่จริงแล้วบทบาทของบริษัทนี้ก็คือการเก็งกำไรค่าเงินแต่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นธนาคารเพื่อการลงทุน (investment bank) นัยที่สำคัญคือ ทำให้รัฐบาลคลินตันมีความเชื่อมโยงกับวอลล์ สตรีท อย่างใกล้ชิด (Peter Gowen, *The Global Gamble: Washington's Faustian Bid for World Dominance*, pp. 78.) และจุดหักเหที่สำคัญของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจคือ การแต่งตั้งนายโรเบิร์ต รูบิน ขึ้นมาเป็นรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง พร้อมกับตั้งนายลอเรนซ์ ซัมเมอร์ (Lawrence Summers) ให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงคลัง (Under Secretary) ในปี ค.ศ. 1995 ทั้ง นายโรเบิร์ตและลอเรนซ์ได้ดำเนินนโยบายที่ผลักดันให้มีการเปิดเสรีทางการเงินในประเทศกำลังพัฒนาอย่างเต็มที่ จนกระทั่ง NEC ที่คลินตันตั้งขึ้นมาเองนั้นถึงกับกล่าวหาว่า กระทรวงการคลังทำตัวเหมือนซ้ำรับใช้ของวอลล์ สตรีท และไม่ให้ความสนใจต่อภัยอันตรายที่มีต่อประเทศที่กำลังพัฒนาที่ต้องเผชิญกับกระแสเงินตราอย่างรวดเร็วในตลาดเงินโลก อย่างไรก็ตาม ต่อมา นายโรเบิร์ตได้เปลี่ยนนโยบายจากที่รักษาค่าเงินดอลลาร์ให้ต่ำมาทำการขึ้นค่าเงินดอลลาร์ (Ibid, 92.)

⁴² Ibid, 92.

ดังที่ปีเตอร์ โกวิน (Peter Gowen) ได้กล่าวไว้ว่า “รัฐบาลคลินตันดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995...เพื่อจะทำให้เอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยอมสยบอยู่ภายใต้ (สหรัฐอเมริกา)”⁴³ นั่นเอง

ทั้งนี้ การที่ประเทศมาเลเซียได้รับผลกระทบหนักจากวิกฤติเศรษฐกิจดังกล่าว เนื่องมาจากในความเป็นจริงแล้ว เศรษฐกิจมาเลเซียเป็นเศรษฐกิจที่เปิด (open economy) อย่างมาก ดังจะเห็นได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1997 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าคิดรวมกันเป็นร้อยละ 150 ของ GDP และมีการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศสูง ซึ่งมีสัดส่วนการตลาดสูงถึงร้อยละ 1.5 ของมูลค่าการส่งออกโลก และเมื่อพิจารณาจากพื้นฐานทางเศรษฐกิจแล้ว นโยบายเศรษฐกิจของมาเลเซียน่าจะได้รับอิทธิพลไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อกระแสทุนนิยมเป็นอย่างดี ดังนั้น ในช่วงแรกหลังวิกฤติเศรษฐกิจ รัฐบาลมาเลเซียได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจภายใน ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิธีการควบคุมนโยบายการเงินการคลังอย่างเข้มงวด หรือนโยบายการคงอัตราดอกเบี้ยสูงตามวิธีการที่ไอเอ็มเอฟกำหนดเป็นเงื่อนไขแก่ประเทศที่ขอรับความช่วยเหลือ

แต่ในท้ายที่สุด นายกรัฐมนตรีมหาธีร์เห็นว่ามาตรการดังกล่าวไม่สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศได้ จึงได้ตัดสินใจหันมาเลือกใช้นโยบายการคุมเข้มการบริวารการเงินตรา โดยให้คงค่าเงินไว้ที่ 3.8 ริงกิต ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ โดยไม่ได้ใส่ใจต่อกระแสคัดค้านจากรอบด้านรวมทั้งไอเอ็มเอฟ โดยนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้ให้เหตุผลในการใช้นโยบายคุมเข้มอัตราแลกเปลี่ยนครั้งนี้ว่า เป็นหนทางเดียวที่จะจัดการกับเศรษฐกิจของมาเลเซียได้ นั่นคือการแยกตัวเองออกจากนักเก็งกำไรค่าเงิน ตลาดหุ้น และระบบแลกเปลี่ยนเงินตรา ประกอบกับช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาการปลดนายอันวาร์ออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1998 รวมถึงการลาออกของผู้ว่าการและรองผู้ว่าการธนาคารชาติ ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงถึงความพยายามที่แน่วแน่ของนายกรัฐมนตรีที่ต้องการจะลดอัตราดอกเบี้ย และเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจแทนนโยบายเก่าที่คงอัตราดอกเบี้ยสูงเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงความต้องการลดฐานอำนาจของนายอันวาร์ที่กำลังได้รับความนิยมทั้งในและนอกประเทศ รวมทั้งการไม่เห็นด้วยและไม่ต้องการรับความช่วยเหลือทางการเงินจากไอเอ็มเอฟ⁴⁴

⁴³ Ibid, 128.

⁴⁴ ขปา จิตต์ประทุม, “วิกฤติการณ์มาเลเซีย: พัฒนาการและความเป็นมา,” ใน วิกฤติการณ์มาเลเซีย: เศรษฐกิจ-การเมือง-วัฒนธรรม, หน้า 6.

ดังนั้น การประกาศนโยบายควบคุมการปริวรรตเงินตราจึงเท่ากับเป็นการบ่งบอกว่า นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ต้องการจัดการกับปัญหาภายในด้วยกลยุทธ์ของตนเอง⁴⁵ ประกอบกับปัญหาในเรื่องที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาสั่งดำเนินการสอบสวนบริษัทปิโตรนาสของมาเลเซียที่เข้าไปลงทุน ก๊าซในอิหร่าน ว่าอาจเป็นการละเมิดกฎหมายคว่ำบาตรที่สหรัฐอเมริกาที่มีต่ออิหร่านและลิเบีย จนทำให้มาเลเซียออกมาประกาศจุดยืนต่อต้านแผนการของสหรัฐอเมริกาที่จะสอบสวนเรื่องดังกล่าว โดยนายอับดุลลฮ์ อะห์มัด บาดาวี รัฐมนตรีต่างประเทศของมาเลเซียในขณะนั้นออกมายืนยันว่า มาเลเซียจะไม่ยอมก้มหัวให้การข่มขู่ของรัฐบาลประเทศใดทั้งสิ้น ที่เป็นผู้กำหนดแต่เพียงฝ่ายเดียวให้ประเทศอื่นต้องดำเนินตามคำสั่ง นอกจากนี้ก็จะไม่ตัดสัมพันธ์กับประเทศใดๆ อันเนื่องมาจากแรงกดดันจากชาติอื่นๆ ด้วย จากคำประกาศก้าวของมาเลเซียประกอบกับการที่ สหรัฐอเมริกาโกรธเคืองมาเลเซีย โดยมีสาเหตุมาจากการไม่เปิดกว้างในตลาดภาคประกันภัย ภายในประเทศให้แก่บริษัทของสหรัฐอเมริกา จนถึงขั้นมีการเสนอให้ที่ประชุมองค์การการค้าโลก (WTO) ถอดถอนมาเลเซียออกจากการเป็นประเทศสมาชิกนั้น⁴⁶ เป็นสิ่งย่ำเตือนถึงความสัมพันธ์ที่ห่างเหินมากขึ้นไปเรื่อยๆ ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย

และในขณะนั้นบรรยากาศทางการเมืองในมาเลเซียเริ่มตึงเครียดมากขึ้น เมื่อนายอันวาร์ ยังคงดำเนินบทบาททางการเมืองต่อไป ด้วยการเดินสายชี้แจงถึงการที่ถูกสั่งปลด และจัดการชุมนุมปฏิรูปการเมือง (โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลงจากอำนาจ) หลังจากนั้นเพียงสองสัปดาห์ นายอันวาร์ก็ถูกตำรวจเข้าจับกุมด้วยกฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ที่บ้านพักในวันที่ 20 กันยายน ค.ศ. 1998 และถูกดำเนินคดีในข้อหาทุจริตคอร์รัปชัน

⁴⁵ ตีรณ พงศ์มฆพัฒน์, "ข้อสังเกตเกี่ยวกับทางออกของนโยบายเศรษฐกิจมาเลเซีย," ใน วิกฤตการณ์มาเลเซีย : เศรษฐกิจ-การเมือง-วัฒนธรรม, หน้า 32-33.

* นายสัจวัต ไชยเสนตท รองปลัดกระทรวงต่างประเทศฝ่ายการค้าของสหรัฐอเมริกาประกาศเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1997 ว่า เจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกากำลังสอบสวนบริษัทปิโตรนาสของมาเลเซีย แก๊สปรอมของรัสเซีย โทเทิลของฝรั่งเศส บาววัลเลย์ของแคนาดา และบารีกรู๊ปของอินโดนีเซีย เกี่ยวกับสัญญาลงทุนก๊าซในอิหร่านมูลค่า 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเดิมนั้น โทเทิลลงนามสัญญากับปิโตรนาสและแก๊สปรอมในเดือนกันยายน ค.ศ. 1997 เพื่อพัฒนาแหล่งก๊าซชาร์ค ปาร์ส นอกฝั่ง โครงการนี้นับเป็นการลงทุนของต่างชาติรายใหญ่ที่สุด นับตั้งแต่เกิดการปฏิวัติอิหร่านในปี ค.ศ. 1979 สหรัฐอเมริกากล่าวว่า สัญญานี้ ละเมิดคำสั่งของสหรัฐอเมริกาที่ไม่ให้ประเทศใดๆ เข้าไปลงทุนเกินกว่า 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในภาคน้ำมันและก๊าซในอิหร่าน ซึ่งเป็นประเทศที่สหรัฐอเมริกากล่าวว่าเป็นโจรก่อการร้าย โดยเขากล่าวว่าปิโตรนาสและบริษัทอีก 4 รายเสี่ยงที่จะถูกแซงชั้นถ้าสอบสวนแล้วพบว่ามีการเกี่ยวข้องกันระหว่างธุรกิจเหล่านั้นกับอิหร่าน ซึ่งเป็นการละเมิดกฎหมายคว่ำบาตรอิหร่าน/ลิเบีย (รอยเตอร์, "มาเลเซียต้าน U.S. สั่งสอบปิโตรนาส," ผู้จัดการรายวัน (11 พฤศจิกายน 2540): 5.)

⁴⁶ ชปา จิตต์ประทุม, "มาเลเซีย," เอเชียรายปี 1998/2541 (สิงหาคม 2541): 92-93.

และมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ (ตามนัยของข้อหาหลังนี้ถือได้ว่า มีความผิดอย่างมหันต์ตามหลักศาสนาอิสลาม) รวมทั้งสิ้น 10 ข้อหา ซึ่งการจับกุมนายอันวารนี้ ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มผู้สนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง และยังผลให้เกิดการเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วงต่อรัฐบาล และเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ลาออกจากตำแหน่งเรื่อยมา⁴⁷ และจากการอ่านคำพิพากษาในวันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1999 นายอันวารีถูกตัดสินว่ามีความผิดจริงตามข้อหาข้างต้น และถูกจำคุกเป็นเวลา 6 ปี ยังผลให้เกิดการประท้วงครั้งรุนแรงและลูกลามาเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น การแสดงความไม่เห็นด้วยดังกล่าว ยังปรากฏชัดมาจากทางตะวันตก ทั้งสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และไม่เว้นแม้แต่ประเทศในอาเซียนด้วยกันเองอย่างฟิลิปปินส์ที่เอนเอียงไปข้างสหรัฐอเมริกา รวมทั้งสิงคโปร์ ต่างแสดงออกถึงความไม่พอใจในคำตัดสิน ประกอบกับการที่นายอันวารีถูกทำร้ายร่างกายระหว่างคุมขังจนตาเขียว คอและแขนช้ำนั้น⁴⁸

ยิ่งทำให้มาเลเซียถูกวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้นโดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกา และได้แสดงท่าทีสนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปทางการเมืองและเศรษฐกิจในมาเลเซีย และประเด็นที่สหรัฐอเมริกาวิพากษ์วิจารณ์ต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในมาเลเซีย จากการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA)⁴⁹ ในการจับกุมฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองและผู้ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับรัฐบาล รวมทั้งการลิดรอนเสรีภาพของสื่อมวลชน โดยให้สิทธิพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ในการจับกุมและคุมขังบุคคลต้องสงสัยได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านการไต่สวน ดังเช่น การจับกุมและคุมขังนายอันวารีตามข้อกล่าวหาข้างต้น และยังห้ามไม่ให้ภรรยาของนายอันวารีพบในที่สาธารณะอีกด้วย⁵⁰ ตลอดจนได้ใช้กฎหมายนี้ในการจับกุมแกนนำคนสำคัญของพรรคฝ่ายค้านอย่างพรรคปาส ซึ่งเป็นกลุ่มมุสลิมสายเคร่งครัดหรือรากฐานนิยม (Islamic fundamentalist) ที่ถือว่าเป็นศัตรูอันดับต้นๆ ของพรรคอัมโน เนื่องด้วยจุดมุ่งหมายของพรรคที่ต้องการให้มาเลเซียเป็นรัฐอิสลามที่ใช้กฎหมายอิสลามในการปกครอง⁵¹

⁴⁷ ชปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” เอเชียรายปี 1999/2542 (สิงหาคม 2542): 59.

⁴⁸ ชปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” เอเชียรายปี 2000/2543 (กรกฎาคม 2543): 90-91.

⁴⁹ ศึกษาเพิ่มเติมได้จาก Amnesty International, Malaysia: The Internal Security Act [Online], 2003, Available from: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/ASA28/006/2003/en/dom-ASA280062003en.pdf> [2008, November 20]

⁵⁰ สุรชาติ บำรุงสุข, กฎหมายความมั่นคงกับปัญหาสิทธิมนุษยชน: บทเรียนจากมาเลเซีย [ออนไลน์], มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2550, Available from: <http://www.midnightuniv.org/midnight2544/0009999514.html> [19 กุมภาพันธ์ 2552]

⁵¹ พวงทอง ภวัครพันธุ์, “มาเลเซียกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย: พินิจปัญหาจากกรอบอิสลามานูวัตร์มาเลเซีย,” ฟ้าเดียวกัน 5,1 (มกราคม-มีนาคม 2550): 172.

เนื่องด้วย พรรคปาสมักจะกล่าวหาว่ารัฐบาลที่นำโดยพรรคอัมโนนั้นไม่ได้เป็นอิสลามที่แท้ ซึ่งพัฒนาประเทศตามทุนนิยมตะวันตกมากเกินไป ด้วยแนวความคิดที่ขัดแย้งและรุนแรงเช่นนี้ ทำให้นายกรัฐมนตรีมหาธีร์เห็นว่าเป็นภัยคุกคามทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศตามแนวทางอิสลามสายกลางของตน จึงสกัดกั้นและใช้นโยบายความมั่นคงภายใน (ISA) จับกุมแกนนำพรรคปาสและคุมขังฝ่ายตรงข้ามที่ออกมาแสดงความคิดเห็นตรงข้ามกับรัฐบาลไว้เสมอ⁵² ดังนั้น การวิพากษ์วิจารณ์ต่อเรื่องดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา รวมถึงเรื่องการคุมขังนาย อันวาร์ และการละเมิดสิทธิมนุษยชน มักจะทำให้มาเลเซียไม่พอใจและออกมากล่าวตอบโต้เสมอว่า สหรัฐอเมริกากำลังพยายามแทรกแซงกิจการภายในของมาเลเซีย

อย่างไรก็ตาม สภาพเศรษฐกิจของมาเลเซียที่ฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วหลังจากผ่านพ้นวิกฤติเศรษฐกิจไป 4 เดือน ที่ในปลายปี ค.ศ. 1998 กองทุนบริหารความเสี่ยงจากต่างประเทศได้ยุติการโจมตี และทางไอเอ็มเอฟยังออกมายอมรับถึงความสำเร็จจากการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของมาเลเซียด้วยการปฏิรูปการเงินตรา นั้น ยังเป็นสิ่งยืนยันถึงความสำเร็จของมาเลเซียที่จะพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวเสรีนิยมใหม่ต่อไป เนื่องจากการปฏิรูปการเงินตราดังกล่าวได้สร้างความน่าเชื่อถือในการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากเมื่อสิ้นไตรมาส 4 ของปี ค.ศ. 1999 ธนาคารชาติได้ออกมาประกาศถึงตัวเลขทางเศรษฐกิจที่ยืนยันการฟื้นตัว ดังนี้ ผลผลิตภัณฑ์ในเบื้องต้น (GDP) อยู่ที่ระดับร้อยละ 10.6 เมื่อเทียบกับร้อยละ 8.1 เมื่อสิ้นไตรมาส 3 และเมื่อมองในภาพรวมทั้งปีแล้ว GDP เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.4 ขณะที่ไตรมาส 3 อยู่ที่ระดับร้อยละ 4.3 ส่วนภาคอุตสาหกรรมการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.2 จากตัวเลขภาคอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นนี้ เป็นเพราะสภาพการส่งออกที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าส่งออกที่มีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 58 คือ สินค้าหมวดเคมีคอนดักเตอร์และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีมูลค่าการค้าเกินดุลบัญชีเดินสะพัดที่ 19,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นจากปี ค.ศ. 1998 ถึง 3,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁵³

ทั้งนี้ ด้วยตัวเลขการส่งออกกระหว่างปีที่มีอัตราสูงดังกล่าว ทำให้มีนักวิเคราะห์ห้มองว่า เนื่องมาจากค่าเงินริงกิตมีราคาถูกเกินไป แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยค่าเงินนี้กลับเป็นประโยชน์ต่อ

⁵² Farish A. Noor, "Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party PAS from 1982 onwards," *Contemporary Southeast Asia* 25,2 (August 2003): 216-219.

⁵³ ชปา จิตต์ประทุม, "มาเลเซีย," *เอเชียรายปี 2000/2543*: 100.

มาเลเซียอย่างมากในการส่งออกสินค้าดีกว่าประเทศคู่แข่งอื่นๆ และภายในปีเดียวกันมาเลเซียยังเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ ด้วยการทำการประชาสัมพันธ์ (road show) ในต่างประเทศ เพื่อระดมทุนประมาณ 80,000 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทดสอบตลาดต่างประเทศว่าจะสามารถรับแผนพันธบัตรหุ้นกู้ (ที่เรียกว่า Global Bond) ของมาเลเซียในระดับใด อีกทั้งมาเลเซียยังสนใจที่จะเข้าเป็นผู้เล่นในตลาดพันธบัตรระหว่างประเทศอีกด้วย ซึ่งก็ได้รับผลการตอบรับดีเกินคาด ที่แม้แต่วาณิชธนกิจอย่าง เจ. พี. มอร์แกน (J. P. Morgan Securities Asia Pte. Ltd.) และโกลเด้น แซคส์ (Goldman Sachs) ก็ได้ให้ความสนใจเป็นผู้จัดจำหน่าย ขณะที่มาเลเซียมี โซโลมอน สมิธ บาร์นีย์ (Solomon Smith Barney) เป็นที่ปรึกษาอยู่แล้วในการดำเนินการในตลาดสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และเอเชีย นอกจากนี้ ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ก็ให้ความสนใจด้วย⁵⁴

สำหรับสาเหตุที่พันธบัตรดังกล่าวได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ประการแรก สำนักจัดอันดับความน่าเชื่อถือขนาดใหญ่ อย่าง มูดีส์ อินเวสเตอร์ส เซอร์วิส (Moody's Investor Service) ได้เพิ่มระดับแนวโน้ม (outlook) พันธบัตรและตัวเงินระยะยาวสกุลตราต่างประเทศ ตลอดจนเงินฝากธนาคารสกุลตราต่างประเทศจาก “ลบ” เป็น “คงที่” ประการที่สอง อัตราดอกเบี้ยทั่วโลกลดต่ำลง นักลงทุนจึงกระตือรือร้นในพันธบัตรเอเชีย ประการที่สาม พันธบัตรมาเลเซียนั้นให้ผลตอบแทนร้อยละ 8.862 ซึ่งสูงกว่าผลตอบแทนของเกาหลีใต้และไทย (ซึ่งให้ผลตอบแทนสูงกว่าผลตอบแทนจากพันธบัตรสหรัฐอเมริกาที่ร้อยละ 2.4 และ 2.2 ตามลำดับ) ประการที่สี่ เป็นผลมาจากความเชื่อมั่นของนักลงทุนจากการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของมาเลเซีย โดยนับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1999 เป็นต้นมา เงินลงทุนจากต่างประเทศกว่า 3,000 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณร้อยละ 0.6 ของมูลค่าทุนจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมดได้ไหลเข้าสู่ตลาดหุ้นกัวลาลัมเปอร์อย่างต่อเนื่อง⁵⁵

และในวันที่ 26 พฤษภาคม ค.ศ. 1999 ซึ่งเป็นวันแรกที่พันธบัตรของมาเลเซียได้เปิดตลาดขายที่นิวยอร์ก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของมาเลเซียได้ออกมากล่าวว่า พันธบัตรที่นำออกจำหน่ายมีผู้ขอจองซื้อเกินจำนวนถึง 3 เท่า ซึ่งโดยรวมแล้วมีนักลงทุนเข้าซื้อ 134 ราย โดยที่ 49 รายมาจากเอเชีย 23 รายจากยุโรป และ 62 รายจากสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ นักลงทุนกล่าวว่าเป็น

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 101.

⁵⁵ “เศรษฐกิจคืนสภาพ เดิมพันชัยชนะอัมโน,” ผู้จัดการรายวัน (21 มิถุนายน 2542): 6.

เสียงเดียวกันว่า เหตุผลส่วนหนึ่งมาจากข้อพิจารณาด้วยผลตอบแทนที่มีมูลค่าค่อนข้างสูงใจ และอีกส่วนเชื่อว่าเกิดจากสภาพเศรษฐกิจที่ค่อนข้างแข็งแกร่ง⁵⁶ จากผลความสำเร็จดังกล่าว ทำให้ในปี ค.ศ. 2000 กระทรวงการคลังมาเลเซียได้ออกมาแถลงว่ารัฐบาลได้ออกพันธบัตรหุ้นกู้ใหม่อีกรอบหนึ่ง ในวงเงิน 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁵⁷

ประกอบกับการที่มาเลเซียมีศักยภาพในการปฏิรูประบบการเงินอย่างเป็นระบบ โดยการจัดการหนี้เสียของภาคการเงินการธนาคาร ด้วยการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมา 2 แห่ง คือ ดานาโมดัล (Danamodal) ที่มีหน้าที่ช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มทุนใหม่ ปลดปล่อยโดยตรงให้แก่ธนาคาร หรือใช้พันธบัตรแลกหุ้นของธนาคารที่มีปัญหา และสามารถส่งคนเข้าไปเป็นคณะกรรมการบริหาร และทำหน้าที่เป็นตัวกลางจัดการผนวกกิจการระหว่างธนาคาร อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าการที่ดานาโมดัลถูกบริหารโดยธนาคารชาติ แต่กลับได้รับเงินสนับสนุนส่วนใหญ่จากภาคเอกชนและบริษัทข้ามชาติ รวมถึงสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank - ADB)⁵⁸ และหน่วยงานที่สองคือ ดานาฮาร์ตา (Danaharta) ทำหน้าที่ซื้อหนี้เสียเพื่อฟื้นฟูกิจการของลูกค้าหนี้ให้เกิดมูลค่าสูงสุด โดยมีทุนจัดการ 10,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งผลให้ธนาคารต่างๆ สามารถปล่อยสินเชื่อให้ลูกค้าต่อไปได้ และผลจากความสำเร็จจากการนำพันธบัตรออกขายดังกล่าวข้างต้น ทำให้ดานาฮาร์ตาสามารถดำเนินการต่อไปได้⁵⁹ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ภายใต้วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้น มิได้แสดงแค่บทบาทของวิวาทะทางการเมืองระหว่างกันเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความต่อเนื่องในนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมต่อไป ที่ต้องดำเนินการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ และสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุนจากต่างชาติ ให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมมาเลเซียที่พึ่งพาการส่งออก ทั้งนี้เหตุการณ์ดังกล่าว ยังเสมือนเป็นการเร่งให้มาเลเซียเปิดเสรีทางการค้าและเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติมากขึ้นอีกด้วย

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียก่อนเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้น มีความเป็นพลวัตมาตั้งแต่การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ในช่วงยุค

⁵⁶ “ตลาดบอนด์ต้อนรับรัฐบาลมาเลย์ พันธบัตรขายดีแม้ต้องให้ยืมสูง,” *กรุงเทพธุรกิจ* (28 พฤษภาคม 2542): 6.

⁵⁷ ชปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” *เอเชียรายปี* 2001/2544: 62.

⁵⁸ “มาเลเซีย,” *สยามจดหมายเหตุ* (17-23 กันยายน 2542): 1060.

⁵⁹ ชปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” *เอเชียรายปี* 1999/2542: 63.

สงครามเย็น ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นที่ซึ่งมีทั้งทรัพยากรที่เหมาะสมสำหรับป้อนตลาดทุนอเมริกันให้เติบโตไปได้ และด้วยต้องการสกัดกั้นการแพร่ขยายลัทธิคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียต สหรัฐอเมริกาจึงสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งทางด้านการทหารและการให้ความช่วยเหลือทั้งด้านวิชาการและเงินทุน แต่ในช่วงหลังสิ้นสุดสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาที่กลายเป็นประเทศมหาอำนาจหนึ่งเดียวที่ไม่มีและไม่ต้องทำให้ใครมาท้าทายได้นั้น กลับต้องเผชิญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้สหรัฐอเมริกาเห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นตัวท้าทายครองความเป็นเจ้าและมหาอำนาจของตน จึงได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกโดยมีเศรษฐกิจเป็นตัวนำ เข้าไปทำให้ประเทศเหล่านั้นเปิดเสรีทางการค้าและการเงิน

ซึ่งรวมถึงประเทศมาเลเซียที่กำลังมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมากในช่วงเวลานั้นด้วยเช่นกัน และผลจากการที่สหรัฐอเมริกาไม่ควบคุมการดำเนินการเสรีทางด้านตลาดการเงิน ประกอบกับกระแสของโลกาภิวัตน์ที่ข้อมูลทุกด้านสามารถย้ายถ่ายเทได้ง่ายเพียงชั่วพริบตา และเชื่อมโยงถึงกันหมด ทำให้ในท้ายที่สุดได้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจขึ้นในปี ค.ศ. 1997 และประเทศที่ได้รับผลกระทบก็คงไม่พ้นเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเริ่มจากประเทศไทย และตามมาด้วยประเทศใกล้เคียง จนถึงประเทศมาเลเซีย ซึ่งในช่วงเวลานี้ ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศดำเนินไปในลักษณะที่แสดงออกซึ่งท่าทีที่ไม่เป็นมิตรต่อกัน จากการที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ตัดสินใจดำเนินนโยบายอย่างเด็ดเดี่ยวโดยไม่ฟังพวองศ์กระหวางประเทศที่หนุนหลังโดยตะวันตกอย่างไอเอ็มเอฟ และการแสดงความคิดเห็นตอบโต้กันทั้งในกรณีของการปลดและคุมขังนายอันวาร์ และประเด็นเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยการใช้กฎหมายความมั่นคงภายในจัดการกับผู้ที่แสดงความคิดเห็นแย้งต่อรัฐบาล

แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า ในความเป็นจริงนั้นทั้งสองประเทศยังคงมีการเกื้อหนุนกันทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกายังคงเป็นคู่ค้าและผู้ลงทุนหลักในมาเลเซีย เช่นเดียวกับญี่ปุ่น สำหรับมาเลเซียเอง ด้วยความจำเป็นต้องรักษาความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมที่พึ่งพาการส่งออกเป็นหลักของตน เพื่อต้องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มีมาตั้งแต่สมัยอาณานิคม ที่ต้องป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางเชื้อชาติ และต้องสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง เพื่อการคงอยู่ของพรรคอัมโน ซึ่งเป็นพรรคหลักของรัฐบาลที่แย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองผ่านวาทกรรมศาสนาอิสลามกับพรรคฝ่ายค้าน เพราะฉะนั้น มาเลเซียจึงต้องดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับลัทธิเสรีนิยมซึ่งแสดงให้เห็นเรื่อยมาตั้งแต่สมัยมหาธีร์ ทั้งนี้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (NEP) การพัฒนา

อุตสาหกรรมหนัก (Heavy industries) นโยบายการพัฒนาแห่งชาติ (NDP) และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ส่งเสริมการลงทุนจากเอกชน อย่างนโยบาย วิสัยทัศน์ 2020 และการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในอนาคต และความต่อเนื่องทางความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจก็ยิ่งได้รับการต่อยอดหลังจากเกิดเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

3.1 เหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 กับสงครามต่อต้านการก่อการร้าย

เหตุการณ์วินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ที่ไม่ใช่แค่เฉพาะมีต่อประเทศมาเลเซียแต่ยังเกิดขึ้นกับทั่วทุกภูมิภาคของโลก นานาประเทศได้เห็นถึงการทำลายล้างขนาดใหญ่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน จนมีผู้เรียกก่อการร้ายในยุคปัจจุบันนี้ว่าเป็น “อภิมหาก่อการร้าย” (Mega Terrorism) และการใช้ความรุนแรงดังกล่าวยังขยายตัวออกไปยังพื้นที่ส่วนต่างๆ ของโลก ดังจะเห็นได้จากกรณีที่เกิดขึ้นในบาห์ลี มอสโคว์ มาดริด และลอนดอน เป็นต้น ถึงแม้ว่าการก่อการร้ายจะปรากฏมาตั้งแต่สมัยอดีตกาล¹ แต่หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว การก่อการร้ายยิ่งทวีความรุนแรงน่าสะพรึงกลัว ซับซ้อน และมีลักษณะกระจายตัวเป็นเครือข่ายการปฏิบัติงานเชื่อมโยงตามพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกมากยิ่งขึ้น จนยากแก่การป้องกันและปราบปราม

นอกจากนี้ การก่อการร้ายสากลยังคงเป็นปัญหาข้ามชาติที่สำคัญ ซึ่งมีแนวโน้มมาจากรากฐานความคิดจากปัญหาชนชาติ ศาสนา ลัทธิ ชาตินิยม การแบ่งแยกดินแดน การเมืองเศรษฐกิจ และแม้กระทั่งการค้ายาเสพติด การก่อการร้ายสากลจะยังคงดำเนินอย่างต่อเนื่องต่อไป กระแสโลกาภิวัตน์และการกระจายเทคโนโลยีจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ก่อการร้ายใช้วิธีการใหม่ๆ ที่ซับซ้อนขึ้นและแสวงหาอาวุธที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อให้การโจมตีมีลักษณะรุนแรงและคาดไม่ถึง โดยไม่แยกแยะเป้าหมาย ดังจะเห็นได้จากเครือข่ายการปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายอัล-กออิดะห์ที่มีไปทั่วโลก รวมถึงฐานกลุ่มย่อยในพื้นที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างเช่น กลุ่มเจไอ และกลุ่มออบู ซัยยาฟ (Abu Sayyaf) เป็นต้น

สำหรับการจัดการกับการก่อเหตุวินาศกรรมดังกล่าว สหรัฐอเมริกาได้ตอบโต้ต่อเหตุการณ์ก่อการร้ายนั้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากท่าทีที่สหรัฐอเมริกา แสดงออกให้ประชาคมโลกรับรู้ จากทั้งการกล่าวปราศรัยและสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีบุช ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ จนกระทั่งใช้กำลังทางทหารเข้าโจมตีอัฟกานิสถานเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ.

---

¹ ศึกษาเพิ่มเติมถึงประวัติศาสตร์การก่อการร้ายได้จาก คลยา เขียนทอง, ปฐมบทการก่อการร้าย: รากเหง้า ความ เป็นไปและพลวัต (กรุงเทพฯ: โครงการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศศึกษา ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 1-7.

2001² และการเข้ารุกรานอิรักในปี ค.ศ. 2003 จากคำกล่าวปราศรัยทางโทรทัศน์ของ ประธานาธิบดีบุช ในตอนคำของวันที่เกิดโศกนาฏกรรมเพื่อแสดงความเสียใจต่อครอบครัวของผู้เสียชีวิต และประกาศว่าสหรัฐอเมริกาจะทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย (War on Terrorism) ซึ่งมีใจความดังนี้

“ในวันนี้ เพื่อนพ้องร่วมชาติของเรา วิถีชีวิตและเสรีภาพของเราได้ถูกโจมตี โดยการก่อการร้าย...หลายพันชีวิตต้องจบลงด้วยการกระทำอันชั่วร้าย...แม้กลุ่มผู้ก่อการร้ายจะทำลายรากฐานอาคารของเราได้ แต่มีอาจทำลายรากฐานความเป็นอเมริกันของเราลงได้...เราตกเป็นเป้าการโจมตีเพราะเราเป็นดินแดนแห่งเสรีภาพและโอกาส...สิ่งที่เราต้องทำต่อไปก็คือค้นหาผู้ที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ครั้งนี้และนำตัวมาลงโทษ...โดยเราจะไม่แบ่งแยกกลุ่มผู้ก่อการร้ายออกจาก (ประเทศ) ที่ให้ที่พักพิงแก่พวกมัน...สหรัฐอเมริกาและพันธมิตร...จะสู้ร่วมกันเพื่อเอาชนะในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายครั้งนี้”³

ประกอบกับสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีบุชต่อสภาองเกรสเมื่อวันที่ 20 กันยายน ค.ศ. 2001 ซึ่งเป็นถ้อยแถลงที่สำคัญที่สุดนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์เป็นต้นมานั้น ได้มีการระบุถึงเครือข่ายก่อการร้าย “อัล-กออิดะห์” ว่าเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการโจมตีในครั้งนี้ และประกาศจะดำเนินการกับขบวนการก่อการร้ายทั่วโลกจนถึงที่สุดพร้อมทั้งประกาศกร้าวว่า “ประเทศทุกภูมิภาคต้องตัดสินใจว่าจะอยู่ข้างเดียวกับเราหรือลัทธิก่อการร้าย”⁴ และด้วยคำแถลงดังกล่าวของผู้นำสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการครั้งนี้ประกอบกับการสรุปขบยอดแนวความคิดสำคัญของเขาที่แสดงไว้ในเอกสารชื่อ “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา” ที่เผยแพร่ต่อสาธารณชนเมื่อวันที่ 20 กันยายน ค.ศ. 2002 นั้น ต่อมาเป็นที่รู้จักกันในนาม “หลักการบุช” (Bush Doctrine)⁵

² Stephen Biddle, “Afghanistan and the future of warfare,” *Foreign Affairs* 82 (March-April 2003): 32.

³ George W. Bush, *Statement by the President in His Address to the Nation* [Online]. Washington, D.C.: The White House, 2001, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html> [2008, December 19]

⁴ Ibid.

⁵ ประทุมพร วัชรเสถียร และไชยวัฒน์ คำชู. *อิรัก: วิกฤติถาวร?* (กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2546), หน้า 170-171.

หลังจากการออกแถลงการณ์ของประธานาธิบดีบุชที่ให้สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรของตนจะต้องชนะในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายร่วมกันนั้น⁶ งานทางด้านการศึกษาที่เริ่มขึ้นทันที โดยมีเป้าหมายที่จะชักจูงประเทศต่างๆ ให้เข้าร่วมทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งการประกาศทำสงครามฝ่ายเดียวของสหรัฐอเมริกาครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อทั่วทุกภูมิภาคของโลก ที่มีไม่ใช่เป็นเพียงแค่การเตือนให้รัฐนั้นๆ ต้องตระหนักถึงภัยคุกคามจากลัทธิก่อการร้ายเท่านั้น แต่ยังต้องยอมร่วมมือที่จะทำสงครามนี้ไปพร้อมๆ กับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผลมาจากการผลักดันเชิงบังคับให้ต้องเลือกฝ่าย เพราะถ้าไม่อยู่ฝ่ายเดียวกับสหรัฐอเมริกาก็ต้องถูกมองว่าเป็นศัตรู และผลจากเป็นศัตรูก็เป็นที่น่าประจักษ์ชัดคือสงครามที่สหรัฐอเมริกากะทำต่อประเทศที่ปฏิเสธในการให้ความร่วมมือ อย่างเช่น อัฟกานิสถานและอิรัก ความเป็นมหาอำนาจทางการทหารที่ไม่มีใครทัดเทียมได้ดังกล่าวของสหรัฐอเมริกายังทำให้ประเทศเหล่านั้นต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าควรที่จะเลือกดำเนินนโยบายอย่างไร โดยต้องตัดสินใจให้อยู่บนพื้นฐานของปัจจัยภายในประเทศของตนเป็นสำคัญควบคู่กันไปด้วย เพื่อผลประโยชน์สูงสุด ความอยู่รอด และความชอบธรรมในการบริหารประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

สหรัฐอเมริกาได้ประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้ายเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยเช่นกัน เนื่องด้วยยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการครองความเป็นเจ้า และไม่ต้องการให้มีประเทศใดเข้ามาท้าทายความเป็นมหาอำนาจของตน โดยสหรัฐอเมริกาจะพยายามทำทุกวิถีทางที่จะครองความเป็นเจ้าทั้งในระดับโลก และในระดับภูมิภาคต่อไปให้ได้ยาวนานที่สุด⁷ จึงเห็นความจำเป็นต้องเข้ามาแสวงหาร่วมมือในภูมิภาคที่นำโดยนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ก็มีส่วนสำคัญ กล่าวคือภูมิภาคนี้เป็นช่องทางขนส่งสินค้าและน้ำมันทางทะเลที่สำคัญ อย่างช่องแคบมะละกาที่กำลังประสบปัญหาจากโจรสลัด รวมทั้งภูมิภาคนี้มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างน้ำมัน และเป็นแหล่งลงทุนของบริษัทอเมริกันโดยเฉพาะในสิงคโปร์ จึงทำให้สหรัฐอเมริกาต้องเข้ามาปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนที่ลงทุนในภูมิภาค ซึ่งถือเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของตนในต่างแดน (American interests abroad) ให้รอดพ้นจากการโจมตีของกลุ่มก่อการร้ายเป็นสำคัญ⁸

⁶ *East Asian Strategic Review* (Tokyo: The National Institute for Defense Studies, 2002), pp. 21-22.

⁷ ประภัสสร เทพชาตรี, *Bush กับยุทธศาสตร์สหรัฐต่อเอเชีย* [ออนไลน์], 2551, แหล่งที่มา: <http://thepchatree.blogspot.com/2008/08/bush.html> [15 ธันวาคม 2551]

⁸ *The American World Role (Chapter 18)* [Online], (n.d.), Available from: <http://www.blackwellpublishing.com/mckay/pdfs/chapter18.pdf> [2009, March 16]

นอกจากนี้ ยังเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ จากการเจรจาการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ทั้งสิงคโปร์ ไทย และมาเลเซีย และอาเซียน รวมทั้งเพื่อสกัดกั้นและป้องกันการครอบงำทางเศรษฐกิจของประเทศจีนที่กำลังขยายอิทธิพลมาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง การทำความตกลงการค้าเสรีกับอาเซียน และมูลค่าทางเศรษฐกิจระหว่างกันที่สูงขึ้นเรื่อยๆ⁹ เป็นต้น ดังนั้น ด้วยความกลัวว่าอิทธิพลของจีนจะขยายออกไป และทำให้ในระยะยาว ภูมิภาคนี้จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีน สหรัฐอเมริกาจึงพยายามสกัดกั้นการแผ่ขยายอิทธิพลดังกล่าวในจุดต่างๆ ทั้งในคาบสมุทรเกาหลี ดังเช่นการเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ใต้หวัน และความพยายามที่จะแข่งกับจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการพยายามดึงเอาประเทศต่างๆ อาทิเช่น ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์ เวียดนาม และมาเลเซียให้มาเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาเพื่อปิดล้อมจีน¹⁰

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ พื้นที่นี้มีความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายด้วยเช่นกัน เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก และหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 แนวโน้มการปะทะกันทางอารยธรรม (Clash of Civilizations)^{*} โดยเฉพาะความขัดแย้ง

⁹ กรมอาเซียน, *ความเป็นมาอาเซียน* [ออนไลน์], กระทรวงการต่างประเทศ, 2552, แหล่งที่มา:

http://www.14thaseansummit.org/thai/about_asean_01-5.php [30 มกราคม 2552]

¹⁰ ประภัสสร เทพชาตรี, *Bush กับยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อเอเชีย* [ออนไลน์], 2008.

^{*} เป็นทฤษฎีที่เสนอโดย แซมูเอล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ซึ่งต่อยอดมาจากแนวความคิดของ ฟรานซิส ฟูกูยามา (Francis Fukuyama) ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของเขา ที่ได้เสนอทฤษฎีการสิ้นสุดของประวัติศาสตร์ขึ้น โดยกล่าวว่าต่อไปในโลกมนุษย์เราไม่มีอุดมการณ์อะไรที่จะต้องต่อสู้กันอีก เนื่องจากตกลงกันแล้วว่า จะรับเอา "ประชาธิปไตย" เหมือนกันหมด และต่อมา ฮันติงตันจึงได้เสนอทฤษฎีเพิ่มเติมจากฟูกูยามาว่า เมื่อสาเหตุของสงครามได้ย้ายมาจากการระบอบกษัตริย์หรือจักรวรรดิมาเป็นการสงครามระหว่างชาติแล้ว ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 การสงครามก็ย้ายมาที่สาเหตุของอุดมการณ์ที่ต่อสู้กันระหว่างประชาธิปไตยกับนาซีและคอมมิวนิสต์ ดังนั้น ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 การสงครามก็จะมีสาเหตุมาจาก "วัฒนธรรม (culture-แปลว่าวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่มีทั้งดีหรือเลว) และศาสนา" ซึ่งเรียกรวมเป็นคำเดียวว่าอารยธรรม (Civilization) โดยฮันติงตันกำหนดว่ามีอารยธรรมหลักในโลก 8 อารยธรรม คือ "ตะวันตก, ขงจื้อ, ญี่ปุ่น, อิสลาม, ฮินดู, สลาฟ-ออร์โธดอกซ์, ละตินอเมริกาและแอฟริกัน" ซึ่งในหนังสือ *The Clash of civilizations* ของฮันติงตันเสนอว่า อารยธรรมตะวันตกนั้นเจริญสูงสุดและพยายามที่จะส่งเสริมคุณค่าของประชาธิปไตยและเสรีนิยมให้แพร่ไปทั่วโลก ด้วยการรักษาความเหนือกว่าทางด้านทหารและทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดมีการตอบโต้จากอารยธรรมอื่นๆ ในขณะที่ได้เกิดมีอัตลักษณ์ของเชื้อชาติและศาสนาที่แบ่งแยกคนอย่างเด่นชัดขึ้น ดังนั้น เมื่อเกิดการขัดแย้งที่นำไปสู่การสงครามขึ้นมาก็จะมีการเปลี่ยนแปลงในการเลือกข้างที่จะไม่ยึดการเลือกข้าง โดยถือผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักดังที่แลดูๆ มา หากแต่เกิดเป็นการเลือกข้างโดยออกเป็นแบ่งแยกแบบพวกเขา กับ พวกเขา และยังได้เสนอว่าการปะทะกันระหว่างอารยธรรมนั้นจะรุนแรงที่สุดในเรื่องของเขตแดน ซึ่งการปะทะกันระหว่างอารยธรรมตะวันตกกับอารยธรรมอิสลามได้มีมานานแล้วกว่า 1,300 ปี จะเพิ่มความรุนแรงและขุ่นเค้นหนักมากขึ้น แต่ปัญหาของอารยธรรมอิสลามไม่ได้มีแต่กับทางตะวันตกเท่านั้น แต่ได้เกิดมีการปะทะกันระหว่างมุสลิมกับพวกเซอร์เบียออร์โธดอกซ์ในคาบสมุทรบอลข่าน, มุสลิมกับฮิวในอิสราเอล, มุสลิมกับพม่า และมุสลิมกับฟิลิปปินส์ซึ่งดูเหมือนว่าเขตแดนของอารยธรรมอิสลามจะมีการปะทะกันมากที่สุดในบรรดา

ระหว่างตะวันตกกับอิสลามกำลังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาในตะวันออก และด้วยการมองว่าการครองความเป็นเจ้าของสหรัฐอเมริกาขณะนี้ กำลังถูกท้าทายอย่างมากจากขบวนการก่อการร้ายมุสลิมหัวรุนแรง ประกอบกับประเทศในภูมิภาคนี้กำลังประสบกับปัญหาจากการโจมตีของขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่มีผู้ก่อการร้ายมุสลิมหัวรุนแรงเป็นผู้ปฏิบัติการ ซึ่งอาจมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอัล-กออิดะห์ ทำให้สหรัฐอเมริกาพิจารณาว่าอาจเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจของตนต่อไปในอนาคต

สหรัฐอเมริกาจึงได้โอกาสจากการความกังวลดังกล่าว เข้ามาแสวงหาความร่วมมือที่นำโดยการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ด้วยการเพิ่มบทบาททางทหารในภูมิภาค เช่น การส่งทหารเข้าไปในฟิลิปปินส์ เพื่อร่วมมือกับรัฐบาลต่อสู้กับกลุ่มอาบู ซัยยาฟ ซึ่งเป็นกลุ่มมุสลิมแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ และกระชับความสัมพันธ์ทางทหารกับประเทศต่างๆ เช่น ในสิงคโปร์ ที่เป็นพันธมิตรที่แน่นแฟ้นของสหรัฐอเมริกา และผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาก็อยู่ในสิงคโปร์ ประกอบกับทางสิงคโปร์เองได้ออกมาระบุว่าได้มีการจับกุมเครือข่ายกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงเจไอ ที่เข้ามาแฝงตัวเพื่อเตรียมวางแผนก่อการร้าย และด้วยเกรงว่าตนเองจะตกเป็นเป้าหมายในการโจมตี จึงส่งผลให้สิงคโปร์มีปฏิกิริยาตอบโต้ในปัญหาการก่อการร้ายอย่างรวดเร็วและจริงจัง โดยเฉพาะได้มีการขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงในระดับทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกามากขึ้น¹¹ สำหรับในมาเลเซีย สหรัฐอเมริกาก็ได้เสนอให้มีการคงกองกำลังทางทหารอเมริกันไว้เพื่อช่วยป้องกันความปลอดภัยจากปัญหาโจรสลัดในช่องแคบมะละกา แต่ทางมาเลเซียออกมาปฏิเสธ โดยกล่าวว่าปัญหาดังกล่าวควรปล่อยให้เป็นการจัดการภายในรัฐที่อยู่บริเวณช่องแคบมะละกาเอง¹² ซึ่งต่อมาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2004 ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ได้ร่วมมือกันเริ่มจัดกองกำลังลาดตระเวนบริเวณช่องแคบมะละกา¹³

อารยธรรมทั้งปวง (Samuel P. Huntington, *The clash of civilizations and the remaking of world order* (New York: The Free Press, 2002), อ้างถึงใน โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, "Samuel Huntington กับการปะทะกันระหว่างอารยธรรม," *มติชนรายวัน* (14 มกราคม 2552): 6.)

¹¹ ดลยา เทียนทอง, "สหรัฐฯ - อาเซียน: นัยความร่วมมือในประเด็นการก่อการร้าย," *เอเชียปริทัศน์* 26,2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2548): 110.

¹² "Malaysia, United States to Discuss Security in the Straits of Malacca," *International Custom Wire* (6 June 2004): 25.

¹³ "Indonesia: Three Nations Patrol Straits," *Stratfor* (20 July 2004).

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สหรัฐอเมริกาเห็นความจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีอิทธิพล และทำให้ประเทศในภูมิภาคนี้ให้ความร่วมมือกับตน โดยการดำเนินนโยบายผ่านทาง ความสัมพันธ์แบบทวิภาคีและพหุภาคี กล่าวคือ ความสัมพันธ์แบบทวิภาคี ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาได้สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางด้านการทหารแบบทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะกับพันธมิตรทั้ง 5 ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ไทยและออสเตรเลีย โดยมีวิชาการเรียกยุทธศาสตร์นี้เรียกว่า Hub & Spoke คือ ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลางและความสัมพันธ์กับพันธมิตรนั้นเป็นซี่ล้อ¹⁴ นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกายังได้พยายามเพิ่มบทบาททางทหารกับประเทศที่ไม่ได้เป็น 5 พันธมิตรด้วย ไม่ว่าจะเป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้และเอเชียกลาง อาทิ อินเดีย ปากีสถาน อุซเบกิสถาน สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม ที่กำลังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันทางทหารมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะฉะนั้น ในแถบเอเชียเกือบทั้งหมดได้เป็นพันธมิตรหรือมีความสัมพันธ์ทางทหารกับสหรัฐอเมริกา

ซึ่งความสัมพันธ์เกือบทั้งหมดนั้นก็ดูเหมือนจะรอบล้อมจีนหรือเพื่อปิดล้อมจีน เพราะฉะนั้นในเอเชียมีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางทหารกับสหรัฐอเมริกา คือ เกาหลีเหนือ ลาว จีน พม่า และเนปาล นอกเหนือจากนั้นอยู่ฝ่ายเดียวกับสหรัฐอเมริกา ดังนั้น จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ Hub & Spoke นี้ทำให้สหรัฐอเมริกาอยู่ในสถานะครองความเป็นเจ้าอย่างชัดเจน¹⁵ ส่วนความสัมพันธ์ทางด้านพหุภาคีนั้น สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินนโยบายโดยผ่านกลุ่มความร่วมมือในภูมิภาค ดังเช่น ความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายกับอาเซียน โดยมีการลงนามเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน ค.ศ. 2001 ที่บรูไน และการใช้เวทีเอเปกที่ควรเน้นเจรจาเรื่องทางด้านเศรษฐกิจระหว่างเอเชีย-แปซิฟิก มาผลักดันในประเด็นต่อต้านการก่อการร้าย ดังเช่น ในการประชุมสุดยอดที่เชียงใหม่ปี ค.ศ. 2001 และการประชุมผู้นำชาติอาเซียนในการประชุมเอเปกที่เม็กซิโกในปี ค.ศ. 2002 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีมาเลเซียเป็นผู้บริหารจัดการในเรื่องนี้¹⁶

¹⁴ ประภัสสร เทพชาติวี, *Bush กับยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อเอเชีย* [ออนไลน์], 2008.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹⁶ Mustapha Kamil, *'Yes' to anti-terror centre* [Online], New Straits Times, 2002, Available from:

เพราะฉะนั้น ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา สภาพการเมืองระหว่างประเทศได้เปลี่ยนไป มหาอำนาจหนึ่งเดียวของโลกอย่างสหรัฐอเมริกาถูกท้าทายจากผู้ก่อการร้าย ซึ่งเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actors) และมีปฏิบัติการโจมตีที่รุนแรงโดยใช้กำลังคนเพียงไม่กี่คนแต่สามารถทำความเสียหายกับคนนับพันได้ สหรัฐอเมริกาจึงเห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องกำจัดการคุกคามดังกล่าว แต่การกล่าวหานายอูซามะห์ บิน ลาดิน (Osama bin Laden) ผู้นำกลุ่มอัล-กออิดะห์เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการโจมตี และประกาศกร้าวจะทำลายกลุ่มนี้พร้อมทั้งรัฐที่ให้การสนับสนุน ด้วยการประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้ายฝ่ายเดียวของสหรัฐอเมริกาครั้งนี้ ทำให้ทั่วโลกเกิดการลุกฮือขึ้นต่อต้าน และทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อสหรัฐอเมริกาเข้าโจมตีอัฟกานิสถานในปลายปี ค.ศ. 2001 ทำให้กลายเป็นการแตกแยกและปะทะกันทางอารยธรรมระหว่างตะวันตกกับมุสลิมมากขึ้น

ซึ่งได้ส่งผลกระทบมาถึงประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีประชากรเป็นชาวมุสลิมมากที่สุดในโลกด้วยเช่นกัน จนถึงขนาดที่สหรัฐอเมริกาได้กล่าวหาภูมิภาคนี้เป็นแนวรบที่สองของสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งเหตุผลหลักในการจัดการทำให้ประเทศในภูมิภาคนี้ยอมที่จะให้ความร่วมมือคือ การที่สหรัฐอเมริกาต้องรักษาความเป็นมหาอำนาจของตนไว้ทั้งทางด้านการทหารและด้านเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังเช่น ด้านภูมิศาสตร์ที่ต้องการปราบกลุ่มก่อการร้ายที่เป็นมุสลิมหัวรุนแรงที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอัล-กออิดะห์ และด้านเศรษฐกิจที่ต้องปกป้องผลประโยชน์ในภูมิภาค และต้องการขยายการค้าเสรีและสกัดกั้นการแผ่ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของจีนที่กำลังมีมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกานำมาใช้ คือ การแสวงหาความร่วมมือผ่านความสัมพันธ์ทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี ซึ่งมาเลเซียก็เป็นอีกประเทศหนึ่งในพันธมิตรต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาเช่นกัน

3.2 บทบาทความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตริมหาธีร์ โมฮัมหมัด (ปี ค.ศ. 2001-2003)

ภายหลังเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียในช่วงสมัยรัฐบาลมหาธีร์เป็นไปในทิศทางที่แสวงหาความร่วมมือและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น สำหรับสหรัฐอเมริกา ด้วยการที่ต้องออกมาทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย เพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นมหาอำนาจและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการก่อการร้ายอย่างภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศ

มาเลเซียก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่สหรัฐอเมริกาให้ความสนใจที่จะต้องเร่งสานความสัมพันธ์ระหว่างกัน ด้วยมาเลเซียเป็นประเทศที่มีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ในหลายด้าน เช่น การเป็นพื้นที่ทางผ่านของการขนส่งสินค้าโดยเฉพาะช่องแคบมะละกา มูลค่าทางการค้าระหว่างกันที่อยู่ในระดับสูงมาโดยตลอด ประกอบกับการที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์มีบทบาทและเป็นที่น่าสนใจในเวทีประชาคมโลกมุสลิมอย่างมาก อย่างเช่น บทบาทในองค์การการประชุมอิสลาม (OIC) และผู้นำในอาเซียน และที่สำคัญ ถ้าสหรัฐอเมริกาสามารถได้รับความร่วมมือกับมาเลเซียที่เป็นประเทศมุสลิมได้ จะเป็นการเพิ่มความชอบธรรมในการดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของตน

สำหรับมาเลเซีย เหตุผลหลักที่ทำให้นายกรัฐมนตรีมหาธีร์เร่งกระชับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาทันทีภายหลังจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้น เป็นเพราะปัจจัยภายในประเทศเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการเมือง ซึ่งมีความตึงเครียดมาตั้งแต่การปลดและคุมขังนายอันวาร์ในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย ปี ค.ศ. 1997 ซึ่งได้สร้างกระแสความไม่พอใจและมีการตั้งคำถามอย่างหนักในหมู่ประชาชนเชื้อสายมาเลย์ถึงความชอบธรรมในสิ่งที่มหาธีร์ทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกมาเรียกร้องโดยภรรยาของนายอันวาร์ คือ นางวัน อะซีซะฮ์ วัน อิสมาอิล (Wan Azizah Wan Ismail) ในทุกครั้งที่ศาลนัดไต่สวนพิจารณาคดี กลุ่มของนางจะออกมาชุมนุมอยู่นอกศาลเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้นายอันวาร์ ขณะเดียวกันก็โจมตีรัฐบาลพร้อมชูป้าย “Reformasi” เพื่อต้องการให้เกิดการปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งในภายหลังกลุ่มที่ไม่พอใจการกระทำของรัฐบาลก็ได้ลาออกจากพรรคอัมโนและมารวมกับกลุ่มดังกล่าว และร่วมกันก่อตั้งพรรคยุติธรรมแห่งชาติ (Patai Keadilan Nasional หรือ Nasional Justice Party - KeADiIlan) ขึ้น* เพื่อเป็นเครื่องมือระดมการสนับสนุนแก่นายอันวาร์และท้าทายอำนาจของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ที่ถูกมองว่าเป็นผู้รับผิดชอบต่อความพยายามทำลายนายอันวาร์ทางการเมือง โดยมีนางวัน อะซีซะฮ์ วัน อิสมาอิล เป็นผู้นำ

และในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1999 พรรคยุติธรรมแห่งชาติ (KeADiIlan) ได้รวมกลุ่มกับพรรคปาส พรรคกิจประชาธิปไตย (Democratic Action Party - DAP) ซึ่งเป็นพรรคตัวแทนของชาวจีน และพรรคประชาชนมาเลเซีย (Parti Rakyat Malaysia) เป็นกลุ่มแนวร่วมทางเลือก

---

* เป็นพรรคที่มีนโยบายที่เปิดรับสมาชิกทั่วไปที่มีทัศนคติตรงกัน ไม่จำกัดเชื้อชาติ เดินทางสายกลาง เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้กับสังคม โดยเริ่มต้นเรียกร้องความเป็นธรรมให้นายอันวาร์และเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมือง (Parti Keadilan aim to represent 'middle ground' [Online], The Star, 1999, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9])

(Barisan Alternatif) เพื่อท้าทายกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติ (Barisan Nasional) ในการเลือกตั้งระดับรัฐและสัมพันธ์รัฐในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1999 และผลจากการเลือกตั้งคือ พรรคปาสประสบความสำเร็จโดยได้ที่นั่งในรัฐสภาสหพันธรัฐเพิ่มจาก 7 เป็น 27 ที่นั่ง รวมทั้งสามารถคุมสถานการณ์บัญญัติรัฐตรังกานูได้ ส่วนพรรคอื่นได้สัดส่วนที่นั่งเพิ่มเติมเล็กน้อย ** ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ สร้างความท้าทายให้กับพรรคอัมโนเป็นอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติได้ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร 148 ที่นั่งจากที่นั่งในรัฐสภาที่มี 193 ที่นั่ง ซึ่งลดลงจากการเลือกตั้งที่ผ่านมาในปี ค.ศ. 1995 ที่ได้ 162 ที่นั่ง อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากลุ่มแนวร่วมแห่งชาติจะยังคงมีชัยเหนือฝ่ายค้าน แต่ไม่สามารถรักษาฐานคะแนนเสียงในบางรัฐได้ โดยเฉพาะรัฐกลันตันและตรังกานู¹⁷ ความสำเร็จของพรรคฝ่ายค้านครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนในรัฐทั้งสองเริ่มไม่เห็นด้วยกับแนวทางของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น

การสูญเสียที่นั่งในสภาดังกล่าว และการออกมาชุมนุมเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับนายอันวาริ เป็นการแสดงถึงการสูญเสียความนิยมในตัวนายกรัฐมนตรีมหาธีร์และฝ่ายรัฐบาลมากขึ้น ประกอบกับการที่พรรคปาสซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ เริ่มมีอำนาจทางการเมือง และสามารถดึงฐานเสียงจากชาวมลายูไปได้ นั่นหมายความว่า เป็นการเปิดโอกาสให้พรรคปาส

---

* กลุ่มพันธมิตรนี้ก่อตั้งขึ้นบนพื้นฐานพหุเชื้อชาติแต่สุดท้ายก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาวมลายู ซึ่งเห็นได้จากการแบ่งสรรตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กลุ่มแนวร่วมแห่งชาตินี้เป็นทายาทโดยตรงของกลุ่มพรรคพันธมิตรซึ่งได้ตั้งรัฐบาลแรกของมลายูในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1957 ก่อนได้รับเอกราช พรรคพันธมิตรเป็นกลุ่มพหุเชื้อชาติที่ประกอบด้วยพรรคที่สำคัญที่สุดทางการเมืองคือ พรรคอัมโน สมาคมชาวจีนมลายู/มาเลเซีย (Malaysian Chinese Association - MCA) และสภาชาวอินเดียมลายู/มาเลเซีย (Malaysian Indian Congress - MIC) เหตุผลของการรวมกลุ่มนี้คือ การต่อรองและการประนีประนอมในระดับผู้นำที่จะช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้อำนาจร่วมกัน การควบคุมระบบอุปถัมภ์ และความสงบสุขระหว่างเชื้อชาติ สำหรับกลุ่มแนวร่วมแห่งชาตินี้ใช้รูปแบบพหุเชื้อชาติเช่นเดียวกันแต่มีลักษณะพันธมิตรที่ลึกซึ้งกว่า โดยมีพรรคการเมือง 14 พรรคใช้ชื่อกลุ่มลงแข่งขันในการเลือกตั้งทั่วไปเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1999 และยังคงตกลงเพื่อก่อตั้งรัฐบาลผสมกับพรรคปาส เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1972 แต่ด้วยปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในปี ค.ศ. 1977 พรรคปาสจึงถูกขับออกจากกลุ่ม อย่างไรก็ตามกลุ่มนี้มีักจะประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องในการเลือกตั้งระดับสัมพันธ์รัฐตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 จนถึงปัจจุบัน (ไมเคิล ลีเฟอร์, พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 339-341.)

** พรรคกิจประชาธิปไตย (DAP) ได้ที่นั่งในสหพันธรัฐเพิ่มจาก 9 เป็น 10 ที่นั่ง ส่วนพรรคยุติธรรมแห่งชาติ (KeADiIlan) ได้ 5 ที่นั่ง สำหรับพรรคประชาชนมาเลเซียไม่ได้เลย แม้ผลการเลือกตั้งจะแตกต่าง และการมีความขัดแย้งกันในพื้นฐานระหว่างพรรคปาสกับพรรคกิจประชาธิปไตย (DAP) ในประเด็นเรื่องการจัดตั้งมาเลเซียเป็นรัฐอิสลาม กลุ่มแนวร่วมทางเลือดยังคงเกาะกลุ่มกันอยู่ ต่อมาได้มีการประชุมกันอีกครั้งในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1999 และได้ตั้ง ฟัดซิล นูร์ (Fadzil Noor) ประธานพรรคปาสเป็นหัวหน้าฝ่ายค้านแทนนายลิม กิต เสียง (Lim Kit Siang) หัวหน้าพรรคกิจประชาธิปไตย (DAP) ที่เสียชีวิตในการเลือกตั้งไป (เรื่องเดียวกัน, หน้า 341-342.)

¹⁷ BN back in power. Retains control of all states except Kelantan and Terengganu. [Online], New Straits Times, 1999, Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]

สามารถนำประเด็นเรียกร้องการจัดตั้งมาเลเซียให้เป็นรัฐอิสลามที่เคร่งครัดในศาสนา ด้วยการออกระเบียบข้อบังคับต่างๆ โดยยึดหลักกฎหมายอิสลาม (Shariah) อาทิ กฎหมายอาญาอิสลาม (Hudud laws)* มาใช้แทนกฎหมายอาญาทั่วไปได้ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง เช่น การตัดมือตัดแขน และขว้างปาก้อนหินใส่จนตายต่อหน้าสาธารณชน เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่พรรคอัมโนภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์เห็นว่า แนวคิดอิสลามของพรรคปาสสุดโต่งและไม่สามารถอยู่ร่วมกับสังคมปัจจุบันได้¹⁸

ดังนั้น ด้วยสภาพการกีดกันทางการเมืองภายใน ประกอบกับหลังจากเกิดเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 พรรคปาสยังได้ออกมาประกาศญิฮาด (Jihad - การต่อสู้ทางศาสนา) กับสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามในอัฟกานิสถาน โดยนายนะซาร์ุดดีน มัด อีซา (Nasharudin Mat Isa) เลขานุการพรรคปาสได้ออกมากล่าวว่า “ถ้าจะมีสมาชิกของพรรคปาสคนใดต้องการออกไปญิฮาด (ในความหมายของการสู้รบจริง ๆ) เราก็ไม่สามารถหยุดยั้งพวกเขาได้ เพราะญิฮาดเป็นหน้าที่ทางศาสนา” ด้วยคำประกาศดังกล่าวทำให้อิหม่ามหลายคนกล่าวคำปราศรัยในพิธีละหมาดวันศุกร์ด้วยความที่เหมือนๆ กันว่า ชาวมุสลิมในมาเลเซียมีหน้าที่ต้องเดินทางไปอัฟกานิสถานเพื่อทำญิฮาด¹⁹ ภายใต้สภาวะการณ์ที่ตึงเครียดและอาจจะกระทบต่อความสัมพันธ์กับประชาชนมาเลเซียที่นับถือศาสนาอื่นเช่นนี้ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ที่เน้นย้ำในแนวทางอิสลามสายกลางมา โดยตลอด มองว่าเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ในขณะเดียวกันก็เห็นโอกาสที่จะสามารถดึงความนิยมและฐานเสียงของประชาชนกลับคืนมาได้

---

* กฎหมายอาญาอิสลาม (Hudud laws) เป็นกฎหมายว่าด้วยเรื่องการลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งมีอุละมา (นักการศาสนา) เป็นผู้พิจารณาโดยนำเอาบทลงโทษต่างๆ มาจากพระคัมภีร์โบราณและ Sunnah ของพระศาสดาและภายใต้กฎหมายอาญาอิสลามนั้น คนที่เป็นขโมย นักร้องเบา ผู้ที่ทำผิดประเวณี ผู้ที่ดื่มสุราและผู้ที่ไม่ภักดีหรือเอาใจออกห่างจากอิสลามนั้นถือว่าได้ล่วงละเมิดต่อกฎของศาสนา โดยการลงโทษนั้นอาจเป็นการขว้างก้อนหินใส่ การเขียนและการตัดมือตัดแขนผู้ที่ถูกพิจารณาว่ากระทำผิดต่อหน้าสาธารณชน กฎหมายอาญาอิสลามนี้ถูกบรรจุอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา (Syariah Criminal Code Enactment) ทั้งที่รัฐกลับคืนและตรึงกานู เมื่อปี ค.ศ. 2002 (Hudud [Online], Wikipedia, 2009, Available from: <http://en.wikipedia.org/wiki/Hudud> [2009, March 7])

¹⁸ Farish A. Noor, “Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party PAS from 1982 onwards,” *Contemporary Southeast Asia* 25: 216-219.

¹⁹ สยามคมยุทธมุสลิมแห่งประเทศไทย, “พรรคอิสลามมาเลเซียประกาศ ‘ญิฮาด’ ต่อสหรัฐแล้ว,” *มติชน* (13 ตุลาคม 2544): 18.

นายกรัฐมนตรีมหาธีร์จึงได้เปลี่ยนท่าทีหันมาให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านการก่อการร้าย²⁰ ในขณะที่เดียวกันก็แสดงจุดยืนความเป็นมุสลิมสายกลางในการประณามผู้ก่อการร้ายที่นำศาสนาอิสลามไปเกี่ยวข้อง และเน้นย้ำให้พิจารณาถึงสาเหตุของการก่อการร้ายว่า รวมถึงการเข้ายึดครองของต่างชาติ ความอยุติธรรม และการกีดกันด้วย อย่างเช่น สงครามอิสราเอลกับปาเลสไตน์ เป็นต้น และแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในอัฟกานิสถาน เพราะนอกจากปัญหาการก่อการร้ายจะไม่หมดไปแล้ว ยังเป็นการทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์ ด้วยท่าทีดังกล่าวนี้ ทำให้ประชาคมโลกมุสลิมพึงพอใจในบทบาทของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ในการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศขององค์การการประชุมอิสลาม (OIC) เมื่อระหว่างวันที่ 1-3 เมษายน ค.ศ. 2002 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ เป็นอย่างมาก²¹

สำหรับท่าทีที่เป็นมิตรของมาเลเซียต่อสหรัฐอเมริกานั้น สะท้อนให้เห็นตั้งแต่การที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้โทรศัพท์ไปแสดงความเสียใจที่สถานทูตสหรัฐอเมริกาในกรุงกัวลาลัมเปอร์ ทันทีหลังทราบข่าว และยังได้เดินทางไปลงนามแสดงความเสียใจที่สถานทูตอีกด้วย นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือในการป้องกันความปลอดภัยของสถานทูตสหรัฐอเมริกา และสถานที่ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเป้าโจมตี ซึ่งสำหรับทางสหรัฐอเมริกาเองก็ตอบรับกลับมาในทิศทางที่ดีขึ้นเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการที่ประธานาธิบดีบุชได้โทรศัพท์มาแสดงความขอบคุณต่อนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ในเรื่องที่ทางมาเลเซียสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้าย และได้มีการส่งจดหมายระหว่างกันใน

²⁰ John Robert, "Mahathir in a delicate balancing act," *Bangkok Post* (7 October 2001): 6.

* สำนักข่าวเบอร์นามา รายงานว่า นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้ขออภัยสหรัฐอเมริกาอย่างอสงครามต่ออัฟกานิสถาน เพราะจะทำให้ประชาชนที่ไม่รู้เรื่องต้องล้มตายจำนวนมาก และเตือนว่าถึงแม้ชาติตะวันตกจะเข้ายึดครองดินแดนอัฟกานิสถานได้สำเร็จ ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่า การก่อการร้ายจะหมดสิ้นไป นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ย้ำว่าแม้มาเลเซียจะสนับสนุนตามลำดับผู้ก่อการร้าย แต่ไม่ เห็นด้วยกับการแก้ปัญหาในรูปของการก่อสงครามถล่มอัฟกานิสถาน นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้เรียกร้องให้สหประชาชาติจัดการประชุมระหว่างประเทศเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้เกิดการก่อการร้าย และวางมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว มาเลเซียมีความกังวลใจที่ผู้นำตอลิบานและอุซามะห์ บิน ลาดิน เข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มมุจาฮิดีนในมาเลเซีย โดยกลุ่มดังกล่าวได้รับการฝึกในอัฟกานิสถานและปากีสถาน และยึดถือบิน ลาดิน เป็นแบบอย่างทางอุดมคติ โดยปฏิเสธประชาธิปไตย และจ้องจะใช้กำลังล้มล้างรัฐบาลเพื่อกำจัดประชาธิปไตย และปกครองประเทศตามแนวทางที่กลุ่มนี้เห็นว่าสอดคล้องกับหลักศาสนา (Dr. M: Attacks won't solve terrorism problem [Online], The Star, 2001, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 10]; ผู้นำมาเลเซียคัดค้านสหรัฐถล่มอัฟกานิสถาน [ออนไลน์], สำนักข่าวไทย, 2544, แหล่งที่มา: <http://news.mweb.co.th> [15 มกราคม 2552])

²¹ ศราวุฒิ อารีย์, *การก่อการร้าย: มุมมองของโลกอิสลาม*, หน้า 63.

เรื่องการค้าและการต่อสู้กับผู้ก่อการร้าย²² รวมทั้งยังได้มีการหารือเรื่องผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและหาข้อตกลงในการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายต่อไปในอนาคต²³

การปรับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังเห็นได้ชัดเจนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เมื่อ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาและเข้าพบประธานาธิบดีบุชที่ทำเนียบขาว ในวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 2002 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 ที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีบุชได้กล่าวว่านายกรัฐมนตรีมหาธีร์เป็นผู้นำมุสลิมที่มีแนวคิดสายกลางที่สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าและควรนำมาเป็นแบบอย่าง และการพบปะกันครั้งนี้ถือว่าเป็นก้าวสำคัญในการปรับปรุงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน²⁴ โดยวาระในการประชุมก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นหลัก และที่สำคัญในวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 2002 ทั้งสองประเทศยังได้ลงนามความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายร่วมกัน และถือได้ว่าเป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้ลงนามสัญญาความร่วมมือกันต่อต้านการก่อการร้ายกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งการลงนามดังกล่าวจะเป็นการปรับความสัมพันธ์ด้านระเบียบความมั่นคงร่วมของสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย โดยจะมีการจัดหาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข่าวกรองระหว่างกัน²⁵

อย่างไรก็ตาม การที่มาเลเซียให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีนั้น ยังมาจากสาเหตุอื่นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ มาเลเซียนั้นเป็นประเทศในภูมิภาคที่มีความเสี่ยงต่อการถูกโจมตีจากผู้ก่อการร้าย ดังเช่น เหตุการณ์ที่ทางการมาเลเซียตรวจพบจากกล้องวงจรปิดว่ามีคนร้ายได้นำระเบิดไปวางที่ตึกปิโตรนาส ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเร่งอพยพผู้คนเป็นการด่วน²⁶ และภายหลังจากได้สืบพบว่ามีชาวมาเลเซียจำนวนหนึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การก่อการร้ายในภูมิภาค อย่างเช่น กลุ่มเจไอที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการลอบวางระเบิดหลายครั้งในอินโดนีเซีย เช่น

²² “ท่าทีจากมาเลเซียต่อปฏิบัติการตอบโต้ของสหรัฐอเมริกา,” *มติชน* (8 ตุลาคม 2544): 20.

²³ Pamela Sodhy, “U.S.-Malaysian relations during the Bush administration : the political, economic, and security aspects,” 25: 366.

²⁴ John Gershman, *U.S. and Malaysia Now Best Friends in War on Terrorism* [Online], Abolish ISA Movement, 2002. Available from: http://www.fpif.org/commentary/2002/0205_malaysia.html [2008, November 20]

²⁵ “มาเลเซียโดดคอคอด ‘มะกัน’ เห็นสัญญาร่วมต้านการก่อการร้าย,” *มติชน* (15 พฤษภาคม 2545): 10.

²⁶ *Bomb hoaxes at Petronas Twin towers and IBM towers* [Online], Bernama, 2001, Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

การวางระเบิดสถานบันเทิงที่ชาวต่างชาตินิยมไปเที่ยวที่เกาะบาห์ลี เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2002 และการลอบวางระเบิดที่โรงแรม เจ ดับบลิว แมริออท (JW Marriot) ในกรุงจาการ์ตา เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2003 รวมทั้งการโจมตีสถานทูตออสเตรเลียในอินโดนีเซียเมื่อปี ค.ศ. 2004 เป็นต้น ซึ่งหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว สหรัฐอเมริกาได้ออกมากล่าวหาว่ากลุ่มเจไอเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง และได้กลายเป็นหนึ่งในรายชื่อองค์การก่อการร้ายต่างประเทศจากทั้งหมด 38 กลุ่มที่ประกาศโดยกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา²⁷

นอกจากนี้ แกนนำกลุ่มเจไอในปัจจุบันอย่าง นายโนออร์ดิน โมฮัมหมัด ท็อป (Noordin Mohammed Top) และนายอาซาฮารี ฮัสซัน (Azahari Husin) ก็ยังเป็นชาวมาเลเซีย โดยเฉพาะนายอาซาฮารี เป็นบุคคลที่ทางการมาเลเซียต้องการตัวมากที่สุด รวมทั้งนายริดวาน อิสลามุดดิน (Riduan Islamuddin) หรือ “ฮัมบาลี (Hambali)”^{**} ซึ่งได้เดินทางเข้ามาเลเซียเมื่อกลางทศวรรษที่

²⁷ Russell D. Howard and Reid L. Sawyer, *Terrorism and Counterterrorism: understanding the New Security Environment (Reading & Interpretation)* (New York: McGraw-Hill Companies, 2004), pp. 503-527.

* ดร. อาซาฮารี ฮัสซัน (Azahari Husin) เป็นชาวมาเลเซีย ที่เป็นศาสตราจารย์ด้านธรณีฟิสิกส์และผู้เชี่ยวชาญการผลิตวัตถุระเบิด เป็นหนึ่งในสมาชิกเจไอที่ไปร่วมรบกับชาวอัฟกานิสถานในการขับไล่ทหารโซเวียต ช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 เขาได้เข้าศึกษาในวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ที่เมืองอเดเลด ออสเตรเลีย แต่ไม่จบการศึกษา จากนั้นไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยรีดิง อังกฤษ จนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 เคยรับราชการเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมาเลเซีย หน่วยงานทางด้านความมั่นคงทั้งของมาเลเซียและอินโดนีเซียกำลังสืบหาตัว เนื่องจากมีหลักฐานว่าเป็นผู้ผลิตระเบิดที่ใช้ก่อวินาศกรรมสถานบันเทิงที่เกาะบาห์ลี และยังอาจรับหน้าที่ผลิตระเบิดในเหตุวินาศกรรมที่โรงแรม เจ ดับบลิว แมริออท กรุงจาการ์ตา รายงานข่าวระบุว่า ตำรวจอินโดนีเซียตรวจพบหนังสือที่ ดร.อาซาฮารีเขียนเกี่ยวกับคู่มือผลิตวัตถุระเบิดหนา 50 หน้า ประกอบด้วยแผนผังไดอะแกรมและวิธีการใช้โทรศัพท์มือถือจุดชนวน ขณะที่บุกค้นบ้านพักในเมืองไซโล ตอนกลางของชวา เมื่อปี ค.ศ. 2002 และเมื่อช่วงต้นปี ค.ศ. 2003 ตำรวจอินโดนีเซียได้บุกจับกุมสมาชิกเจไอในสุมาตรา สถานที่ซึ่งเชื่อว่า ดร.อาซาฮารีกักขังอยู่ แต่รอดพ้นจากการจับกุมเพราะตำรวจจำหน้าไม่ได้จึงปล่อยตัวไป เนื่องจากภาพที่อยู่ในมือตำรวจเป็นภาพเก่า (Wong Chun Wai and Lourdes Charles, *Dr.Azahari the most dangerous terrorist* [Online], The Star, 2003, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9], อ้างถึงใน ชปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” *เอเชียรายปี 2004/2547* (ตุลาคม 2547): 60-61.)

** ถูกจับในประเทศไทยเมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม ค.ศ. 2003 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งการจับกุมตัวดังกล่าวเป็นการประสานงานการข่าวระหว่างทางการไทย สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ที่ได้ถูกเปิดเผยหลังจากที่นายฮัมบาลีได้เดินทางออกนอกประเทศไทยไปแล้ว (M'sian intelligence leads to Hambali's arrest [Online], Bernama, 2003, Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]) โดยมีเจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ควบคุมตัวไปทันที และไม่ปรากฏข่าวว่าสหรัฐอเมริกานำตัวไปไว้ ณ ที่แห่งใด แต่หนังสือพิมพ์ของมาเลเซียได้รายงานข่าวว่า นายฮัมบาลีได้ถูกคุมตัวไปสอบสวนที่เมืองกันดาฮาร์ (Kandahar) ในอัฟกานิสถาน ก่อนจะถูกส่งต่อไปคุมขังที่แคมป์เดลต้า (Camp Delta) ฐานทัพเรือของสหรัฐอเมริกาที่อ่าวกวานตานาโม (Guantanamo Bay) (Tony Emmanuel and Leslie Andres, *Hambali for Camp Delta* [Online], New Straits Times, 2003, Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5])

1990 และได้แต่งงานกับหญิงชาวมาเลเซีย โดยพำนักอยู่ในมาเลเซียนานถึง 15 ปี ก่อนที่จะเดินทางกลับอินโดนีเซียและจัดตั้งกลุ่มเจไอขึ้น ทั้งนี้ยังมีการระบุว่ากลุ่มมุจาฮิดีนมาเลเซีย (KMM) ที่ปฏิบัติการก่อการร้ายและต้องการโค่นล้มรัฐบาลมาเลเซียเพื่อจัดตั้งรัฐอิสลามนั้นยังมีความเชื่อมโยงกับด้วยกลุ่มดังกล่าวด้วย²⁸ โดยในปี ค.ศ. 2003 รัฐบาลมาเลเซียได้ออกมากล่าวว่ากำลังตามจับกุมตัวสมาชิกเจไอซึ่งสามารถระบุได้แล้วว่ามีจำนวน 273 คนจากที่คาดการณ์ว่ามีอยู่ในมาเลเซียประมาณ 465 คน²⁹

รัฐบาลมาเลเซียยังได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการต่อต้านการก่อการร้ายกับสหรัฐอเมริกา โดยการกวาดล้างกลุ่มผู้ก่อการร้ายภายในประเทศด้วยการดำเนินการจับกุมผู้ต้องสงสัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอัล-กออิดะห์โดยการใช้กฎหมายความมั่นคงภายในประเทศ (ISA) ที่มีความเด็ดขาด ที่ไม่มีการดำเนินการไต่สวนและสามารถจับกุมตัวผู้ก่อการร้ายได้จำนวน 79 คน³⁰ (ในปี ค.ศ. 2003) ซึ่งหนึ่งในจำนวนนั้นคือ นายนิค แอดลี นิก อะซิช (Nik Adlee Nik Aziz) ที่ถูกทางการมาเลเซียควบคุมตัวโดยใช้กฎหมายความมั่นคงภายในเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 2001 ซึ่งเขาเป็นลูกชายของนายนิค อะซิช นิก มัต (Nik Aziz Nik Mat) ผู้นำด้านจิตวิญญาณของพรรคปาส และเป็นมุขมนตรีของรัฐกลันตัน โดยนายนิค แอดลี นิก อะซิช เคยผ่านการรบบร่วมกับชาวอัฟกันในสงครามต่อต้านการรุกรานของสหภาพโซเวียตในช่วงทศวรรษที่ 1970 และหลังจากกลับมาจากการศึกษาในปากีสถานก็ได้เข้าร่วมกับกลุ่มมุจาฮิดีนมาเลเซีย (KMM) นอกจากนี้จากการสอบปากคำสมาชิกกลุ่ม KMM ที่ถูกจับได้ ยังได้ให้การว่ามีการเชื่อมโยงกับสมาชิกเจไอในอินโดนีเซีย ที่มีความสัมพันธ์โยงใยใกล้ชิดกับกลุ่มอัล-กออิดะห์ และกลุ่มตอลิบานซึ่งเคยครองอำนาจอยู่ในอัฟกานิสถาน³¹

²⁸ Bridget Welsh, "Malaysia: Security Begins at Home," in *Asian Security Handbook: Terrorism and the New Security Environment*, (eds.) William M. Carpenter, David G. Wiencek, James R. Lilley (Armonk: M.E. Sharp, 2005), pp. 175-176.

²⁹ *Cops Still Looking for 273 JI Members* [Online], The Star, 2003, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]

³⁰ U.S. Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices 2003* [Online], Bureau of Democracy, Human Rights and Labor: Washington, DC., 2004, Available from: <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2003/> [2008, December 15]

³¹ Zachary Abuza, "Tentacles of Terror: Al Qaeda's Southeast Asian Network," *Contemporary Southeast Asia* (3 December 2002): 445.

การกวาดล้างกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงครั้งใหญ่ในมาเลเซียยังเกิดขึ้นในช่วงพฤษภาคมถึงตุลาคม ค.ศ. 2001 โดยได้มีการจับกุมสมาชิกกลุ่ม Militant Group of Malaysia (MGM) จำนวน 27 คน โดยยังคงมีความไม่ชัดเจนว่า กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่ม KMM หรือเป็นกลุ่ม KMM สายใหม่ที่แยกตัวออกมา ปัจจุบันทางการมาเลเซียควบคุมตัวสมาชิกกลุ่ม KMM และกลุ่มที่แยกตัวออกไปไว้ 48 คน และระบุว่าสมาชิกกลุ่ม KMM เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของมาเลเซีย เช่น วางแผนจะทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ (ญิฮาด) มีอาวุธในครอบครอง วางแผนระเบิด ก่อเหตุโจรกรรม การฆาตกรรมผู้แทนรัฐบาล และโจมตีเป้าหมายต่างชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ บางคนยังถูกตั้งข้อสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับกลุ่มหัวรุนแรงในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์³²

ดังนั้น การที่รัฐบาลมาเลเซียจำเป็นต้องกวาดล้างและจับกุมบุคคลผู้ก่อความไม่สงบในประเทศด้วยการใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างต่อเนื่องนั้น เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีการกระทำล้มล้างรัฐบาลเพื่อต้องการก่อตั้งรัฐอิสลาม ขณะเดียวกันก็เป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งผู้ที่ถูกจับกุมได้นอกจากเป็นกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงแล้ว ยังมีสมาชิกของพรรคปาส นักศึกษา คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย ข้าราชการ^{**} และอดีตนายทหาร^{***} นอกจากการจับกุมผู้ก่อการร้ายแล้ว มาเลเซียยังให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการป้องกันช่องทางการสนับสนุนทางการเงินต่อกลุ่มก่อการร้าย โดยธนาคารชาติได้สั่งอายัดบัญชีของกลุ่มบุคคลที่มีรายชื่อตามบัญชีดำของสหรัฐอเมริกา และสั่งให้ทุกธนาคารรายงาน “ธุรกรรมที่ต้องสงสัย”³³ อีกด้วย

³² สุรชาติ บำรุงสุข, ความมั่นคงศึกษา: การก่อการร้าย & การก่อความไม่สงบร่วมสมัย, หน้า 282-283.

* รองนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจใช้กฎหมายฉบับนี้ยืนยันว่า มาเลเซียใช้มาตรการทางกฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) จัดการกับกลุ่มที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาล เช่น กลุ่มเจไอ (Terrorist threat in M'sia under control, says Abdullah [Online], Utusan Malaysia, 2002, Available from: <http://utusan.com.my> [2009, January 15])

** ดังเช่น กรณีอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมาเลเซีย (UTM) ที่เป็นเครือข่ายของไอที่รัฐยะโฮร์ รวมถึงการสั่งปิดโรงเรียนอิสลามในรัฐยะโฮร์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่นายอะบู บากีร์ บาชีร์ (Abu Bakar Bashir) หัวหน้าใหญ่เจไอในอินโดนีเซีย เป็นผู้ก่อตั้งด้วย (นฤมล คณิงสุเกษม, “เมื่อระเบิดบาทหลวงจริงไม่ใช่แพะ,” นชนันสุดสัปดาห์ (2 ธันวาคม 2545): 84.)

*** ล่าสุดดังเช่น อดีตนายทหารยศนายพันที่ชื่อ นายอับดุล มานาฟ กามซูรี (Abdul Manaf Kamsuri) ถูกจับกุมที่บ้านพัก เนื่องจากมีหลักฐานว่าเกี่ยวข้องกับกลุ่มเจไอ (Former colonel held under ISA [Online], New Straits Times, 2003, Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5])

³³ “แฉบิน ลาเดนมีบัญชีลับในมาเลเซีย,” กรุงเทพธุรกิจ (20 กันยายน 2544): 3.

ทั้งนี้ ด้วยความร่วมมือเป็นอย่างดีในการร่วมต่อต้านการก่อการร้ายดังกล่าว ยังได้ทำให้สหรัฐอเมริกาหยุดวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนในมาเลเซีย โดยเฉพาะการไม่ได้หยิบยกประเด็นของนายอันวาร์มาเป็นเรื่องสำคัญ และยังไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือถกเถียงในเรื่องที่ มาเลเซียจับกุมสมาชิกกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงโดยใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ตาม เหตุการณ์ข้างต้น ซึ่งทำให้มาเลเซียสามารถจัดการฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองได้โดยชอบธรรม และ ที่สำคัญการดำเนินนโยบายความมั่นคงดังกล่าวยังได้กลายมาเป็นยุทธศาสตร์หลักที่สหรัฐอเมริกา เห็นชอบกับมาเลเซีย จนกล่าวได้ว่าในช่วงเวลานี้ กฎหมายความมั่นคงภายในของมาเลเซีย เปรียบเสมือนได้กับกฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา (USA Patriot Act)^{*}

นอกจากนี้ การกระชับความสัมพันธ์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุด คือ การที่ทั้งสองประเทศได้ ตกลงให้มีการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Regional Center for Counter-Terrorism - SEARCCT) ซึ่งแนวความคิดนี้มาจาก ประธานาธิบดีบุชที่ได้นำมาหารือกับผู้นำชาติอาเซียนในการประชุมเอเปกที่เม็กซิโก ในปี ค.ศ. 2002 และมาเลเซียได้ตอบตกลงข้อเสนอและรับหน้าที่เป็นผู้จัดการเรื่องนี้ โดยทางมาเลเซียได้ ชี้แจงว่าผู้นำชาติอาเซียนคนอื่นๆ ต่างก็ตกลงในข้อเสนอข้างต้น แต่กล่าวยืนยันว่า การจัดตั้งศูนย์นี้ จะไม่เกี่ยวข้องกับการทหารต่างชาติ ซึ่งจะเป็นการฝึกอบรมที่เน้นการพัฒนาทักษะในการต่อต้าน ลัทธิก่อการร้ายอย่างแท้จริง³⁴ หลังจากนั้นทางมาเลเซียก็ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและได้ออกมา กล่าวว่าจะเปิดศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายให้กับประเทศสมาชิกอาเซียนในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2003 ซึ่งศูนย์นี้จะเน้นศึกษาด้านองค์กรก่อการร้าย การให้คำแนะนำด้านความปลอดภัยตามแนว ชายแดน และการรับมือกับสถานการณ์หลังการโจมตีของกลุ่มก่อการร้าย โดยสหรัฐอเมริกาให้ ความช่วยเหลือด้านการถ่ายทอดประสบการณ์และความชำนาญ ทำให้มาเลเซียได้รับประโยชน์ใน

---

^{*} กฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 2001 (USA PATRIOT ACT) ย่อมาจาก Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism ACT of 2001 แปลตรงตัวว่า กฎหมายเพื่อการรวมตัวและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้สหรัฐอเมริกา โดยการมอบเครื่องมือที่จำเป็นต่อการยับยั้ง และขัดขวางการก่อการร้าย บัญญัติเมื่อปี ค.ศ. 2001 ผ่านการลงนามโดยประธานาธิบดีบุช เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 2001 (กฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์], Wikipedia, 2005, แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/> [30 มกราคม 2552])

³⁴ Noor Adzman Bhahrudin, No foreign meddling in anti-terror centre [Online], New Straits Times, 2002, Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]

การฝึกอบรมและการถ่ายโอนเทคโนโลยีล่าสุด รวมทั้งความรู้ความชำนาญและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกของศูนย์นี้³⁵

อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกามีได้หยุดแค่เพียงการถ่ายเทเทคโนโลยีและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองระหว่างกันเท่านั้น เนื่องด้วยลักษณะความเป็นมหาอำนาจทางการทหารที่ไม่ต้องการให้ใครมาท้าทาย และต้องการกลับเข้ามามีบทบาทด้านความมั่นคงในภูมิภาคนี้อย่างชอบธรรมอีกครั้ง เพื่อส่งเสริมสถานะความเป็นเจ้าของตน และที่สำคัญเพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการคานอำนาจจีน เพราะหลังจากสงครามเย็นสิ้นสุดลง สหรัฐอเมริกาได้ลดบทบาทด้านความมั่นคงต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหลังจากถอนฐานทัพออกจากฟิลิปปินส์ไปในปี ค.ศ. 1992 ทำให้ภูมิภาคนี้เกิดสุญญากาศแห่งอำนาจ (Power Vacuum) และประเทศจีนก็ถือเป็นโอกาสเข้ามาขยายบทบาทของตนในภูมิภาคนี้เรื่อยมา³⁶ จึงมีข่าวออกมาว่ากระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกากำลังวางแผนจัดกำลังทหารในเอเชียใหม่ โดยพิจารณาจะตั้งฐานทัพสหรัฐอเมริกาใหม่ในมาเลเซีย สิงคโปร์และออสเตรเลีย

ทำให้ทางมาเลเซียที่คัดค้านการมีกองกำลังต่างชาติในเขตแดนตนมาโดยตลอด ได้ออกมาตอบโต้ทันที โดยดาโต๊ะ ซีรี นาญิบ ตุน ราซัค (Dato' Seri Najib Tun Haji Abdul Razak) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของมาเลเซีย ได้แถลงข่าวว่าจะไม่ยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในมาเลเซียเด็ดขาด เพราะเหตุผลเรื่องอธิปไตยและศักดิ์ศรีของชาติ ถึงแม้มาเลเซียจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีกับสหรัฐอเมริกาในด้านความมั่นคงและการต่อต้านการก่อการร้ายโดยผ่านวิธีการอื่นๆ แล้วก็ตาม³⁷ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นจุดยืนของมาเลเซียว่าไม่ต้องการให้สหรัฐอเมริกาใช้มาเลเซียเป็นเครื่องมือทางการทหารที่จะคุมประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และที่สำคัญทางมาเลเซียต้องคำนึงถึงกระแสต่อต้านอเมริกันภายในประเทศที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สหรัฐอเมริกากำลังทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในตะวันออกกลางที่ชาวมุสลิมทั่วโลกมองว่าเป็นการคุกคามทางอารยธรรมและทางศาสนา

³⁵ [Malaysia launches counterterrorism center](http://thestar.com.my/news/story.asp?file=/2003/7/1/latest/12751Malaysia&sec=latest) [Online], 2003, Available from:

<http://thestar.com.my/news/story.asp?file=/2003/7/1/latest/12751Malaysia&sec=latest> [2009, February 19]

³⁶ ดลยา เทียนทอง, “สหรัฐฯ - อาเซียน: นัยความร่วมมือในประเด็นการก่อการร้าย,” *เอเชียปริทัศน์* 26: 101.

³⁷ “มาเลเซียยึดฐานทัพสหรัฐฯ,” *ข่าวสด* (1 มิถุนายน 2546): 3

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทั้งสหรัฐอเมริกาและมาเลเซียจะประสานความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย แต่ก็ยังมีบางประเด็นที่ยังเป็นเรื่องอ่อนไหวระหว่างกัน อย่างเช่น การที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ออกมาได้แย้งนโยบายใหม่ในการตรวจคนเข้าเมืองของสหรัฐอเมริกาซึ่งเข้มงวดมากขึ้นหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองพิมพ์ลายนิ้วมือถ่ายรูป และขึ้นทะเบียนชาวต่างชาติได้ หากรู้สึกว่าคุณคนนั้นสมควรถูกบันทึกในแฟ้มประวัติผู้ก่อการร้าย นโยบายดังกล่าวสร้างความไม่พอใจให้แก่มาเลเซียรวมถึงประเทศอื่นๆ โดยนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้ออกมากล่าวว่า สหรัฐอเมริกาพุ่งเป้าไปที่ชาวมุสลิมอย่างไม่เป็นธรรม พร้อมทั้งแสดงความผิดหวังกับการกระทำของสหรัฐอเมริการะยะนี้มาก นอกจากนี้ยังแสดงความไม่พอใจสหรัฐอเมริกา เมื่อได้รับรายงานว่า รองนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ และนายชัยยิด ฮามิด อัลบาร (Syed Hamid Albar) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศถูกสั่งถอดเข็มขัดและรองเท้า เพื่อตรวจค้นก่อนขึ้นเครื่องบินจากลอสแอนเจลิสไปร่วมประชุมสหประชาชาติ (The United Nations - UN) ณ นครนิวยอร์ก เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2002 ทั้งๆ ที่ทั้งสองคนถือหนังสือเดินทางทางการทูต และได้วีซ่าพิเศษในฐานะตัวแทนของรัฐบาล³⁸

รวมทั้งเหตุการณ์ที่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกคำเตือนฉบับลงวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 2002 ที่ให้พลเมืองของตนระวังในการเดินทางมาเยือนต่างชาติในภูมิภาคนี้ โดยระบุว่า กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกามีความกังวลว่า การโจมตีทำนองเดียวกับการก่อเหตุระเบิดของผู้ก่อการร้ายที่บาหลีอาจจะเกิดขึ้นอีกในชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งมาเลเซีย เนื่องจากคำเตือนนี้ได้ย้ำความวิตกที่ว่าอาจจะมีการโจมตีคนต่างชาติในดินแดนซาบารห์ของมาเลเซียจากกลุ่มอาบู ชัยยาฟ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในฟิลิปปินส์ ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจต่อมาเลเซียเป็นอย่างมาก ทำให้รองนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ออกคำแถลงตอบได้ว่า “สิ่งที่สหรัฐอเมริกาบอกนั้นไม่ได้มีอะไรใหม่ ประเทศจำนวนมากที่ออกคำเตือนชนิดนี้ออกมา เขาเข้าจริงแล้วดินแดนของตัวเองก็ไม่มีความปลอดภัยที่จะไปเยือน และเราก็เห็นว่าการโจมตีแบบเหยียดเชื้อชาติและความรุนแรงชนิดมุ่งร้ายผู้ที่มีเชื้อคนผิวขาวนั้น มักจะเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในประเทศเหล่านี้”³⁹

³⁸ นฤมล คณิงสุเกษม, “มาเลเซียหนุนนโยบายตรวจคนเข้าเมืองสหรัฐฯ,” *เนชั่นสุดสัปดาห์* (7 ตุลาคม 2545): 84-85.

³⁹ “มาเลเซียหนุนที่มะกันชี้หัว เตือนจะถูกบีบบังคับบาห์ลี,” *ผู้จัดการรายวัน* (22 พฤศจิกายน 2545): 1-2.

และนายกรัฐมนตรีนเรนทรวิชัยยังได้ยืนยันกลับไปว่า กองกำลังของมาเลเซียเตรียมพร้อมรับมือกับภัยคุกคามอย่างเต็มที่⁴⁰ พร้อมทั้งเตือนให้สหรัฐอเมริกาจับผิดชอบกับคำพูดของตนเอง เพราะถ้าเหตุการณ์ไม่เกิดขึ้นเท่ากับสหรัฐอเมริกาทำลายเศรษฐกิจของมาเลเซีย ที่สำคัญสิ่งที่เกิดขึ้นคือ สหรัฐอเมริกามองข้ามความร่วมมือในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายของมาเลเซียไปโดยสิ้นเชิง⁴¹ นอกจากนี้ คำเตือนดังกล่าวยังสร้างผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของมาเลเซียเป็นอย่างมาก โดยนายกรัฐมนตรีนเรนทรวิชัยได้ออกมาวิจารณ์สหรัฐอเมริกาผ่านนิตยสารนิตวิภาว่า มาเลเซียสนับสนุนการปราบปรามการก่อการร้าย แต่ระเบียบต่างๆ ที่สหรัฐอเมริกานำมาใช้กลับสร้างความลำบากให้กับนักท่องเที่ยวและธุรกิจการขนส่งทางเรือ จนก่อให้เกิดกระแสต้านลัทธิตอเมริกา⁴²

และในวันที่ 19 มิถุนายน ค.ศ. 2003 ในที่ประชุมประจำปีของพรรคอัมโน นายกรัฐมนตรีนเรนทรวิชัยได้กล่าวปราศรัยเปิดการประชุม ซึ่งเป็นการกล่าวอำลาจากตำแหน่ง โดยมีใจความที่ย้ำเตือนให้ระวางชาติตะวันตกเข้ามาแทรกแซงการเมืองภายในมาเลเซีย ถึงแม้ว่าทางมาเลเซียจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม โดยให้มาเลเซียระวางลัทธิตเหยียดผิวของประเทศตะวันตกที่ฉวยโอกาสเหยียดเขาเหตุการณ์วินาศกรรมสหรัฐอเมริกาเป็นข้ออ้างโจมตีมุสลิมทั่วโลก เพราะหวังที่จะกลับมาควบคุมโลกเหมือนที่ทำกับอิรัก “อย่าคิดว่าพวกเรามาเลเซียจะอยู่นอกเป้าหมายของชาติตะวันตก สหรัฐอเมริกาและหลายชาติในยุโรปกำลังครอบงำโลก ด้วยข้ออ้างเรื่องการปราบปรามการก่อการร้าย ทั้งนี้เพื่อยึดครองดินแดนและขยายอำนาจในโลก ปฏิบัติการของประเทศเหล่านี้ในการต่อต้านการก่อการร้ายหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 จึงเป็นเสมือนการนำเอาภาพวันเก่าๆ คืนมา นั่นคือ ยุทธวิธีว่าด้วยการต่อต้านกลุ่มก่อการร้ายที่พุ่งเป้าต่อประเทศมุสลิมและชาวมุสลิม ไม่ว่าคนเหล่านั้นจะมีความผิดหรือไม่ก็ตาม กรณีสหรัฐอเมริกาโจมตีอิรัก ทั้งสหรัฐอเมริกาและอังกฤษต่างไม่สนใจว่าโลกจะประณามตนเองอย่างไร เพียงแต่ต้องการแสดงให้โลกเห็นถึงแสนยานุภาพตนเองเท่านั้นเป็นพอ”⁴³ ส่วนในเรื่องการเปลี่ยนแปลงการปกครองของมาเลเซีย นายกรัฐมนตรีนเรนทรวิชัยยังกล่าวว่า “อย่าคิดว่าพวกเราจะไม่ตกเป็นเป้าหมาย มาเลเซียเอง

⁴⁰ มาเลเซียไม่สนคำเตือนจากสหรัฐที่ให้ระวางการโจมตีแบบบาห์ลี [ออนไลน์], สำนักข่าวไทย, 2545, แหล่งที่มา: <http://news.mweb.co.th> [15 มกราคม 2552]

⁴¹ มาเลเซียยืนยันประเทศตนปลอดภัยจากกลุ่มก่อการร้าย [ออนไลน์], สำนักข่าวไทย, 2545, แหล่งที่มา: <http://news.mweb.co.th> [15 มกราคม 2552]

⁴² “มหาธีร์จวกมะกัน,” *ไทยรัฐ* (28 มกราคม 2546): 2.

⁴³ “มหาธีร์เตือนมหาอำนาจครอบงำโลก,” *กรุงเทพธุรกิจ* (20 มิถุนายน 2546): 28)

ก็ต้องเตรียมพร้อมต่อการเผชิญสิ่งท้าทายจากยุโรปที่จะครอบงำมาเลเซียไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ถ้าเมื่อใดที่มาเลเซียถูกพิพากษาว่าไม่เป็นประชาธิปไตย มหาอำนาจจะใช้ข้ออ้างนี้ยื่นมือเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการภายใน⁴⁴

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงการเมืองภายในที่ยังย่ำอยู่ที่จุดเดิมและกล่าวโจมตีพรรคฝ่ายค้านพร้อมทั้งถือว่า “พรรคอัมโนเป็นพรรคเดียวที่สามารถทำให้มาเลเซียเข้มแข็ง และรับมือกับภัยคุกคามจากภายนอกและภัยคุกคามอื่นๆ ได้ สำหรับภัยจากพรรคปาสที่ต้องการเปลี่ยนมาเลเซียให้เป็นรัฐที่ปกครองตามหลักอิสลามอย่างเข้มงวดนั้น ที่จริงฝ่ายค้านไม่มีความเข้มแข็งพอและไม่สามารถเอาชนะพรรคอัมโนได้ เว้นเสียแต่พรรคอัมโนอาจแพ้พรรคอัมโนด้วยตนเอง ดังนั้น พวกเราต้องมีความสามัคคีกัน อย่างไรก็ตาม อย่าปล่อยให้เกิดการแย่งชิงอำนาจกันหลังจากที่ผมลงจากตำแหน่ง เพราะมหาอำนาจต่างประเทศกำลังจับตามองมาเลเซียว่าอาจจะส่งสัญญาณถึงการเข้าสู่ยุคไร้เสถียรภาพทางการเมืองหรือไม่ ถ้ามีก็อาจขัดขวางการพัฒนาของมาเลเซีย รวมถึงทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศอ่อนแอ⁴⁵

และในวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 2003 อันเป็นวันสุดท้ายของการประชุมสามัญประจำปี นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้กล่าวปิดประชุมและอำลาตำแหน่งครั้งสุดท้ายด้วยน้ำตาว่า เป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับการก้าวลงจากตำแหน่งหลังจากที่สามารถฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจที่ร้ายล้อมรอบตัว รวมถึงกรณีการสั่งปลดนายอันวาร์ออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี “ผมไม่ต้องการถูกบีบให้ออก และไม่ต้องการอยู่ในความนิยมเช่นนี้ต่อไป⁴⁶ จากคำกล่าวอำลาของเขาก่อนลงจากตำแหน่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าการปลดนายอันวาร์นั้นเป็นสิ่งที่สิ้นคลอนต่อความมั่นคงของมหาธีร์มาก กระแสความเรียกร้องหาความเป็นธรรมให้นายอันวาร์นั้นยังมีอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาการเมืองระหว่างประเทศเข้ามาแทรกไว้ชั่วคราว แต่ปัญหาการเมืองภายในมาเลเซียนั้นยังคงมีอยู่ตลอดเวลา

คำกล่าวอำลานี้ยังย้ำเตือนถึงแนวคิดความเป็นจักรวรรดินิยมของชาติตะวันตก ที่ต้องการจะเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในมาเลเซีย ซึ่งความวิตกกังวลของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ดังกล่าว มีพื้นฐานจากความกลัวการครอบงำของต่างชาติเหมือนสมัยอาณานิคม สิ่งนี้เป็นเครื่องย้ำเตือนให้

⁴⁴ “มหาธีร์ปราศรัยที่ทวนพรรคอัมโน อัดฝรั่งคลังสงคราม-วิปริตทางเพศ,” ผู้จัดการรายวัน (20 มิถุนายน 2546): 12.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน: 12.

⁴⁶ “มหาธีร์น้ำตาคลออัมโน สดุดีอำลา,” มติชน (22 มิถุนายน 2546): 6.

มาเลเซียต้องดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวัง โดยใช้ความเป็นอิสลามสายกลางที่สนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา แต่ก็ต้องคำนึงถึงทัศนะโลกมุสลิมทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ ดังจะเห็นได้จากการแสดงความไม่เห็นด้วยในการทำสงครามในตะวันออกกลางของสหรัฐอเมริกาและอภิปรายถึงปัญหาอิสราเอลและปาเลสไตน์ ที่สำคัญยังมีให้มีการละเมิดอธิปไตยด้วยการคองกกำลังทหารอเมริกันในประเทศ

ดังนั้น ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา มาเลเซียได้ปรับท่าทีและกระชับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา ด้วยการให้ความร่วมมือทั้งการควาดล้างผู้ก่อการร้ายในประเทศ การร่วมลงนามต่อต้านการก่อการร้าย และให้มีการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายขึ้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ โดยมีสหรัฐอเมริกาให้ความสนับสนุนด้านวิชาการ เงินทุน และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบทวิภาคี และทั้งสองประเทศยังแสดงความร่วมมือกันต่อต้านการก่อการร้ายผ่านกระบวนการร่วมมือในระดับภูมิภาคหรือระดับพหุภาคี ซึ่งมีทั้งที่มาเลเซียเป็นสมาชิก อย่างอาเซียน ซึ่งเป็นองค์การที่มาเลเซียให้ความสำคัญมาก เพราะเล็งเห็นว่าภูมิภาคนี้จะก้าวทัดเทียมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในตะวันตกได้ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจกันของประเทศในภูมิภาคผ่านกลไกพหุภาคีในการประสานประโยชน์บนความหลากหลายร่วมกัน

โดยการลงนามปฏิญญาร่วมอาเซียนกับสหรัฐอเมริกาเพื่อความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2002⁴⁷ และยังมีบทบาทที่สหรัฐอเมริกามีเวทีความร่วมมือในภูมิภาคด้วย ดังเช่นการกำหนดมาตรการร่วมกันในการต่อต้านการก่อการร้ายในการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ARF)⁴⁸ เพื่อเป็นกรอบโครงสร้างสำหรับความร่วมมือในการป้องกัน ชัดขวางและต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ โดยผ่านการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและข่าวกรอง รวมทั้งความมั่นคงทางทหารระหว่างกัน

ทั้งนี้ การที่มาเลเซียแสดงความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาดังกล่าว เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจในการสานต่อการดำเนินนโยบายเสรีนิยม ที่ทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้ามีความมั่งคั่ง และกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพแข่งขันกับประเทศ

⁴⁷ ชัคไซค จุลศิริวงศ์, การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 48.

⁴⁸ Pamela Sodhy, U.S.-Malaysian relations during the Bush administration : the political, economic, and security aspects [Online], 2003.

ใกล้เคียงอื่นๆ ในภูมิภาคได้ ที่สำคัญเพื่อให้เอื้อต่อการรักษาความสมดุลและความเติบโตทางเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นชาตินิยมมาอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับต้องการรักษาความมั่นคงทางการเมืองของตนไว้ เนื่องจากพรรคฝ่ายค้านอย่างพรรคปาสกาลังท้าทายอำนาจของรัฐบาลและพรรคอัมโนมากขึ้นตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997 และส่งผลถึงการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1999 รวมทั้งการบั่นทอนเสถียรภาพของประเทศด้วยการสนับสนุนการต่อสู้ทางศาสนากับตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่ท่าส่งความในอัฟกานิสถานและอิรัก

ดังนั้น เพื่อป้องกันความขัดแย้งทางศาสนาและการแทรกแซงจากต่างชาติ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์จึงใช้วิธีการชูประเด็นความเป็นอิสลามสายกลางที่ไม่นิยมความรุนแรง และร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายที่ทำความรุนแรงต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นการแสดงบทบาททางการเมืองที่สามารถเรียกความนิยมคืนมาจากพรรคฝ่ายค้าน และได้จัดการให้หมดความสำคัญลงไปด้วยการกวาดล้างจับกุมกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรง และสมาชิกพรรคปาสที่ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับด้วย โดยใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ได้อย่างชอบธรรม ซึ่งสหรัฐอเมริกาก็ไม่ได้ออกมาคัดค้านใดๆ สิ่งนี้เป็นเครื่องยืนยันถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้นระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย เพราะทั้งสองฝ่ายต่างคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการสานสัมพันธ์ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง

3.3 ความสัมพันธ์ในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ อะห์มัด บาดาวี (ปี ค.ศ. 2003-2008)

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียที่แสดงความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้นในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้น ได้แสดงถึงความต่อเนื่องและการเร่งกระชับความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น เมื่อดาโต๊ะ ชรี อับดุลลอฮ์ อะห์มัด บาดาวี ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ. 2003 ซึ่งเห็นได้ชัดเจนทั้งในความเป็นมิตรทางด้านความมั่นคง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจ ด้วยการลงนามข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) ระหว่างกัน และนำไปสู่การจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA)

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในมาเลเซียยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำ แต่การสานความสัมพันธ์ก็ยังราบรื่น สำหรับสหรัฐอเมริกาเอง ยุทธศาสตร์ในการดำเนินนโยบายยังไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งยังคง

พยายามปรับความสัมพันธ์กับมาเลเซียต่อไปเพื่อประโยชน์ทางด้านความร่วมมือจากผู้นำคนใหม่ ทั้งทางด้านความมั่นคงที่เป็นพันธมิตรที่ดีต่อกันในการต่อต้านการก่อการร้าย และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นความร่วมมือที่ต่อเนื่องมาจากสมัยมหาธีร์ และถูกทำให้แน่นแฟ้นเร็วยิ่งขึ้นด้วยการลงนาม ข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) ร่วมกัน ในสมัยอับดุลลอฮ์

และที่สำคัญด้วยสภาพการเมืองภายในมาเลเซียที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่ต้องรักษาความ นิยมและภาพลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับของผู้เอาใจใส่ทางการเมืองภายในพรรค และปฏิสัมพันธ์กับ พรรคเชื้อชาติอื่น การประสานประโยชน์ภายในบนความหลากหลายทางเชื้อชาติก็ยังคงเป็นสิ่ง สำคัญที่ต้องดำรงไว้ ประกอบกับต้องพัฒนาชุมชนมุสลิมให้ก้าวทันโลกที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ด้วยเช่นกัน ดังนั้น การดำเนินนโยบายจึงไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ซึ่งยังคงเน้นที่ความเป็น มุสลิมสายกลางมาจากสมัยมหาธีร์ และได้มีการดำเนินนโยบายอิสลามฮาดhari (Islam Hadhari) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำคนใหม่ของมาเลเซียยึดถือ และประกาศให้สังคมภายนอกรับรู้ถึงจุดยืนที่สำคัญนี้ และสำหรับประเด็นความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา ก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ ต้องคำนึงถึง เพื่อความก้าวหน้าและความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจที่ยั่งยืนต่อไป

ภายหลังจากการประกาศลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของมหาธีร์ในวันปิดประชุมใหญ่ ประจำปีของพรรคเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 2002 ทุกคนต่างตกตะลึงพร้อมกับสะท้อนให้ เช่นเดียวกับความเศร้าของผู้คนภายในประเทศ สัปดาห์ต่อมาในการประชุมผู้บริหารระดับสูงของ พรรคอัมโนได้มีการสรุปถึงอนาคตทางการเมืองไว้ว่า นายกรัฐมนตรีมหาธีร์จะลงจากตำแหน่งผู้นำ ประเทศในปลายปี ค.ศ. 2003 และมอบให้ดาโต๊ะ ชรี อับดุลลอฮ์ อะห์มัด บาดาวี รอง นายกรัฐมนตรีขึ้นดำรงตำแหน่งแทน⁴⁹ และเมื่ออับดุลลอฮ์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ. 2003 ปณิธานในการบริหารประเทศนั้น ยังเน้นที่ว่าจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงระบบ สังคมและภายในรัฐบาล แต่จะเปลี่ยนแปลงเฉพาะตัวบุคคลเท่านั้น

เขายังกล่าวอีกว่านโยบายปัจจุบันนำความสำเร็จมาสู่มาเลเซียทั้งในด้านเศรษฐกิจและ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งเขาต้องดำรงรักษาไว้ และจำเป็นต้องทำความเข้าใจร่วมกันในสิ่ง หนึ่งว่า ความสำเร็จของมาเลเซีย นั้น เกิดขึ้นจากความต่อเนื่องในนโยบายที่ดีที่ผ่านกาลเวลาดั้งแต่ อดีต ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนผู้นำ แต่สิ่งที่สำคัญคือนโยบายที่ดียังคงมีอยู่ และเขายังกล่าวว่า “สิ่งที่ ข้าพเจ้าภูมิใจคือ จุดยืนของมาเลเซียและนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ในประเด็นระหว่างประเทศ เช่น

⁴⁹ “มหาธีร์” ทิ้งเก้าอี้ปลายปีหน้า ทายาทเงา ‘บาดาวี’ สานอำนาจ, ข่าวสด (26 มิถุนายน 2545): 7.

ความไม่ยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาที่กระทำการโจมตีอิรัก โดยปราศจากคำยินยอมจากสหประชาชาติ ปัญหาการก่อการร้ายที่เกิดจากการเมืองภายในและระดับระหว่างประเทศจากการที่มาเลเซียยืนอยู่ข้างปาเลสไตน์⁵⁰

ถึงแม้ในช่วงแรกของการเข้าดำรงตำแหน่ง การบริหารประเทศยังคงดำเนินตามเจตนารมณ์เดิมของดร. มหาธีร์ แต่ด้วยปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพของผู้นำที่นุ่มนวลและมีท่าทีประนีประนอม มีความคิดสร้างสรรค์ในสามัญสำนึกใหม่ๆ ในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้นำที่มีแบบฉบับเป็นของตนเอง ที่ไม่เคยละเลยจะพัฒนาตัวเองไปสู่เวทีแห่งความทันสมัย และเป็นผู้ที่เลื่อมใสศานนาบนโลกแห่งความเป็นจริง⁵¹ เขาเริ่มแก้ปัญหาแรกของประเทศคือ การเริ่มทำให้พรรคอัมโนมั่นคงเพื่อพร้อมเผชิญกับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้น ตามมาด้วยการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจที่มีระบบการเมืองแบบอุปถัมภ์ที่หยิ่งรากลึก เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่รัฐบาลมหาธีร์ได้วางไว้เพื่อมุ่งช่วยเหลือคนมาเลยให้มีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้นนั้นไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้ดำเนินมาตรการหลายอย่างเพื่อให้สัดส่วนความมั่นคงตกอยู่กับชาวมาเลย ดังเช่น การกำหนดการจัดสรรสัดส่วนงานจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐบาลถึงร้อยละ 60⁵²

ประกอบกับการคอร์รัปชันที่เป็นปัญหาอย่างมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ได้เน้นย้ำมาโดยตลอดตั้งแต่เขาเป็นรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลมหาธีร์ เขาเคยให้สมาชิกพรรคทบทวนกฎระเบียบที่กำหนดไว้สำหรับผู้สมัครของพรรคในตำแหน่งต่างๆ เพื่อประกันว่าจะมีการเสนอชื่อผู้สมัครชิงตำแหน่งสำคัญๆ ในพรรคจำนวนน้อยที่สุดและเพื่อช่วยลดการทุ่มเงินซื้อเสียงภายในพรรคก่อนที่จะมีการลงคะแนน เช่นเดียวกับดร.มหาธีร์ ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคขณะนั้น ซึ่งกล่าวในที่ประชุมนี้และอ้อนวอนด้วยน้ำตานองหน้า ขอร้องให้สมาชิกพรรคเลิกยุ่งเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน รับสินบน และกล่าวเตือนว่าการซื้อเสียงจะทำให้ชาติล่มสลาย⁵³

⁵⁰ Stephen Then, Pak Lah: No radical changes when I become PM [Online], The Star, 2003, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]; Koh Lay Chin, Abdullah: US lost chance to lead [Online], New Straits Times, 2003, Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]

⁵¹ Annie Freeda Cruz, Abdullah Badawi's own inimitable style [Online], New Straits Times, 2002.

⁵² "มหาธีร์จัดแผนศก. ช่วยชาวมาเลย," *กรุงเทพธุรกิจ* (31 ตุลาคม 2546): 36.

⁵³ "มหาธีร์ร่ำไห้ขอสมาชิกพรรคเลิกคอร์รัปชัน," *มติชน* (19 พฤศจิกายน 2543): 24.

เมื่อนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์เข้ารับตำแหน่งพร้อมกับชื่อเสียงเรื่องความเป็นนักการเมืองมือสะอาด เขาได้ประกาศกวาดล้างคอร์รัปชันทันที ซึ่งได้รับการขานรับจากประชาชนเป็นอย่างดี ชาวนักการเมืองและนักธุรกิจถูกจับกุมได้เริ่มเปิดเผยเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2003 ยกตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่สำนักงานปราบปรามทุจริตประพุดมิชอบ (Malaysian Anti-Corruption Agency - ACA) ได้จับกุมนายเอริก เจีย (Eric Chia) ซึ่งเป็นนักธุรกิจที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอดีตนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ และเป็นอดีตหัวหน้าผู้บริหารบริษัทเปอร์วาจา (Perwaja Steel Sendirian Berhad) รัฐวิสาหกิจเหล็กกล้ายักษ์ใหญ่ของมาเลเซียในข้อหาคอร์รัปชัน และในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 ก็ได้จับกุมนายกาสิต๊ะห์ กอตดั้ม (Kasitah Gaddam) รัฐมนตรีกระทรวงการพัฒนาที่ดินและสหกรณ์ และได้นำตัวขึ้นศาลในข้อหาเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์มูลค่ากว่า 40 ล้านดอลลาร์ ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการพัฒนาที่รัฐซาบาห์ (Sabah Land Development Board - SLDB) บนเกาะบอร์เนียวเมื่อปี ค.ศ. 1996⁵⁴ และได้มีการจับกุมเจ้าหน้าที่รัฐอีกหลายคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน⁵⁵ แม้เป้าหมายในการจับกุมนักการเมืองหรือนักธุรกิจจะถูกมองว่าเป็นการส่งสัญญาณที่ชัดเจนให้กลุ่มธุรกิจและการเมืองต่างๆ ดำเนินงานด้วยความโปร่งใส หลังจากที่มาเลเซียเคยถูกวิพากษ์ในรัฐบาลชุดที่ผ่านมา แต่คดีเหล่านี้ก็ยังพัวพันกับบุคคลในตำแหน่งสูงๆ ตลอดจนบุคคลระดับผู้วางนโยบาย⁵⁶ ที่อาจลอยนวลอยู่ เนื่องจากการเมืองและธุรกิจในมาเลเซียมีการผสมผสานกันมานานนับสิบปีจนแยกออกจากกันได้ยาก เนื่องจากได้รับการอุปถัมภ์จากภาครัฐมาตั้งแต่ต้นนโยบาย NEP

การเน้นที่การปราบคอร์รัปชันทางการเมืองยังผสมผสานไปกับการพัฒนานโยบายด้านสังคมและการศึกษา เพื่อผลประโยชน์ระยะยาวของประเทศ นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ได้ให้ความสำคัญกับคนรุ่นใหม่ที่น่าวันจะมีบทบาทมากขึ้นในการบริหารประเทศ ซึ่งเป็นมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลมหาธีร์ โดยเฉพาะตั้งแต่ผลจากการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1999 ที่ชี้ให้เห็นว่าความนิยมในพรรคอัมโนได้ลดน้อยถอยลงไป จำนวนสมาชิกที่ออกไปอยู่กับพรรคฝ่ายค้านมีมาก แม้จะไม่ได้มีการเปิดเผยตัวเลขที่แน่ชัดแต่ในจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมปีกเยาวชน (youth wing) ระบุว่าร้อยละ 70 เป็นสมาชิกใหม่⁵⁷

⁵⁴ “มาเลเซียปราบทุจริตจับ รมต.คอร์รัปชัน,” ผู้จัดการรายวัน (13 กุมภาพันธ์ 2547): 12.

⁵⁵ ดูเพิ่มเติมใน ซปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” เอเชียรายปี 2005/2548 (สิงหาคม 2548): 89-90.

⁵⁶ “นายกฯ มาเลเซียใช้แผนปราบคอร์รัปชัน บูพื้นหาเสียงก่อนการยุบสภาจัดการเลือกตั้ง,” ผู้จัดการรายสัปดาห์ (26 กุมภาพันธ์ 2546): A6.

⁵⁷ 70pc newcomers in UMNO Youth divisions [Online], New Straits Times, 2001, Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]

ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงกลุ่มปุตริอัมโน (Puteri UMNO)* โดยอับดุลลอฮ์ ที่ดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานพรรคอัมโนในขณะนั้นก็ได้เน้นย้ำถึงการคอร์รัปชันและได้กล่าวเตือนถึงการกำหนดบทบาทของคนรุ่นใหม่ ในการประชุมใหญ่ของพรรคประจำปี ครั้งที่ 55 ในวันที่ 20-23 มิถุนายน ค.ศ. 2001 ว่า “การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมามีการใช้เงินสินบนเป็นเครื่องใต้ใต้ทางการเมือง (money politics) จนละเลยอุดมการณ์ของพรรค เป็นผลทำให้พรรคอ่อนแอ ขาดจุดแข็งในการเอาชนะคู่แข่ง” จนต้องเสียที่นั่งจากเดิมไปถึง 22 ที่นั่ง ดังนั้น ถึงเวลาแล้วที่ต้องแยกการเมืองกับธุรกิจออกจากกัน อีกทั้งต้องปรับตัวให้เข้ากับคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูงขึ้น รวมถึงต้องการความโปร่งใสในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้วย”⁵⁸ ดังนั้น ทำให้ในปัจจุบัน เราจะเห็นผู้จัดการหน้าใหม่ๆ รุ่นเยาว์ ได้รับการศึกษาที่ดี และผ่านการฝึกฝนมาอย่างดีและยกระดับขึ้นในนาม Malaysia Incorporated ที่เข้าร่วมประสานงานกับกลุ่มดังกล่าว ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินนโยบายของอดีตนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ที่ให้อภิสิทธิ์แก่ชนพื้นเมือง และพยายามยกระดับชนพื้นเมืองชาวมาเลเซียให้เท่ากับชาวมาเลเซียเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นสิ่งที่นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ยังเน้นย้ำที่จะดำเนินการต่อไป

การริเริ่มดำเนินนโยบายปราบปรามคอร์รัปชันและให้โอกาสกับคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานประเทศมากขึ้น ทำให้นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ได้รับคะแนนนิยมจากทั้งประชาชนภายในประเทศและต่างประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภายในประเทศ ดังจะเห็นได้จากผลการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 2004 ที่ถึงแม้พรรคปาสยังชูประเด็นการหาเสียงให้มีการเปลี่ยนมาเลเซียเป็นรัฐอิสลาม และยึดรูปแบบจารีตดั้งเดิม ไม่ว่าจะป็นแผนจัดระเบียบการแต่งกายของผู้หญิง⁵⁹ หรือโฆษณาชวนเชื่อที่ว่า ผู้ที่ลงคะแนนเสียงให้พรรคจะได้ขึ้นสวรรค์ ใครที่ไม่ลงให้จะไปลงนรกก็ตาม แต่ผลการเลือกตั้งที่ออกมาชี้ชัดว่าความนิยมในพรรครัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์เป็นผู้นำนั้น สามารถดึงคะแนนเสียงกลับมาจากพรรคปาสได้มากกว่าครึ่ง โดยจำนวน 219 ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร พรรครัฐบาลได้ที่นั่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 29 ที่นั่งเป็น 199 ที่นั่ง ที่เหลือ 20 ที่นั่งเป็นของพรรคฝ่ายค้าน ซึ่งพรรคปาสได้ที่นั่งลดลงจากปี ค.ศ. 1999 จาก 27 ที่นั่ง เหลือ

* ปุตริ อัมโน (Puteri UMNO) เกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ที่ประสงค์จะให้ผู้หญิงที่อายุต่ำกว่า 35 ปี ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งที่ประชุมพรรคได้ประกาศจัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม ค.ศ. 2000 ในการประชุมสภาสูงสุดของพรรค เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2001 ได้กำหนดให้มีตัวแทนทั้งสิ้น 20 คน 13 คนมาจากตัวแทนของแต่ละรัฐ นอกนั้นอีก 7 คนแต่งตั้งโดยสภาสูงสุดของพรรค (PM lunches Puteri UMNO [Online], The Star, 2001, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 10])

⁵⁸ “ผู้นำอาวุโสเตือนลูกพรรคอัมโน เลิกงาบสินบนก่อนไร้อานาคต,” มติชน (21 มิถุนายน 2544): 20.

⁵⁹ “พรรคปาสมีแผนควบคุมการแต่งกายหญิง หากชนะเลือกตั้ง,” คมชัดลึก (19 มีนาคม 2547): 11.

เพียง 6 ที่นั่ง ส่วนที่นั่งในสภาท้องถิ่นแห่งรัฐจำนวน 505 ที่นั่ง พรรครัฐบาลได้ 453 ที่นั่ง และเป็นของพรรคปาส 51 ที่นั่ง นอกนั้นเป็นของผู้สมัครอิสระ⁶⁰ ชัยชนะของพรรครัฐบาลครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์มีความกล้ามากพอที่จะสนับสนุนคนรุ่นใหม่และหน้าใหม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นการสะท้อนภาพความพร้อมของผู้นำที่ยอมรับความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ ในการทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมือง และที่สำคัญประชาชนยังสนับสนุนการมีรัฐบาลที่ทำงานโปร่งใส ในขณะที่เดียวกันประชาชนก็ปฏิเสธนโยบายที่เคร่งครัดของพรรคปาสที่มีมากขึ้น หลังเหตุการณ์วินาศกรรมสหรัฐอเมริกา และหันมาสนับสนุนแนวทางอิสลามสายกลางของรัฐบาล เนื่องจากชาวมาเลเซียเชื้อสายจีนและอินเดียเกรงว่าแนวร่วมอิสลามที่ยึดจารีตจะลุกลามขยายวง *

สำหรับการจัดตั้งรัฐบาลนั้นก็เน้นให้นักการเมืองรุ่นใหม่เข้ามาทำงานรับใช้ประชาชน และมีมาตรการทำงานใหม่ โดยสั่งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินของตน ทุกๆ 2 ปี และยังเตือนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรครัฐบาลให้ปฏิบัติตัวในสิ่งที่ดี มิฉะนั้น อาจถูกห้ามเล่นการเมืองในสมัยหน้า ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน⁶¹ ผลจากการดำเนินนโยบายในช่วงแรกของรัฐบาลอับดุลลอฮ์ ทั้งการประกาศจะสืบสานต่อนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจที่เอื้อต่อชาวมาเลเซียต่อไปและการปราบปรามคอร์รัปชัน ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในประเทศจนถึงความนิยมกลับมาจากพรรคปาส และการเดินหน้าจริงจังของนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์นี้ยังได้รับการชื่นชมจากนักการเมืองผ่านค่านักเศรษฐศาสตร์ และนักการทูตตะวันตก เพราะความโปร่งใสของรัฐบาลถือเป็นหัวใจสำคัญในการดึงดูดนักลงทุนและกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

สำหรับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกานั้น ก็เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าจะมีการต่อต้านของมุสลิมภายในสังคมมาเลเซียที่ไม่เห็นด้วยกับสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะเหตุการณ์ทหารอเมริกันและอังกฤษทหารอเมริกันต่อเชลยชาวอิรัก ในสงครามที่สหรัฐอเมริกาเข้าโจมตีอิรัก ในปี ค.ศ. 2003 โดยไม่ฟังคำคัดค้านจากทั้ง

⁶⁰ Election Result, [Online], Bernama, 2004, Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

* ความกังวลใจมาจากการที่พรรคปาสได้ประกาศวิสัยทัศน์ต่อสหรัฐอเมริกา และสนับสนุนการต่อสู้ของมุสลิมหัวรุนแรงในตะวันออกกลาง ประกอบกับการได้นำกฎหมายอาญาอิสลามมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัดใน 2 รัฐ คือ รัฐกลันตันและตรังกานู ในปี ค.ศ. 2002 ซึ่งถึงกับทำให้พรรคกิจประชาธิปไตย (DAP) ที่เป็นของชนเชื้อสายจีนถึงกับลาออกจากการเป็นพันธมิตรร่วมฝ่ายค้าน (ชปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” เอเชียรายปี 2003/2546 (สิงหาคม 2546): 97-98.)

⁶¹ “บาดาวีออกกฎเหล็ก คุมความประพฤติ.ส.,” มติชน (21 เมษายน 2547): 12.

สหประชาชาติและประเทศทั่วโลก ซึ่งในมาเลเซียก็ได้มีการเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาและอังกฤษถอนทหารออกจากอิรักทันที ดังเช่น การเรียกร้องของนายนะซารุดดิน มัด อีซา เลขาธิการพรรคปาสที่กล่าวว่าพฤติกรรมที่น่าชิงชังนี้สะท้อนถึงการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของสหรัฐอเมริกา ซึ่งชอบที่จะส่งสอนประเทศอื่นๆ ในเรื่องสิทธิมนุษยชน แต่ตนเองกลับละเลยและเห็นได้ชัดว่าประเทศทั้งสองมีทัศนคติที่เป็นลบกับชาวมุสลิม ซึ่งการทารุณกรรมนักโทษชาวอิรักนี้ถือเป็นการละเมิดอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยการปฏิบัติต่อเชลยศึกสงคราม⁶²

อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือที่มาเลเซียมีต่อสหรัฐอเมริกาก็ยังเป็นไปตามเป้าหมายเดิม คือความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้าย โดยเป็นไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนข่าวกรองและเทคโนโลยีในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างกัน โดยมีสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุน แต่ทางสหรัฐอเมริกาก็ยังคงไม่วางใจในความปลอดภัยของบริเวณช่องแคบมะละกา โดยพลเรือเอกโทมัส บี. ฟาร์โก (Thomas B. Fargo) ผู้บัญชาการกองกำลังภาคพื้นเอเชีย-แปซิฟิกสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวว่าบริเวณมหาสมุทรในเอเชียอาคเนย์ยังไม่มีผู้ดูแล และเป็นจุดที่เหมาะสมแก่การก่ออาชญากรรม ไม่ว่าจะในรูปแบบของการก่อการร้าย การค้ามนุษย์ หรือยาเสพติด และการจับปล้น สหรัฐอเมริกาจึงได้ประสานงานกับรัฐบาลของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค เพื่อจัดทำแนวคิดริเริ่มความปลอดภัยทางทะเล อันจะนำไปสู่การปรับปรุงวิธีรับมือกับเหตุร้ายต่างๆ รวมถึงการพัฒนากองกำลังที่เหมาะสมซึ่งสามารถระดมพลได้ทันที และพยายามทำให้แนวคิดด้านความมั่นคงดังกล่าวสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ

แต่ข้อคิดเห็นดังกล่าวก็ยังคงได้รับการโต้แย้งจากประเทศในแถบนี้ ซึ่งการจะนำทหารต่างชาติเข้ามาช่วยลาดตระเวนช่องแคบมะละกานั้น มาเลเซียยังแสดงจุดยืนว่าไม่มีความจำเป็น และหากเข้ามาโดยไม่ได้รับอนุญาตก็จะถือว่าเป็นการทำทลายอธิปไตยของมาเลเซีย⁶³ และยังได้เน้นย้ำในที่ประชุมว่าด้วยความมั่นคงภูมิภาคเอเชีย โดยนายนาอูบ ตัน ราซัค รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้กล่าวสนับสนุนให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขยายความพยายามในการต่อต้านการก่อการร้ายร่วมกับสหรัฐอเมริกา ในงานด้านการแลกเปลี่ยนข่าวกรองและเครือข่าย การส่งกำลังบำรุงต่างๆ แต่สิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง คือการเปิดให้

⁶² “มาเลย์-อิเหนา เรียกร้องถอนทหารต่างชาติพันอิรัก,” *กรุงเทพธุรกิจ* (3 พฤษภาคม 2547): 7.

⁶³ “Indonesia, Malaysia give cool response to suggest of U.S. Troops in Malacca Straits,” *Voice of America Press Release* (7 April 2004).; “สื่อเหลืองออกโรงค้านมะกัน ส่งกองทัพคุมช่องแคบมะละกา,” *กรุงเทพธุรกิจ* (9 เมษายน 2547): 19.

กองกำลังต่างชาติเข้ามาในพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือในการต่อต้านภัยคุกคามจากการก่อการร้าย เพราะจะทำให้อุดมคติในการต่อสู้กับการก่อการร้ายถูกบิดเบือน และจะเป็นการเพิ่มแรงสนับสนุนต่อพวกคลั่งศาสนาซึ่งเห็นได้จากกรณีที่เกิดขึ้นในอิรัก⁶⁴

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ถึงแม้มาเลเซียจะแสดงจุดยืนไม่ให้มีการคองกองกำลังทหารในประเทศ แต่ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพทางเทคโนโลยีอันก้าวหน้าที่สหรัฐอเมริกาที่มีในด้านการจัดการภัยความมั่นคง ทำให้ในบางครั้ง มาเลเซียก็ได้ขอให้สหรัฐอเมริกาช่วยลาดตระเวนในบริเวณช่องแคบมะละกา ดังเช่น ในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 2005 นายนาฎิบ ตัน ราซัค ได้แถลงข่าวว่า ทางมาเลเซียกำลังขอความร่วมมือไปยังสหรัฐอเมริกาในการลาดตระเวนทางอากาศเหนือช่องแคบมะละกา แต่บทบาทของสหรัฐอเมริกายังคงเป็นเพียงการสนับสนุนในการจัดหาเครื่องบินเพื่อทำการลาดตระเวนทางอากาศภายใต้โครงการ “Eyes in the Sky” เท่านั้น*

และความร่วมมือดังกล่าวยังนำมาซึ่งการเพิ่มขีดความสามารถทางทหาร โดยการจัดซื้ออาวุธและเทคโนโลยีทางทหาร เพื่อให้สามารถรับมือกับผู้ก่อการร้ายได้ทันทั่วถึง ทำให้มาเลเซียสามารถพัฒนากองทัพ โดยเฉพาะกองกำลังภาคพื้นดินให้เข้มแข็งขึ้น โดยเน้นที่ขีดความสามารถในการทำสงครามตามแบบ (conventional warfare)** เพื่อป้องกันกรรุกรานจากศัตรูภายนอก รวมทั้งปรับปรุงกองกำลังทางเรือให้สามารถป้องกันการแทรกซึม และการยกพลขึ้นบก ตลอดจนปราบปรามการลักลอบค้าของหนีภาษี และการลักลอบทำประมงในน่านน้ำ⁶⁵ ทั้งนี้ โดยการได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาผ่านทาง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความรู้ทางทหาร

⁶⁴ “มาเลย์ค้ำทหารมะกันเข้าเอเชีย,” มติชน (9 เมษายน 2547): 19.

* โครงการ “Eye in the Sky” เป็นโครงการร่วมระหว่างอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เพื่อต่อต้านโจรสลัดในช่องแคบมะละกา โดยใช้เฮลิคอปเตอร์บินลาดตระเวนบริเวณชายแดนของทั้งสามประเทศแทนการลาดตระเวนด้วยกำลังพล ผลจากการลาดตระเวนทำให้จำนวนคดีโจรสลัดลดลงจาก 38 คดีในปี ค.ศ. 2004 เหลือ 7 คดีในปี ค.ศ. 2007 (มาเลเซีย - อินโดนีเซียจะใช้การลาดตระเวนทางอากาศบริเวณชายแดนร่วมกัน [ออนไลน์], สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, 2551, แหล่งที่มา: <http://www.nia.go.th/nia/> [15 มกราคม 2552]; สำนักงานเลขาธิการกองทัพเรือ, มาเลเซีย ขอความร่วมมือสหรัฐฯ ในการลาดตระเวนทางอากาศเหนือช่องแคบมะละกา [ออนไลน์], 2548, แหล่งที่มา: <http://www.ny9.com/s/prg/37321/> [30 มกราคม 2551])

** สงครามตามแบบหรือสงครามตามประเพณีจะเกี่ยวข้องกับ การแบ่งฝ่ายชัดเจน มีการจัดการกองทัพเป็นหมวดหมู่ มีการปะทะเข้าหากันแบบตรงไปตรงมา โดยไม่ใช้อาวุธทำลายล้างระดับสูง (weapon of mass destruction) (ประวัติศาสตร์การทหาร [ออนไลน์], Wikipedia, 2551, แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/> [30 ธันวาคม 2551])

⁶⁵ International Institute of Strategic Studies, *The Military Balance 2003* (Oxford: Oxford University Press, 2003).

ระหว่างกันภายใต้โครงการฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนความรู้ทางทหาร (IMET) และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการกู้ภัยระเบิด, การต่อต้านการก่อการร้าย, และการป้องกันการแพร่กระจายการก่อการร้าย (NADR)⁶⁶

อย่างไรก็ตาม ความพยายามของสหรัฐอเมริกาในการนำกำลังทางทหารเข้ามาในภูมิภาคนี้ไม่เคยหมดไปจากเวทีความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบที่ต่างฝ่ายต่างโต้ตอบกัน ทางฝ่ายสหรัฐอเมริกาเองด้วยความต้องการเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้ และการดำเนินนโยบายแบบผลักดันฝ่ายเดียวเพื่อให้ประเทศอื่นเปิดการยอมรับนั้น ยังเป็นความพยายามที่สหรัฐอเมริกามุ่งมั่นอยู่ ดังจะเห็นได้ตั้งแต่ที่มาเลเซียให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา และไม่ว่ามาเลเซียพยายามปฏิเสธที่จะให้มีการคงกองกำลังในภูมิภาคอย่างไร ทางสหรัฐอเมริกาก็มักหาข้ออ้างเพื่อจะรุกรานเข้ามาทำที่นั่น เพียงแต่ว่าไม่สามารถจะดำเนินการแบบที่ทำกับอิรักได้ เพราะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มาเลเซียมีต่อสหรัฐอเมริกานั้นอยู่ในระดับสูงมากเช่นกัน

ตัวอย่างความพยายามของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการนำกองกำลังเข้ามาในภูมิภาคนี้เห็นได้จากคำกล่าวของนายโดนัลด์ รัมสเฟลด์ (Donald Rumsfeld) รัฐมนตรีกลาโหมของสหรัฐอเมริกา ที่กล่าวแสดงความหวังว่า ทหารอเมริกันจะสามารถเข้ามาไล่ล่าผู้ก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเร็ววัน และออกคำเตือนว่ากลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงกำลังวางแผนแทรกซึมเข้าไปบ่อนทำลายประเทศมุสลิมสายกลางทั่วโลก เขายังกล่าวอีกว่า “สหรัฐอเมริกาไม่อาจรอให้ถูกโจมตีได้อีก และคาดว่าจะต้องป้องกันเรื่องนี้ด้วยการออกค้นหาและจัดการกับเครือข่ายก่อการร้ายตลอดจนผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินและประเทศที่ให้ที่พักพิงกับกลุ่มดังกล่าว”⁶⁷ จากคำพูดนี้เป็นการตอกย้ำในนโยบายที่สหรัฐอเมริกาดำเนินการมาตลอดตั้งแต่เกิดเหตุการณ์วินาศกรรมคือการชิงโจมตีก่อน (preemptive war) ซึ่งถูกนำไปปฏิบัติแล้วในสงครามอิรักเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 2003 และยังพยายามที่จะนำมาใช้ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะกับประเทศที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่ปะปนกับผู้ก่อการร้ายอย่างที่สหรัฐอเมริกากล่าวอ้าง

⁶⁶ Bruce Vaughn and Michael Martin, *Malaysia: Political, Security, Economic, and Trade Issues Considered* [Online], The Library of Congress: Congressional Research Service, 2007, Available from: https://www.policyarchive.org/bitstream/handle/10207/3139/RL33878_20070213.pdf?sequence=1 [2008, November 20]

⁶⁷ “รัมสเฟลด์” หวังส่งทหารมะกันล่าอัลกออิดะห์ในเอเชียอาคเนย์, *ผู้จัดการรายวัน* (5 มิถุนายน 2547): 9.

ดังนั้น ด้วยความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐอเมริกาจากการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและความรู้ทางการทหาร ประกอบกับการดำเนินนโยบายของนายกรัฐมนตรียับยั้งดุลลอคที่เน้นการพัฒนาทางด้านสังคมและการปราบปรามการคอร์รัปชัน ได้สร้างความเชื่อมั่นในการลงทุนต่อนักธุรกิจอเมริกันเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากมูลค่าการค้าและการลงทุนที่อยู่ในระดับที่สูงระหว่างกัน โดยสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดส่งออกสินค้าอันดับหนึ่งของมาเลเซีย และมาเลเซียเป็นคู่ค้าอันดับ 10 ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงบวกที่ทำให้สหรัฐอเมริกาและมาเลเซียต้องคำนึงถึงนอกเหนือจากการร่วมมือต่อต้านการก่อการร้าย นั่นก็คือผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ หรือกล่าวได้ว่า นโยบายต่อต้านการก่อการร้ายเป็นเงื่อนไขนำมาซึ่งการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างกัน และเมื่อพิจารณาถึงมูลค่าทางการค้าระหว่างกันที่สหรัฐอเมริกาเป็นฝ่ายขาดดุลมาตลอด ประกอบกับการที่ต้องขยายสิทธิการเปิดการค้าเสรีของตน และต้องการเพิ่มการขยายทางการค้ากับประเทศในภูมิภาคเพื่อคานอำนาจกับจีน ที่สำคัญการเจรจาการค้าพหุภาคีขององค์การการค้าโลก (WTO) นั้นไม่มีความแน่นอน เช่นเดียวกับมาเลเซียที่ต้องพึ่งการลงทุนจากสหรัฐอเมริกา ทำให้มาเลเซียตอบรับข้อเสนอของสหรัฐอเมริกาในข้อตกลงการค้าฉบับใหม่ภายใต้ข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) ที่นำมาเสนอให้มาเลเซียพิจารณาในปี ค.ศ. 2003⁶⁸

การที่มาเลเซียตอบรับข้อเสนอเป็นอย่างดีนั้น เนื่องจากความต้องการสานต่อการพัฒนานโยบายเศรษฐกิจเสรีนิยมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมส่งออกของตน และเพื่อรักษาความสมดุลและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อันส่งผลดีต่อนโยบายภูมิบุตร ทำให้ในวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 นายโรเบิร์ต โซลลิก (Robert Zoellick) ผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา (United States Trade Representative - USTR) และนางราฟิดะห์ อาซิช (Rafidah Aziz) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมมาเลเซีย ได้ร่วมลงนามในข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) เพื่อจัดตั้งเวทีประชุมหารือประเด็นทางการค้าและการลงทุนที่อาจนำไปสู่การเป็นข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่อไปในอนาคต ขอบเขตที่ประเทศทั้งสองเจรจา คือ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นโยบายเทคโนโลยีชีวภาพการท่องเที่ยว รวมทั้งการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยมาเลเซียเป็นประเทศที่ 5 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สหรัฐอเมริกาลงนามในสัญญาในรูปแบบดังกล่าว ซึ่งก่อนหน้านี้สหรัฐอเมริกาได้ลงนามกับ

⁶⁸ "มะกันทาปมาเลย์ทำข้อตกลงการค้า," ผู้จัดการรายวัน (5 มิถุนายน 2546): 12.

อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และบรูไน นอกจากนี้ ยังได้ลงนามในข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) กับ สิงคโปร์ไปแล้ว และกำลังอยู่ในขั้นเจรจา กับไทย⁶⁹

ตามข้อตกลงดังกล่าว เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดีถึงความร่วมมือที่มีมาอย่างต่อเนื่องในความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย ที่ถึงแม้ทั้งสองประเทศจะมีการโต้ตอบ และออกมาวิพากษ์วิจารณ์ต่อกัน แต่ที่สำคัญ ตัวเลขทางการค้าระหว่างกันอยู่ในระดับที่สูงมาโดยตลอดดังตารางที่ 1 ซึ่งแสดงมูลค่าการค้าระหว่างกันตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001-2006

ตารางที่ 1

แสดงมูลค่าการส่งออกและนำเข้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 - 2006

(หน่วย: พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ข้อมูลทางสหรัฐอเมริกา			ข้อมูลทางมาเลเซีย		
	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	ดุลการค้า	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	ดุลการค้า
2000	10.957	25.568	-14.611	20.155	13.648	6.507
2001	9.358	22.340	-12.982	17.808	11.800	6.008
2002	10.344	24.009	-13.665	18.816	13.079	5.737
2003	10.914	25.440	-14.526	17.791	12.195	5.596
2004	10.922	28.179	-17.257	23.564	15.239	8.325
2005	10.461	33.685	-23.224	27.743	14.768	12.975
2006	12.550	36.532	-23.982	30.187	16.422	13.765

ที่มา: U.S. Department of Commerce and Malaysia Department of Statistics via Global Trade Atlas, อ้างถึงใน Michael F.Martin, The Proposed U.S.-Malaysia Free Trade Agreement [Online], The Library of Congress, 2008, Available from: <http://www.nationalaglawcenter.org/assets/crs/RL33445.pdf> [2008, December 15]

จากตารางดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามูลค่าที่สหรัฐอเมริกาส่งออกไปมาเลเซียมีความต่อเนื่องอยู่ที่ประมาณ 10 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปีตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000-2005 แต่ในปี ค.ศ. 2006 สูงขึ้นเป็น 12.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และสำหรับมูลค่าการนำเข้าจากมาเลเซียใน

⁶⁹ “มาเลย์-สหรัฐฯ คุบหน้าอีกก้าว สู่อำนาจการค้าข้อตกลงเอฟทีเอ,” ผู้จัดการรายวัน (12 พฤษภาคม 2547): 12.

ช่วงเวลาเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 43 ซึ่งสหรัฐอเมริกาขาดดุลกับมาเลเซียมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 ที่ประมาณ 14 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และขาดดุลเรื่อยมาจนถึงปี ค.ศ. 2006 ซึ่งสูงขึ้นเป็น 24 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับข้อมูลทางด้านมาเลเซียนั้น จะเห็นได้ว่ามาเลเซียได้ดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกาตลอดตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000-2006 โดยมูลค่าการส่งออกอยู่ในระดับสูงที่ประมาณ 20 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2000 และสูงขึ้นถึง 30 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2006 โดยเติบโตร้อยละ 50 ในขณะที่เดียวกันมูลค่าการนำเข้าจากสหรัฐอเมริกานั้นโตที่ร้อยละ 20 จาก 14 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2000 ไปที่ประมาณ 16 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2006 เนื่องจากสหรัฐอเมริกาคือตลาดส่งออกสินค้าของมาเลเซียอันดับ 1 โดยสินค้าที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกี่ยวกับอุตสาหกรรม เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนเซมิคอนดักเตอร์ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

จากตัวเลขมูลค่าทางการค้าระหว่างกันทำให้เป็นที่แน่ชัดว่า ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจต่อกันนั้นมีแนวโน้มที่ยังคงมีเสถียรภาพ มีระดับของการพึ่งพาระหว่างกันสูง แต่อย่างไรก็ตาม การที่มาเลเซียเห็นความจำเป็นต้องปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกานั้น ยังมีสาเหตุมาจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศอื่นได้เร่งการเปิดการค้าเสรีไปก่อนหน้านี้ เช่น ประเทศไทยได้เร่งทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับจีน และสิงคโปร์ที่ได้ลงนามไปแล้วกับสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ในขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนที่กำลังบั่นทอนความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (comparative advantage) ในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมของมาเลเซีย ประกอบกับความล้มเหลวในการจัดระเบียบการค้าโลกโดยองค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อเกิดผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันระหว่างสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) และการต่อต้านขององค์การพัฒนาเอกชนทั่วโลกที่ยังเป็นปัญหาที่มีโอกาสแก้ได้⁷⁰ ดังนั้น เพื่อศักยภาพในการแข่งขันและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่ตามทันประเทศอื่น มาเลเซียจึงได้ลงนามข้อตกลงทางการค้ากับสหรัฐอเมริกา

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังบ่งบอกถึงสัญญาณที่ชัดเจนว่าความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียนั้น โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจมีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ที่ถึงแม้จะมีประเด็นที่อ่อนไหว โดยเฉพาะการที่มาเลเซียต่อต้านการทำสงครามในอิรักของมาเลเซีย ซึ่งทางมาเลเซียกล่าวประณามสหรัฐอเมริกาว่່าใจก่อสงครามกับมุสลิมทั่วโลก และปฏิเสธการขอเข้ามาตั้งฐานทัพในมาเลเซียมาโดยตลอด แต่อย่างไรก็ตาม มาเลเซียเห็นถึงความจำเป็นว่า

⁷⁰ สมคิด พุทธศรี, มาเลเซียกับเส้นทางข้อตกลงการค้าเสรี [ออนไลน์], FTA Watch, 2551, แหล่งที่มา:

สหรัฐอเมริกายังคงเป็นแหล่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มาเลเซียจะได้รับจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และตลาดการซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ รวมทั้งเป็นตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญยิ่งของมาเลเซีย รวมทั้งยังคงเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกที่มาเลเซียต้องสานความสัมพันธ์ต่อกันไว้ เพื่อการเอื้อประโยชน์ต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนที่ต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติในระดับที่สูง และเพื่อนำมาคำนวณภาคอุตสาหกรรม อันเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้ทุกเชื้อชาติ และชนเชื้อสายมาเลย์และฐานความมั่นคงทางการเมือง

หลังจากที่ได้มีการลงนามข้อตกลงดังกล่าวกับสหรัฐอเมริกาแล้ว มาเลเซียก็มีทิศทางการบริหารประเทศที่ชัดเจนขึ้นเรื่อยมา โดยเฉพาะต้องสานต่อการสร้างสังคมมุสลิมที่สามารถก้าวไปพร้อมกับความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะเห็นได้จากการประกาศแนวทางการบริหารงานของนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ในคำแถลงการประชุมพรรคอัมโน ครั้งที่ 55 ในเดือนกันยายน ค.ศ. 2004 ซึ่งได้กลายมาเป็นพื้นฐานของการดำเนินนโยบายที่นำมาใช้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา กล่าวคือ เป็นการระบุถึงแนวนโยบายและท่าทีของมาเลเซียในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1. แนวทางสายกลางและแนวความคิดก้าวหน้ามีความเหมาะสมกับมาเลเซียมากกว่าอุดมการณ์แบบจารีตนิยมและวิธีการหัวรุนแรง และจะไม่ยินยอมให้มีการนำศาสนามาเป็นเครื่องมือทางการเมือง รวมทั้งจะคัดค้านความพยายามบิดเบือนศาสนาอิสลามเพื่อครอบงำความคิด 2. แนวคิดอิสลามฮะฎารี (Islam Hadhari) หรือ Civilization Islam⁷¹ ถือเป็นความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนาแนวคิดอิสลามสายกลาง 3. นโยบายต่างประเทศของมาเลเซียจะยังคงมีเป้าหมายเพื่อการปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติของมาเลเซีย รวมทั้งการสนับสนุนอาเซียน 4. นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (NEP) ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 จะยังคงได้รับการสานต่อโดยมุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของชาวภูมิบุตรให้สูงขึ้น⁷²

มาเลเซียเห็นว่าหลักการ Islam Hadhari หรืออิสลามสายกลางที่อยู่ควบคู่กับความเป็นอารยธรรมจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงและเสถียรภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพราะหลักการดังกล่าวเน้นการสร้างความก้าวหน้าและการพัฒนาโดยส่งเสริมการศึกษา การแสวงหา

⁷¹ ศึกษาเพิ่มเติมได้ใน Syed Ali Tawfik Al-Attas and Datuk Ng Tieh Chuan, *Abdullah Ahmad Badawi: Revivalist of an Intellectual Tradition* (Kuala Lumpur: Pelanduk, 2005).

⁷² กรมเอเชียตะวันออก, *มาเลเซีย* [ออนไลน์], กระทรวงการต่างประเทศ, 2551, แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/web/848.php?id=164> [30 มกราคม 2552]

ความรู้ และการใช้หลักธรรมาภิบาล ตลอดจนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีผู้คนหลายเชื้อชาติและศาสนา นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ได้กล่าวในหลายวาระโอกาสว่ามาเลเซียเป็นพหุสังคมที่ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ เพราะเข้าใจคุณค่าของความแตกต่างซึ่งเป็นจุดแข็งข้อหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ซึ่งประชาคมโลกน่าจะทำความเข้าใจในลักษณะเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อป้องกันมิให้ช่องว่างระหว่างโลกมุสลิมและโลกตะวันตกขยายตัวขึ้น นอกจากนี้การวางท่าทีต่อการดำเนินนโยบายที่สร้างความน่าเชื่อถือทั้งภายในและต่างประเทศอีกประการหนึ่งคือ กรณีการปล่อยตัวนายอันวาร์ เมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 2004 ซึ่งถือเป็นวันประวัติศาสตร์ทางการเมืองมาเลเซียอีกหน้าหนึ่ง เมื่อคณะผู้พิพากษา 3 คน แห่งศาลสูงลงมติด้วยคะแนนเสียง 2 ต่อ 1 ปล่อยตัวอดีตรองนายกรัฐมนตรีอันวาร์เป็นอิสระจากการคุมขังในข้อหาประพฤติผิดทางเพศ ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้การอุทธรณ์ทั้ง 9 ครั้งถูกปฏิเสธ⁷³ นายอันวาร์ถึงกับชும்มือและกล่าวขอบคุณผู้พิพากษาลงมติปล่อยตัวนายอันวาร์⁷⁴

การปล่อยตัวนายอันวาร์ครั้งนี้เป็นการแสดงความพยายามของมาเลเซียในการยกเลิกการควบคุมบางอย่างที่ได้เริ่มเป็นจริงเป็นจังมากขึ้น ดังนั้น ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในมาเลเซียหลังการเปลี่ยนผ่านผู้นำคนใหม่ จึงประสบความสำเร็จไปด้วยดี ทั้งภายในประเทศจากการปราบปรามคอร์รัปชัน สนับสนุนนักการเมืองรุ่นใหม่ สานต่อนโยบายเศรษฐกิจใหม่ที่ยังเอื้อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจต่อเชื้อชาติมาเลย์ แต่ยังไม่ลืมที่จะใช้ความต่อเนื่องของการพัฒนาอิสลามสายกลางในการผสมผสานความหลากหลายเชื้อชาติภายในสังคม ประกอบกับประเด็นการปล่อยตัวนายอันวาร์ ซึ่งทำให้บรรยากาศทางการเมืองลดความตึงเครียดลง ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนภายในประเทศ สร้างแรงจูงใจการลงทุนและความปลอดภัยให้กับชาวต่างชาติ สิ่งเหล่านี้เป็นการสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นสำหรับสังคมมาเลเซีย และต่างประเทศที่ต้องการมาปฏิสัมพันธ์ด้วย

หลังจากนั้นเป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและมาเลเซียจัดได้ว่ามีความต่อเนื่องและดีขึ้นตามลำดับ นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ได้เรียกความสนใจในเวทีการเมืองระหว่างประเทศให้แก่มาเลเซีย ด้วยการเดินทางไปเยือนประเทศมหาอำนาจตะวันตก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา

⁷³ Anwar Ibrahim's appeal allowed and he is freed [Online], The Star, 2004, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]; จรัญ มะลูลีม, "อันวาร์กลับมาแล้ว," มติชนสุดสัปดาห์ (24 กันยายน 2547): 39.

⁷⁴ Anwar Freed As Court Quashes Sodomy Conviction [Online], Bernama, 2004, Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

ฝรั่งเศส และอังกฤษ เมื่อปลายเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2004 โดยได้มีการหารือกันในเรื่องอิสลามและความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก เพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกันและประสานรอยร้าวระหว่างชาติมุสลิมกับประเทศตะวันตก รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในชาติมุสลิม ในฐานะที่มาเลเซียเพิ่งได้รับตำแหน่งประธานองค์การการประชุมอิสลาม (OIC) และเป็นประธานกลุ่มเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (NAM)

นอกจากนี้ การพัฒนาทางเศรษฐกิจของนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ยังเป็นไปในทิศทางที่สร้างวิกฤติให้เป็นโอกาส โดยมาเลเซียยังได้เปิดเสรีภาคการเงินให้เร็วขึ้นจากเดิมที่ตั้งไว้ในปี ค.ศ. 2007 ทั้งนี้เพื่อหาประโยชน์จากเม็ดเงินจำนวนนับล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ของชาวมุสลิมที่กำลังมองหาแหล่งลงทุนใหม่ หลังเกิดเหตุวินาศกรรมสหรัฐอเมริกาปี ค.ศ. 2001 และสถานการณ์ความไม่แน่นอนในตะวันออกกลาง ธนาคารชาติมาเลเซียมองว่าธนาคารอิสลามของต่างชาติจะเป็นสะพานเชื่อมระหว่างมาเลเซียและตลาดการเงินอิสลามอื่นๆ ดังนั้น การรวมหลักการในศาสนาอิสลามเข้ากับหลักกฎหมาย จะช่วยกระตุ้นการเติบโตในภาคธนาคารอิสลามและการเงินท้องถิ่น⁷⁵

มาเลเซียยังสร้างเครือข่ายธุรกิจอาหารฮาลาล (Halal) โดยรัฐบาลได้จัดสรรพื้นที่เพื่อการพัฒนา 6 พื้นที่ของประเทศให้เป็นศูนย์กลางอาหารฮาลาล เพื่อสนองต่อตลาดอาหารฮาลาลทั่วโลกที่มีมูลค่าถึง 150,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี และหากมีผู้บริโภคเพิ่มขึ้นอีก 1,800 ล้านคน ก็จะทำให้ตลาดมีศักยภาพเพิ่มขึ้นประมาณ 560,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี และยังได้เชิญชวนประเทศสมาชิกองค์การการประชุมอิสลาม (OIC) เข้าร่วมสร้างธุรกิจเครือข่ายอาหารด้วย⁷⁶ การดำเนินนโยบายดังกล่าวของมาเลเซียเป็นวิสัยทัศน์ที่หาประโยชน์จากสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา ด้วยความพยายามในการเป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลกอิสลามที่ถูกปฏิเสธมาจากตะวันตก ทำให้มาเลเซียเป็นตัวขับเคลื่อนทุนอิสลามที่มีพลัง และสามารถต่อรองและถ่วงดุลเศรษฐกิจโลกได้

แต่ทว่าในช่วงปี ค.ศ. 2005-2006 สถานการณ์การเมืองภายในมาเลเซียเริ่มส่งสัญญาณถึงความตึงเครียด โดยเฉพาะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นำคนเก่า ดร. มหาธีร์กับนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ โดยดร. มหาธีร์ได้ออกมากล่าววิพากษ์วิจารณ์โจมตีรัฐบาล

⁷⁵ “มาเลเซียออกกฎหมายลงทุนอิสลาม แบงก์ก็ง,” *กรุงเทพธุรกิจ* (26 สิงหาคม 2547): 26.

⁷⁶ “มาเลย์แนะมุสลิมร่วมมือ ตั้งเครือข่ายธุรกิจการค้าโลก,” *กรุงเทพธุรกิจ* (8 ตุลาคม 2547): 12.

นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ เนื่องจากไม่พอใจที่รัฐบาลไม่สานต่อในโครงการที่รัฐบาลชุดเก่าได้อนุมัติไปแล้ว เช่น โครงการรถยนต์แห่งชาติ (Proton Saga) ที่รัฐบาลเล็กข่มและเปิดโอกาสให้รถยนต์ยี่ห้อต่างๆ เข้ามาแข่งขัน และเปิดรับการร่วมลงทุนจากต่างชาติ รวมถึงการยกเลิกโครงการสร้างสะพานที่จะเชื่อมต่อกับประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น ทำให้ ดร. มหาธีร์ได้ออกมาโจมตีและเรียกร้องให้กระทรวงการต่างประเทศมาเลเซียเปิดเผยการเจรจากับรัฐบาลสิงคโปร์อย่างละเอียดและเหตุการณ์ยังบานปลายเมื่อนักการเมืองอาวุโสในพรรคหลายคนเริ่มไม่พอใจในการปฏิรูปของนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ ประกอบกับการออกมากล่าวโจมตีรัฐบาลของดร. มหาธีร์อย่างต่อเนื่อง⁷⁷ ทำให้เกิดความแตกแยกในพรรคอัมโนและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของพรรคเป็นอย่างมากถึงแม้ทางฝ่ายรัฐบาลจะพยายามเจรจาหาข้อตกลงกับดร. มหาธีร์ แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ โดยนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ได้ออกมาแถลงข่าวให้สื่อมวลชนฟังว่า ดร. มหาธีร์ไม่ยอมฟังการอธิบาย⁷⁸ และหลังจากนั้นก็ยิ่งออกมากล่าวโจมตีรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเกิดปัญหาทางการเมืองภายในมาเลเซีย แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย โดยมาเลเซียยังออกมาเน้นย้ำถึงยุทธศาสตร์การใช้มาตรการเชิงรุกเพื่อกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (ค.ศ. 2006-2010) รวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ⁷⁹ และได้เน้นย้ำถึงการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการสร้างแหล่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจใหม่ รวมทั้งการใช้แนวทางการทูต และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ซึ่งสำหรับสหรัฐอเมริกาก็ยังมุ่งเน้นการสานสัมพันธ์ทางการค้ากับมาเลเซีย โดยในปี ค.ศ. 2005 การค้าระหว่างมาเลเซียและสหรัฐอเมริกามีมูลค่า 4.4 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ราว 1.44 ล้านล้านบาท) และคาดว่ามูลค่าดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นอีกกว่า 2 เท่าภายในปี ค.ศ. 2010 หากมีการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างกัน

นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกากับมาเลเซียยังได้เริ่มเปิดการเจรจาทำข้อตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างกันต่อไป ถึงแม้ว่าทางสหรัฐอเมริกาจะออกมายอมรับว่าการติดต่อในรูปแบบ

⁷⁷ Chronology Relating To Spats Between Dr.Mahathir And Abdullah [Online], Bernama, 2006, Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

⁷⁸ Abdullah did not comment, only did some jotting [Online], The Star, 2006, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]

⁷⁹ ชปา จิตต์ประทุม, "มาเลเซีย," เอเชียรายปี 2006/2549 (ตุลาคม 2547): 28.

ดังกล่าวมีความซับซ้อน ที่จำเป็นต้องอาศัยความยืดหยุ่นและความเข้าใจอันดีระหว่างกัน โดยประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาได้กล่าวว่า ข้อตกลงการค้าฉบับนี้ “จะเพิ่มพูนสายสัมพันธ์ของเราที่มีกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเพิ่มความแข็งแกร่งให้แก่การเชื่อมโยงของเราในเอเชีย” นอกจากนี้ นางราฟิเดห์ อาซิซ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าต่างประเทศของมาเลเซียยังกล่าวว่า ในส่วนของมาเลเซียไม่มีเสียงคัดค้านการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) อย่างเด็ดขาด แต่ก็มีข้อเตรียมพร้อมที่จะเปิดกว้างภาคเศรษฐกิจ อย่างเช่น อุตสาหกรรมรถยนต์หรือการธนาคาร ภายในเวลาชั่วข้ามคืน⁸⁰

ถึงแม้ว่ามาเลเซียจะยอมเปิดการเจรจาทางการค้าและการลงทุนกับสหรัฐอเมริกา แต่ก็พิจารณาในข้อตกลงอย่างละเอียด และมีได้เปรียบ ดังจะเห็นได้จากในปี ค.ศ. 2005 มาเลเซียกับสหรัฐอเมริกาได้มีการเปิดเจรจาตามข้อตกลงดังกล่าวแล้ว 5 รอบ โดยได้มีการหารือเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าใน 18 ประเภท ซึ่งรวมถึงสินค้าอุตสาหกรรม ภาษี สิทธิบัตรทางปัญญา เกษตรกรรม ธุรกรรมการเงิน และโทรคมนาคม แต่ยังไม่สามารถเปิดการเจรจาได้ เนื่องจากอุปสรรคใหญ่ของการเจรจาของทั้ง 2 ประเทศ คือการที่รัฐบาลมาเลเซียได้ให้สิทธิพิเศษแก่นักธุรกิจชาวมาเลเซียเหนือกว่านักธุรกิจชาวจีนในประเทศ เพื่อเข้ามาแข่งขันประมูลโครงการต่างๆ ที่ทางสหรัฐอเมริกาต้องการให้มีความชัดเจนและโปร่งใสในกระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้ ทางสหรัฐอเมริกาพยายามส่งสัญญาณเตือนมาทางมาเลเซียให้เร่งหาข้อสรุปปิดการเจรจาระหว่างกันให้ทันก่อนที่กฎหมาย Trade Promotion Authority (TPA หรือ Fast track negotiating authority) ของสำนักงานสนับสนุนการค้าที่มอบสิทธิให้ประธานาธิบดีบุชจะหมดอายุลงในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2007 ทั้งนี้ ผู้แทนการเจรจาของสหรัฐอเมริกาต้องยื่นข้อตกลงภายในวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 2007 เพื่อให้สภาองเกรสพิจารณาภายใน 90 วัน

อย่างไรก็ตาม ทางมาเลเซียก็ได้ปฏิเสธที่จะเร่งปิดการเจรจา โดยนายนาญิบ ตน ราซักรองนายกรัฐมนตรีมาเลเซียกล่าวว่า มาเลเซียจะไม่ยอมอ่อนข้อให้แก่สหรัฐอเมริกา แม้จะถูกกดดันให้เร่งหาข้อสรุปของการเจรจาข้อตกลงระหว่าง 2 ประเทศให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เพื่อทำตามคำขอของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการจะเสนอข้อตกลงให้สภาองเกรส (Congress) พิจารณาให้ทันภายใน

⁸⁰ สหรัฐฯ-มาเลเซีย เริ่มเจรจา FTA วอชิงตันหวังโอเคกันได้สิ้นปีนี้ [ออนไลน์], ผู้จัดการออนไลน์, 2006, แหล่งที่มา:

เดือนกรกฎาคมนี้⁸¹ ด้วยความที่มาเลเซียมีจุดยืนที่มั่นคงในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ที่ต้องคำนึงถึงการปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นสำคัญ ทำให้มาเลเซียไม่ยอมที่จะทำตามข้อเรียกร้องของประเทศมหาอำนาจที่อาจทำให้มาเลเซียเสียผลประโยชน์ได้ และที่สำคัญ มาเลเซียมีข้อได้เปรียบทางการค้าหลายประการที่สหรัฐอเมริกาต้องยอมรับคือ มาเลเซียเริ่มดำเนินการที่จะลดการพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาให้น้อยลง และพยายามผลักดันการเปิดตลาดแหล่งลงทุนใหม่ที่มาจากประเทศโลกมุสลิม โดยเฉพาะในตะวันออกกลางมากขึ้น

ดังนั้น กล่าวได้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา มาเลเซียประสบความสำเร็จในเวทีระหว่างประเทศเป็นอย่างสูง โดยสามารถสร้างบทบาทให้เป็นที่ยอมรับในฐานะผู้นำประเทศกำลังพัฒนา และเป็นประเทศมุสลิมสายกลางที่มีแนวนโยบายสอดคล้องกับประเทศตะวันตกในเรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย ทำให้มาเลเซียมีบทบาทนำทั้งในกรอบของโลกมุสลิมและโลกตะวันตก⁸² ทั้งนี้ ดังจะเห็นได้จากการที่ นางคาเรน ฮิวจ์ (Karen Hughes) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศที่ดูแลทางด้าน การทูตของสหรัฐอเมริกาเดินทางมาเยือนมาเลเซีย เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ. 2005 และเรียกร้องให้มาเลเซียทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างโลกมุสลิมกับสหรัฐอเมริกา⁸³

อย่างไรก็ตาม ในช่วงกลางปี ค.ศ. 2005 การที่สหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติทางด้านภาคอสังหาริมทรัพย์และวิกฤติการเงินอย่างหนัก ประกอบกับราคาน้ำมันที่พุ่งสูงขึ้นทั่วโลก ได้ส่งผลกระทบต่อมาถึงมาเลเซียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และปัญหาดังกล่าวได้ดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงปี ค.ศ. 2007 ทั้งสองประเทศต่างประสบปัญหาที่ไม่ต่างกัน ซึ่งสำหรับทางสหรัฐอเมริกา การที่ต้องจัดการกับปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจภายในประเทศ จึงทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังอยู่ในระดับหนึ่ง มีเพียงแต่การค้าที่เคลื่อนไหว ซึ่งทางรัฐบาลสหรัฐอเมริกาต้องการเร่งสรุปข้อตกลงก่อนที่นโยบายฟาสต์แทรคจะหมดอายุลงในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2007 แต่สุดท้ายด้วยความที่ทั้งสองประเทศยังคงเรื่องนโยบายภูมิบุตรของมาเลเซีย การเปิดเสรีภาคบริการและอุตสาหกรรมรถยนต์ รวมทั้งประเด็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาไม่ได้ ทำให้การตกลงดังกล่าว

⁸¹ “มาเลย์ยก FTA ไม่อ่อนข้อมะกัน บัดเร่งหาข้อสรุป [ออนไลน์], โพสต์ทูเดย์, 2550, แหล่งที่มา:

<http://www.citiservice.net/forum/index.php?topic=6316.0> [30 มกราคม 2552]

⁸² กรมเอเชียตะวันออก, มาเลเซีย [ออนไลน์], กระทรวงการต่างประเทศ, 2551.

⁸³ “มะกันร้องมาเลย์สะพานเชื่อมโลกมุสลิม,” มติชน (24 กุมภาพันธ์ 2548): 21.

พลาดกำหนดเส้นตาย TPA แต่ทางสหรัฐอเมริกาก็ยังต้องการเจรจาการค้าเสรีกับมาเลเซียต่อไป โดยวางแผนจะบรรลุข้อตกลงภายในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2008⁸⁴

ทั้งนี้ ในขณะที่สหรัฐอเมริกากำลังประสบกับภาวะเศรษฐกิจในประเทศ แต่เศรษฐกิจของมาเลเซียกำลังทะยานขึ้นสูง ในปี ค.ศ. 2007 นโยบายเศรษฐกิจภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี อับดุลลฮัมมีได้ถูกกำหนดขึ้นจากผลของวิกฤติเศรษฐกิจ แต่ถูกกำหนดขึ้นจาก “ภัยของการก่อการร้าย” ซึ่งเป็นคำที่ประเทศตะวันตกจงใจใช้ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาเลเซียได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากภาพลักษณ์ “มุสลิม-ความรุนแรง” จนต้องเรียกสถานภาพกลับคืน ด้วยการแสดงความเป็น “มุสลิมสมัยใหม่-สายกลาง” ให้สังคมโลกเห็นผ่านภาพลักษณ์ผู้นำในการเยือนต่างประเทศ การสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้แข็งแกร่งด้วยมาตรการภายในที่ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศ และใช้ยุทธศาสตร์การปรับวิกฤติให้เป็นโอกาสด้วยการหารายได้เข้าประเทศกับภาคบริการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องไปในคราวเดียวกัน⁸⁵

นอกจากนี้ การที่รัฐบาลต้องการให้มาเลเซียเป็นศูนย์กลางธนาคารอิสลามโลก จึงได้ออกมาตรการส่งเสริมด้วยการประกาศอนุญาตให้ธนาคารทุกประเภทในมาเลเซียสามารถดำเนินธุรกรรมธนาคารอิสลามและตลาดพันธบัตรอิสลามในประเทศได้ จากเดิมที่อนุญาตให้เฉพาะธนาคารอิสลามเท่านั้น ทำให้ในปี ค.ศ. 2007 ตลาดพันธบัตรอิสลามในมาเลเซียมีมูลค่าสูงสุดในโลกราว 47,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ 2 ใน 3 ของมูลค่าพันธบัตรอิสลามทั่วโลก นอกจากนี้ยังได้ผ่อนคลายระเบียบการลงทุนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติในธุรกิจการเงินอิสลาม โดยเฉพาะให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือหุ้นในสถาบันการเงินอิสลามได้ร้อยละ 100 จากเดิมที่กำหนดสัดส่วนไว้ร้อยละ 49⁸⁶ และยังเสนอแรงจูงใจอื่นๆ เช่น การลดหย่อนภาษีให้กับแบงก์พาณิชย์รายใหม่ อาทิ แบงก์สิงคโปร์ ฮองกง และญี่ปุ่น เป็นต้น

ประกอบกับ หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา การที่สหรัฐอเมริกาเข้มงวดในการออกวีซ่าให้กับชาวต่างชาติ และคุมเข้มด้านการค้าและการลงทุนโดยเฉพาะเงิน

⁸⁴ ฤดี ภวสิริพร, สหรัฐตั้งเป้าบรรลุข้อตกลง FTA กับมาเลเซียภายในเดือนมิ.ย. 2551 [ออนไลน์], สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2550, แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/iq03/314440/> [30 มกราคม 2552]

⁸⁵ ชปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” เอเชียรายปี 2008/2551 (พฤศจิกายน 2551): 237.

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน, 238.

ลงทุนที่มาจากประเทศโลกมุสลิม ตลอดจนการที่ประเทศจีนเริ่มแสดงศักยภาพทางการค้าและขยายการลงทุนมาในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น ทำให้พื้นที่ในการลงทุนของสหรัฐอเมริกาลดลง ส่วนมาเลเซียเห็นวิกฤติเป็นโอกาสจากการหาที่ทางในการลงทุนของเม็ดเงินจำนวนมากจากประเทศโลกมุสลิม จึงได้ออกนโยบายดึงดูดเม็ดเงินเหล่านั้นเข้ามาสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ โดยวางโครงการเพื่อดึงดูดการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งด้านการพัฒนาพลังงาน การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมรถยนต์ และอุตสาหกรรมไฮเทค

รวมทั้งเพื่อเป็นการปูทางสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเพื่อเตรียมการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 2008 โดยกระจายการจัดตั้งโครงการไปตามภาคต่างๆ ที่สำคัญของประเทศ เช่น โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐหรือเมกะโปรเจกต์ (Mega Project investment) ทางภาคใต้ในรัฐยะโฮร์ ภายใต้ชื่อ Iskandar Development Region (IDR) ซึ่งเปิดตัวโครงการไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007 เพื่อมุ่งหวังที่จะพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และเมืองท่าพาณิชย์ที่สำคัญเทียบเท่ากับเขตบริหารพิเศษฮ่องกง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาเป็นศูนย์กลางทางการค้าและบริการ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากสิงคโปร์⁸⁷

ส่วนทางภาคเหนือ รัฐบาลได้พัฒนาโครงการพิเศษภายใต้กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle หรือ IMT-GT) ชื่อ Northern Corridor Economic Region (NCER) ซึ่งเป็นการพัฒนารัฐปะลิส เกดะห์ ปีนัง และตอนเหนือของเประ เพื่อผลักดันให้ทุกรัฐมีความก้าวหน้าไปในทิศทางที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ในปี ค.ศ. 2025 ด้วยการเปลี่ยนให้เป็นพื้นที่ผลิตอาหารและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะรัฐปะลิส ที่รัฐบาลมาเลเซียต้องการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งที่เชื่อมเศรษฐกิจโลกและภูมิภาคไว้ด้วยกัน⁸⁸ และรัฐบาลมาเลเซียยังได้พัฒนาโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายฝั่งตะวันออก ชื่อ Eastern Corridor Economic Region (ECER) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ถึงร้อยละ 51 ของคาบสมุทร

⁸⁷ “มาเลเซียยกยะโฮร์เทียบชั้นฮ่องกง,” *กรุงเทพธุรกิจ* (3 มีนาคม 2550): 24.

⁸⁸ “มาเลเซียชูแผนพัฒนาภาคเหนือ ดันปีนัง ขึ้นแท่นฮับโลจิสติกส์บูมเศรษฐกิจ,” *ประชาชาติธุรกิจ* (6-8 สิงหาคม 2550).

มลายู ที่ประกอบด้วยรัฐกลันตัน ตรังกานู ปะหัง และตอนเหนือของรัฐยะโฮร์ โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและลดความยากจน⁸⁹

อย่างไรก็ตาม ด้วยการพัฒนาโครงการลงทุนขนาดใหญ่เหล่านี้จำเป็นต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีแรงงานต่างชาติที่ไม่ระบุสัญชาติหรือแรงงานต่างด้าวเข้ามาทั้งที่รัฐอนุญาตและการลักลอบเข้ามา ซึ่งมีจำนวนมากถึง 1.91 ล้านคน สูงกว่าจำนวนชาวจีนที่มี 6.3 ล้านคน และชาวอินเดียและเอเชียใต้ 1.88 ล้านคน⁹⁰ จนทำให้มาเลเซียถูกทางสหรัฐอเมริกาขึ้นบัญชีดำใน Trafficking in Persons Report ซึ่งเป็นรายงานประจำปีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ของกระทรวงต่างประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมาเลเซียถูกจัดรวมอยู่ในระดับเดียวกับประเทศที่มีการลักลอบค้ามนุษย์อย่างเลวร้ายหรือขั้นรุนแรง เช่น พม่า คิวบา อิหร่าน และซูดาน เป็นต้น⁹¹

โดยรัฐบาลมาเลเซียเองก็มีความวิตกกังวลเป็นอย่างยิ่งถึงสถานการณ์แรงงานต่างชาติที่มีเป็นจำนวนมากในประเทศ และกำลังจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ต่อสังคมและความมั่นคง ดังตัวอย่างเช่น กรณีที่ชาวปากีสถานในมาเลเซีย 3 รายถูกจับกุมฐานพัวพันฆาตกรรมนักศึกษาหญิงของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง⁹² และพรรคร่วมรัฐบาล พรรคสมาคมชาวจีนมาเลเซีย (MCA) ได้ออกมาสะท้อนความกังวลต่อปัญหาอาชญากรรมที่เพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ ผู้ติดยาเสพติด การฆาตกรรม การข่มขืน การปล้นทรัพย์ การลักขโมย การปล้น การไม่มีงานทำ และการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในสายตานักลงทุนและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จนนำไปไปสู่การพิจารณานโยบายการควบคุมแรงงานต่างชาติ⁹³

ประกอบกับปัญหาทางเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบมาจากราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 ถึงแม้ว่ามาเลเซียจะเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน แต่ทว่า

⁸⁹ “มาเลเซียเปิดแผนทุ่ม \$5.1 หมื่นล้าน พัฒนาพื้นที่ภาคเหนือประเทศไทย,” ผู้จัดการรายวัน (31 กรกฎาคม 2550): 9.

⁹⁰ [Low birth rate of Indians \[Online\], The Star, 2007, Available from: http://www.thestar.com.my](http://www.thestar.com.my) [2009, January 9]

⁹¹ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, [สหรัฐขึ้นบัญชีดำชาติพันธมิตร \[ออนไลน์\]](http://www.nhrc.or.th/news.php?news_id=2342), เดลินิวส์, 2550, แหล่งที่มา: http://www.nhrc.or.th/news.php?news_id=2342 [30 มกราคม 2552]

⁹² [มาเลเซียตั้งทีมพิเศษบริหารกำกับดูแลแรงงานต่างชาติ \[ออนไลน์\]](http://www.manager.co.th/), ผู้จัดการออนไลน์, 2551, แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/> [30 มกราคม 2552]

⁹³ [Policy change on foreign workers risks employers \[Online\], New Straits Times, 2002, Available from: http://www.nst.com.my/](http://www.nst.com.my/) [2009, January 5]

ด้วยราคาน้ำมันดิบโลกที่ยังสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้รัฐบาลมาเลเซียเริ่มลดเงินอุดหนุนด้านเชื้อเพลิง และขึ้นราคาน้ำมันตามภาวะตลาดโลกและประเทศในภูมิภาค ประกอบกับราคาสินค้าเกษตรที่สูงขึ้น ทำให้มาเลเซียต้องเผชิญกับปัญหาเงินเฟ้ออย่างหนัก จนกระทั่งในวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 2007 ได้มีกลุ่มนักเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิทางการเมืองและแกนนำพรรคการเมืองฝ่ายค้านหลายร้อยคนได้ออกมารวมตัวกันเดินขบวนชุมนุมประท้วงเรียกร้องให้รัฐบาลมาเลเซียดำเนินการปฏิรูปทางการเมืองและจัดการเลือกตั้งอย่างโปร่งใสและบริสุทธิ์ยุติธรรม ซึ่งนำโดยกลุ่ม BERSIH* ซึ่งมีจำนวนประชาชนผู้เข้าร่วมประท้วงราว 30,000 คน ซึ่งนับเป็นการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลครั้งใหญ่ที่สุดของมาเลเซียในรอบเกือบ 10 ปี** โดยกลุ่มผู้ประท้วงได้รวมตัวกันและเดินขบวนมุ่งหน้าสู่จัตุรัสเมอร์เดกา (Dataran Merdeka หรือ Merdeka Square)

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจปราบจลาจลได้ใช้แก๊สน้ำตาและสายยางฉีดน้ำขนาดใหญ่ยิงเข้าใส่กลุ่มผู้ประท้วงเพื่อสลายการชุมนุม โดยก่อนหน้านี้อาสาสมัครได้ประกาศว่าการชุมนุมประท้วงเป็นสิ่งที่ไม่ผิดกฎหมาย และได้ปิดถนนในกรุงกัวลาลัมเปอร์ทุกสายที่มุ่งหน้าสู่จัตุรัสเมอร์เดกา ทำให้การจราจรในกรุงกัวลาลัมเปอร์แทบจะกลายเป็นอัมพาต หลังการชุมนุม องค์การสิทธิมนุษยชนฮิวแมนไรท์ส วอทช์ (Human Right Watch) ซึ่งตั้งอยู่ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ได้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมาเลเซียอย่างรุนแรงในเรื่องทัศนคติของรัฐบาลที่มีต่อการชุมนุมประท้วง โดยเรียกร้องให้รัฐบาลอนุญาตให้มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีและระบุว่ารัฐบาลล้มเหลวในการปฏิบัติอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยแถลงการณ์ของฮิวแมนไรท์ส วอทช์ระบุว่า หากมาเลเซียต้องการจะนับว่าตนเองเป็นประชาธิปไตย จะต้องสนับสนุนรัฐธรรมนูญที่อนุญาตให้มีการ

---

* กลุ่ม BERSIH เป็นกลุ่มร่วมมือทางการเมืองเพื่อเรียกร้องการเลือกตั้งที่โปร่งใสและสะอาด (Coalition for Clean and Fair Elections) ซึ่งคำว่า Bersih ในภาษามลายูแปลว่า “สะอาด” (2007 Bersih Rally [Online], Wikipedia, 2008, Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/2007_Bersih_rally [2009, January 10])

** ในการชุมนุมประท้วงครั้งนี้ มีนายอันวารซึ่งขณะนี้เป็นหัวหน้าพรรคยุติธรรมแห่งชาติ (KeADiIdan) ซึ่งเป็น 1 ใน 3 พรรคฝ่ายค้านของมาเลเซียได้เข้าร่วมในการชุมนุมประท้วงครั้งนี้ด้วย และมีองค์กรไม่แสวงผลกำไร (NGO) กว่า 70 องค์กรและพรรคการเมืองฝ่ายค้านเป็นแกนนำ โดยพวกเขาต้องการเรียกร้องให้เกิดการปฏิรูประบบการเลือกตั้งก่อนหน้าการเลือกตั้งทั่วไปที่คาดว่าจะมีขึ้นในช่วงต้นปี ค.ศ. 2008 โดยให้มีการปราบปรามการทุจริตเลือกตั้งอย่างจริงจังทั้งการสวมสิทธิ การซื้อเสียง การขโมยบัตรเลือกตั้ง และอนุญาตให้พรรคการเมืองทุกพรรคสามารถเข้าถึงสื่อของรัฐบาลได้อย่างเท่าเทียมกัน การชุมนุมประท้วงครั้งนี้ นับว่าเป็นการชุมนุมทางการเมืองครั้งใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่เมื่อเดือนกันยายนปี ค.ศ. 1998 ที่กลุ่มผู้สนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรีอันวาร ออกมาชุมนุมประท้วงเป็นเวลาหลายวันเนื่องจากไม่พอใจที่ ดร. มหาธีร์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นปลดนายอันวารออกจากคณะรัฐมนตรีและขับออกจากพรรคด้วยข้อหาคอร์รัปชันและการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม (มีอบมาเลเซียฉบับหมิ่นลูกสื่อประท้วงรบ. [ออนไลน์], มติชน, 2548, แหล่งที่มา: <http://www.giggog.com/world/cat12/news14742/> [10 มกราคม 2552])

ชุมนุมและแสดงออกอย่างเสรี ซึ่งในปัจจุบันมีเพียงพรรครัฐบาลเท่านั้นที่มีสิทธิแสดงความคิดเห็นทางการเมือง⁹⁴

ประกอบกับเหตุการณ์ต่อมา ในวันที่ 25 พฤศจิกายน ค.ศ. 2007 ได้มีชาวมาเลเซียเชื้อสายฮินดูเกินกว่า 20,000 คน ออกมาประท้วงบนท้องถนน โดยกลุ่มผู้นำการเดินขบวนครั้งนี้ เรียกว่า กลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของชาวฮินดู (Hindu Rights Action Force) หรือ “ฮินดราฟ” (Hindraf) ซึ่งได้รณรงค์ล่องหนามาเป็นเวลาหลายสัปดาห์เพื่อเรียกร้องให้ชาวฮินดูที่อาศัยอยู่ในมาเลเซียร่วมเดินขบวนไปยังสถานกงสุลอังกฤษประจำมาเลเซีย เพื่อถวายฎีกาต่อสมเด็จพระราชินีแห่งอังกฤษในข้อหาที่อังกฤษนำประชากรฮินดูมาประสบความสำเร็จมากในมาเลเซียกว่า 100 ปีที่ผ่านมา ซึ่งคนส่วนใหญ่ที่มาร่วมนี้เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย ใช้แรงงาน มีความทุกข์จากปัญหาที่ส่งสมมานานในเรื่องปากท้อง อันเนื่องมาจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น และมีความโกรธแค้นที่รัฐบาลใช้นโยบายขับไล่อิสลามให้ออกจากพื้นที่ต่างๆ ในช่วงปีที่ผ่านมา เพื่อใช้เป็นที่ดินในเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งถูกรัฐบาลเลือกปฏิบัติมานาน การเคลื่อนไหวในครั้งนี้ จึงเปรียบเสมือนให้ชาวฮินดูได้แสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผยเป็นครั้งแรก ซึ่งรัฐบาลต้องออกมาใช้รถฉีดน้ำและแก๊สน้ำตาเพื่อสลายการชุมนุม และได้จับกุมผู้ชุมนุมจำนวนหนึ่ง ต่อมาเมื่อกลางเดือนธันวาคม ค.ศ. 2007 รัฐบาลจึงได้ปล่อยตัวผู้เดินขบวน แต่คุมขังผู้นำกลุ่มฮินดราฟจำนวน 5 คน โดยใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) โทษฐานมีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ⁹⁵

จากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นได้เป็นอย่างดีถึงความไม่เท่าเทียมกัน และความเหลื่อมล้ำภายในสังคมมาเลเซียที่มีมาอย่างยาวนาน ที่ถึงแม้รัฐบาลจะออกมากล่าวหรือดำเนินนโยบายที่บอกว่าให้สิทธิกับทุกเชื้อชาติที่มีอยู่หลากหลายในสังคมมาเลเซีย ทั้งชาวมาเลย์ ชาวจีน และชาวฮินดูอย่างเท่าเทียมกัน แต่แท้ที่จริงแล้วนโยบายของรัฐมุ่งแต่จะเอื้อประโยชน์แก่ชาวมาเลย์ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศเท่านั้น และกลายเป็นทุนนิยมทางเชื้อชาติที่เอื้อประโยชน์และสร้างสายสัมพันธ์ให้กับกลุ่มตนมายาวนาน จนกลายเป็นการครอบงำอย่างกว้างขวาง สำหรับชาวจีนซึ่งมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นทุนเดิมก็ใช้สายสัมพันธ์กับรัฐบาลและสามารถรักษาสถานะของตนไว้ได้ แต่ชาวฮินดูที่ถูกรัฐเลือกปฏิบัติให้กลายเป็นพลเมืองชั้นสอง ที่ทั้งไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาและการเข้าถึงความเจริญทางเศรษฐกิจ รวมทั้งยังถูกขับไล่ออก

⁹⁴ 2007 Bersih Rally [Online], Wikipedia, 2008.

⁹⁵ 2007 Hindraf Rally [Online], Wikipedia, 2009, Available from:

จากถิ่นที่อยู่ ทำให้ความคับข้องใจที่มีมาเป็นทุนเดิมอยู่แล้วประกอบกับเหตุการณ์ดังกล่าว จึงได้ออกมาเดินขบวนและเรียกร้องสิทธิเป็นจำนวนมาก

และแน่นอนสิ่งที่รัฐบาลมาเลเซียใช้ในการปราบปรามคือ การใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ที่สามารถจับกุมและคุมขังโดยไม่ต้องไต่สวน ซึ่งเป็นกฎหมายที่ทุกกลุ่มพรรคด้านสิทธิมนุษยชนและนานาชาติที่เฝ้าติดตามการเมืองภายในมาเลเซียมาตลอดเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่รัฐก็ยังใช้กฎหมายนี้ได้อย่างชอบธรรมเสมอมา โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ดังเช่น การจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าก่อการร้ายไปแล้วกว่า 100 คน และบางคนยังเป็นคนของพรรคฝ่ายค้าน การกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งยืนยันที่ดีว่า หลังเหตุการณ์วินาศกรรมสหรัฐอเมริกาเป็นต้นมา รัฐบาลมาเลเซียใช้ความร่วมมืออันดีกับสหรัฐอเมริกาในการสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้อำนาจรัฐผ่านกฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) เพื่อการกำจัดศัตรูทางการเมือง และละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างไม่เกรงใจใคร

ในขณะที่กลุ่มพรรคเรื่องสิทธิมนุษยชนได้ออกมาตำหนิรัฐบาลมาเลเซียว่าริดรอนเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ด้วยการสั่งห้ามการเดินขบวนที่มีจุดมุ่งหมายเรียกร้องการปฏิรูประบบการเลือกตั้ง ความเท่าเทียมกันทางเชื้อชาติ และการบริหารประเทศที่โปร่งใส แต่ทางการกลับให้เหตุผลว่า การชุมนุมอาจจะนำไปสู่ความวุ่นวาย ซึ่งตรงตามคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ที่ออกมากล่าวหลังจากที่มาเลเซียต้องเผชิญกับการประท้วงทางการเมืองบ่อยครั้งมากขึ้นว่า “เสถียรภาพของประเทศต้องมาก่อนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน และข้าพเจ้าเต็มใจที่จะริดรอนเสรีภาพของสาธารณะเพื่อแลกกับเสถียรภาพของประเทศ”⁹⁶ และสิ่งที่น่าสังเกตเป็นอย่างยิ่งคือ ปฏิกริยาต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากประเทศมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่และเรียกร้องปกป้องสิทธิเสรีภาพมาตลอดอย่างสหรัฐอเมริกา ที่มีแค่เจ้าหน้าที่รัฐบาลไม่กี่คนออกมากล่าวว่า “เราเชื่อว่าพลเมืองของทุกประเทศควรได้รับอนุญาตให้ชุมนุมอย่างสันติและแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตน”⁹⁷ ซึ่งเป็นเพียงแค่ว่าคำกล่าวที่ไม่มีมาตรการเตือนใดๆ ออกมา

⁹⁶ ผู้นำมาเลเซียออกอุกต หลังกวาดจับพวกประท้วง [ออนไลน์], OKNation, 2550, แหล่งที่มา: <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=171805> [30 มกราคม 2552]

⁹⁷ US defends peaceful protests in Malaysia [Online], AFP, 2007, Available from: http://afp.google.com/article/ALeqM5infGs_bxYSVJWCbAUO9G-KimgJBQ [2009, January 10]

และนี่ก็เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า สหรัฐอเมริกาไม่ต้องการสร้างความบาดหมางใดๆ กับมาเลเซียก่อนที่จะบรรลุผลประโยชน์โดยผ่านข้อตกลงทางการค้าระหว่างกัน ทั้งนี้ การไม่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ ในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนของมาเลเซียนั้น เป็นมาตั้งแต่หลังเหตุการณ์วินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา ที่ทางรัฐบาลประธานาธิบดีบุชละเลยและไม่สนใจการใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ของมาเลเซีย โดยมองว่าจะเป็นประโยชน์ต่อตนมากกว่า เนื่องจากมาเลเซียใช้กฎหมายดังกล่าวในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายซึ่งสอดคล้องกับนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะประเทศมหาอำนาจที่มีออกมาเรียกร้องและแผ่ขยายลัทธิเสรีประชาธิปไตยมากเท่าไร การดำเนินนโยบายเพื่อผลประโยชน์ของชาติตนมักจะสำคัญมากกว่าเสมอ

และอีกสิ่งหนึ่งที่ยืนยันต่อเหตุการณ์ข้างต้นคือ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศที่ยังคงเป็นไปในทิศทางที่ดีอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากที่ นางแคทรีน เทเลอร์ (Kathryn Taylor) โฆษกสถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำกรุงกัวลัมเปอร์ออกมากล่าวว่า สหรัฐอเมริกากับมาเลเซียได้กลับมาเจรจาหรือเพื่อทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) อีกครั้ง หลังจากที่หยุดจากการเจรจาไป 1 ปี เนื่องจากทั้งมาเลเซียและสหรัฐอเมริกาต้องพิจารณาถึงเรื่องการเมือง โดยมาเลเซียจะจัดการเลือกตั้งในปีนี้ ขณะที่สหรัฐอเมริกาเข้าสู่ขั้นตอนการหยั่งเสียงคัดเลือกตัวแทนพรรคผู้คัดเลือกตั้งประธานาธิบดีในปลายปีเช่นกัน⁹⁸ โดยคาดว่าทั้งสองฝ่ายจะบรรลุข้อตกลงให้ได้ก่อนกลางปี ค.ศ. 2008 โดยนาง บาร์บารา ไวเซล (Barbara Weisel) ผู้ช่วยตัวแทนการค้าสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า “เราต้องการบรรลุข้อตกลงให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และเราไม่ต้องการให้เรื่องยืดเยื้อไปจนถึงไตรมาส 2 ของปี ค.ศ. 2008 เนื่องจากมีหลายประเด็นที่อ่อนไหวและต้องใช้เวลาในการแก้ไข” ขณะที่นางราฟิเดห์ อาซิช รัฐมนตรีกระทรวงการค้ามาเลเซียกล่าวว่า ทั้งสองประเทศยังคงหารือถึงข้อตกลงในกลุ่มผู้แทนเจรจาขนาดเล็กกว่าเพื่อแก้ไขรายละเอียดที่มีความขัดแย้งกันต่อไป⁹⁹

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ดีขึ้นอยู่นั้น ทางด้านการเมืองภายในมาเลเซียกลับตึงเครียดมากยิ่งขึ้น การที่นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ไม่สามารถสร้างความพึงพอใจต่อประชาชนในการบริหารประเทศได้ จึงมีการออกมาประท้วงและชุมนุมหลายครั้ง

⁹⁸ “สหรัฐพินักเอฟทีเอมาเลย์,” *ข่าวสด* (16 มกราคม 2551): 9.

⁹⁹ ฤดี ภวสิริพร, *สหรัฐตั้งเป้าบรรลุข้อตกลง FTA กับมาเลเซียภายในเดือนมิ.ย. 2551* [ออนไลน์], สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2550.

ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย ทำให้ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2008 นายกรัฐมนตรี อับดุลลาฮีได้ประกาศยุบสภา และหลังจากนั้น ตน ซีรี อับดุล ราซิด อับดุล เราะห์มาน (Tun Seri Abdul Rashid Abdul Rahman) ประธานกรรมการการเลือกตั้งมาเลเซียออกมาแถลงว่า มาเลเซีย กำหนดเปิดรับสมัครเลือกตั้งในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2008 และจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12 ในวันที่ 8 มีนาคม ค.ศ. 2008 ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้ถือว่ามีผลสำคัญต่อพัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมมาเลเซียในอนาคตเป็นอย่างมาก

โดยได้มีนักวิเคราะห์กล่าวว่า การที่ผู้นำมาเลเซียประกาศยุบสภาเพราะต้องการเร่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนกำหนด ก่อนที่ประเทศจะต้องเผชิญภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวที่อาจทำให้คะแนนนิยมของเขาตกลงมากกว่านี้ ขณะที่โพลสำรวจความนิยมที่ผ่านมาพบว่า นายกรัฐมนตรี อับดุลลาฮีมีคะแนนนิยมลดลงเหลือเพียงร้อยละ 30 ที่สำคัญการประกาศยุบสภายังมีผลห้ามไม่ให้นายอันวาร์ อดีตรองนายกรัฐมนตรีมาเลเซียได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกด้วย เนื่องจากนายอันวาร์ยังอยู่ในคำสั่งห้ามเล่นการเมืองจนถึงเดือนเมษายน ค.ศ. 2008 นายอันวาร์ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองอีกครั้งตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 โดยดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคยุติธรรมแห่งชาติ (KeADiIlan) และได้เข้าร่วมการเรียกร้องและการชุมนุมในช่วงที่ผ่านมาหลายครั้ง รวมทั้งได้ร่วมมือกับกลุ่มแนวร่วมทางเลือก (Barisan Alternatif) ซึ่งเป็นการรวมตัวของกลุ่มฝ่ายค้าน เพื่อเตรียมลงชิงชัยต่อผู้ในศึกการเลือกตั้งกับกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติของรัฐบาลที่มีพรรคอัมโนเป็นแกนนำ¹⁰⁰

ดังนั้น การที่รัฐบาลประกาศยุบสภาก่อนกำหนด และเผชิญกับข้อกล่าวหาที่กีดกันนายอันวาร์ลงสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของผู้สมัครรับเลือกตั้งในวันสุดท้ายก่อนที่จะมีการรับสมัคร ทำให้ผู้สมัครฝ่ายค้านหลายคนขาดคุณสมบัติ จึงมีผู้ออกมาชุมนุมประท้วงในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งหลายครั้ง เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมและความโปร่งใส ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความกังวลในการจัดการเลือกตั้งของรัฐบาล ประกอบกับปัญหาการเรียกร้องความเท่าเทียมกันทางเชื้อชาติก่อนหน้านี้ได้ทำให้คะแนนนิยมของพรรครัฐบาลลดน้อยลงเป็นอย่างมาก

และในที่สุด ผลจากเลือกตั้งครั้งนี้ได้เปลี่ยนแปลงหน้าประวัติศาสตร์ทางการเมืองของมาเลเซียไปโดยสิ้นเชิง โดยกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติคว้าที่นั่งในรัฐสภาไปได้เพียง 137 ที่นั่ง จาก

¹⁰⁰ อับดุลชะกูร์ บิน ซาฟิฮ์ ดินอะ, ยุบสภาและการเลือกตั้งในมาเลเซีย 2008 [ออนไลน์], 2551, แหล่งที่มา:

ทั้งหมด 222 ที่นั่ง หรือได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ 62 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในรอบ 40 ปีที่พรรค รัฐบาลไม่สามารถครองเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรเอาไว้ได้ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 38 เป็น ของพรรคพันธมิตรฝ่ายค้านที่สามารถชนะการเลือกตั้งในห้ารัฐตอนเหนือ โดยพรรคยูติธรรม แห่งชาติ (KeADillan) ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นของอดีตรองนายกรัฐมนตรีอันวาร์ ได้เก้าอี้ใน รัฐสภาไป 31 ที่นั่ง ซึ่งถือว่ามากที่สุดนับแต่พรรคฝ่ายค้านทั้งหมด และสำหรับพรรคปาสที่เป็น พรรคการเมืองฝ่ายค้านที่นิยมแนวทางศาสนาอิสลามแบบเคร่งจารีต ซึ่งได้พยายามต่อสู้เพื่อ ผลักดันให้นำหลักนิติศาสตร์อิสลามเป็นรัฐธรรมนูญในการปกครองประเทศได้ไปถึง 23 ที่นั่ง ส่วน พรรคกิจประชาธิปไตย (DAP) ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านชาวจีนได้ไป 28 ที่นั่ง¹⁰¹

ซึ่งผลจากการเลือกตั้งครั้งนี้ ทำให้กลุ่มแนวร่วมแห่งชาติหรือพรรครัฐบาลไม่สามารถรักษา เสียงข้างมาก 2 ใน 3 ของสภาผู้แทนราษฎรไว้ได้ ถึงแม้ยังมีสิทธิในการจัดตั้งรัฐบาล แต่อาจส่งผล ถึงเสถียรภาพทางการเมืองในอนาคตได้ โดยสาเหตุที่ทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียที่นั่งให้กับพรรค พันมิตรฝ่ายค้าน คือ ความไม่ยุติธรรมในการดำเนินนโยบายภูมิบุตร ที่รัฐบาลเอื้อประโยชน์ต่อคน เชื้อสายมาเลย์ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจต่อชนกลุ่ม น้อยเชื้อสายจีนและอินเดียที่อดกลั้นมานานต่อนโยบายดังกล่าว จนเกิดการประท้วงครั้งใหญ่ของ ชนเชื้อสายอินเดียข้างต้น รวมถึงปัญหาการคอร์รัปชันและการเล่นพรรคเล่นพวก ได้ส่งผลให้ รัฐมนตรีอย่างน้อย 4 คนสอบตกอย่างผิดความคาดหมายด้วยเรื่องอื้อฉาวคอร์รัปชัน^{*}

ประกอบกับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องขึ้น ราคาน้ำมัน และเนื่องด้วยราคาอาหารที่สูงขึ้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ส่งผลให้ประชาชนไม่พอใจ รัฐบาลที่ไม่สามารถควบคุมราคาน้ำมันได้ ทั้งๆ ที่มาเลเซียเป็นประเทศส่งออกน้ำมัน ซึ่งเป็นอีก สาเหตุหนึ่งที่ทำให้คะแนนเสียงของรัฐบาลลดลง ดังนั้น จากเหตุการณ์ดังกล่าว อาจส่งผลต่อ นโยบายการพัฒนาประเทศตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ อันเนื่องมาจากจะต้องเผชิญกับปัญหาในการ บริหารประเทศ เพราะไม่สามารถครองเสียงข้างมากในสภาที่จะทำให้รัฐบาลมีปัญหาในการแก้ไข

¹⁰¹ [General Election 2008 Result \[Online\]](http://thestar.com.my/election/), The Star, 2008, Available from: <http://thestar.com.my/election/> [2009, January 9]

* การเล่นพรรคเล่นพวกของคนภายในพรรคอัมโนที่เห็นได้ชัดคือ การที่นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ ได้ให้อำนาจกับลูกเขย วยสามสิบปีที่ชื่อ นายไคร์ ญามารูดดิน (Khairy Jamaluddin) ในตำแหน่งสำคัญของพรรคอัมโนคือประธานกลุ่มยุวชนพรรคหรือ ปีกยุวชนอัมโน และให้อำนาจจัดที่นั่งสภาผู้แทนราษฎรรัฐเนกรีเซมบิลัน ที่ฐานเสียงของพรรคอัมโนเข้มแข็งที่สุดเพื่อที่ว่านายไคร์จะ ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลใหม่ (ชปา จิตต์ประทุม, “ตามรอยการเมืองมาเลเซีย,” *มติชนรายวัน* (11 มีนาคม 2551): 6.)

กฎหมายรัฐธรรมนูญที่เชื่อมต่อชนเชื้อสายมาเลย์ และในการออกกฎหมายต่างๆ รวมถึงโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจของรัฐบาลมูลค่า 325,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ที่ตั้งเป้าไว้ก่อนหน้านี้

แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งซึ่งเป็นผลดีที่อาจจะเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ดังกล่าวคือ การที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของมาเลเซียมากขึ้น โดยในอดีตเป็นที่ทราบกันดีว่ารัฐบาลกลางสามารถควบคุมองค์กรของรัฐและเอกชนได้ค่อนข้างเบ็ดเสร็จ โดยเฉพาะสื่อมวลชน แต่จากผลการเลือกตั้งครั้งนี้จะทำให้องค์กรต่างๆ โดยเฉพาะสื่อมวลชนอาจมีความกล้ามากขึ้นในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของภาครัฐ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการขยายฐานการเมืองภาคประชาชนให้มีโอกาสตรวจสอบรัฐบาลของกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติของนายอับดุลลฮ์ และที่สำคัญอาจมีการปรับเปลี่ยนนโยบายกฎหมาย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศมาเลเซียเป็นพหุสังคมที่นโยบายกฎหมายได้ก่อปัญหาระหว่างเชื้อชาติขึ้น ด้วยฐานความเชื่อของรัฐบาลที่คิดว่าประเทศนี้เป็นของตน จึงนำไปสู่การสร้างความเป็นเอกสิทธิ์ขึ้นให้แก่ชาวมาเลย์ โดยอาศัยกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้คนมาเลย์มีเอกสิทธิ์ด้านต่างๆ เช่น การทำงานราชการ การศึกษา ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น แต่นโยบายดังกล่าวอาจจะไม่เหมาะสมต่อไปอีกในอนาคต เพราะคนเชื้อสายจีนและอินเดียที่อพยพเข้ามาอยู่ในมาเลเซียตั้งแต่อดีต และคนรุ่นใหม่ที่เกิดในมาเลเซียเริ่มมีสิทธิและเสรีภาพทุกด้านเหมือนคนมาเลย์ดั้งเดิม ดังนั้น ในท้ายที่สุด นโยบายกฎหมายอาจถูกยกเลิกหรือปรับเปลี่ยนให้เกิดความยุติธรรมต่อคนเชื้อสายอื่นๆ มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น จากปัญหาทางการเมืองภายในประเทศที่รัฐบาลต้องเผชิญ จนมีกระแสภายในพรรคอัมโนว่าอาจมีการปรับเปลี่ยนตัวผู้นำพรรค ซึ่งหมายถึงว่าเป็นการเปลี่ยนตัวนายกรัฐมนตรี ทำให้ประเทศเกิดความไม่มั่นคง ด้วยสภาพการเมืองที่ขาดเสถียรภาพ ประกอบกับการที่รัฐบาลรี้อฟื้นข้อกล่าวหาเก่าอย่างการประพฤติทางเพศที่ไม่เหมาะสมของนายอันวาร์ขึ้นมาอีกครั้งหลังจากได้ทราบผลการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนภายในประเทศและคนทั่วโลกออกมากล่าวโต้แย้ง และเรียกร้องให้รัฐบาลมาเลเซียเล่นการเมืองอย่างยุติธรรม ซึ่งครั้งนี้ได้รวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยเช่นกัน เนื่องจากเรื่องของนายอันวาร์เป็นประเด็นที่อ่อนไหวในความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมาโดยตลอด¹⁰² และด้วยสภาพเศรษฐกิจจะหวางประเทศที่ถดถอย ภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้น ยังทำให้เกิดความขัดแย้งเรื่องนโยบายการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ที่ดร. มหาธีร์แนะนำให้นำเงินริงกิตไปผูกตรึงกับค่าเงินดอลลาร์ แต่ทางรัฐบาลเห็นแย้ง จนสร้างความบาดหมางและความแตกแยกภายใน

¹⁰² “มะกันออกโรงปรามมาเลย์ อย่าใช้การเมืองเล่นงานอันวาร์,” คมชัดลึก (2 กรกฎาคม 2551): 13.

พรรคอัมโนมากยิ่งขึ้น ซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องดังกล่าวของดร. มหาธีร์เป็นการแสดงโดยนัยถึงความล้มเหลวของนโยบายบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีอับดุลลฮ์¹⁰³ สิ่งเหล่านี้เป็นความท้าทายที่รัฐบาลมาเลเซียต้องเผชิญต่อไป

จนในที่สุดเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 2008 นายกรัฐมนตรีอับดุลลฮ์ออกมายืนยันพร้อมลาออกจากตำแหน่งทันทีหลังพรรคอัมโนได้ประธานพรรคคนใหม่ในการเลือกตั้งเดือนมีนาคม ค.ศ. 2009 โดยเขาประกาศว่าจะไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกสมัย ซึ่งหากทางพรรคได้ประธานพรรคคนใหม่ เขาก็จะลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในอีกไม่กี่วันให้หลัง และจะส่งมอบตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้กับประธานพรรคคนใหม่ต่อไป ทั้งนี้ คาดว่ารองนายกรัฐมนตรี นาฎิบ ตน ราซัค ซึ่งเป็นคนสนิทของนายกรัฐมนตรีอับดุลลฮ์ และเป็นรองประธานพรรคอัมโนคนปัจจุบันจะได้รับเลือกให้เป็นประธานพรรคต่อไป ซึ่งจะหมายถึงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาเลเซียโดยอัตโนมัติอย่างแน่นอน¹⁰⁴

ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าการเมืองภายในมาเลเซียจะยังมีปัญหาแต่สุดท้ายก็ไม่กระทบต่อความสัมพันธ์ทางการค้ากับสหรัฐอเมริกา โดยล่าสุด มาเลเซียกับสหรัฐอเมริกาได้เจรจาข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) รอบที่ 8 ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี (Washington, DC) ระหว่างวันที่ 14-18 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 ซึ่งมีความคืบหน้ามากขึ้น โดยที่คณะเจรจาของทั้งสองฝ่ายมีความต้องการร่วมกันจะหาข้อยุติในประเด็นที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างอยู่ให้ลุล่วงไป และตามแถลงการณ์จากกระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรมมาเลเซียระบุว่า ทั้งสองฝ่ายคาดหวังจะมีแผนการทำงานร่วมกันเพื่อให้การเจรจาบรรลุเป้าหมายภายในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2008¹⁰⁵ ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกระชับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังเป็นไปด้วยดี และมีแนวโน้มว่าจะยังยืนต่อไปในอนาคต มาเลเซียยังเน้นย้ำที่จุดเดิมในปัจจัยของกาส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศ ส่วนสหรัฐอเมริกาก็พยายามเร่งเจรจาเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการแผ่ขยายการเปิดการค้าเสรี

¹⁰³ “รบ.มาเลเซียปฏิเสธข้อเสนอของ ‘มหาธีร์’ จะไม่นำ ‘ริงกิต’ ผูกตรึงกับดอลลาร์อีก,” ผู้จัดการรายวัน (23 กรกฎาคม 2551): 9.

¹⁰⁴ บัดดาวิ ย้ำจะลาออกทันทีที่พรรคอัมโนได้ประธานคนใหม่ [ออนไลน์], สำนักข่าวไทย, 2551, แหล่งที่มา: <http://doarai.com/world-news/> [30 มกราคม 2552]

¹⁰⁵ FTA สหรัฐ-มาเลเซียรอบ 8 คืบ [ออนไลน์], ประชาชาติธุรกิจ, 2551, แหล่งที่มา: <http://www.food-resources.org/news/view.php?id=2293> [30 มกราคม 2552]

สำหรับความร่วมมือด้านพหุภาคีที่สหรัฐอเมริกามีต่อมาเลเซียในช่วงเวลานี้ยังเน้นที่การรณรงค์การต่อต้านการก่อการร้ายตามเวทีต่างๆ ทั้งเอเปกและอาเซียนก็ยังคงเห็นว่า การก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามที่ต้องจัดการอย่างเร่งด่วน ประกอบกับนโยบายการเปิดการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ที่สหรัฐอเมริกาเน้นที่จะทำการเจรจาแบบทวิภาคีมากกว่าพหุภาคี ถึงแม้ว่าการเจรจาดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาว แต่ด้วยการคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ ที่สหรัฐอเมริกาต้องการแผ่ขยายนโยบายการค้าเสรีเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตน และเพื่อสกัดกั้นการลงทุนจากจีนที่เข้ามาในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น แต่ช่วงหลังด้วยการเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยในประเทศ ราคาน้ำมันดิบที่พุ่งสูงขึ้นและความผันผวนทางเศรษฐกิจ ทำให้ความร่วมมือที่ปรากฏให้เห็นในเวทีที่ประชุมความร่วมมือต่างๆ กลายเป็นการมุ่งเน้นร่วมมือกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจเสียเป็นส่วนใหญ่

ส่วนมาเลเซียถึงแม้จะเผชิญกับวิกฤติดังกล่าวด้วยเช่นกัน แต่ก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศตะวันออกกลางได้โดยผ่านความร่วมมือแบบพหุภาคี โดยเฉพาะการร่วมลงทุนกับประเทศสมาชิกในองค์การการประชุมอิสลาม (OIC) ที่สหรัฐอเมริกาไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องพัวพันในที่ประชุม มาเลเซียก็ยังเน้นย้ำในการไม่เห็นด้วยกับการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาในตะวันออกกลาง พร้อมกับส่งเสริมการลงทุนของประเทศโลกมุสลิม จนทำให้มาเลเซียสามารถก้าวขึ้นมาเป็นตัวขับเคลื่อนทุนอิสลามโลก และไม่แน่ว่าอาจจะมาเป็นตัวทำทลายทางเศรษฐกิจกับสหรัฐอเมริกาในอนาคตก็เป็นได้ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ยังเป็นสิ่งที่น่าสนใจพิจารณาต่อไปว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจะเป็นในทิศทางใดต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงและเห็นได้อย่างชัดเจนคือ ความสัมพันธ์ใดๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสองประเทศนั้น เป็นลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ที่เมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งเกิดเหตุการณ์ใดก็ตาม จะส่งกระทบต่อประเทศนั้นด้วย และที่สำคัญคือปัจจัยภายในประเทศยังมีอำนาจต่อการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายใดๆ ของทั้งสองประเทศด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้น เป็นไปในทิศทางที่ร่วมมือกันมากขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว นั้น มิใช่เพียงจะเกิดขึ้นหลังเหตุการณ์วินาศกรรม แต่เป็นลักษณะที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่นโยบายเสรีนิยมของรัฐบาลมหาธีร์ ที่มูลค่าการค้าและการลงทุนระหว่างกันอยู่ในระดับที่สูง มาเลเซียต้องพึ่งเงินลงทุนจากต่างชาติเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออกของตน และต้องการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ 11

กันยายน ค.ศ. 2001 นั้น จากการศึกษาจะพบว่า เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นตัวเร่งให้ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น ตั้งแต่ในสมัยรัฐบาลมหาธีร์ ที่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นอย่างดี ทั้งการจับกุมผู้ก่อการร้าย และการลงนามปฏิญญาร่วมต่อต้านการก่อการร้าย รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้าย ทั้งนี้ การดำเนินการทางด้านความมั่นคงดังกล่าวเป็นไปด้วยความระมัดระวังที่จะไม่ให้เกิดผลกระทบต่อโลกมุสลิมทั้งในประเทศและต่างประเทศ บนพื้นฐานของอิสลามสายกลาง ด้วยการยืนยันไม่ให้มีการคองกกำลังทางทหารในประเทศตนโดยเด็ดขาด

ที่สำคัญความสัมพันธ์อันดีดังกล่าวยังสืบเนื่องมาจนถึงสมัยรัฐบาลอับดุลลอฮ์ ที่เริ่มต้นบริหารประเทศในปลายปี ค.ศ. 2003 การบริหารงานก็ยังแสดงถึงการพัฒนาที่ต่อเนื่องมาจากรัฐบาลมหาธีร์ ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายทางการเมืองและสังคม ที่ยังสานต่อนโยบาย NEP ที่ยึดโยงกับความเป็นอิสลามสายกลางที่อยู่คู่กับสังคมอารยธรรมและความทันสมัยได้ ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลชุดนี้แสดงให้เห็นเด่นชัดคือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่ร่วมลงทุนกับประชาคมโลกอิสลามมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าเป็นการพลิกวิกฤติในความไม่แน่นอนจากสงครามต่อต้านการก่อการร้ายให้เป็นโอกาส โดยการดึงเม็ดเงินของโลกอิสลามที่กำลังหาที่ทางมาจัดการลงทุนในประเทศ

อีกทั้งยังสานต่อนโยบายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจกับสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการ โดยการตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าจับตามองเป็นอย่างยิ่งที่เกิดขึ้นในรัฐบาลในยุคนี้ คือ การต้องเผชิญการทำทลายจากทั้งวิกฤติเศรษฐกิจในโลกที่เกิดจากประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และส่งผลกระทบต่อถึงเสถียรภาพและความมั่นคงทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ โดยในปี ค.ศ. 2009 เศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะถดถอย และกำลังแสดงให้เห็นถึงตัวเลขการชะลอตัวของเศรษฐกิจ โดยภาคการส่งออกซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจหดตัวลงร้อยละ 28 ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2009 ซึ่งเป็นสถิติหดตัวของภาคการส่งออกสูงสุดในรอบ 28 ปี นอกจากนี้ยังมีการปลดพนักงานแล้วกว่า 26,000 ตำแหน่งนับตั้งแต่ช่วงต้นปีที่ผ่านมา

ทั้งนี้ ปัญหาทางสังคมที่สะสมมายาวนาน อย่างเรื่องความไม่เท่าเทียมกันก็ปรากฏชัดเจนขึ้นมาในยุคนี้ ทั้งความไม่พอใจของชาวจีนและชาวอินเดียที่ไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชาวมาเลเซียที่รัฐบาลให้อภิสิทธิ์มาโดยตลอด และความไม่พอใจของคนรุ่นใหม่ที่ออกมาเรียกร้องให้มีการเมืองที่โปร่งใส และการประท้วงเพื่อสิทธิทางชาติพันธุ์ครั้งใหญ่และรุนแรงก็เกิดขึ้นในปลายปี ค.ศ. 2007

ที่สำคัญยังเป็นโอกาสให้พรรคฝ่ายค้านที่รวมตัวกันระหว่างพรรคยุติธรรมแห่งชาติของนายอันวาร์ และพรรคปาสได้เข้ามาคุกคามต่อความมั่นคงทางการเมืองของพรรคอัมโน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากการเลือกตั้งครั้งล่าสุดที่ผ่านมา ในปี ค.ศ. 2008 ที่พรรครัฐบาลไม่สามารถครองเสียงข้างมากในสภาได้ โดยคะแนนเสียงตกไปอยู่ที่แนวร่วมของพรรคฝ่ายค้าน ทำให้การบริหารประเทศต้องพบกับอุปสรรค เนื่องจากการที่พรรคฝ่ายค้านมีสิทธิในการคัดค้านต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลมากขึ้น ทำให้ในที่สุด นายอับดุลลอฮ์ได้ลาออกจากประธานพรรคอัมโนในที่ประชุมพรรคเดือนมีนาคม ค.ศ. 2009

และมาเลเซียก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำคือ นายกรัฐมนตรีนาจิบ ตุน ราซัค ซึ่งปฏิญาณเข้ารับตำแหน่งในวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 2009 แต่ทว่าอนาคตทางการเมืองของพรรคอัมโนก็ยังไม่ราบรื่น ด้วยยังคงต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นผลจากวิกฤติเศรษฐกิจโลก การสูญเสียคะแนนจากการเลือกตั้งซ่อมรัฐปะละ เกดะห์ และในซาราวัก และการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของรัฐบาลลาออกและเข้าไปร่วมกับพรรคฝ่ายค้านมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังรวมถึงคู่แข่งทางการเมืองที่สำคัญของพรรคอัมโน อย่างนายอันวาร์ที่ออกมากล่าวว่าจะยึดอำนาจจากพรรครัฐบาลผสม และพรรคอัมโนต้องถึงจุดจบทางการเมืองนั้น ยิ่งเป็นปัญหาที่ทำทลายต่ออนาคตของประเทศมาเลเซียต่อไป และอาจจะส่งผลถึงความสัมพันธ์ของสหรัฐอเมริกาและมาเลเซีย ที่ทางสหรัฐอเมริกาเองก็ได้ตัวผู้นำคนใหม่ อย่างประธานาธิบดีบารัค โอบามา ที่ต้องแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของชาติเป็นการเร่งด่วนก่อน จึงเป็นที่น่าจับตามองต่อไปว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจะมีทิศทางไปเช่นไรภายใต้ภาวะที่น่ากดดันเช่นนี้

บทที่ 4

ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจระหว่าง สหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

4.1 ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย

4.1.1 ความร่วมมือระดับทวิภาคี

4.1.1.1 การจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Regional Center for Counter-Terrorism - SEARCCT) และความร่วมมือทางด้านความมั่นคงระหว่างกัน

ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่เห็นได้ชัดและเป็นรูปธรรมมากที่สุด คือ การร่วมมือกันจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Regional Center for Counter-Terrorism - SEARCCT) ซึ่งแนวความคิดนี้ได้ถูกเสนอขึ้นโดยประธานาธิบดีบุชที่ได้ นำมาหารือกับผู้นำชาติอาเซียนในการประชุมเอเปกที่เม็กซิโก ในวันที่ 27 ตุลาคม ค.ศ. 2002 และมาเลเซียได้ตอบตกลงข้อเสนอและรับหน้าที่เป็นคนจัดการในเรื่องนี้ โดยรองนายกรัฐมนตรี อับดุลลอฮ์ อะห์มัด บาดาวี ที่ได้ไปเข้าร่วมประชุมในฐานะผู้นำประเทศ ซึ่งถือเป็นงานแรกๆที่เปิดตัว “ว่าที่ผู้นำคนใหม่” ให้สังคมโลกได้รู้จัก (หลังจากที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ประกาศจะลงจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 2002) และในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน รองนายกรัฐมนตรี อับดุลลอฮ์ได้ชี้แจงว่า ผู้นำชาติอาเซียนคนอื่นๆ ต่างตกลงในข้อเสนอดังกล่าว และชี้แจงเพิ่มเติมว่าการจัดตั้งศูนย์นี้เป็นการเฉพาะเจาะจงมาก กล่าวคือจะไม่เกี่ยวข้องกับทหารต่างชาติ จะไม่มีการซ้อมรบ จะไม่อนุญาตให้หน่วยข่าวต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง และจะเป็นการฝึกอบรมที่เน้นการพัฒนาทักษะในการต่อต้านลัทธิก่อการร้ายอย่างแท้จริง¹

ขณะที่ประเด็นการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวได้เป็นที่ถกเถียงกันภายในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะทางพรรคฝ่ายค้านอย่างพรรคปาสันนั้นมองว่าเป็นความพยายามของสหรัฐอเมริกาที่จะใช้มาเลเซียเป็นฐานฝึกกองกำลังต่อต้านชาวมุสลิม โดยหนังสือพิมพ์ฮารากะห์ เดลี (Harakah

¹ Noor Adzman Bhahrudin, No foreign meddling in anti-terror centre [Online], New Straits Times, 2002,

Daily) ได้รายงานโดยอ้างคำกล่าวของโฆษกพรรคว่า เจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับของสหรัฐอเมริกาอาจมาทำการฝึกทหารที่ศูนย์นี้ และได้ตั้งคำถามว่าทำไมต้องมาตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายที่มาเลเซียแทนที่จะเป็นอินโดนีเซีย นอกจากนี้ ยังได้ตั้งคำถามผ่านไปถึงรัฐบาลว่าควรมีเหตุผลทางการเมืองในการอนุญาตให้จัดตั้งศูนย์ดังกล่าวด้วย ส่วนพรรคกิจประชาธิปไตย (DAP) ได้เรียกร้องให้จัดตั้งศูนย์นี้โดยขอให้มีการรับการอุปถัมภ์จากสหประชาชาติ²

อย่างไรก็ตาม แนวคิดการตั้งศูนย์ก่อการร้ายนี้ได้รับความเห็นพ้องในหมู่ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากในการประชุมอาเซียน เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 2002 ที่กัมพูชา แต่ถึงแม้ว่าจะมีความเห็นพ้องในการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายประจำภูมิภาคขึ้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์³ แต่ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายที่จะจัดตั้งศูนย์ต่อต้านลัทธิก่อการร้ายขึ้นในขณะที่รัฐบาลมาเลเซียต้องไขข้อข้องใจของชาวมุสลิมต่อประเด็นปัญหาที่มาเลเซียได้ยึดถือในเวทีประชาคมโลกมุสลิมด้วยเช่นกัน อาทิเช่น การต่อต้านการทำสงครามในอิรัก อิสรอาเอลกับปาเลสไตน์ และการให้นิยามลัทธิก่อการร้ายของโลกมุสลิม เป็นต้น⁴ แต่ทางมาเลเซียก็ได้ออกมาประกาศว่าจะเปิดศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายนี้ภายในปี ค.ศ. 2003 และได้เปิดเผยว่าจะมีผู้เชี่ยวชาญจากทั่วโลกเป็นผู้วางโครงสร้างของศูนย์นี้ และได้เน้นย้ำว่า “ความร่วมมือและความชำนาญของสหรัฐอเมริกาจะทำให้เราจัดตั้งศูนย์ก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขึ้นมาได้” โดยสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนและการถ่ายทอดด้านประสบการณ์และความชำนาญ ทำให้มาเลเซียได้รับประโยชน์ในการฝึกอบรม และการถ่ายโอนเทคโนโลยีล่าสุด ความรู้ความชำนาญและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกของศูนย์นี้⁵

และในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2003 มาเลเซียได้เปิดศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายขึ้นที่กรุงกัวลัมเปอร์โดยนายชัยยิด ฮามิด อัลบาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซียเป็นผู้เปิดงาน และมีผู้อำนวยการศูนย์คือ นายชัยนัล อะบิดีน มะห์มัด ซาอิน (Zainal Abidin Mahamad Zain) โดยศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายนี้เน้นศึกษาด้านองค์กรก่อการร้าย การให้

² ขปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” *เอเชียรายปี 2003/2546* (สิงหาคม 2546): 123.

³ “เตรียมตั้งศูนย์ต่อต้านก่อการร้ายที่มาเลเซีย,” *กรุงเทพธุรกิจ* (5 พฤศจิกายน 2545).; “มาเลเซียด้านกลุ่มก่อการร้าย,” *โพสต์ทูเดย์* (3 เมษายน 2546): A15.

⁴ What Muslims should resolve first [Online], New Straits Times, 2002, Available from: <http://www.emedai.com.my> [2009, January 5]

⁵ “มาเลเซียสั่งเปิดศูนย์ด้านก่อการร้าย,” *กรุงเทพธุรกิจ* (26 มิถุนายน 2546): 28.

คำแนะนำด้านความปลอดภัยตามแนวชายแดน รวมถึงการรับมือกับสถานการณ์หลังการโจมตีของกลุ่มก่อการร้าย โดยมาเลเซียตัดสินใจออกเงินสร้างศูนย์นี้เอง เพื่อป้องกันกระแสต่อต้านสหรัฐอเมริกาในหมู่ชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลาม⁶ อย่างไรก็ตาม นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้แสดงจุดยืนต่อต้านปฏิบัติการใดๆ ที่จะเป็นการนำกำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกาเข้ามาในประเทศโดยปราศจากการแจ้งให้มาเลเซียทราบ ดังเช่นที่มาเลเซียคัดค้านหลักการบุขที่ใช้กำลังโจมตีก่อน (preemptive strike) ในการทำลายที่ซ่อนของผู้ต้องสงสัยในการก่อการร้าย ในขณะเดียวกันก็ยังต่อต้านการจัดการแบบเอกภาคีของสหรัฐอเมริกาต่ออิรักที่ไม่เคารพกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ เป็นต้น ด้วยการออกมาตอบโต้ดังกล่าว ทำให้สหรัฐอเมริกาถอนความเป็นหุ้นส่วนหลักหลังจากมีการเปิดศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายขึ้นในมาเลเซียแล้ว⁷ แต่ก็ยังได้ให้การสนับสนุนเงินทุนผ่านโครงการต่างๆ ซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนต่อไป

นอกจากนี้ การดำเนินการของศูนย์ดังกล่าวยังเน้นที่การฝึกอบรมเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลภายในประเทศและเจ้าหน้าที่ความมั่นคงต่างประเทศ โดยมาเลเซียได้วางเป้าหมายให้ศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายนี้เป็นศูนย์กลางหลักในภูมิภาคเพื่อทำการฝึกเจ้าหน้าที่หน่วยข่าวกรองในภูมิภาคและประเทศอื่นๆ และสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในการร่วมต่อต้านการก่อการร้าย รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลกับรัฐบาลประเทศอื่นและองค์การระหว่างประเทศต่างๆ⁸ ที่สำคัญ ศูนย์นี้ยังเป็นตัวแสดงถึงทรรศนะของมาเลเซียต่อวิธีการจัดการกับประเด็นก่อการร้ายด้วยความมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด โดยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการให้คำจำกัดความก่อการร้ายให้เป็นที่รับรู้ในระดับระหว่างประเทศ

รวมทั้งศึกษาถึงสาเหตุของก่อการร้าย เพื่อส่งเสริมให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องจัดการกับการก่อการร้ายในวิธีการที่ครอบคลุมมากกว่าวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้กำลังทางทหารเพียงอย่างเดียว และยังเข้าไปเกี่ยวข้องในการพยายามเปลี่ยนทัศนคติและกระบวนทัศน์ของผู้ที่เชื่อว่า

⁶ Malaysia launches counterterrorism center [Online], The Star, 2003, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]

⁷ Pamela Sodhy, "U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects," 25: 377.

⁸ Malaysia launches counterterrorism center [Online], 2003, Available from: <http://thestar.com.my/news/story.asp?file=/2003/7/1/latest/12751Malaysia&sec=latest> [2009, February 19]

สงครามต่อต้านการก่อการร้ายสามารถชนะด้วยวิถีทางการทหารเท่านั้น โดยใช้ประโยชน์จากหลักยุทธการฝึกอบรบ การประชุม สัมมนา และการอภิปรายถึงการแพร่กระจายรากเหง้าของการก่อการร้ายและบรรณคดีต่อต้านการก่อการร้ายด้วยวิธีที่หลากหลาย และจำเป็นต้องเอา “ชนะจิตใจ” (“win the hearts and minds”) ในการต่อสู้ในระยะยาวกับการก่อการร้ายสากล⁹

ศูนย์นี้ยังทำการศึกษาวิจัยในหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ทั้งในบริบทของสาเหตุของการก่อการร้าย ธุรกรรมทางการเงินของผู้ก่อการร้าย ความมั่นคงในน่านน้ำ สภาพภูมิประเทศของการก่อการร้ายในภูมิภาค โลกาภิวัตน์ และผลกระทบที่เกิดจากโลกาภิวัตน์ การก่อการร้ายสากลและกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งรูปแบบการก่อการร้ายจากอาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ แก๊สมันตภาพรังสี และนิวเคลียร์ (Chemical, Biological, Radiological and Nuclear - CBRN) รวมถึงการก่อการร้ายในโลกไซเบอร์ (Cyber Terrorism) ทั้งนี้ จากเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2003 ถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. 2006 ทางศูนย์ได้มีหลักสูตรการฝึกฝนไปแล้ว 35 หลักสูตร ซึ่งมีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 1,258 คน โดยวิธีการอบรมก็มีตั้งแต่การบรรยาย หลักสูตรการฝึกฝนภาคปฏิบัติ การอภิปรายและการรายงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มคุณค่าในประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมแต่ละคน และยังปรับปรุงบริบทของหลักสูตร ด้วยการสร้างความเข้มแข็งในความร่วมมือกับสถาบันที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และมีโครงการที่ช่วยพัฒนาและยกระดับความสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วม เพื่อสานต่อพันธกิจสันติภาพในภูมิภาคและความมีเสถียรภาพระหว่างประเทศ¹⁰ รวมทั้งการจัดหลักสูตรฝึกอบรบของศูนย์ยังได้รับการประสานความร่วมมือจากทางสหรัฐอเมริกาอีกด้วย¹¹

สำหรับความร่วมมือทางด้านความมั่นคงในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียนั้น มิใช่มีเพียงเฉพาะการร่วมกันจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวเท่านั้น แต่ดำเนินการมาตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุการณ์วินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา ดังเช่น ในปี ค.ศ. 1996 เจ้าหน้าที่มาเลเซียได้ช่วยสหรัฐอเมริกาในการจับกุมผู้ก่อการร้ายชาวคูเวต ชื่อ วาลิ ข่าน อามิน

⁹ Southeast Asia Regional Center for Counter-Terrorism, About SEARCCCT [Online], 2008, Available from: http://www.searcct.gov.my/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid=272 [2009, February, 15]

¹⁰ Southeast Asia Regional Center for Counter-Terrorism, About SEARCCCT [Online], 2008.

¹¹ Syed Hamid Albar, Statement presented to the Regional Ministerial Meeting on Counter-Terrorism [Online], Australian Department of Foreign Affairs and Trade, 2004, Available from: http://www.dfat.gov.au/icat/2004_conference/yb_menteri_luar_negeri.html [2009, February 19]

(Wali Khan Amin) ที่มีส่วนพัวพันในการวางระเบิดตึกเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์เมื่อปี ค.ศ. 1993¹² ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 เจ้าหน้าที่มาเลเซียได้ทำตามการร้องขอของ CIA ให้ตรวจสอบถึงการประชุมวางแผนของกลุ่มอัล-กออิดะห์ โดยมีนายริดวน อิสลามมุดดินหรือที่รู้จักกันว่า “ฮัมบาลี” เป็นผู้ประสานงาน ซึ่งเขาถูกต้องสงสัยว่าเป็นผู้นำกลุ่มเจโอที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงของนายอุซามะห์ บินลาเดน และในจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดได้มีผู้ก่อการร้ายที่มีส่วนพัวพันกับการโจมตีเรือ USS Cole ในเยเมน และมี 2 คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจี้เครื่องบินชนตึกเพนตากอนในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001¹³ เป็นต้น และมาเลเซียยังเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์เป็นอย่างมากกับสหรัฐอเมริกา ทั้งชื่อและรูปถ่ายตัวผู้ก่อการร้าย ซึ่งถูกนำมาระบุในรายงานการประชุมร่วมคณะกรรมการธิการของสภาองเกรสเกี่ยวกับเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 (U.S. Joint Congressional Committee Report on the September 11 attacks)¹⁴

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังเหตุการณ์วินาศกรรมสหรัฐอเมริกา หน่วยข่าวกรองของมาเลเซียยังให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับนายฮัมบาลีและผู้ก่อการร้ายคนอื่นๆ ซึ่งตามการรายงานได้เปิดเผยว่าในปี ค.ศ. 1995 นายฮัมบาลีมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนระเบิดสายการบินพาณิชย์ 11 แห่งทั้งในเอเชียและอีกหลายแห่งในภูมิภาค รวมถึงที่ระเบิดในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ที่สำคัญยังทำให้ทั้งสองประเทศได้ทราบว่าผู้ก่อการร้ายมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดตั้งรัฐอิสลามขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่รวมทั้งอินโดนีเซีย มาเลเซีย ทางใต้ของฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน ทางตอนใต้ของไทยและพื้นที่บางส่วนของพม่า¹⁵ และในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2001 ทางสำนักงานสืบสวนกลางของสหรัฐอเมริกาหรือ FBI (Federal Bureau of Investigation) และตำรวจมาเลเซียได้ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการสืบสวนจดหมายที่ปนเปื้อนเชื้อแอนแทรกซ์ และในเดือนต่อมา มาเลเซียได้ขัดขวางแผนการของกลุ่มมุสลิมติดอาวุธในพื้นที่ที่จะโจมตีเรืออเมริกัน ซึ่งเป็นกลุ่มที่เชื่อมโยงกับกลุ่มของนายอุซามะห์ บิน ลาเดน และในเดือนธันวาคมของปีเดียวกัน

¹² Wong Chun Wai, Step up Efforts to Thwart Militant Group [Online], The Star, 2001, Available from: <http://www.thestar.com.my/news/story/asp?file> [2009, January 9]

¹³ Paul Thompson, Alhazmi and Almihdhar: The 9/11 Hijackers Who Should Have Been Caught [Online], 2002, Available from: <http://www.historycommons.org/essay.jsp?article=essaykhalidandnawaf> [2009, February 19]

¹⁴ OIG Report on CIA Accountability With Respect to the 9/11 Attacks [Online], 2007, Available from: http://www.mideastweb.org/cia_911_oig.htm [2009, February 19]

¹⁵ Maria Ressa, Uncovering Southeast Asia's Jihad Network [Online], CNN, 2002, Available from: <http://CNN.com/WORLD> [2009, February 19]

มาเลเซียยังช่วยระบุดำเนินการร้ายและจับกุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนระเบิดสถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานที่สำคัญหลายแห่งในสิงคโปร์¹⁶ ซึ่งการกระชับความสัมพันธ์ด้านความร่วมมือในทางความมั่นคงยังมีมากขึ้นหลังเหตุการณ์ระเบิดที่เกาะบาห์ลี ในปี ค.ศ. 2002 อย่างไรก็ดี ตาม ถึงแม้ว่าจะยังมีความเห็นแย้งกันในประเด็นการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย แต่มาเลเซียก็ยังให้และรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทหารและการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างกัน

มิติใหม่ในความช่วยเหลือทางด้านความมั่นคงและการทหารปรากฏเด่นชัดหลังเหตุการณ์วินาศกรรม เนื่องด้วยความสำคัญของนโยบายความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาคือการต่อต้านการก่อการร้าย ดังคำกล่าวของท่านทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศมาเลเซีย นางแมรี ที. ฮูห์ตาลา หลังจากเพิ่งย้ายมาประจำการในมาเลเซียหลังเกิดเหตุการณ์วินาศกรรม เมื่อถูกผู้สื่อข่าวถามถึงประเด็นด้านการเมือง เศรษฐกิจและด้านสิทธิมนุษยชน นางตอบว่า “ประเด็นทั้งสามนั้นมีส่วนสำคัญมาก ๆ แต่ ณ ตอนนี้ ความสำคัญหลักที่มาเป็นอันดับแรกสุดสำหรับดิฉันและท่านทูตสหรัฐอเมริกาทุกคนทั่วโลกคือ การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย” และนางยังได้เรียกร้องให้มาเลเซียร่วมต่อสู้กับก่อการร้ายเพราะ “เป็นความท้าทายเร่งด่วนและสำคัญที่สุดต่อสันติภาพของโลก”¹⁷ ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงต้องแสวงหาความร่วมมือเพื่อสร้างความมั่นคงในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งมาเลเซียก็ได้ตอบรับและให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการเป็นหุ้นส่วนจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายดังกล่าว ที่สำคัญการพันธมิตรที่ดีครั้งนี้ได้เปลี่ยนโฉมหน้ากิจการทางไกลของมาเลเซีย ทั่วๆ ที่ตั้งแต่ ค.ศ. 1986 เป็นต้นมา นโยบายความมั่นคงของประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ “ไม่มีการคุกคามจากภายนอก” (“no external threat”)¹⁸

ทั้งนี้ ความสำคัญของแผนความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกันนั้นขึ้นอยู่กับ “สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต” (contingency) ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องคำนวณสมรรถนะ

¹⁶ Maria Ressa, *Building Al Qaeda's Asian Terror Network* [Online], CNN, 2002, Available from: <http://CNN.com/WORLD> [2009, February 19]

¹⁷ *U.S. Envoy: Malaysia Not the Problem in War against Terror* [Online], The Star, 2003, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]

¹⁸ J. N. Mak, “Malaysian Defence and Security Cooperation: Coming Out of the Closet,” in *Asia-Pacific Security Cooperation: National Interests and Regional Order*, eds. See Seng Tan and Amitav Acharya (New York: M.E.Sharpe, 2004), pp.127-153.

กองทัพมาเลเซียและรับประกันว่าจะมียุทธศาสตร์ทางทหารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยตามที่มาเลเซียต้องการ เพื่อรับมือกับปัญหาความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต แต่ด้วยการที่มาเลเซียไม่ได้เป็นพันธมิตรทางด้านความมั่นคงอย่างเป็นทางการกับสหรัฐอเมริกา ทำให้ความร่วมมือที่มีต่อกันเป็นไปในรูปแบบของความช่วยเหลือทางด้านการทหารที่สหรัฐอเมริกามีต่อมาเลเซีย ทั้งการให้เงินทุนในการสนับสนุนฝึกอบรมทางทหาร การจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งจะเห็นได้จากโครงการต่างๆ เหล่านี้ เช่น โครงการที่เกี่ยวข้องกับการกักขังระเบิด, การต่อต้านการก่อการร้าย, และการป้องกันการแพร่กระจายการก่อการร้าย (NADR) และโครงการฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนความรู้ทางทหาร (IMET) เป็นต้น

ตารางที่ 2

แสดงตัวเลขงบประมาณการช่วยเหลือในโครงการด้านความมั่นคงที่สหรัฐอเมริกาให้กับมาเลเซีย ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 - 2009

(หน่วย: พันดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปีงบประมาณ/ โครงการ	IMET	NADR	รวม
FY 2001	700	120	820
FY 2002	700	250	950
FY 2003	831	1,267	2,098
FY 2004	939	230	1,169
FY 2005	1,100	2,308	3,408
FY 2006	891	1,526	2,417
FY 2007	871	2,401	3,272
FY 2008 (estimate)	876	1,998	2,874
FY 2009 (request)	750	1,540	2,290

หมายเหตุ: FY (Fiscal Year) = งบประมาณ, estimate = ประมาณการ, request = การร้องขอ
ที่มา: U.S. Department of State; US AID; Congressional Budget Justifications for Foreign Operations¹⁹

¹⁹ Thomas Lum, U.S. Foreign Aid to East and South Asia: Selected Recipients [Online], The Library of Congress, 2007, Available from: https://www.policyarchive.org/bitstream/handle/10207/1391/RL31362_20070103.pdf?

สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับการกักกันระเบิด, การต่อต้านการก่อการร้าย, และการป้องกันการแพร่กระจายการก่อการร้าย (NADR) เป็นโครงการที่ให้การสนับสนุนดำเนินการต่อต้านการก่อการร้ายร่วมกัน รวมทั้งด้านการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายที่จัดตั้งขึ้นในมาเลเซียเมื่อปี ค.ศ. 2003²⁰ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านความมั่นคงทางชายแดน และมาตรการควบคุมความปลอดภัยในการส่งสินค้าออก (Export Control and Related Border Security Assistance) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนดำเนินการที่เป็นไปตามกฎหมายที่ครอบคลุมและมีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อระเบียบข้อบังคับ²¹

ดังเช่น ที่รัฐบาลมาเลเซียให้ความร่วมมือกับหน่วยงานด้านศุลกากรของสหรัฐอเมริกาในมาตรการขอตกลงด้านการรักษาความปลอดภัยสินค้า (Container Security Initiative - CSI) ซึ่งเป็นมาตรการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ก่อการร้ายลักลอบขนอาวุธทำลายล้างสูง (WMD) เข้าไปในสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกาศใช้เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2002 โดยเป็นส่วนหนึ่งในแนวรบระหว่างประเทศของสงครามต่อต้านการก่อการร้ายสากล และเริ่มบังคับใช้ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2003 โดยทางสหรัฐอเมริกาได้ส่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรไปประจำการตามท่าเรือต่างประเทศให้ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ภายในประเทศ เพื่อตรวจสอบตู้สินค้าที่มีความเสี่ยงสูงในกิจกรรมต้องสงสัย

แต่ทางรัฐบาลมาเลเซียก็ยังยืนยันในจุดยืนเดิมที่จะไม่ให้มีการดำเนินการใดๆ ที่อาจจะนำมาซึ่งการแทรกแซงด้วยกองกำลังทางทหารของสหรัฐอเมริกา จึงได้แจ้งกลับไปว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาในท่าเรือของตน ในขณะที่สามารถให้ความร่วมมือด้วยการใช้วิธีการส่งข้อมูลแทนได้ ทั้งนี้ มาเลเซียยังเห็นว่ามาตรการดังกล่าวอาจสร้างความเสียหายต่ออุตสาหกรรมขนส่งสินค้าของมาเลเซีย เช่นเดียวกับความคิดเห็นของสภาขนส่งสินค้าสากล (World Shipping Council) เนื่องจากกฎระเบียบที่นำมาบังคับใช้ใหม่นี้ต้องแจ้งแบบแสดง

---

sequence=2 [2008, December 15]; U.S. Department of State, Congressional Budget Justifications for Foreign Operations [Online], Washington, DC, 2008, Available from: <http://www.state.gov/s/d/rm/rls/cbj/> [2009, February 15]

²⁰ Thomas Lum, U.S. Foreign Aid to East and South Asia: Selected Recipients [Online], The Library of Congress, 2007.

²¹ U.S. Foreign Military Assistance [Online], Federation of American Scientists, 2008, Available from: <http://www.fas.org/asmp/profiles/aid/aidindex.htm> [2008, December 15]

สินค้า (manifest) ฉบับเต็มและต้องมีการกักสินค้าไว้ตรวจสอบก่อน 24 ชั่วโมงจึงจะให้ปล่อยให้บรรทุกลงเรือได้ ซึ่งอาจสร้างความเสียหายต่อการค้าทางทะเลได้²²

อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศก็ยังสานสัมพันธ์ทางด้านความมั่นคงร่วมกันต่อไป ดังจะเห็นได้จากการให้ความร่วมมือของมาเลเซียในการตรวจตราเรื่องการฟอกเงินตั้งแต่เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา ทางมาเลเซียได้ทำตามการร้องขอของสหรัฐอเมริกาในการหยุดให้การบริการธนบัตรระหว่างมาเลเซียกับสหรัฐอเมริกา (K.L.-U.S. money order service) ตั้งแต่วันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 2002²³ ในขณะที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายการธนาคารระหว่างประเทศ (International banking laws) ที่อนุญาตให้รัฐเข้าไปตรวจสอบบัญชีธนาคารต่างประเทศของอาชญากรผู้ต้องสงสัย และทั้งสองประเทศยังทำงานใกล้ชิดร่วมกันในการต่อสู้กับอาชญากรรมข้ามชาติ อาทิเช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและทางคอมพิวเตอร์²⁴

นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกายังกระชับความสัมพันธ์ทางความมั่นคงกับมาเลเซียมากขึ้น จากการประกาศของ FBI ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2003 ว่ามีแผนการที่จะขยายปฏิบัติการต่างประเทศเพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมและการก่อการร้ายสากลด้วยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่การทูตทางกฎหมาย (Legal Attaché - Legat) ไปประจำการอยู่ ณ สถานทูตสหรัฐอเมริกาในประเทศต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการต่อต้านอาชญากรรมและการก่อการร้ายระหว่างประเทศ โดยปฏิบัติการเชื่อมโยงกันกับหน่วยงานความมั่นคงและด้านการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศ ในปัจจุบันมีสำนักงานเจ้าหน้าที่การทูตทางกฎหมายที่ปฏิบัติการอยู่ทั่วโลก ซึ่งเริ่มต้นจากความผิดเกี่ยวกับการเรียกค่าไถ่ ไปสู่ความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด จากความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายไปสู่

²² Irvin Lim Fang Jau, Not Yet All Aboard...But Already All at Sea Over the Container Security Initiative [Online], 2002, Available from: <http://www.homelandsecurity.org/journal/Articles/Jau.html> [2008, December 15]

²³ Zulfikly Mohamad, KL-US Money Order Service to Cease from August 9 [Online], The Star, 2002, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, February 15]

²⁴ M. Veera Pandiyan, Bank Accounts Scrutinized for Terrorist Links, says Syed Hamid [Online], The Star, 2002, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, February 15]

ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และจากความผิดเกี่ยวกับการขโมยเงินไปสู่ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิด²⁵

และความสัมพันธ์ด้านการทหารที่เห็นเป็นรูปธรรมอีกชั้นหนึ่งคือ การร่วมมือผ่านทางโครงการฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนความรู้ทางทหาร (IMET) ซึ่งเป็นโครงการให้การศึกษาด้านการทหารเพื่อสร้างความชำนาญในการบริหารจัดการด้านกองทัพของประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศมาเลเซีย และยังให้การฝึกอบรมทางเทคนิคผ่านทางหลักการและระบบอาวุธของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งสนับสนุนให้มีการสานความสัมพันธ์ทางการทหารด้วยกันกับข้าราชการพลเรือนในเชิงบวกโดยวิธีสร้างความคุ้นเคยระหว่างเจ้าหน้าที่ต่างประเทศด้วย “กระบวนการประชาธิปไตยและคุณค่าของสหรัฐอเมริกา” (U.S. values and democratic processes)²⁶ ดังเช่นการรักษาสันติภาพ ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ การต่อต้านโจรสลัด และต่อต้านการก่อการร้ายในพื้นที่ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นต้น²⁷

ภายใต้โครงการ IMET บุคลากรในกองทัพมาเลเซียได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิคเพื่อให้เกิดความชำนาญด้านการทหารที่สหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมากกว่า 1,500 นายในปี ค.ศ. 2002 รวมทั้งยังได้มีโครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนระหว่างวิทยาลัยเสนาธิการทหารมาเลเซียกับโรงเรียนเสนาธิการทหารบกของสหรัฐอเมริกาที่ฟอร์ท เลเวนเวิร์ธ (Fort Leavenworth) มลรัฐแคนซัส (Kansas) เป็นจำนวน 48 คนโดยใช้งบไปประมาณ 831,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชาของกองทัพมาเลเซียหลายคนยังได้เข้ารับการฝึกอบรมที่ศูนย์ศึกษาด้านความมั่นคงแห่งเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Center for Security Studies - APCSS) ที่โฮโนลูลู (Honolulu) มลรัฐฮาวาย (Hawaii) ด้วยเช่นกัน โดยในเดือนกันยายน ค.ศ. 2001 ได้มีผู้เข้ารับการฝึกที่ศูนย์นี้ประมาณ 37 คน²⁸

²⁵ FBI to have Agent based in KL [Online], The Star, 2003, Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, February 15]

²⁶ Bureau of Political-Military Affairs, Malaysia: Security Assistance [Online], Washington, DC, 2008, Available from: <http://www.state.gov/t/pm/64881.htm> [2009, February 15]

²⁷ Bruce Vaughn, Malaysia : Political Transition and Implications for U.S. policy [Online], The Library of Congress: Congressional Research Service, 2003.

²⁸ Pamela Sodhy, “U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects,” 25: 379.

ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกายังให้ความช่วยเหลือด้านการทหารโดยผ่านรูปแบบการจัดซื้อทางทหาร หรือโครงการขายอาวุธยุทธโปกรณ์ให้กับต่างประเทศ (Foreign Military Sales - FMS) ซึ่งทาง มาเลเซียได้ซื้อยุทธโปกรณ์จากสหรัฐอเมริกา เช่น เครื่องบิน F-18/D และเครื่องบินเจ็ตขับไล่โจมตี F/A-18 E/F Super Hornet ที่มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการได้หลากหลาย ทั้งการรบทาง อากาศและโจมตีภาคพื้นดิน รวมทั้งยังได้ตกลงซื้อยุทธโปกรณ์จากรัสเซีย บราซิล และประเทศใน แถบอเมริกาใต้ แม้ว่ามาเลเซียจะตกลงซื้อยุทธโปกรณ์จากประเทศอื่น แต่ทางสหรัฐอเมริกาก็ไม่เคยปฏิเสธการร้องขอซื้ออาวุธของมาเลเซีย ตราบเท่าที่เป็นเส้นทางเข้าถึงการข่าวกองของ มาเลเซีย²⁹

สำหรับการจัดซื้ออาวุธดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนากองทัพอากาศมาเลเซียให้ ทันสมัยขนานใหญ่หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997 ที่ได้เพิ่มสมรรถนะการต่อสู้ของ กองทัพอากาศมาเลเซีย (Royal Malaysian Air Force - RMAF)³⁰ รวมทั้งเสริมความเข้มแข็งของ กองทัพด้วยการเพิ่มกำลังทหาร 100,000 นาย และเพิ่มงบประมาณกลาโหมเป็นจำนวนเงิน 2.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และอีกหนึ่งเหตุผลที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์พยายามสานสัมพันธ์กับ สหรัฐอเมริกาก็เพื่อต้องการจัดหาอาวุธที่ทันสมัยในการเสริมศักยภาพของกองทัพ รวมทั้งต้องการ ลดช่องว่างด้านเทคโนโลยีกับสิงคโปร์³¹ และยังทำให้มาเลเซียสามารถป้องกันผลประโยชน์ทาง พาณิชยกรรมของเรือเดินสมุทรในช่องแคบมะละกาและในทะเลจีนใต้จากโจรสลัดได้อีกด้วย

และสิ่งที่ย้ำถึงความสัมพันธ์ทวิภาคีด้านความมั่นคงและการทหารที่เปลี่ยนไปอย่างชัดเจน หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 คือ การที่มาเลเซียจัดเตรียมอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ในฐานทัพเรือและฐานทัพอากาศให้กับสหรัฐอเมริกา และอนุญาตให้กองทัพอากาศสหรัฐอเมริกา บินลาดตระเวนเหนือน่านน้ำและใช้ฐานทัพอากาศได้ในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน โดยทาง รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย นายนาญิบ ตัน ราซัค ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ด้านความ

²⁹ J. N. Mak, "Malaysian Defence and Security Cooperation: Coming Out of the Closet," in *Asia-Pacific Security Cooperation: National Interests and Regional Order*, pp.127-153.

³⁰ Jason Gerald, *RMAF to evaluate US, Russian fighters* [Online], New Straits Times, 2002, Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]

³¹ S. Jayasankaran, *Call for Arms* [Online], Far Eastern Economic Review, 2002, Available from: <http://www.singapore-window.org/sw02/020516fe.htm> [2009, January 5]

มันคงที่ใกล้ชิดกันเช่นนี้ว่าเป็น “ความลับที่เก็บซ่อนไว้เป็นอย่างดี” (“well-kept secret”)³² และในระหว่างการไปเยือนที่กรุงวอชิงตัน ดีซี ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2002 เขายังได้กล่าวว่า อนุญาตให้กองทัพสหรัฐอเมริกาบินผ่านน่านฟ้าของมาเลเซียได้เป็นกรณีๆ ไป ในระหว่างสงครามปลดปล่อยอัฟกานิสถาน หรือที่เรียกภายหลังว่าปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ยั่งยืน (Operation Enduring Freedom) และยังสามารถเปิดเผยถึงการจัดเตรียมฐานทัพให้มีการฝึกซ้อมในยุทธวิธีการรบในป่า (military jungle-warfare training) ซึ่งจัดขึ้นปีละ 2-3 ครั้ง ที่นำการฝึกโดยกองกำลังปฏิบัติการพิเศษกองทัพเรือสหรัฐอเมริกาหรือ Navy SEALs (The United States Navy Sea, Air and Land Forces)* นอกจากนี้ ยังอนุญาตให้เรือรบ (naval vessels) เรือโยง (tugboats) และเรือยกพลขึ้นบก (landing ships) ของสหรัฐอเมริกาเข้ามาจอดเทียบท่าและซ่อมบำรุงที่ฐานทัพเรือลูมุต (Lumut) ในรัฐเปเรได้อีกด้วย³³ โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002 เป็นต้นมา ได้มีเรือรบของสหรัฐอเมริกาเข้ามาเทียบท่ามากกว่า 75 ลำ³⁴

ระดับความสัมพันธ์ที่ดีทางการทหารดังกล่าวยังถูกเสริมด้วยการฝึกทางทหารประจำปีภายใต้รหัสการฝึก CARAT (Cooperation Afloat Readiness and Training) ซึ่งเป็นการฝึกความพร้อมรบร่วมกันทางทะเลระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศต่างๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นการฝึกในลักษณะทวิภาคีตามช่วงเวลาที่เหมาะสม และใช้ชื่อการฝึกที่เหมือนกันคือ CARAT ตามด้วยปี ค.ศ. โดยการฝึกผสม CARAT นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ เพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ซึ่ความสามารถและประสิทธิภาพขององค์บุคคล และองค์ยุทธวิธีในการวางแผน และการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างกองทัพเรือมาเลเซียกับกองกำลังฝ่ายสหรัฐอเมริกาในการปฏิบัติการต่างๆ โดยเน้นหนักในการปฏิบัติการทางเรือ อันได้แก่ การปฏิบัติการรบผิวน้ำ การ

³² IAN Storey, *Malaysia and the United States 2004-2005: The Best of Times?* [Online], Asia-Pacific Center for Security Studies, 2005, Available from: <http://www.apcss.org/Publications/SAS/APandtheUS/StoreyMalaysia2.pdf> [2009, February 19]

* ปัจจุบันได้มีศูนย์ฝึกอบรมยุทธวิธีการรบในป่าของกองทัพมาเลเซียอยู่ที่พูลาดา (Pusat Latihan Tempur Tentera Darat (PULADA) ในรัฐยะโฮร์ (Vaughn, B. and M. Martin. *Malaysia : Political, Security, Economic, and Trade Issues Considered* [Online], The Library of Congress, 2007.)

³³ Najib bin Tun Abdul Razak, *U.S.-Malaysia Defense Cooperation: A Solid Success Story* [Online], The Heritage Foundation, 2002, Available from: <http://www.heritage.org/research/asiaandthepacific/hl742.cfm> [2009, February 19]

³⁴ J. N. Mak, “Malaysian Defence and Security Cooperation: Coming Out of the Closet,” in *Asia-Pacific Security Cooperation: National Interests and Regional Order*, pp.127-153.

ปราบ เรือดำน้ำ การป้องกันภัยทางอากาศ การปฏิบัติการโจมตีสะเทือนน้ำสะเทือนบก การปฏิบัติการรบพิเศษในยุทธวิธีการรบในป่า การฝึกยิงอาวุธ และการปฏิบัติด้านกิจการพลเรือน รวมทั้งการต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งมีช่วงเวลาในการฝึก 10 วัน และได้จัดการฝึกในมาเลเซียมาแล้ว 9 ปี โดยในปี ค.ศ. 2002 มีนาวิกโยธินสหรัฐอเมริกาจำนวน 1,400 นายเข้าร่วมฝึกกับทหารบกของมาเลเซีย 1,100 นาย³⁵

ถึงแม้ว่าการขยายความสัมพันธ์ทวิภาคีด้านการทหารระหว่างกันดังกล่าวจะเป็นไปในลักษณะที่นายนาญิบ ตุน ราซัค กล่าวว่าเป็น “เรื่องที่ไม่น่ายกย่อง” (“an unsung story”) และเป็น “ความสัมพันธ์พิเศษ” (“a special relationship”) ดังเช่นที่มีมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970³⁶ อันที่จริงความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐอเมริกาและมาเลเซียนั้นได้รับการพัฒนาและจัดเป็นระบบในช่วงการบริหารของรัฐบาลของมหาธีร์ โดยในปี ค.ศ. 1984 ได้มีความตกลงกลุ่มที่ปรึกษาและการฝึกอบรมทวิภาคี (Bilateral Training and Consultative Group agreement - BITACG) ซึ่งตั้งแต่เหตุการณ์วินาศกรรมเป็นต้นมา ความสัมพันธ์ดังกล่าวยิ่งพัฒนามากขึ้น สำหรับสหรัฐอเมริกานั้น พิจารณาถึงมาเลเซียว่าเป็นตัวเชื่อมโยงที่สำคัญยิ่งในเครือข่ายความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกี่ยวกับปฏิบัติการต่อต้านยาเสพติดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนบทบาทของรัฐบาลมาเลเซียในการช่วยสหรัฐอเมริกาในการต่อสู้กับก่อการร้าย ซึ่งสำหรับรัฐบาลมาเลเซียเอง การประสานความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาได้ช่วยยกระดับสมรรถนะด้านการป้องกัน ความมั่นคงและการดำเนินนโยบาย³⁷

การพัฒนาความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงอื่นๆ ที่นอกเหนือจากด้านการทหาร คือความร่วมมือด้านการต่อต้านและปราบปรามยาเสพติดระดับทวิภาคีในสมัยรัฐบาลมหาธีร์ โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่ได้มีการลงนามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (U.S.-Malaysian Extradition Treaty) ซึ่งทำให้เกิดการทำงานที่ใกล้ชิดร่วมกันระหว่างตำรวจ

³⁵ Pamela Sodhy, “U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects,” 25: 381.

³⁶ Najib bin Tun Abdul Razak, “Centre for Strategic and International Studies,” Lecture to the Heritage Foundation, United States of America, 3 May 2002.

³⁷ Helen E S Nesadurai, *Malaysia and the United States: Rejecting dominance, embracing engagement* [Online], Institution of Defence and Strategic Studies: Singapore, 2004, Available from: <http://www.rsis.edu.sg/publications/WorkingPapers/WP72.pdf> [2009, February 19]

มาเลเซียกับเจ้าหน้าที่อเมริกันในการส่งตัวผู้ต้องสงสัยข้ามแดนไปยังสหรัฐอเมริกา และได้พัฒนาไปถึงการลงนามสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา (Mutual Legal Assistance Treaty - MLAT) ที่สามารถดำเนินการระหว่างผู้ประสานงานกลางฝ่ายรัฐบาลกับผู้ประสานงานกลางหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของประเทศนั้นๆ ได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านช่องทางทางการทูต ทั้งความช่วยเหลือด้านการสืบสวนและการให้ข้อมูลระหว่างกัน ที่สำคัญด้วยการให้ความร่วมมือต่อเนื่องมาเป็นอย่างดีของรัฐบาลมาเลเซียในการปราบปรามยาเสพติด ทำให้ในเอกสารรายงานประจำปีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ในการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ (Annual International Narcotics Control Strategy Report) ของปี ค.ศ. 2002 ได้ยกย่องมาเลเซียว่าเป็นประเทศที่ให้ความร่วมมืออย่าง “ดีเยี่ยม” (“excellent”) ในเรื่องดังกล่าว³⁸

อย่างไรก็ตาม การที่สหรัฐอเมริกาได้ขยายความช่วยเหลือทางด้านกฏหมายอย่างจำกัดต่อมาเลเซีย เนื่องจากมาเลเซียไม่ได้มีความตกลงด้านการทหารอย่างเป็นทางการกับสหรัฐอเมริกา และที่สำคัญด้วยความสัมพันธ์ที่ยังมีประเด็นที่อ่อนไหวระหว่างกัน โดยเฉพาะท่าที่แข็งกร้าวที่ออกมากล่าวต่อต้านตะวันตกของนายกรัฐมนตริมหาธีร์ว่า “ยิวปกครองโลก” ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2003 ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่เขาจะลงจากตำแหน่งผู้นำประเทศ³⁹ ทำให้ประธานาธิบดีบุชได้กล่าวต่อนายกรัฐมนตริมหาธีร์ว่าคำพูดเช่นนั้น “ไม่ถูกต้องและทำให้เกิดความแตกแยก” ไม่กี่วันถัดมาในที่ประชุมเอเปคที่กรุงเทพมหานคร⁴⁰ และผลจากคำกล่าวของนายกรัฐมนตริมหาธีร์คือ สหรัฐอเมริกาได้ตั้งเงื่อนไขก่อนการให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่มาเลเซีย

ดังจะเห็นได้จากในกรณีในที่ประชุมวุฒิสมาชิกของสหรัฐอเมริกาได้ลงมติเป็นเอกฉันท์เห็นด้วยกับการเพิ่มงบประมาณการช่วยเหลือด้านการฝึกทหารให้แก่มาเลเซียเป็นจำนวนเงิน 1.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ซึ่งรวมเข้ากับงบประมาณความช่วยเหลือต่างประเทศ 18,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) แต่จะจ่ายให้ก็ต่อเมื่อมาเลเซียแสดงความสนับสนุนและส่งเสริมเสรีภาพในการนับถือศาสนา รวมทั้งศาสนายิว โดยให้นายโคลิน เพาเวลล์ รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนี้ ซึ่งสำหรับทางฝั่งมาเลเซีย นายชัยยิด ฮามิด อัลบาร รัฐมนตรีกระทรวงการ

³⁸ Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs, *International Narcotics Control Strategy Report 2002* [Online], 2002, Available from: http://www.shaps.hawaii.edu/drugs/incsr2002/incsr_2002_malaysia.html [2009, February 19]

³⁹ “U.S. Slams Mahathir Remark on Jews,” *The Age* (17 October 2003).

⁴⁰ “Bush-Malaysia,” *Voice of America* (20 October 2003).

ต่างประเทศก็ได้ออกมาตอบโต้ว่า การสร้างเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาครั้งนี้เป็นตัวอย่างความพยายามเจ้ากี้เจ้าการจัดระเบียบโลกให้เป็นไปตามที่ตัวเองต้องการ⁴¹

แต่ความสัมพันธ์ที่บาดหมางกันในเรื่องดังกล่าว ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ในสมัยการบริหารประเทศภายใต้ นายกรัฐมนตรีคนใหม่ คือ นายอับดุลลอฮ์ อะห์มัด บาดาวี ซึ่งสำหรับความร่วมมือด้านความมั่นคงนั้น ทั้งสองประเทศยังสานสัมพันธ์และพัฒนาตียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการทหารและด้านมนุษยธรรม โดยเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 จากการที่พลเรือเอกโทมัส บี. ฟาร์โก ได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาระหว่างประเทศที่ทุกคนต้องตระหนักร่วมกัน ทั้งการก่อการร้ายและแพร่กระจายของก่อการร้าย การค้ามนุษย์ ยาเสพติด และปัญหาโจรสลัด และเน้นว่าการดำเนินการใดๆ ต้องเคารพอธิปไตยของประเทศนั้นๆ⁴² สหรัฐอเมริกาจึงได้ส่งเจ้าหน้าที่รักษาการณ์ชายฝั่งไปที่ศูนย์ฝึกอบรมหน่วยลาดตระเวนทางน้ำที่ยะโฮร์ บารู (Johor Bharu) เพื่อฝึกเจ้าหน้าที่มาเลเซียในการฝึกทางทะเล และในปี ค.ศ. 2005 มาเลเซียยังได้ตั้งหน่วยงานรักษากฎหมายทางทะเล (Maritime Enforcement Agency) เพื่อเพิ่มการลาดตระเวนทางทะเล⁴³ การที่สหรัฐอเมริกาและมาเลเซียเน้นถึงการรักษาความปลอดภัยทางทะเลในบริเวณนี้มากเป็นพิเศษ เพราะมีเรือแล่นผ่านช่องแคบมะละกาประมาณ 50,000 ลำต่อปี และถือว่าเป็นช่องแคบที่มีความสำคัญต่อการขนส่งสินค้า ซึ่งคิดเป็นมูลค่าร้อยละ 30 ของการค้าของโลก รวมทั้งเป็นช่องทางการลำเลียงขนส่งน้ำมันประมาณครึ่งหนึ่งของโลก⁴⁴

นอกจากการให้ความร่วมมือในการรักษาความปลอดภัยทางชายฝั่งแล้ว ทั้งสองประเทศยังดำเนินความสัมพันธ์ผ่านการฝึกความพร้อมรบร่วมกันทางทะเล (CARAT) ในทะเลจีนใต้ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2004⁴⁵ และในช่วงกลางปี ค.ศ. 2005 นายโรเบิร์ต เซลลิก รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาและรองนายกรัฐมนตรี นาฎิบบ ตน ราชักยังได้ร่วมเป็นสักขีพยานลงนามข้อตกลงฉบับใหม่ ในการจัดทำความตกลงว่าด้วยการจัดหาและการบริการต่าง

⁴¹ “สหรัฐตั้งเงื่อนไข ‘มาเลย์’ ไม่ด้านอิฐแลกเงินฝึกทหาร 1.2 ล้านดอลลาร์,” มติชน (29 ตุลาคม 2546): 10.

⁴² Thomas Fargo, “Malaysia Media Round Table,” 23 June 2004, cited in Vaughn, B. and M. Martin.

Malaysia : Political, Security, Economic, and Trade Issues Considered [Online], The Library of Congress, 2007.

⁴³ 24 Hour Surveillance for the Malacca straits [Online], Bernama, 2005, Available from:

<http://bernama.com.my> [2009, January 10]

⁴⁴ “Malaysia Accepts U.S. Aid, But Not Patrol, In Straits,” International Herald Tribune (22 June 2004).

⁴⁵ “U.S. Navy Task Force to Head for PR,” Manila Times (14 July 2004).

ฝ่าย (Acquisition and Cross Servicing Agreement - ACSA) ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบความร่วมมือทางการทหารระหว่างกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงระหว่างกันและเพื่อใช้สนับสนุนระหว่างฝึกร่วม การฝึกการวางกำลัง การปฏิบัติการหรือความพยายามร่วมกันอื่น ๆ และในพันธกรณีที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมาย⁴⁶ ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถร้องขอกำลังความช่วยเหลือทางทหารและการเข้ามาใช้สิ่งอำนวยความสะดวกของฐานทัพมาเลเซียได้ตลอดเวลาในอนาคต แต่ต้องเป็นกรณีที่ถูกเงินและวิกฤติเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่เคยมีกรณีนี้เกิดขึ้น

และความสัมพันธ์ทางความมั่นคงยังเป็นไปในทิศทางที่ดีจนถึงปี ค.ศ. 2007 ที่สหรัฐอเมริกาวางแผนที่จะทำงานร่วมกับมาเลเซียมากขึ้น โดยเฉพาะการ “ยกระดับความร่วมมือระหว่างกันในการรักษาความมั่นคงทางทะเลผ่านการประชุมระดับทวิภาคีและพหุภาคี”⁴⁷ รวมทั้งกระชับความร่วมมือทางการทหารมากขึ้น ทั้งการแลกเปลี่ยนการฝึกร่วม การจัดซื้อยุทธโศปกรณ์ การแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญและการฝึกร่วมกัน ทั้งนี้ ยังมีความร่วมมือที่นอกเหนือจากการทหาร อย่างเช่น ในเดือนสิงหาคมปี ค.ศ. 2006 สหรัฐอเมริกาได้ทำข้อตกลงอย่างเป็นทางการให้การสนับสนุนโครงการอนุรักษ์ “หัวใจของบอร์เนียว” (Heart of Borneo) เป็นจำนวนเงิน 100,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ซึ่งเป็นโครงการที่มีเป้าหมายในการปกป้องผืนป่าขนาดใหญ่ที่ติดกับพรมแดนหลายประเทศให้ยั่งยืนต่อไป และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพผืนป่าในตอนกลางของซาบาร์ โดยโครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่ 240,000 ตร.กม. ของป่าเขตร้อนชื้นที่คาบเกี่ยวพรมแดน 3 ประเทศคือ บรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย โดยรัฐมนตรีจาก 3 ประเทศได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยการอนุรักษ์และจัดการป่า “หัวใจของบอร์เนียว” อย่างยั่งยืน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ปี ค.ศ. 2007 ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย⁴⁸ และการให้งบประมาณสนับสนุนในความช่วยเหลือด้านความมั่นคงในปี ค.ศ. 2007 นั้น ยังได้เน้นหนักไปที่การ “แสดงถึงแนวความคิดอุดมคติของสหรัฐอเมริกา

⁴⁶ Malaysia's Efforts Against Terror [Online], Bernama, 2005, Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

⁴⁷ U.S. Department of State, FY 2006 Congressional Budget Justifications for Foreign Operations [Online], Washington, DC, 2006, Available from: <http://www.state.gov/s/d/rm/rls/cbj/> [2009, February 15]

⁴⁸ Tom Lalley, United States Supports “Heart of Borneo” Conservation Plan [Online], World Wildlife Fund, 2006, Available from: <http://www.worldwildlife.org/who/media/press/2006/WWFPresitem873.html> [2009, January 10]

ที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของมนุษย์” และปฏิบัติการที่เกี่ยวกับ “การทหารของมาเลเซียจะไม่เกี่ยวข้องในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบ”⁴⁹

เช่นเดียวกับในปี ค.ศ. 2008 ความสัมพันธ์ทางด้านความมั่นคงก็ยังเน้นที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือในการยกระดับขีดความสามารถในการต่อสู้กับการก่อการร้าย ยุคการแพร่กระจายของอาวุธทำลายล้างสูง (WMD) และส่งเสริมการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อรับประกันความมั่นคงบริเวณทางทะเลที่เกิดข้อพิพาท อย่างช่องแคบมะละกา ทะเลซูลู (Sulu seas) และเกาะสุลาเวสี (Sulawesi Island) พร้อมทั้งยังสานต่อโครงการความมั่นคงเดิมที่ตกลงร่วมกัน และสำหรับปฏิบัติการด้านความมั่นคงและการรักษาสันติภาพนั้น การต่อต้านการก่อการร้ายยังเป็นยุทธศาสตร์หลักที่สหรัฐอเมริกาผลักดัน ซึ่งการให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกัน สืบสวน และตอบโต้ต่อกิจกรรมก่อการร้าย

กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกายังคงจัดหาความช่วยเหลือในการประสานความร่วมมือกับศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายในมาเลเซีย และยังให้การฝึกอบรมรวมทั้งเครื่องมือเพื่อให้เจ้าหน้าที่มาเลเซียสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการป้องกันความปลอดภัยในพื้นที่ที่เกิดข้อพิพาท สำหรับเป้าหมายของโครงการยุคการแพร่กระจายก่อการร้ายนั้น จะช่วยให้มาเลเซียได้พัฒนา บังคับใช้และดำเนินการในกฎหมายควบคุมความปลอดภัยด้านการส่งออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนยกระดับกระบวนการออกใบอนุญาตการส่งออกสินค้าและพัฒนาขีดความสามารถในการบังคับใช้ระเบียบข้อบังคับในการต่อต้านการลักลอบขนของผิดกฎหมาย โดยงบประมาณที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือนั้นแสดงให้เห็นในตารางที่ 3

⁴⁹ U.S. Department of State, FY 2007 Congressional Budget Justifications for Foreign Operations [Online],

ตารางที่ 3

แสดงตัวเลขงบประมาณการช่วยเหลือในด้านความมั่นคงและรักษาสันติภาพ
ที่สหรัฐอเมริกาให้กับมาเลเซียตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 - 2009

(หน่วย: พันดอลลาร์สหรัฐฯ)

โครงการ	FY 2007	FY 2008 (estimate)	FY 2009 (request)
ต่อต้านการก่อการร้าย	2,001	1,508	1,310
ต่อต้านการแพร่กระจายอาวุธทำลายล้างสูง (WMD)	400	490	490
ปฏิบัติการสร้างเสถียรภาพและการปฏิรูปหน่วยงาน ด้านความมั่นคง	871	876	890
รวม	3,272	2,874	2,690

หมายเหตุ: FY (Fiscal Year) = งบประมาณ, estimate = ประมาณการ, request = การร้องขอ

ที่มา: U.S. Department of State, FY 2009 Congressional Budget Justifications for Foreign Operations⁵⁰

ดังนั้น ตั้งแต่เหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกากับมาเลเซียได้ปรับความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงและประสานความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นมิติใหม่ในความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงของทั้งสองประเทศ การที่สหรัฐอเมริกาผลักดันการต่อต้านการก่อการร้ายก็เป็นผลมาจากภัยคุกคามใหม่ที่ตนต้องเผชิญ ที่สำคัญการทำสงครามครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศที่ต้องรักษาความเป็นมหาอำนาจในโลกและป้องกันการท้าทายจากประเทศอื่น การให้ความช่วยเหลือทางการทหารยังทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถเข้าถึงทรัพยากรของประเทศนั้นๆ ทั้งทางด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยเอื้อให้สหรัฐอเมริกากองความเป็นมหาอำนาจต่อไป

สำหรับมาเลเซีย การที่เปิดรับและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีภายใต้ภาวะความขัดแย้งในสงครามต่อต้านการก่อการร้าย เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าถึงแม้ความตกลงใดๆ อาจจะก่อให้เกิดการแทรกแซงในประเทศตนขึ้นได้ในอนาคต แต่มาเลเซียก็ยังสานความสัมพันธ์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศตนเป็นสำคัญเช่นกัน ทั้งความปลอดภัยในช่องแคบมะละกาเพื่อส่งเสริมการค้า และเป็นหลักประกันในการดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของกองทัพและพลัง

⁵⁰ U.S. Department of State, FY 2009 Congressional Budget Justifications for Foreign Operations [Online],

ผลักดันสำคัญที่ทำให้มาเลเซียเปลี่ยนแปลงท่าทีคือ ต้องรักษาความมีเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ ที่แตกแยกทั้งทางชาติพันธุ์และความคิดทางศาสนา อย่างไรก็ตามด้วยการส่งเสริมแนวความคิดอิสลามสายกลางของรัฐบาลทำให้มาเลเซียยืนยันที่จะไม่ให้มีกองกำลังทหารของสหรัฐอเมริกาในประเทศ แต่การดำเนินความสัมพันธ์ทวิภาคีในความร่วมมือทางการทหารก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง และเป็นไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ โดยยังได้รับความช่วยเหลือด้านเงินสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการตอบโต้ภัยคุกคามด้านความมั่นคง และการจัดซื้ออาวุธเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกองทัพ และยังสืบต่อมาจนกระทั่งการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองของมาเลเซียในปัจจุบัน

4.1.2 ความร่วมมือระดับพหุภาคี

4.1.2.1 ความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายกับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations - ASEAN)

สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญและจับตามองเป็นพิเศษเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังเหตุการณ์การก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา ซึ่งถ้ามองโดยทั่วไปจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคนี้ก็จะเห็นได้ว่ามีความสำคัญที่พิเศษหรือแตกต่างไปจากภูมิภาคอื่น ดังที่ปรากฏในสาระของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาว่า “ผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงในภูมิภาค สร้างเสริมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน กระตุ้นให้เศรษฐกิจเฟื่องฟู สานต่อความร่วมมือในการต่อสู้กับอาชญากรรมข้ามชาติ และป้องกันการเผยแพร่อาวุธที่มีอานุภาพสูง”⁵¹ แต่เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับภูมิภาคนี้มากขึ้นกว่าในอดีต

และเหตุผลที่ทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับความสนใจ ตลอดจนมีนัยยะสำคัญมากขึ้นในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน⁵² คือ ประการแรก

⁵¹ ชัคไซค จุลศิริวงศ์, การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 2551, หน้า 48-49.

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 49-51.

หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 การก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามอันดับแรกของสหรัฐอเมริกา จุดเปลี่ยนที่สำคัญของแนวนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาหลังยุคสงครามเย็น คือ เหตุการณ์การถล่มตึกเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ และตึกเพนตากอน เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 การก่อวินาศกรรมโดยผู้ก่อการร้ายดังกล่าวส่งผลให้สหรัฐอเมริกาหันมาดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายอย่างจริงจัง โดยพุ่งเป้าไปที่ขบวนการอัล-กออิดะห์ที่มีนายอุซามะฮ์ บิน ลาดินเป็นแกนนำกลุ่ม รวมทั้งกลุ่มเครือข่ายมุสลิมและรัฐที่ให้การสนับสนุนด้วย นโยบายดังกล่าวนี้ทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกจับตามองจากสหรัฐอเมริกาอย่างใกล้ชิดไม่น้อยไปกว่าภูมิภาคตะวันออกกลาง ถึงขั้นที่มีการวิเคราะห์ว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นสนามรบที่สองต่อจากอัฟกานิสถาน⁵³ ทั้งนี้เนื่องจากทางสหรัฐอเมริกามีข้อมูลที่รายงานถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอัล-กออิดะห์กับเครือข่ายองค์กรก่อการร้ายในภูมิภาคนี้ ดังเช่น กลุ่มเจไอ กลุ่มอนุ ชัยยาฟ กลุ่มแนวร่วมเพื่อการปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Organization - MILF) และกลุ่มมูจาฮิดีนมาเลเซีย (KMM) เป็นต้น ซึ่งมีฐานปฏิบัติการอยู่ในมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ โดยมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการเปลี่ยนประเทศเหล่านั้นเป็นรัฐอิสลาม

ประการที่สอง คือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความล่อแหลมต่อการเกิดการก่อการร้าย เนื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น เป็นภูมิภาคที่มีมุสลิมอาศัยอยู่มากที่สุดในโลก คือประมาณ 240 ล้านคน (ในปี ค.ศ. 2007) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก คิดเป็นอัตราร้อยละ 88 ของประชากรทั้งหมดหรือประมาณ 200 ล้านคน ส่วนมาเลเซียมีประชากรมุสลิมคิดเป็นอัตราร้อยละ 60 หรือประมาณ 14 ล้านคน สำหรับบรูไน ซึ่งมีประชากรมุสลิมเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ คิดเป็นอัตราร้อยละ 64 หรือประมาณ 240,000 คน นอกจากนี้ในฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทยยังมีคนมุสลิมเป็นชนส่วนน้อยที่เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศ โดยในฟิลิปปินส์มีประชากรมุสลิมคิดเป็นอัตราร้อยละ 5 หรือประมาณ 460,000 คน ในสิงคโปร์มีประชากรมุสลิมคิดเป็นอัตราร้อยละ 15 หรือประมาณ 700,000 คน และในไทยมีประชากรมุสลิมคิดเป็นอัตราร้อยละ 5 หรือประมาณ 3 ล้านคน⁵⁴

ในความเป็นจริง มุสลิมส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้รักสงบ เดินสายกลางและมีความอดทนอดกลั้นต่อศาสนาอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีกลุ่มมุสลิมที่เป็นขบวนการแบ่งแยกดินแดนเรียกกร้อง

⁵³ John Gershman, "Is Southeast Asia the second front?," *Foreign Affairs* 81,4 (July/August 2002): 63.

⁵⁴ [Islam by country](http://en.wikipedia.org/wiki/Islam_by_country) [online], Wikipedia, 2009, Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Islam_by_country

เอกราชบางส่วนที่เป็นหัวรุนแรง โดยบางกลุ่มใช้วิธีการที่เป็นการก่อการร้าย เช่น การลักพาตัวเรียกค่าไถ่ และการวางระเบิด เป็นต้น ซึ่งแหล่งข่าวที่ไม่ใช่มาจากโลกอิสลามมักเชื่อว่ากลุ่มหัวรุนแรงเหล่านี้มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับขบวนการอัล-กออิดะห์ โดยเชื่อว่ามีเครือข่ายแพร่กระจายไปกว่า 20 ประเทศในภูมิภาคยุโรป แอฟริกาและเอเชีย⁵⁵ โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ระเบิดที่เกาะบาห์ลี เมื่อปี ค.ศ. 2002 และการระเบิดโรงแรม เจ ดับบลิว แมริออท และสถานทูตออสเตรเลียในอินโดนีเซีย ปี ค.ศ. 2004 ดังนั้น การที่ภูมิภาคนี้มีชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่และมีกลุ่มก่อการร้ายที่อาจเชื่อมโยงกับกลุ่มอัล-กออิดะห์ จึงทำให้สหรัฐอเมริกาเกิดความระแวงสงสัยว่าอาจเป็นแหล่งบ่มเพาะผู้ก่อการร้ายที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของโลกได้⁵⁶

ประการที่สาม ในหลายประเทศของภูมิภาคนี้ยังประสบกับปัญหาการเรียกร้องการปกครองตนเองและแบ่งแยกดินแดนของมุสลิมกลุ่มต่างๆ ซึ่งหลายกลุ่มได้ทำการต่อสู้กับรัฐบาลของประเทศตน เช่น กลุ่มแนวร่วมเพื่อการปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro National Liberation Front -MNLF) ทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ ที่เป็นกลุ่มขบวนการเรียกร้องการปกครองตนเองในอาเจห์และอีเรียนายา ในอินโดนีเซีย และกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งการดำรงอยู่ของปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดความกังวลว่าอาจจะเป็นโอกาสให้กลุ่มก่อการร้ายจากภายนอกภูมิภาคเข้ามาให้การสนับสนุนและเชื่อมโยงเครือข่าย นอกจากนี้ความอ่อนแอในการบริหารประเทศของรัฐบาลในภูมิภาคนี้ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการก่อการร้ายได้เช่นกัน กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจน การพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกัน ตลอดจนทั้งการทุจริตและคอร์รัปชันในการจัดการทรัพยากร ทำให้ประชาชนมีฐานะยากจน การศึกษาต่ำ ตกงาน และกลายเป็นคนชายขอบของประเทศ ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่พอใจและเอื้อต่อการถูกชักจูงให้เข้าร่วมขบวนการต่อต้านรัฐได้ง่ายขึ้น⁵⁷ ดังเช่น ฟิลิปปินส์ นอกจากนี้การ

⁵⁵ Terrorism & Insurgency [online], Jane's Intelligence Review, 2007, Available from:

<http://jir.janes.com/public/jir/terrorism.shtml> [2009, February 28]

⁵⁶ Kumar Ramakrishna, "The US foreign policy of praetorian unilateralism and the implications for Southeast Asia," in September 11 & Political Freedom Asian Perspective, (eds.) Uwe Johanren, Alan Smith and James Gomez (Singapore: Friedrich Naumann Foundation, 2003), p.131.

⁵⁷ John Gershman, "Is Southeast Asia the Second Front?," Foreign Affairs 81: 69.

คอร์ปชั่นของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างกว้างขวาง ยังทำให้ยากต่อการที่กลุ่มก่อการร้ายหรือกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติจะใช้เงินติดสินบนเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นด้วย⁵⁸

ประการที่สี่ คนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับตะวันออกกลางโดยผ่านการทำการค้าและการลงทุนร่วมกัน การเข้ามาสนับสนุนทางการเงินขององค์กรมุสลิมนานาชาติแก่คนในท้องถิ่น และการที่มีคนมุสลิมในภูมิภาคนี้จำนวนมากเดินทางไปศึกษาต่างประเทศแถบตะวันออกกลาง ทำให้เกิดความเสี่ยงในการเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการถ่ายทอดความคิด และอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มมุสลิมที่มีแนวความคิดสุดโต่งหรือหัวรุนแรง ซึ่งเป็นที่มาของการก่อการร้ายได้ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อโลกมุสลิมในประเทศตะวันออกกลางจากสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในอัฟกานิสถาน และปัญหาที่มีมายาวนานอย่างการรุกรานของอิสราเอลต่อปาเลสไตน์ ยังเป็นชนวนสำคัญที่ปลุกความรู้สึกต่อต้านตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา⁵⁹

ประการที่ห้า ผลประโยชน์ของประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรที่มีอยู่มากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องเข้ามาปกป้องและแสวงหาความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคนี้ เช่น ในสิงคโปร์ มีชาวอเมริกันอาศัยอยู่ประมาณ 17,000 คนและมีบริษัทต่างชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นของชาวอเมริกันอยู่ประมาณ 6,000 บริษัท⁶⁰ รวมทั้งสถานทูตและแหล่งการลงทุนของประเทศตะวันตกที่เป็นพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในประเทศต่างๆ ด้วย ปัจจัยดังกล่าวถือเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องหันมาสนใจภูมิภาคนี้ เนื่องจากไม่ไว้วางใจถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประเทศ

⁵⁸ Leslie Evans, *ASEAN and Terrorism in Southeast Asia* [online], The University of California, 2004,

Available from: <http://www.international.ucla.edu/cseas/article.asp?parentid=11356> [2008, December 15]

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ “สถานการณ์ก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้,” *เส้นทาง* (24 พฤษภาคม 2546): 6.

* ภายหลังจากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรม สถานทูตสหรัฐอเมริกาได้ถูกชว้างระเบิด รวมถึงสถานที่สำคัญที่เป็นแหล่งลงทุนของประเทศตะวันตก เช่น เหตุการณ์มีคนร้ายชว้างได้วางระเบิดที่ตึกปิโตรนาส ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ (Bomb hoaxes at Petronas Twin towers and IBM towers [Online], Bernama, 2001.)

คนที่มืออยู่ในภูมิภาค ซึ่งอาจตกเป็นเป้าหมายในการถูกโจมตีได้ทุกเมื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ได้ทราบถึงแผนการโจมตี ซึ่งอ้างว่าได้รับการเปิดเผยจากผู้ที่ถูกจับกุมในอัฟกานิสถาน⁶¹

ประการที่หก ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังมีภูมิศาสตร์ที่เข้า-ออกได้ง่าย ในขณะที่วงล้อมสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงภายในภูมิภาคยังไม่มีควมรัดกุม กล่าวคือ สภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นเกาะใหญ่น้อยมากมาย โดยเฉพาะในบริเวณที่มีคนมุสลิมอาศัยอยู่ คือในอินโดนีเซียและทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ ทำให้รัฐบาลควบคุมดูแลสอดส่องได้ยาก ซึ่งอาจเป็นโอกาสให้ผู้ก่อการร้ายสากลจากภายนอกแทรกซึมเข้ามาในภูมิภาคได้ ประกอบกับปัญหาโจรสลัดในบริเวณช่องแคบมะละกาที่กระทบต่อการเดินเรือและผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาด้วย ทั้งนี้ยังรวมไปถึงความหละหลวมในมาตรการควบคุมการเข้าออกของชาวต่างชาติในบางประเทศ เช่นในฟิลิปปินส์ คนต่างชาติสามารถเปลี่ยนสัญชาติได้เพียงแค่แต่งงานกับคนฟิลิปปินส์ และในมาเลเซียเพิ่งได้กำหนดให้คนที่เดินทางมาจากประเทศมุสลิมต้องใช้วีซ่าเมื่อไม่นานมานี้ เป็นต้น⁶²

ดังนั้น ด้วยลักษณะเฉพาะของมหาอำนาจหนึ่งเดียวในโลกอย่างสหรัฐอเมริกา ที่ต้องการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจโลกแบบเสรีทุนนิยมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยมีตนเองเป็นผู้นำสูงสุด และมีความมุ่งหวังที่จะเปิดตลาดการค้าเสรีในระดับโลก อันจะเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสัญชาติอเมริกันในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากร ตลาด และการลงทุน รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งความเป็นอภิมหาอำนาจทางทหารเหนือเขตอิทธิพลทุกแห่งบนโลก เพื่อสร้างหลักประกันว่าจะไม่มีมหาอำนาจอื่นใดกลายมาเป็นภัยคุกคามตนได้อีกในอนาคต ตลอดจนความพยายามรักษาสถานะความเป็นมหาอำนาจสูงสุดของตนเอาไว้ จากการพยายามครอบครองความเป็นเจ้านั้น ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องเข้ามามีบทบาทในทุกขอบเขตของโลก โดยใช้ศักยภาพกำลังทางทหารที่ไม่มีใครทัดเทียมได้มาสร้างเกราะป้องกันมิให้ประเทศอื่นใดขึ้นมาท้าทายตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีน ซึ่งสหรัฐอเมริกาพิจารณาแล้วว่ากำลังก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มาท้าทายและคุกคามต่อผลประโยชน์ของตนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนี้ เพื่อที่จะสกัดกั้นอิทธิพลของประเทศจีน และรักษาผลประโยชน์ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของตน

⁶¹ Bruce Vaughn, Emma Chanlett-Avery, Richard Cronin, Mark Manyin and Larry Niksch, *Terrorism in Southeast Asia* [online], The Library of Congress, 2005, Available from: <http://fas.org/sgp/crs/terror/RL31672.pdf> [2008, December 15]

⁶² Leslie Evans, *ASEAN and Terrorism in Southeast Asia* [online], The University of California, 2004.

เนื่องจากในปัจจุบัน การรุกคืบของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในทางโครงสร้างทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคง ดังจะเห็นได้จากการที่จีนเริ่มเข้ามาร่วมประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกลุ่มอาเซียน ครั้งที่ 24 (24th ASEAN Ministerial Meeting - AMM) ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ในฐานะแขกของรัฐบาลมาเลเซีย เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 โดยจีนได้แสดงความสนใจที่จะส่งเสริมความร่วมมือกับอาเซียนในด้านการพัฒนา โดยเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งอาเซียนก็ตอบรับเป็นอย่างดี ต่อมาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1994 อาเซียนและจีนได้เห็นพ้องที่จะขยายความร่วมมือในการหารือประเด็นการเมืองและความมั่นคงระหว่างกัน และต่อมาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1996 จีนก็ได้รับสถานะประเทศคู่เจรจากับอาเซียน พร้อมกับอินเดียและรัสเซีย เมื่อครั้งการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ 29 ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย และในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 2003 ณ เกาะบาหลี จีนก็ได้ภาคยานุวัติสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia - TAC)

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2003 จีนได้เริ่มเสนอแนวคิดในการยกระดับความสัมพันธ์กับอาเซียนในรูปแบบหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (strategic partnership) ทำให้ในเวลาต่อมา เมื่อการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสจีน-อาเซียน ครั้งที่ 9 ในปี ค.ศ. 2003 จึงได้ข้อสรุปร่วมกันในการจัดทำปฏิญญาว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง (Joint Declaration on Strategic Partnership for Peace and Prosperity) ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง และได้มีการลงนามในปฏิญญาดังกล่าว ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 2003 ณ เกาะบาหลี รวมถึงการที่จีนยังได้เป็นผู้ริเริ่มในการหารือเกี่ยวกับข้อคิดเห็น ในประเด็นที่กระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาค ในเวทีของ ARF และในปี ค.ศ. 2006 จีนกับบรูไน ได้เป็นเจ้าภาพร่วมในการจัดการประชุม Inter-sessional meeting on Counter-Terrorism and Transnational Crime อีกด้วย

นอกจากนี้ยังไม่นับรวมการที่จีนได้ขยายความร่วมมือกับอาเซียนทางเศรษฐกิจ โดยในปี ค.ศ. 2002 จีนได้ลงนามในความตกลงความร่วมมือกับอาเซียนในการจัดตั้ง “เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Area - ACFTA)” อย่างเป็นทางการในการประชุมสุดยอดอาเซียน ที่กรุงพนมเปญ ส่วนในด้านสังคม ในปี ค.ศ. 2003 ผู้นำจีนได้เข้าร่วมประชุม จีน-อาเซียน ในประเด็นปัญหาโรคซาร์ส ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ โดยจีนประกาศจะให้เงินช่วยเหลือแก่

อาเซียนเป็นจำนวน 1.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อแก้ปัญหาโรคซาร์ส นอกจากนี้ ในระดับทวิภาคี จีนยังสานสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับหลายประเทศ เช่น พม่า จีนได้ให้ความช่วยเหลือต่อพม่าในด้านต่างๆ โดยเฉพาะทางการแพทย์ และการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานต่างๆ ส่วนลาว จีนก็ให้การสนับสนุนในทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร โดยเฉพาะให้ความช่วยเหลือต่อลาวอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 ขณะเดียวกัน จีนก็ให้ความช่วยเหลือทางทหารต่อกัมพูชา ทั้งด้านเม็ดเงิน การฝึกอบรมและการศึกษา เป็นต้น พฤติกรรมการส่งออกของจีนต่างๆ เหล่านี้ จึงเท่ากับเป็นการแผ่ขยายรุ่มเงาอย่างเป็นทางการเข้าไปในอาเซียน ทั้งระดับในองค์กร และประเทศสมาชิกที่เล็กทีละน้อย โดยที่อาเซียนเองก็ยินดีเปิดรับในบทบาทดังกล่าวของจีน⁶³

ส่วนความร่วมมือด้านความมั่นคงเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคกับสหรัฐอเมริกา นั้น มาเลเซียเป็นประเทศผู้นำอาเซียนที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและโน้มนำให้ประเทศสมาชิกอื่นปฏิบัติตาม ในแง่นี้มาเลเซียได้แสดงให้เห็นว่า ในสภาวะที่เกิดความแตกแยกทางอารยธรรมที่เกิดจากสงครามต่อต้านการก่อการร้าย การพยายามสร้างความเข้าใจถึงสาเหตุหลักและร่วมมือกันแก้ปัญหาจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ดังนั้นการตกลงจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายที่มีมาเลเซียเป็นผู้ดำเนินการ โดยได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา นั้นจึงเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้ ด้วยความตั้งใจของมาเลเซียที่จะให้ศูนย์ดังกล่าวเป็นที่ให้การฝึกอบรม และให้ความรู้ด้านต่อต้านการก่อการร้ายแก่เจ้าหน้าที่รัฐของประเทศและใช้เป็นที่ยึดโยงเข้าถึงข้อมูลข่าวกรองด้านต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่มาเลเซียเน้นย้ำมาเสมอว่า ในการแสวงหาความร่วมมือภายในภูมิภาคจะต้องรักษาผลประโยชน์ของประชาคมในภูมิภาคเป็นสำคัญ⁶⁴

แต่อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ก็ยังมีเหตุผลอื่นที่ทำให้มาเลเซียต้องปรับท่าทีโอนอ่อนผ่อนตามกับสหรัฐอเมริกา เนื่องจากต้องรักษาเสถียรภาพทางการเมืองของตน ด้วยความเป็นอิสลามสายกลาง เพื่อความสมดุลทางสังคมและให้เอื้อต่อความเป็นชาตินิยมมาเลย์ และที่สำคัญคือผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ ทั้งภายในประเทศที่ต้องพึ่งพาการส่งออกไปสหรัฐอเมริกา และภายในภูมิภาคที่การค้าภายในกลุ่มกำลังเป็นที่น่าจับตามอง ดังนั้น

⁶³ ดลยา เทียนทอง, “สหรัฐฯ - อาเซียน: นัยความร่วมมือในประเด็นการก่อการร้าย,” *เอเชียปริทัศน์* 26: 101-103.

⁶⁴ Southeast Asia Regional Center for Counter-Terrorism, *About SEARCCT* [Online], 2008.

ด้วยเหตุผลข้างต้น การลงนามปฏิญญาร่วมอาเซียนกับสหรัฐอเมริกาเพื่อความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2002 จึงเริ่มต้นขึ้น⁶⁵

บทบาทความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายของอาเซียนนั้น เริ่มมาตั้งแต่การลงนามร่วมกันในการประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 7 ณ ประเทศบรูไน เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน ค.ศ. 2001 ซึ่งเป็นผลการประชุมที่เด่นชัดที่สุดเรื่องหนึ่ง เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่ผู้นำอาเซียนแสดงท่าทีร่วมกันในเรื่องนี้หลังจากเกิดเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ในการนี้ ผู้นำอาเซียนได้ออกปฏิญญาเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งระบุมาตรการความร่วมมือต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม อาทิ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข่าวกรอง และสร้างขีดความสามารถร่วมกัน เพื่อป้องกัน ทำลาย และต่อสู้กับการก่อการร้าย การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคปฏิบัติ⁶⁶ การขยายความร่วมมือให้ครอบคลุมประเทศนอกภูมิภาค โดยเฉพาะจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN plus Three) และมอบหมายให้รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน รวมทั้งรัฐมนตรีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องติดตามผลการดำเนินงานตามปฏิญญาฉบับนี้ต่อไป สำหรับในระดับระหว่างประเทศนั้น อาเซียนยืนยันที่จะให้สหประชาชาติ (UN) เป็นผู้ดำเนินการหลักในบทบาทของการต่อต้านการก่อการร้าย

และผลของการประชุมครั้งนี้ยังรวมถึงการกระชับความร่วมมือด้านการเมืองและอาชญากรรมข้ามชาติ สืบเนื่องจากการที่อาเซียนไม่สามารถมีท่าทีที่ร่วมหรือตอบสนองต่อเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ได้อย่างทันท่วงที อาทิ ปัญหาในติมอร์ตะวันออกเมื่อปี ค.ศ. 1999 และการก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ซึ่งความล่าช้าดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และบทบาทนำของอาเซียนในภูมิภาคและเวทีโลก จึงได้มีการเสนอให้มีการใช้กลุ่มผู้ประสานงานอาเซียน หรือ ASEAN Troika (ประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศที่ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการประจำของอาเซียนในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และจะหมุนเวียนกันไปตามการเป็นประธานการประชุม อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของกลุ่มผู้ประสานงานสามารถเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยขึ้นอยู่กับฉันทามติของรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน) เพื่อเป็นกลไกที่สามารถรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินที่

⁶⁵ ASEAN Secretariat, *ASEAN-United States of America Joint Declaration for Cooperation to Combat International Terrorism*, Bandar Seri Begawan, 2002, August 1 [Online], 2006, Available from: <http://www.aseansec.org/7424.htm> [2009, January 10]

⁶⁶ Ibid.

อาจส่งผลกระทบต่อภูมิภาคได้อย่างรวดเร็ว โดยกลุ่มผู้ประสานงานอาเซียนจะทำหน้าที่ติดตามเหตุการณ์ดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้น และเสนอแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสมโดยไม่เกี่ยวกับการแทรกแซงกิจการภายใน อันจะช่วยส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งในที่ประชุมยังเห็นชอบให้มีการกระชับความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลีในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด⁶⁷

และด้วยการสอดคล้องกับการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาเช่นนี้ จึงนำมาซึ่งปฏิญญาร่วมอาเซียนกับสหรัฐอเมริกาเพื่อความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการลงนามระหว่างพลเอกโคลิน เพาเวลล์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา กับนายมุฮัมหมัด บุลกีอะห์ (Mohamed Bolkiah) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศบรูไน ในฐานะผู้แทนฝ่ายอาเซียน (ประธานคณะกรรมการประจำอาเซียน สมัยที่ 35) เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2002 โดยปฏิญญาดังกล่าวมีเนื้อหาสำคัญดังต่อไปนี้ 1. ยืนยันถึงความสำคัญของการมีกรอบความร่วมมือในการป้องกัน ทำลาย และต่อสู้กับการก่อการร้ายในระดับระหว่างประเทศ โดยอาศัยการแลกเปลี่ยน การสร้างสมรรถนะด้านข้อมูลข่าวสารและการข่าวกรอง 2. เน้นย้ำถึงความร่วมมือเพื่อที่จะส่งเสริมความพยายามในการต่อสู้กับปัญหาการก่อการร้าย 3. ย้ำถึงข้อผูกพันในการแสวงหาแนวทางปฏิบัติตามปฏิญญา 4. เป็นภาคีของอนุสัญญาและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายของสหประชาชาติทั้ง 12 ฉบับ 5. กำหนดหน่วยงานเพื่อประสานกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านภาคการเงินในการก่อการร้าย และเพื่อทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมโยงติดต่อสำหรับวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติตามปฏิญญานี้ 6. ตั้งความคาดหวังว่าจะไม่มีสมาชิกประเทศใดเปิดเผย หรือแจกจ่ายข้อมูล เอกสารที่เป็นความลับ หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สามใดๆ ณ เวลาใดก็ตาม ยกเว้นว่ามีการลงนามเห็นชอบโดยประเทศสมาชิก และ 7. กระตุ้นให้เกิดการส่งเสริมและดำเนินการตามหลักการด้วยความมั่นใจอย่างมีประสิทธิภาพในทุกแง่มุม และประชุมหารือเพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศมาเลเซีย โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ให้การสนับสนุน⁶⁸

⁶⁷ มติคณะรัฐมนตรี, ผลการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 7 และการประชุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง [ออนไลน์], 2544, แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/cabt/247907/> [20 มกราคม 2552]

⁶⁸ Ibid.

สำหรับความร่วมมือเพื่อการพัฒนา นั้น สหรัฐอเมริกาได้เสนอแผนความร่วมมืออาเซียน (ASEAN Cooperation Plan - ACP) ในปี ค.ศ. 2001 โดยมีเป้าหมายหลักที่จะร่วมมือกับอาเซียนในเรื่องการรวมตัวของอาเซียน ปัญหาข้ามชาติ และการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสำนักเลขาธิการอาเซียน⁶⁹ และต่อมาก็ได้มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานต่อต้านการก่อการร้ายอาเซียนกับสหรัฐอเมริกา (ASEAN-U.S. Counter-terrorism Work Plan) ซึ่งเป็นการริเริ่มจากข้อเสนอของสหรัฐอเมริกาเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2003 ที่เป็นความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายด้านต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเสริมสร้างขีดความสามารถโดยการฝึกอบรมและให้การศึกษา การควบคุมการขนส่ง รวมทั้งการเฝ้าระวังบริเวณชายแดน เป็นต้น

และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการต่อต้านโจรสลัดและความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียน (Workshop on Enhancing Maritime Anti-Piracy and Counter-terrorism Cooperation in the ASEAN Region) โดยที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้เสนอให้มีการจัดขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2004 ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ รวมทั้งการประชุมเจรจาระหว่างอาเซียนกับสหรัฐอเมริกา ครั้งที่ 18 (The 18th ASEAN-U.S. Dialogue)* ในวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 2005 ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของรัฐบาลประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เลขาธิการอาเซียน และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา โดยในการประชุมเจรจาครั้งนี้ ได้มีการหารือเกี่ยวกับประเด็นปัญหาข้ามชาติ โดยเฉพาะในเรื่องการดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานระหว่างกันในปีปัญหาการก่อการร้าย

⁶⁹ กระทรวงการต่างประเทศ, ความสัมพันธ์อาเซียน-สหรัฐฯ [ออนไลน์], 2552, แหล่งที่มา:

http://www.14thaseansummit.org/thai/about_asean_01-4.php [10 มกราคม 2552]

* การประชุม ASEAN-U.S. Dialogue เป็นระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส จัดขึ้นในทุกๆ 18 เดือน โดยมีหัวข้อการหารือครอบคลุมในทุกเรื่อง ตั้งแต่การเมืองและความมั่นคงทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาค การค้าและการลงทุน ปัญหาข้ามชาติในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ นอกจากนั้น การประชุมประจำปีระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศของทั้งสองฝ่าย (Post Ministerial Conference - PMC) ในช่วงเดือนกรกฎาคมของทุกปี นับได้ว่าเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกันและกับประเทศคู่เจรจาอื่นๆ อีกทางหนึ่ง (กรมอาเซียน, ความสัมพันธ์คู่เจรจาอาเซียน-สหรัฐอเมริกา [ออนไลน์], กระทรวงการต่างประเทศ, 2545, แหล่งที่มา: www.mfa.go.th/asean/asean_web/docs/external_usa.doc [10 ธันวาคม 2551])

ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนความพยายามของอาเซียนในการป้องกัน ปรามปราม และถอนรากถอนโคนปัญหาการก่อการร้ายในทุกรูปแบบตามปฏิญญาที่ได้ลงนามระหว่างกันในปี ค.ศ. 2002⁷⁰

บทบาทของอาเซียนในการร่วมมือดังกล่าวยังสืบเนื่องมาถึงการประชุมสุดยอดระดับผู้นำของอาเซียนครั้งที่ 8 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ในระหว่างวันที่ 4-5 พฤศจิกายน ค.ศ. 2002 ซึ่งเห็นควรต่อการดำเนินการของอาเซียนในการแก้ปัญหาก่อการร้ายในเรื่องต่อไปนี คือ ให้มีการจัดประชุมนานาชาติว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายและการฟื้นฟูการท่องเที่ยวที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2002 ให้มีการจัดประชุมระดับภูมิภาคว่าด้วยการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ก่อการร้ายที่เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซียในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2002 และจัดประชุมระหว่างประเทศภายใต้หัวข้อการก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียนที่เมืองโกตาบารูและซาบารห์ ประเทศมาเลเซีย ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2003 จัดประชุมเกี่ยวกับเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ ระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ซึ่งได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2003 และจัดประชุมในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2002 เพื่อปรึกษาหารือเรื่องการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายแห่งภูมิภาคที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย⁷¹

และดำเนินการต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปี ค.ศ. 2007 ซึ่งนับเป็นปีที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะในปีนี้มีไช้เป็นเพียงวาระครบรอบ 40 ปีแห่งการสถาปนาสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือที่เรารู้จักกันทั่วไปว่าอาเซียน ในวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 2007 เท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดศักราชแห่งความเป็นอาเซียนในเชิงปฏิรูปด้วยกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ตามปฏิญญา กัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยการจัดทำกฎบัตรอาเซียน (Kuala Lumpur Declaration on the Establishment of the ASEAN Charter) ที่ผู้นำอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้ลงนามร่วมกันไว้ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 11 เมื่อปี ค.ศ. 2005⁷² กฎบัตรอาเซียนเป็นร่างสนธิสัญญาที่ทำ

⁷⁰ Ministry of Foreign Affairs, Joint Press Statement 18th U.S.-ASEAN Dialogue Washington, DC, 28 June 2005 [Online], 2005, Available from: <http://www.ryt9.com/es/ryt9m/38907/> [2009, January 10]

⁷¹ ดลยา เทียนทอง, “ผลกระทบของการก่อการร้ายที่มีต่อภูมิภาคอาเซียน (2),” หลักเมือง 208 (กรกฎาคม 2551): 24.

⁷² พัชรพล วังศ์บุญสิน, กฎบัตรอาเซียน [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550, แหล่งที่มา: http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=597 [10 ธันวาคม 2551]

ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรของสมาคม ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. 2015 ที่จะประกอบด้วย 3 เสาหลัก (pillars) ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community - ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้ตามกำหนดการจะมีการจัดทำร่างกฎบัตรอาเซียนให้แล้วเสร็จภายในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2007⁷³ สำหรับประโยชน์ที่เกิดร่วมกันระหว่างสหรัฐอเมริกากับอาเซียนในการริเริ่มเช่นนี้ เห็นได้จากการยังคงรักษาและเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ การเพิ่มความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม และเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง⁷⁴

ทั้งนี้ ยังมีความร่วมมือกันอย่างแข็งขันในการต่อต้านการก่อการร้ายภายใต้กรอบของการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ARF)⁷⁵ เพื่อเป็นโครงสร้างสำหรับความร่วมมือด้านความมั่นคงในการป้องกัน ชัดขวางและต่อต้านการก่อการร้ายสากล โดยผ่านการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและข่าวกรอง รวมทั้งความมั่นคงทางทหารระหว่างกัน ซึ่งในที่ประชุม ARF ครั้งที่ 4 เมื่อปี ค.ศ. 2001 ได้มีการออกแถลงการณ์ในการต่อต้านการก่อการร้าย โดยให้ถือเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ต่อมาหลังจากนั้น ARF ได้ออกมาตราการต่างๆ ในการรับมือกับ

⁷³ เบิดร่าง 'กฎบัตรอาเซียน' (ที่ร่างกัน 10 คนจาก 10 ประเทศอาเซียน) [ออนไลน์], ประชาไท, 2550, แหล่งที่มา: http://www.prachatai.com/05web/th/home/page2.php?mod=mod_ptcms&ID=10170&Key=HighlightNews [10 ธันวาคม 2551]

⁷⁴ ไชยวัฒน์ ตระการรัตน์สันติ, กฎบัตรอาเซียน [ออนไลน์], 2551, แหล่งที่มา: http://www.thaiindy.org/region/region_title_details.php?title_id=asiase2008121002&line_id=2 [10 ธันวาคม 2551]

⁷⁵ Pamela Sodhy, "U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects," 25: 371.

ปัญหา เช่น ความมั่นคงทางชายแดน มาตรการทางการเงินเพื่อระงับการถ่ายโอนหรือโยกย้ายทรัพย์สินของกลุ่มก่อการร้าย เป็นต้น⁷⁶

ARF นั้นถือเป็นเวทีหารือทางด้านการเมืองและความมั่นคงเวทีเดียวในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ที่ประเทศสมาชิกได้มอบให้อาเซียนมีบทบาทนำ ทั้งนี้เป้าหมายและการทำงานของ ARF คือการส่งเสริมให้มีการหารือด้านการเมืองและความมั่นคง (Security Dialogue) ตามแผนปฏิบัติการประชาคมอาเซียนที่มีความมั่นคงทางการเมือง (ASEAN Political Security Community - APSC) ที่อธิบายว่า แผนนี้จะส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย หลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล เพื่อการรักษาสันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาค และยอมรับว่าต้องพิจารณาถึงความมั่นคงในทุกมิติคือ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม⁷⁷ โดยยึดตามหลักการในการเสริมสร้างความไว้วางใจกันของประเทศสมาชิก (Confidence Building Measure - CBMs) การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy - PD) และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution)⁷⁸

ที่ผ่านมา ARF ได้เริ่มให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาความมั่นคงแบบใหม่ (non-traditional security issues) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่แต่ละประเทศมีปฏิสัมพันธ์

⁷⁶ ดลยา เทียนทอง, “ผลกระทบของการก่อการร้ายที่มีต่อภูมิภาคอาเซียน (2),” หลักเมือง 208: 25.

* ARF เป็นผลสืบเนื่องมาจากมติของที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ที่สิงคโปร์ (Singapore Declaration of the Fourth ASEAN Summit) เมื่อปี ค.ศ. 1992 เพื่อแยกการหารือด้านความมั่นคงกับประเทศคู่เจรจาในกรอบ ASEAN Post Ministerial Conferences (PMC) ออกไปเป็นอีกเวทีหนึ่งสำหรับการหารือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคโดยเฉพาะ ปัจจุบันในปี ค.ศ. 2005 ARF มีประเทศเข้าร่วม 24 ประเทศกับ 1 กลุ่มประเทศ ประกอบด้วย สมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ ประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (Dialogue Partners) 9 ประเทศ กับอีก 1 กลุ่มประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี รัสเซีย อินเดีย และสหภาพยุโรป รวมทั้งยังมีผู้สังเกตการณ์พิเศษอาเซียน (Special Observer) 1 ประเทศ ได้แก่ ปาปัวนิวกินี และประเทศอื่นในภูมิภาค 4 ประเทศ ได้แก่ มองโกเลีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ปากีสถาน และติมอร์ เลสเต (กลุ่มงานนโยบาย กรมอาเซียน, ความมั่นคงในกรอบของการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) [ออนไลน์], 2548.)

⁷⁷ ไชยวัฒน์ ตระการรัตน์สันติ, ประชาคมอาเซียนที่มีความมั่นคงทางการเมือง [ออนไลน์], 2551, แหล่งที่มา: http://www.thaiindy.org/region/region_title_details.php?cont_id=asiase&title_id=asiase2008121005&row_order=9 [10 ธันวาคม 2551]

⁷⁸ กลุ่มงานนโยบาย กรมอาเซียน, ความมั่นคงในกรอบของการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) [ออนไลน์], 2548, แหล่งที่มา: <http://www.apecthai.org/2008/upload/836ARF.pdf> [10 ธันวาคม 2551]

ต่อกันที่นอกเหนือไปจากประเด็นดั้งเดิม (traditional) ที่เป็นภัยจากทางทหารและการรุกรานของต่างชาติ ซึ่งความมั่นคงแบบใหม่นี้ยังหมายรวมถึง ปัญหาที่เกิดจากด้านสาธารณสุข การย้ายถิ่น สิ่งแวดล้อม การแข่งขันเพื่อแย่งชิงทรัพยากร อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาโจรสลัดและปัญหาการก่อการร้าย ดังนั้น ประเทศที่เข้าร่วมประชุมจึงได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจในในด้านต่างๆ ทั้งความร่วมมือเรื่องการบรรเทาภัยพิบัติ ความมั่นคงปลอดภัยทางทะเล โดยเฉพาะการรักษาความปลอดภัยในช่องแคบมะละกา ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือที่มีความสำคัญยิ่งต่อภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกทั้งหมด ในขณะที่มาเลเซียแสดงความเห็นด้วยในเรื่องดังกล่าว แต่เน้นว่าประเทศที่มีเขตติดทะเลควรเป็นผู้ที่รับผิดชอบหลัก

เกี่ยวกับเรื่องนี้ สหรัฐอเมริกาได้เสนอที่จะให้ความร่วมมือในการเสริมสร้างศักยภาพและการฝึกอบรมแก่ประเทศอาเซียนและเห็นว่าควรจะมีการประชุมหารือระหว่างประเทศในภูมิภาคในเรื่องดังกล่าวด้วยเช่นกัน รวมทั้งการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างฝ่ายทหาร และการต่อต้านการก่อการร้าย ทั้งนี้ ประเทศผู้เข้าร่วมประชุมและสหรัฐอเมริกายังได้ถือโอกาสใช้เวทีนี้ในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ในภูมิภาคและระหว่างประเทศที่มีความสำคัญ โดยได้หยิบยกเรื่องสถานการณ์บนคาบสมุทรเกาหลี สถานการณ์ในอิรัก อัฟกานิสถานและพม่า เขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ และความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานและอินเดีย โดยเฉพาะเรื่องปัญหาแคชเมียร์ในการประชุม ARF ครั้งที่ 11 เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2004⁷⁹ โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ที่ประชุมมีมติในเรื่องใดเป็นพิเศษ เนื่องจากต้องการให้เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันก่อน

ความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาตินั้นเป็นกิจกรรมสำคัญในกระบวนการ ARF และเป็นตัวอย่างของการมีบทบาทในเชิงป้องกัน เช่นเดียวกับการส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรมและศาสนา ซึ่งในที่ประชุมเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องมีการแยกแยะระหว่างแนวทางของกลุ่มหัวรุนแรง ผู้ที่ได้แอบอ้างศาสนาเป็นข้ออ้างในการใช้กำลังก่อการร้ายกับหลักการแท้จริงของศาสนาอิสลามที่รักสันติและมีได้สนับสนุนความรุนแรง และเห็นว่ากลุ่มมุสลิมสายกลางควรได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทมากขึ้น⁸⁰ ในแง่นี้ทางมาเลเซียเสริมว่าควรต้อง

⁷⁹ กระทรวงการต่างประเทศ, ผลการประชุม ARF ครั้งที่ 11 [ออนไลน์], 2547, แหล่งที่มา:

<http://www.ryt9.com/s/ryt9m/143537/> [10 ธันวาคม 2551]

⁸⁰ กระทรวงการต่างประเทศ, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนระหว่างการประชุม

ASEAN Regional Forum ครั้งที่ 12 [ออนไลน์], 2548, แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/ryt9m/143537/> [10 ธันวาคม 2551]

พิจารณาถึงต้นตอและสาเหตุของบรรดาผู้ที่นิยมลัทธิความรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความยากจนและความไม่ยุติธรรมในสังคม ทั้งนี้ที่ประชุมเห็นพ้องกันว่าอาเซียนอาจเป็นแกนนำที่จะจัดให้มีการหารือในเรื่องระหว่างศาสนาหลักต่างๆ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกันควบคู่ไปกับความร่วมมือต่างๆ ที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น⁸¹ นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกายังได้แต่งตั้งนายสก็อต มาร์เคิล (Scot Marciel) รองอธิบดีด้านกิจการเอเชียและแปซิฟิกเข้าดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตกิจการอาเซียน โดยรัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ลงมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 29 เมษายน ค.ศ. 2008 ซึ่งนับเป็นประเทศคู่เจรจาประเทศแรกที่มีการแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำอาเซียน⁸²

ดังนั้น ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาความสัมพันธ์พหุภาคีระหว่างอาเซียนกับสหรัฐอเมริกามีลักษณะไม่แน่นอนตามสถานการณ์ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ แต่สหรัฐอเมริกายังต้องแสวงหาความร่วมมือกับอาเซียนเพื่อรักษาบทบาทนำและอิทธิพลของตนในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายผ่านกลุ่มอาเซียนและเวทีความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ARF) ซึ่งในแง่นี้ บทบาทของอาเซียนที่มีมาเลเซียเป็นผู้นำและเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้าย ความร่วมมือรักษาความมั่นคงทางทะเล และด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกายังได้มีบทบาทในการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคด้วยเช่นกัน อาทิ สถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลีและสถานการณ์ในพม่า อย่างไรก็ตามความพยายามผลักดันการเจรจาใดๆ ให้เป็นผลสำเร็จยังต้องขึ้นอยู่กับประเทศสมาชิกอื่นๆ โดยเฉพาะอาเซียนเป็นหลัก ที่สหรัฐอเมริกายังต้องคำนึงถึงหลักการเคารพอำนาจอธิปไตยของรัฐ และหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างประเทศอาเซียน ผลประโยชน์ทางความมั่นคงและการค้าที่เจรจาไว้ในแต่ละประเทศภายใต้บริบทวิภาคี และเงื่อนไขความแตกต่างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นๆ เป็นสำคัญ

⁸¹ กระทรวงการต่างประเทศ, ผลการประชุม ARF ครั้งที่ 11 [ออนไลน์], 2547.

⁸² กระทรวงการต่างประเทศ, การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (PMC+1) ครั้งที่ 41 ณ สิงคโปร์วันที่ 23 กรกฎาคม 2551 [ออนไลน์], 2551, แหล่งที่มา: <http://test.mfa.go.th/web/2662.php?id=25849> [10 ธันวาคม 2551]

4.2 ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย

4.2.1 ความร่วมมือระดับทวิภาคี

4.2.1.1 การลงนามข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน

(Trade and Investment Framework Agreement - TIFA)

การกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่เห็นได้ชัดจนอีกประการหนึ่งคือ ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ที่เป็นการสานต่อมาตั้งแต่สมัยมหาธีร์ และถูกทำให้เป็นรูปธรรมขึ้นหลังการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองของมาเลเซีย เมื่อปี ค.ศ. 2003 ที่นายอับดุลลอฮ์ อะห์มัด บาดาวีขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ด้วยท่าทีประนีประนอมและเห็นความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศควบคู่กับรักษาประโยชน์ของชาวมาเลเซียเป็นสำคัญเช่นกัน นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์จึงดำเนินนโยบายโดยใช้ความเป็นมุสลิมสายกลางสนับสนุนความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับสมัยมหาธีร์ แต่ด้วยท่าทีที่นุ่มนวลมากกว่า ทำให้สหรัฐอเมริกาเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดังกล่าว เป็นนิมิตหมายอันดีของการสานความสัมพันธ์ต่อไป

สำหรับสหรัฐอเมริกา การแสวงหาความร่วมมือด้านความมั่นคงเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เป็นเงื่อนไขและโอกาสที่ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถเข้ามาขยายลัทธิการเปิดการค้าเสรีของตนด้วยการทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) เพื่อสกัดกั้นการขยายการค้าของจีน และประสานประโยชน์ทางการค้ากับอาเซียน ส่วนทางมาเลเซีย ด้วยการคำนึงถึงเสถียรภาพทางการเมืองและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทำให้นายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์ดำเนินนโยบายที่เน้นการพัฒนาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการปราบปรามการคอร์รัปชัน เพราะความโปร่งใสของรัฐบาลถือเป็นหัวใจสำคัญในการดึงดูดนักลงทุนและกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ยังคงต้องพึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก ซึ่งรัฐบาลมาเลเซียได้ใช้แนวคิดความเป็นอิสลามสายกลางที่ไม่ส่งเสริมความรุนแรงเร่งพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อรองรับการลงทุนจากประเทศโลกมุสลิม และรักษาระดับการค้าการลงทุนจากประเทศตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าระหว่างกันอยู่ในระดับสูง ดังข้อมูลด้านการส่งออกและนำเข้าของมาเลเซียตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001-2007 ในตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตารางที่ 4

มูลค่าส่งออกของมาเลเซีย จำแนกรายประเทศ ปี ค.ศ. 2001-2007 (9M)

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

	ประเทศ/ปี	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 (9M)
1.	สหรัฐอเมริกา	17,799	18,814	20,528	23,732	27,801	30,149	20,582
	% + , -	-11.7	5.7	9.1	15.6	17.1	8.4	-8.8
2.	สิงคโปร์	14,910	15,957	16,523	18,994	22,058	24,750	18,661
	% + , -	-17.4	7.0	3.5	15.0	16.1	12.2	-1.2
3.	ญี่ปุ่น	11,684	10,470	11,222	12,777	13,213	14,183	11,667
	% + , -	-9.0	-10.4	7.2	13.9	3.4	7.3	11.7
4.	จีน	3,821	5,253	6,810	8,460	9,324	11,355	10,722
	% + , -	26.2	37.5	29.6	24.2	10.2	21.8	23.8
5.	ไทย	3,360	3,971	4,615	6,040	7,603	8,499	6,250
	% + , -	-5.4	18.2	16.2	30.9	25.9	11.8	-0.6
6.	ฮ่องกง	4,063	5,307	6,784	7,549	8,260	7,944	5,838
	% + , -	-8.5	30.6	27.8	11.3	9.4	-3.8	-4.0
7.	เนเธอร์แลนด์	4,063	3,459	3,431	4,147	4,619	5,832	4,824
	% + , -	-1.1	-14.9	-0.8	20.9	11.4	26.2	16.3
8.	เกาหลีใต้	2,924	3,116	3,039	4,431	4,750	5,798	4,880
	% + , -	-10.9	6.6	-2.5	45.8	7.2	22.1	13.3
9.	อินเดีย	1,577	1,761	2,534	3,003	3,963	5,090	4,165
	% + , -	-18.0	11.6	43.9	18.5	32.0	28.4	14.3
10.	ออสเตรเลีย	2,052	2,108	2,614	4,153	4,776	4,556	4,361
	% + , -	-15.4	2.7	24.0	58.9	15.0	-4.6	26.1
	รวม	88,012	94,061	104,969	126,511	141,288	160,569	127,659
	% + , -	-10.4	6.9	11.6	20.5	11.7	13.6	7.2

ที่มา: Department of Statistics, Malaysia, อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, สหพันธ์รัฐมาเลเซีย [ออนไลน์],

2551, แหล่งที่มา: http://www.boi.go.th/thai/asean/Malaysia/capt2_p2n.html [20 มกราคม 2552]

ตารางที่ 5

มูลค่านำเข้าของมาเลเซีย จำแนกรายประเทศ ปี ค.ศ. 2001-2007 (9M)

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

	ประเทศ/ปี	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 (9M)
1.	ญี่ปุ่น	14,212	14,167	14,282	16,773	16,675	17,327	13,738
	% + , -	-15.3	-0.3	0.8	17.4	-0.6	3.9	-1.1
2.	จีน	3,804	6,140	7,300	10,339	13,202	15,869	13,391
	% + , -	17.5	61.4	18.9	41.6	27.7	20.2	7.6
3.	สิงคโปร์	9,286	9,549	9,811	11,704	13,454	15,300	12,336
	% + , -	-21.1	2.8	2.7	19.3	15.0	13.2	2.4
4.	สหรัฐอเมริกา	11,800	13,060	12,831	15,232	14,801	16,415	11,650
	% + , -	-13.6	10.7	-1.8	18.7	-2.8	10.9	-13.6
5.	ไต้หวัน	4,192	4,436	4,131	5,698	6,345	7,148	6,280
	% + , -	-9.1	5.8	-6.9	37.9	11.4	12.7	15.8
6.	ไทย	2,926	3,158	3,829	5,789	6,058	7,159	5,741
	% + , -	-7.8	7.9	21.2	51.2	4.7	18.2	1.2
7.	เกาหลีใต้	2,959	4,228	4,555	5,228	5,718	7,064	5,301
	% + , -	-19.2	42.9	7.7	14.8	9.4	23.5	-3.2
8.	เยอรมนี	2,745	2,941	3,891	4,703	5,099	5,741	5,199
	% + , -	12.4	7.1	32.3	20.9	8.4	12.6	19.4
9.	อินโดนีเซีย	2,242	2,550	2,939	4,194	4,385	4,952	4,344
	% + , -	-1.3	13.7	15.2	42.7	4.6	12.9	6.8
10.	ฮ่องกง	1,892	2,323	2,258	2,858	2,858	3,449	3,093
	% + , -	-16.4	22.7	-2.8	26.6	0.0	20.7	15.2
	รวม	73,824	79,761	83,617	105,283	114,878	131,072	106,850
	% + , -	-10.2	8.0	4.8	25.9	9.1	14.1	9.2

ที่มา: Department of Statistics, Malaysia, อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน.

จากตารางจะเห็นได้ว่า สหรัฐอเมริกาเป็นตลาดส่งออกสินค้าอันดับหนึ่งของมาเลเซีย ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 และอันดับสี่ของการนำเข้าในช่วง 9 เดือนแรกของปี ค.ศ. 2007 และมาเลเซีย เป็นประเทศคู่ค้ารายใหญ่อันดับ 10 ของสหรัฐอเมริกา ตามสถิติปี ค.ศ. 2006⁸³ และในปี ค.ศ. 2005 มาเลเซียเป็นประเทศที่สหรัฐอเมริกาขาดดุลเป็นอันดับ 7 ด้วยมูลค่า 23.2 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐฯ ซึ่งสูงถึงร้อยละ 69.3⁸⁴ ด้วยตัวเลขการค้าที่ขาดดุล ประกอบกับการต้องรักษาความเป็น มหาอำนาจในภูมิภาค และต้องการขยายลัทธิการค้าเสรี จึงทำให้สหรัฐอเมริกาได้โอกาสจากความ ร่วมมือทางความมั่นคง มาผลักดันเจรจาเปิดการค้าเสรีกับมาเลเซีย

และเช่นเดียวกับมาเลเซียที่เล็งเห็นประโยชน์จากการสร้างความมั่นคงปลอดภัยในช่อง แคมมะละกา ประกอบกับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศอื่นได้เร่งการเปิดการค้าเสรีไปก่อนหน้านี้ เช่น ประเทศไทยได้เร่งทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับจีน และสิงคโปร์ที่ได้ลงนามไปแล้วกับสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ในขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนก็กำลังบั่นทอนความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (comparative advantage) ในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมของมาเลเซีย ประกอบกับความ ล้มเหลวในการจัดระเบียบการค้าโลกโดยองค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อเกิดผลประโยชน์ที่ขัดแย้ง กันระหว่างสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) และการต่อต้านขององค์กรพัฒนาเอกชนทั่วโลกที่ยัง เป็นปัญหาที่มีอาจแก้ไขได้

ทั้งนี้ เพื่อความต้องการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าและก้าวทันทางเศรษฐกิจ ที่ต้องทำตาม ภารกิจของประเทศภายใต้เงื่อนไขเวลาที่วางไว้ในการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในปี ค.ศ. 2020 (Vision 2020) คือในอีก 12 ปีข้างหน้า ทำให้นายกรัฐมนตรีอับดุลลฮ์ต้องเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ และเริ่มมีความเห็นว่า การอ้าวงไว้ซึ่งความสามารถในการแข่งขันในเวทีการค้าระหว่างประเทศจะ ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของตน ดังนั้น มาเลเซียจึงถือว่าการทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) เป็น ยุทธวิธีหลักในการดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศด้วยเช่นกัน ซึ่งมาเลเซียเริ่มเข้าสู่ กระบวนการแข่งขันการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ในปี ค.ศ. 2003 โดยเริ่มต้นเจรจากับ

⁸³ Central Intelligence Agency, *The World Factbook: Malaysia* [Online], 2009, Available from: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/my.html#Econ> [2009, April 10]

⁸⁴ Daniel Workman, *America's Trade Buddies: Top Ten U.S. Export & Import Partners* [Online], 2006, Available from: http://internationaltrade.suite101.com/article.cfm/america_s_trade_buddies [2009, February 20]

ญี่ปุ่นเป็นประเทศแรก และสำหรับประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่เป็นคู่ค้าสำคัญอย่าง สหรัฐอเมริกาก็สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการค้าของมาเลเซียเป็นอย่างดีอีกด้วย⁸⁵

ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกาได้เริ่มกระบวนการเจรจาทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) กับมาเลเซียในปี ค.ศ. 2003 โดยเริ่มจากการเสนอข้อตกลงการค้าฉบับใหม่กับมาเลเซียระหว่างการเดินทางร่วม ประชุมรัฐมนตรีการค้าในเอเปกเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 2003 โดยนางราฟิเดห์ อาชีซ รัฐมนตรี การค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมของมาเลเซียได้ให้สัมภาษณ์กับสำนักข่าวเบอร์นามาว่า นายโรเบิร์ต เซลติก ผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาได้เสนอข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) ให้มาเลเซียพิจารณา อนึ่ง ข้อตกลงนี้ได้รับการเสนอโดยประธานาธิบดีบุชในการประชุมสุดยอด เอเปคเมื่อปี ค.ศ. 2002 โดยได้ประกาศมาตรการริเริ่มในการขยายการค้ากับชาติเอเชียอาคเนย์ โดยกล่าวว่า จะเปิดตลาดการค้าของสหรัฐอเมริกาให้กว้างขวางขึ้น แลกเปลี่ยนกับการปฏิรูป เศรษฐกิจในภูมิภาคนี้⁸⁶

สำหรับข้อเสนอดังกล่าวของสหรัฐอเมริกานั้น ได้รับการตอบรับจากมาเลเซียเป็นอย่างดี โดยนายโรเบิร์ต เซลติก ผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา และนางราฟิเดห์ อาชีซ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมมาเลเซีย ได้ร่วมลงนามในข้อตกลงกรอบการค้า และการลงทุน (TIFA) ในวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี ซึ่งให้มีการจัดตั้งสภา ที่ปรึกษาด้านการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Council - TIC) และให้มีการจัด ประชุมอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อทบทวนความสัมพันธ์และเสนอโอกาสทางการค้าและการลงทุน รวมทั้งขยายปริมาณการค้าระดับทวิภาคีให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น⁸⁷

ทั้งนี้ ภายใต้กรอบข้อตกลงดังกล่าว จะครอบคลุมการค้าของทั้งสองฝ่ายในหลากหลาย อุตสาหกรรม ตั้งแต่ทรัพย์สินทางปัญญา เทคโนโลยีสารสนเทศ นโยบายเทคโนโลยีชีวภาพ การ ท่องเที่ยว และในด้านอื่นๆ ที่จะช่วยขยายการค้าและการลงทุนไปยังกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises - SMEs) ได้มากขึ้น โดยนายเซลติกเปิดเผยใน แถลงการณ์ว่า “เป้าหมายใหญ่ คือ เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างสองฝ่าย ซึ่งมาเลเซียเองก็กำลังมอง

⁸⁵ สมคิด พุทธิศรี, มาเลเซียกับเส้นทางข้อตกลงการค้าเสรี [ออนไลน์], FTA Watch, 2551, แหล่งที่มา:

<http://www.ftawatch.org/news/view.php?id=14446> [30 มกราคม 2552]

⁸⁶ “มะกันทาบมาเลย์ทำข้อตกลงการค้า,” ผู้จัดการรายวัน (5 มิถุนายน 2546): 12.

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน: 12.

หาแนวทางเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของตัวเอง” ด้านนางราฟิเดห์กล่าวว่า ความตกลงดังกล่าวจะนำไปสู่ข้อตกลงการค้าเสรีทวิภาคีของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน ซึ่งเป็นกลุ่มการค้าใหญ่อันดับที่ 21 ของโลกกับสหรัฐอเมริกา และเป็นตลาดใหญ่ในการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียนอีกด้วย และยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “จุดนี้น่าจะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นการก้าวไปสู่การค้าเสรี ซึ่งมาเลเซียจะต้องพิจารณาเวลาที่เหมาะสม”⁸⁸ โดยมาเลเซียเป็นประเทศที่ 5 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สหรัฐอเมริกาลงนามในสัญญาในรูปแบบดังกล่าว ซึ่งก่อนหน้านี้ สหรัฐอเมริกาได้ลงนามกับอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และบรูไน นอกจากนี้ ยังได้ลงนามในข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) กับสิงคโปร์ไปแล้ว และกำลังเจรจาทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับไทย⁸⁹

จากข้อตกลงดังกล่าวได้นำไปสู่การเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย โดยผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาประกาศความตั้งใจที่จะเปิดการเจรจาการค้าเสรีกับมาเลเซียเมื่อวันที่ 8 มีนาคม ค.ศ. 2006 โดยการเจรจารอบแรกมีขึ้นระหว่างวันที่ 12-15 มิถุนายน ค.ศ. 2006 ณ เมืองปีนัง สำหรับการเจรจารอบที่สองได้มีขึ้นระหว่างวันที่ 17-21 กรกฎาคม ค.ศ. 2006 ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ซึ่งผู้แทนคณะเจรจาฝ่ายสหรัฐอเมริกา ได้แก่ นางบาบารา ไวเชล ผู้ช่วยผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาฝ่ายกิจการเอเชีย-แปซิฟิก โดยมีประเด็นสำคัญในการเจรจา คือ สหรัฐอเมริกาต้องการให้มาเลเซียเปิดเสรีด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ภาครถยนต์ ภาคการเงิน และการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนมาเลเซียต้องการให้สหรัฐอเมริกาเปิดเสรีด้านเสื้อผ้า สิ่งทอ รองเท้าเครื่องหนัง อุปกรณ์ไฟฟ้าและเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยทางสมาคมผู้ประกอบการแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (U.S. National Association of Manufacturers) คาดว่าการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียจะส่งผลให้มูลค่าการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวภายในปี ค.ศ. 2010 และจะเป็นโอกาสที่สร้างการเพิ่มพูนการค้าและการลงทุนของทั้งสองประเทศมากขึ้นหลังที่ทำข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) ในปี ค.ศ. 2004 อีกทั้งเป็นการเปิดประตูการค้าของสหรัฐอเมริกากับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น⁹⁰

⁸⁸ กระทรวงการต่างประเทศ, สหรัฐ-มาเลเซียลงนาม TIFA [ออนไลน์], ฐานเศรษฐกิจ, 2547, แหล่งที่มา:

<http://www.mfa.go.th/web/1622.php?id=8595> [20 มกราคม 2552]

⁸⁹ “มาเลย์-สหรัฐฯ คืบหน้าอีกก้าว สู่การจัดทำข้อตกลงเอฟทีเอ,” ผู้จัดการรายวัน (12 พฤษภาคม 2547): 12.

⁹⁰ ศูนย์ศึกษาเอเปค, ความคืบหน้าการเจรจา FTA สหรัฐอเมริกา – มาเลเซีย [ออนไลน์], 2549, แหล่งที่มา:

<http://apecthai.org/2008/th/journal.php?year=2006&month=9&id=936> [10 ธันวาคม 2551]

สำหรับเป้าหมายการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) นั้นก็มีความคล้ายคลึงกับที่ตกลงกับประเทศอื่นคือ เพื่อให้กิจกรรมทางการค้า การส่งออก และการลดหย่อนภาษีสินค้าแต่ละประเภทให้เท่ากับศูนย์⁹¹ รวมทั้งเพื่อเป็นการขยายตลาดการค้าและการลงทุนของสหรัฐอเมริกาให้มากขึ้น สิ่งที่สหรัฐอเมริกาสนใจในการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) กับมาเลเซียคือ อุตสาหกรรมยานยนต์ การบริการทางการเงิน การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐและในภาคส่วนเกษตรกรรม⁹² แต่อย่างไรก็ตาม การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว สหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับการเก็บภาษีศุลกากรของมาเลเซีย ซึ่งในปี ค.ศ. 2006 ภาษีนำเข้าของมาเลเซียเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 8.56 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าที่เป็นอุตสาหกรรมสำคัญในประเทศที่มีอัตราสูงกว่านี้

นอกจากนี้ ยังมี การเก็บภาษีการขาย (sales tax) ในอัตราร้อยละ 10 สำหรับสินค้านำเข้าส่วนใหญ่ แต่จะยกเว้นภาษีนำเข้าและภาษีการขายสำหรับวัตถุดิบหรือเครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรมผลิตเพื่อการส่งออก และยังมีมาตรการปกป้องอุตสาหกรรมสำคัญ อาทิ อุปกรณ์ก่อสร้าง สินค้าเกษตร แร่ และรถยนต์ โดยเฉพาะรถยนต์ มาเลเซียมีนโยบายปกป้องอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ในประเทศจากการแข่งขันของรถยนต์ภายนอกประเทศ โดยใช้มาตรการกีดกันการค้าทางภาษีศุลกากร (Tariff Barriers) และมาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non-Tariff Barrier) ดังเช่น นโยบายที่แยกปฏิบัติต่อรถยนต์แห่งชาติ (national cars) เช่น รถโปรตอน (Proton) และเปโรดัว (Perodua) กับที่ไม่ใช่รถยนต์แห่งชาติ (non-national cars) ซึ่งรวมถึงรถที่ผลิตในประเทศแต่เจ้าของเป็นต่างชาติ ถึงแม้ว่ารัฐบาลมาเลเซียจะเริ่มลดการปกป้องอุตสาหกรรมรถยนต์ลงเนื่องจากข้อกำหนดขององค์การการค้าโลก (WTO) และเขตการค้าเสรีอาเซียนหรือ อาฟต้า (ASEAN Free Trade Area - AFTA) และการออกนโยบายรถยนต์แห่งชาติ (National Auto Policy - NAP) ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2004 ที่เป็นมาตรการเพื่อลดการปกป้องการค้า แต่ก็ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเวลาบังคับใช้ไว้แต่อย่างใด⁹³

⁹¹ เจริญ คัมภีร์ภาพ, ข้อตกลงเขตการค้าเสรี: ลดภาษี หรือ ลดอธิปไตยไทย [ออนไลน์], ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบาย, ม.ป.ป., แหล่งที่มา: http://www.ftawatch.org/autopage1/show_page.php?t=5&s_id=5&d_id=5 [20 มกราคม 2551]

⁹² Michael F. Martin, The Proposed U.S.-Malaysia Free Trade Agreement [Online], The Library of Congress, 2008.

⁹³ ศูนย์ศึกษาเอเปค, ความคืบหน้าการเจรจา FTA สหรัฐอเมริกา – มาเลเซีย [ออนไลน์], 2549.

ที่สำคัญนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียยังคงเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันในตลาดรถยนต์ กล่าวคือ การมีระบบที่กำหนดโควตาการนำเข้าและออกใบอนุญาตผู้นำเข้ารถต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายในประเทศให้กลุ่มภูมิบุตร และการคืนภาษีแก่ผู้ผลิตรถยนต์ในประเทศถึงร้อยละ 50 และการจัดซื้อภาครัฐ ที่มาเลเซียใช้นโยบายเลือกปฏิบัติโดยการให้โอกาสแก่กลุ่มภูมิบุตรในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ ทำให้บริษัทต่างชาติไม่มีโอกาสที่เข้าร่วมประมูลสัญญาภาครัฐ หรือไม่ก็ต้องร่วมเป็นหุ้นส่วนกับธุรกิจท้องถิ่น ซึ่งพบว่าการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในโครงการต่างๆ ไม่ได้เป็นไปอย่างโปร่งใส ตั้งแต่การจัดซื้ออุปกรณ์ก่อสร้างถึงซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งในการเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ของทั้งสองประเทศ คือ การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา โดยมาเลเซียเป็นแหล่งผลิตสินค้าซีดี (CD) และดีวีดี (DVD) ประเภทเพลง ภาพยนตร์ และซอฟต์แวร์ทางธุรกิจละเมิดลิขสิทธิ์ส่งออกไปทั่วโลก

โดยสมาพันธ์ทรัพย์สินทางปัญญาสากล (The International Intellectual Property Alliance - IIPA) ประมาณมูลค่าความเสียหายจากสินค้าจากการละเมิดลิขสิทธิ์ของมาเลเซียในปี ค.ศ. 2005 สูงถึง 147.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งนี้ มาเลเซียยังอยู่ในกลุ่มประเทศที่ต้องจับตามองตามมาตรการ 301 พิเศษ (Special 301 Watch List)^{*} และเช่นเดียวกับภาคบริการ ซึ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 ภาคบริการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 57 ของมูลค่าเศรษฐกิจทั้งหมดของมาเลเซีย และยังมี การปกป้องสูงมาก ซึ่งโดยทั่วไปกำหนดให้บริษัทต่างชาติถือหุ้นได้เพียงร้อยละ 30 ทั้งธุรกิจโทรคมนาคมและธุรกิจขายตรง ส่วนธุรกิจค้าปลีกต้องสงวนพื้นที่อย่างน้อยร้อยละ 30 ให้กับสินค้าที่ผลิตโดยธุรกิจของกลุ่มเชื้อสายมาเลย์ เป็นต้น⁹⁴

---

^{*} มาตรา 301 พิเศษ (Special 301) เป็นหนึ่งในเครื่องมือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการจัดการกับปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐอเมริกาในประเทศต่างๆ โดยผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกามีหน้าที่จัดทำรายงานที่เรียกว่า รายงานมาตรา 301 พิเศษ (Special 301 Report) ซึ่งแสดงความคืบหน้าแบบรายปีในการแก้ปัญหาทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศต่างๆ เพื่อยื่นแก่สภาคองเกรสในเดือนเมษายนของทุกๆ ปี ประเทศที่ถูกจัดให้อยู่ในบัญชีดำจำเป็นจะต้องเข้าสู่การเจรจากับสหรัฐอเมริกาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มิฉะนั้น สหรัฐอเมริกาอาจริเริ่มไต่สวนและใช้มาตรการตอบโต้ เช่น การตัดสิทธิพิเศษทางการค้าต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (สุนทร ตันมันทอง, WTO Watch: Special 301 Report ว่าด้วยสังคมเศรษฐกิจไทย (2545-51) [ออนไลน์], โครงการจัดกระแสดงการค้าโลก (WTO Watch), 2551, แหล่งที่มา: http://www.prachatai.com/05web/th/home/page2.php?mod=mod_ptcms&ContentID=12841&SystemModuleKey=HighlightNews&SystemLanguage=Thai [10 ธันวาคม 2551])

⁹⁴ ศูนย์ศึกษาเอเปค, ความคืบหน้าการเจรจา FTA สหรัฐอเมริกา – มาเลเซีย [ออนไลน์], 2549.

สำหรับด้านการเงินนั้น สถาบันการเงินต่างชาติสามารถถือหุ้นในธนาคารเพื่อการลงทุนได้ไม่เกินร้อยละ 49 และสำหรับธนาคารพาณิชย์ได้ไม่เกินร้อยละ 30 โดยไม่มีการออกใบอนุญาตใหม่ให้ธนาคารต่างชาติ และต้องดำเนินการในฐานะสาขาที่อยู่ได้ข้อกำหนดในมาเลเซีย (locally controlled subsidiaries) และด้านการประกันภัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างชาติ แต่หากต้องการเพิ่มการถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 49 ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐบาลมาเลเซีย ส่วนบริษัทที่จะเข้ามาใหม่ต้องเข้าถือหุ้นในบริษัทประกันภัยของชาวมาเลเซียได้ไม่เกินร้อยละ 30 ส่วนด้านการลงทุนมาเลเซียมีนโยบายเปิดสนับสนุนเงินทุนต่างชาติเข้ามาผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงแต่จะเข้มงวดกับภาคอื่นๆ โดยเฉพาะการผลิตเพื่อขายในประเทศ โดยการกำหนดให้ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 30 และต้องเป็นการร่วมทุนกับธุรกิจของมาเลเซีย⁹⁵

ดังนั้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลอับดุลลฮ์จะมีนโยบายเศรษฐกิจเสรีนิยม ที่ต้องการพัฒนาประเทศให้เป็นมุสลิมยุคใหม่ด้วยความเป็นอิสลามสายกลาง ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาความสัมพันธ์กับโลกตะวันตก แต่ด้วยการบริหารงานของรัฐบาลมาเลเซียที่ยังมีนโยบายปกป้องเอกสิทธิ์เพื่อชาวมาเลย์หรือกลุ่มมุขิมบุตรข้างต้น ทำให้ทั้งสองประเทศยังคงไม่สามารถบรรลุข้อตกลงกันได้ ดังเช่นการเจรจาครั้งที่ 5 ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007 ที่เริ่มการเจรจาในเรื่องที่มาเลเซียได้ทำการตกลงทางด้านพลังงานกับอิหร่านซึ่งได้สร้างความไม่พอใจให้กับสหรัฐอเมริกา ส่วนทางมาเลเซียได้กล่าวตอบได้ว่าสหรัฐอเมริกาไม่มีสิทธิจำกัดการค้าของมาเลเซียกับประเทศอื่นๆ และความขัดแย้งเช่นนี้ได้เกิดขึ้นในทุกรอบของการเจรจา เนื่องด้วยนโยบายเศรษฐกิจใหม่ของมาเลเซีย ที่เอื้อประโยชน์ให้ชาวมาเลย์ซึ่งทำให้เกิดการประมูลการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ที่สำคัญด้วยการที่มาเลเซียไม่มีเงื่อนไขทางด้านเวลาเหมือนสหรัฐอเมริกา ที่ต้องเร่งปิดการเจรจาระหว่างกันให้ทันก่อนที่กฎหมาย Trade Promotion Authority (TPA) ภายใต้รัฐบาลบุชจะหมดอายุลงภายในวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 2007 ซึ่งทางมาเลเซียก็มักปฏิเสธและกล่าวว่าจะไม่ยอมอ่อนข้อให้แก่สหรัฐอเมริกา แม้จะถูกกดดันให้เร่งหาข้อสรุปของการเจรจาข้อตกลงระหว่าง 2 ประเทศให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว⁹⁶ จึงทำให้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 การเจรจาของทั้งสองประเทศอยู่ในระยะหยุดชั่วคราว⁹⁷

⁹⁵ Michael F. Martin, *The Proposed U.S.-Malaysia Free Trade Agreement* [Online], The Library of Congress, 2008.

⁹⁶ 'มาเลย์' ถก FTA ไม่อ่อนข้อมะกัน บัดเร่งหาข้อสรุป [ออนไลน์], โพสต์ทูเดย์, 2550.

⁹⁷ Michael F. Martin, *The Proposed U.S.-Malaysia Free Trade Agreement* [Online], The Library of Congress, 2008.

แต่อย่างไรก็ตาม ทางสำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาก็ยังกล่าวยืนยันว่า การเจรจาการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียนั้นมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและมั่นใจว่าจะสามารถบรรลุถึงข้อตกลงที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่ายได้⁹⁸ และถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองในมาเลเซียจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม ค.ศ. 2008 และมีความขัดแย้งในหลายด้านที่ดำเนินมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 แต่ทางสหรัฐอเมริกาก็ยังพยายามสานต่อการเจรจา ดังจะเห็นได้จากที่ นายเจมส์ อาร์. คีท (James R. Keith) เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศมาเลเซีย กล่าวในการเข้าร่วมการประชุมระหว่างรับประทานอาหารกลางวันซึ่งจัดโดยกลุ่มธุรกิจของรัฐยะโฮร์ว่า ระหว่างการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ของมาเลเซีย สหรัฐอเมริกาจะมองหาโอกาสสรุปผลการเจรจาเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันให้เร็วขึ้น โดยตั้งเป้าหมายว่าจะเร่งสรุปเขตการค้าเสรี (FTA) สหรัฐอเมริกากับมาเลเซียให้สำเร็จภายใน 8 เดือน ก่อนการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา รวมทั้งยังระบุว่าเมื่อการเจรจาบรรลุผล บริษัทมาเลเซียจะได้เข้าสู่ตลาดสหรัฐอเมริกาผ่านการเปิดเสรีในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและในภาคธุรกิจบริการทางการเงิน ทั้งนี้ นวัตกรรมด้านธุรกิจการเงินของชาวมุสลิมที่มาเลเซียนั้นมีศักยภาพเพียงพอที่จะสร้างความสนใจให้กับกิจการการเงินของนักธุรกิจอเมริกันมากขึ้น เนื่องจากในขณะนี้กลุ่มธุรกิจการเงิน อาทิ ซิตีแบงก์ (Citibank) และธุรกิจประกันภัย เช่น เอไอจี (AIG) ก็กำลังเข้ามาเสนอบริการทางการเงินและการประกันภัยอิสลามมากขึ้น⁹⁹

และเช่นเดียวกับการรายงานของสื่อในอียิปต์ที่เปิดเผยมุมให้สัมภาษณ์ของรองนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย นาฎิบ ตัน ราซัค ซึ่งอยู่ในระหว่างการเข้าร่วมประชุมเว็ลด์ อีโคโนมิก ฟอรัม (World Economic Forum - WEF) ในตะวันออกกลางเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2008 ว่ามาเลเซียต้องการรื้อฟื้นการเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) กับสหรัฐอเมริกา แต่ต้องเป็นการเจรจาที่ไม่ผูกมัดด้วยเงื่อนไขด้านกรอบเวลาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและผลประโยชน์ของชาวมาเลเซีย ด้านนายมุห์ยิดดิน ยาสซิน (Muhyiddin Yassin) รัฐมนตรีการค้ามาเลเซีย ได้กล่าวระหว่างเยือนสหรัฐอเมริกาในเดือนเดียวกันว่า ทั้งสองประเทศพร้อมจะกลับมาเจรจากันอีกครั้งภายในเดือนกรกฎาคมนี้ แต่มาเลเซียจะไม่เจรจาในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและนโยบาย

⁹⁸ ศูนย์ศึกษาเอเปค, ความคืบหน้าการเจรจา FTA สหรัฐอเมริกา – มาเลเซีย [ออนไลน์], 2549.

⁹⁹ ทุตมะกันไวสรูป FTA มาเลย์ใน 8 เดือน [ออนไลน์]. ประชาชาติธุรกิจ, 2551. แหล่งที่มา:

การแข่งขันทางการค้า ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกายืนยันมาตลอดว่าต้องผนวกสองประเด็นนี้ในการเจรจา แต่มาเลเซียกลับปฏิเสธอย่างแข็งขัน¹⁰⁰

และถ้าสุดผลของการเจรจาข้อตกลงเปิดเสรีการค้าสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย ครั้งที่ 8 ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ระหว่างวันที่ 14-18 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 นั้นมีความคืบหน้ามากขึ้น โดยสำนักข่าวเบอร์นามารายงานว่า มาเลเซียและสหรัฐอเมริกามีความคืบหน้าในการเจรจามากขึ้น จากการที่คณะเจรจาทั้งสองฝ่ายมีความต้องการร่วมกันจะหาข้อยุติในประเด็นที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง อยู่ให้ลุล่วงไป ตามแถลงการณ์จากกระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรมมาเลเซียระบุว่า ทั้งสองฝ่ายคาดหวังจะมีแผนการทำงานร่วมกันเพื่อให้การเจรจาบรรลุเป้าหมายภายใน 1 ตุลาคม ค.ศ. 2008 สำหรับการเจรจาในครั้งนี้ คณะเจรจาได้ร่วมกันหารือในประเด็นเรื่องการค้าการบริการ การลงทุน ทรัพย์สินทางปัญญา การเกษตร มาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ข้อกำหนด และกฎหมายกฎระเบียบต่างๆ ในรอบสุดท้าย ส่วนประเด็นการค้าการบริการนั้น มาเลเซียกำลังพิจารณาให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีส่วนร่วมในธุรกิจภาคบริการมากขึ้น ทั้งในด้านการลงทุน เทคโนโลยี และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยกันพัฒนากิจการด้านนี้ให้กับมาเลเซีย และหากการเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) สหรัฐอเมริกากับมาเลเซียบรรลุผล ก็มีการคาดการณ์ว่ามูลค่าการค้าทั้งสองฝ่ายจะเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่าภายในปี ค.ศ. 2010 จากระดับมูลค่ารวม 44 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2005¹⁰¹

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ทั้งสองประเทศจะมีความคืบหน้าในความสัมพันธ์ทั้งด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจ ที่มีลักษณะพึ่งพาระหว่างกันมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ทว่าก็ยังมีความประเด็นที่ยังคงต้องพิจารณาคือ รัฐบาลมาเลเซียจะยอมเปิดเสรีในอุตสาหกรรมภายในที่เป็นยุทธศาสตร์หลัก และจะยอมลดการปกป้องที่เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มภูมิบุตรอย่างไร ภายใต้สภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของทั้งสองประเทศ และขณะที่สหรัฐอเมริกาและทั่วโลกกำลังเผชิญปัญหาเศรษฐกิจที่กำลังตกต่ำและทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน

ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่เห็นได้ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมทั้งทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ คือ การการจัดตั้ง

¹⁰⁰ มะกัน-มาเลย์ฟื้นเจรจา FTA ก.ค [ออนไลน์]. ประชาชาติธุรกิจ, 2551, แหล่งที่มา:

http://www.measwatch.org/autopage/show_page.php?t=27&_id=2250&d_id=2247 [20 มกราคม 2552]

¹⁰¹ FTA สหรัฐ-มาเลย์รอบ 8 คืบ [ออนไลน์]. ประชาชาติธุรกิจ, 2551.

ศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และความร่วมมือทางด้านความมั่นคงระหว่างกัน ซึ่งศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นนี้เป็นไปเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข่าวกรอง ทางด้านการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศสมาชิก และการจัดฝึกอบรม รวมทั้งความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีในการต่อต้านการก่อการร้าย ที่มาเลเซียเป็นผู้รับดำเนินการจัดตั้ง โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ให้เงินสนับสนุน และได้มีการเปิดศูนย์นี้แล้วเมื่อปี ค.ศ. 2003 นอกจากนี้ มาเลเซียยังได้รับความช่วยเหลือทางความมั่นคงจากสหรัฐอเมริกา ผ่านโครงการฝึกอบรมทางทหารและโครงการความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้าย การต่อต้านการแพร่กระจายอาวุธทำลายล้างสูง การปฏิบัติการสร้างเสถียรภาพและการปฏิรูปหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะความมั่นคงทางทะเลอีกด้วย ทั้งนี้ความร่วมมือดังกล่าว มิได้หมายรวมถึงการให้สหรัฐอเมริกานำกองกำลังเข้ามาในประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นสิ่งที่มาเลเซียเน้นย้ำมาตลอด เนื่องจากต้องคำนึงถึงทัศนะของโลกมุสลิมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

สำหรับความร่วมมือระดับพหุภาคนั้น ดำเนินการภายใต้ความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายกับอาเซียน โดยได้มีการลงนามปฏิญญาร่วมระหว่างกัน และได้มีการประชุมร่วมเพื่อดำเนินการในการต่อต้านการก่อการร้ายหลายครั้ง ซึ่งรวมถึง การจัดการปัญหาความมั่นคงในด้านอื่นๆ ทั้งอาชญากรรมข้ามชาติ ความมั่นคงทางทะเล การค้ามนุษย์ ปัญหายาเสพติด การฟอกเงิน และการป้องกันช่องทางการสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ก่อการร้ายด้วย และได้มีการผลักดันประเด็นดังกล่าวผ่านความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เพื่อเป็นโครงสร้างสำหรับความร่วมมือด้านความมั่นคงในการป้องกัน ชัดขวางและต่อต้านการก่อการร้ายสากล โดยผ่านการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและข่าวกรอง รวมทั้งความมั่นคงทางทหารระหว่างกัน ด้วยการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างประเทศสมาชิก และการทูตเชิงป้องกันเพื่อสันติภาพที่ยั่งยืนของภูมิภาคนี้ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้การที่สหรัฐอเมริกาขยายความร่วมมือทางความมั่นคงกับอาเซียน เพราะต้องการเข้ามารักษาผลประโยชน์ทางการค้าและขยายการเปิดการค้าเสรีของตน สำหรับทางด้านความมั่นคงนั้นก็เป็นที่ไปเพื่อการจัดการกับผู้ก่อการร้ายที่เป็นกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่มีอยู่ในหลายประเทศ เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย เป็นต้น ที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอัล-กออิดะห์ นอกจากนี้ ยังเป็นที่ไปเพื่อการสกัดกั้นการแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศจีนในภูมิภาคนี้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากไม่ต้องการให้ประเทศอื่นใดขึ้นมาท้าทายความเป็นมหาอำนาจของตน

ส่วนด้านความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในรูปแบบทวิภาคี ระหว่างสหรัฐอเมริกา กับ มาเลเซียในช่วงเวลาดังกล่าว ที่ปรากฏชัดเจนคือ การลงนามข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) และขยายผลไปถึงการเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างกัน ซึ่งทั้งสองประเทศ ต่างต้องการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจตามแนวทางการค้าเสรีอยู่แล้ว โดยเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ได้เป็นตัวเร่งที่สำคัญที่ทำให้ความร่วมมือนี้เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ภายใต้กรอบ การเจรจา มาเลเซียยังมีประเด็นที่ยังตกลงไม่ได้กับสหรัฐอเมริกาอยู่ จึงทำให้ในปัจจุบัน ปี ค.ศ. 2009 ทั้งสองประเทศก็ยังไม่สามารถปิดการเจรจาได้ โดยเป็นผลมาจากการปกป้องตลาดภายใน ของมาเลเซีย โดยเฉพาะโครงการผลิตรถยนต์ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ ของมาเลเซีย และนโยบายภูมิบุตร ที่เอื้อประโยชน์การลงทุนให้กับชาวมาเลย์และตัดการแข่งขัน จากเอกชนรายอื่น รวมทั้งการจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศก็ ดำเนินการเจรจาไปได้ด้วยดี และได้มีการตกลงเปิดเสรีในหลายสาขาแล้ว เช่น ภาคสินค้าการ บริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

บทที่ 5

ปัจจัยที่มีผลผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001^{*}

5.1 ปัจจัยที่ส่งผลให้สหรัฐอเมริการ่วมมือกับมาเลเซีย

5.1.1 สงครามต่อต้านการก่อการร้ายกับหลักการบุช (Bush Doctrine)

เหตุการณ์วินาศกรรมอาคารเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ (World Trade Center) และเพนตากอน (The Pentagon) เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ไม่เพียงแต่สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของชาวอเมริกันเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อถึงด้านต่างๆ ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการตัดสินใจที่มีต่อภัยคุกคาม และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา¹ รวมถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก หากพิจารณาจากประวัติศาสตร์แล้ว จะพบว่าผู้ก่อการร้ายพยายามโจมตีสถานที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ทั้งภายในประเทศ เช่น ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1993 ที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายได้จับรถบรรทุกที่ติดตั้งระเบิดเข้าพุ่งชนอาคารเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตหกคนและบาดเจ็บอีกนับพันกว่าคน เป็นต้น และการโจมตีภายนอกประเทศ อย่างการก่อการร้ายตามสถานทูตสหรัฐอเมริกาในต่างประเทศ ดังเช่น การโจมตีตึกโคบา (Khobar Tower) ซึ่งเป็นที่พักของทหารอเมริกันที่อยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบียในปี ค.ศ. 1996 การระเบิดสถานทูตสหรัฐอเมริกาในประเทศเคนยาและแทนซาเนียในปี ค.ศ. 1998 และการโจมตีเรือยูเอสเอสโคล์ (USS Cole) ที่ประเทศเยเมนในปี ค.ศ. 2000^{**} อย่างไรก็ตาม การโจมตีที่เกิดขึ้นในอดีตนั้นมิได้มีลักษณะที่แตกต่างจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 โดยสิ้นเชิง

---

^{*} ในบทนี้ ผู้วิจัยต้องการอธิบายเพิ่มเติมให้เห็นถึงปัจจัยหลักที่มีผลผลักดันให้ทั้งสองประเทศต้องแสวงหาความร่วมมือหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ซึ่งเป็นการแยกการอธิบายให้เห็นความชัดเจนในแต่ละปัจจัยของทั้งสองประเทศ โดยมีได้เรียงลำดับเวลาเหมือนดังบทก่อนหน้านี้ เพื่อต้องการให้เห็นภาพในพัฒนาการของปัจจัยที่มีมายาวนานและแตกต่างกัน แต่ก็ยังเป็นพื้นฐานที่ทำให้ทั้งสองประเทศกระชับความสัมพันธ์หลังเหตุการณ์วินาศกรรมที่เกิดขึ้น (ผู้วิจัย)

¹ Robert J. Lieber, "A new era in U.S. strategic thinking," September 11: One year Later [Online], U.S. Department of State, 2002, Available from: <http://usinfo.state.gov/journals/itgic/0902/ijge/ijge0902.htm#resources> [2006, March 25]

^{**} ซึ่งสองกรณีหลังนี้ทางสหรัฐอเมริกาได้รายงานว่าเป็นฝีมือของกลุ่มก่อการร้ายอัล-กออิดะห์ ซึ่งมีนายอูซามะห์ บิน ลาดเอนเป็นผู้นำ (The National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, The 9/11 Commission Report: Final Report of National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States [Online], 9/11 Commission, 2004, Available from: <http://www.9-11commission.gov/report/911Report.pdf> [2007, December 15])

ในขณะที่การโจมตีในอดีตของผู้ก่อการร้ายที่มีต่อสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นโดยการดำเนินการของ “รัฐ” ที่อาศัยเครื่องมือและวิธีการซึ่งอยู่ในวิถีตามแบบแผนคือ การใช้กำลังทางทหารเข้าโจมตี แต่การถล่มของตึกเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ ซึ่งเป็นอาคารศูนย์รวมทางเศรษฐกิจและการค้าของสหรัฐอเมริกา และการสร้างความเสียหายอย่างยับเยินต่ออาคารเพนตากอน ที่เป็นศูนย์บัญชาการด้านการทหารและกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้นหาได้เกิดขึ้นจากฝีมือหรือการบัญชาการของรัฐใดไม่ แต่ทว่าเป็นการปฏิบัติการของกลุ่มคนเพียง 19 คน ที่ใช้อาวุธขนาดเล็กอันได้แก่มิดคัตเตอร์และสเปรย์พริกไทยเท่านั้น ในการจี้เครื่องบินพาณิชย์ทั้ง 3 ลำให้พุ่งชนอาคารทั้งสองแห่ง และพบเครื่องบินพาณิชย์อีกหนึ่งลำตกที่ห้องทุ่งชานเมืองแซงก์วิลล์ (Shanksville) รัฐเพนซิลวาเนีย โดยซากเครื่องบินกระจัดกระจายกินพื้นที่กว่าแปดไมล์และไม่พบผู้รอดชีวิต การโจมตีครั้งนี้ทำให้มีผู้เสียชีวิตประมาณสามพันคน และที่อาคารเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 2,600 คน สำหรับที่อาคารเพนตากอน 126 คน และอีก 256 คนในเครื่องบิน 4 ลำ²

นอกจากนี้การโจมตีของ “ผู้ก่อการร้าย” (terrorists) ครั้งนี้เป็นาการโจมตีของกลุ่มคนที่ “ไม่ใช่รัฐ” (non-state actors) และยังมีลักษณะเกิดขึ้นโดยไม่มีเคำกลางใดๆ มาก่อนและไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดขึ้นอีกเมื่อใดในอนาคต แตกต่างจากในอดีตที่การโจมตีมีความเป็นไปได้ อันสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งและสงครามระหว่างรัฐที่มีอยู่ก่อนแล้ว จึงทำให้พอที่จะคาดคะเนถึงการโจมตีที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่นการโจมตีที่เพิร์ล ฮาร์เบอร์ (Pearl Harbor) ของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2³ และที่สำคัญในขณะที่การโจมตีในอดีตได้เน้นไปที่เป้าหมายทางการทหารเป็นหลัก แต่เหตุการณ์เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 หากไม่นับรวมถึงที่อาคารเพนตากอนแล้ว สถานที่ที่มีพลเรือนอาศัยอยู่อย่างตึกเวิลด์เทรดนั้นได้กลายเป็นเป้าหมายการโจมตีที่สำคัญของผู้ก่อการร้าย ซึ่งไม่ต้องสงสัยเลยว่าผู้ก่อการร้ายมีความมุ่งหวังที่จะทำลายและสร้างความเสียหายขนาดใหญ่ ซึ่งรวมไปถึงชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริสุทิตีที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง⁴

และยิ่งไปกว่านั้น การโจมตีดังกล่าวยังแตกต่างจากการเผชิญหน้ากับศัตรูที่เป็นรัฐในอดีต การจัดการกับขบวนการก่อการร้ายที่มีเครือข่ายครอบคลุมอยู่ทั่วโลกนับเป็นเรื่องยากลำบาก

² Ibid.

³ John Lewis Gaddis, *Surprise, security and the American experience* (Cambridge: Harvard University Press, 2004), pp. 35-36.

⁴ Ibid, p. 36.

เนื่องจากกลุ่มเครือข่ายเหล่านี้ไม่สามารถระบุที่อยู่หรือตำแหน่งที่ชัดเจนได้ อีกทั้งผู้ก่อการร้ายก็มิได้ดำเนินการในนามรัฐใด จนถึงปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานยืนยันว่ารัฐต้องสงสัยอย่างอิรัก อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย ได้ให้การสนับสนุนขบวนการก่อการร้ายอัล-กออิดะห์ ในการโจมตีเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001⁵ ซึ่งการใช้วิธีการแบบแผนทางการทูต (diplomacy) และการป้องปราม (deterrence) อย่างที่สหรัฐอเมริกาเคยใช้ได้ผลในอดีตมิได้ช่วยหยุดยั้งการดำเนินการของขบวนการเหล่านี้ เช่นเดียวกับความพยายามตอบโต้ของสหรัฐอเมริกา ด้วยการใช้อำนาจโจมตีอัฟกานิสถานและอิรักก็ได้เป็นหลักประกันว่าสหรัฐอเมริกาจะไม่ถูกโจมตีโดยกลุ่มเหล่านี้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่กลุ่มเหล่านั้น มีลักษณะการก่อการร้ายที่พร้อมจะพลีชีพเพื่อบรรลุเป้าหมายในเชิงศาสนาและอุดมการณ์⁶

การโจมตีที่รุนแรงเช่นนี้และเกิดขึ้นเพียงชั่วไม่กี่นาทีได้สร้างความเสียหายอย่างมหาศาลในแผ่นดินของสหรัฐอเมริกา ทำให้ไม่ต้องสงสัยเลยว่าภัยคุกคามครั้งใหม่ได้เกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกาแล้วนั่นก็คือ “ลัทธิก่อการร้าย” (terrorism)^{*} ความเห็นต่อการปรากฏขึ้นของภัยคุกคามใหม่นี้ สะท้อนให้เห็นในถ้อยแถลงของประธานาธิบดีบุชต่อสภาองเกรส เมื่อวันที่ 20 กันยายน ปี ค.ศ. 2001 “ชาวอเมริกันรับรู้ถึงการเสียชีวิตและบาดเจ็บจากผลของสงคราม แต่ไม่ใช่เกิดขึ้นที่ใจกลางเมืองใหญ่ในยามเช้าอันสุขสงบ ชาวอเมริกันรับรู้ถึงการถูกโจมตีอย่างฉับพลันไม่คาดฝัน แต่ไม่ใช่ด้วยจำนวนผู้บาดเจ็บล้มตายนับเรือนพันคน ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นกับเราในชั่ววันเดียว ซึ่งทำให้เหตุการณ์ต่างๆ พลิกผันไปโดยสิ้นเชิง” และนายดิค เชนีย์ (Dick Cheney) รองประธานาธิบดีกล่าวกับผู้สื่อข่าวว่าในทำนองเดียวกันว่า “เหตุการณ์ 11 กันยายนได้เปลี่ยนแปลงทุกสิ่ง เปลี่ยนแปลงวิถีคิดของเราเกี่ยวกับภัยคุกคามของสหรัฐอเมริกา เปลี่ยนแปลงความรู้ที่มี

⁵ The National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, *The 9/11 Commission Report: Final Report of National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States* [Online], 9/11 Commission, 2004.

⁶ Ibid.

^{*} การให้นิยามคำจำกัดความ “การก่อการร้าย” โดยเฉพาะเจาะจงนั้นเป็นปัญหาและมีความหลากหลายเป็นอย่างยิ่ง อันสืบเนื่องมาจากการให้ความหมายมีความแตกต่างกันตามมุมมองของแต่ละบุคคล และยังมีลักษณะเกี่ยวข้องกับความมุ่งหวังเพื่อการจัดการเฉพาะด้าน เช่น การนิยามการก่อการร้ายในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรม (crime) เพื่อจัดการกับปัญหาโดยอาศัยวิธีทางกฎหมาย หรือการนิยามว่าเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้หรือสงคราม (war) เพื่อใช้วิธีทางการทหารเข้าจัดการ หรือการมองว่าเป็นการต่อสู้เพื่ออิสรภาพและการถูกกดขี่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความหมายที่ทางการสหรัฐอเมริกา และโดยทั่วไปใช้ในปัจจุบันก็คือ “การก่อการร้ายที่มีการวางแผนและแรงจูงใจทางการเมืองโดยกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้ชาติหรือกลุ่มที่ปิดบังตัวเอง ต่อเป้าหมายที่มีใช้พื้นที่ทางการทหาร และโดยทั่วไปมักเป็นไปเพื่อจุดมุ่งหมายที่รับรู้เหตุการณ์นั้น” (Paul R. Pillar, *Terrorism and U.S. foreign policy* (Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2001), pp. 12-18.)

ต่อความอ่อนแอของเรา รวมถึงความเปลี่ยนแปลงในยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติที่เราต้องดำเนิน” เช่นเดียวกับคำกล่าวของนายโคลิน เพาเวลล์ (Colin Powell) รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ “บัดนี้โลกได้เปลี่ยนแปลงไป...และมีภัยคุกคามชนิดใหม่เกิดขึ้นแล้ว” ในขณะที่นายโดนัลด์ รัมส์เฟลด์ รัฐมนตรีกลาโหมกล่าวว่า “โลกได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว...สถานการณ์ไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป” ส่วนนางสาวคอนโดลีซา ไรซ์ (Condoleezza Rice) ที่ปรึกษาฝ่ายความมั่นคงกล่าวว่า “เหตุการณ์ 11 กันยายนได้สร้างความชัดเจนต่อความอ่อนแอของเรา...หลังจากนี้ไม่มีข้อสงสัยอีกต่อไปว่าวันนี้สหรัฐอเมริกาได้เผชิญกับภัยคุกคามที่ปรากฏต่อความมั่นคงของเราแล้ว”⁷

เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ยังได้แสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอ (vulnerability) ของสหรัฐอเมริกา⁸ ซึ่งแม้แต่ความเป็นมหาอำนาจที่มีระบบป้องกันความมั่นคงที่เข้มแข็งและทันสมัยที่สุด ก็ไม่อาจปกป้องประเทศจากการโจมตีจากภายนอกได้ อันเนื่องมาจากสาเหตุที่ว่าสหรัฐอเมริกามั่นใจในศักยภาพทางการทหารของตนมากเกินไป จนมองข้ามและประเมิณถึงการก่อการร้ายที่ผ่านมามากเกินไป โดยในอดีต สหรัฐอเมริกาเผชิญกับการก่อการร้ายหลายครั้ง แต่ความสำคัญของภัยคุกคามนี้ได้ถูกบดบังด้วยความขัดแย้งระหว่างรัฐเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงสงครามเย็นครั้งเมื่อสงครามเย็นสิ้นสุด การก่อการร้ายจึงได้รับการกล่าวถึงมากขึ้น กระนั้นก็ตาม ลัทธิก่อการร้ายมิใช่ภัยคุกคามสำคัญสูงสุด แต่เป็นส่วนหนึ่งในหลายๆ ประเด็นปัญหาที่ผู้นำและผู้กำหนดนโยบายสหรัฐอเมริกาในช่วงหลังสงครามเย็นเน้นถึงเท่านั้น ซึ่งยังมีประเด็นอื่นๆ ที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์และความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาที่ได้รับความสนใจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เช่น ปัญหาการแพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ (nuclear proliferation) ความไร้เสถียรภาพในภูมิภาค (regional instability) ปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตสหภาพโซเวียต ข้อพิพาทและความไม่เป็นธรรมทางการค้าระหว่างประเทศ (unfair trade practices) และปัญหายาเสพติดข้ามชาติ (drug trafficking) เป็นต้น

⁷ Neta C. Crawford, “The road to global empire: The logic of U.S. foreign policy after 9/11,” *Orbis* 48 (Fall 2004): 685-703.

⁸ Richard Crockatt, *America embattled: September 11, anti-Americanism and the global order*, pp. 9-13.

นอกจากนี้ ในช่วงหลังสงครามเย็น การก่อการร้ายได้ลดจำนวนลงอย่างมาก ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้ความกังวลใจเกี่ยวกับการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาลดลงตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกัน สหรัฐอเมริกายังคงมั่นใจในความสำเร็จของมาตรการและประสิทธิภาพของระบบรักษาความมั่นคงและการจัดการกับการก่อการร้ายของตน ดังเช่นการค้นพบร่องรอยของขบวนการก่อการร้ายจนนำไปสู่การสกัดกั้นและป้องกันการก่อการร้ายได้ในหลายๆ ครั้ง ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้สหรัฐอเมริกาประเมินขีดความสามารถของตนในระดับสูง ขณะที่มองข้ามศักยภาพของขบวนการก่อการร้ายบางกลุ่มที่อาจสร้างความเสียหายขนาดใหญ่ได้⁹ ดังนั้น เหตุการณ์วินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ได้พิสูจน์ให้เห็นว่ามุมมองข้างต้นนั้นผิดถนัด ข้อผิดพลาดในมาตรการป้องกันและจัดการกับการก่อการร้ายที่ผ่านมามีหลายประการได้ถูกเปิดเผยภายหลังเหตุการณ์วินาศกรรม ไม่ว่าจะเป็นความล้มเหลวและขาดประสิทธิภาพของหน่วยงานต่างๆ เช่น หน่วยข่าวกรอง กระทรวงกลาโหม กระทรวงต่างประเทศ หน่วยรักษาความมั่นคงภายใน สำนักตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น รวมไปถึงความล้มเหลวในการบริหารประเทศของรัฐบาลทั้งในสมัยคลินตันและบุชที่มีได้คาดการณ์ ตลอดจนให้ความสำคัญต่อประเด็นดังกล่าวเท่าที่ควร ทั้งที่มีคำเตือนและการข่มขู่จากผู้ก่อการร้ายอยู่เป็นระยะๆ หลายครั้งก็ตาม¹⁰

อย่างไรก็ตาม ลัทธิก่อการร้ายที่กลายมาเป็นภัยคุกคามหลักครั้งนี้ของสหรัฐอเมริกา เป็นการก่อการร้ายที่มีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าในอดีต ที่มีใช้เป็นเพียงการลอบสังหารหรือลัทธิก่อการร้ายที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ (state-sponsored terrorism)^{**} แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กลุ่มก่อการร้ายที่มีใช้รัฐ (non-state groups) เริ่มมีบทบาทมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มลัทธิชาตินิยม

* ในทศวรรษที่ 1980 การก่อการร้ายสากลทั่วโลกมีจำนวนทั้งสิ้น 5,431 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต 4,684 คน ในขณะที่ทศวรรษที่ 1990 การก่อการร้ายลดลงเหลือ 3,824 ครั้งและมีผู้เสียชีวิต 2,468 คน (Paul R. Pillar, *Terrorism and U.S. foreign policy*, pp. 41-42.)

⁹ Bruce Hoffman, "Rethinking terrorism and counterterrorism since 9/11," *Studies in Conflict & Terrorism* 25,5 (September 2002): 305-306.

¹⁰ The National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, *The 9/11 Commission Report: Final Report of National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States* [Online], 9/11 Commission, 2004.

** ดังเช่นการลอบสังหารอาร์ชดั๊กฟรานซิส เฟอร์ดินานด์ (Archduke Francis Ferdinand) มกุฎราชกุมารของจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี ในปี ค.ศ. 1914 โดยกลุ่มชาวบอสเนียที่ได้รับการสนับสนุนและมีกอบรมด้านการก่อการร้ายจากรัฐบาลเซอร์เบียที่ต้องการสนับสนุนให้บอสเนียแยกดินแดนออกจากออสเตรีย-ฮังการีเพื่อมาเข้ากับฝ่ายตน (John Richard Thackrah, *Dictionary of Terrorism*, 2nd ed. (London and New York: Routledge, 2004), pp. 113-115.)

(nationalist) และกลุ่มต่อต้านลัทธิอาณานิคมซึ่งได้อาศัยวิธีทำสงครามแบบกองโจร (guerilla warfare) เพื่อขับไล่ประเทศจักรวรรดินิยมออกไปจากดินแดนของตน ในกรณีนี้เกิดขึ้นในจีน กลุ่มประเทศอินโดจีน แอลจีเรีย เคนยา มาเลเซีย ไชปรัส และปาเลสไตน์ เป็นต้น¹¹ สำหรับยุคใหม่แห่งลัทธิก่อการร้ายสากลเริ่มต้นขึ้นนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา โลกเข้าสู่ภาวะสงครามเย็น มุมมองของความขัดแย้งเปลี่ยนไปสู่การเผชิญหน้าในการต่อสู้เพื่อแข่งขันระหว่าง 2 ขั้วอำนาจ โดยที่การต่อสู้ได้ถูกจำกัดให้เกิดขึ้นเฉพาะพื้นที่ประเทศขอบนอก (periphery) เพื่อหลีกเลี่ยงการขยายความรุนแรงสู่การเกิดสงครามนิวเคลียร์เต็มรูปแบบ ซึ่งรัฐมหาอำนาจคู่แข่งของสหรัฐอเมริกาอย่างสหภาพโซเวียตได้ให้การสนับสนุนด้านเงินทุน อาวุธยุทโธปกรณ์และการฝึกฝนต่อขบวนการปฏิวัติต่างๆ ทำให้กลายเป็นขบวนการก่อการร้ายที่เป็นกลุ่มทางเชื้อชาติ (ethnic groups) เช่น กลุ่มปลดปล่อยชาวปาเลสไตน์ (the Palestinian Liberation Organization - PLO) กลุ่ม Basque Fatherland and Liberty (ETA) กลุ่ม Irish Republican Army (IRA) และกลุ่ม Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP) เป็นต้น รวมทั้งกลุ่มที่มีอุดมการณ์เป็นแรงขับเคลื่อน (ideological groups) เช่น กลุ่ม Red Army Faction (RAF) และกลุ่ม Italian Red Brigades เป็นต้น ในแง่ปฏิบัติการนั้นเห็นได้อย่างชัดเจนว่าวิธีการของขบวนการก่อการร้ายในยุคนี้มีความแตกต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอาศัยรูปแบบยุทธวิธีที่มีประสิทธิผลและการสร้างการรับรู้ในวงกว้างมากขึ้น กลุ่มแรกๆ ที่ได้อาศัยวิธีปฏิบัติการรูปแบบใหม่นี้ได้แก่ กลุ่ม PFLP โดยใช้วิธีจับเครื่องบิน (hijacking) ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของยุคโลกาภิวัตน์และเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการประกาศให้สาธารณชนรับรู้¹²

นอกจากนี้ กลุ่มก่อการร้ายที่มีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบันอย่างกลุ่มอัล-กออิดะฮ์ยังเกิดขึ้นจากการที่สหรัฐอเมริกาให้การอุปถัมภ์และสนับสนุนในช่วงสงครามเย็นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การที่สหรัฐอเมริกาให้การอุปถัมภ์และสถาปนารัฐบาลทรราชขึ้นมาในประเทศกำลังพัฒนามากมายโดยผ่านทางหน่วยงานของสหรัฐอเมริกา (เช่น CIA) อาทิเช่น ผู้นำอย่าง โซโมซา (Somoza) บาติस्ता (Batista) ปิโนเช่ (Pinochet) หรือแม้แต่รัฐบาลเหยียดผิวในแอฟริกาใต้ ทั้งหมดเป็นผู้นำและรัฐบาลทรราชที่มีความใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและหน่วยงานลับได้ช่วยสถาปนากลุ่มคอนทราส (Contras) เข้ามาครองอำนาจในละตินอเมริกา และ

¹¹ Ibid, pp. 116-117.

¹² Mark Burgess, A brief history of terrorism [Online], 2003 Available from: <http://www.cdi.org/friendlyversion/printversion.cfm?documentID=1502> [2008, December 17]

นำเอากลุ่มมุจาฮิดินและนายอุซะมะห์ บิน ลาดินเข้ามาในอัฟกานิสถาน ในปี ค.ศ. 1985 ประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน (Ronald Reagan) กล่าวแนะนำกลุ่มมุจาฮิดิน (Mujahidin) อย่างภาคภูมิใจต่อหน้าสื่อมวลชนในทำเนียบขาวว่า นักรบมุจาฮิดินเหล่านี้มีเกียรติภูมิเทียบเท่ากับบิดาผู้ก่อตั้งสหรัฐอเมริกา¹³ แต่ต่อมาในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1998 หลังเกิดเหตุระเบิดสถานทูตสหรัฐอเมริกาในกรุงไนโรบี (Nairobi) ประเทศเคนยา และดาร์จิลาม (นครรัฐแห่งสันติภาพ) แทนซาเนีย ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้สืบสวนหาความจริง กลุ่มของนายอุซะมะห์ บิน ลาดินก็กลายเป็นผู้ก่อการร้ายกลุ่มสำคัญ ในสมัยรัฐบาลคลินตัน สหรัฐอเมริกาจึงได้ถล่มนักรบมุจาฮิดินเหล่านี้ด้วยซีปนาวุธ¹⁴

เมื่อกลุ่มเหล่านี้ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงศัตรู ทำให้เกิดความโกรธแค้นและกลายมาเป็นขบวนการก่อการร้ายที่กำลังสร้างความหวาดหวั่นและเป็นภัยคุกคามสำคัญของหลายประเทศในโลกยุคใหม่ซึ่งก็คือ “ลัทธิก่อการร้ายที่มีแรงบันดาลใจจากแนวคิดหรือความเชื่อทางศาสนา” (religiously inspired terrorism) ลัทธินี้รวมถึงกลุ่มก่อการร้ายอัล-กออิดะห์ ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มอิสลามหัวรุนแรง (Islamist extremists) ที่เป็นผู้ก่อการร้ายในเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 แม้ได้ชื่อว่าเป็นกลุ่มที่มีแรงจูงใจจากความเชื่อและศาสนา แต่กลุ่มเหล่านี้ก็มักมีเป้าหมายทางการเมือง (political motivations) แฝงอยู่ด้วย ซึ่งกลุ่มนี้นับเป็นกลุ่มที่อันตรายที่สุด เนื่องจากมีขอบเขตวัตถุประสงค์กว้าง (open-ended rational aims) การดำเนินการยากต่อการคาดเดา อีกทั้งยังมีแนวโน้มในการสร้างความเสียหายจำนวนมากโดยสละได้แม้กระทั่งชีวิตเพื่อบรรลุเป้าหมายทางศาสนา¹⁵ ลัทธิก่อการร้ายประเภทนี้มีบทบาทและจำนวนเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้ระบบระหว่างประเทศมีความสับสนซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มจะใช้เครื่องมือและอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง เช่น อาวุธเคมี (chemical) อาวุธชีวภาพ (biological) แกมมันตรังสี (radiological) และนิวเคลียร์ (nuclear) เป็นต้น¹⁶

¹³ Ronald Regan: Short Biography [Online], America information headquarters on the history of US President, 2005, Available from: <http://www.presidentsofusa.info/040.php> [2008, December 17]

¹⁴ ศราวุฒิ อารีย์, การก่อการร้าย: มุมมองของโลกอิสลาม, หน้า 73-74.

¹⁵ The National Commission on Terrorist Attacks upon the United States, The foundation of the new terrorism [Online], 2004, Available from: http://www.9-11commission.gov/report/911Report_Ch2.htm [2008, December 17]

¹⁶ Walter Laqueur, "Postmodern terrorism," Foreign Affairs 75 (September-October, 1996): 24-36.

ความรุนแรงของภัยคุกคามข้างต้นยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะที่โลกถูกเชื่อมเข้าหากันมากขึ้นหรือที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์” (Globalization) สภาพดังกล่าวทำให้สหรัฐอเมริกาได้รับประโยชน์จากการเผยแพร่ระบบทุนนิยมรวมทั้งค่านิยมและอุดมการณ์ของตนไปสู่ประเทศต่างๆ แต่ก็นำมาซึ่งผลกระทบที่สหรัฐอเมริกาต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กระแสโลกาภิวัตน์มีปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญจากการปฏิวัติข้อมูลข่าวสาร (information revolution) ซึ่งส่งผลให้เทคโนโลยีในด้านการติดต่อสื่อสารมีความรวดเร็วและต้นทุนที่ถูกลงอย่างมาก ทั้งในแง่กรรมวิธีการผลิตและการส่งผ่านข้อมูลภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์นี้ตัวแสดงที่มีใช้รัฐ อาทิ บริษัทข้ามชาติ องค์กรที่มีใช้รัฐ และองค์การความร่วมมือระหว่างรัฐมีบทบาทและจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน สืบเนื่องจากการปฏิวัติข้อมูลข่าวสารได้ทำให้อำนาจการบริหารจัดการซึ่งแต่เดิมถูกรวมศูนย์ (centralization) ไว้ที่รัฐมีลักษณะกระจาย (diffusion) ไปสู่ตัวแสดงที่มีใช้รัฐมากขึ้น¹⁷ ตัวอย่างเช่น ขนาดการผลิตของบริษัทข้ามชาติที่อาจมีมูลค่ามากกว่าผลผลิตของหลายประเทศ ในจำนวนนี้มีอย่างน้อย 12 บริษัทที่มียอดขายทั้งปีมากกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ของประเทศต่างๆ จำนวนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ผลผลิตในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติสัญชาติอเมริกันทั้งหมดมีมูลค่ามากกว่าสองเท่าของยอดการส่งออกในแต่ละปีของประเทศ และตัวอย่างในปี ค.ศ. 1999 แฮ็คเกอร์หนุ่มชาวฟิลิปปินส์คนหนึ่งได้ปล่อยไวรัสคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งได้สร้างความเสียหายทั่วโลกราว 15 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และในปีถัดมาได้เกิดเหตุการณ์จารกรรมข้อมูลจากเพนตากอน นาซา และบริษัทไมโครซอฟท์โดยแฮ็คเกอร์อีกคนหนึ่งที่ไม่เปิดเผยชื่อ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นข้างต้นย่อมนำมาซึ่งผลกระทบที่มีต่อรัฐอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ รัฐอธิปไตยในเวลานี้กำลังเผชิญกับความท้าทายจากตัวแสดงและภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะข้ามชาติ (transnational) และยากต่อการควบคุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งครอบคลุมถึงการไหลเข้าออกของเงินตรา ยาเสพติด สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง โรคติดต่อร้ายแรง ปัญหาผู้ลี้ภัย การก่อการร้าย การบุกรุกทางวัฒนธรรม เป็นต้น¹⁸

สำหรับลัทธิก่อการร้ายนั้นเป็นทั้งเหตุ (cause) และผล (consequence) ของกระแสโลกาภิวัตน์ การขยายบทบาทและเผยแพร่ความเป็นอเมริกันเข้าไปยังประเทศต่างๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดทั้งกระแสตอบรับและต่อต้านจากทั่วโลก ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งและ

¹⁷ Joseph S. Nye, *The paradox of American power: Why the world's only superpower can't go it alone* (Oxford: Oxford University Press, 2002), pp. 41-76.

¹⁸ Charles W. Kegley, Jr. and Eugene R. Wittkopf, *World politics: Trend and transformation*, 9th ed. (California: Wardsworth, 2004).

สร้างช่องว่างที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างสหรัฐอเมริกากับประชาคมระหว่างประเทศ¹⁹ การแสดงออกของการต่อต้านดำเนินไปในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่การชุมนุมเรียกร้อง การประท้วง จนถึงการใช้วิธีการรุนแรงอันได้แก่การก่อการร้าย ในอีกด้านหนึ่ง ความเจริญก้าวหน้าในเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารได้กลายมาเป็นเครื่องมืออันมีประสิทธิภาพของกลุ่มก่อการเหล่านี้ โดยเฉพาะการแพร่หลายของเทคโนโลยี ซึ่งทำให้อาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (weapon of mass destruction - WMD) บางชนิดมีขนาดเล็กและราคาถูกลงและง่ายต่อการครอบครองมากขึ้น ขบวนการก่อการร้ายยังได้รับประโยชน์จากระบบการติดต่อสื่อสารในปัจจุบันที่รวดเร็วและราคาถูก อาทิเช่น การติดต่อผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในทำนองเดียวกันสาธารณูปโภคด้านต่างๆ รวมทั้งพรมแดนของรัฐที่เปิดมากขึ้นก็ได้เป็นประโยชน์เฉพาะต่อประชาชนทั่วไปเท่านั้น หากยังเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้ไม่หวังดีอีกด้วย ปัจจัยดังกล่าวนับเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยให้การจืดจางของขบวนการก่อการร้ายมีลักษณะยืดหยุ่น ยากแก่การตรวจสอบติดตาม รวมทั้งมีรูปแบบการก่อการที่มีความรุนแรงและขยายขอบเขตไปสู่ระดับโลกมากขึ้น²⁰ นอกเหนือจากนี้ เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ายังได้ส่งผลให้สงครามมิได้จำกัดอยู่ที่รัฐเป็นผู้กระทำอีกต่อไป แม้แต่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลก็สามารถใช้วิธีนี้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนได้ด้วย²¹

ลัทธิก่อการร้ายที่รุนแรงและสร้างความเสียหายอย่างเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งของผลกระทบจากยุคโลกาภิวัตน์และการเลือกปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญทางประวัติศาสตร์อีกครั้งหนึ่งเช่นเดียวกับเหตุการณ์ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (การโจมตีที่เพิร์ล ฮาร์เบอร์ของญี่ปุ่น) และก่อนสงครามเย็น (การขยายอิทธิพลเข้าไปยังยุโรปตะวันออกและตะวันออกกลางของสหภาพโซเวียต) คำอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนับเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่ชาวอเมริกันทุกคนคาดหวัง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องให้ความกระจ่างดังกล่าวแก่ประชาชนสำหรับสหรัฐอเมริกา เมื่อพิจารณาจากตำแหน่งและบทบาทแล้ว ผู้ที่สามารถกระทำหน้าที่นี้ได้ดีที่สุดคือ “ประธานาธิบดี”²² จากถ้อยแถลงของประธานาธิบดีบุชหลังเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน

¹⁹ Richard Crockatt, *America embattled: September 11, anti-Americanism and the global order*, pp. 39-71.

²⁰ Paul R. Pillar, *Terrorism and U.S. foreign policy*, pp. 47-48.

²¹ Joseph S. Nye, “Hard power, soft power, and the war on terrorism,” in *American power in the twenty-first century*, eds. David Held and Mathias Koenig-Archibugi (Cambridge: Polity Press, 2004), pp. 121-124.

²² Paul T. McCartney. “American nationalism and U.S. foreign policy from September 11 to the Iraq war,” *Political Science Quarterly* 119 (2004): 407, อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ พรหมเปี่ยม, “จักรวรรดินิยมอเมริกัน: ความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลง ก่อนและหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001,” หน้า 109.

ค.ศ. 2001 เป็นต้นมานั้น ความพยายามอธิบายโดยแสดงให้เห็นว่า หลักการของค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์เฉพาะตัว อย่างการเคารพในสิทธิเสรีภาพและความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสิ่งที่หลอมรวมมาตั้งแต่การก่อตั้งประเทศสหรัฐอเมริกา²³ ได้ถูกทำลายลงแล้ว สิ่งย่ำเตือนเหล่านี้เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนภายในประเทศและทั่วโลกไว้ว่า การที่ประเทศซึ่งรักและปกป้องในเสรีภาพอย่างสหรัฐอเมริกาถูกโจมตีด้วยการก่อการร้าย ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศอื่นก็สิ้นคลอนตามไปด้วย ประธานาธิบดีบุชได้สร้างภาพของภัยคุกคามใหม่ที่ไม่เคยถูกหยิบยกขึ้นมา ก่อน ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้ กลุ่มเหล่านี้ได้ก่อการร้ายตามที่ต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งความรุนแรงของเหตุการณ์วินาศกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งตอกย้ำให้ “ลัทธิการก่อการร้าย” มีตัวตนขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม และทำให้ประเทศที่แสดงตนเป็นตำรวจโลกอย่างสหรัฐอเมริกาสามารถเข้าไปจัดการได้อย่างชอบธรรมเช่นกัน

ดังตัวอย่างในถ้อยแถลงของประธานาธิบดีบุชต่อประชาชนชาวอเมริกัน เมื่อตอนค่ำของวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ว่า “วันนี้ประชาชนของเรา หนทางชีวิตของพวกเขา เสรีภาพของเรา กำลังอยู่ภายใต้การโจมตี...สามพันชีวิตต้องจบลงโดยการกระทำอันชั่วร้ายและน่ารังเกียจของขบวนการก่อการร้าย...อเมริกาเป็นเป้าหมายของการโจมตีเพราะพวกเราเป็นแสงประทีปที่สว่างที่สุดของเสรีภาพและโอกาสของโลก”²⁴ ในวันถัดมาประธานาธิบดีบุชได้กล่าวผ่านวิทยุว่า “การโจมตีอย่างจงใจและทำลายชีวิตที่เกิดขึ้นต่อประเทศของเราเมื่อวานนี้เป็นมากกว่าการสร้างควมหวาดกลัว การกระทำนี้เป็นการก่อสงครามซึ่งต้องการการรวมตัวของพวกเราด้วยความตั้งใจแน่วแน่ เสรีภาพและประชาธิปไตยกำลังอยู่ภายใต้การโจมตี...การโจมตีนี้มีได้มีเป้าหมายเฉพาะต่อประชาชน แต่รวมถึงประชาชนผู้รักเสรีภาพทุกหนทุกแห่งของโลก...นี่จะเป็นสัญลักษณ์แห่งการต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่ว แต่ความดีจะเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ”²⁵ และในวันที่ 14 กันยายน ค.ศ. 2001 ประธานาธิบดีบุชได้กล่าวในพิธีสดและรำลึกถึงผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์มีใจความเดียวกันว่า “โลกได้ผลิตศัตรูแห่งเสรีภาพขึ้นทุกยุค พวกมันโจมตีอเมริกาก็เพราะพวกเราเป็นประเทศเสรีภาพ

²³ วิวัฒน์ มุ่งการดี, นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้าง กระบวนการ และรูปแบบ, หน้า 19-35.

²⁴ George W. Bush, Statement by the president in his address to the nation [Online], Washington, D.C.: White House, 2001, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html> [2008, January 27]

²⁵ George W. Bush, Remarks by the president in photo opportunity with the national security team [Online], Washington, D.C.: White House, 2001, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010912-4.html> [2008, January 7]

และเป็นผู้ปกป้องเสรีภาพนี้²⁶ และเช่นเดียวกับในการแถลงข่าวอีกสองวันถัดมาโดยเขากล่าวเสริมว่า “พวกก่อการร้ายไม่สามารถอดทนต่อเสรีภาพได้ พวกมันเกลียดสิ่งที่อเมริกายึดถือ”²⁷ คำกล่าวของประธานาธิบดีบุชในลักษณะเชื่อมโยงให้เห็นถึงความเป็นตัวแทนเสรีภาพที่เป็นเป้าหมายของการโจมตีนี้ ปรากฏในอีกหลายๆ กรณี ซึ่งได้ชี้มาเข้าสู่ความรู้สึกและความเข้าใจของชาวอเมริกันอย่างรวดเร็ว

ความสูญเสียที่เกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์วินาศกรรมได้สร้างความโกรธแค้นให้กับชาวอเมริกันพร้อมๆ กับการที่ผู้นำประเทศได้เชื่อมโยงให้เห็นถึงลักษณะศัตรูตลอดจนผลกระทบที่มีต่ออุดมการณ์และคุณค่าอันดีงามของประเทศ ประธานาธิบดีบุชประกาศว่า “สหรัฐอเมริกาจะติดตามไล่ล่าและลงโทษผู้ลงมืออันขาดเขตแดนนี้ให้ได้...ความมุ่งมั่นของประเทศที่ยิ่งใหญ่ของเรากำลังถูกทดสอบ โดยปราศจากซึ่งความผิดพลาด เราจะแสดงให้โลกเห็นว่าเราผ่านบททดสอบนี้” ในขณะเดียวกัน เขาได้ใช้โอกาสนี้ในการขยายขอบเขตศัตรูซึ่งรวมไปถึง “รัฐที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้าย” ด้วยคำแถลงที่ว่า “เราจะไม่แยกความแตกต่างระหว่างผู้ก่อการร้ายซึ่งเป็นผู้ลงมือกับผู้ให้การสนับสนุน”²⁸ และกล่าวย้ำในถ้อยแถลงในวันที่ 13 กันยายน ค.ศ. 2001 ว่า “ใครก็ตามที่ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้ก่อการร้าย จะได้รับการลงโทษอย่างสาสม”²⁹ และในช่วงเวลาเพียงไม่กี่วันเท่านั้นหลังเกิดเหตุการณ์วินาศกรรม ประธานาธิบดีบุชก็ประสบความสำเร็จในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนถึงความเป็นชนชาติที่ยิ่งใหญ่ ดีงามและเข้มแข็ง รวมถึงการยืนยันถึงความจำเป็นที่ต้องตอบโต้เพื่อปกป้องคุณลักษณะที่ดีงามนั้นไว้ อย่างไรก็ตาม การตอบโต้ของประธานาธิบดีบุชมิได้จำกัดเฉพาะผู้ลงมือกระทำการเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึง “เครือข่ายการก่อการร้าย” และ “ผู้ให้การสนับสนุน” ด้วย กล่าวได้ว่าเมื่อถึงวันที่เขา

²⁶ George W. Bush, [President's remarks at national day of prayer and remembrance](http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010914-2.html) [Online], Washington, D.C.: White House, 2001, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010914-2.html> [2008, January 7]

²⁷ George W. Bush, [Remarks by the president upon arrival the South Lawn](http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010916-2.html) [Online], Washington, D.C.: White House, 2001. Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010916-2.html> [2008, January 7]

²⁸ George W. Bush, [Statement by the president in his address to the nation](http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010911-2.html) [Online], Washington, D.C.: White House, 2001.

²⁹ George W. Bush, [National day of prayer and remembrance for the victims of the terrorist attacks on September 11, 2001](http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010913-7.html) [Online], Washington, D.C.: White House, 2001, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010913-7.html> [2008, February 7]

ประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้ายอย่างเป็นทางการ คือในวันที่ 20 กันยายน ค.ศ. 2001 เขาได้เตรียมพร้อมโดยการทำให้ประชาชนเชื่อและยอมรับว่า ขอบเขตและวิธีการที่รัฐบาลกำลังจะดำเนินการต่อไปนั้น เป็นสิ่งชอบธรรมและสะท้อนถึงอุดมการณ์ รวมทั้งคุณค่าอันดีงามของประเทศ

ประธานาธิบดีบุชได้เจาะจงถึงศัตรูและการตอบโต้ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการในการแถลงต่อสภาคองเกรสเมื่อวันที่ 20 กันยายน ค.ศ. 2001 อันเป็นถ้อยแถลงที่มีความสำคัญที่สุดของผู้นำนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์วินาศกรรม ในถ้อยแถลงครั้งนี้เขาได้ระบุถึงเครือข่ายก่อการร้าย “อัล-กออิดะห์” ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในการวางระเบิดสถานทูตสหรัฐอเมริกาในแทนซาเนียและเคนยา และการโจมตีเรือยูเอสเอส โคล์ (USS Cole) รวมทั้งกล่าวถึงประเทศ “อัฟกานิสถาน” ว่าได้ให้ที่พักพิงอาศัยและสนับสนุนขบวนการก่อการร้ายนี้ โดยสหรัฐอเมริกาได้ยื่นคำขาดต่อรัฐบาลตอลิบาน (Taliban) แห่งอัฟกานิสถานให้ส่งมอบผู้ก่อการร้ายและให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาโดยปราศจากเงื่อนไข เพื่อแลกกับการไม่ถูกโจมตีโดยประเทศพันธมิตรและสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีบุชยังกล่าวต่ออีกว่า สงครามมิได้จำกัดเฉพาะกลุ่มอัล-กออิดะห์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงลัทธิก่อการร้ายอื่นๆ ที่มีเครือข่ายระดับโลกและรัฐที่ให้การสนับสนุน โดยสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็น “ระบอบปฏิปักษ์” (hostile regimes) ด้วย โดยกล่าวว่า “สงครามต่อต้านการก่อการร้ายเริ่มต้นกับอัล-กออิดะห์แต่ไม่ได้จบลงที่นั่น สงครามครั้งนี้จะไม่สิ้นสุดจนกว่าผู้ก่อการร้ายที่มีเครือข่ายระดับโลกทุกกลุ่มจะถูกค้นเจอ หยุดและพ่ายแพ้...เราจะใช้ทรัพยากรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ทั้งวิธีการทางการทูต เครื่องมือด้านข่าวกรอง การเงิน และสงคราม เพื่อกวาดล้างและเอาชนะเครือข่ายการก่อการร้ายระดับโลกนี้”³⁰ ประธานาธิบดีบุชเผยพร้อมกันกับประกาศว่า “ประเทศทุกภูมิภาคต้องตัดสินใจว่า จะอยู่ข้างเดียวกับเราหรือลัทธิก่อการร้าย” ถ้อยแถลงของผู้นำสหรัฐอเมริกาที่ระบุเจาะจงศัตรูและประกาศสงครามกับขบวนการก่อการร้ายนี้เป็นที่รู้จักกันในเวลาต่อมาคือ “หลักการบุช” (Bush Doctrine)

ดังนั้น เป้าหมายในช่วงแรกของหลักการบุชคือการใช้กำลังเพื่อกวาดล้างขบวนการก่อการร้ายที่มีเครือข่ายในระดับโลกและรัฐที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ความพยายามของรัฐบาลสหรัฐอเมริกามีได้หยุดอยู่เพียงแค่นี้ ประธานาธิบดีบุชยังได้ขยายขอบเขตของหลักการบุช ในการกล่าวปราศรัยที่สหประชาชาติ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 2001 โดยได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง “ขบวนการก่อการร้าย” กับ “อาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง” (WMD) ว่า “ผู้ก่อการร้ายกลุ่มเดียวกันนี้กำลังแสวงหาอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) เพื่อนำมาใช้เป็น

³⁰ Ibid.

เครื่องมือเปลี่ยนความเกลียดชังของพวกเขาให้เป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์...เราอาจคาดหมายได้ว่าพวกเขาจะใช้อาวุธเคมีชีวภาพและปรมาณูในทันทีที่สามารถทำได้ พวกเขาไม่มีจิตสำนึกที่จะป้องกันยับยั้งการกระทำดังกล่าว ภัยคุกคามนี้จะละเอียดไม่ได้ ภัยคุกคามนี้ปล่อยเลยตามเลยไม่ได้ อารยธรรมของพวกเราทุกคนกำลังถูกคุกคาม”³¹ ซึ่งเขาได้สานต่อประเด็นนี้ในเวลาต่อมาในถ้อยแถลงของผู้นำสหรัฐอเมริกาต่อสภาองเกรสและประชาชน เมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 2002 มิเพียงระบุถึงผู้ก่อการร้ายที่พยายามแสวงหาอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) เท่านั้น แต่ยังรวมถึงรัฐที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้ายและมีความเกี่ยวข้องกับอาวุธเหล่านี้ด้วย รัฐที่ประธานาธิบดีบุชระบุถึงในคำแถลงครั้งนี้ก็คือ เกาหลีเหนือ อิหร่าน และอิรัก โดยเขาได้เรียกขานประเทศเหล่านี้ว่า “แกนแห่งความชั่วร้าย” (Axis of Evil) โดยกล่าวถึงว่า “การแสวงหาอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) ของรัฐเหล่านี้กำลังเป็นภัยอันตรายอย่างยิ่ง รัฐเหล่านี้สามารถส่งมอบอาวุธดังกล่าวให้กับขบวนการก่อการร้ายซึ่งทำให้กลุ่มก่อการร้ายมีเครื่องมือที่ตอบสนองความเกลียดชังของตนได้ พวกมันอาจโจมตีพันธมิตรของเราหรือพยายามข่มขู่สหรัฐอเมริกา ไม่ว่าพวกนี้มีเป้าหมายใดก็ตาม ค่าของการไม่สนใจต่อปัญหานี้ก็คือหายนะ”³² ซึ่งเป็นที่ชัดเจนว่าถ้อยแถลงของผู้นำสหรัฐอเมริการั้งนี้เป็นการขยายหลักการบุชเพื่อให้ครอบคลุมถึงรัฐศัตรูเป้าหมายอย่างเกาหลีเหนือ อิหร่าน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอิรัก ที่สุดท้ายถูกสหรัฐอเมริกาใช้การอ้างว่ามีอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) เข้าโจมตีเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 2003

และในโอกาสเดียวกันนี้ ประธานาธิบดีบุชได้พูดเป็นนัยถึงวิธีการจัดการอันมีลักษณะเฉพาะและเป็นส่วนประกอบสำคัญของหลักการบุชในเวลาต่อมานั้นก็คือ “การโจมตีก่อน” (Pre-emptive Strike) “เวลาไม่เข้าข้างเรา ข้าพเจ้าจะไม่นั่งรอเหตุการณ์ขณะที่ภัยอันตรายก่อตัว ข้าพเจ้าจะไม่ยืนเฉยขณะที่ความพินาศเคลื่อนตัวใกล้เข้ามาทุกขณะ สหรัฐอเมริกาจะไม่นยอมให้รัฐบาลที่อันตรายที่สุดในโลกมาคุกคามพวกเราด้วยอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) ที่สุดในโลก”³³ อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีบุชได้กล่าวถึงหลักการนี้อย่างเป็นทางการในการกล่าวปราศรัยที่โรงเรียนนายร้อยทหารบกเวสต์พอยต์ (The United States Military Academy at West

³¹ George W. Bush, Remarks by the president to United Nations General Assembly [Online], Washington, D.C.: White House, 2001, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/11/20011110-3.html> [2008, February 7]

³² George W. Bush, President delivers state of the union address [Online], Washington, D.C.: White House, 2002, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20020129.html> [2008, January 27]

³³ Ibid.

Point) เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2002 ในคำปราศรัยนี้ผู้นำสหรัฐอเมริกาได้เน้นย้ำว่า “...สงครามสงบการก่อการร้ายมีอาจจะชนะได้ด้วยการรบเชิงรับ เราต้องนำการยุทธ์ไปหาศัตรู ขัดขวางแผนการของพวกเขา และประจันหน้ากับภัยคุกคามก่อนที่มันจะปรากฏตัวในโลกที่เราอาศัยอยู่ปัจจุบัน หนทางสู่ความปลอดภัยมีอยู่เส้นทางเดียวนั่นคือ หนทางแห่งการลงมือปฏิบัติ และประเทศนี้จะลงมือปฏิบัติ...และความมั่นคงปลอดภัยของเราเรียกร้องให้ชาวอเมริกันมองการณ์ไกลและเด็ดเดี่ยวมุ่งมั่น อีกทั้งพร้อมรับการลงมือปฏิบัติการแบบโจมตีก่อน (preemptive action) เมื่อคราวจำเป็นเพื่อปกป้องเสรีภาพและชีวิตของเรา”³⁴ ดังนั้น การตัดสินใจโจมตีอิรักโดยปราศจากหลักฐานยืนยันนับเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้เป็นอย่างดีว่า หลักการโจมตีก่อนที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาประกาศนั้นไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะผูกผันกับกฎบัตรสหประชาชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ การที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาประกาศใช้หลักการนี้จึงเท่ากับเป็นการจงใจละเมิดกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ และการดำเนินการโดยปราศจากความเห็นชอบจากนานาประเทศย่อมทำให้การปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาเป็น “การจัดการแบบเอกภาคี” (Unilateralism) กล่าวคือเป็นการประกาศหรือดำเนินนโยบายเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่เน้นการดำเนินการเพื่อสร้างความร่วมมือหรือการผูกมัดตัวเองอยู่กับความตกลงแบบหลายฝ่ายหรือพหุภาคี (multilateral agreement)³⁵ ซึ่งในความเป็นจริง ตระรกะของการดำเนินการดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา ก็คือความเป็นมหาอำนาจ ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาไม่จำกัดอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เหมือนเช่นประเทศอื่นๆ และยังได้ยืนยันถึงความเป็นตัวแทนคุณค่าทางจริยธรรมสากล (universal moral value) ของประเทศ ซึ่ง

³⁴ George W. Bush, President Bush delivers graduation speech at West Point [Online], Washington, D.C.: White House, 2002, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/print/20020601-3.html> [2008, February 27]

* สหประชาชาติได้ให้การรับรอง “หลักการโจมตีก่อน” ว่าเป็นการใช้กำลังเพื่อป้องกันตนเอง (Self-defense) ของรัฐตามกฎหมายมาตรา 51 ภายใต้เงื่อนไขว่ามีหลักฐานยืนยันเกี่ยวกับภัยคุกคามที่ใกล้จะเกิดขึ้นจริง วิธีการโจมตีก่อนในกรณีนี้เรียกว่า “Preemptive Action” อันเป็นวิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนอีกกรณีหนึ่งคือ “Preventive Action” ซึ่งเป็นการใช้กำลังโจมตีก่อนซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้เงื่อนไขและเป็นวิธีที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ในคำประกาศของประธานาธิบดีบุชข้างต้นนั้น แม้เขาได้ใช้คำว่า Preemptive Action แต่ก็เพื่อหลีกเลี่ยงข้อครหาและคำวิพากษ์วิจารณ์มากกว่า ในความเป็นจริงแล้ว คณะผู้บริหารหลายคนในรัฐบาลบุชได้ใช้สองคำนี้สลับกันไปมาอยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้การตัดสินใจโจมตีอิรักกรณีล่าสุดโดยปราศจากหลักฐานยืนยันถึงภัยคุกคามที่ใกล้จะเกิดขึ้นจริงนับเป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า หลักการโจมตีก่อนที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาประกาศนั้นมิได้มีความมุ่งหมายที่จะผูกผันกับกฎบัตรสหประชาชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ (Jeffrey Record, The Bush doctrine and war with Iraq Parameters [Online], 2003, Available from: <http://www.carlisle.army.mil/usawc/parameters/03spring/record.htm> [2008, January 27])

³⁵ Barry Buzan, The United States and the great powers: World politics in the 21st century (Cambridge: Polity Press, 2002), p. 159.

ประเทศอื่นๆ ไม่ควรกลางแกลงสงสัยในแบบแผนวิธีการดำเนินการดังกล่าวหากได้ดำรงยึดมั่นอยู่ในคุณค่าเหล่านี้ ดังคำกล่าวของประธานาธิบดีบุชที่ว่า

“เพราะสงครามต่อต้านการก่อการร้ายต้องการความมุ่งมั่นและอดทน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการเป้าหมายเชิงจริยธรรม การต่อสู้ในลักษณะนี้ของเรามีลักษณะคล้ายคลึงกับในสงครามเย็น...จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการเอาชนะในสงครามเย็น ...บางท่านอาจกังวลว่าการกล่าวแบบถูก-ผิดนี้ไม่สุภาพและผิดแบบแผนทางการทูต แต่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย สภาพแวดล้อมที่แตกต่างต้องการวิธีการจัดการที่แตกต่าง แต่ไม่แตกต่างกันในเรื่องจริยธรรม ความจริงเกี่ยวกับจริยธรรมนี้เหมือนกันในทุกวัฒนธรรม ทุกเวลาและทุกสถานที่...เรากำลังอยู่ในความขัดแย้งระหว่างความดีกับความชั่ว และอเมริกาจะเรียกชื่อมันว่าความชั่วร้าย”³⁶

ต่อมา เนื้อหาของหลักการบุชนี้ได้ถูกรวบรวมอย่างสมบูรณ์และเป็นทางการไว้ใน “เอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐอเมริกา” (The National Security Strategy of the United States of America) ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ออกสู่สาธารณชนเมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 2002 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ เสริมสร้างระบบพันธมิตรเพื่อการต่อสู้กับลัทธิก่อการร้ายระดับโลก ดำเนินการร่วมกับประเทศอื่นเพื่อขจัดความขัดแย้งในภูมิภาค ต้องปกป้องและกำจัดภัยคุกคามจากอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) ส่งเสริมระบบตลาดและการค้าเสรี ส่งเสริมและขยายการพัฒนาโดยการสร้างสังคมแบบเปิดและส่งเสริมประชาธิปไตย บุกเบิกประเด็นความร่วมมือต่างๆ กับประเทศมหาอำนาจหลักๆ ของโลก และปฏิรูปหน่วยงานด้านความมั่นคงแห่งชาติของอเมริกา³⁷ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นนโยบายที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาใช้เพื่อประกาศสร้างความชอบธรรมในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย กล่าวคือ

1. สหรัฐอเมริกากำลังเผชิญกับภัยชนิดใหม่คือระบบก่อการร้ายระหว่างประเทศ (International terrorism) ซึ่งได้ประสบมาแล้วจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ดังนั้น

³⁶ George W. Bush, President Bush delivers graduation speech at West Point [Online], Washington, D.C.: White House, 2002.

³⁷ กิตติศักดิ์ พรหมเปี่ยม, “จักรวรรดินิยมอเมริกัน: ความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลง ก่อนและหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001,” หน้า 118.

นโยบายที่เป็นหลักการของการรักษาและป้องกันความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาในยุคนี้คือการต่อสู้ ป้องกัน และทำลายระบบก่อการร้ายระหว่างประเทศในทุกแห่งของโลก

2. ภัยชนิดใหม่ที่มีพฤติกรรมก่อการโจมตีแตกต่างไปจากภัยชนิดเดิมที่เคยมีมา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่สหรัฐอเมริกาจะต้องตอบโต้ภัยชนิดใหม่นี้ในลักษณะ “ตัดกำลังศัตรูก่อนเพื่อป้องกันการโจมตี” เนื่องจากสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องป้องกันตนเองจากภัยที่คาดการณ์ว่าจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน (anticipatory self-defense)

3. การตอบโต้ภัยคุกคาม ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใช้กำลังโดยปกติหรือ “ตัดกำลังศัตรูก่อนเพื่อป้องกันการโจมตี” สหรัฐอเมริกาอาจเลือกตัดสินใจกระทำไปเพียงฝ่ายเดียวได้ โดยถือว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นปฏิบัติการที่ถูกต้องตามกฎหมายและชอบธรรม³⁸

ดังนั้น การเชื่อมโยงภัยคุกคามชนิดใหม่กับการต้องใช้ยุทธศาสตร์การตัดกำลังศัตรูก่อนเพื่อป้องกันจากโจมตีจากศัตรูที่ตนกล่าวว่ามีแนวโน้มที่จะแสวงหาและครอบครองอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) นั้น เป็นสิ่งที่แสดงถึงความชัดเจนในเวลาต่อมาว่า เอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อปูทางนำไปสู่การทำสงครามกับ “อิรัก” ของสหรัฐอเมริกา ตามคำแถลงของประธานาธิบดีบุชที่ว่า

“ทุกอย่างก้าวที่ระบอบอิรักได้มาและใช้อาวุธที่ร้ายแรงสูงสุด ทางเลือกของเราในการเผชิญหน้ากับระบอบนี้ก็แคบลงเรื่อยๆ และหากระบอบที่เข้มแข็งนี้แจกจ่ายอาวุธให้กับกลุ่มก่อการร้ายที่เป็นพันธมิตร การโจมตีในลักษณะเดียวกับเมื่อวันที่ 11 กันยายน ก็ยิ่งน่ากลัวกว่านี้มาก...เราต้องเลือกระหว่างโลกแห่งความกลัวและโลกแห่งความก้าวหน้า เราไม่อาจยืนนิ่งเฉยหรือไม่ทำอะไรเลยในขณะที่ศัตรูรวมกัน เราต้องยืนหยัดเพื่อความมั่นคงของเราเพื่อความถูกต้องและความหวังที่ยั่งยืนของมนุษยชาติ โดยมีแบบแผนและทางเลือก สหรัฐอเมริกาจะยืนหยัดเพื่อสิ่งเหล่านี้ และผู้แทนแห่งสหประชาชาติทั้งหลาย ท่านก็มีพลังที่จะยืนหยัดด้วยเช่นกัน”³⁹

ความพยายามของผู้นำสหรัฐอเมริกาเพื่อชี้ให้เห็นว่าอิรักเป็นภัยคุกคามนั้นได้เกิดขึ้นอีกหลายครั้ง โดยนอกจากข้อกล่าวหาข้างต้น ประธานาธิบดีบุชยังได้ระบุถึงพฤติกรรมที่โหดเหี้ยมของ

³⁸ ประทุมพร วัชรเสถียร และไชยวัฒน์ คำชู, อิรัก: วิกฤติถาวร?, หน้า 171.

³⁹ George W. Bush, President's remarks at the United Nations General Assembly [Online], Washington, D.C.: White House, 2002, Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/09/20020912-1.html> [2008, December 8]

ซัดดัม ฮุซเซน (Saddam Hussein) ในกรณีอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อาวุธเคมีฆ่าคนจำนวนมากนับพันคน ความพยายามครอบงำภูมิภาคตะวันออกกลาง รุกรานและยึดครองประเทศเพื่อนบ้าน ความเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกาอย่างไม่ลดละ นอกจากนี้ หลายครั้งที่ประธานาธิบดีบุชพยายามย้ำถึงเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 และชี้ความเชื่อมโยงระหว่างอิรักกับเครือข่ายก่อการร้ายอัล-กออิดะห์ที่ถึงแม้จะไม่มีข้อพิสูจน์ในเรื่องนี้ก็ตาม กล่าวได้ว่าความพยายามอธิบายพฤติกรรมต่างๆ ในเชิงลบของอิรักจากผู้นำสหรัฐอเมริกา ก็เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงความเป็น “ฝ่ายชั่ว” ของอิรักอันเป็นการตอกย้ำคำเรียกขาน “แกนแห่งความชั่วร้าย”

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่สหรัฐอเมริกาพยายามแยกข้างอย่างชัดเจนระหว่างสหรัฐอเมริกากับลัทธิก่อการร้ายภายหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 โดยแทบจะไม่เปิดโอกาสให้ตั้งคำถามใดๆ เกี่ยวกับการกล่าวหาว่าสหรัฐอเมริกาคือ “ฝ่ายดี” และผู้ก่อการร้ายรวมทั้งผู้ให้การสนับสนุนคือ “ฝ่ายชั่ว” คำนิยามในเชิง “ขาว-ดำ” ของสหรัฐอเมริกานี้แสดงถึงการเพิกเฉยต่อข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ว่า สหรัฐอเมริกาได้ขยายอำนาจและอิทธิพลของตนลงไปยังบริเวณต่างๆ ของโลกและเคยใช้วิธีการเดียวกันนี้ในการสังหารและทำลายฝ่ายตรงข้าม จนกระทั่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ “การตบโต้กลับ”⁴⁰ (Blowback) ของกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบและเกิดความเคียดแค้น ดังนั้น ผู้ที่สร้างภัยคุกคามที่น่ากลัวชนิดนี้ขึ้นก็คือสหรัฐอเมริกานั้นเอง

ความเป็นจริงดังกล่าวของสหรัฐอเมริกานั้นถูกเปิดเผยโดยนักวิพากษ์นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น นอม ชอมสกี (Noam Chomsky) โดยเขาได้ยกตัวอย่างกรณีต่างๆ เช่น กรณีนิคารากัวซึ่งถูกสหรัฐอเมริกาโจมตีในช่วงทศวรรษที่ 1980 เป็นผลให้มีผู้เสียชีวิตนับหมื่นคน ในกรณีนี้ศาลโลกได้ตัดสินว่าสหรัฐอเมริกาคือผู้กระทำความผิดและให้ชดเชยค่าปฏิกรรมสงครามแก่นิคารากัว แต่สหรัฐอเมริกากลับเพิกเฉยคำตัดสินทั้งยังเพิ่มการโจมตีหนักขึ้นอีก นิคารากัวจึงนำปัญหานี้เสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคงซึ่งก็มีมติเรียกร้องให้ทุกประเทศเคารพกฎบัตร แต่สหรัฐอเมริกาคือประเทศเดียวที่โต้แย้ง ประเด็นนิคารากัวได้ถูกเสนออีกครั้งในสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติซึ่งก็มีมติออกมาทำนองเดียวกัน แต่สหรัฐอเมริกาก็ยังแสดงความไม่เห็นด้วยต่อมติดังกล่าวเป็นเวลา 2 ปีติดต่อกัน⁴¹

⁴⁰ Chalmers Johnson, *Blowback: The cost and consequences of American empire* (New York: Henry Holt, 2000).

⁴¹ นอม ชอมสกี, 9-11 ไม่เคยเกิดขึ้น, แปลโดย พิภพ อุดมอิทธิพงศ์ (กรุงเทพฯ: โครงการสรรพสาสน์ สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2547), หน้า 19-43.

และจากตัวอย่างดังกล่าวเปิดเผยของ ซบิกนีฟ เบรเซซินสกี (Zbigniew Brzezinski) ที่ปรึกษาด้านความมั่นคงในสมัยประธานาธิบดีคาร์เตอร์กล่าวว่า ในปี ค.ศ. 1979 ประธานาธิบดีคาร์เตอร์ได้ออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ CIA ยื่นความสนับสนุนอย่างลับๆ ให้กับกลุ่มมุญาฮิดีน ขบวนการก่อการร้ายอิสลามหัวรุนแรงซึ่งต่อสู้อยู่กับรัฐบาลอัฟกานิสถาน เพื่อล่อลวงให้สหภาพโซเวียตเข้าไปแทรกแซงและติดกับดัก สหภาพโซเวียตได้ส่งกำลังเข้าไปสนับสนุนรัฐบาลอัฟกานิสถานตามนั้นจริงในเวลา 6 เดือนถัดมา แต่ภายหลังจากสงครามที่ยืดเยื้อกว่า 10 ปี อัฟกานิสถานก็กลายมาเป็นแหล่งบ่มเพาะลัทธิก่อการร้ายอิสลามหัวรุนแรงจำนวนมาก รวมถึงนายอุซซะมะห์ บิน ลาดเอนก็ได้เข้าสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มในช่วงทศวรรษที่ 1980 ก่อนที่กลุ่มก่อการร้ายนี้จะหันมาต่อต้านสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา⁴²

และในขณะที่สหรัฐอเมริกากล่าวเชื่อมโยงถึงอิรักในประเด็นเกี่ยวกับการผลิตและครอบครองอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) ตลอดจนการใช้อาวุธดังกล่าวในการสังหารประชาชนของตนเองและประเทศเพื่อนบ้าน แต่ในความเป็นจริงแล้วต้องไม่ลืมว่า สหรัฐอเมริกานั้นเองที่เป็นผู้อยู่เบื้องหลังให้การสนับสนุนรัฐบาลซัดดัมในทศวรรษที่ 1980 อันเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลนี้ได้ใช้แก๊สพิษสังหารชาวเคิร์ดและชาวอิหร่าน ดังที่เมียร์ไชเมอร์ (Mearsheimer) และวอลท์ (Walt) กล่าวว่า

“โชคไม่เข้าข้างผู้ที่นิยมสงคราม เป็นเรื่องยากที่จะยอมรับการสนับสนุนในอดีตที่สหรัฐอเมริกามีให้อิรักได้ การสนับสนุนนี้เกิดขึ้นพร้อมกับพฤติกรรมซึ่งหยิบยกขึ้นมาเพื่อฉายภาพซัดดัมให้เป็นผู้บ้าคลั่งที่ปราศจากเหตุผล สหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนอิรักในระหว่างทศวรรษที่ 1980 อันเป็นช่วงที่ซัดดัมใช้แก๊สพิษสังหารชาวเคิร์ดและชาวอิหร่าน รวมทั้งช่วยให้อิรักใช้อาวุธนี้โดยอาศัยดาวเทียมเพื่อชี้ตำแหน่งกองกำลังของอิหร่าน รัฐบาลเรแกนยังได้อำนวยความสะดวกให้กับอิรักโดยการอนุญาตให้อิรักนำเข้าวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตอาวุธชีวภาพ เช่น เชื้อแอนแทรกซ์ (anthrax) ไวรัสเวสต์ไนล์ (West Nile virus) และสารโบทูลินอล ท็อกซิน (botulin toxin) บุคคลสำคัญที่ได้พยายามเอาใจอิรักมิใช่ใครอื่นนอกจากรัฐมนตรีกลาโหมคนปัจจุบันคือ นายรัสมส์เฟลด์ที่เป็นทูตของประธานาธิบดีเรแกนประจำตะวันออกกลางสมัยนั้น เขาไปเยือนแบกแดดและพบปะกับซัดดัมในปี ค.ศ. 1983 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิรักให้ดีขึ้น ในเดือนตุลาคม ค.ศ.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

1989 ปีหลังจากซัดดัมใช้แก๊สพิษสังหารชาวเคิร์ด ประธานาธิบดีจอร์จ เอช. ดับเบิลยู. บุช ได้ออกประกาศอย่างเป็นทางการว่า ความสัมพันธ์ในลักษณะปกติระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิรักจะช่วยส่งเสริมผลประโยชน์ในระยะยาวของประเทศเรา และความมั่นคงในบริเวณอ่าวและตะวันออกกลาง”

และในกรณีที่สหรัฐอเมริกากล่าวหาอิรักว่าเป็น “รัฐอันธพาล” หรือ “แกนแห่งความชั่วร้าย” ที่ละเมิดมติและกฎบัตรสหประชาชาติหลายครั้ง แต่พฤติกรรมของสหรัฐอเมริกาทั้งอดีตและที่เป็นอยู่ก็ไม่ได้มีลักษณะแตกต่างไปจากนี้เท่าใดนัก นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดีคลินตัน แม้หลายคนมองว่ายึดถือรูปแบบพหุภาคีเป็นหลัก แต่ก็มีหลายกรณีที่สหรัฐอเมริกาเลือกใช้แนวทางการจัดการแบบฝ่ายเดียว ดังที่แซมมูเอล ฮันติงตัน (Samuel Huntington) ได้วิจารณ์นโยบายสหรัฐอเมริกาในช่วงนี้ว่า

“ในแต่ละประเด็นๆ สหรัฐอเมริกาได้พบว่าตัวเองโดดเดี่ยวขึ้นเรื่อยๆ โดยมีเพียงหนึ่งหรือไม่กี่ประเทศที่เป็นพันธมิตร ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาอยู่ชีกตรงข้ามกับประเทศและประชาชนอื่นๆ ทั่วโลก ประเด็นเหล่านี้ได้แก่ การค้าขำระหนี้สหประชาชาติ, การแซงก์ชัน (sanctions) ต่อคิวบา อิหร่าน อิรัก และลิเบีย, สนธิสัญญาต่อต้านระเบิดลอบสังหารบุคคล, ปัญหาโลกร้อน, ศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศ, ปัญหาตะวันออกกลาง, การใช้กำลังกับอิรักและยูโกสลาเวีย ตลอดจนการแซงก์ชันทางเศรษฐกิจต่อประเทศต่างๆ 35 ประเทศในระหว่างปี ค.ศ. 1993-1996 ในปัญหาเหล่านี้และกรณีอื่นๆ ประชาคมระหว่างประเทศอยู่ข้างหนึ่ง และสหรัฐอเมริกาอยู่อีกข้างหนึ่ง แวดวงรัฐบาลต่างๆ ที่เห็นว่าประโยชน์ของตนดำเนินไปพร้อมกับผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกากำลังมีจำนวนน้อยลง ท่ามกลางประเด็นอื่นๆ สิ่งนี้ได้ปรากฏในหมู่คณะมนตรีความมั่นคงซึ่งเป็นสมาชิกศูนย์กลางของสหประชาชาติ ในช่วงทศวรรษแรกระหว่างสงครามเย็น (ความเป็นพันธมิตร) มีลักษณะเป็น 4:1 ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, ฝรั่งเศส, จีน VS สหภาพโซเวียต หลังจากเหมา เจ๋อตงได้รวบอำนาจภายในจีน กลุ่มในคณะมนตรีความมั่นคงกลายเป็น 3:1:1 โดยจีนคือหนึ่งประเทศตรงกลาง ในเวลานี้คือ 2:1:2 โดย

* สหรัฐอเมริกาประกาศความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการปกติอีกครั้งกับอิรักภายหลังการเยือนของนายรัสมัสเฟลด์ หลังจากทั้ง สองประเทศได้ยุติความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดกันนับตั้งแต่สงครามอิรัก-อิหร่าน ในปี ค.ศ. 1967 การประกาศปรับความสัมพันธ์ของ สหรัฐอเมริกาดำเนินไปทั้งที่รู้ดีว่าอิรักกำลังผลิตและใช้อาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) กับอิหร่าน (Alex Callinicos, *The new mandarins of American power* (Cambridge: Polity Press, 2003), pp. 19-20.)

สหรัฐอเมริกาพร้อมกับอังกฤษต่อต้านจีนและสหภาพโซเวียต ขณะที่ฝรั่งเศสอยู่ตรงกลาง...ในขณะที่สหรัฐอเมริกาประณามหลายๆ ประเทศว่าเป็น “รัฐอันธพาล” ในสายตาของหลายประเทศ สหรัฐอเมริกาเองก็กำลังกลายเป็น “มหาอำนาจอันธพาล” (rogue superpower)⁴³

คำอธิบายของฮันติงตันยังคงใช้ได้ดีแม้ยุคสมัยได้เปลี่ยนผ่านมาสู่ภายใต้การนำของประธานาธิบดีบุช ทั้งนี้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาชุดปัจจุบันที่อาศัยวิธีการจัดการแบบฝ่ายเดียวอันมีลักษณะไม่แตกต่างไปจากในสมัยประธานาธิบดีคลินตันมีด้วยกันหลายกรณี อาทิเช่น การไม่เข้าร่วมเป็นภาคีในพิธีสารเกียวโต (Kyoto protocol) สนธิสัญญาต่อต้านอาชญากรรมระหว่างประเทศ (International Criminal Court - ICC) สนธิสัญญาต่อต้านขีปนาวุธ (Anti-Ballistic Missile Treaty - ABM) และการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาที่ผ่านมาซึ่งเน้นรูปแบบ “ความร่วมมือเฉพาะกิจ” (coalitions of the willing) รวมไปถึงกรณีที่ยีร์กแลนด์ สหรัฐอเมริกาก็ได้อาศัยวิธีการโจมตีก่อนโดยปราศจากความเห็นชอบจากคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ ทั้งหมดนี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความพยายามวางตัวอยู่เหนือกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาโดยทั้งสิ้น⁴⁴

และตามถ้อยแถลงของผู้นำสหรัฐอเมริกาในความพยายามเผยแพร่และส่งเสริมเสรีภาพประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน รวมทั้งการค้าเสรีไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกนั้นก็เช่นเดียวกัน ความคลั่งคลั่งสงสัยของประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ประเทศกำลังพัฒนาต่อประเด็นนี้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ เมื่อพฤติกรรมของสหรัฐอเมริกาในทางปฏิบัติหลายๆ กรณีมิได้เป็นไปอย่างที่สหรัฐอเมริกาประกาศ แต่กลับมีลักษณะตรงกันข้ามและเลือกปฏิบัติอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ในขณะที่สหรัฐอเมริกากล่าวหาว่าซัดดัมเป็นผู้นำโหดเหี้ยม ละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนทั้งภายในและนอกประเทศ และการดำเนินการกับอิรักโดยการโจมตีก็เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นประชาธิปไตย เคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ก็ยังมีผู้นำหลายประเทศที่ปฏิบัติต่อประชาชนของตนและชนกลุ่มน้อยในประเทศอย่างเหี้ยมโหดในอัตราที่เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เช่น ผู้นำรัฐบาลทหารในกลุ่มประเทศลาตินอเมริการะหว่างทศวรรษที่ 1950-1970 อิหร่านยุคซาย์ แอฟริกาภายใต้ยุคที่ใช้นโยบายการแยกสีผิวระหว่าง ค.ศ.

⁴³ Samuel Huntington, “The Lonely superpower,” *Foreign Affairs* 78 (March/April, 1999): 41-42.

⁴⁴ กิตติศักดิ์ พรหมเปี่ยม, “จักรวรรดินิยมอเมริกัน: ความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลง ก่อนและหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001,” หน้า 126.

1948-1994 ฟิลิปปินส์ยุคประธานาธิบดีมาร์คอส และอินโดนีเซียโดยเฉพาะนโยบายและปฏิบัติการต่อชนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติและศาสนา และที่ได้กระทำในติมอร์ตะวันออกยุคที่ประธานาธิบดีซูฮาร์โตปกครองประเทศ เป็นต้น กรณีเหล่านี้นอกจากสหรัฐอเมริกาจะไม่สนใจเข้าไปจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วยังมีหลายกรณีทีเดียวที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาเอง⁴⁵

และสำหรับความขัดแย้งเกี่ยวกับแนวคิดสากลนิยมอเมริกันที่ปรากฏในระหว่างสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาขณะนี้เห็นได้ชัด เช่น การเป็นพันธมิตรกับบางประเทศอย่างอุซเบกิสถานและปากีสถาน ในกรณีอุซเบกิสถาน สหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับประเทศนี้ในฐานะเป็นศูนย์กลางฐานปฏิบัติการทางการทหารแห่งใหม่ในเอเชียกลาง โดยเพิกเฉยต่อพฤติกรรมของผู้นำคือนายคาริมอฟ (Karimov) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนของตนอย่างฉาฉาฉฉา โดยทำการกักขังหน่วงเหนี่ยวและทรมานนักโทษที่ถูกกล่าวหาว่าให้ความสนับสนุนพรรคอิสลามฝ่ายตรงข้าม มีรายงานของหน่วยงานดูแลสอดส่องด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศว่า อุซเบกิสถานที่ได้รับเงินสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวน 189 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2002 ยังคงกักขังหน่วงเหนี่ยวนักโทษการเมืองจำนวน 6,500 - 7,000 ราย ส่วนปากีสถาน ภายหลังจากสามารถชักจูงให้หันมาร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาได้แล้ว สหรัฐอเมริกาก็ให้เงินสนับสนุนแก่รัฐบาลผู้นำทหารคือนายพลเปอเวส มุซาร์ราฟ (Pervez Musharraf) ซึ่งเข้าสู่อำนาจโดยทุจริตการเลือกตั้งเมื่อปี ค.ศ. 2002 วิธีปฏิบัติอันขัดแย้งกับสิ่งที่ผู้นำสหรัฐอเมริกาประกาศนี้ยังไม่นับรวมถึงกรณีที่เกิดขึ้นภายหลังปฏิบัติการโจมตีอิรักสิ้นสุดลง โดยมีรายงานและการเผยแพร่ภาพผ่านสื่อต่างๆ ว่าทหารอเมริกันได้ทรมานนักโทษอิรักและชาวมุสลิมต่างศาสนาที่คุกอาบู กราอิบ (the Abu Ghraib prison) อ่าวกวานตานาโม และคุกลับในอัฟกานิสถานอย่างไร้ศีลธรรม ในขณะที่ผู้นำและผู้บริหารระดับสูงของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาปฏิเสธความรับผิดชอบส่วนตัว แต่โยนความผิดให้กับนายทหารชั้นผู้น้อยแทน⁴⁶

นอกจากนี้ ยังรวมถึงกรณีที่เกิดขึ้นในประเทศมาเลเซีย ในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ ซึ่งต่อต้านความเป็นจักรวรรดินิยมของสหรัฐอเมริกามาตลอด โดยเฉพาะหลังวิกฤติเศรษฐกิจ ปี ค.ศ. 1997 ในขณะเดียวกัน สหรัฐอเมริกาก็มักจะวิพากษ์วิจารณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์มาตลอดเช่นกัน ที่ใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) จับกุม

⁴⁵ ประทุมพร วัชรเสถียร และไชยวัฒน์ คำชู, *อิรัก: วิกฤติถาวร?*, หน้า 3-4.

⁴⁶ ฉันทิมา ช่องสุรภัทร์, *นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา 2001-2004: หลักการบุข*, หน้า 329.

ฝ่ายตรงข้ามที่เห็นขัดแย้งกับรัฐบาล ฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง เช่นพรรคฝ่ายค้านอย่างพรรคปาส และการปลดรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายอันวาร์ ด้วยข้อกล่าวหาว่าคอร์รัปชันและมีความประพฤติทางเพศที่ไม่เหมาะสม ทำให้เขาต้องต้องโทษจำคุก 6 ปี ภายใต้กฎหมายดังกล่าว (แต่ได้รับการปล่อยตัวเมื่อนายกรัฐมนตรีอับดุลลอฮ์เข้าดำรงตำแหน่ง) การกระทำข้างต้นได้รับการวิจารณ์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกรณีนายอันวาร์ ที่หลายฝ่ายโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดีคลินตันได้ออกมาตอบโต้ว่าเป็นการกลั่นแกล้งทางการเมือง และสนับสนุนให้มีการปฏิรูปการเมืองในมาเลเซีย ทั้งนี้ นายอันวาร์ถูกปลดหลังจากมีแนวทางแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997 ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับไอเอ็มเอฟ แต่ขัดแย้งกับนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ แต่หลังจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกาเห็นประโยชน์จากการเป็นพันธมิตรกับมาเลเซีย เนื่องจากมาเลเซียเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สามารถเกื้อหนุนในการต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการขยายลัทธิเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งยังเป็นโอกาสในการเข้าไปมีอิทธิพลในพื้นที่เพื่อสกัดกั้นการแผ่ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของจีน ที่ในขณะนั้นกำลังมีมูลค่าทางการค้ากับประเทศในแถบนั้นสูงมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น เมื่อมาเลเซียตอบรับให้ความร่วมมือในทิศทางที่ดีเช่นกัน มาเลเซียก็ได้ใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ในการปราบปรามจับกุมทั้งผู้ก่อการร้ายในประเทศ และฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองเป็นจำนวน 100 กว่าคน ซึ่งกลุ่มมรดงวงศ์สิทธิมนุษยชนยังออกมาต่อต้านว่ามาเลเซียละเมิดสิทธิมนุษยชน และปิดกั้นสิทธิเสรีภาพการแสดงออกในทางการเมืองของประชาชนมาโดยตลอด แต่สหรัฐอเมริกาก็กลับเพิกเฉยและไม่สนใจ รวมทั้งยังกล่าวอีกว่า มาเลเซียเป็นประเทศมุสลิมสายกลางที่มีความทันสมัยและความเจริญมั่งคั่ง รวมทั้งเป็นตัวอย่างการพัฒนาประเทศที่ดีของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และของโลก ที่สำคัญมาเลเซียยังถือเป็นพันธมิตรต่อต้านการก่อการร้ายที่ดียิ่งของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคนี้อีกด้วย⁴⁷

จากข้อสังเกตเกี่ยวกับความขัดแย้งในนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาข้างต้น ทำให้พอสรุปได้ว่า การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายภายใต้หลักการบุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดหลักการโจมตีก่อนและการจัดการแบบเอกภาคีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ถูกนำไปใช้ในการทำสงครามกับอิรักนั้น มิได้มีสิ่งใดมากไปกว่าการตอบสนองต่อ “เป้าหมายด้านผลประโยชน์และความมั่นคง” ของสหรัฐอเมริกาเอง ในขณะที่เป้าหมายในการปกป้องสิทธิเสรีภาพและเผยแพร่

⁴⁷ Pamela Sodhy, "U.S.-Malaysian relations during the Bush administration: the political, economic, and security aspects," 25: 370.

ความเป็นประชาธิปไตยนั้นเป็นเพียงสิ่งที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาใช้เป็นข้ออ้างหรือประกาศเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับวิธีดำเนินนโยบายของตนเท่านั้น ที่กล่าวเช่นนี้ได้เป็นการปฏิเสธความมีอยู่จริงของแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา เพียงแต่พยายามชี้ให้เห็นว่าแนวคิดนี้ได้ถูก “ประนีประนอม” และ “ผสมผสาน” เข้ากับเป้าหมายที่แท้จริงทางนโยบายคือการรักษาไว้ซึ่ง “ผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ”

โดยเฉพาะตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา สภาพการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป การรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติภายใต้ความเป็นจักรวรรดินิยมอเมริกัน (American Empire) และยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้าของสหรัฐอเมริกาได้รับการกล่าวขวัญมากขึ้น ดังเช่น การวิพากษ์วิจารณ์ของนักวิเคราะห์อย่าง จี. จอห์น ไอเคนเบอร์รี่ (G. John Ikenberry) ที่กล่าวว่า

“ในเงามืดของการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของรัฐบาลบุช ความคิดใหม่ที่กว้างขวางครอบคลุมเกี่ยวกับยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐอเมริกา และการปรับปรุงโลกที่เป็นขั้วเดียวในทุกวันนี้กำลังแพร่กระจาย ความคิดเหล่านี้เรียกร่องการใช้กำลังในลักษณะแบบเอกภาคินิยม โจมตีก่อน (preemptive) หรือแม้กระทั่งการโจมตีแบบตัดไฟตั้งแต่ต้นลม (preventive) ซึ่งอาจได้รับการสนับสนุนโดยความร่วมมือในลักษณะเฉพาะกิจ (coalitions of the willing) แต่ในที่สุดก็ไม่ถูกจำกัดด้วยกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานของสังคมระหว่างประเทศ ในทางสุดโต่งแล้วแนวคิดเหล่านี้ได้ก่อกระบวนทัศน์เกี่ยวกับจักรวรรดินิยมใหม่ (neoimperial vision) ขึ้น โดยที่สหรัฐอเมริกาได้แอบอ้างสิทธิก่อตั้งกฎเกณฑ์ การกำหนดภัยคุกคาม การใช้กำลัง และการลงโทษ...”⁴⁸

รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นของ สก็อต ริดเตอร์ (Scott Ritter) อดีตเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบอาวุธในคณะกรรมการพิเศษแห่งสหประชาชาติ (United Nations Special Commission - UNSCOM) ที่กล่าวว่า “เป็นเรื่องน่ากลัว...การเปลี่ยนแปลงของสหรัฐอเมริกาสู่ความเป็นประเทศจักรวรรดินิยม” และ “กลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ในรัฐบาลบุชต้องการใช้อำนาจด้านการทหารและเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในรูปแบบเอกภาคีเพื่อประกันการครอบงำเหนือโลกของสหรัฐอเมริกาในระยะซึ่งสามารถคาดการณ์ได้ในอนาคต” พร้อมกันนี้เขาได้ตั้งคำถามว่า “อเมริกา

⁴⁸ G. John Ikenberry, “America’s imperial ambition,” *Foreign Affairs* 81 (September/October 2002): 44.

จะเลือกวิถีทางการทหารซึ่งเป็นเส้นทางที่เสี่ยงหรือจะเคารพในพันธสัญญาในฐานะชาติที่เชื่อในประชาธิปไตยและหลักกฎหมายที่ไม่ใช่จักรวรรดินิยม?”⁴⁹

แต่อย่างไรก็ตาม แบบแผนดังกล่าวนั้นเป็นมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และดำเนินการจนถึงปัจจุบันคือ การส่งเสริมระบบเศรษฐกิจโลกแบบเสรีทุนนิยมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำสูงสุด และการรักษาไว้ซึ่งความเป็นอภิมาหาอำนาจทางทหารเหนือเขตอิทธิพลโลกตะวันตก รวมทั้งในดินแดนยุโรปและเอเชีย ซึ่งเป็น “การส่งเสริมและปกป้องระเบียบเศรษฐกิจและความมั่นคงระหว่างประเทศที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ตลอดจนความพยายามรักษาสถานะความเป็นมหาอำนาจสูงสุด (hegemony) ของตนเองเอาไว้” หรือที่เรียกว่า “ความพยายามครอบครองความเป็นเจ้า”

เป้าหมายการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วโลกของสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศที่มีอำนาจเหนือประเทศอื่นๆ (dominant economic power) ย่อมได้รับผลประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจนี้มากที่สุด แต่ก็จะสูญเสียมากที่สุดเช่นกันหากระบบเสรีทุนนิยมถูกขัดขวางโดยลัทธินิยมทางเศรษฐกิจ⁵⁰ ลักษณะดังกล่าวนับเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาพยายามใช้ขีดความสามารถของตนทุกด้านที่มีอยู่เพื่อชักจูงให้ประเทศต่างๆ ยกเลิกลัทธิชาตินิยมและการปกป้องเศรษฐกิจภายในประเทศของตน และหันมาใช้ระบบเสรีนิยมทุนนิยมแทน นับตั้งแต่การเชื่อมโยงแนวคิดเสรีทุนนิยมเข้ากับค่านิยมสากล (universal virtues) เช่น การส่งเสริมเสรีภาพ ประชาธิปไตย และการค้าเสรี เพื่อสร้างความชอบธรรมและการยอมรับจากประเทศต่างๆ การดำเนินการโดยผ่านกลไกหรือสถาบันพหุภาคี (ที่ถูกครอบงำโดยสหรัฐอเมริกา) อาทิเช่น ระเบียบการเงินระหว่างประเทศภายใต้ระบบเบรตตัน วูดส์ ซึ่งประกอบด้วยไอเอ็มเอฟและธนาคารโลก และความร่วมมือกับประเทศยุโรปและเยอรมนีเพื่อตั้งประเทศเหล่านี้เข้าสู่ระบบตลาดร่วม (common market) เป็นต้น นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาได้วางแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจญี่ปุ่นและเยอรมนีเพื่อกำหนดให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอีกสองแห่ง (นอกจากสหรัฐอเมริกา) เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจทุนนิยมในระยะยาว ความพยายามของสหรัฐอเมริกายังรวมไปถึง “วิธีใช้กำลัง” เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนอันได้แก่ แหล่งทรัพยากรและตลาดในพื้นที่ต่างๆ

⁴⁹ Soravis Jayanama, “The United States, globalization, and world order,” *วารสารสังคมศาสตร์* 34 (มกราคม-มิถุนายน 2546): 91.

⁵⁰ Thomas J. Maccormick, “World systems,” in *Explaining the history of American foreign relations*, eds. Michael Hogan and Thomas Peterson (Cambridge: Cambridge University Press, 1991), p. 94.

ตลอดจนการปราบปรามกลุ่มที่เป็นปฏิปักษ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ในกรณีนี้เห็นได้จากการเข้าไปแทรกแซงในพื้นที่ต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะประเทศโลกที่สาม (Third World) ในช่วงสงครามเย็น รวมทั้งในสงครามเกาหลีและเวียดนามอันเป็นความพยายามของสหรัฐอเมริกาเพื่อรักษาพื้นที่ที่เป็นแหล่งทรัพยากรนี้ไว้ให้กับญี่ปุ่น⁵¹ ในภาพรวม เป้าหมายสูงสุดระดับโลกในด้านเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาก็คือ การเสริมสร้างและปกป้องระบบเสรีทุนนิยมทางเศรษฐกิจที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวและพึ่งพาซึ่งกันและกันที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ

สำหรับยุทธศาสตร์การครอบครองความเป็นเจ้าในสมัยประธานาธิบดีบุชนั้น ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งก่อนเป็นประธานาธิบดี โดยเขาได้กล่าวแสดงความไม่เห็นด้วยกับแนวคิดโดดเดี่ยวตัวเองว่า “จะเป็นเส้นทางนำไปสู่ความวุ่นวายไร้ระเบียบ...เชื้อเชิญให้มีการทำลายกำลังอำนาจของเรา” และผลลัพธ์ก็คือ “สหรัฐอเมริกาจะเสื่อมทรุดอยู่กับที่และโลกจะกลายเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน” เขายังได้เน้นย้ำว่า “นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาไม่อาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของความกลัว กลัวว่าคนงานอเมริกันจะไม่สามารถแข่งขันได้ กลัวว่าสหรัฐอเมริกาจะคดโกงต่อโลก หรือถูกโลกคดโกง...สหรัฐอเมริกาต้องเข้าไปข้องเกี่ยวในโลก” พร้อมกันนั้นเขาได้ให้ปฏิญาณว่า “รัฐบาลภายใต้การนำของบุชจะไม่ถดถอยจากความเป็นผู้นำ”⁵² ซึ่งคำปฏิญาณนี้มีลักษณะสอดคล้องและต่อเนื่องจากผู้นำคนก่อนๆ ซึ่งก็คือ “การส่งเสริมและปกป้องระเบียบโลกที่อยู่ภายใต้แนวคิดเสรีทุนนิยม” เป้าหมายดังกล่าวมีความต่อเนื่องจากสิ่งที่ผู้นำสหรัฐอเมริกาเคยถึงก่อนหน้านั้น นั่นคือ “ผลประโยชน์แห่งชาติที่ไม่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา” อันหมายถึงการสร้าง ความมั่นคงปลอดภัยและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจให้แก่สหรัฐอเมริกาและคนอเมริกัน นอกจากนี้ ยังรวมถึงการส่งเสริมเสรีภาพทางการเมืองและระบอบประชาธิปไตยทั่วโลก ซึ่งประธานาธิบดีบุชให้เหตุผลว่าสหรัฐอเมริกาจะได้ประโยชน์หากแนวคิดเหล่านี้ได้ขยายออกไป⁵³ ตลอดจน “สหรัฐอเมริกาจะยึดมั่นเรื่องตลาดเสรีและการค้าเสรี...และเราจะได้ประโยชน์สูงสุดเมื่อตลาดประเทศต่างๆ เปิดกว้าง” ซึ่งแสดงให้เห็นจากการประกาศจุดยืนด้านการต่างประเทศของเขาว่า

⁵¹ Ibid.

⁵² George W. Bush, *A distinctly American internationalism* [Online], California, 1999, Available from: <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/bush/wspeech.htm> [2009, January 19]

⁵³ ฉันทิมา ช่องสุริย์, *นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา 2001-2004: หลักการบุช*, หน้า 150.

“การที่การค้าระหว่างประเทศเปิดกว้างขยายตัวทั่วโลกเป็นผลผลิตของความ เป็นผู้ผู้นำของสหรัฐอเมริกา และความพยายามของประธานาธิบดีและรัฐสภาจากทั้งสองพรรคในช่วง 60 ปีที่ผ่านมา กระบวนการ (เปิดตลาดการค้าเสรีระหว่างประเทศ) นี้เป็นหนึ่งในหลายปัจจัยที่ทำให้ (สหรัฐอเมริกา) เติบโตทางเศรษฐกิจต่อเนื่องกัน 17 ปี อย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน...ทำให้เกิดกระแสโน้มนำไปสู่สันติภาพและเสรีภาพอย่างที่เราเห็นอยู่...ทำให้ (สหรัฐอเมริกา) รู้สึกมั่นใจในอนาคต (ของตัวเอง) อย่างที่เราเห็น ทุกวันนี้”⁵⁴

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศของเขาเน้นที่การขยายลัทธิเสรีทุนนิยม การเปิดการค้าเสรีไปสู่ประเทศต่างๆ และรัฐบาลสหรัฐฯยังได้ประกาศเป้าหมายข้างต้นอย่างเป็นทางการไว้ในเอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐอเมริกาปี ค.ศ. 2002 ด้วยว่า “การต่อสู้ อันยิ่งใหญ่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ระหว่างเสรีภาพกับลัทธิเผด็จการจบลงด้วยชัยชนะอย่างเด็ดขาดด้วยกำลังแห่งเสรีภาพ และด้วยรูปแบบที่ยั่งยืนของความสำเร็จแห่งชาติ นั่นคือ เสรีภาพ ประชาธิปไตยและเสรีภาพในการประกอบการ” พร้อมทั้งระบุว่า “เราพยายามที่จะสร้างดุลอำนาจ ที่อยู่ข้างเสรีภาพแห่งมวลมนุษย อันหมายถึงสภาวะที่ทุกชาติและทุกสังคมสามารถเลือก ผลตอบแทนและความท้าทายจากเสรีภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจ”⁵⁵ นอกจากนี้ในส่วนที่ กล่าวถึงเนื้อหาและรายละเอียดนั้น เอกสารดังกล่าวได้เขียนไว้ว่า

“เราจะส่งเสริมความเจริญเติบโตและเสรีภาพทางเศรษฐกิจเหนือดินแดนของเรา ทุกรัฐบาลมีความรับผิดชอบของตัวเองในการกำหนดนโยบายและจัดการกับความท้าทายทางเศรษฐกิจ เราจะใช้ข้อตกลงของเราร่วมกับประเทศอื่นๆ เพื่อเน้นถึง ประโยชน์ของนโยบายต่างๆ ที่ก่อให้เกิดผลิตภาพในระดับสูงและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน...”

“บทเรียนทางประวัติศาสตร์มีความชัดเจน นั่นคือ เศรษฐกิจทางการตลาด มิใช่เศรษฐกิจที่ถูกสั่งการและควบคุมด้วยกำมือของรัฐบาล นี่เป็นหนทางที่ดีที่สุดในการส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองและลดความยากจน นโยบายที่ส่งเสริมความเข้มแข็ง

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, 154.

⁵⁵ The national security strategy of the United States of America [Online], Washington, D.C.: White House, 2002, Available from: <http://www.informationclearinghouse.info/article2320.htm> [2009, January 15]

ในแรงจูงใจทางการตลาดและสถาบันทางการตลาดมีคุณค่าสำหรับทุกเศรษฐกิจ ทั้งประเทศอุตสาหกรรม ตลาดที่เกิดขึ้นใหม่และประเทศกำลังพัฒนา”⁵⁶

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในขณะที่รัฐบาลบุชพยายามส่งเสริมและเผยแพร่แนวคิดเสรีทุนนิยมทางเศรษฐกิจโดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประเทศต่างๆ จะได้รับร่วมกัน แต่ในทางปฏิบัติ สหรัฐอเมริกากลับดำเนินนโยบายที่สวนทางกับหลักการของตน ดังจะเห็นได้ชัดจากแนวโน้มนโยบายของรัฐบาลชุดนี้ที่เน้นการปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ ในขณะที่พยายามหลีกเลี่ยงข้อผูกพันและการดำเนินการในรูปแบบพหุภาคีที่ทำให้ตนเสียผลประโยชน์ เช่น การเพิ่มภาษีเหล็กร้อยละ 30 ในปี ค.ศ. 2002 เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมเหล็กในประเทศ ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกามีปัญหาเกี่ยวกับประเทศยุโรปและประเทศผู้ผลิตเหล็กอื่นๆ และในปีเดียวกันที่สหรัฐอเมริกาได้ออกพระราชบัญญัติทางการเกษตร (Farm Bill) ซึ่งให้อำนาจแก่รัฐบาลในการอุดหนุนภาคอุตสาหกรรมเกษตรภายในประเทศสูงถึง 180 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นระยะเวลา 10 ปี เป็นต้น จนมีผู้กล่าวถึงนโยบายส่งเสริมการค้าเสรีของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันว่า **“ลัทธิปกป้องทางเศรษฐกิจสำหรับสหรัฐอเมริกา และการค้าเสรีสำหรับชาติอื่น”**⁵⁷

การเน้นย้ำถึงแนวทางการส่งเสริมเสรีทุนนิยมในระดับโลกของรัฐบาลบุชมีลักษณะไม่แตกต่างจากสมัยรัฐบาลคลินตัน แต่ดูเหมือนว่าเป้าหมายที่รัฐบาลชุดนี้ได้ให้ความสำคัญมากกว่ารัฐบาลชุดก่อนคือ **“การรักษาความเข้มแข็งทางการทหารเหนือการทำลายจากประเทศใด ๆ”** ทั้งนี้เป็นที่รับรู้กันว่าคณะผู้บริหารระดับสูงและที่ปรึกษาใกล้ชิดของประธานาธิบดีบุชหลายคนเป็นผู้มีแนวคิดทางการเมืองที่เรียกว่า **“สายเหยี่ยว”** (hawkish) ซึ่งมีบทบาทอย่างสูงในรัฐบาลชุดนี้ รวมถึงตัวประธานาธิบดีบุชเอง ซึ่งไม่ได้เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านนโยบายต่างประเทศโดยตรงแต่ก็มีลักษณะแนวคิด และความเชื่อส่วนตัวโน้มเอียงไปในแนวทางเดียวกับคณะผู้บริหารและที่ปรึกษากลุ่มดังกล่าว⁵⁸

บทบาทและแนวคิดพวกสายเหยี่ยวอาจนับย้อนไปได้ถึงครั้งบุชผู้พ่อเป็นประธานาธิบดี โดยได้ปรากฏอย่างชัดเจนและเป็นทางการในร่างเอกสารที่มีชื่อว่า **“แนวทางการวางแผน**

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Walden Bello, *Dilemmas of domination: The unmaking of the American empire*, p. 180.

⁵⁸ Ivo H. Daalder and James M. Lindsay, *America unbound: The Bush evolution in foreign policy*

ป้องกันประเทศ” (Defense Planning Guidance - DPG) ซึ่งถูกจัดทำขึ้นในปี ค.ศ.1992 โดย พอล วูลโฟวิทซ์ (Paul Wolfowitz) ผู้ช่วยรัฐมนตรีกลาโหม (Undersecretary of Defense) ในขณะนั้น และผู้ช่วยของเขาได้แก่ สก็อตเตอร์ ลิบบี้ (Scooter Libby) และอีริค อีเดลแมน (Eric Edelman) ร่างฉบับนี้ถูกนำเสนอผ่านดิก เซนีย์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยใช้เป็นกรอบแนวคิดให้กับเจ้าหน้าที่ทางทหารในการเตรียมกองกำลัง งบประมาณ และ ยุทธศาสตร์ของตนในช่วงหลังสงครามเย็น และยังไม่ทันได้รับการแก้ไขและอนุมัติร่างที่มีจำนวน 46 หน้านี้ก็ได้รั่วไหลไปถึงหนังสือพิมพ์ “The New York Time” จนกลายเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ในเวลาต่อมา แผนการนี้ได้วาดภาพโลกที่ถูก “ครอบงำ” โดยสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะรักษาสถานภาพของความเป็นอภิมหาอำนาจของตนโดยผสมผสานการชี้แนะในเชิงบวกเข้ากับ แสยนาภาพทางทหารอันเหลือล้น (positive guidance and overwhelming military might) เนื้อหาที่สำคัญของร่างนี้ระบุว่า

“เป้าหมายประการแรกของเราคือ การป้องกันการเกิดขึ้นของคู่แข่งใหม่...นี่คือสิ่งสำคัญสูงสุดเหนืออื่นใดในยุทธศาสตร์ใหม่นี้ และทำให้เราต้องพยายามป้องกันมิให้ประเทศใดที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกาได้ครอบครองภูมิภาคหนึ่งภูมิภาคใด ที่มีทรัพยากรจำนวนมากเพียงพอและเมื่อได้รับการควบคุมอย่างเข้มแข็งจะก่อให้เกิดประเทศมหาอำนาจในระดับโลกได้ ภูมิภาคเหล่านี้รวมถึงยุโรปตะวันตก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พื้นที่ในเขตสหภาพโซเวียตเก่า และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

“มีประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายนี้คือ **หนึ่ง** สหรัฐอเมริกาจะต้องแสดงออกถึงความเป็นผู้นำอย่างเพียงพอในการเสริมสร้างและปกป้องระเบียบใหม่ที่ยึดมั่นในการชักจูงมิให้คู่แข่งที่มีศักยภาพอาจเอื้อมมีบทบาทมากขึ้นหรือมีท่าทีในเชิงรุกมากขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์อันชอบธรรมของตน **สอง** ในพื้นที่ที่ไม่มีมีการป้องกัน เราต้องมีบทบาทอย่างเพียงพออยู่เหนือผลประโยชน์ของประเทศอุตสาหกรรมเพื่อขัดขวางมิให้ประเทศเหล่านั้นขึ้นมาท้าทายความเป็นผู้นำของเรา รวมทั้งล้มล้างระเบียบการเมืองและเศรษฐกิจที่ได้ก่อตั้งขึ้น สุดท้าย เราต้องรักษาโลกใต้อ่างๆ เพื่อยับยั้งคู่แข่งที่มีศักยภาพมิให้อาจเอื้อมมีบทบาทมากขึ้นใน

ระดับภูมิภาคและระดับโลก⁵⁹

สาระสำคัญอีกประการหนึ่งของร่างแผนการนี้คือ การใช้กำลังทางทหารเพื่อ “โจมตีศัตรูก่อน” ซึ่งมีทางเลือกตั้งแต่การปฏิบัติทางการทหารก่อนเพื่อไม่ให้ถูกโจมตีโดยอาวุธนิวเคลียร์ อาวุธเคมี และอาวุธชีวภาพไปจนถึงการลงโทษหรือการข่มขู่ที่จะลงโทษผู้รุกรานโดยมาตรการต่างๆ รวมทั้งการโจมตีที่ตั่งการผลิตอาวุธซึ่งได้แก่ เกาหลีเหนือ อิรัก และประเทศที่ได้รับการสถาปนาขึ้นภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต เป็นต้น นอกจากนี้ ร่างแผนการนี้ยังต้องการให้สหรัฐอเมริการักษาคลั่งอาวุธนิวเคลียร์ขนาดใหญ่ไว้ต่อไป พร้อมกับการตัดทอนไม่ให้ประเทศอื่นได้พัฒนาโครงการอาวุธนิวเคลียร์ของตน

กล่าวโดยย่อ แผนการนี้ต้องการให้สหรัฐอเมริกาครอบงำโลกโดยกระทำในลักษณะเอกภาคีและอาศัยความเหนือกว่าทางทหารของตน ทั้งนี้แม้ว่าการปฏิบัติกร่วมกับประเทศพันธมิตร เช่นที่เคยมาร่วมตัวกันในสงครามอ่าวครั้งแรกจะเป็นสัญญาณที่ดีต่อการปฏิบัติกร่วมกัน แต่แผนการนี้ได้ระบุว่า “เราควรคาดหวังอนาคตของพันธมิตรจะเป็นการรวมตัวกันเฉพาะกิจ คือจะไม่ยึดเยื้อหลังจากวิกฤตการณ์เผชิญหน้าได้ยุติลงแล้ว และในหลายๆ กรณีจะเป็นดำเนินการโดยความตกลงร่วมกันทั่วๆ ไปเท่านั้น” ท่าทีของสหรัฐอเมริกาเช่นนี้สะท้อนจากความรู้สึกที่ว่า “ในที่สุดแล้ว โลกจะต้องได้รับการค้ำจุนโดยสหรัฐอเมริกา” จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ “สหรัฐอเมริกาควรต้องวางตนเองให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างเป็นอิสระในเวลาที่การปฏิบัติกร่วมกันไม่สามารถประสานงานกันได้ หรือในกรณีวิกฤติที่ต้องอาศัยการปฏิบัติการอย่างเร่งด่วน การปฏิบัติการแบบเอกภาคีจะได้ผลดีที่สุด” นอกจากนี้ “แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะไม่สามารถเป็น ‘ตำรวจ’ ของโลกได้...เราก็จะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการเลือกจัดการกับประเทศที่ทำผิด ซึ่งมีได้คุกคามเฉพาะผลประโยชน์ของเราเท่านั้นแต่รวมถึงพันธมิตรและเพื่อนของเรา” ในบรรดาผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาที่ระบุไว้ในร่างแผนการนี้ได้แก่ “การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งน้ำมัน บริเวณอ่าวเปอร์เซีย การแพร่ขยายอาวุธทำลายล้างสูง (WMD) และชีปนาวุธนำส่งอาวุธ ตลอดจนภัยคุกคามคนอเมริกันจากการก่อการร้าย”⁶⁰

⁵⁹ Patrick E. Tyler, U.S. strategy plan calls for insuring no rivals develop a one-superpower world [Online], New York Times, 1992, Available from: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9E0CE5D61E38F93BA35750C0A964958260> [2009, January 15]

⁶⁰ David Armstrong, Dick Cheney's song of America: Drafting a plan for global dominance [Online], Harper's Magazine, 2002, Available from: <http://www.harpers.org/archive/2002/10/0079354> [2009, January 19]

ภายหลังจากที่ร่างแผนการนี้รั่วไหลออกไป ประธานาธิบดีบุชผู้พ่อได้สั่งให้เชนีย์แก้ไขร่างใหม่เพื่อลดความแข็งกร้าวลง แต่ร่างสุดท้ายที่เปิดเผยต่อสาธารณะในเดือนมกราคม ค.ศ. 1993 ซึ่งมีชื่อว่า “แผนยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศสำหรับทศวรรษที่ 1990” (Defense Strategy for the 1990s) ยังคงเป่าหมายเดิมไว้คือ การป้องกันมิให้คู่แข่งที่เป็นปฏิปักษ์ทำทลายผลประโยชน์ที่สำคัญอย่างยิ่งยวดของสหรัฐอเมริกา และป้องกันมิให้มีการเกิดขึ้นของประเทศอภิมหาอำนาจใหม่ ในขณะที่เดียวกันแม้แผนการนี้ได้ระบุถึงการเลือกใช้ปฏิบัติการร่วมกัน (collective action) เมื่อเผชิญกับความท้าทาย แต่ก็กล่าวว่าสหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้แสดงบทบาทนำในระบบพันธมิตรใดๆ ยิ่งกว่านั้นยังกล่าวอีกว่า ปฏิบัติการร่วมกันจะไม่ทันการเสมอไป เพราะฉะนั้นสหรัฐอเมริกาต้องรักษาความสามารถในการ “ปฏิบัติการอย่างเป็นอิสระเมื่อจำเป็น” และการที่จะทำเช่นนั้นได้สหรัฐอเมริกาจะต้องรักษาความเหนือกว่าทางทหารอย่างเหลือล้น⁶¹

และเมื่อนายบิล คลินตันขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีต่อจากบุชผู้พ่อ เขาได้พยายามใช้ประโยชน์สูงสุดจากสถานะที่เข้มแข็งของสหรัฐอเมริกา และส่งเสริมผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศโดยอาศัยการทูตเชิงเศรษฐกิจ (economic diplomacy) ผ่านความร่วมมือทางสถาบันพหุภาคี (multilateral institutions) ซึ่งในความเป็นจริงนั้นถูกรอบงำโดยสหรัฐอเมริกา การสนับสนุนให้มีระบบการค้าเสรีระหว่างประเทศมากขึ้นและพัฒนาความร่วมมือกับพันธมิตร รวมถึงมีการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันที่นำโดยสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม นโยบายของประธานาธิบดีคลินตันยังคงมีลักษณะ “อ่อน” และ “ประนีประนอม” เกินไปในทศวรรษของพวกเขาเสียยิ่งกว่าวูลโฟวิตซ์ ทั้งนี้วูลโฟวิตซ์และผู้นิยมสายเหยี่ยวอื่นๆ ซึ่งจำต้องวางบทบาทของตนในฐานะฝ่ายรัฐบาลลง เพื่อเปิดทางให้กับพรรคเดโมแครตภายใต้การนำของประธานาธิบดีคลินตันเข้ามาทำหน้าที่แทน ได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงความล้มเหลวในยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของรัฐบาลคลินตันหลายกรณีไม่ว่าจะเป็นกรณีอิรัก ก่อนหน้านั้นวูลโฟวิตซ์ได้วิจารณ์รัฐบาลในสมัยประธานาธิบดีบุชผู้พ่ออย่างหนักในช่วงสงครามอ่าวครั้งที่ไม่จัดการกับอิรักอย่างเด็ดขาด โดยยังปล่อยให้ซัดดัมครองอำนาจอยู่ต่อไป ครั้นมาถึงในสมัยรัฐบาลคลินตัน เขาได้เรียกร้องให้รัฐบาล

⁶¹ Ibid.

* การดำเนินนโยบายในสมัยรัฐบาลคลินตันที่เน้นแนวทางความร่วมมือกับประเทศต่างๆ และสถาบันระหว่างประเทศในลักษณะพหุภาคี กลายเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางของพวกเขาเสียยิ่งกว่า และนำมาสู่การเรียกขานลักษณะนโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงทศวรรษที่ 1990 ว่าเป็น “ทศวรรษที่สูญเปล่า” (Lost Decade) (Michael Cox, *The empire's back in town: Or America's imperial temptation-again* [Online], 2003, Available from: <http://www.lse.ac.uk/collections/LSEPublicLecturesAndEvents/pdf/20030602t1717z001.pdf> [2009, January 16])

ปฏิบัติการกิจนี้ให้เสร็จสิ้นโดยใช้วิธีการโจมตีก่อนเพื่อเปลี่ยนระบอบซัดดัม ในขณะที่รัฐบาลคลินตันจำกัดขอบเขตการปฏิบัติไว้แค่เพียงการสกัดกั้นการขยายตัวของอิรัก ข้อวิพากษ์วิจารณ์ของพวกเขาเหยียดววมถึงการกล่าวหาว่าคลินตันได้ตัดสินใจส่งกำลังไปในบริเวณที่มีใช้ประโยชน์ที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา เช่น เฮติ ส่วนในกรณีบอสเนีย วูลโฟวิตซ์ กล่าวว่รัฐบาลคลินตันขาดการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ และการดำเนินการที่ล่าช้าในกรณีโคโซโว ข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความด้อยประสิทธิภาพและความอ่อนแอในนโยบายความมั่นคงของรัฐบาลชุดนี้ยังได้ปรากฏในหมู่พวกเขาเหยียดววมคนอื่น ๆ ซึ่งรวมไปถึงคอนโดลิซ่า ไรซ์ โดยถึงกับกล่าวหาคลินตันว่า “เป็นผู้บัญชาการกองทัพที่เพิกเฉยอย่างยิ่งต่อความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย”⁶²

ดังนั้น ย่อมไม่ต้องสงสัยเลยว่า นโยบายในสมัยประธานาธิบดีบุชผู้ถูกได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากผู้ที่มีแนวความคิดสายเหยียดววมเหล่านี้ ทั้งเช่นนี้ วูลโฟวิตซ์ ลิบบี และอิเดลแมน ต่างก็หวนกลับมารับตำแหน่งอีกครั้งในสมัยประธานาธิบดีบุชผู้ถูก โดยเช่นนี้ได้กลายมาเป็นรองประธานาธิบดี วูลโฟวิตซ์เป็นรัฐมนตรีช่วยกลาโหม ส่วนลิบบีที่เคยเป็นผู้ช่วยวูลโฟวิตซ์ในสมัยประธานาธิบดีบุชผู้พ่อเปลี่ยนมาเป็นรองประธานเสนาธิการทหารร่วมและที่ปรึกษาด้านความมั่นคง และอิเดลแมนเป็นที่ปรึกษาด้านนโยบายต่างประเทศระดับสูงสุดของเช่นนี้ รวมทั้งโคลิน เพาเวลล์ ที่ถึงแม้ได้ชื่อว่าเป็น “สายพิราบ” (dovish) ซึ่งระมัดระวังในการใช้กำลัง แต่เป้าหมายของเพาเวลล์ก็เพื่อดูแลและปกป้องกองทัพสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ เขายังเป็นผู้สนับสนุนเป้าหมายการรักษาสถานภาพของความเป็นอภิมหาอำนาจด้านแสนยานุภาพอันเหลือล้นของสหรัฐอเมริกา ตามร่าง DPG ที่จัดทำขึ้นโดยวูลโฟวิตซ์และทีมงานในสมัยประธานาธิบดีบุชผู้พ่อด้วย ซึ่งเพาเวลล์ในสมัยนั้น ได้ดำรงตำแหน่งประธานเสนาธิการร่วมและได้ย้ายมาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

และยังไม่รวมถึงผู้บริหารระดับสูงคนอื่นที่จัดเป็นพวกสายเหยียดววมโดยมีทั้งที่เคยและไม่เคยดำรงตำแหน่งในรัฐบาลมาก่อน อาทิ โด널ด์ รัมส์เฟลด์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ริชาร์ด เพิร์ล (Richard Perle) อดีตประธานคณะกรรมการนโยบายความมั่นคงของกระทรวงกลาโหม และนางสาวคอนโดริซ่า ไรซ์ ที่ปรึกษาฝ่ายความมั่นคง เป็นต้น ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าการกลับมาบีบบทบาทในฐานะคณะผู้บริหารในรัฐบาลชุดปัจจุบันย่อมทำให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสสืบสานแนวคิดและหลักการของตนที่เคยดำเนินไว้ก่อนหน้านี้ แต่ได้รับการปฏิเสธในช่วงของประธานาธิบดี

⁶² Nicholas Lemann, *The next world order* [Online], 2002, Available from:

คลินตัน แม้บทบาทของพวกเขาจะเกี่ยวข้องต่อนโยบายรัฐบาลบุชในช่วงแรกยังขาดความชัดเจนและเป็นเอกภาพ แต่ก็เป็นที่รับรู้กันว่าพวกเขาสายเหยี่ยวเป็นผู้มีส่วนผลักดันนโยบายด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาในลักษณะเอกภาคที่สำคัญ เช่น ระบบป้องกันขีปนาวุธและโครงการอาวุธบนภาคพื้นอวกาศ (missile defense and space-based weaponry) การยกเลิกเป็นภาคีในสนธิสัญญาป้องกันขีปนาวุธ (ABM) กับรัสเซียโดยหันมาเสริมสร้างระบบป้องกันขีปนาวุธของตน (National Missile Defense - NMD) แทน การต่อต้านการให้สัตยาบันข้อตกลงห้ามการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ (International Nuclear Test Ban Pact) การปฏิเสธการเข้าเป็นสมาชิกศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศ (International Criminal Court - ICC) รวมทั้งการสนับสนุนให้มีการยุติข้อกำหนดเกี่ยวกับหยุดทดลองอาวุธนิวเคลียร์ของประเทศชั่วคราว (U.S. moratorium on nuclear testing) ซึ่งได้ดำเนินมาตั้งแต่ ค.ศ. 1992 ในขณะที่เดียวกันคณะรัฐมนตรีสายเหยี่ยวเหล่านี้เองที่ เป็นผู้สนับสนุนการใช้นโยบายที่แข็งกร้าวต่อประเทศต่างๆ เช่น จีนและเกาหลีเหนือ⁶³

หลักการและแนวคิดของผู้บริหารสายเหยี่ยวได้ถูกขยายความและนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมภายหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 สำหรับพวกเขาสายเหยี่ยวรวมทั้งตัวประธานาธิบดีบุชเอง การโจมตีของผู้ก่อการร้ายเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 มิได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติของพวกเขาที่มีต่อโลก แต่กลับเป็นการยืนยันถึงสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เต็มไปด้วยภัยอันตราย ประธานาธิบดีบุชและคณะผู้บริหารสายเหยี่ยวผู้ซึ่งมีแนวคิดโน้มเอียงไปในแนวทาง “**สัจนิยม**” (realism) หลีกเลียงที่จะมองว่าการก่อการร้ายเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์แต่มองว่าขบวนการก่อการร้ายมีความเชื่อมโยงกับรัฐอันทพาลและประเทศที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกาหรืออีกนัยหนึ่ง การก่อการร้ายจะเกิดขึ้นได้ต้องได้รับความสนับสนุนจาก “รัฐ” ดังที่ไรซ์กล่าวไว้ว่า “ภัยคุกคามจากรัฐอันทพาลและประเทศที่เป็นปฏิปักษ์กำลังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในรูปของการก่อการร้ายและการพัฒนาอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD)”⁶⁴

ในขณะที่เดียวกัน พวกเขายังเชื่อว่าข้อตกลงและสถาบันระหว่างประเทศไม่อาจปกป้องประเทศจากศัตรูได้ มีก็แต่อำนาจทางการทหารของสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่สามารถกระทำได้⁶⁵ จาก

⁶³ David Armstrong, *Dick Cheney's song of America: Drafting a plan for global dominance* [Online], Harper's Magazine, 2002.

⁶⁴ David Hastings Dunn, “Myths, motivations and ‘misunderestimations’: The Bush administration and Iraq,” *International affairs* 79, 2 (March 2003): 284.

⁶⁵ Ivo H. Daalder and James M. Lindsay, *America unbound: The Bush revolution in foreign policy*, p. 40.

แนวคิดนี้ รัฐบาลบุชจึงได้เชื่อมโยงภัยคุกคามจาก “ลัทธิก่อการร้าย” เข้ากับ “รัฐอันธพาล” ที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้ายตลอดจนมีอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) ไว้ในความครอบครอง ประกอบด้วย เกาหลีเหนือ อิหร่านและอิรัก พร้อมกับกำหนดยุทธศาสตร์ “การโจมตีก่อน” ซึ่งเป็นการดำเนินการในลักษณะ “เอกภาคี” เพื่อจัดการกับภัยคุกคามนี้ ซึ่งเห็นได้จากคำปราศรัยที่โรงเรียนนายร้อยทหารบกเวสต์พอยต์ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2002 โดยประธานาธิบดีบุชได้กล่าวไว้ว่า

“อันตรายที่ร้ายแรงที่สุดต่อเสถียรภาพก็คือ การมาบรรจบกันของลัทธิหัวรุนแรง (radicalism) และเทคโนโลยี เมื่อการแพร่กระจายอาวุธเคมี ชีวภาพและนิวเคลียร์พร้อมกับเทคโนโลยีที่ปั่นป่วนวูฐเกิดขึ้น แม้แต่รัฐที่อ่อนแอและกลุ่มเล็กๆ ก็สามารรมีอำนาจอันร้ายกาจที่จะโจมตีรัฐใหญ่ๆ ได้ ศัตรูของเราได้ประกาศเจตจำนงที่จะดำเนินการเช่นนี้แล้วและกำลังพยายามเสาะแสวงหาอาวุธที่มีอันตรายเหล่านี้... หากเรารอจนกระทั่งภัยคุกคามเหล่านี้ก่อตัวเต็มที่สมบูรณ์แบบ เราจะรอนานเกินไป”

“ส่วนใหญ่ในช่วงศตวรรษที่แล้ว การป้องกันประเทศของสหรัฐอเมริกาพึ่งพิงอยู่กับหลักการป้องปรามและสกัดกั้น ในบางกรณีนโยบายเหล่านี้ยังใช้ได้อยู่ แต่ภัยคุกคามแบบใหม่จำเป็นต้องใช้แนวคิดใหม่ การป้องปราม การออกปากว่าจะตอบโต้รุนแรงต่อการกระทำของต่างชาติ ไม่มีความหมายในสายตาของเครือข่ายก่อการร้ายที่แฝงตัวในเงามืด พวกเขาไม่มีประเทศชาติหรือประชาชนต้องปกป้อง การสกัดกั้นก็ทำไม่ได้ในกรณีและผู้เผด็จการเสียศูนย์ซึ่งมีอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) สามารถใช้ชีปนาวุธนำส่งอาวุธดังกล่าว หรือแอบจัดหาอาวุธเหล่านี้ให้แก่พันธมิตรผู้ก่อการร้ายของตน”

“...สงครามต่อต้านการก่อการร้ายจะไม่ชนะด้วยการตั้งรับ เราจะนำสงครามไปสู่ศัตรู ขัดขวางแผนการของพวกเขา มันเผชิญหน้ากับภัยคุกคามที่รุนแรงที่สุดก่อนที่มันจะเกิดขึ้น... และความมั่นคงปลอดภัยของเราเรียกร้องให้ชาวอเมริกันมองการณ์ไกลและเด็ดเดี่ยวมุ่งมั่น พร้อมรับการลงมือปฏิบัติการแบบโจมตีก่อน เมื่อถึงคราวจำเป็นเพื่อปกป้องเสรีภาพและชีวิตของเรา”⁶⁶

⁶⁶ George W. Bush, President Bush delivers graduation speech at West Point [Online], Washington, D.C.:

ซึ่งเนื้อหาและข้อความในลักษณะเดียวกันนี้ยังได้ถูกนำมาบรรจุไว้อย่างเป็นทางการในเอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ค.ศ. 2002 ก่อนที่รัฐบาลบุชจะนำยุทธศาสตร์การโจมตีก่อนหน้านี้มาใช้กับอิรักในเวลาต่อมา และได้กลายมาเป็นแนวนโยบายหลักในการเผยแพร่ความร่วมมือในการทำสงครามต่อต้านการก่อร้ายกับภูมิภาคอื่นทั่วโลกตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในขณะที่ “ลัทธิก่อการร้าย” และ “รัฐบาลอันธพาล” ได้กลายมาเป็นภัยคุกคามหลักสำคัญในช่วงหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 แต่ปฏิบัติการเพื่อสกัดกั้นศัตรูของสหรัฐอเมริกา นั้นมิได้จำกัดอยู่เพียงแค่ภูมิภาคตะวันออกกลาง แต่ยังไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก ซึ่งเป็นระยะเวลายาวนานที่พวกเขาเหยี่ยวได้เฝ้ารอคอยโอกาสที่จะได้เข้ามาบีบบทบาทเพื่อผลักดันนโยบายอันแสดงออกถึงความ “แข็งกร้าว” ของสหรัฐอเมริกา หลังจากที่พวกเขาเคยวางแผนดำเนินการไว้ในสมัยประธานาธิบดีบุชผู้พ่อแต่แผนการเหล่านั้นยังไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง และบัดนี้ก็มาถึงวาระที่เป็นโอกาสสำหรับพวกเขา ดังถ้อยแถลงของไรซ์เมื่อกลางปี ค.ศ. 2002 มีข้อความตอนหนึ่งระบุว่า

“หากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและเหตุการณ์ 11 กันยายน เป็นจุดเปลี่ยนแปลงหลักในการเมืองระหว่างประเทศ นี่มีไช้ช่วงเวลาที่เป็นอันตรายร้ายแรงเท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสอันยิ่งใหญ่ ก่อนที่ดินจะแห้งอีกครั้ง สหรัฐอเมริการวมทั้งเพื่อนและพันธมิตรของเราจะต้องแสวงหาประโยชน์จากโอกาสใหม่นี้ นี่คือช่วงเวลาซึ่งคล้ายคลึงกับในช่วงปี ค.ศ. 1945 ถึง 1947 เมื่อความเป็นผู้นำของสหรัฐอเมริกาได้ขยายจำนวนประเทศที่เป็นเสรีและประชาธิปไตยออกไป ซึ่งรวมทั้งญี่ปุ่นและเยอรมนี สองประเทศในบรรดาประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย เพื่อที่จะสร้างดุลแห่งอำนาจที่อยู่ข้างฝ่ายเสรีภาพ”⁶⁷

ซึ่งก่อนหน้านั้นในการให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวท่านหนึ่ง เธอกล่าวในใจความเดียวกันว่า เธอได้เรียกเจ้าหน้าที่อาวุโสคณะกรรมการฝ่ายความมั่นคงมาประชุม และให้คนเหล่านั้นคิดอย่างจริงจังว่า “จะแสวงหาประโยชน์จากโอกาสนี้ได้อย่างไร” เพื่อที่จะเปลี่ยนหลักการพื้นฐานของ

⁶⁷ Condoleezza Rice, Remarks by national security advisor Condoleezza Rice on terrorism and foreign

policy [Online], Washington, D.C.: White House, 2002, Available from:

<http://merln.ndu.edu/archivepdf/iran/WH/20020429-9.pdf> [2009, January 19]

นโยบายสหรัฐอเมริกา และจัดระเบียบโลกหลัง 11 กันยายน ค.ศ. 2001⁶⁸ และเป็นที่ชัดเจนในเวลาต่อมาว่า “โอกาสอันยิ่งใหญ่” ที่ไรซ์กล่าวถึงนั่นคือ การที่เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ได้เปิดทางให้กับสหรัฐอเมริกาในการขยายบทบาทและอิทธิพลเข้าไปยังประเทศและภูมิภาคต่างๆ เพื่อ “ปกป้อง” จนไปถึง “ขยาย” สถานะความเป็นมหาอำนาจสูงสุดของตน ดังนั้น ยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในช่วงหลัง 11 กันยายน ค.ศ. 2001 มิได้เป็นไปเพื่อต่อต้าน “การก่อการร้าย” และ “รัฐบาลอันธพาล” เท่านั้นแต่ยังรวมไปถึง “การป้องกันมิให้ประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคใดๆ ก้าวขึ้นมาท้าทายสหรัฐอเมริกา” ด้วย โดยในเอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2002 ได้ปรากฏข้อความที่แสดงถึงนัยนี้อย่างชัดเจนว่า

“เราได้ให้ความระมัดระวังต่อความเป็นไปได้ของการเกิดขึ้นใหม่ของการแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจในรูปแบบเดิม หลายประเทศที่สามารถก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่กำลังเกิดความเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ ที่สำคัญที่สุด ได้แก่ รัสเซีย อินเดีย และจีน”⁶⁹

แม้ว่ารัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้กล่าวว่าทั้งสามประเทศมหาอำนาจมีผลประโยชน์และยึดถือค่านิยมร่วมกันกับสหรัฐอเมริกา แต่ก็ได้ตั้งข้อสังเกตพร้อมกับกล่าวเตือนถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากมหาอำนาจทั้งสาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีประเทศจีนว่า

“ระยะเวลาหนึ่งในสี่ของช่วงแรกในศตวรรษหลัง จีนเริ่มต้นด้วยกระบวนการขจัดลักษณะอันเลวร้ายซึ่งสืบทอดมาจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ผู้นำจีนยังมีได้ตัดสินใจเลือกลักษณะพื้นฐานที่บ่งบอกความเป็นรัฐในช่วงเวลาต่อมา ในการดำเนินการเสริมสร้างขีดความสามารถและความก้าวหน้าทางการทหารที่ซึ่งคุกคามเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกนั้น ทำให้จีนกำลังออกนอกกลุ่มนอกทาง ซึ่งในที่สุดจะขัดขวางเป้าหมายเพื่อบรรลุความยิ่งใหญ่ของตนเอง เมื่อถึงเวลานั้น จีนจะพบว่าการมีเสรีภาพทั้งทางสังคมและการเมืองเป็นหนทางเดียวในการนำไปสู่ความยิ่งใหญ่”⁷⁰

ดังนั้น เป้าหมายของรัฐบาลบุชเพื่อป้องกันการท้าทายจากประเทศมหาอำนาจอื่นๆ มิได้มี

⁶⁸ Nicholas Lemann, *The next world order* [Online], 2002.

⁶⁹ The national security strategy of the United States of America [Online], Washington, D.C.: White House, 2002.

⁷⁰ Ibid.

ความแตกต่างไปจากนโยบายรัฐบาลชุดก่อน อย่างไรก็ตาม ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดคือ การเน้นถึงเรื่อง “การใช้กำลัง” ในการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากวิธีการโจมตีก่อน หลักการบุชายังได้กล่าวถึงแนวทาง “การรักษาความเข้มแข็งทางการทหารเหนือการทำลายของประเทศอื่น” (military strength beyond challenge) ดังที่ปรากฏในเอกสารยุทธศาสตร์ดังกล่าวว่า “กองกำลังของเราจะต้องเข้มแข็งเพียงพอเพื่อชกแจงฝ่ายตรงกันข้ามที่มีศักยภาพมิให้ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างกำลังทางทหาร โดยมุ่งหวังที่จะล้าหน้าหรือเท่าเทียมกับอำนาจของสหรัฐอเมริกา”⁷¹ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์นี้ สภาคองเกรสได้อนุมัติงบประมาณด้านการทหารตามคำขอของรัฐบาล เมื่อวันที่ 14 มีนาคม ค.ศ. 2002 เป็นจำนวน 393.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดในรอบเกือบ 20 ปี* แนวคิดข้างต้นมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับนโยบายด้านการทหารในรูปแบบเอกภาคินิยมที่สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินมาในช่วงก่อนหน้า ดังเช่น การยกเลิกเป็นภาคีในสนธิสัญญาต่อต้านขีปนาวุธกับรัสเซียและหันมาเสริมสร้างระบบป้องกันขีปนาวุธของตน การต่อต้านการให้สัตยาบันข้อตกลงห้ามการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ การปฏิเสธเข้าเป็นสมาชิกศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศ และการสนับสนุนให้มีการยุติข้อกำหนดเกี่ยวกับหยุดทดลองอาวุธนิวเคลียร์ของประเทศชั่วคราว ซึ่งหมายความว่า ในกรณีการยกเลิกเป็นภาคีสนธิสัญญาต่อต้านขีปนาวุธ และความพยายามพัฒนาระบบป้องกันขีปนาวุธขึ้นมาแทนของสหรัฐอเมริกานั้นทำให้ไม่อาจแปรเป็นเจตนาอื่นได้ นอกจากต้องการทำให้สหรัฐอเมริกามีขีดความสามารถเป็นผู้ใช้อาวุธนิวเคลียร์ได้ก่อน (nuclear first-strike capability)

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลบุชายังได้ยืนยันถึงขีดความสามารถเหล่านี้ของสหรัฐอเมริกา ที่มีไว้เพื่อ “ป้องปราม” ศัตรูเท่านั้น แต่ยังไม่พร้อมที่จะ “ใช้” เมื่อยามจำเป็น หลักฐานที่ยืนยันถึงทำที่นี้ปรากฏในเอกสาร “การทบทวนท่าทีเกี่ยวกับอาวุธนิวเคลียร์” (Nuclear Posture Review - NPR) ที่เสนอเข้าสู่สภาคองเกรสเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2001 ซึ่งภายในเอกสารมีเนื้อหาระบุถึงรัฐต่างๆ ที่มีแนวโน้มเป็นภัยคุกคามด้านอาวุธนิวเคลียร์ ได้แก่ รัสเซีย จีน เกาหลีเหนือ อิหร่าน อิรัก ซีเรีย และลิเบีย โดยกล่าวว่า การดำเนินการผ่านกลไกพหุภาคีของสหรัฐอเมริกา อันได้แก่ สนธิสัญญาต่างๆ นั้นไม่เพียงพอที่จะช่วยลดหรือทำลายอาวุธของรัฐอื่นๆ ได้อีกต่อไป

⁷¹ Ibid.

* ค่าใช้จ่ายด้านการทหารของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 40-45 ของโลกหรือเท่ากับค่าใช้จ่ายของประเทศอันดับรองลงไป 12 หรือ 15 ประเทศรวมกัน ซึ่งมากกว่าจีน (50.1 ล้านเหรียญสหรัฐ) และรัสเซีย (50.8 ล้านเหรียญสหรัฐ) ที่เป็นประเทศอันดับ 2 และ 3 (ตามลำดับ) ประมาณ 7-8 เท่า (Chalmers Johnson, *The sorrows of empire: Militarism, secrecy, and the end of the republic* (New York: Metropolitan Books, 2004), p.56.)

สหรัฐอเมริกาสงวนสิทธิในการทำสงครามเพื่อบรรลุเป้าหมายด้วยตัวเอง เอกสารนี้จะบ่งชี้อย่างชัดเจนว่าสหรัฐอเมริกาไม่เพียงเตรียมพร้อมที่จะใช้อาวุธตามรูปแบบ (conventional forces) ในการกำจัดอาวุธอานุภาพทำลายล้างสูง (WMD) ของรัฐอื่นเท่านั้น แต่ยังสามารถวางแผนที่จะทำสงครามนิวเคลียร์เพื่อทำลายคลังอาวุธยุทธภัณฑ์และแหล่งผลิตอาวุธต่างๆ “อาวุธนิวเคลียร์อาจถูกใช้เพื่อโจมตีเป้าหมายที่ทนทานต่ออาวุธปกติได้ (ยกตัวอย่างเช่น หลุมหลบภัยใต้ดินหรือวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับอาวุธชีวภาพ)”⁷²

เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ยังได้เปิดโอกาสให้สหรัฐอเมริกาเพิ่มกำลังพลและขยายฐานทัพ (military bases) ของตนเข้าไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกเป็นจำนวนมาก ตามเอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงดังกล่าวที่ระบุว่า “เพื่อจัดการกับความไม่แน่นอนและความท้าทายด้านความมั่นคงที่เราเผชิญ สหรัฐอเมริกาต้องการฐานทัพและสถานีทั้งภายในและนอกเหนือจากยุโรป ตะวันตกและเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งแผนการเข้าถึงสำหรับการวางกองกำลังสหรัฐอเมริกาในพื้นที่ที่ห่างไกล”⁷³ ประเมินการณ์ว่าจนถึงวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้น ฐานทัพทหารอเมริกันที่ปรากฏอยู่นอกประเทศมีไม่ต่ำกว่า 725 ฐานใน 38 ประเทศ ซึ่งยังไม่รวมถึงฐานทัพที่ปกปิดไว้อีกจำนวนมาก และภายหลังเหตุการณ์วินาศกรรม สหรัฐอเมริกาได้เพิ่มฐานทัพในทั่วทุกภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอัฟกานิสถาน เอเชียกลาง และในบริเวณอ่าวเปอร์เซีย⁷⁴ ซึ่งในหลายพื้นที่เหล่านี้ได้มีความเกี่ยวข้องใดๆ ก็กับการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ มีรายงานว่าหน่วยบัญชาการประจำภูมิภาคต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาที่ขึ้นกับกระทรวงกลาโหม ได้รับอนุมัติงบประมาณประจำปีเป็นจำนวนรวมกว่า 380 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยหน่วยบัญชาการใต้ (Southern Command) ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ลาตินอเมริกามีกำลังพลเพิ่มขึ้นเป็น 1,100 นาย มากกว่าจำนวนเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ติดต่อกติในประเทศแถบนี้ทั้งจากกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง และกระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา ฯลฯ รวมกัน หน่วยบัญชาการแปซิฟิก (Pacific Command) จำนวน 3,600 นาย และหน่วยบัญชาการกลาง (Central Command) ซึ่งรับผิดชอบอยู่บริเวณเอเชียกลางและเอเชีย

⁷² Neta C. Crawford, “The road to global empire: The logic of U.S. foreign policy after 9/11,” p. 696.

⁷³ [The national security strategy of the United States of America](#) [Online], Washington, D.C.: White House, 2002.

⁷⁴ Chalmers Johnson, [The sorrows of empire: Militarism, secrecy, and the end of the republic](#), p. 154-155.

ตะวันตกจำนวน 1,100 นาย ลักษณะดังกล่าวทำให้อำนาจด้านการทหารของสหรัฐอเมริกากระจายไปทั่วพื้นที่ของโลก และพร้อมที่จะปฏิบัติการในทันทีที่ได้รับคำสั่ง นายแอนโทนี ซินนิ (Anthony Zinni) ซึ่งเพิ่งเข้ารับตำแหน่งผู้บัญชาการหน่วยกลางต่อจากนายทอมมี่ แฟรงค์ส์ (Tommy Franks) ที่เป็นผู้วางแผนและบัญชาการรบในการโจมตีอัฟกานิสถานและอิรัก กล่าวว่า “(เขา)ได้เข้ามารับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารยุคใหม่สืบทอดจากนักการเมืองที่เป็นนักรบ ผู้ครองดินแดนอันห่างไกลของจักรวรรดิโรมัน และรับคำสั่งและแนวคิดต่างๆ จากกรุงโรมผู้เคร่งครัดในกฎ”⁷⁵

สหรัฐอเมริกายังมีแผนการสำหรับตั้งฐานทัพทางทหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการแผ่ขยายแสนยานุภาพทางทหารไปในขอบเขตทั่วโลก ซึ่งบรรดาผู้กำหนดนโยบายสายเหยี่ยวในกรุงวอชิงตันกำลังผลักดันอย่างเต็มที่ ภายใต้ข้ออ้างถึงสงครามต่อต้านการก่อการร้าย แนวคิดเรื่อง “ฐานปฏิบัติการส่วนหน้า” (forward operating bases) นี้ ปรากฏชัดในเอกสารฉบับหนึ่งของกลุ่ม “อนุรักษ์นิยมใหม่” หรือ “นีโอคอน” (neoconservatives) ซึ่งได้ก้าวขึ้นมาใช้อำนาจในกระทรวงกลาโหม กระทรวงต่างประเทศ สภาความมั่นคง และทำเนียบขาว ด้วยการสนับสนุนของประธานาธิบดีบุช เอกสารดังกล่าวมีชื่อว่า “การฟื้นฟูปรกการป้องกันสหรัฐอเมริกา: ยุทธศาสตร์, กองกำลัง และทรัพยากรเพื่อศตวรรษใหม่” (Rebuilding America's Defenses: Strategy, Forces and Resources For a New Century) ซึ่งนำเสนอในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 2000 โดยกลุ่มดังกล่าวที่รวมตัวกันภายใต้ชื่อ “โครงการเพื่อศตวรรษใหม่ของอเมริกา” (The Project for the New American Century - PNAC)⁷⁶

เอกสารฉบับนี้ได้รับการประเมินว่าเปรียบเสมือน “พิมพ์เขียวแห่งการครองโลก” (blueprint of world domination) ของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ ซึ่งถึงแม้ว่าเอกสารฉบับนี้จะเสนอก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 แต่เนื้อหาที่นำเสนอ นั้นแสดงถึงการต้องการขยายแสนยานุภาพทางทหารของสหรัฐอเมริกาไปในทุกภูมิภาคของโลก ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนในปัจจุบัน นอกเหนือจากนั้น กระบวนทัศน์ที่นำเสนอในสมุดปกขาวเล่มนี้ ยังส่งอิทธิพลอย่างมากต่อเอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐอเมริกาที่ประธานาธิบดีบุชประกาศอย่างเป็นทางการ

⁷⁵ Alex Callinicos, *The new mandarins of American power*, pp. 73-74.

⁷⁶ *Rebuilding America's Defenses: Strategy, Forces and Resources For a New Century* [Online], Project for the New American Century, 2000, http://www.bibliotecapleyades.net/archivos_pdf/RebuildingAmericaDefenses.pdf [2009, January 19]

ทางการเมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 2002 ทั้งนี้ มีนักวิชาการและปัญญาชนจำนวนไม่น้อยมองว่า ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประธานาธิบดีบุชที่ถอดแบบมาจากสมุดปกขาวของพวกนีโอคอน ดังกล่าว เป็นแผนการสร้างจักรวรรดิใหม่ของสหรัฐอเมริกาตนเอง⁷⁷

สมุดปกขาวฉบับนี้ได้นำเสนอยุทธศาสตร์การจัดวางกำลัง การปฏิวัติกิจการทหาร และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการทหารของสหรัฐอเมริกามีความยาว 76 หน้า เป็น “พิมพ์เขียว” ของการขยายแสนยานุภาพของสหรัฐอเมริกา ภายใต้หลักการที่ระบุชัดเจนว่า “สหรัฐอเมริกาควรพยายามรักษาและขยายฐานะผู้นำโลกด้วยการคงไว้ซึ่งความเป็นเลิศทางการทหารของสหรัฐอเมริกา” โดยเสนอว่า กองทัพสหรัฐอเมริกามีภารกิจหลัก 4 ประการคือ 1. ป้องกันประเทศ 2. ต่อสู้และเอาชนะขั้นเด็ดขาดได้ในหลายยุทธบริเวณในเวลาเดียวกัน 3. ทำหน้าที่แบบ “ตำรวจ” ที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบเดียวกับทหาร (constabulary duties) ควบคู่กับสร้างสภาวะความมั่นคงในภูมิภาคสำคัญ และเปลี่ยนแปลงโฉมหน้ากองทัพตาม “หลักการปฏิวัติในกิจการทหาร” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าอาร์เอ็มเอ (revolution in military affairs - RMA)⁷⁸

โดยเสนอให้ “ปรับย้ายที่ตั้งกองกำลังสหรัฐอเมริกา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของคริสต์ศตวรรษที่ 21” ด้วยการ “ย้ายฐานทัพถาวรไปยังภาคตะวันออกเฉียงใต้ของยุโรปและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” รวมทั้ง “ปรับเปลี่ยนรูปแบบการวางกำลังทางทะเล เพื่อให้สอดคล้องกับข้อวิตกทางยุทธศาสตร์ในประการต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มผู้กำหนดนโยบายสายเหยี่ยว ซึ่งนำโดยรองประธานาธิบดี ดิค เชนีย์ รัฐมนตรีกลาโหม โด널ด์ รัมสเฟลด์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม พอล วูลโฟวิตซ์ และคนอื่นๆ เสนอความคิดนี้ เนื่องจากมองว่า การเติบโตใหญ่ของ “จีน” เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่ไร้เสถียรภาพ และเน้นย้ำว่าการมีฐานทัพถาวร หรือฐานกำลังหมุนเวียนในประเทศต่างๆ นั้น ช่วยให้กองทัพของสหรัฐอเมริกาและของพันธมิตรทำหน้าที่เป็น

⁷⁷ ธนาวุฒิ อัครฉลัษณ์, *โครงการเพื่อศตวรรษใหม่ของอเมริกา* [ออนไลน์], 2003, แหล่งที่มา:

[http://www.nokkrob.org/index.php?file=webboard&obj=forum.view\(cat_id=open,id=1488\)](http://www.nokkrob.org/index.php?file=webboard&obj=forum.view(cat_id=open,id=1488)) [2009, January 19]

⁷⁸ *Rebuilding America's Defenses: Strategy, Forces and Resources For a New Century* [Online], Project for the New American Century, 2000.

แนวป้องกันชั้นแรกของ “ปริมณฑลความมั่นคงของอเมริกา” (American security perimeter) ได้⁷⁹

ตามยุทธศาสตร์ของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ สถานทัพสหรัฐอเมริกาในเกาหลีใต้และญี่ปุ่น คือ อำนาจถ่วงดุลอิทธิพลของจีนในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับแต่ สหรัฐอเมริกาถอนกำลังทหารออกจากฟิลิปปินส์ในปี ค.ศ. 1992 สหรัฐอเมริกาก็ไม่มีฐานทัพถาวรขนาดใหญ่ในภูมิภาคนี้อีกเลย ซึ่งการเคลื่อนย้ายกำลังจากเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น นอกจากไม่ใช่เรื่องง่ายแล้ว ยังทำให้เกาหลีใต้มีความเสี่ยงด้วย ดังนั้น “ถึงเวลาแล้วที่จะต้องเพิ่มกำลังทหารอเมริกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การควบคุมเส้นทางเดินเรือ การเข้าถึงเขตเศรษฐกิจต่างๆ ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว การรักษาเสถียรภาพในภูมิภาค พร้อมกับกระชับความสัมพันธ์กับบรรดาประเทศประชาธิปไตยเกิดใหม่ และสนับสนุนแนวโน้มที่มุ่งไปสู่ เสรีภาพทางการเมือง ล้วนเป็นผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของอเมริกา”⁸⁰

โดยมีข้อเสนอคือ “วางกำลังเคลื่อนที่เร็ว ทั้งหน่วยบนภาคพื้นและทางอากาศในภูมิภาคนี้” ในรูปของ “ฐานปฏิบัติการส่วนหน้า” หรือ “ฐานประกอบกำลัง” (deployment bases) และเสนอให้มีกองบินซึ่งประกอบด้วยอากาศยานสำหรับภารกิจหลายประเภท เช่น การทำสงครามอิเล็กทรอนิกส์ ควบคุมและบัญชาการบนอากาศ และเครื่องบินสนับสนุนอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น ซึ่งขณะนี้ (ปี ค.ศ. 2003) สหรัฐอเมริกามี 2 กองบินอยู่ที่ฐานทัพ 3 แห่งในญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ยุทธศาสตร์นี้ยังได้เสนอให้มีฐานทัพถาวรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอาจเป็นในฟิลิปปินส์กับออสเตรเลีย ที่เป็นพันธมิตรใกล้ชิดของสหรัฐอเมริกา สำหรับกำลังทางนาวันั้น เสนอให้มีฐานทัพเรือกึ่งถาวรในระยะยาวในภูมิภาคนี้ ซึ่งอาจเป็นที่ฟิลิปปินส์หรือออสเตรเลีย หรือในทั้งสองประเทศ โดยคาดหวังว่าในทศวรรษหน้า กองเรือส่วนนี้จะมีกำลังทางทะเลเทียบเท่ากับที่ได้ประจำการอยู่ในญี่ปุ่น คือ มีเรือ 17 ลำประกอบกันเป็นกองเรือรบรายรอบเรือบรรทุกเครื่องบิน “คิตตีฮอว์ค” (Kitty Hawk) กับกองเรือยกพลขึ้นบกของนาวิกโยธิน “เบลโลวูด” (Belleau Wood) นอกจากนี้ ควรย้าย 1 กองเรือบรรทุกเครื่องบินจากฝั่งตะวันตกของสหรัฐอเมริกามายังยุทธภพบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกาควรมีฐานปฏิบัติการส่วนหน้าของกำลัง

⁷⁹ Rebuilding America's Defenses: Strategy, Forces and Resources For a New Century [Online], Project for the New American Century, 2000.

⁸⁰ Ibid.

นาวิกโยธินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อปฏิบัติการร่วมกับกองเรือบรรทุกเครื่องบินที่จะย้ายมาใหม่ดังกล่าว⁸¹

ดังนั้น จากข้อเสนอดังกล่าว จะเห็นได้ชัดเจนว่าสหรัฐอเมริกาพยายามที่จะขยายฐานกำลังทางทหารเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยเหตุผลของการสกัดกั้นจีนและเพื่อไม่ให้จีนขึ้นมาท้าทายความเป็นมหาอำนาจของตนได้ ที่สำคัญ ถึงแม้ว่าเอกสารฉบับนี้จะเสนอก่อนเหตุการณ์วินาศกรรม แต่ทว่าความพยายามเข้ามามีอิทธิพลโดยการใช้อำนาจทางทหารของสหรัฐอเมริกา นั้นมีมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ดังเช่น การที่นายโดนัลด์ รัมสเฟลด์ รัฐมนตรีกลาโหมของสหรัฐอเมริกา กล่าวแสดงความหวังว่า “ทหารอเมริกันจะสามารถเข้ามาไล่ล่าผู้ก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเร็ววัน” และออกคำเตือนว่า “กลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงกำลังวางแผนแทรกซึมเข้าไปบ่อนทำลายประเทศมุสลิมสายกลางทั่วโลก” และ “สหรัฐอเมริกาไม่อาจรอให้ถูกโจมตีได้อีก และคาดว่าจะต้องป้องกันเรื่องนี้ด้วยการออกค้นหาและจัดการกับเครือข่ายก่อการร้าย ตลอดจนผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินและประเทศที่ให้ที่พักพิงกับกลุ่มดังกล่าว”⁸²

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบัน จะยังไม่มี การตั้งกองทัพอเมริกาในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ก็มีกระแสข่าวการเคลื่อนทัพ และการฝึกอบรมของทหารสหรัฐอเมริกาและทหารของประเทศในแถบนี้ โดยเฉพาะในฟิลิปปินส์* และประเทศไทย** สำหรับประเทศมาเลเซีย

⁸¹ Ibid.

⁸² “รัมสเฟลด์” หวังส่งทหารมะกันล่าอัลกออิดะห์ในเอเชียอาคเนย์,” ผู้จัดการรายวัน (5 มิถุนายน 2547): 9.

* แต่ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2007 ฟิลิปปินส์ได้ลงนามในข้อตกลงทางทหารกับออสเตรเลีย ซึ่งจะทำให้ออสเตรเลียสามารถส่งหน่วยคอมมานโด (Commando) และทหารมาฝึกกองทัพฟิลิปปินส์ในการต่อสู้กับกลุ่มผู้ก่อการร้ายในภาคใต้ของฟิลิปปินส์ ถึงแม้ว่าทางฟิลิปปินส์จะออกมากล่าวยืนยันว่าไม่มีการตั้งกองทัพอเมริกาต่างชาติในประเทศ ก็ตาม (ฟิลิปปินส์ทำข้อตกลงทางทหารกับออสเตรเลีย [ออนไลน์], 2007, แหล่งที่มา: http://www.the-thainews.com/analyzed/inter/int190650_2.htm [19 มกราคม 2552])

** โดยในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2008 มีผู้ชุมนุมชาวฟิลิปปินส์ได้ออกมาเรียกร้องให้กองทหารสหรัฐอเมริกาถอนกำลังจากฟิลิปปินส์ โดยเป็นประท้วงการเริ่มต้นฝึกบรรมระหว่างทหารสหรัฐอเมริกา 6,000 นายและฟิลิปปินส์ 2,000 นาย เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2008 ภายใต้โครงการฝึกฝนที่ชื่อว่า “Balikatan” หรือ “โหล-ซน-โหล” เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ในหมู่เกาะทางใต้ ซึ่งมีกองกำลังติดอาวุธที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอัล-กออิดะห์ปฏิบัติการอยู่ โดยกองกำลังฟิลิปปินส์ได้พยายามสู้รบกับกองกำลังจากกลุ่มอาบูชัวยาฟ และพันธมิตรจากอินโดนีเซียคือเครือข่ายก่อการร้ายกลุ่มเจไอ แต่ทางสหรัฐอเมริกาออกมากล่าวว่าความสำคัญของการซ้อมรบนี้ ซึ่งได้จัดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 นั้น ได้เปลี่ยนไปเป็นการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมในความพยายามเอาชนะประชากรมุสลิมในท้องถิ่น (ชาวฟิลิปปินส์ประท้วงการปรากฏของทหารสหรัฐ [ออนไลน์], Associated Press, 2008, แหล่งที่มา:

สหรัฐอเมริกาพยายามที่จะเข้ามาขอฝึกร่วม และต้องการตั้งฐานทัพโดยอ้างว่าเพื่อป้องกัน น่านน้ำบริเวณช่องแคบมะละกา แต่ทางมาเลเซียปฏิเสธอย่างแข็งขันมาโดยตลอด และกล่าวว่า ถ้าสหรัฐอเมริกานำกำลังทางทหารเข้ามาจะเป็นการละเมิดอธิปไตยของประเทศตนทันที แต่ มาเลเซียก็ได้มีการขอใช้เทคโนโลยีทางทหารของสหรัฐอเมริกาในการช่วยลาดตระเวนบริเวณนี้ เช่นกัน⁸³ และได้รับเงินสนับสนุนทางการเงินด้านการฝึกอบรมทางทหาร รวมทั้งเพื่อยุทธศาสตร์ต่อต้าน การก่อการร้าย ดังนั้น การที่สหรัฐอเมริกาให้ความสนใจในภูมิภาคนี้ มิใช่เพียงเพราะเหตุผล ข้างต้นเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยอื่นทั้งด้านภูมิศาสตร์และลักษณะเฉพาะของพื้นที่นี้ด้วย เช่น เป็น ภูมิภาคที่มีมุสลิมอาศัยอยู่มากที่สุดในโลก คือประมาณ 240 ล้านคน (ในปี ค.ศ. 2007) และมีกลุ่ม ก่อการร้ายที่อาจเชื่อมโยงกับกลุ่มอัล-กออิดะห์ จึงทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดความกังวลว่า อาจเป็นแหล่งบ่มเพาะผู้ก่อการร้ายที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของโลกได้ และอาจกระทบต่อผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในพื้นที่ซึ่งมีมากทั้งที่ผ่านช่องแคบมะละกา เช่น ในมาเลเซีย และ การลงทุนในสิงคโปร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ การที่สหรัฐอเมริกาเสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขึ้นที่มาเลเซียนั้น เพื่อต้องการให้เป็นศูนย์ปฏิบัติการปราบปรามกลุ่มก่อ การร้าย โดยเฉพาะกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในภูมิภาคภายใต้ยุทธศาสตร์การทำสงครามต่อต้านการ ก่อการร้ายหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 แต่อย่างไรก็ตาม ศูนย์นี้ที่จัดตั้งขึ้นโดยมาเลเซีย เป็นหลัก ได้เสนอให้เป็นเพียงศูนย์ฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและข่าวกรองในการ ต่อต้านการก่อการร้ายของประเทศในภูมิภาค ที่สำคัญสหรัฐอเมริกาเป็นเพียงผู้ให้เงินสนับสนุน และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านต่อต้านการก่อการร้ายเท่านั้น ทั้งนี้ การที่สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญ ในภูมิภาคนี้หลังจากเหตุการณ์วินาศกรรม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามจากภัยก่อ

---

http://www.thaiindy.org/region/region_title_details.php?cont_id=asiase&title_id=asiase2008021801&row_order=14
[19 มกราคม 2552])

*** เป็นการฝึกร่วมและผสมภายใต้รหัส “คอบร้าโกลด์ 04” (Cobra Gold 04) ในวันที่ 13 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 ซึ่ง เป็นการฝึกหลักระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งที่ 23 โดยมีกองทัพสิงคโปร์ได้เข้าร่วมการฝึกแก้ปัญหาที่บังคับ การเป็นครั้งที่ 5 และเป็นครั้งแรกที่มีการขยายการฝึกให้มีความครอบคลุมประเทศเข้าร่วมการฝึกจำนวน 5 ประเทศ โดยมีกองทัพ จากฟิลิปปินส์ และมองโกเลียเข้าร่วมการฝึกด้วย ซึ่งการฝึกจะเป็นปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม แต่จะเน้นในเรื่องของการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Peace Operation) (COBRA STRIKE [ออนไลน์], 2004, แหล่งที่มา: <http://web.schq.mi.th/~j5/heart/cobrastrike.htm> [19 มกราคม 2552])

⁸³ สำนักงานเลขาธิการกองทัพอากาศ, มาเลเซีย ขอความร่วมมือสหรัฐฯ ในการลาดตระเวนทางอากาศเหนือช่องแคบ มะละกา [ออนไลน์], 2005.

การร้าย โดยเฉพาะบริเวณช่องแคบมะละกาที่มีโจรสลัดชุกชุม อีกทั้งหน่วยข่าวกรองของสหรัฐอเมริกายังได้ระบุว่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นเป้าหมายของกลุ่มอัล-กออิดะห์ที่ต้องการจะก่อวินาศกรรมทางทะเลต่อเรือพาณิชย์และเรือเดินทะเลสัญชาติอเมริกัน⁸⁴ ที่สำคัญยังมีการระบุถึงกลุ่มเจไอที่มีฐานปฏิบัติการก่อการร้ายทั้งในอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์⁸⁵ ซึ่งสหรัฐอเมริกาอ้างว่าเป็นตัวแทนและมีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายก่อการร้ายอัล-กออิดะห์ที่สหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการโจมตีเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

และการที่สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับพื้นที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น มิใช่เป็นแค่เพียงเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการคุกคามของการก่อการร้ายสากลเท่านั้น แต่ด้วยความจริงที่ว่าสหรัฐอเมริกายังเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ภูมิภาคนี้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ อีกทั้งสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ในเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลก ซึ่งเป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่ทางเศรษฐกิจที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนมากเป็นอันดับสองรองจากญี่ปุ่น⁸⁶ ทำให้สหรัฐอเมริกากังวลว่าช่องแคบมะละกาอาจตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มก่อการร้ายสากลในการทำลายและขัดขวางการค้าเสรีระหว่างประเทศ และเส้นทางขนส่งทางยุทธศาสตร์ รวมทั้งอาจเป็นเส้นทางในการปฏิบัติการก่อการร้ายต่อภูมิภาคอื่นได้⁸⁷ ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงต้องเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะแสวงหาความร่วมมือจากมาเลเซียภายใต้นโยบายแสวงหาพันธมิตรความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้าย ประกอบกับด้วยความพยายามครอบครองความเป็นเจ้าที่ต้องสกัดกั้นและป้องกันไม่ให้ประเทศอื่นใดในภูมิภาคขึ้นมาทำลายความเป็นมหาอำนาจของตน โดยใช้นโยบายดังกล่าวเป็นตัวนำ ซึ่งได้กลายมาเป็นเงื่อนไขที่ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถเข้ามาแผ่ขยายอิทธิพลทุนนิยมทางเศรษฐกิจของตนเองได้ ดังจะเห็นได้จากการที่สหรัฐอเมริกากับมาเลเซียได้กระชับความสัมพันธ์จนถึงขั้นกำลังจะลงนามข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกัน (FTA)

⁸⁴ “เตือนช่องแคบมะละกา เป้าก่อการร้ายอัลไคด้า,” *ข่าวสด* (24 ตุลาคม 2545): 7.

⁸⁵ สุรชาติ บำรุงสุข, *ความมั่นคงศึกษา: การก่อการร้าย & การก่อความไม่สงบร่วมสมัย* (กรุงเทพฯ: โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศศึกษา ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 248.

⁸⁶ ชปา จิตต์ประทุม, “มาเลเซีย,” *เอเชียรายปี 2003/2546* (สิงหาคม 2541): 110.

⁸⁷ ชัคไซค จุลศิริวงศ์, *การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*, 2551, หน้า 16-17.

5.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้มาเลเซียร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา

5.2.1 สภาพสังคมและการเมืองภายในมาเลเซีย

ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้มาเลเซียกระชับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 คือ ความเชื่อมโยงระหว่างศาสนาอิสลามกับปัญหาการเมืองภายในมาเลเซีย และความเป็นพหุสังคมของมาเลเซียที่เชื้อชาติยึดโยงกับหน้าที่ทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัญหามาตั้งแต่สมัยอาณานิคม ที่ถึงแม้รัฐบาลมหาธีร์จะพยายามดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความความสมดุลในสังคมพหุพันธุ์และยกระดับความมั่งคั่งของชนเชื้อสายมาเลย์ แต่ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันและความเหลื่อมล้ำก็ยังคงมีอยู่ เช่นเดียวกับการถูกโจมตีจากพรรคฝ่ายค้าน อย่างพรรคปาสที่ต้องการเปลี่ยนประเทศมาเลเซียให้เป็นรัฐอิสลาม ที่ใช้ศาสนาเป็นหลักในการปกครอง

โดยตั้งแต่เกิดเหตุการณ์วินาศกรรมเป็นต้นมา ด้วยการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกากับขบวนการก่อการร้ายที่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามอย่างกลุ่มอัล-กออิดะห์ และกับประเทศที่ให้การสนับสนุนและที่พัวพันกับกลุ่มก่อการร้ายสากล อย่างอัฟกานิสถานและอิรัก ที่อยู่ในภูมิภาคตะวันออกกลางซึ่งเป็นศูนย์กลางอารยธรรมศาสนาอิสลาม การใช้ความเป็นมหาอำนาจทางการทหารที่ไม่มีใครทัดเทียมสร้างความชอบธรรมในการเข้าโจมตีอันไร้ซึ่งพยานหลักฐานและละเมิดกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ พร้อมทั้งทำร้ายประชากรมุสลิมผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ทหารอเมริกันและอังกฤษทารุณกรรมต่อเชลยชาวอิรัก ได้สร้างความไม่พอใจและเกิดกระแสการต่อต้านจากคนมุสลิมทั่วโลก ที่เกิดความรู้สึกว่าสงครามดังกล่าวเป็นการทำร้ายคนมุสลิมมากกว่าต้องการปราบปรามผู้ก่อการร้าย และกำลังถูกชาติตะวันตกคุกคามอารยธรรมและประเทศของตน จนมีผู้วิเคราะห์ว่าเป็นการปะทะกันทางอารยธรรม (Clash of Civilizations) ระหว่างตะวันตกกับอิสลาม

เช่นเดียวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศมาเลเซียที่มีประชากรมุสลิมมากเป็นอันดับสองในภูมิภาครองจากอินโดนีเซีย (คิดเป็นอัตราร้อยละ 60 หรือประมาณ 14 ล้านคน) ที่ได้เกิดกระแสการประกาศญihadหรือการต่อสู้ทางศาสนากับสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตรตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยการกล่าวนำของพรรคปาสซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านเคร่งจารีตของมาเลเซีย⁸⁸ ที่พยายามต่อสู้แย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองด้วยการชูนโยบายเกี่ยวกับศาสนาอิสลามกับพรรคหลัก

⁸⁸ สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย, "พรรคอิสลามมาเลเซียประกาศ 'ญihad' ต่อสหรัฐแล้ว," มติชน: 18.

ของรัฐบาลคือพรรคอัมโนมาโดยตลอด ทั้งนี้ ด้วยความพยายามของพรรคอัมโนที่ต้องการบริหารประเทศด้วยความเป็นมุสลิมสายกลางที่ปฏิเสธความรุนแรง เพื่อสร้างความสมดุลต่อคนเชื้อชาติอื่นที่นับถือต่างศาสนา และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับพรรคปาสที่เป็นมุสลิมเคร่งจารีตหรือรากฐานนิยม (Islamic fundamentalist) ที่เห็นว่าการบริหารประเทศของพรรคอัมโนนั้นเป็นสิ่งที่ขัดกับหลักอิสลามดั้งเดิม และตามกระแสวัฒนธรรมของตะวันตกมากเกินไป จึงได้ออกมาเรียกร้องให้คนมาเลเซียที่นับถือศาสนาอิสลามในประเทศหันกลับไปสู่การปฏิบัติตามหลักการที่แท้ของศาสนาอิสลาม ด้วยการเปลี่ยนมาเลเซียให้เป็นรัฐอิสลามที่ใช้นิติบัญญัติทางอิสลาม (Hudud laws) และกฎหมายอิสลามในการปกครอง ซึ่งมีวิธีการลงโทษที่รุนแรงต่อผู้กระทำผิดกฎหมาย เช่น การตัดมือตัดเท้าคนที่ลักขโมย และการใช้ก้อนหินขว้างปาใส่ผู้ที่คบชู้จนเสียชีวิตต่อหน้าสาธารณชน เป็นต้น

ด้วยการเคร่งจารีตเช่นนี้ ทำให้ทางพรรคอัมโนเห็นว่าหลักความคิดเกี่ยวกับอิสลามของพรรคปาสเป็นสิ่งที่ “ผิด” (the wrong Islam) เพราะเป็นพวกหัวรุนแรง เคร่งคัมภีร์ สุดโต่ง ขาดความอดกลั้น และล้ำหลัง⁸⁹ ซึ่งถ้ามาเลเซียยึดตามแนวทางนี้จะทำให้เกิดการแตกแยกขึ้นในประเทศได้ เนื่องจากมาเลเซียมีความเป็นพหุสังคม ที่มีทั้งชาวมลายู ชาวจีน และชาวอินเดียอยู่ร่วมกัน แต่ยังคงมีความไม่เท่าเทียมกันทั้งทางสังคม วรรคต รายได้ และคุณภาพชีวิตอยู่ อันเนื่องมาจากมรดกตกทอดที่มีมายาวนานตั้งแต่สมัยอาณานิคม ด้วยการแบ่งหน้าที่ทางเศรษฐกิจระหว่างเชื้อชาติ การที่ประเทศอดีตอาณานิคมอย่างอังกฤษ ได้เข้ามาปกครองและบริหารประเทศโดยมุ่งแต่ผลประโยชน์ความต้องการวัตถุดิบ เห็นชาวจีนขยันขันแข็งก็จัดให้อยู่ในภาคเศรษฐกิจและเกื้อหนุนจนได้ครอบครองความมั่งคั่งส่วนใหญ่ของประเทศ ส่วนชาวอินเดียที่อังกฤษอนุญาตให้อพยพเข้ามาเพื่อการทำสวนยางและมีหน้าที่รักษาความปลอดภัย แต่เมื่อราคายางตกต่ำ หรือมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจัดสรรที่ดินของรัฐเมื่อใด คนทำไร่ชาวอินเดียเหล่านี้ก็มักเป็นกลุ่มสุดท้ายที่ผู้ปกครองให้ความใส่ใจเสมอ จึงทำให้กลายเป็นพลเมืองชั้นสองและถูกกีดกันจากสังคม สำหรับชาวมลายูซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ในช่วงในสมัยอาณานิคม อังกฤษเห็นว่าเชื้อชาติเหล่านี้ควรยึดติดกับวิถีชีวิตดั้งเดิม คือการทำเกษตรกรรม เพื่อให้เกิดผลผลิตทางด้านเกษตรต่อเศรษฐกิจของอาณานิคม ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนในการมีส่วนร่วมกับการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก ที่เป็นรายได้หลักของประเทศ เช่น ยางและดีบุก จึงส่งผลให้คนมาเลเซียส่วนใหญ่ไม่

⁸⁹ Farish A. Noor, “Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party (ปาส) from 1982 onwards,” *Contemporary Southeast Asia* 25: 205.

สามารถขยับฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจและยังคงยากจนอยู่มาก ความแตกต่างเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเชื้อชาติต่างๆ ที่กลายมาเป็นความขัดแย้งทางชาติพันธุ์จนถึงปัจจุบัน ซึ่งปรากฏการณ์ที่แสดงความประจักษ์ชัดของความไม่เท่าเทียมกันในลักษณะนี้คือ การจลาจลทางชาติพันธุ์ปี ค.ศ. 1969 และการออกมาชุมนุมประท้วงเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมของกลุ่มอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. 2007 เป็นต้น

ดังนั้น ด้วยการคำนึงถึงปัญหาดังกล่าว เมื่อคนมาเลย์ส่วนใหญ่ได้รวมตัวก่อตั้งพรรคอัมโนเพื่อเรียกร้องเอกราชคืนจากอังกฤษจนได้ปกครองประเทศของตน ก็จัดการบริหารประเทศโดยเอื้อต่อคนเชื้อสายมาเลย์เป็นหลัก ซึ่งถ้ามองในแง่ของการเมือง พรรคอัมโนต้องรักษาฐานเสียงทางการเมืองจากคะแนนนิยมของคนเชื้อชาติมาเลย์ที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศไว้ให้ได้ พร้อมทั้งต้องรักษาสมดุลความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างเชื้อชาติอื่นเป็นสำคัญ การที่ต้องทำเพื่อเสถียรภาพของประเทศ แนวทางอิสลามสายกลางจึงเป็นนโยบายที่พรรคอัมโนเน้นย้ำมาตลอด โดยมองว่ามีแต่แนวทางนี้เท่านั้นที่จะสามารถพัฒนาชุมชนอิสลามในมาเลเซียให้มีความก้าวหน้าทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุ ตลอดจนอยู่ร่วมกับคนศาสนาอื่นได้อย่างสงบสุข ดังนั้น แนวทางหวนคืนความเป็นอิสลามเคร่งจารีตหรือรากฐานนิยมของพรรคปาสจึงกลายเป็นภัยคุกคามทางการเมืองและความมั่นคงของพรรครัฐบาลที่พรรคอัมโนต้องกำจัดการ

แต่ทางพรรคปาสกลับโจมตีว่า แนวทางการพัฒนาประเทศของพรรครัฐบาลภายใต้การนำของพรรคอัมโนนั้น มิใช่อิสลามที่แท้ ฝักใฝ่ตะวันตก การส่งเสริมอิสลามแบบอัมโนเป็นแบบมีถือสาปากถือศีล ขาดความจริงใจ เพราะการทำให้สังคมมาเลเซียเป็นอิสลามที่แท้จริงของอัมโนนั้นเป็นไปเพื่อการส่งเสริมอุดมการณ์ชาตินิยมที่เน้นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เบี่ยงเบนชาวมุสลิมออกจากแนวทางที่ถูกต้อง คือ ศาสนาอิสลาม ซึ่งจะกลายเป็นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างเชื้อชาติอื่นได้ เพราะศาสนาอิสลามในสังคมมาเลเซียนั้นแยกไม่ออกกับเชื้อชาติมาเลย์ตั้งแต่ประเทศได้รับเอกราช อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการอธิบายว่า ความเข้มข้นของการแข่งขันแย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองและการให้นิยามอิสลามที่แท้จริงระหว่างสองพรรค จะมีมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 หลังเกิดการปฏิวัติอิหร่านในปี ค.ศ. 1979 ที่ก่อให้เกิดกระบวนการอิสลามานุวัตรในมาเลเซีย⁹⁰ แต่เมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์อันยาวนานของมาเลเซียจะพบว่า ต้นกำเนิดของพรรค

⁹⁰ พวงทอง ภวัครพันธุ์, “มาเลเซียกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย: พินิจปัญหาจากกรอบอิสลามานุวัตรมาเลเซีย,” *ฟ้าเดียวกัน* 5: 172.

ปาสและอัมโนนั้น ก็มีวิวัฒนาการทางการเมืองที่สำคัญ อันส่งผลต่อความขัดแย้งระหว่างสองพรรคดังกล่าวด้วยเช่นกัน

พัฒนาการในการปกครองของอดีตประเทศเจ้าอาณานิคมอังกฤษก็มีส่วนสำคัญต่อรากฐานความแตกต่างของสองพรรคการเมืองหลักในมาเลเซีย อย่างพรรคอัมโนและพรรคปาสด้วย เช่นเดียวกับการแบ่งหน้าที่กันทำระหว่างเชื้อชาติของอังกฤษที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคมมาเลเซียจนถึงปัจจุบันก็มาจากช่วงเวลานี้เช่นกัน การเข้ามามีอิทธิพลในดินแดนมลายูของอังกฤษ ที่มีทั้งประมุขของรัฐมาเลเซียที่ใช้อำนาจทางการค้าของอังกฤษเพื่อเสริมฐานะของตน (ต้นกำเนิดพรรคอัมโน) และผู้ที่ต่อต้านโดยใช้การปลุกกระดมทางศาสนาเมื่อเห็นว่าอังกฤษไม่สามารถตอบสนองตามความต้องการของตนได้ (ต้นกำเนิดพรรคปาส) ซึ่งอังกฤษเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งแรกในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 ด้วยจุดประสงค์ในการค้าเครื่องเทศ และทำการค้าระหว่างจีนกับอินเดีย แต่หลังจากบริษัทอินเดียตะวันออกของดัตช์ (The United Netherlands Chartered East India Company) หรือที่เรียกว่า VOC (Vereenigde Oostindische Compagnie ในภาษาดัตช์) ได้ขับไล่พ่อค้าชาวอังกฤษออกไปจากเกาะชวาในปี ค.ศ. 1682⁹¹ อังกฤษก็หันไปให้ความสนใจกับอินเดีย ส่วนการค้าในบริเวณนี้ อังกฤษปล่อยให้ผู้อยู่ในการดำเนินการของพ่อค้าเอกชนชาวอังกฤษประจำ “ประเทศ” (the English private “country” traders)^{*} ที่เป็นคู่แข่งทางการค้าที่สำคัญของฮอลันดา และได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับราชสำนักมาเลเซีย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ที่อังกฤษได้กลับมาให้ความสนใจในภูมิภาคนี้อีกครั้ง เนื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น ความต้องการฐานทัพเรือเพื่อซ่อมแซมเรือของอังกฤษ ความต้องการเมืองท่าตามเส้นทางทางการค้าระหว่างจีนและอินเดีย เพื่อเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าให้กับพ่อค้าอังกฤษและอินเดีย โดยเฉพาะการค้าดีบุกไปสู่ตลาดจีน เป็นต้น⁹² ต่อมาอังกฤษก็เริ่มเข้ามามีอิทธิพลในคาบสมุทรมลายูมากขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี ค.ศ. 1809 ขณะที่สยามได้นำระบบส่งบรรณาการกลับมาใช้บังคับรัฐมาเลย์ต่างๆ ทางตอนเหนือ อย่างกะตะห์

⁹¹ เอน. เจ. ไรอัน, การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์, หน้า 80.

^{*} การที่เรียกว่าพ่อค้าเอกชนชาวอังกฤษประจำ “ประเทศ” ก็เพราะพวกเขาเหล่านี้มิได้นำสินค้าบรรทุกลงเรือไปยังยุโรป แต่กลับบรรทุกออกจากเมืองท่าการค้าแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่งทางตะวันออกเฉียงของแหลมกู๊ดโฮป (บาบารา วัตสัน อันดาเย และ ลีโอนาร์ด วาย, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 166.)

⁹² เอน. เจ. ไรอัน, การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์, หน้า 82.

(Kedah) กลันตัน (Kelantan) และตรังگانู (Terengganu) ด้วยการพยายามของสยามที่เข้ามาปกครองดินแดนนี้ให้มีฐานะเป็นประเทศราช วัฒนธรรมประเพณีแตกต่างกันที่สยามบังคับทั้งให้รัฐเหล่านี้สนับสนุนโดยการส่งเสบียง ของกำนัลราคาแพง อาวุธและคนจำนวนมากที่เกินกว่าเจ้าผู้ครองคนใดคนหนึ่งสมควรจะเรียกกร้อ และด้วยการบังคับให้ประมุขมาเลย์ต้องหมอบกราบหน้าเบื้องพระพักตร์กษัตริย์ตามพิธีการทูตของราชสำนักสยาม ซึ่งถือเป็นเรื่องเสียเกียรติของชาวมาเลย์ เพราะในราชสำนักมาเลย์ การเข้าพบสุลต่านใช้วิธีการยืนค้ำบ ด้วยความรู้สึกเสียศักดิ์ศรีเช่นนี้ จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าประมุขมาเลย์ที่เป็นประเทศราชของสยามได้เฝ้ามองด้วยความหวังไปที่อังกฤษ ตัวแทนของอังกฤษคือพ่อค้าของประเทศที่ได้รับการแนะนำเป็นพิเศษ “ให้ผูกมิตรด้วยการแสดงความนับถือและความเห็นอกเห็นใจชาวพื้นเมือง และสอนให้พวกเขามองชาวอังกฤษในฐานะมิตรและผู้พิทักษ์ปกป้องพวกเขา” อาทิเช่น สมัยการปกครองของสุลต่านอับดุลลาห์ (Sultan Abdullah) แห่งเกดะห์ ที่ถูกบีบคั้นจากข้อเรียกร้องของพม่าเช่นเดียวกับสยาม ได้เสนอให้บริษัทอีสต์อินเดียของอังกฤษ (EIC) เข้าเกาะปีนัง เพราะหวังว่าด้วยวิธีนี้จะทำให้ได้รับการพิทักษ์ปกป้องจากการโจมตีที่อาจเกิดขึ้นจากสยามหรือพม่า พร้อมทั้งจากการลุกฮือขึ้นโดยเครือญาติของตนเอง ในอนาคต⁹³ โดยในปี ค.ศ. 1786 ฟรานซิส ไลท์ (Francis Light) พ่อค้าของประเทศ (a country trader) ก็ประสบความสำเร็จในการเจรจาขอเช่าเกาะปีนังจากสุลต่านของเกดะห์ และด้วยความเห็นชอบของ เซอร์ จอห์น แมคเฟอร์สัน (Sir John Macpherson) รักษาการผู้สำเร็จราชการอังกฤษประจำอินเดีย ไลท์จึงได้เป็นผู้ดำเนินการรับมอบเกาะปีนังเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1786 และเป็นผู้ดูแลปีนังอย่างเป็นทางการ⁹⁴

สำหรับคาบสมุทรมลายู การสถาปนาปีนังได้แปลงสภาพให้บริษัทอีสต์อินเดียของอังกฤษ (EIC) เข้ามามีอำนาจในดินแดนซึ่งมีขอบเขตที่ชัดเจนในเรื่องความมั่นคงของพื้นที่ เพียงหนึ่งปีหลังจากการวางรากฐานของบริษัทดังกล่าว บรรดาประมุขของมาเลย์เริ่มเห็นความไม่ชัดเจนในความช่วยเหลือของอังกฤษที่มีต่อความมั่นคงของรัฐตน เนื่องจากอังกฤษไม่ต้องการเข้าไปทำสัญญาผูกมัดใดๆ ที่อาจสร้างความขุ่นเคืองจนเกิดสงครามกับประเทศที่มีอำนาจอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นสยามหรือฮอลันดาในอนาคต ดังนั้น ด้วยความรู้สึกผิดหวังเมื่อมิได้ตามความคาดหมายทั้งหมด ทำให้ผู้นำของเกดะห์ออกมากล่าวว่า “บัดนี้คนอังกฤษเหล่านี้ไม่ยอมตามการเรียกร้องของกษัตริย์ ด้วยเหตุนี้เราจึงเขียนถึงชาวอังกฤษให้ออกไปจากเกาะปีนังเพื่อสันติภาพ เพราะเมื่อแรกที่อังกฤษ

⁹³ บาบารา วัดสัน อันดาเย และลีโอนาร์โด วาย. อันดาเย, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 179.

⁹⁴ เอน. เจ. ไรอัน, การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์, หน้า 92.

มาก็มาพร้อมกับชื่อเสียงที่ดี” ประกอบกับความพยายามของสุลต่านอับดุลลาห์แห่งเกตะห์ที่ทำการเจรจาตกลงทางการเงินกับไลท์ลัมเหลว สุลต่านจึงได้พยายามปลุกเร้าสิ่งที่เหนือกว่าความแตกต่างทางชาติพันธุ์ และการไปสู่เอกภาพที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเป็นมาเลย แต่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นมุสลิม โดยการเขียนถึงประชาชนพื้นเมืองของปีนังเพื่อเร่งเร้าการสนับสนุน บรรดาขุนนางเกตะห์เรียกพวกตนเองเป็น “มุสลิมทั้งหมด นั่นคือทั้งพวกบูกิส (Bugis) อาจะห์ ผู้คนของมีนังกาเบา มาเลย์ และจูเลีย (Chulias หมายถึง ชาวอินเดียจากโคโรมันเดล) และผู้ที่อาศัยอยู่ที่เกาะปีนัง... พระผู้เป็นเจ้าจะช่วยเหลือเราและมุฮัมมัด พระผู้พิทักษ์คุ้มครองชาวมุสลิมของพวกเราและเป็นศาสดาคณสุดท้าย”⁹⁵ และสุลต่านแห่งเกตะห์ยังร่วมมือกับโจรสลัดชาวอิลลันนุ (Illanun) โจมตีปีนัง แต่เดือนต่อมาอังกฤษก็ปราบโจรสลัดและเข้าโจมตีทัพของสุลต่านเกตะห์ที่อยู่ตามชายฝั่งตรงข้ามกับเกาะปีนังแตกพ่าย และได้ยึดครองปีนังตามสนธิสัญญากับเกตะห์ในปี ค.ศ. 1791 โดยอังกฤษจะจ่ายค่าเช่าให้สุลต่านเกตะห์ปีละ 6,000 เหรียญสเปน⁹⁶

สำหรับในช่วงแรกของการเข้ามามีอิทธิพลของอังกฤษในคาบสมุทรมลายูนั้น อังกฤษไม่ได้ให้ความสนใจในการฟื้นฟูฐานะของมะละกา และไม่สนใจส่งเสริมความเจริญของศูนย์การค้าในเมืองอื่นนอกจากปีนัง ทำให้ปีนังกลายเป็นเมืองที่สำคัญทางการพาณิชย์ของอังกฤษในช่วงเวลานั้น แต่ต่อมากอังกฤษเริ่มตระหนักถึงผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่างๆ ของฝั่งคาบสมุทรมลายู จึงเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับเมืองต่างๆ มากขึ้น โดยเริ่มจากปี ค.ศ. 1800 ประมุขของเกตะห์ได้ให้เช่าเขตปกครองปราชาย (Prai) หรือโปรวินส์ เวลสลีย์ (Province Wellesley) (เปไร (Perai) ในปัจจุบัน) ที่อยู่บนฝั่งคาบสมุทรมลายูตรงข้ามกับปีนังแก่บริษัทอีสต์อินเดียของอังกฤษ (EIC) โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเบี้ยบ้านาญ⁹⁷ อย่างไรก็ตาม ด้วยความประสงค์ที่ไม่ต้องการขุ่นเคืองกับสยามที่ถือว่ารัฐทางตอนเหนือ คือ เกตะห์ กลันตัน และตรังกานูเป็นประเทศราชของตน และต้องการรักษาสันติภาพในคาบสมุทรมลายู อังกฤษจึงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหาการต่อสู้ของเกตะห์ต่อสยาม ทำให้ “ความสำคัญของความขัดแย้งทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนานั้นเห็นได้ชัดเจนในรัฐทางตอนเหนือ” ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อังกฤษให้ความสนใจน้อย เนื่องจากไม่มี

⁹⁵ บาบารา วัดสัน อันดาया และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาया, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 180.

⁹⁶ กรมศิลปากร, พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ รัชกาลที่ 1-2 (กรุงเทพฯ: ป. พิศนาคกรพิมพ์, 2506), หน้า 644.

⁹⁷ บาบารา วัดสัน อันดาया และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาया, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 181.

ทรัพยากรธรรมชาติที่มีมูลค่าทางการค้าสูงเท่าพื้นที่ที่ตนสนใจ ด้วยความเฉยเมยเช่นนี้ ทำให้ประมุขเคดะห์ไม่สามารถคาดหวังที่จะพึ่งอังกฤษในการป้องกันการรุกรานจากสยามได้

ดังนั้น สิ่งที่เป็นเครื่องค้ำจุนฐานะและอำนาจของประมุขมาเลย์อย่างศาสนาอิสลามจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่บทบาทของศาสนาในการจัดความสัมพันธ์ของชาวมาเลย์กับบุคคลภายนอกให้เข้ารูปนัยนั้น เกิดจากการยอมรับอุปนิสัยใหม่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดในกระแสเกี่ยวกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ในปี ค.ศ. 1803 วะฮะบี (Wahabi) นิกายที่เคร่งศาสนาประสบความสำเร็จในการยึดเมืองเมกกะและชุมชนมุสลิมในระดับกว้าง เกิดการเรียกร้องให้เคร่งครัดในศาสนาและกลับไปหาคำสั่งสอนตามหลักของคัมภีร์กุรอาน (Koran) ลักษณะสำคัญของกระแสการปฏิรูปก็คือ อิทธิพลที่มากขึ้นของผู้สอนเกี่ยวกับศาสนาหรืออุลามา (Ulama) ในฐานะที่เป็นผู้นำทั้งด้านศาสนาและด้านทางโลก รวมทั้งการเน้นมากขึ้นให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนานักรบ (militant Islam) ซึ่งได้ส่งผลกระทบมาถึงเคดะห์เช่นกัน การฟื้นตัวของ การต่อสู้ทางศาสนาพร้อมกับการเชิญชวนให้เกิดเอกภาพในอิสลามนั้นกำลังมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการพิชิตของสยาม ความพยายามของสุลต่านและอานะราชา (Ana Raja - พระราชวงศ์) ที่จะให้ได้ดินแดนของเคดะห์กลับคืนจึงดำเนินไปในลักษณะของสงครามศักดิ์สิทธิ์ (ญิฮาด) ซึ่งมีเพียงต่อต้านรัฐบาลที่ไม่ใช่มาเลย์เท่านั้น แต่ยังคงต่อต้านคนนอกศาสนา (kafir) อีกด้วย⁹⁸ แต่อย่างไรก็ตาม การลุกฮือต่อต้านของเคดะห์ก็ไม่เป็นผลเพราะสุดท้ายเคดะห์และกัณตันก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของสยามในฐานะประเทศราชเช่นเดียวกับในตรังกานู ที่ถึงแม้ว่าได้มีการส่งคณะทูตไปยังลอนดอนเพื่อเจรจาโดยตรงเกี่ยวกับสถานะรัฐในอารักขาที่อาจเป็นไปได้ แต่กลับได้รับการตอบสนองอย่างเฉยเมย โดยไม่ได้มีการประกาศอย่างเป็นทางการใดๆ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลอังกฤษไม่ประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความไม่พอใจกับสยาม และยอมรับว่าตรังกานูเป็นประเทศราชของไทย⁹⁹

ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา แนวคิดเรื่อง “เขตอิทธิพล” ได้กลายเป็นหลักสำคัญของการทูตอังกฤษที่เป็นเครื่องมือในการกำจัดความทะเยอทะยานทางการเมืองหรือการค้าของคู่แข่งที่มีอำนาจ ด้วยความกังวลส่วนใหญ่ในลอนดอนที่เกิดจากการขยายตัวที่อาจเป็นไปได้ของ

⁹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 197-198.

⁹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 201.

ชาติยุโรปอื่นๆ เข้าไปในหมู่เกาะ โดยเฉพาะฝรั่งเศส* ดังนั้น การลงนามสนธิสัญญาอังกฤษกับฮอลันดาในปี ค.ศ. 1824 (The Anglo-Dutch Treaty 1824) จึงเป็นหลักประกันในการรักษาผลประโยชน์ของอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ซึ่งถือเป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้เกิดเป็นมาเลเซียสมัยใหม่ในปัจจุบัน โดยตามข้อตกลงของสนธิสัญญาดังกล่าว เกาะต่างๆ ทางใต้ของสิงคโปร์รวมทั้งชวาและสุมาตราเป็นของฮอลันดา ส่วนคาบสมุทรมลายูจะเป็น “เขตอิทธิพล” ของอังกฤษ และต่อมาในปี ค.ศ. 1826 สิงคโปร์ มะละกา ปีนัง และโปรวิ้นส์ เวลสลีย์ ได้ถูกจัดตั้งเป็นหน่วยบริหารปกครองหน่วยเดียวกันเรียกว่า “**สเตรทส์ เซทเทิลเมนต์**” (Straits Settlement) ซึ่งอยู่ในการควบคุมโดยตรงจากเจ้าหน้าที่อังกฤษในอินเดีย จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1867 เมื่อโอนไปเป็นทบวงอาณานิคม (The Colonial Office) สำนักงานนี้ได้กลายเป็นที่มั่นที่ทำให้อิทธิพลของอังกฤษค่อยๆ ขยายออกไปทั่วคาบสมุทรมลายู¹⁰⁰

เพราะฉะนั้น ตามข้อตกลงข้างต้นได้แบ่งแยกโลกมาเลยในช่องแคบมะละกาอย่างที่ไม่สามารถนำกลับคืนมาได้ ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานทางเขตแดนระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซียจนถึงปัจจุบัน ทั้งยังทำให้ความเป็นหนึ่งเดียวทางวัฒนธรรมของสุมาตราชายฝั่งตะวันออกกับคาบสมุทรมลายูก็ถูกตัดขาดจากกันโดยสิ้นเชิง ความผูกพันระหว่างปัจเจกชนกับชุมชนที่เคยแน่นแฟ้นก็ถูกแบ่งเป็นเขตของ “ฮอลันดา” และของ “อังกฤษ” ซึ่งหมายถึงว่า การเปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมาของ

---

* อังกฤษได้เข้ามามีอิทธิพลในคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น จากการเกิดสงครามฝรั่งเศสในยุโรปช่วง ค.ศ. 1793-1815 เมื่อฝรั่งเศสรบชนะฮอลันดาใน ค.ศ. 1795 และยื่นกรณที่จะยึดเมืองท่าของดัตช์ทางตะวันออก อังกฤษจัดการตอบโต้ด้วยการทำสนธิสัญญากับรัฐบาลดัตช์พลัดถิ่น เพื่อดูแลดินแดนทรัพย์สินของดัตช์ในหมู่เกาะอินโดนีเซียเป็นการชั่วคราว ดังนั้น อังกฤษจึงเข้าครอบครองมะละกา (ในปี ค.ศ. 1795) หมู่เกาะโมลุกกะ (Maluku Islands ในปี ค.ศ. 1796) และชวา (ในปี ค.ศ. 1811) อย่างไรก็ตามเมื่อถึงเวลาคืนดินแดนเหล่านี้ให้ดัตช์ก็ได้เกิดปัญหาขึ้น เมื่อเจ้าหน้าที่อังกฤษพยายามโน้มน้าวรัฐบาลของตนไม่ให้คืนดินแดนที่สำคัญ แต่ในที่สุดเมื่ออังกฤษต้องคืนดินแดนต่างๆ ให้ดัตช์ สแตมฟอร์ด ราฟเฟิล (Stamford Raffle) ผู้ช่วยเลขานุการปีนังจึงแสวงหาเมืองท่าแห่งใหม่ จนค้นพบสิงคโปร์ ราฟเฟิลส์เข้าจับจองสิงคโปร์ให้กับอังกฤษโดยใช้วิธีการรับรองสุลต่านฮุสเซน (Sultan Hussain) ว่าเป็นสุลต่านของยะโฮร์ที่ถูกต้องแทนที่จะเป็นสุลต่าน अबดุล เราะห์มาน (Sultan Abdul Rahman) ผู้ซึ่งดัตช์ให้การสนับสนุน หลังจากให้การรับรองสุลต่านฮุสเซนและเชิญไปอยู่ที่สิงคโปร์ ราฟเฟิลส์จึงทำสัญญาเช่าสิงคโปร์จากสุลต่านฮุสเซนเมื่อ ค.ศ. 1819 โดยเสนอเงินให้สุลต่านฮุสเซนปีละ 5,000 เหรียญสเตอร์ลิง และให้ดาโต๊ะตำมะหงง (เสนาบตีผู้ใหญ่) ทางทหารของชาวโบราณ เทียบเท่ากับสมุทกลาโหม หรือ ต-เม็งฮุง (temenggung) ในภาษามลายู) แห่งยะโฮร์ที่เป็นหัวหน้าชาวมาเลย์ที่เกาะสิงคโปร์มาก่อนปีละ 3,000 เหรียญสเตอร์ลิง การกระทำของราฟเฟิลส์ทำให้เกิดความขัดแย้งกับดัตช์ ซึ่งถือว่าสิงคโปร์เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรเรียวยะโฮร์ที่ดัตช์ปกครองอยู่ รัฐบาลอังกฤษที่อินเดียจึงต้องประนีประนอมเพื่อไม่ให้เหตุการณ์บานปลาย โดยในที่สุดอังกฤษกับดัตช์ก็ตกลงทำสนธิสัญญาในปี ค.ศ. 1824 (ดี.จี.อี. ฮอลล์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิศดาร เล่ม 2, หน้า 479-480; 487.)

¹⁰⁰ บาบารา วัตสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์โด วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 203.

ตำแหน่งผู้นำมาเลย์ระหว่างคาบสมุทรมุทกับสุมาตราชายฝั่งตะวันออกนั้นกลายเป็นเรื่องในอดีต¹⁰¹ สิ่งเหล่านี้ได้สร้างความแตกต่างขึ้นในสังคมมาเลย์ ความผูกพันระหว่างผู้ปกครองที่เป็นประมุขมาเลย์กับผู้อยู่ใต้ปกครองเปลี่ยนไป โดยไปขึ้นอยู่กับสิ่งที่อังกฤษนำเข้ามาในคาบสมุทรมุททั้งสิ้น เช่น การแบ่งแยกดินแดนตามแหล่งทรัพยากรและปกครองโดยตรง ซึ่งละเลยพื้นที่ที่ไม่มีมีความสำคัญทางการค้าอื่นๆ จนทำให้พัฒนาการของรัฐห่างไกลมีความแตกต่างจากเมืองที่อังกฤษปกครองโดยตรง และยังเป็นการตอกย้ำถึงความแตกแยกในสังคมมาเลย์ ตลอดจนนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำทางสังคมจนถึงปัจจุบัน

การจัดตั้งสเตอร์ทส์ เซทเทิลเมนต์ในปี ค.ศ. 1826 ยังเกิดขึ้นพร้อมกับช่วงเวลาที่การค้าขยายตัว ชาวจีนที่เข้ามาทำการค้าตั้งแต่อดีตก็ร่ำรวยขึ้น และด้วยนโยบายการสนับสนุนให้ชาวจีนเข้ามาทำการขุดแร่ และทำการค้า โดยเฉพาะในสิงคโปร์ การอพยพเข้ามาของชาวจีนทำให้จำนวนประชากรที่ประมาณว่ามี 10,000 คนในปี ค.ศ. 1824 เพิ่มขึ้นเกือบถึง 18,000 คนในอีก 5 ปีต่อมา และในปี ค.ศ. 1832 สิงคโปร์ก็ได้เป็นเมืองหลวงของสเตอร์ทส์ เซทเทิลเมนต์แทนปีนัง¹⁰² ทำให้มีการรวมกลุ่มของชาวจีนที่มีเชื้อหรือตระกูลเดียวกัน และขยายฐานะขึ้นมามีส่วนในทางการค้ามากขึ้น และได้เกิดเป็นสมาคมการพาณิชย์ต่างๆ รวมทั้งสมาคมลับ ที่ให้การสนับสนุนประมุขมาเลย์เพื่อให้เอื้อต่อการค้าของตน บางครั้งยังได้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างสมาคมและตระกูลแซ่ต่างๆ ด้วย¹⁰³ ซึ่งการเข้ามามีบทบาททั้งของอังกฤษและต่อมาเพิ่มเติมด้วยชาวจีน ทำให้สังคมภายในมาเลเซียมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องของอังกฤษในปัญหาความขัดแย้งจากการเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างรัฐหรือเมืองต่างๆ ในคาบสมุทรมุท ทั้งการทะเลาะวิวาทเรื่องการสืบทอดตำแหน่งและสิทธิเกี่ยวกับดินแดน ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ยังได้ก่อให้เกิดการโต้แย้งทางอารยธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมมาเลย์เป็นอย่างมาก ด้วยข้อเสนอที่ว่าคำแนะนำของอังกฤษจะส่งเสริมประมุขมาเลย์ให้ปกครองในลักษณะที่เป็น “อารยะ” เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่การพาณิชย์สามารถเจริญเติบโตขึ้นได้ ดังนั้น การยอมรับ “อารยธรรม” ของบรรดาประมุขมาเลย์จึงเป็นจุดสำคัญของข้อเสนอนี้ ซึ่งพ่อค้าของสเตอร์ทส์ เซทเทิลเมนต์ได้เสนอขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1871 “อารยธรรม” ใน

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 203.

¹⁰² บาบารา วัตสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 203-204.

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 236.

ที่นี้หมายถึง การรับกฎหมายของอังกฤษ การปกครองของอังกฤษและวิถีชีวิตอย่างอังกฤษมาใช้¹⁰⁴ อารยธรรมดังกล่าวที่อังกฤษแนะนำให้ผู้นำมาเลยปฏิบัติตามนั้น มีหลายรัฐยอมทำตามเพื่อแสวงหาประโยชน์จากความรุ่งเรืองทางการพาณิชย์ของอังกฤษ และเพื่อเสริมความมั่นคงในฐานะความเป็นผู้นำของตน แต่อย่างไรก็ตาม การยอมรับอารยธรรมใหม่ที่แตกต่างกับขนบธรรมเนียมประเพณีแต่ครั้งอดีตได้ปลุกความรู้สึกไม่เห็นด้วยจากประมุขของมาเลยบางคน ด้วยต้องการหวนกลับไปหาแบบแผนดั้งเดิมทางวัฒนธรรมและศาสนา

การอภิปรายโต้เถียงเช่นนี้ได้รับแรงกระตุ้นเพิ่มขึ้นในระหว่างครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 เนื่องจากศาสนาอิสลามดูเหมือนจะล่าถอยไปทุกหนแห่งต่อการก้าวเข้ามาของชาวตะวันตกที่นับถือคริสต์ศาสนา การโต้แย้งในดินแดนที่เป็นส่วนสำคัญของศาสนาอิสลามในเรื่องรัฐแห่งความศรัทธาก็ถือเป็นการไม่ปิดกั้นสำหรับชาวมาเลยเมื่อการคมนาคมดีขึ้น โดยเฉพาะคลองสุเอซ (the Suaz Canal) ซึ่งทำให้การเดินทางไปแสวงบุญที่เมืองเมกกะง่ายขึ้น หนังสือพิมพ์มาเลย วารสาร และผู้สอนศาสนาได้ส่งเสริมทัศนคติถึงการทำให้เข้มแข็งขึ้นด้วยตนเอง และการปฏิบัติภายในศาสนาอิสลามเป็นทางออกทางเดียวต่อการทำทนายของตะวันตก ชุมชนมุสลิมสามารถเรียนรู้จากเทคโนโลยีของตะวันตกได้อย่างไม่ต้องสงสัย แต่การรับค่านิยมแบบตะวันตกจะบ่อนทำลายความสมบูรณ์ของศาสนาอิสลามและใจดีแก่นแท้ของวัฒนธรรมมาเลย แม้กระนั้นชาวมาเลยบางคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสเตรทส์ เซทเทิลเมนต์ ขณะที่แสดงออกถึงความไม่อดทนกับสมมุติฐานและปฏิบัติการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับก-ราดาอันหรือความเป็นรัฐมาเลยในแง่ของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครอง ได้มองเห็นตัวอย่างการปกครองของยุโรปว่าเป็นแบบจำลองที่ชวนให้เชื่อ¹⁰⁵

ที่สำคัญ ระบบการปกครองที่หลากหลายในหมู่ประมุขมาเลยยังสะท้อนให้เห็นความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับวิถีทางที่เหมาะสมที่สุดต่ออนาคตของรัฐตน ในรัฐที่อังกฤษไม่ได้ให้ความสนใจอย่างเกะกะ กัณฑ์ และตรังกานูในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้เกิดระบบข้าราชการประจำทางศาสนาที่พัฒนาไปในทางตอบสนองต่อการสนับสนุนความเป็นประมุข และการขยายการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม โดยในปี ค.ศ. 1863 สุลต่านบากินดา โอมาร์ (Bakinda Omar ครองราชย์ ค.ศ. 1839-1876) ได้วางรากฐานสำหรับการขยายตัวของระบบการพิจารณาคดีตามหลักศาสนา

¹⁰⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 249.

¹⁰⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 253.

อิสลามที่ถูกปกครองโดยชาริอะห์ (Syariah) หรือกฎหมายอิสลาม และได้มีโรงเรียนสอนศาสนาเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งการมีบทบาทของกลุ่มผู้สอนเกี่ยวกับศาสนาหรือผู้เชี่ยวชาญศาสนา (Ulama หรือ Religious experts) * ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายศาสนา (mufti) ตุลาการ (hakim) และเจ้าพนักงานปกครองศาล (magistrate) โดยที่ผู้นำศาสนานั้นจะมาจากชุมชนอาหรับที่อ้างว่าสืบทอดเชื้อสายมาจากศาสดาพยากรณ์ (The Prophet) และเรียกตนเองว่าไซยิด (Syed)¹⁰⁶ ในขณะที่ยะโฮร์ในช่วงสมัยเดียวกัน แสดงให้เห็นบางสิ่งบางอย่างที่ตรงกันข้าม ในปี ค.ศ. 1865 สุลต่านอาบู บากร์ได้ก่อตั้งโรงเรียนขึ้นโดยยึดเอาหลักสูตรแบบอังกฤษมาใช้มากกว่า ไวยากรณ์อาหรับ ตรรกศาสตร์และการอ่านคัมภีร์กุรอานของโรงเรียนอิสลาม รวมทั้งยังเขียนถึงข้าหลวงสิงคโปร์เพื่อจะบอกว่า พระองค์ได้แก้ไขประมวลกฎหมายของศาสนาอิสลามโดยทำให้ “คล้อยตามแนวความคิดของชาวยุโรปมากขึ้น”¹⁰⁷ ดังนั้น ด้วยการริเริ่มทางศาสนาดังกล่าวได้ทำให้รัฐตรังกานูมีพัฒนาการทางการปกครองที่ใช้ศาสนาอิสลามเป็นตัววางฐานจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีความแตกต่างในการปกครองของประมุขแต่ละรัฐ แต่สุดท้ายก็มีความมุ่งหมายเดียวกันคือ การรักษาไว้ซึ่งการควบคุมทางการเมืองของมาเลย์เป็นสำคัญหลังจากปรากฏชัดว่าการริเริ่มทางเศรษฐกิจกำลังจะผ่านเข้าไปอยู่ในมือของคนต่างด้าว¹⁰⁸

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าถึงแม้จะเกิดความรู้สึกทั้งประนีประนอมและถูกคุกคามจากอารยธรรมใหม่ที่เกิดขึ้นในรัฐมาเลย์ และสงครามภายในที่ทำให้เกิดโครงสร้างใหม่ในความสัมพันธ์ของชนชั้นสูงชาวมาเลย์ อังกฤษ และชาวจีน แต่ทั้งนี้ความสำคัญก็คือการเข้ามาปกครองมาเลย์ของ

---

* ซึ่งเป็นกลุ่มสามัญชนที่สืบทอดตระกูลกันมาหลายชั่วคนและได้รับการนับถือจากผู้คนในสังคมมากมาย จนกระทั่งกลายเป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างจากราชกรทั่วไประยะหนึ่ง กลุ่มที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ กลุ่มอัล-อิद्रิส (Al-Idrus) ที่สืบทอดเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่เดินทางมาจากชวาในสมัยสุลต่านไซนัล อบิดินที่ 3 (Zultan Zainal Abidin III ครองราชย์ ค.ศ. 1881-1948) โดยผู้นำสายตระกูลอัล-อิดริสจะได้รับยศเป็นชีคห์-อิสลาม (Sheikh-Islam - ครูสอนศาสนาที่มีความโดดเด่นที่สุดในรัฐ) หรือชีคห์-อุลาม่า (Sheikh-Ulama - ผู้นำของบรรดาผู้รู้ทางศาสนา) และชีคห์-ซา'อาด่าห์ (Sheikh-Sa'adah - หัวหน้ากลุ่มไซยิดและกลุ่มชนอาหรับทั้งหมด) นอกจากนี้ผู้นำศาสนาอาจมาจากผู้ที่ได้ไปแสวงบุญที่เมกกะมาแล้ว (Haji) เช่นตระกูล ดุยุง (Duyung line) ที่สืบต่อมาจากที่ปรึกษากฎหมายคนแรกของรัฐกานู คือ ชีคห์ อับดุล กาดร์ (Sheikh Abdul Kadir) สายตระกูลนี้ได้กลายเป็นผู้นำของสังคมที่เคร่งครัดและศึกษาศาสนาตามแบบตะวันออกกลาง และใกล้ชิดกับรัฐบาลมากกว่ากลุ่มครอบครัวศาสนาอื่น ๆ (Heather Sutherland, "The Taming of the Trengganu Elite," in *Southeast Asian Transitions: Approaches Through Social History*, ed. Ruth McVey (New Heaven and London: Yale University Press, 1978), p. 45.)

¹⁰⁶ Ibid, p. 46.

¹⁰⁷ บาบารา วัตสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาญา, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 253.

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 254.

อังกฤษได้มุ่งที่จะรักษาขนบธรรมเนียมและระบบการปกครองแบบจารีตเอาไว้ โดยไม่เข้าไปทำลายหรือเลิกล้มสถาบันสุลต่าน กล่าวได้ว่าการที่อังกฤษครอบงำด้านการบริหารและเศรษฐกิจ แต่ยกเว้นด้านการศาสนาและประเพณีเอาไว้ ทำให้บรรดาสุลต่านมีเพียงคงความสำคัญแบบดั้งเดิมเท่านั้น¹⁰⁹ ระบบการปกครองของอังกฤษยังให้การรับรองถึงสถานะของสุลต่านในฐานะความเป็นตัวแทนของชาวมาเลย์ในด้านวัฒนธรรมและศาสนาอีกด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า สุลต่านคือศูนย์รวมใจของชาวมาเลย์ ซึ่งถ้าอังกฤษล้มเลิกสถาบันสุลต่านลงก็มีโอกาสที่จะถูกต่อต้านอย่างรุนแรงจากชาวมาเลย์ภายใต้การนำของสุลต่าน ขณะเดียวกันการร่วมมือระหว่างบรรดาสุลต่านกับอังกฤษด้วยการเจรจาหรือลงนามสนธิสัญญาระหว่างกัน ยังเท่ากับเป็นการรับรองสถานะของสุลต่านในฐานะตัวแทนชาวมาเลย์¹¹⁰

ประกอบกับแนวความคิดพื้นฐานที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในลักษณะของรัฐ และรัฐควรทำหน้าที่ตามอุดมคติอย่างไร ซึ่งกล่าวไว้ชัดเจนในชจาเราะห์ มาเลย์ (Sejarah Melayu - ประวัติศาสตร์ของชาวมลายูหรือพงศาวดารมลายู) แนวความคิดเหล่านี้หลอมรวมเป็นโลกทัศน์มาเลย์ และยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน ที่ประมุขมีหน้าที่รับผิดชอบต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้น (Almighty God) ผู้ซึ่งจะประทานให้ทั้งรางวัลและการลงโทษ “ถ้าประมุขผู้หนึ่งผู้ใดทำให้ประชาราษฎร์แม้เพียงคนเดียวได้รับความอับอาย ซึ่งจะเป็นสัญญาณว่าราชอาณาจักรของพระองค์จะถูกพระเจ้าผู้เป็นเจ้าทำลาย ทำนองเดียวกัน พระผู้เป็นเจ้าก็ประทานให้แก่ประชาราษฎร์ชาวมาเลย์แล้วว่าพวกเขาจะต้องจงรักภักดีหรือไม่ทรยศต่อประมุขของตน ถึงแม้ว่าประมุขของตนประพฤตินมิชอบหรือลงโทษพวกตนอย่างไม่ยุติธรรม” จากระบอบวิธีการปกครองดังกล่าว ทำให้

¹⁰⁹ บังอร ปิยะพันธุ์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 143.

¹¹⁰ Stanley S. Bedlington, Malaysia and Singapore: The building of New State (New York: Cornell University Press, 1978), p. 37.

* ชจาเราะห์ มลายู (Sejarah Melayu) เป็นวรรณกรรมชิ้นเอกและเป็นตัวอย่างชั้นเยี่ยมของลีลาร้อยแก้วภาษามลายู ที่เป็นแหล่งอ้างอิงของนักประวัติศาสตร์ในการศึกษาเกี่ยวกับมะละกา โดยเป็นเรื่องประเพณีนิยมของหลักปฏิบัติในราชสำนักมลายู เกี่ยวกับการบันทึกพระนามกษัตริย์สืบเนื่องกันไป และบันทึกเหตุการณ์สำคัญๆ ในรัชสมัยของกษัตริย์แต่ละพระองค์ จริงๆ แล้วชจาเราะห์ มลายู หรือ “ประวัติศาสตร์ของชาวมลายู” ที่เรียกกันในปัจจุบันนั้น แต่เดิมให้ชื่อกันอย่างง่าย่ว่า ซูลาลัต อัส-ซาลาติน (Sulalat Us-Salatin) หมายความว่า “การสืบเชื้อสายของสุลต่าน” จุดมุ่งหมายที่ใช้คำนี้คือ “จะชี้แจงการสืบสันตติวงศ์ของราชามลายูและการประกอบพิธีของราชสำนัก เพื่อที่ว่าผู้สืบราชวงศ์ (ของกษัตริย์) ได้รับรู้เรื่องนี้และสามารถสืบประวัติให้เป็นประโยชน์ได้หลังจากนั้น” ชจาเราะห์ มลายู มีเนื้อหาสืบสาวไปได้ถึงกำเนิดและการสืบสายโลหิตของกษัตริย์มลายูตั้งแต่ยุคनियाมาจนกระทั่งถึงสมัยหลังการล่มสลายของมะละกาในปี ค.ศ. 1511 (บาบราวา วัตสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์โด วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 55.)

ประมุขมาเลย์อยู่ในฐานะเป็นศูนย์รวมแห่งกิจกรรมสำคัญๆ ทั้งหมด ซึ่งเป็นประมุขและบรรพบุรุษที่ดีพร้อมรวมทั้งมรดกของ “มลายู” (Melayu) ที่สืบทอดต่อเนื่องเป็นหนึ่งเดียวในโลก¹¹¹

อำนาจของประมุขยังถูกเสริมด้วยแนวความคิดเรื่อง เดาลัต/เดร์ฮากา (daulat/derhaka - อำนาจอธิปไตย/การทวยศต่อประมุข)^{*} ซึ่งยึดโยงกับความคิดของชาวมาเลย์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประมุขกับคนในปกครองมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้หัวใจของการปกครองในมะละกาคือประมุขมาเลย์ ซึ่งเป็นแนวความคิดหนึ่งที่ได้ย่หรือสรุปลงมาเป็นคำภาษามาเลย์ “ก-ราณาอัน” (kerajaan) ที่หมายถึง “รัฐที่มีราชา” หรือ “รัฐบาล” ที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งแปลตามตัวอักษรก็คือสถานะของการมีราชา การสืบความของคำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองรัฐในปัจจุบันคือผู้ที่ได้รับมรดกของความเป็นบุคคลชนชั้นสูงมาตั้งแต่อดีต ที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้อยู่ใต้การปกครอง คือชนเชื้อชาติมาเลย์ และประชาชนก็ต้องเคารพความเป็นประมุขด้วยเช่นกัน¹¹² ด้วยความคิดดังกล่าวได้เสริมอำนาจของประมุขมาเลย์ให้มีความชอบธรรมในการปกครองและต้องผูกพันกับผู้อยู่ใต้ปกครอง รวมทั้งยังทำให้สุลต่านสามารถใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการเสริมฐานะทางการเมืองของตนให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างมุสลิมท้องถิ่นกับโลกที่กว้างกว่าด้วยเช่นกัน ขณะที่ประมุขผู้เป็นมุสลิมสามารถแสดงคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเป็นผู้นำที่คาดหวังไว้พวกเขาก็กลายเป็นสมาชิกของชุมชนอิสลามที่กว้างใหญ่ด้วย โดยการเสริมจากอุดมการณ์อิสลามใหม่ที่ให้ภาพประมุขมุสลิมว่าเป็น “เงาของพระเจ้าเป็นเจ้าบนพื้นพิภพ” (Shadow of God upon Earth) ทำให้ประมุขกลายเป็นผู้นำของเครือข่ายทางศาสนาที่สามารถแผ่ขยายการยอมรับไปถึงระดับหมู่บ้านได้¹¹³ และศาสนาใหม่นี้ได้กลายเป็นเอกลักษณ์ที่ใกล้ชิดกับสังคมมลายูจนกระทั่งการที่คนๆ หนึ่งเปลี่ยนมาเป็นมุสลิมถูกเรียกว่า “การเข้ามาเป็นมลายู หรือ การเข้ามาอยู่ (ในอารักขา)

¹¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 75.

^{*} เดาลัต (daulat) เป็นคำที่มาจากภาษาอาหรับ มักแปลว่า “อำนาจอธิปไตย” หรือ “รัฐอธิปไตย” แต่ตามประเพณีนิยมแล้วหมายถึง อำนาจของจิตวิญญาณพิเศษที่แวดล้อมพระราชอำนาจของประมุขมาเลย์ หรือผู้มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์แบบสิทธิราชย์ ส่วนเดร์ฮากา (derhaka) เป็นคำภาษาสันสกฤต หมายถึง การทวยศต่ออำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมักถือว่าเท่ากับเป็นการทวยศต่อประมุขมากที่สุด (เรื่องเดียวกัน, หน้า 609.)

¹¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 76.

¹¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 91.

ของมลายู (musak Melayu)¹¹⁴ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการยึดโยงกับความศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา เช่นนี้ ได้สร้างให้ชนชั้นนำหรือบรรดาสุลต่านและเชื้อพระวงศ์ อยู่ในสถานะที่ชาวมาเลย์ทั่วไปให้เกียรติและเคารพนับถือสืบมา¹¹⁵

อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษที่ 1870 ด้วยความกลัวการรุกรานของมหาอำนาจอื่น โดยเฉพาะเยอรมนีเข้ามาในคาบสมุทระ ประกอบกับความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ปกครองมาเลย์รวมไปถึงชาวจีนและกลุ่มที่มีผลประโยชน์ในการค้าดีบุกในรัฐเประและสลังอร์เริ่มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนกระทั่งอังกฤษต้องเข้าไปจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนของตน นโยบายการเข้าแทรกแซงทางการเมืองและกิจการภายในของรัฐมาเลย์บนคาบสมุทระโดยตรงจึงเริ่มขึ้น โดยในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1873 แอนดรูว์ คลาร์ค (Andrew Clarke) ข้าหลวงคนใหม่ได้เห็นสภาพความสับสนวุ่นวายที่เกิดขึ้น และได้ข้อสรุปว่า การอ้างสิทธิ์การควบคุมของอังกฤษเป็นการแก้ไขปัญหาทางเดียวเท่านั้น เขาจึงได้ดำเนินการนำผู้นำมาเลย์กลุ่มต่างๆ มาร่วมแก้ไขข้อพิพาทและตกลงกันเกี่ยวกับสิทธิในราชบัลลังก์ของรัฐเประ จนกระทั่งได้มีการลงนามในสนธิสัญญาปังกอร์ (Pangkor Treaty) เมื่อวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1874¹¹⁶ โดยมีสาระสำคัญที่แสดงถึงการเร่งกระบวนการของการเข้ามาแทรกแซงของอังกฤษในกิจกรรมของรัฐต่างๆ ในคาบสมุทระให้เร็วขึ้น ดังนี้¹¹⁷

1. สุลต่านต้องยอมให้รัฐของพระองค์เข้าเป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษ (British Protectorate) โดยมีข้าราชการอังกฤษที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาประจำราชสำนัก (Resident) เข้ามาดูแล ซึ่งสุลต่านจะต้องนำคำแนะนำของที่ปรึกษาประจำราชสำนักมาพิจารณาและปฏิบัติในทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามและประเพณีมาเลย์

2. การเก็บรวบรวมและควบคุมภาษี รวมทั้งงานปกครองทั่วไปที่จะออกเป็นระเบียบกฎเกณฑ์จะต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของที่ปรึกษาดังกล่าว

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 92-93.

¹¹⁵ วทัญญู ใจบริสุทธิ์, บทบาทชนชั้นนำมาเลย์กับการได้รับเอกราชของมลายา (1) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550, แหล่งที่มา: http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=670 [20 กุมภาพันธ์ 2552]

¹¹⁶ บาบารา วัดสัน อันดาเย และ ลีโอนาร์โด วาย. อันดาเย, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 254.

¹¹⁷ Rupert Emerson, *Malaysia: A Study in Direct and Indirect Rule* (Kuala Lumpur: University of Malaya Press, 1966), p. 198-199.

ด้วยการแทรกแซงข้างต้นได้ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนในสัมพันธภาพอย่างเป็นทางการระหว่างอังกฤษกับรัฐมาเลย์ต่างๆ การจัดระเบียบการปกครองของอังกฤษต่อมาได้แสดงให้เห็นถึงภาพที่ทำให้เข้าใจผิดไปว่าเป็น “มลายาของอังกฤษ” ซึ่งเริ่มแรกประมุขชาวมาเลย์ไม่สามารถประกาศการใช้เจตนาภรณ์ของพระองค์โดยพลการต่อราชสำนักหรือบรรดาเจ้าหน้าที่ของพระองค์อย่างในอดีตได้ เพราะการบังคับให้ปฏิบัติตามอยู่นอกเหนือพระราชอำนาจ ด้วยการต้องรับคำแนะนำจากข้าหลวงประจำที่อังกฤษแต่งตั้งมา ยิ่งกว่านั้น ตามความหมายของวัฒนธรรม สนธิสัญญาบังกอร์ได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างซึ่งไม่มีความหมายต่อชาวมาเลย์ แต่กลับทำให้เป็นปัญหาที่ต้องโต้เถียงกันต่อไปในความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษกับมาเลย์ ที่อังกฤษต้องไม่ควบคุมเรื่อง “ศาสนาและขนบธรรมเนียม” แต่ควรกระทำหน้าที่ “การบริหารปกครองประเทศโดยทั่วไป” ตามคำแนะนำของข้าหลวงประจำ แม้กระนั้น ศาสนาและขนบธรรมเนียมก็เป็นพื้นฐานและเป็นเหตุอันควรอยู่เสมอสำหรับการปฏิบัติทางการเมืองของมาเลย์ การแบ่งแยกระหว่างศาสนากับอาณาจักรเป็นเรื่องชัดเจนสำหรับชาวยุโรป แต่กลับเป็นแนวคิดแปลกใหม่สำหรับชาวมาเลย์¹¹⁸

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเก็บรวบรวมและการควบคุมภาษีรายได้ ที่ให้ข้าหลวงประจำต้องเป็นผู้กำหนด ได้สร้างความไม่พอใจให้บรรดาเจ้าชายรัฐต่างๆ ที่เคยได้ประโยชน์จากการเก็บรายได้ในพื้นที่ตนและเป็นศูนย์กลางของความเป็นอิสระทางด้านเศรษฐกิจมาก่อน ซึ่งตามสนธิสัญญาบังกอร์ทำให้บัดนี้ภาษีรายได้ของรัฐจะตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ที่มีใช้ชาวมาเลย์ ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงเป็นปฏิปักษ์ต่อข้อคิดเห็นเรื่องการคลังกลางที่จ่ายเงินเดือนและอยู่ภายใต้การควบคุมของข้าหลวงประจำ ประกอบกับปัญหาเกี่ยวกับทาส ที่ถึงแม้ว่าในสนธิสัญญาบังกอร์จะไม่ได้อ้างถึงเรื่องทาส แต่เจ้าหน้าที่ของสเตอร์ทส์ เซทเทิลเมนต์ก็ถือว่าเรื่องทาสเป็นเรื่องที่เข้ากันไม่ได้กับรัฐบาล “อารยะ” ที่พวกเขาเป็นคนเสนอให้ริเริ่ม ข้าหลวงคลาร์คเองได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า “ไม่ควรยอมให้มีทาสอยู่ในรัฐหนึ่งรัฐใดที่อยู่ใต้การพิทักษ์ปกป้องของอังกฤษ” ด้วยทัศนคติที่แข็งกร้าวนี้จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดความยุ่งยากขึ้น เพราะในโลกมาเลย์ ทาสเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อสถานภาพของประมุขและชนชั้นระดับหัวหน้าเท่าๆ กับภาษีรายได้ของรัฐ และทาสนั้นยังผูกพันกับบารมีของหัวหน้า เพราะการมีบริวารในครอบครองมากก็จะช่วยเพิ่มสถานภาพของพวกเขาเหล่านั้น และทาสยังเป็นสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจที่สามารถโยกย้ายถ่ายโอนได้ ถ้าจำเป็นต้องให้แก่เจ้าหน้าที่คนอื่น¹¹⁹

¹¹⁸ บาบารา วัตสัน อันดาชา และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาชา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 257.

¹¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 262.

ความขัดแย้งในปัญหาดังกล่าวได้รุนแรงและบานปลายมากขึ้นในประ เมื่อ เจ. ดับเบิลยู. ดับเบิลยู. เบิร์ช (J.W.W. Birch อยู่ในตำแหน่งตั้งแต่ ค.ศ. 1874-1875) มาเป็นข้าหลวงประจำ ด้วยท่าทีที่หุนหันพลันแล่นและการเข้ามามีอิทธิพลระบบการจดทะเบียนภาษีรายได้เข้าสู่ส่วนกลาง และการจัดการทางใหม่ด้วยวิธีการที่ลบลู่อย่างเปิดเผยต่อประมุขของรัฐ ทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้น และสุดท้ายเหตุการณ์ก็บานปลายจนเขาถูกลอบสังหารในวันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1875 โดยสาเหตุที่แท้จริงนั้นยังคงมีการถกเถียงกันอยู่ แต่การตีความเรื่องการตายของเขานั้น แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของชาวมาเลย์ที่ต่อต้านชาวยุโรปที่เป็นคนนอกศาสนา และถือว่าเป็น **“จุดเริ่มต้นของการก่อตัวของลัทธิชาตินิยมในมาเลย์”** จะเห็นได้จากการต่อสู้โดยชาวมาเลย์ติดอาวุธที่ถือธงตุรกีนำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงขบวนการที่ต้องการสถาปนาความเป็นเอกภาพของอิสลาม (Pan-Islamic) ที่ได้รับการสนับสนุนจากตุรกี¹²⁰ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าศาสนาอิสลามนั้นมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิของชาวมาเลย์ ที่อยู่ควบคู่กันมาทุกยุคสมัยของประวัติศาสตร์มาเลเซีย ที่สำคัญการลุกฮือดังกล่าวยังแสดงถึงความเชื่อมโยงที่ได้รับอิทธิพลได้โดยง่ายจากการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกที่มีศาสนาเดียวกัน และยังสามารถเกิดจากสังคมภายในที่ไม่ได้รับการแทรกแซงทางด้านวัฒนธรรมและศาสนาจากอังกฤษอย่างรัฐทางตอนเหนือของคาบสมุทรมาเลย์ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

ในทศวรรษที่ 1880 “ขบวนการก้าวไปข้างหน้า” ด้วยการเข้ามาแทรกแซงการบริหารปกครองมาเลย์ของอังกฤษได้ขับเคลื่อนต่อไปเรื่อยๆ ด้วยความกลัวที่มีมากขึ้นของลอนดอนเกี่ยวกับการคุกคามต่อความยิ่งใหญ่ของอังกฤษในคาบสมุทร กิจกรรมของเยอรมันในแปซิฟิก กำลังทำให้เกิดความไม่สงบ ขณะที่ฝรั่งเศสก็ดำเนินการที่จะรวมการถือครองเวียดนาม กัมพูชา และลาวต่อไป ส่วนสยามเองที่อยู่ตรงกลางระหว่างพม่าของอังกฤษกับอินโดจีนของฝรั่งเศสก็ยังมีอนาคตที่ไม่ชัดเจน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ต่างๆ ในลอนดอนจึงเริ่มยอมรับและสนับสนุนอย่างจริงจังมากขึ้นในการขยายอำนาจของอังกฤษเข้าไปในภูมิภาค และได้เป็นตัวสร้างความขัดแย้งรุนแรงขึ้นในปะหัง ด้วยนโยบายของอังกฤษที่เข้าไปเปลี่ยนแปลงการเก็บภาษีรายได้และไม่ยอมให้บรรดาหัวหน้ามีสิทธิเก็บรวบรวมรายได้ในเขตการปกครองของเขาเหล่านั้น ทำให้พวกหัวหน้าสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งการจัดระเบียบใหม่เรื่องการปฏิบัติต่อทาสที่เป็นทาสเพราะหนี้ และการจำกัดขอบเขตเรื่องการใช้แรงงานเกณฑ์ (kerah) ของทาส ซึ่งถือว่าเป็นการโจมตีโดยตรงต่อสิทธิพิเศษตามประเพณีดั้งเดิมของบรรดาหัวหน้าและเจ้าชาย โอริง กายา (Orang Kaya - หัวหน้า

¹²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 266.

เขตการปกครอง) จึงทำให้เกิดการต่อต้านและคัดค้านการเปลี่ยนแปลงที่อังกฤษแนะนำ อย่างเช่น สงครามปะหัง*

ซึ่งในสายตาของชาวมาเลย์ สงครามดังกล่าวได้กลายเป็นเครื่องหมายของการต่อสู้ เพื่อที่จะปกป้องธรรมเนียมประเพณีของชาวมาเลย์ คุณค่าและศาสนาของมาเลย์ รวมทั้งความสำนึกในความเป็นเอกราชของมาเลย์ให้พ้นจากการบุกรุกของคนภายนอก ตลอดช่วงเวลาที่เกิดความขัดแย้ง บรรดาหัวหน้าที่ก่อการจราจลมักอ้างว่าพวกเขากำลังปกป้องผลประโยชน์ของประมุข และเป็นอีกครั้งหนึ่งที่ต่อต้านโดยใช้ศาสนาเป็นเครื่องปลุกระดม การรับรู้เกี่ยวกับหัวหน้าที่ต่อต้านและพันธมิตรของพวกเขาว่าอยู่ในฐานะเป็นผู้พิทักษ์มรดกมาเลย์ถูกส่งให้สูงขึ้นในช่วงเวลาที่ใกล้จะสิ้นสุดการต่อสู้ เมื่อพวกเขาปฏิบัติได้แล้วได้ไปมีความสัมพันธ์กับคนที่นำเคอพเลียมใส่ชาวตรังกานูคนหนึ่ง ผู้ซึ่งนำเอาความมุ่งหมายของพวกเขาเข้าไปรวมกับจิตวิญญาณแปร่ง ซาบีล (perang sabil) หรือสงครามเพื่อศาสนากับคนนอกศาสนา อย่างไรก็ตาม การต่อต้านเริ่มอ่อนแอลงเมื่อข้าหลวงประจำได้บีบให้สุลต่านอาหมัด (Ahmad) ยอมร่วมมือกับอังกฤษ และได้มีการประกาศนิรโทษกรรมทั่วไปเกิดขึ้นใน ค.ศ. 1892 พวกหัวหน้าส่วนใหญ่กับบริวารของเขายอมจำนน ส่วนพวกที่เหลือได้หนีไปตรังกานู ซึ่งที่นั่นชาวมาเลย์ท้องถิ่นปฏิบัติต่อพวกเขาด้วยความเห็นอกเห็นใจ¹²¹

เมื่อเกิดสงครามภายในขึ้นบ่อยครั้ง เจ้าหน้าที่อังกฤษเริ่มตระหนักถึงทางแก้ปัญหาโดยการสร้างความประนีประนอมกับบรรดาชนชั้นปกครอง และส่งผลทำให้เกิดการยอมรับในอำนาจของอังกฤษจากบรรดาประมุขมาเลย์โดยคุษฎี แต่ได้สร้างกระบวนการความห่างเหินระหว่างชนชั้นขึ้นในสังคมมาเลย์ด้วยเช่นกัน ซึ่งมาจากแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองทางอ้อมที่มีหลักสำคัญคือระบบข้าหลวงประจำ และได้ถูกกำหนดขึ้นอย่างแข็งขันในปี ค.ศ. 1876 โดยแฟรงค์ สเวตเตนแฮม (Frank Swettenham) ซึ่งในขณะนั้นเป็นผู้ช่วยข้าหลวงประจำเประและเป็นผู้ใช้ภาษามาเลย์ได้อย่างคล่องแคล่ว เขากล่าวว่า “การรักษาไว้ซึ่งชนบธรรมเนียมและประเพณีที่เป็นที่ยอมรับของประเทศ การให้ความเห็นอกเห็นใจและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนด้วยความ

* เป็นสงครามที่เกิดขึ้นจากการต่อต้านของเจ้าชาย โอรัง กายา ของเขตการปกครองอูลู (ulu) แห่งเซมันตัน (Semantan) ชื่ออับดุล เราะห์มาน (Abdul Rahman) หรือรู้จักกันว่าเป็น ดาโต๊ะ บะฮะมัน (Datuk Bahaman) ผู้ซึ่งสูญเสียรายได้จากการเก็บภาษีและเป็นผู้นำสำคัญในการคัดค้านการเปลี่ยนแปลงที่อังกฤษแนะนำในปะหัง (เรื่องเดียวกัน, หน้า 275.)

¹²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 276.

ช่วยเหลือของเรา และการสอนพวกเขาถึงประโยชน์ของรัฐบาลที่ดีและนโยบายที่ช่วยให้บรรลุความสำเร็จ”¹²²

ดังนั้น การสร้างความร่วมมือกับชนชั้นปกครองชาวมาเลย์ที่ในชั้นแรกเกลียดชังการรอดอำนาจของอังกฤษอย่างที่สุด ถือเป็นส่วนสำคัญในเรื่องความสำเร็จของการปกครองทางอ้อม และเช่นเดียวกับทำให้ความสำคัญกับพวกขุนนาง ซึ่งสเวตเดนแฮมได้รับรู้ต่อมาว่า หนึ่งในเป้าหมายสำคัญของอังกฤษควรเป็น “การผูกมิตรหรือการชู้” บรรดาหัวหน้าให้กล่าว เนื่องด้วยพวกเขาเหล่านี้ส่วนมากมีอำนาจมากกว่าประมุขทั้งหลาย¹²³ วิธีแรกที่จะได้ความร่วมมืออย่างที่ต้องการคือ การชดเชยชนชั้นปกครองให้มีรายได้ที่พวกเขาสูญเสียไปจากการยกเลิกการมีทาส และแนะนำเรื่องการคลังส่วนกลาง ที่ผู้ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่อย่างไม่ต้องสงสัยก็คือสุลต่าน ผู้ซึ่งได้รับมอบเงินช่วยเหลือมากมายที่ทำให้พระองค์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสะดวกสบายมากกว่าสมาชิกชนชั้นผู้ดีอื่นๆ แม้ว่าพระองค์ได้สูญเสียอำนาจแต่เดิมไป แต่การสนับสนุนของอังกฤษก็ทำให้พระองค์ปลอดภัยจากผู้ทำหายที่มีศักยภาพในรัฐมาเลย์ทั้งหลายที่อยู่ในอารักขา ทำให้ความขัดแย้งการเมืองหมดไป เพราะไม่มีอำนาจราชาคนใดสามารถรวบรวมกำลังสำคัญล้มสุลต่านที่มีอังกฤษหนุนหลังได้¹²⁴

สำหรับบรรดาเจ้าชายที่ให้ความร่วมมือและหัวหน้าคนสำคัญก็ได้รับผลตอบแทนด้วยจำนวนมากเช่นกัน โดยได้เข้าร่วมในระบบราชการประจำตำแหน่งต่างๆ เช่น พนักงานของชาวพื้นเมือง และได้รับเบี้ยเลี้ยงของรัฐ ซึ่งสำหรับการทำงานในลักษณะนี้จะช่วยปลดเปลื้องคนหลายคนจากการพึ่งเงินสนับสนุนของราชสำนักที่ไม่มีความแน่นอน เมื่อคนอีกรุ่นหนึ่งเติบโตขึ้นมาได้ร่วมของอังกฤษประกอบกับผลประโยชน์ที่ปรากฏแน่ชัดจากการยินยอมที่เกิดขึ้นทันทีพร้อมๆกับระบบทำให้การต่อต้านลดน้อยลงไป ดังเช่น ในปี ค.ศ. 1878 แม้ว่าราชาบอต (Raja Bot) โอรสของราชาจุมมะฮัดแห่งลุกุต (Raja Jumaat of Lukut) ได้คัดค้านการสูญเสียแหล่งเงินได้ของตนและกล่าวหาข้าหลวงประจำเรื่อง “การชั่งชั่งตำแหน่งของประมุขและปฏิบัติเหมือนกับว่าทำให้พวกราชาไม่สำคัญ และไม่มีประโยชน์ในสายตาของประชาชน” แต่กระนั้น ราชาบอตก็แสดงความ

¹²² Emily Sadka, *The Protected Malay States 1874-1895* (Kuala Lumpur: University of Malaya Press, 1968), p. 105.

¹²³ Frank Swettenham, *British Malaya* (London: John Lane, 1907), p. 282.

¹²⁴ บาบารา วัตสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ต วาย อันดาญา, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 280.

พอใจอย่างเห็นได้ชัดต่อการศึกษของเขาเองในโรงเรียนอังกฤษที่มะละกา และในปี ค.ศ. 1890 เขาก็ส่งโอรสไปศึกษาที่โรงเรียนสลังงอร์ราชาที่ตั้งขึ้นใหม่สำหรับรับการศึกษาอย่างอังกฤษ¹²⁵

และเช่นเดียวกับการยังคงรักษาความเป็นวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของมาเลย์ไว้ อังกฤษได้แนะนำให้ประมุขและข้าราชการสำนักตั้งสถาบันของสภาแห่งรัฐขึ้น ซึ่งได้เป็นสถาบันนิติบัญญัติสถาบันเดียวที่ประกอบด้วยประมุข เจ้าชายและหัวหน้าที่คัดเลือกมา รวมทั้งผู้แทนของชุมชนชาวจีนและข้าหลวงประจำที่มีขอบเขตอำนาจจำกัด ซึ่งได้มีการจัดประชุมหลายครั้ง แต่หมดความสำคัญลงและในช่วงระหว่างทศวรรษที่ 1890 ระเบียบวาระการประชุมก็เหลือเพียงการอภิปรายพอเป็นพิธีที่สุด กระบวนการเกี่ยวกับการปกครองจึงแตกต่างจากการประชุมตามประเพณีที่มีสมาชิกนับร้อยๆ ของชนชั้นปกครองที่มารวมกันในการประชุมที่เปิดเผยต่อสาธารณชน อย่างไรก็ตาม มีเพียงขอบเขตเดียวที่ยังอยู่ได้การควบคุมและอำนาจสูงสุดตามมาเลย์อย่างมีประสิทธิภาพคือ การบริหารตามกฎหมายของศาสนา และการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทางศาสนา ถึงแม้จะมีการรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างการปกครองตามประเพณีที่ยังเหลืออยู่ แต่ลักษณะการปกครองแบบอังกฤษก็ยังแตกต่างจากลักษณะการบริหารการปกครองของมาเลย์แต่เดิม¹²⁶

แต่การเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งซึ่งมากกว่าคือ ช่องว่างที่ขยายกว้างขึ้นระหว่างชนชั้นปกครองชาวมาเลย์ระดับบนสุดกับส่วนที่เหลือของสังคมมาเลย์ การปกครองของอังกฤษนำมาซึ่งการคบหาสมาคมอย่างต่อเนื่องระหว่างมหาอำนาจอาณานิคมกับสมาชิกชนชั้นนำชาวมาเลย์ตามประเพณีแล้ว วิถีชีวิตของสุลต่านและข้าราชการสำนักในส่วนที่จำเป็นได้ดำเนินคู่ขนานไปกับการดำเนินชีวิตของชาวชนบท ซึ่งมีส่วนร่วมในการมองโลกอย่างเดียวกันและแสดงปฏิภิกิริยาในระดับสามัญสำนึกทางโลกมากที่สุดเสมอมา อย่างเช่นในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ทูตฮอลันดาคนหนึ่งซึ่งไปเฝ้าและมีโอกาสได้พบราชามูดา (Raja Muda) เป็นการส่วนตัวในการควบคุมดูแลการวางแผนเกี่ยวกับนาปลูกข้าวแบบใหม่ และอีกร้อยปีต่อมา บรรดานักสังเกตการณ์กล่าวแสดงความเห็นว่าสุลต่านอับดุล ซอมัตแห่งสลังงอร์ (Sultan Abdul Samat of Selangor) ทรงคลุกคลีกับประชาชนโดยไม่มีพิธีรีตองอะไร ไม่ว่าจะเป็นการดูการชนไก่ การพูดคุยเป็นกันเองในตลาดหรือการเดินเที่ยวเล่นเป็นประจำทุกวัน แต่บรรยากาศแวดล้อมอย่างตะวันตกที่ชนชั้นปกครองค่อยๆ ถูกชักจูงเข้ามา นั้นเป็นเรื่องแปลกใหม่ต่อคนในหมู่บ้านของมาเลย์ ในกัมปุง พวกเด็กชายจะเก่งตระกร้อมาเลย์

¹²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 281.

¹²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 282.

(sepak raga) แต่คนรุ่นใหม่ที่เป็นชนชั้นสูงมาเลย์เล่นเทนนิสและโปโล ขณะที่แบบแผนชีวิตของหมู่บ้านยังคงไม่เปลี่ยนแปลง แต่สมาชิกจำนวนมากของพวกเขาผู้ดีมาเลย์รับเอาการแต่งกายแบบตะวันตก อยู่บ้านแบบตะวันตกและแม้แต่เดินทางไปลอนดอน ซึ่งเป็นการเลียนแบบอย่างจากเจ้าหน้าที่อาณานิคม ดังนั้น ด้วยการมีต่างชาติเข้ามาอยู่ ระบอบการปกครองแบบใหม่จึงช่วยส่งเสริมให้เกิดความแตกแยกทางวัฒนธรรมระหว่างพวกคนชั้นสูงมาเลย์และคนชนบท ที่ช่วยอธิบายปฏิกริยาที่มักแตกต่างกันต่อการเข้ามาของพวกเขาอาณานิคม¹²⁷

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นปกครองของมาเลย์กับเจ้าหน้าที่ของอาณานิคมได้ช่วยปกปิดความจริงที่ว่า อำนาจที่แท้จริงนั้นในที่สุดก็ตกอยู่กับชาวอังกฤษ แม้ว่าในทางทฤษฎี ฝ่ายหลังกำลังสอนชาวมาเลย์ให้บริหารปกครองรัฐต่างๆ แต่แท้ที่จริงลักษณะการปกครองเกี่ยวกับอาณานิคมมิได้ส่งเสริมการริเริ่มทางการเมืองหรือการให้การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาลของประชาชน ที่เมื่อถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้หยั่งรากแล้วในประเทศอังกฤษ สภาแห่งรัฐที่ถูกตั้งขึ้นไม่เคยถูกมองว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านไปสู่การแสดงความคิดเห็นมากขึ้นของชาวมาเลย์ในการบริหารปกครอง¹²⁸ ความจริงตามที่เฟรเดอริค เวลด์ (Federic Weld) ข้าหลวงประจำตั้งแต่ปี ค.ศ. 1880-1887 ได้แสดงทรรศนะให้เห็นว่าสถานภาพเดิมก่อนหน้านั้นในมาเลย์ควรดำเนินต่อไปอย่างไม่มีกำหนด “ไม่มีอะไรที่เรากระทำไปแล้วได้สอนให้พวกเขาปกครองตนเอง เราเพียงแต่จะสอนพวกเขาให้ร่วมมือกับเรา...ข้าพเจ้าสงสัยว่า ถ้าชาวเอเชียจะเคยเรียนรู้ที่จะปกครองพวกตนเอง แต่มันเป็นการขัดกันกับลักษณะพิเศษของเชื้อชาติของพวกเขา ของประวัติศาสตร์ของพวกเขา ของระบบศาสนาของพวกเขา ความต้องการของพวกเขาคือระบอบใช้อำนาจเด็ดขาดที่ไม่รุนแรง เทียงธรรม และมั่นคง”¹²⁹

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมมาเลย์ที่นอกเหนือจากการริเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองของอังกฤษแก่มาเลย์ ยังแสดงออกด้วยการส่งเสริมให้ชาวจีนเข้ามายึดครองความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจบนแผ่นดินมาเลย์ ที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ชาวจีนผู้อพยพตั้งเดิมมีความมั่งคั่งมากกว่าชาวมาเลย์ที่ถูกผูกติดอยู่กับภาคเกษตรกรรม ดังความรู้สึกนึกคิดของอังกฤษเกี่ยวกับชาวมาเลย์ ที่สเวตเตแฮมกล่าวไว้ว่า “ชาวมาเลย์จริงๆ นั้นกล้าหาญ...แต่ก็ฟุ่มเฟือย ชอบขอยืมเงินและใช้คืนช้า...ชอบอ้างภาษี...ไม่เต็มของมีนเมา แทบจะไม่มีคนสูบบุหรี่...มีลักษณะเป็น

¹²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 283.

¹²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 284.

¹²⁹ Emily Sadka, *The Protected Malay States 1874-1895*, p. 17.

นักกีฬา...ภูมิใจในประเทศและประชาชนของตน เคารพขนบธรรมเนียมโบราณ และประเพณีของตน และมีความนับถืออย่างแท้จริงในเจ้าหน้าที่ที่ตั้งขึ้นมา...เป็นนักเรียนซึ่งเก่งในทางเลียนแบบ... (แต่) ชี้แจงเข้าขั้น...และมองว่าเวลาไม่สำคัญ” โดยในสายตาของอังกฤษ การมาก่อนของลักษณะที่ไม่ใช่มาเลย์ คือ ความอดสูสาหะ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า “ชาวมาเลย์ชี้แจงและไม่เต็มใจที่จะทำงานเพื่อค่าจ้าง” ฉะนั้น จึงถือกันว่าเป็นกำลังแรงงานที่ไม่มีศักยภาพต่อเศรษฐกิจของอาณานิคม และมาตรการที่มาทดแทนการขาดความอดสูสาหะของพวกมาเลย์ก็คือ การจัดหาชาวจีนให้มาทำงานในเมืองแร่ดีบุกและทำสวนทำไร่ รวมทั้งผูกขาดการเก็บภาษีตามวิธีคาดคะเนอย่างคร่าวๆ อังกฤษเชื่อว่า อัตราของการอพยพเคลื่อนย้ายและจำนวนของผู้อาศัยชาวจีนเป็นดัชนีที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ในระหว่างเดินทางไปประเในปี ค.ศ. 1875 ข้าราชการชาวอังกฤษผู้หนึ่งยืนยันว่า “ในการนำคนจีนเข้ามาจำนวน 1 ใน 4 ของ 1 ล้านที่ทำงานหนัก ซึ่งการเก็บหอบรรทุกเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของประเทศได้อย่างเต็มที่” ซึ่งแสดงให้เห็นได้ในปี ค.ศ. 1890 มีชุมชนชาวจีนที่เป็นกรรมกรให้รัฐต่างๆ ในมาเลย์ ดังเช่น ในสลังอร์ที่มีจำนวนถึงร้อยละ 89 และในปี ค.ศ. 1891 ในกัวลาลัมเปอร์ที่มีประชากร 43,786 คน ก็มีคนจีนถึงร้อยละ 79 โดยทำงานรอบๆ เมืองแร่ดีบุก เป็นต้น¹³⁰

ในช่วงเวลาหลังจากนี้ อังกฤษได้ขยายระบบการปกครองแบบรัฐใต้อาณัติรวมทั้งการแต่งตั้งที่ปรึกษาประจำราชสำนักไปสู่รัฐประะ สลังงอร์ เนกรี เซมบิลัน และปะหัง* และได้รวมรัฐทั้งสี่เข้าเป็นหน่วยการเมืองเดียวกันซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนทางประวัติศาสตร์เรียกว่า “สหพันธรัฐมาเลย์” (Federated Malay States - FMS) ใน ค.ศ. 1896¹³¹ การดำเนินการในกระบวนการรวมศูนย์อำนาจนี้เพื่อสร้างสิ่งซึ่งจะต้องกลายเป็นมลายาของอังกฤษ อย่างไรก็ตามการเป็นสหพันธรัฐมิได้เอื้อประโยชน์อย่างแท้จริงให้กับประชาชน และยังสร้างความผิดหวังให้แก่บรรดาประมุขมาเลย์ ผู้ซึ่งหวังว่าพวกเขาอาจได้รับอำนาจบางอย่างที่สูญเสียไปกลับคืน แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะ

¹³⁰ บาบารา วัดสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 285-286.

* การที่อังกฤษรวมรัฐทางชายฝั่งตะวันออกที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างปะหังเข้าไว้ด้วย เพราะต้องการแก้ปัญหาเรื่องหนี้ของปะหัง และลดความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างปะหังกับรัฐทางชายฝั่งตะวันตก ซึ่งโดยทางประชากรศาสตร์แล้วปะหังก็เหมือนกับสันตันและตรังกานู เนื่องจากที่เมืองแร่ดีบุกและทองคำมีน้อย ทำให้มีชาวจีนไม่กี่คนที่สนใจเข้าไปลงทุน ลักษณะความเป็นรัฐจึงยังคงอยู่ ประกอบกับปัญหาทางภูมิศาสตร์ของปะหัง เช่น การปิดชายฝั่งในระหว่างมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและมีทิวเขาสูงแยกปะหังออกจากชายฝั่งตะวันตกซึ่งเป็นตัวขัดขวางการพัฒนา และเดินทางเข้าไปทำการลงทุน ทำให้รัฐปะหังมีสภาพยากจนและการจราจรในช่วงปี ค.ศ. 1891-1895 ยังช้าเต็มความยุ่งยากในรายได้ของแผ่นดินที่ค่าใช้จ่ายของทางการเพิ่มขึ้นมากกว่ารายได้ถึง 2 เท่า (بابารา วัดสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 296.)

¹³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 297.

พบว่าสนธิสัญญาของการเป็นสหพันธ์ยังให้การรับรองว่า บรรดาประมุขจะ “ไม่ถูกลดอำนาจและสิทธิพิเศษที่ครอบครองอยู่ขณะนั้นแม้แต่เล็กน้อย และไม่ถูกลิดรอนสิทธิการปกครองตนเองซึ่งพวกเขาถืออยู่”¹³² แต่ความเป็นจริงหลังปี ค.ศ. 1896 การบริหารปกครองที่มีอำนาจมากกว่าแต่ก่อนได้ดำเนินการไปโดยที่ข้าหลวงประจำ (Residents) ต้องทำการปรึกษาข้าหลวงใหญ่ประจำ (Resident-General) และมีอำนาจหน้าที่ที่จะอ้างผลประโยชน์ของการเป็นสหพันธ์ต่อข้าหลวงใหญ่ (High Commissioner) ของสิงคโปร์ โดยไม่เกี่ยวข้องกับใดๆ กับประมุขหรือสภาแห่งรัฐมาเลย์¹³³

สถานการณ์ของประมุขมาเลย์ที่ถูกมองข้ามเช่นนี้ยังปรากฏต่อไป โดยในปี ค.ศ. 1909 ได้มีการตั้งสภาของสหพันธ์ (Federal Council) โดยอยู่ภายใต้อำนาจของข้าหลวงใหญ่ที่อยู่ในสิงคโปร์ ซึ่งมีข้าหลวงใหญ่ประจำในกัวลาลัมเปอร์ที่เป็นเมืองหลวงของสหพันธ์เป็นผู้ช่วยเหลือ สุลต่านทั้งหมดต่างยินยอมต่อสภาตามเงื่อนไขที่ว่าจะไม่ลดทอนอำนาจพิเศษของสุลต่านอีก แต่ทว่าสภาก็ดำเนินการที่จะถือครองอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจการคลังที่ยังคงเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยในมือของสภาแห่งรัฐ สุลต่านทั้งหลายไม่มีอำนาจในการยับยั้ง และตามความเป็นจริง สภาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนชาวยุโรปและชาวจีนที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับการขุดแร่และการทำสวนรวมอยู่ได้กลายเป็นเครื่องมือสำหรับการขยายอำนาจของข้าหลวงใหญ่ประจำและข้าหลวงใหญ่แห่งสิงคโปร์ ดังความคิดเห็นของข้าหลวงแอนเดอร์สัน (Governor Anderson อยู่ในตำแหน่งตั้งแต่ ค.ศ. 1904-1911) ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าสนับสนุนการรวมสิงคโปร์กับรัฐมาเลย์ต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อนำรายได้จากสหพันธรัฐมาเลย์ (FMS) มาช่วยฐานะการเงินของสิงคโปร์ให้ดีขึ้นในยามตกต่ำ อย่างไรก็ตาม จากจุดยืนของบรรดาประมุขของมาเลย์ การแข่งขันระหว่างสิงคโปร์กับกัวลาลัมเปอร์นั้นเป็นเพียงการหันเหความสนใจจากการทำให้สิทธิของรัฐลดน้อยลงต่อไปเท่านั้น ดังการแสดงความวิตกกังวลของสุลต่านอิดริส (Sultan Idris) ต่อสาธารณชนในการสูญเสียปัจเจกภาพของรัฐ และขาดการมีส่วนร่วมของชาวมาเลย์ในการปกครอง ซึ่งเป็นไปได้จริงๆ ว่า สักวันหนึ่ง

¹³² Rupert Emerson, *Malaysia: A Study in Direct and Indirect Rule*, p. 137.

¹³³ บาบารา วัตสัน อันดาเย และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาเย, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 298.

* เป้าหมายของข้าหลวงแอนเดอร์สันเกี่ยวกับการเสริมฐานะของสิงคโปร์ให้เข้มแข็งในเรื่องความสัมพันธ์กับกัวลาลัมเปอร์ประสบความสำเร็จเมื่อตำแหน่งของข้าหลวงใหญ่ประจำได้เปลี่ยนไปอย่างเป็นทางการมาเป็นตำแหน่งเลขาธิการใหญ่ (Chief Secretary) ที่ถึงแม้ว่าก่อนหน้านี้ตำแหน่งข้าหลวงใหญ่สามารถเป็นตัวแทนสนับสนุนผลประโยชน์ของรัฐได้ แต่เลขาธิการใหญ่นั้นมีความเป็นข้าราชการที่มีฐานะเป็นรองต่อข้าหลวงใหญ่และข้าหลวง (Governor) มากกว่า (เรื่องเดียวกัน, หน้า 299.)

ชาวมาเลย์อาจกลายเป็น “คนแปลกถิ่นในแผ่นดินของตนเอง” ซึ่งทางเจ้าหน้าที่อังกฤษได้มองเห็นปัญหา และแก้ไขโดยการให้อภิสิทธิ์ต่อชนชั้นปกครองชาวมาเลย์ ทั้งการให้การศึกษา เช่นการสถาปนาวิทยาลัยมาเลย์ขึ้นที่กัวลางังซาร์ (Kuala Kangsar) ในปะระ¹³⁴ ที่ให้เฉพาะชนชั้นสูงเข้ารับการศึกษาระดับอังกฤษ เป็นต้น การพัฒนาวิธีนี้นั้นๆ ให้ทันสมัย และให้มีส่วนร่วมในการหารือเพื่อวางรากฐานการประกาศเอกราชของมลายา ที่พัฒนาการของบุคคลเหล่านี้ได้เป็นส่วนหนึ่งของการเมืองการปกครองของมาเลเซียในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่เกิดขึ้นข้างต้นก็แตกต่างกับรัฐทางตอนเหนืออย่างกะตะห์ กลันตัน และตรังกานูที่มีฐานะเป็นประเทศราชของสยาม จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1909 ด้วยสนธิสัญญาระหว่างอังกฤษกับสยาม โดยอังกฤษยอมตกลงที่จะสละสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของตนในสยามเพื่อแลกกับการที่สยามต้องถอนตัวออกจากรัฐมาเลย์ทางตอนเหนือ ทำให้เป็นไปตามความตั้งใจของอังกฤษที่ต้องการป้องกันการแผ่ขยายอำนาจของเยอรมนีในบริเวณคาบสมุทรมลายู และต้องการปกครองรัฐในคาบสมุทรมลายูทั้งหมด แต่ด้วยลักษณะพิเศษทางพัฒนาการของรัฐทั้งสาม ทำให้อังกฤษต้องจัดให้เป็นหน่วยการปกครองที่เรียกว่า “รัฐมาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ หรือรัฐมาเลย์นอกสหพันธ์” (Unfederated Malay States - UMS)¹³⁵ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ยึดโยงอย่างฝังแน่นกับชาวมาเลย์ในพื้นที่มาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะเรื่องของศาสนา ที่แตกต่างกับการเข้าไปอยู่ในสหพันธรัฐมาเลย์ (FMS) ซึ่งมีการบริหารปกครองอย่างเป็นแบบเดียวกัน

ดังเช่น ในกลันตันและตรังกานูซึ่งมีพัฒนาการที่แตกต่างออกไป เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นที่ต้องการของอังกฤษน้อยกว่ารัฐอื่น และจากการตกอยู่ภายใต้การปกครองของสยามมาโดยตลอด ทำให้อังกฤษไม่ได้เข้าไปแทรกแซงทางการเมืองใดๆ ในรัฐทั้งสอง การพัฒนาจึงเป็นไปในลักษณะที่ยึดโยงกับความเป็นท้องถิ่นที่เป็นมุสลิมมาเลย์อย่างเห็นได้ชัดเจน ทำให้กลันตันและตรังกานูยังคงเป็นมาเลย์เต็มที ซึ่งการทำการค้าแบบเก่าและเศรษฐกิจที่พึ่งการเกษตรได้เปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย แม้จะมีการขูดแรงแและการเกษตรเชิงพาณิชย์ที่จำกัด รัฐทั้งสองก็เกือบไม่มีการเคลื่อนไหวไปตามการตื่นตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงเหมือนของรัฐตามชายฝั่ง

¹³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 299.

¹³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 320-321.

ตะวันตก ประกอบกับสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แทบจะไม่มีถนนภายนอกที่อยู่ติดกับถิ่นที่อยู่อาศัย ทำให้ทางเข้าถึงตอนในจะมีทางเดียวเท่านั้นคือทางแม่น้ำและทางเดินในป่า¹³⁶

สำหรับชาวตะวันตก การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นเกณฑ์ของความเป็น “อารยธรรม” แต่สำหรับชาวมาเลย์แห่งกลันตันและตรังกานูวัดความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ด้วยความเป็นวัฒนธรรมของชาวมาเลย์เอง โดยมาตรฐานอารยธรรมของมาเลย์ค่อนข้างจะยกย่องการเรียนรู้และไปศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ทั้งสองรัฐนั้นเป็นที่รู้จักกันดีในเรื่องความสำเร็จของโรงเรียนปอเนาะ (pondok)* ของพวกเขา และการเคลื่อนไหวของผู้สอนศาสนาอิสลามทั่วภูมิภาค รวมทั้งการติดต่อของผู้สอนกับนักวิชาการในดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ (เมกกะ) ทำให้ประเพณีที่สร้างเกี่ยวกับการศึกษาทางด้านศาสนามั่นคงขึ้น บัจเจกชนที่มั่งคั่งกว่าได้เดินทางไปแสวงบุญที่เมืองเมกกะ และบ้านพักสำหรับนักเดินทางในเมกกะและที่อื่นในเจดดาห์ (Jedda) ก็มีชื่อของพ่อค้าชาวตรังกานูที่บริจาคบ้านพักให้ แต่อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าศาสนาอิสลามที่นี่ได้รับประโยชน์จากชาวเอเชียมากกว่าผู้ครอบครองชาวตะวันตก เพราะไม่เหมือนชาวอังกฤษที่มีการแบ่งเป็น “พลเรือน” ซึ่งสำหรับชาวสยามแล้ว สามารถเข้าใจได้ลึกซึ้งถึงความไม่มีการแบ่งแยกระหว่างทางโลกและทางศาสนา และศาลอิสลามที่พบในสหพันธรัฐมาเลย์ (FMS) ไม่ทำให้อิทธิพลและความเข้มแข็งของศาสนาอิสลามหมดไป

ในกลันตันและตรังกานู ความพยายามที่จะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาอิสลามและขจัดการปฏิบัติกิจ “ที่ไม่เข้ากับอิสลาม” ออกไปนั้นสอดคล้องกันกับสิทธิพิเศษที่ยังคงมีอยู่ การบริหารปกครองตามกฎหมายถูกนำมาอยู่ใต้การควบคุมดูแลของศาลอิสลามอย่างใกล้ชิดมากขึ้น โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอิสลามอำนาจการ ที่สำคัญยังมีการบังคับตามรูปลักษณะภายนอกของศาสนาอิสลามด้วย ดังเช่น การไปมัสยิดถือกันเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ขณะเดียวกันก็บังคับการแต่งตัวให้ถูกต้อง และต้องปฏิบัติกิจอย่างเข้มงวดในเดือนอดอาหาร เป็นต้น แม้ว่าการบังคับใช้เช่นนี้ในพื้นที่ที่ห่างไกลจากเมืองหลวงเป็นเรื่องยาก ยกตัวอย่างเช่น ในฮิกายัต ศรี กลันตัน (The Hikayat Sri Kelantan) ยอมรับว่าในหมู่บ้าน ขนบธรรมเนียมเก่าๆ ยังคงมีอยู่ แต่กระนั้นก็สามารถ

¹³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 315.

* โรงเรียนปอเนาะ (pondok school) คือโรงเรียน “กระต๊อบ” หมายถึงวิธีการในอดีตของนักเรียนที่สร้างกระต๊อบเพื่ออำนวยความสะดวกในระหว่างช่วงเวลาที่พวกเขาได้ศึกษากับครูสอนศาสนาอิสลาม หรือการศึกษาเกี่ยวกับอิสลามตามประเพณีเดิม (เรื่องเดียวกัน, หน้า 610.)

ห้ามเรื่องบันเทิงที่ประชาชนนิยม เช่น ละครร่าเรื่องมโนรา (manora) และ มะโย่ง (Mak Yong) * ที่ได้รับอิทธิพลมาจากทางตอนใต้ของไทย ทำให้ประมุขในรัฐเหล่านี้มีชื่อเสียงน่านับถืออย่างกว้างขวางในเรื่องของความเคร่งครัดในทางศาสนา¹³⁷

อย่างไรก็ตาม กระบวนการเข้ามาปกครองของอังกฤษในคาบสมุทรมลายูเริ่มเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 การแบ่งแยกการปกครองตามลำดับความสำคัญของความมั่งคั่งทางทรัพยากรที่เอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่ออังกฤษ เป็นสเตอร์ทส์ เซทเทิลเมนต์ที่รวมรัฐที่มั่งคั่งและเข้าปกครองโดยตรง อย่างปีนัง มะละกา และสิงคโปร์ และแบ่งรัฐประะ สลังงอร์ เนกรี เซมบิลัน และปะหัง ที่มีความสำคัญน้อยกว่าให้เป็นสหพันธรัฐมาเลย์ (FMS) ส่วนเขตที่ให้ความสนใจน้อยและปกครองโดยการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ยึดติดอย่างฝังแน่นกับชาวมาเลย์ในพื้นที่มาตั้งแต่อดีตให้เป็นรัฐมาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ (UMS) ประกอบกับการสนับสนุนการอพยพเข้ามาของชาวจีนเพื่อทำการค้า และชาวอินเดียเพื่อทำสวนและเป็นตำรวจ ทำให้เกิดความแตกแยกในคาบสมุทรมลายูจนถึงปัจจุบัน¹³⁸ มิใช่แค่เพียงการนับรวมเชื้อชาติอื่นๆ เข้ามาในสังคมมาเลย์เท่านั้น แต่วิถีที่ลัทธิเจ้าอาณานิคมรักษาไว้และสนับสนุนความแตกต่างของชนชั้นยังทำให้ชาวมาเลย์ไม่พอใจ เนื่องจากปรากฏชัดว่าพวกที่มียศสูงและไม่ว่าจะมีความผูกพันทางชาติพันธุ์อะไรก็ตาม ได้รับผลประโยชน์ในการรักษาไว้ซึ่งสถานะเดิมที่เป็นไปได้เฉพาะชนส่วนน้อยที่มีสิทธิพิเศษเท่านั้นที่ได้รับความมั่งคั่งร่ำรวย¹³⁹

ประกอบกับในปี ค.ศ.1909 อังกฤษได้ก่อตั้งวิทยาลัยมาเลย์ (Malay College) ซึ่งลอกแบบมาจากโรงเรียนประจำของอังกฤษ โดยเปิดรับเฉพาะแต่ชาวมาเลย์ชั้นสูง รวมทั้งลูกหลานในราชสกุล โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะฝึกฝนชนชั้นนำเข้ารับราชการในหน่วยงานของอังกฤษในมลายา¹⁴⁰

* มะโย่งเป็นมหรสพแบบละคร นิยมแสดงอยู่ทางภาคเหนือของมาเลย์ (ปัตตานีและรัฐกลันตันของมาเลเซีย) ซึ่งเป็นการแสดงที่เกิดจากในวังของเมืองปัตตานี เป็นครั้งแรก เมื่อประมาณ 400 ปีมาแล้ว จากนั้นแพร่หลายไปทางกลันตันตาม Hikayat Patani กล่าวว่ามามีมากกว่า 200 ปี ซึ่งเป็นการแสดงเพื่อเฉลิมฉลองหรือความรื่นเริง ในการบวงสรวงเทวดาตามแบบฮินดู-พุทธ คือ เจ้าแม่โพสพ ในพิธีทำขวัญข้าวในนาของชาวมุสลิมในสมัยโบราณ (พรรค PAS ได้ประกาศห้ามแสดงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991) (Mak Yong [Online], Wikipedia, 2009, Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Mak_Yong [2009, April 7])

¹³⁷ บาบารา วัตสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 316.

¹³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 311.

¹³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 329.

¹⁴⁰ แมรี ซี. เทิร์นบูลล์, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน, หน้า 168.

ซึ่งนอกจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างชนชั้นนำหรือเชื้อพระวงศ์มาเลย์กับอังกฤษที่ยอมรับว่า สุลต่าน คือตัวแทนของชาวมาเลย์ และการเปิดโอกาสให้ชนชั้นนำได้รับการศึกษาแบบอังกฤษ และ รัชชการกับอังกฤษ ทำให้คนกลุ่มนี้มีศักยภาพ มีความรู้และความเข้าใจในการเมืองสมัยใหม่ กว่าชาวมาเลย์กลุ่มอื่นที่มีการศึกษาแบบดั้งเดิม ที่สำคัญกลุ่มชนชั้นนำนี้ยังได้ให้ความร่วมมือกับ อังกฤษเป็นอย่างดีเสมอมา โดยเชื่อว่าหลักความร่วมมือกันนี้จะสามารถนำมาสู่ความเป็น เอกราชได้โดยสันติวิธี¹⁴¹

การโยกย้ายแรงงานใหม่ การจัดสรรแหล่งทรัพยากรใหม่ และการส่งเสริมการลงทุนของ ชาวยุโรปโดยรัฐบาลของอาณานิคมกำหนดขึ้นด้วยความคิดที่ว่าชาวมาเลย์เป็นชาวนาที่มีความ สำคัญ ซึ่งการผลิตข้าวปาดีเป็นอาชีพหลักสำหรับพวกเขา ใน ค.ศ.1932 คำปราศรัยของ ข้าหลวงใหญ่อย่างหนุ่มพลยึดทรศนะของอังกฤษเกี่ยวกับตำแหน่งอันเหมาะสมสำหรับชาวมาเลย์ ในเศรษฐกิจของอาณานิคมว่า “ตามความเห็นของข้าพเจ้า ภาพของเคสสถานในอุดมคติของชาว มาเลย์ควรจะเป็นพื้นที่ทำนาข้าวขนาดเล็กรวมกับพื้นที่ดินหมู่บ้าน (กัมปุง) ที่เล็กกว่า ในหมู่บ้าน ควรปลูกไม้ผลชนิดที่เหมาะสม ควรจะมีพื้นที่สำหรับปลูกผักและควรเก็บไว้เลี้ยงเปิดไก่อ่าง... เคสสถานเช่นนั้นจะช่วยโดยตรงให้มีสิ่งของที่เจ้าของที่ดินรายย่อยๆ ต้องการ และจะทำให้เขามีสิ่งที่เป็น ส่วนเกินมากกว่าความต้องการโดยตรงสำหรับนำไปขาย... อย่างไรก็ตาม บทเรียนของอดีตก็คือ ไม่ควรยอมให้พืชที่ขายได้เป็นเงินเข้ามาแทนที่พืชที่เป็นอาหาร”¹⁴²

ตามแนวคิดนี้ ชาวมาเลย์เป็นผู้ปลูกข้าวรายเล็กๆ ซึ่งได้จำหน่ายข้าวที่เป็นอาหารจำเป็น ของตนเอง แต่มีส่วนเกินเหลืออยู่ออกไปขายต่อในตลาดภายในประเทศ ทำนองเดียวกับสถาบัน อื่นๆ ของ “มาเลย์” คือความเป็นพระราชา ขนบธรรมเนียม ศาสนาซึ่งอังกฤษมองการปลูกข้าวเป็นส่วน ประกอบทางด้านวัฒนธรรม “ตามประเพณี” และเป็นอาชีพที่เหมาะสมสำหรับชาวมาเลย์ อย่างยิ่งด้วยผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของตนเอง ดังที่เจ้าหน้าที่คนหนึ่งเรียกพวกเขาว่า “ลูกหลานของ ธรรมชาติ” ที่ควรได้รับการส่งเสริมให้คงอยู่บนผืนดิน ปกป้องมิให้ชาวเอเชียต่างชาติถือเอาไปทำ ประโยชน์ ในปี ค.ศ.1913 เมื่อการเจริญเติบโตของยางมีมากขึ้น อังกฤษก็ได้นำพระราชบัญญัติ สงวนสิทธิของชาวมาเลย์มาใช้ พระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจสหพันธรัฐมาเลย์ (FMS) กั้นที่ดินไว้ให้

¹⁴¹ อุษณีย์ วรรณสุต, พื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา พาณิชย์, 2516), หน้า 140.

¹⁴² บาบารา วัตสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์โด วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 370-371.

ชาวมาเลย์ใช้ด้วยการส่งเสริมเป็นพิเศษให้ปลูกข้าว และทำให้กลายเป็นเรื่องผิดกฎหมายสำหรับพวกเขาที่จะขายที่ดินของตนแก่พวกที่ไม่ใช่มาเลย์

อย่างไรก็ตาม วิสัยทัศน์ของอาณานิคมก็ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะนำมาใช้กับคาบสมุทรมะนิลา ซึ่งมีที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวอย่างจำกัดเพียงในพื้นที่ลุ่มและสามเหลี่ยมปากแม่น้ำของที่ราบทางชายฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือ ตามประวัติศาสตร์ของชาวมาเลย์บนคาบสมุทรมะนิลา ส่วนใหญ่ปลูกข้าวจำนวนไม่มากสำหรับใช้ประจำบ้าน และนำเข้าข้าวจำนวนไม่น้อยด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น นักเดินทางชาวจีนสมัยราชวงศ์ซ่งที่ไปเยือนเมืองท่าแห่งหนึ่ง เข้าใจว่าจะเป็นในตรังกานู ได้บันทึกไว้เป็นพิเศษว่าชาวต่างชาติแลกเปลี่ยนข้าวเพื่อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ในปีต่อมาแบบแผนเดียวกันปรากฏชัดในคาบสมุทรมะนิลาใต้ที่มะละกาก็พึงการนำเข้าข้าวจากพะโคและชวา ปณิธานของอาณานิคมมิได้เปลี่ยนแปลงภูมิศาสตร์ของมลายา และในระหว่างช่วงสมัยของอาณานิคม ร้อยละ 60 ของพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในปะลิส เกดะห์ ปีนัง โปรวินซ์ เวลสลีย์ และเประขณะที่ร้อยละ 23 อยู่ในรัฐมาเลย์ของกัลันตันและตรังกานูส่วนมาก¹⁴³

ในขณะที่อังกฤษหวังจะลดจำนวนข้าวที่นำเข้าจากสยามและพม่าไปเลี้ยงประชากรที่เพิ่มขึ้นมาจากกรรมกรต่างชาติของมลายา พวกเขาไม่เคยคำนึงถึงเศรษฐกิจที่มีข้าวอย่างพอเพียงเลี้ยงตนเองได้ ดังนั้น แม้รัฐบาลได้พัฒนาโครงการชลประทานมากมายในเขตปกครองเกริอันเช่นเดียวกับโครงการอื่นที่เล็กกว่า แต่ชาวมาเลย์ส่วนใหญ่ซึ่งควรจะรับผิดชอบในการเพิ่มเนื้อที่ปลูกข้าวเป็นเอเคอร์โดยเฉพาะในเกดะห์ ซึ่งตั้งแต่ทศวรรษที่ 1880 กลับกลายเป็นชนชั้นสูงเป็นผู้ดำเนินการสนับสนุนการทำนาข้าวป่าดี ส่วนที่อื่นในคาบสมุทรมะนิลา การขาดการริเริ่มของรัฐบาลอาณานิคมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนที่มีต่อพลังกระตุ้นและการค้นคว้าวิจัยที่ทุ่มเทให้การพัฒนาดีบุกและยาง ในกรณีข้าว อังกฤษไม่ตั้งใจจะแปลงเนื้อที่ของที่ดินขนาดใหญ่ให้แก่ข้าวป่าดี นอกจากในพื้นที่ที่ถูกจำกัดบางแห่ง และเมื่อการนำเข้าถูกตัดไปเมื่อเกิดสงครามหรือฝนแล้ง อังกฤษจึงมีมาตรการเพื่อเพิ่มการผลิตข้าวของท้องถิ่นให้มากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีการนำพระราชบัญญัติ Rice Lands Enactment มาใช้ป้องกันการปลูกยางบนพื้นที่ที่กำหนดให้ปลูกข้าว และใน ค.ศ. 1918 ก็ออกพระราชบัญญัติ Food Production Enactment กันที่ดินไว้เป็นพิเศษสำหรับการปลูกพืชที่เป็นอาหาร กฎข้อบังคับเหล่านี้จำกัดชาวมาเลย์อย่างมีประสิทธิภาพให้ทำการผลิตเพื่อยังชีพและให้มีที่พำนักอาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท

¹⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 371-372.

ด้วยความพยายามที่จะทำให้ชาวมาเลย์เปลี่ยนมาเป็นชาวนาปลูกข้าว อังกฤษได้เผชิญกับการยื่นกรานแม้เป็นการขัดขวางระดับต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่พวกมาเลย์เหล่านั้นที่ปลูกข้าวเพื่อการบริโภคในบ้าน ถึงแม้จะมีการเสริมให้ปลูกพืชเพื่อขายที่ให้ผลกำไรได้มากกว่า เช่น สีสียัด พริกไทย มะพร้าว ยาง และ (ที่น้อยกว่า) ปาล์มน้ำมัน อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายของอังกฤษ คือ ทำให้แน่ใจว่าชาวมาเลย์ยังคงเป็น “ชาวชนบทที่ฝังรกรากมั่นคงแล้ว” อังกฤษจึงไม่สนับสนุนการปลูกพืชเพื่อขายเมื่อรู้สึกว่าการกระทำของเจ้าของที่ดินน้อยๆ ตัดราคาและทำให้ผลกำไรของที่ดินขนาดใหญ่ตกอยู่ในอันตราย แต่เนื่องจากการเพาะปลูกข้าวโดยทั่วไปเป็นสัดส่วนที่ไม่มากและมองเห็นกันว่าเป็นอาชีพของ “ชาวมาเลย์” ชาวนาจึงไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเหมือนอย่างกับที่สนับสนุนอุตสาหกรรมดีบุกและยาง ยิ่งกว่านั้นยังปรากฏชัดว่า ความคิดของอาณานิคมที่คิดว่าชาวมาเลย์เป็นชาวนาโดยพื้นฐานก่อให้เกิดปัญหาอย่างรุนแรงต่อสังคมมาเลย์ เช่น ที่ดินมักถูกให้เช่าและสินเชื่อกีราคาแพง จึงนำไปสู่การเป็นคนเช่าที่ดินของเจ้าของที่ดินใหญ่ๆ และการเป็นหนี้ (ต่อผู้ให้กู้เงินชาวจีนและชาวอินเดีย รวมทั้งชาวมาเลย์ที่มั่งคั่งกว่าด้วยเสมอ) ความสะดุดด้านสินเชื่อนำพาใจส่วนใหญ่ถูกปล่อยให้ห้างร้านของชาวยุโรปที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันและการไม่มีทางเข้าถึงสินเชื่อก่อนไขอย่างสมเหตุสมผล ชาวนามาเลย์จึงเผชิญกับการคุกคามที่เคยปรากฏในเรื่องการสูญเสียที่ดินของตนให้แก่เจ้าหนี้หรือถูกเจ้าของที่ดินขับไล่ออกไป ดังนั้น ด้วยความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของเงินทุน บุคลากรหรือเวลา ก็มักต้องสละในส่วนของข้าวให้แก่ยางและดีบุกเสมอ เพราะเป็นสองเสาหลักเศรษฐกิจในมลายาของอังกฤษ¹⁴⁴

รัฐบาลของอาณานิคมยังต้องการที่จะส่งเสริมการพัฒนาที่ดินระยะยาวและเชื่อกันว่าเรื่องนี้บรรลุผลสำเร็จได้ดีที่สุดจากจุดเริ่มต้นของอุตสาหกรรมทำไร่ทำสวนที่ลงทุนโดยเงินของชาวยุโรป การผลิตข้าวเป็นสิ่งจำเป็น แต่พืชไร่และเหมืองดีบุก จะเป็นรายได้ของการส่งออกที่สำคัญให้แก่มลายาของอังกฤษ ตลอดช่วงสมัยอาณานิคม จำนวนคนงานที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในไร่และเหมือง รวมทั้งในเมืองยังชีพอยู่ได้ด้วยข้าวที่นำเข้ามากกว่าข้าวส่วนเกินภายในประเทศ ราคาการนำเข้าข้าวที่ต่ำทำให้การผลิตของท้องถิ่นในทางการค้าไม่น่าสนใจ ดังนั้น ภาคเศรษฐกิจของมาเลย์ด้านนี้ส่วนใหญ่จึงไม่เคยหันเหไปทางการส่งออก ด้านที่ได้ประโยชน์มากที่สุดของอุตสาหกรรมข้าว

¹⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 372.

ภายในห้องถิ่นอยู่ที่โรงสีข้าว ฝ่ายจัดหา การจำหน่ายและการขายข้าวซึ่งอยู่ในมือของผู้ประกอบการชาวจีนมากกว่าผู้ผลิตชาวมมาเลย์¹⁴⁵

และเพราะสมมุติฐานของอังกฤษเกี่ยวกับความรู้สึกรับผิดชอบต่อชาวจีนและสนับสนุนให้มีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นทรัพยากรส่งออกหลักของมลายาในช่วงเวลานั้นคือดีบุก ทำให้การติดต่อระหว่างกันของชาวจีนกับชาวมมาเลย์มีความหมายน้อยลง ทั้งสองพวกถูกปิดกั้นมากขึ้นด้วยการได้รับการสนับสนุนจากอังกฤษ ทำให้ชาวจีนสามารถสร้างความมั่งคั่งจนกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจของมลายา สำหรับชาวมุมบ้านมาเลย์ ชาวจีนเป็นเจ้าของร้านค้าหรือผู้ให้กู้ยืมเงิน ซึ่งมักเป็นคนที่ถูกหนี้สินในบุญคุณ และปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างทั้งสองเชื้อชาติยังคงลดน้อยลง เมื่อมีการอพยพของชาวจีนที่พูดภาษาฮกเกี้ยนในฐานะเป็นภาษาของธุรกิจเข้ามามากขึ้นในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 และได้เข้ามาแทนที่ชุมชนบาบา (baba - ผู้สืบเชื้อสายจีน-มาเลย์) มากขึ้น ทั้งนี้ อังกฤษยังถือว่าพวกที่อพยพเข้ามาเหล่านี้เป็นเพียงพวกที่เข้ามาชั่วคราวและดูเหมือนว่าไม่จำเป็นที่จะต้องสนับสนุนให้ร่วมมือมากขึ้นกับชาวมมาเลย์¹⁴⁶

และเช่นเดียวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับการอพยพเข้ามาของชาวอินเดีย ด้วยลักษณะความคุ้นเคยกับระบอบการปกครองของชาวอินเดียที่มีต่อเจ้าอาณานิคมอังกฤษที่มีมาก่อน ทำให้อังกฤษสนับสนุนการอพยพเข้ามาของชาวอินเดีย ทั้งการเกณฑ์พลกสิขีให้เป็นตำรวจและยามในสเตตรท์เซทเทิลเมนต์ สำหรับพวกทมิฬของเมืองท่าจัฟฟา (Jaffna Tamils) จากศรีลังกาทางตอนเหนือที่พูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่วและเคยชินกับการทำงานตามระบบอังกฤษก็ได้ทำงานเป็นข้าราชการตำแหน่งสูงในรัฐมาเลย์ อย่างไรก็ตาม ชาวจีนที่อพยพเข้ามาจำนวนมากส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งต่ำของระบบข้าราชการประจำของอังกฤษ และด้วยความชำนาญในการทำไร่และการทำสวนให้ชาวยุโรปมาก่อน ทำให้รัฐบาลอินเดียของอังกฤษตั้งใจที่จะยอมให้มีการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากเขตของพวกทมิฬในอินเดียตอนใต้ โดยอังกฤษมองว่าคนเหล่านี้เคยชินกับการปกครองของอังกฤษมากกว่า อยู่ในระเบียบวินัยมากกว่าชาวจีน และตั้งใจทำงานเพื่อค่าจ้างมากกว่าชาวมมาเลย์ ทำให้ชาวอินเดียเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นกรรมกรในโครงการสาธารณะ บริการของเทศบาลนคร และการสร้างถนนและทางรถไฟ ดังนั้น อินเดียทางตอนใต้จึงถือว่าเป็น “แหล่งที่มา

¹⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 373.

¹⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 289.

ตามปกติ” ของกรรมกรสำหรับรัฐมาเลย์ต่างๆ¹⁴⁷ ด้วยลักษณะเช่นนี้ ทำให้สังคมมาเลย์มีความหลากหลายและพัฒนาไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของอาณานิคม ที่ก่อให้เกิดการแบ่งกลุ่มทางชาติพันธุ์ที่มีอยู่ทั่วไป 3 กลุ่ม ได้แก่ มาเลย์ จีน และอินเดีย ที่สุดท้าย การแบ่งหน้าที่ทางเศรษฐกิจตามกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ได้นำมาซึ่งความแตกแยกในสังคมมาเลย์จนถึงปัจจุบัน

ในปลายศตวรรษที่ 19 ภายในบริบทของศาสนาอิสลามมีภัยพิบัติใหม่ๆ ขึ้นมาอภิปรายอย่างกว้างขวาง ทั้งในเรื่องความจงรักภักดีของชาวมุสลิมและตำแหน่งแห่งที่ของความศรัทธาภายใต้รัฐบาลต่างดาว ศาสนาอิสลามเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมาเลย์อย่างแบ่งแยกมิได้ แต่การถือประโยชน์เฉพาะกลุ่มและการปกครองโดยจัดลำดับชั้นลดหลั่นกันลงไปที่มีอยู่ในวัฒนธรรมก-ราณาอันของมาเลย์ ได้บดบังคำสอนที่เป็นสากลที่ว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันทางสังคมและการเมืองไว้ ซึ่งบัดนี้ คำสอนเกี่ยวกับเอกภาพของอิสลาม (Pan-Islam) ที่ได้รับการฟื้นฟูจากตะวันออกกลางซึ่งเป็นดินแดนสำคัญของศาสนาอิสลามได้ซึมซับแนวคิดเกี่ยวกับสงครามศักดิ์สิทธิ์ (ญิฮาด) และได้แพร่ลงสู่ระดับหมู่บ้านในกัลันตันและตรังกานู ซึ่งเป็นรัฐที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีของมุสลิมที่มั่นคงเป็นพิเศษ และเป็นรัฐที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองของอาณานิคมเด่นชัดมากขึ้น ชาวซารเช่นนี้จึงเป็นที่ดึงดูดความสนใจเป็นพิเศษในสาขาต่างๆ ของซาริกัตอิสลาม (Sarikat) คือสมาคมอิสลามของผู้ที่มีความคิดสมัยใหม่ ซึ่งในอินโดนีเซียได้วางรากฐานไว้สำหรับขบวนการของนักชาตินิยม ที่ภายหลังได้เจริญก้าวหน้าขึ้นตามบริเวณชายฝั่งตะวันออกทั้งหมด ซึ่งได้รับการสนับสนุนมาจากความสำนึกในเรื่องความเสียหายของชาวมุสลิมที่ต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น กฎข้อบังคับเรื่องการเช่าที่ดินที่เปลี่ยนแปลงไป การแทรกแซงประเพณีการเพาะปลูกที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และอำนาจที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ชาวมุสลิมที่นำเข้ามาจากส่วนอื่นๆ ของคาบสมุท¹⁴⁸

ในสเตอร์ทส์ เซ็ตเติลเมนต์ คนรุ่นหนุ่มกว่า (เคาัม มูดา - kaum muda) ของชนชั้นนำอิสลามในเมืองที่ตอบรับคำสอนของนักปฏิรูปซึ่งออกมาจากมหาวิทยาลัยสำคัญๆ ทางศาสนาอิสลาม เช่น อัล อัสฮารีในไคโร (Al-Azhar University, Cairo) ได้เริ่มที่จะกล่าวถึงประเด็นทั้งหมดเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม ซึ่งตามแนวคิดใหม่นี้ ถ้าสังคมอิสลามจะโยนความก้าวหน้าของตะวันตกที่นับถือคริสต์ศาสนากลับคืนไป ชาวมุสลิมทั่วทุกแห่งต้องทำงาน

¹⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 290.

¹⁴⁸ บาบารา วัตสัน อันดาเย และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาเย, ประวัติศาสตร์มาเลย์เซีย, หน้า 333.

ปรับปรุงฐานะของพวกเขาให้ดีขึ้น “แต่ที่จริงพระอัลลอฮ์จะไม่เปลี่ยนแปลงสภาพของกลุ่มชนใด จนกว่าพวกเขาจะเปลี่ยนแปลงสภาพของพวกเขาเอง” (กุรอาน, ซูเราะฮ์ 13:11) ด้วยส่วนประกอบ เข้มข้นของสายโลหิตอาหรับและอินเดีย และเชื่อมประสานไปถึงชุมชนอิสลามในระดับกว้าง พวกเขาได้เห็นตนเองกำลังปฏิบัติการอยู่ในอาณาจักรที่ซึ่งชาวมุสลิมมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่าง เท่าเทียมตามหลักของความเชื่อทางศาสนาร่วมกัน ที่ได้ก็ตามทั่วโลกมาเลยที่มีมุสลิมผู้มีการศึกษารวมกันอยู่ จะมีการก่อตั้งชมรมการศึกษาขึ้นเพื่ออภิปรายประเด็นปัญหาบางประการที่ ชาวมุสลิมกำลังเผชิญอยู่

โดยเฉพาะประเด็นที่ว่าทำไมชาวมาเลย์จึงล้มเหลวโดยสิ้นเชิงที่จะบรรลุถึงตะมัดดูน (tamadun) คำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่สำหรับอารยธรรมทางด้านเทคโนโลยี สิ่งพิมพ์ภาษาพื้นเมืองก็ได้ อภิปรายถกเถียงข้อสงสัยทำนองเดียวกัน เนื่องจากความล้มเหลวของพวกเขาที่จะไขว่คว้าเอา ตะมัดดูนไว้และได้รับอิลมุ (ilmu - ความรู้) มา ชาวมาเลย์จึงถูกคนต่างด้าวผิวขาวกดให้อยู่ใต้ อำนาจ ดังที่ อัล-อิมาม (Al-Imam ตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 1906-1908) ซึ่งเป็นวารสารศาสนาอิสลาม ของผู้มีความคิดสมัยใหม่ที่ตีพิมพ์ที่สิงคโปร์ โดยได้แนะนำถึงความจำเป็นเพื่อให้เกิดการปฏิบัติ และเกิดเอกภาพของมาเลย์ บทบรรณาธิการของวารสารฉบับนั้นได้วิพากษ์เกี่ยวกับราชาของ มาเลย์และความหวงแหนซึ่งพวกเขายึดติดอยู่กับสิทธิพิเศษตามประเพณีดั้งเดิม ขณะที่ชนชั้น ปกครองชาวมาเลย์ยอมรับข้อคิดของอังกฤษที่ว่า การศึกษาแบบอังกฤษควรจำกัดไว้เฉพาะ เด็กชายที่มีกำเนิดดี อัล-อิมามได้เร่งเร้าให้มีการอบรมเลี้ยงดูคนรุ่นใหม่ของมาเลย์โดยปฏิรูปใน เรื่องการศึกษาของอิสลามที่น่าจะรวมทักษะจำเป็นที่จะต้องใช้แข่งขันในโลกสมัยใหม่¹⁴⁹

การถกเถียงอภิปรายถึงประเด็นปัญหาของ “มาเลย์” กับศาสนาอิสลามยังเกิดขึ้นใน โรงเรียนปอเนาะ ซึ่งเจริญขึ้นในรัฐมาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ (UMS) (ยกเว้นในยะโฮร์) ซึ่ง กำหนดให้การศึกษาทางโลกและทางศาสนาขึ้นอยู่กับกรมการศึกษาของรัฐ และได้ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1885 คำว่า ปอเนาะ เป็นคำมาจากทางภาคใต้ของไทยที่ว่า พวกนักเรียนอาศัยอยู่ใน “กระท่อม” ใกล้กับสถานที่ที่ครูสอนศาสนาของพวกเขาสอนไม่ว่าจะที่บ้านของครูหรือที่มีสยิดกลางซึ่งจะตั้งชื่อ ตามพื้นที่หรือผู้รอบรู้คนสำคัญ ความสามารถของโรงเรียนในการดึงดูดนักศึกษาขึ้นอยู่กับชื่อเสียง ของโรงเรียนในการเรียนรู้ทางศาสนาและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาดำรงทาง ศาสนาอิสลาม ทั้งที่เป็นภาษาอาหรับและที่แปลเป็นภาษามาเลย์ นับตั้งแต่การปรากฏตัวของ

¹⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 333-335.

อาณานิคมที่เห็นได้ชัดในสหพันธรัฐมาเลย์ (FMS) น้อยกว่าในรัฐมาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ (UMS) การพัฒนาทางการศึกษาก่อให้เกิดขึ้นโดยอยู่ในการควบคุมของอังกฤษในรัฐที่เข้าร่วมในสหพันธ์ ไม่ได้ทำให้โรงเรียนปอเนาะเกิดความเปลี่ยนแปลง ในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 19 เครือข่ายของปอเนาะในรัฐมาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ (UMS) ถือเป็นฐานที่เข้มแข็งของอิสลามโดยมุ่งเน้นไปที่การยืนยันเอกลักษณ์ของความเป็นมาเลย์ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาวมาเลย์ที่ต่อต้านเจ้าผู้ครองสยาม และหลังจากการโอนรัฐมาเลย์ตอนเหนือให้อังกฤษในปี ค.ศ. 1909 การผลักดันเกี่ยวกับสำนึกของมาเลย์นี้มุ่งตรงไปยังระบอบการปกครองของอาณานิคม¹⁵⁰

ความสำคัญของศาสนาอิสลามที่ทำให้โรงเรียนปอเนาะเป็นที่ประจักษ์นั้น แสดงให้เห็นจากตัวอย่างของ โต๊ะ กนาลี (To'Kenali) แห่งกลันตัน ผู้รู้ทางด้านศาสนาหรืออุลามาที่มีชื่อเสียง เขาเกิดประมาณปี ค.ศ. 1868 จากครอบครัวเกษตรกรใกล้โกตาบารู (Kota Bharu) โต๊ะ กนาลี ได้พบคำสอนของอิสลามโดยบังเอิญเป็นครั้งแรกที่มัสยิดกลางซึ่งเป็นศูนย์กลางทางวิชาการด้านศาสนา เมื่ออายุ 18 ปีที่เขาได้ไปเมกกะและต่อมาก็คไโร ซึ่งเป็นสถานที่ที่เขาได้ศึกษากับครูสอนศาสนาเด่นๆ หลายคนและได้รับรู้แนวคิดของศาสนาอิสลามของพวกเขาหัวสมัยใหม่ ในปี ค.ศ. 1908 โต๊ะ กนาลี เดินทางกลับกลันตันและเริ่มแรกที่เดียวได้สอนที่โรงเรียนปอเนาะของเขา ต่อมาก็อีมัสยิดกลาง ชื่อเสียงของเขาเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางจนกระทั่ง ณ เวลานั้นเขามีนักเรียนมากถึง 300 คนมาจากทั่วคาบสมุทรอินโดนีเซีย (โดยเฉพาะสุมาตรา) ปัตตานี และกัมพูชา โต๊ะ กนาลี แสดงลักษณะของเขาให้เห็นจากวิธีการสอนแบบโซคราตีส (Socrates) และความสมัครใจของเขาที่จะอภิปรายประเด็นทางการเมืองซึ่งแนะนำให้นักเรียนของเขาให้ไปอ่านวารสาร เช่น อัล-อะห์ราม (Al-Ahram) และอัล-มุฆัตตัน (Al-Muqattan) ที่เสนอข่าวเหตุการณ์โลกจากทัศนะของอิสลาม ด้วยเหตุที่อุลามามักหลีกเลี่ยงการอภิปรายเรื่องราวทางโลก โต๊ะ กนาลีจึงส่งเสริมการตรวจสอบปัญหาต่างๆ ที่เผชิญอยู่ทั้งในกลันตันและในสังคมมาเลย์โดยทั่วไป นักเรียนของเขามากมายที่ได้รับอิทธิพลจากความรู้เกี่ยวกับอิสลามและกิจการระหว่างประเทศ ได้ไปเป็นครูสอนทางด้านศาสนา นักเขียน และนักวิพากษ์วิจารณ์ทางสังคม เช่นเดียวกับพวกที่จบการศึกษาจากโรงเรียนภาษาพื้นเมืองมาเลย์ของรัฐบาลในสหพันธรัฐมาเลย์ (FMS) นักศึกษารุ่นก่อนของโรงเรียนปอเนาะในรัฐ

¹⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 399-400.

มาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ (UMS) ก็เป็นพวกตัวตั้งตัวตีในการเรียกร้องของชาวมะลาย์เพื่อการปฏิรูปภายในระบบอาณานิคมของอังกฤษ¹⁵¹

ในกลันตัน การจัดตั้งสภาการศึกษาและวัฒนธรรมมาเลย์ (Majlis Ugama dan Adat Isti' adapt Melayu - Council of Religion and Malay Custom) ในปี ค.ศ. 1915 แสดงให้เห็นพัฒนาการสำคัญอีกประการหนึ่ง สองปีต่อมา สภาเริ่มแผนการศึกษาด้วยการก่อตั้งโรงเรียนอิสลามของพวกหัวสมัยใหม่คือ มัธยมอะห์ มุฮัมมาดียะห์ (Madrasah Muhammadiyah) ซึ่งเปิดสอน 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ อาหรับ และมาเลย์ แม้ว่าข้อจำกัดทางการเงินทำให้สภาการศึกษาและวัฒนธรรมมาเลย์ไม่สามารถรวมโรงเรียนปอเนาะเข้าไว้ด้วยกันได้ แต่มัธยมอะห์เองก็รุ่งเรือง นักเรียนส่วนมากของโรงเรียนได้ศึกษาต่อที่วิทยาลัยมาเลย์ในกัวลาลัมเปอร์ที่ปีนังฟรีสคูล (Penang Free School ซึ่งตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1816) และที่วิทยาลัยการฝึกอบรมสุลต่านอิเดริส (Sultan Idris Training College - SITC) มัธยมอะห์ยังเป็นตัวอย่างสำคัญของแบบอย่างการศึกษาที่ได้ใช้ในมัธยมอะห์ของพวกหัวสมัยใหม่ที่กำลังพัฒนาทั่วมาลายาและสิงคโปร์ ตรงกันข้ามกับโรงเรียนปอเนาะที่การสอนขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่า ซึ่งมัธยมอะห์มีลักษณะการสอนโดยกำหนดหลักสูตรและมีโครงสร้างเป็นองค์กรที่ดำเนินการตามโรงเรียน โดยมีภาษาอาหรับเป็นสื่อกลางการสอน แต่ก็จัดให้มีการเรียนรู้อื่นๆ “สมัยใหม่” เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ตามโอกาสที่เหมาะสม แต่ความเป็นจริงแล้ว แรงกระตุ้นอย่างมากในการก่อตั้งโรงเรียนครูมัธยมอะห์ก็คือความปรารถนาที่จะรักษาไว้ซึ่ง “ความเป็นอิสลาม” ของชาวมะลาย์เมื่อถึงเวลาที่มลายาตกอยู่ใต้อำนาจอังกฤษในทุกๆ ด้าน ครูมัธยมอะห์หวังที่จะแสดงให้เห็นนักเรียนของพวกเขาเห็นว่าศาสนาอิสลามไปด้วยกันไม่ได้กับการเปลี่ยนแปลง¹⁵²

ความมุ่งหมายสำคัญของมัธยมอะห์ยังคงเป็นการฝึกอบรมทางด้านศาสนา ที่เป็นการฝึกอบรมเพื่อเสริมความเชื่อที่ว่า การเป็นชาวมะลาย์คือการเป็นมุสลิม ตามลักษณะที่แท้จริงของการศึกษาของพวกเขา นักศึกษาในโรงเรียนปอเนาะและครูมัธยมอะห์มองศาสนาอิสลามในฐานะเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบกันขึ้นเป็น “ความเป็นมาเลย์” มากกว่าทรรศนะที่คนรุ่นเดียวกันของพวกเขาจากโรงเรียนภาษาพื้นเมืองของรัฐบาลอาณานิคม การอภิปรายต่อเนื่องถึงฐานะที่เหมาะสมของอิสลามในความเป็นมาเลย์คือ จะต้องรวมกำลังกันเมื่อผู้สำเร็จการศึกษาของ

¹⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 400.

¹⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 401.

โรงเรียนเกี่ยวกับศาสนาร่วมกับผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันภาษาพื้นเมืองที่สอนเรื่องทางโลก กลายมาเป็นปัญญาชนที่มีการศึกษาชาวมาเลย์ในช่วงทศวรรษที่ 1920 และ 1930

ซึ่งแตกต่างจากอังกฤษที่ใช้นโยบายการศึกษาด้วยการยกเว้นโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษ เป็นสื่อการสอนให้เฉพาะชนชั้นสูงมาเลย์ และปล่อยให้ชาวพื้นเมือง ชาวจีนและอินเดียจัดการสอนกันเอง ได้ทำให้เกิดความแตกแยกของแต่ละทางชาติพันธุ์อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยความเป็นจริง ระบบการศึกษาในมลายานั้น ได้ให้ความสำคัญทั้งหมดในเรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชาติพันธุ์อย่างชัดเจน ที่ได้ช่วยรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม แต่อังกฤษก็ได้สนับสนุนพัฒนาการนี้อย่างแข็งขัน ในทางตรงกันข้าม พัฒนาการนี้เกิดขึ้นโดยการไม่ได้จัดการของ อาณานิคม และตั้งแต่เริ่มต้นการเข้ามาเกี่ยวข้องของอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 19 แม้ว่าการ หลั่งไหลเข้ามาของกรรมกรจีนและอินเดียจำนวนมากทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับ ประชากรศาสตร์อย่างถอนรากถอนโคน ข้อเท็จจริงที่ว่าชุมชนของพวกผู้อพยพต่างแยกกันอยู่ การ ดำเนินกิจการต่างๆ ของพวกเขาเหมือนชาติที่แยกกันแต่อยู่ใต้อำนาจเจ้าผู้ปกครองชาวอังกฤษ ทำให้เกิดความเกี่ยวข้องไม่มากนักกับชาวมาเลย์ ส่วนชนชั้นปกครองชาวมาเลย์ก็ทำตนให้เคยชินกับ ความเข้าใจถูกและความเข้าใจผิดที่อังกฤษชี้ทางให้ จึงต้องการชุมชนชาวเอเชียต่างด้าวเข้ามาสูบ ความร่ำรวยจากแผ่นดินมาเลย์เพื่อความอยู่ที่ดีที่สุดของชุมชนชาวมาเลย์¹⁵³ ด้วยความเข้าใจ อย่างไม่ลึกซึ้งเช่นนี้ ทำให้ในท้ายที่สุด สิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมมาเลย์ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

สำหรับผู้นำทางศาสนาอิสลามหัวสมัยใหม่ก็ตื่นตัวต่อการโต้แย้งเหล่านี้ด้วยเช่นกัน ในฐานะเป็นนักวิชาการชาวมาเลย์ผู้ได้รับการศึกษาอย่างอาหรับที่กลับจากตะวันออกกลาง พวกเขา ได้กล่าวอ้างถึงสารเก่าแก่ที่ว่า “การปรับปรุงเกี่ยวกับศาสนาอิสลามเป็นหนทางเดียวเท่านั้น ที่ชาว มาเลย์สามารถรับมือกับลัทธิอาณานิคมและการครอบครองทางเศรษฐกิจของพวกที่ไม่ใช่มุสลิมได้ อย่างมีประสิทธิภาพ” แม้มีการแสดงความเห็นอย่างเปิดเผยจากชาวอินเดียและชาวจีนที่เกิดใน ท้องถิ่นผู้ซึ่งถือว่ามลายาเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของพวกเขาด้วยก็ตาม แต่สารนี้ก็ได้แสดงถึง ประเด็นใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 1931 วารสารอัล-อิห์ควาน (Al-Ikhwan - ภราดรภาพ) ของนักปฏิรูป ชัยยิด-ชีคห์ อัล-ฮาดี (Sayyid-Shaikh al-Hadi) ได้พิมพ์โฆษณาเป็นภาษามาเลย์

¹⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 402-403.

เกี่ยวกับคำปราศรัยของสมาชิกชาวจีนคนหนึ่งจากสภานิติบัญญัติของสเตอร์ทส์ เซทเทิลเมนต์ใน หัวข้อที่ว่า “ชาวจีนพูดถึงคาบสมุทรวาเป็นประเทศของพวกเขา ไม่ใช่ประเทศของชาวมาเลย์”

แต่ในการเสริมความสัมพันธ์เกี่ยวของระหว่างเชื้อชาติกับศาสนาซึ่งแยกชาวมาเลย์ออกจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในคาบสมุทรวาเวลานั้น พวกมุสลิมหัวสมัยใหม่เหล่านี้ได้กำหนดการ อภิปรายเกี่ยวกับอนาคตของประชาชาติมาเลย์หรือ บังซา (bangsa) ภายในกรอบของชุมชน มาเลย์หรืออุมมัด (ummat) ที่ใหญ่กว่า การเขียนและการสอนที่เกิดจากการมองภาพเช่นนี้มักเป็นที่วิจารณ์ของพวกที่ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของอาณานิคม และความแตกต่างทางสถานภาพที่ติดตรึง อยู่ในก-ราณาอันตามประเพณีดั้งเดิม จึงไม่น่าประหลาดใจที่มุสลิมซึ่งมีใจปฏิรูปมักเผชิญกับการ คัดค้านจากคณะปกครองของทางศาสนาอิสลามที่อนุรักษนิยมมากกว่า ซึ่งในบรรดาพวกเหล่านี้ สุลต่านก็คือหัวหน้าอย่างเป็นทางการ แม้ว่าความแข็งขันของปฏิรูปนิยมมุสลิมอยู่ที่ศูนย์กลางในเมือง เช่นปะหังและสิงคโปร์ แต่ก็มีเสียงสะท้อนกลับไปในสังคมชนบทในฐานะที่เป็นอูลามารุ่นใหม่ ที่ได้ตั้งคำถามเรื่องการจำกัดเฉพาะท้องถิ่นของศาสนิกอิสลามและอภิสิทธิ์ของชนชั้นปกครอง แม้ กระนั้นในการยืนยันอีกครั้งเรื่องเอกลักษณ์ของมาเลย์ซึ่งเชื่อมโยงกับคำที่มีความหมายกว้างกว่า คือ “อุมมัด” ก็เปิดประเด็นให้มีการอภิปรายต่อไปอีกเกี่ยวกับขอบเขตขนาดไหนที่มุสลิมซึ่งมี บรรพบุรุษเป็นเชื้อสายผสมควรถือว่าเป็น “มาเลย์” การเน้นภาพรวมของประเพณีอิสลามมาเลย์ นั้น ชะบา (Za'ba คือ Zainal Abidin bin Ahmad มีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1895-1973) ปัญญาชน ชาวมาเลย์ได้โต้เถียงอย่างรุนแรงว่ามุสลิมมาเลย์ไม่ว่าจะสืบสายโลหิตมาจากอินเดีย อาหรับ หรือ ไทย จริงๆ แล้วก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเดียวกัน¹⁵⁴

และเช่นเดียวกับการอภิปรายของบรรดาครู ผู้บริหารและนักหนังสือพิมพ์ที่เป็นกลุ่ม เดียวกันนั้น ยังได้ทำให้เกิดชาวมาเลย์หัวรุนแรงมากขึ้น ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากของวิทยาลัย การฝึกอบรมสุลต่านอิตรีส (SITC) ซึ่งได้รับมอบหมายให้ไปประจำโรงเรียนของหมู่บ้าน โดยพวกเขาสำนึกถึงเป็นอย่างดีเกี่ยวกับผลของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เมื่อราคายางตกและเจ้าของที่ดินราย ย่อยๆ ที่เป็นหนี้ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด แม้ว่าจำนวนหนึ่งได้รับการศึกษาภาษาอังกฤษมาบ้าง ในการเขียนและในการกล่าวในที่สาธารณะ แต่พวกเขาก็เป็นผู้สนับสนุนอย่างแรงกล้าเรื่องการ ใช้ ภาษามาเลย์และเรื่องขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ชาวมาเลย์ ที่รุนแรงมากกว่าก็ วิพากษ์วิจารณ์เต็มที่ในการสถาปนาที่พวกเขาหมายถึงว่าไม่เพียงแต่รัฐบาลอาณานิคมของ

¹⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 410.

อังกฤษเท่านั้น แต่ยักรวมถึงชนชั้นปกครองตามประเพณีนิยมอีกด้วย ตามทัศนะดังกล่าวนี้ ความคิดเกี่ยวกับก-รามอันไม่สามารถที่จะจัดให้มีการเปลี่ยนแปลงไปได้ไกลตามที่พวกเขาพิจารณาว่าจำเป็น

บุคคลเช่นนี้ยังเรียกร้องให้มีการฟื้นฟูชุมชนมาเลย์เก่าๆ คือ “มลายูที่ยิ่งใหญ่กว่า” (“Greater Melayu”) หรือ “อินโดนีเซียที่ยิ่งใหญ่กว่า” (“Greater Indonesia”) ซึ่งอยู่ก่อนสมัยเขตแดนของอาณานิคมและอยู่เหนือเขตแดนของรัฐที่อังกฤษกำหนดไว้ และได้กลายเป็นจุดรวมของการแสดงความรู้สึกที่ต้องการจะรักษาผลประโยชน์ของชาวมาเลย์ และในปลายปี ค.ศ. 1938 บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนี้มีอิบราฮิม ยะอ์กูบ (Ibrahim Yaacob มีชีวิตในช่วง ค.ศ. 1911-1979) และดร. บุรฮานุดดีน อัล-เฮลมี (Dr. Burhanuddin Al-Helmy มีชีวิตในช่วง ค.ศ. 1911-1969) เป็นผู้นำ ได้ก่อตั้งเกอซาตุอัน มลายู มูดา (Kesatuan Melayu Muda - KMM) หรือสหภาพเยาวชนมาเลย์ (Young Malays Union) ที่เป็นองค์กรของพวกชาตินิยมที่คล้ายคลึงกันมากกับกลุ่มเยาวชนฝ่ายซ้ายที่ปรากฏขึ้นทั่วทั้งเนเธอร์แลนด์ อีสต์อินดีส์ของดัตช์¹⁵⁵ ซึ่งมีความเป็นหัวรุนแรงมากกว่าและต้องการเรียกร้องเอกราช

พัฒนาการเหล่านี้ยิ่งแพร่หลายเข้ามาในชนบทที่มีความยากจนและมีความเป็นชุมชนมากกว่า โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดในกลันตันและตรังกานูซึ่งยังคงไม่สามารถเข้าถึงได้มากที่สุด ในบรรดารัฐมาเลย์ทั้งหลาย เพราะการเชื่อมโยงทางรถไฟถึงกลันตันเพิ่งจะแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 1931 และถึงตรังกานูก็อีก 2-3 ปีต่อมา ลมมรสุมและคลื่นสูงยังปิดกั้นรัฐทั้งสองที่จะเดินเรือเป็นเวลาหลายเดือนในแต่ละปี ซึ่งความยุ่งยากเหล่านี้ควบคู่ไปกับการขาดประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางการค้าในชายฝั่งตะวันออก ทำให้ไม่มีการส่งเสริมการลงทุนทางการเงินอย่างกว้างขวางจากแบบแผนการปลูกข้าวปadiและการจับปลาในแม่น้ำและทะเล ซึ่งทำให้เห็นว่าการขาดโครงสร้างพื้นฐานของประชากรมาเลย์ดั้งเดิมยังคงดำเนินต่อไป ในขณะที่รัฐทั้งหลายของคาบสมุทรมได้รับประสบการณ์ในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วที่เกิดจากอุตสาหกรรมดีบุกและยาง แต่ในกลันตัน หลังจาก 30 ปีแห่งการบริหารปกครองของอังกฤษ ภาคประชาชนและการปฏิบัติงานด้านการค้าของเอกชน ซึ่งจ้างคนงานที่กินเงินเดือนไม่ถึงร้อยละ 2 ของประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าชาวชนบทมิได้รู้สึกถึงผลของการเก็บภาษีค่าธรรมเนียม อากร โบอนุญาต และค่าปรับแบบใหม่ที่รัฐบาลอาณานิคมกำหนดขึ้น การจลาจล

¹⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 412.

ในตรังกานูเมื่อปี ค.ศ. 1928 เป็นหลักฐานแสดงถึงความรู้สึกด้านทานที่ฝังลึกไม่เพียงแต่ที่มีต่อระบอบการปกครองของอาณานิคมเท่านั้น ยังมีต่อชนชั้นสูงผู้ซึ่งเป็นพันธมิตรของรัฐบาลอาณานิคมด้วย¹⁵⁶

ด้วยการพัฒนาทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไม่ได้รับผลกระทบจากอังกฤษ จึงทำให้ความเป็นอิสลามในรัฐเหล่านี้ชัดเจน การวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ ถึงการครอบงำของต่างชาติ และความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อชนชั้นสูงที่สอดคล้องกับอารยธรรมของอังกฤษ ทำให้เกิดพัฒนาการของการรวมตัวทางการเมืองที่ปัจจุบันได้กลายมาเป็นพรรคฝ่ายค้านที่สำคัญของมาเลเซียคือพรรคปาส ซึ่งเริ่มต้นจากบรรดาแกนนำของพรรคใช้สื่อจากวารสารต่างๆ ในการเผยแพร่แนวคิดด้านการเมืองการปกครองอิสลาม โดยในปี ค.ศ. 1906 ได้จัดตั้งวารสารอัล-อิมามในสิงคโปร์ ต่อมาปี ค.ศ. 1925 ได้จัดทำหนังสือพิมพ์อีดาราน ซามาน (Edaran Zaman) และวารสารอัล-อิกห์ควานในปี ค.ศ. 1926 และวารสารสุอวรอ (Suara) ปี ค.ศ. 1928 ในรัฐปีนัง ด้วยการสื่อสารดังกล่าวทำให้สามารถเผยแพร่แนวคิดมาเลย์อิสลามในหมู่ปัญญาชนมาเลย์มุสลิมมากขึ้นและเป็นแรงกระตุ้นในการจัดตั้งขบวนการองค์กรการกุศล และสมาคมเพื่อทำงานในการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคม อาทิ สหภาพเยาวชนมาเลย์ (KMM)¹⁵⁷ โดยเฉพาะดร. บุรฮานุดดีน อัล-เฮลมี ที่ในภายหลังได้เป็นประธานพรรคปาสในระหว่างปี ค.ศ. 1956-1969¹⁵⁸ ซึ่งพัฒนาการเหล่านี้ยังดำเนินเป็นทางยาวคู่ขนานไปกับการเกิดขึ้นของพรรครัฐบาลอย่างอัมโนที่เกิดจากการรวมตัวกันของชนชั้นสูง ที่มีแนวคิดขัดแย้งกับทางพรรคปาสจนถึงปัจจุบัน

ความรู้สึกชาตินิยมมาเลย์ดังกล่าวยิ่งถูกเสริมขึ้น เมื่อญี่ปุ่นเข้ามายึดครองมาเลย์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1942 โดยญี่ปุ่นได้รวมทั้งสามเขตการปกครองไว้ด้วยกัน และให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการบริหารปกครอง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นครั้งแรกที่มลายาเข้ามาอยู่ใต้การ

¹⁵⁶ บาบารา วัดสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 420-421.

¹⁵⁷ อับดุลชชะกูร์ บิน ซาฟิอีย์ ดินอะ, พรรคพาสมาเลเซีย [ออนไลน์], OKNation, 2551, แหล่งที่มา:

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=373146> [15 มกราคม 2552]

¹⁵⁸ Farish A. Noor, "Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party PAS from 1982 onwards," Contemporary Southeast Asia 25: 203.

* ในช่วงแรกที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองมลายาในปี ค.ศ. 1942 ได้รวมสหพันธรัฐ เซทเทิลเมนต์และสหพันธรัฐมาเลย์ (FMS) เข้าไว้ด้วยกันก่อน แต่สำหรับรัฐมาเลย์ที่ไม่เข้าร่วมในสหพันธ์ (UMS) นั้น ญี่ปุ่นยอมให้พันธมิตรใหม่ คือ ประเทศไทยผนวกไว้ ทำให้รัฐทางตอนเหนือเหล่านี้ได้อยู่ใต้อำนาจการปกครองของไทยระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งปี ค.ศ. 1943 ก็ได้กลับมารวมในมลายาอีกครั้งเมื่อสงครามใกล้สิ้นสุด (บาบารา วัดสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 429.)

ปกครองที่รวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ที่ความสำคัญของรัฐทั้งหลายและบรรดาประมุขลดลงไปมาก ซึ่งการพ้นจากการควบคุมของอังกฤษนี้ได้อำนาจให้เกิดผลกระทบต่อชาติพันธุ์ในมลายาด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ขณะที่ปกครองมลายา ญีปุ่นก็มองดูชาวจีนด้วยความระแวงสงสัยมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความจงรักภักดีต่อขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศจีน ญี่ปุ่นจึงใช้สภาพความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชาวมาเลย์กับชาวจีน โดยการสนับสนุนให้ชาวมาเลย์ได้รับการปฏิบัติอย่างดีมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ โดยเฉพาะการบริหารปกครอง หลายคนซึ่งมีประสบการณ์ในระบบราชการพลเรือนในสมัยอังกฤษก็ได้รับเลื่อนตำแหน่ง โรงเรียนมาเลย์ก็ได้รับการยอมรับให้เปิดสอนเป็นพิเศษ และชาวมาเลย์ที่ถูกเกณฑ์ก็ได้เข้าไปเป็นผู้เฝ้าระวังในกองกำลังช่วยตำรวจ¹⁵⁹ เพื่อป้องกันการต่อต้านของชาวจีน

ในพัฒนาการความรู้สึกเป็นมาเลย์ของประชาคมนั้น การยึดครองของญี่ปุ่นมีส่วนช่วยผลักดันอย่างสำคัญ เพราะองค์กรเพื่อเอกภาพของชาวมาเลย์ (Pan-Malayan organizations) ที่ญี่ปุ่นสนับสนุนได้ส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับมาเลย์ ที่รวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้นและกว้างขึ้น ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับมาเลย์ที่เข้าถึงได้เกินกว่าความจงรักภักดีต่อรัฐแต่ละรัฐ ยิ่งกว่านั้นการรับรองของญี่ปุ่นในเรื่องความร่วมมือใกล้ชิดขึ้น “ระหว่างชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในสุมาตราและมะละกา (Malai)” (ซึ่งเป็นคำเรียก มลายาของญี่ปุ่น) ได้ถ่ายเทวิถีชีวิตแบบใหม่ไปยังรัฐมาเลย์ที่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบเก่า ชื่อต่างๆ เช่น มะละกา และฮัง ตัวฮ์ (Hang Tuah)* ทำให้สัญลักษณ์ที่เข้มแข็งในวรรณคดียามสงครามเกิดขึ้นใน 2 ผังของช่องแคบ และถูกอ้างหลายครั้งในฐานะนักเขียนชาวมาเลย์ชาตินิยม ที่ชักชวนพรรคพวกของเขาให้เขียนงานไปในทางที่ทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมากขึ้น โดยการช่วยรักษาภาษา (bahasa) หรือภาษามาเลย์¹⁶⁰

ทั้งนี้ ญี่ปุ่นยังได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสถาบันสุลต่าน ที่แม้ว่าอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองจะมีจำกัด แต่ชาวมาเลย์ทุกคนก็ถวายพระเกียรติและความจงรักภักดีต่อพระองค์ ญี่ปุ่นจึงยอมรับสถาบันสุลต่านและได้มีคำมั่นสัญญาว่าจะถวายบำนาญแก่สุลต่าน ประกอบกับการรับประกันทรัพย์สินของพระองค์ นอกจากนี้ อำนาจสูงสุดของบรรดาสุลต่านใน

¹⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 431.

* The Hikayat Hang Tauh คือกาพย์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของ ฮัง ตัวฮ์ วีรบุรุษมลายาซึ่งอาจมีอยู่ในลักษณะเรื่องเล่าก่อนที่จะเขียนลงเป็นลายลักษณ์อักษรในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 การอ้างอิงแน่นอนครั้งแรกในหนังสือเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1736 ฉบับที่ใช้อักษรโรมัน คือ Kasin Ahmad, *Hikayat Hang Tuah*, (Kuala Lumpur, 1964) (เรื่องเดียวกัน, หน้า 570.)

¹⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 432.

เรื่องเกี่ยวกับธรรมเนียมประเพณีของชาวมาเลย์และศาสนาอิสลาม ก็ได้รับการรับรองอีกครั้งหนึ่งในเดือนกันยายน ค.ศ. 1944 โดยการประชุมระดับชาติของคณะกรรมการศาสนาแห่งมลายาที่มีขึ้น ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์เพื่อเกียรติภูมิทางศาสนาแก่สุลต่าน¹⁶¹ ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การเข้ามามีอิทธิพลในมลายาของทั้งอังกฤษและญี่ปุ่น นอกจากที่จะดำรงสถานะของสุลต่านและบรรดาชนชั้นนำมาเลย์เอาไว้แล้ว ก็ยังมีแนวทางที่จะส่งเสริมสถานภาพของกลุ่มบุคคลดังกล่าวให้มีเสถียรภาพและความมั่นคงยิ่งขึ้น¹⁶² และที่สำคัญการสนับสนุนของญี่ปุ่นเกี่ยวกับลัทธิชาตินิยมมาเลย์ยังได้ก่อให้เกิดความสำคัญมากขึ้นของชนชั้นผู้ดีมาเลย์ใหม่ ที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1920 และ 1930¹⁶³

สำหรับวิสัยทัศน์ใหม่ของสังคมมาเลย์ที่พวกเขาตินิยมฝ่ายซ้ายวางแผนไว้ เพื่อใช้จำกัดเฉพาะชาวมาเลย์ในชนบทที่ยังยึดติดอยู่กับสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านและบรรดาประมุขตามประเพณีของพวกเขา กระนั้นก็ตาม ผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในเรื่องความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดำรงอยู่มีความเด่นชัดมากขึ้น ในระหว่างการยึดครองของญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับกลุ่มที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับรัฐบาลอังกฤษ ชาวมาเลย์ที่หัวรุนแรงมากกว่าจึงฉวยโอกาสที่เปิดให้อย่างรวดเร็ว เมื่อพวกเขาได้รับแต่งตั้งให้นำขบวนการเยาวชนและเป็นหัวหน้าการรณรงค์อย่างเปิดเผยทั่วไป หลายคนได้มีชื่อเสียงอยู่ในกลุ่มเยาวชนเคียงข้างทหารญี่ปุ่น เช่น กลุ่มผู้ปกป้องปิตุภูมิ หรือ PETA (Pembela Tanah Air-Defenders of the Fatherland) แต่ขณะที่หวังจะให้ญี่ปุ่นทำให้ได้มาซึ่งเอกราช อิบราฮิม ยะฮ์กูบและสหภาพเยาวชนมาเลย์ (KMM) ก็ยังได้ปรึกษาสัมพันธ์ภาพกับชนชั้นนำเก่าชาวมาเลย์ และลักลอบติดต่อกับกองทัพประชาชนมลายาต่อต้านญี่ปุ่น (Malayan Peoples Anti-Japanese Army - MPAJA) ที่จีนมีอำนาจครอบงำอยู่ด้วย แต่ด้วยความที่พวกเขาไม่มีฐานอำนาจที่เข้มแข็งและถูกแบ่งแยกด้วยสภาพภูมิศาสตร์ ที่สำคัญญี่ปุ่นก็มิได้ให้สัญญาในเรื่องการเป็นเอกราชและกลัวว่าท่าทีที่สนับสนุนการเป็นเอกราชของกลุ่มนี้อาจเป็นปัญหาต่อผลประโยชน์ระยะยาวของตน จึงทำให้สหภาพเยาวชนมาเลย์ (KMM) สลายตัวไปในที่สุดเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1942¹⁶⁴

¹⁶¹ แมรี ซี. เทิร์นบูลล์, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน, หน้า 390.

¹⁶² อุษณีย์ วรรณสุต, พื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 139.

¹⁶³ บารา วัดสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 429.

¹⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 433.

แต่ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1945 ญี่ปุ่นยังได้ส่งเสริมขบวนการชาตินิยมมาเลย์ ที่ยึดแนวคิด “อินโดนีเซียที่ยิ่งใหญ่กว่า” โดยได้มีการจัดตั้งองค์กรทางการเมืองใหม่คือ KRIS (Kesatuan Rakyat Indonesia Semmenanjung - Union of Peninsular Indonesians และต่อมาเปลี่ยนเป็น Kekuatan Rakyat Indonesia Istimewa ที่หมายความว่า อำนาจสูงสุดของประชากรอินโดนีเซีย) ให้อยู่ใต้อำนาจการเป็นผู้นำของอิบราฮิมกับ ดร.บรูฮานุดดีน อัล-เฮลมี โดยจำเป็นต้องสร้าง “จิตวิญญาณของการเป็นเอกราช” ขึ้นมา “บนซากปรักหักพังของป้อมปราการของมะละกา” พวกเขาหวังที่จะเห็นคาบสมุทรมิไซ์เพียงเป็นอิสระจากการปกครองของอาณานิคมเท่านั้น แต่ยังรวมเข้าด้วยกันกับอินโดนีเซียด้วย อย่างไรก็ตาม การยอมจำนนอย่างไม่คาดคิดของญี่ปุ่นในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 ทำให้แผนการเหล่านี้ล้มเหลว¹⁶⁵ ทั้งนี้ เป็นการแสดงให้เห็นว่าแนวความคิดของพรรคปาสในปัจจุบันนั้นได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดเหล่านี้

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง กระแสของชาตินิยมเพื่อเอกราชได้แพร่กระจายไปทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับในมลายา ด้วยการกลับเข้ามาปกครองอีกครั้งของอังกฤษและด้วยความไม่ไว้วางใจที่จะสนับสนุนชาวมาเลย์ เนื่องจากความร่วมมือของกลุ่มดังกล่าวข้างต้นกับญี่ปุ่น ในขณะที่อังกฤษได้ยกย่องกองทัพประชาชนมลายาต่อต้านญี่ปุ่น (MPAJA) ที่เป็นของชาวจีนที่ช่วยต่อต้านญี่ปุ่นในสิงคโปร์ ประกอบกับความวุ่นวายทางการแตกแยกทางชาติพันธุ์ที่มากขึ้นระหว่างชาวมาเลย์กับ MPAJA ที่ชาวจีนผู้หักล้างทางพงศาวดารเพาะปลูกเข้ามาแย่งพื้นที่เกษตรในชนบทมากขึ้น ประกอบกับตำแหน่งของชาวมาเลย์ในฐานะตำรวจและเจ้าหน้าที่ประจำเขตปกครอง รวมทั้งการแก้แค้นของ MPAJA ต่อชาวมาเลย์ที่หันไปร่วมมือกับญี่ปุ่น ด้วยความขัดแย้งดังกล่าว ทำให้ชาวมาเลย์โจมตีถิ่นฐานของชาวจีนในยะโฮร์เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1945 ประกอบกับอิทธิพลของการประกาศเอกราชของอินโดนีเซียในปีเดียวกัน ได้ทำให้ชาวมาเลย์บางคนมองเห็นการสิ้นสุดสงครามเป็นโอกาสในการที่จะนำแนวความคิดของ “มลายูที่ยิ่งใหญ่กว่า” กลับมาใหม่ โดยในช่วง ค.ศ. 1945 พวกมาเลย์ฝ่ายซ้ายที่

¹⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 433.

* เนื่องจากในสมัยสงครามก่อนเข้ามายึดครองของญี่ปุ่น อังกฤษที่ล่าถอยได้ตัดกำลังเข้าศึกด้วยการทำลายแหล่งผลิตทรัพยากรการส่งออกเป็นจำนวนมาก ทำให้ญี่ปุ่นไม่สามารถนำดีบุกของมลายามาใช้ประโยชน์ได้ ประกอบกับตลาดส่งออกดีบุกก็ลดน้อยลง เช่นเดียวกับสวนยางที่ถูกทอดทิ้ง ญี่ปุ่นจึงสนับสนุนเรื่องการผลิตอาหาร ทำให้คนงานชุดแร่ดีบุกชาวจีนและคนงานสวนยางชาวอินเดียที่ว่างงานได้เข้ามากลายเป็น “คนหักล้างทางป่าทางการเพาะปลูก” ที่ยังชีพด้วยอาหารที่เกิดจากการเพาะปลูกในที่ดินว่างเปล่า ทำให้เข้ามาติดต่อกลัซซิดและเกิดการแข่งขันในพื้นที่ที่ากินกับชาวมาเลย์ในชนบทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (เรื่องเดียวกัน, หน้า 431.)

รวมบางส่วนของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (Malayan Communist Party - MCP) และ KMM แต่เดิมกับสมาชิกของ KRIS เข้าไว้ด้วยกัน ได้จัดตั้งพรรคมาเลย์แห่งชาติมลายา (Parti Kebangsaan Melayu Malaya - PKMM) ขึ้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม ค.ศ. 1945 โดยเน้นย้ำเอกภาพของมาเลย์และความปรองดองระหว่างเชื้อชาติ ด้วยการเร่งสนับสนุนต่อไปของดร. บุรฮานุดดีน อัล-เฮลมี ประธานของ PKMM ซึ่งสำหรับเขา ศรีวิชัย มะละกา และมัชปาหิต ประกอบกันขึ้นมาเป็นความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ พรรค PKMM ได้นำธงอินโดนีเซียมาใช้เป็นธงของตนและเรียกร้องให้มลายาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐแห่งอินโดนีเซียที่ยิ่งใหญ่กว่า (Republic of Greater)¹⁶⁶

ด้วยกระแสชาตินิยมที่เกิดขึ้นทั่วไปนั้น ทำให้อังกฤษมองว่าต้องแก้ไขสภาพความขัดแย้งโดยเตรียมการให้เกิดการปกครองที่เป็นหน่วยเดียวกันเพื่อไปสู่การเป็นเอกราช ที่ให้ทุกเชื้อชาติมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้การบริหารปกครอง ก่อให้เกิดการตั้งสหภาพมลายา (Malayan Union) ในปี ค.ศ. 1946 ที่ฝ่ายวางแผนของกระทรวงอาณานิคมได้ตระเตรียมกันที่อังกฤษ โดยมีได้ปรึกษาหารือกับบรรดาสุลต่าน และได้มีการเสนอรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมา ซึ่งมีหลักการตรงข้ามกับแนวนโยบายของอังกฤษก่อนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีแนวโน้มเป็นไปในทางกระจายอำนาจ แต่สหภาพมลายานั้นคือการปรับเปลี่ยนอย่างสิ้นเชิงที่เป็นการรวมอำนาจการปกครองโดยเด็ดขาด¹⁶⁷ ซึ่งมีหลักการสำคัญดังนี้คือ รวมเอารัฐภายใต้สหพันธรัฐมาเลย์ (FMS), รัฐมาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ (UMS) กับปีนังและมะละกา เข้ามาอยู่ในระบบการปกครองเดียวกันคือ สหภาพมลายา (Malayan Union) และลดสถานะของบรรดาสุลต่านลงให้เป็นเพียงที่ปรึกษาของรัฐบาลกลาง ที่มีผู้ว่าการ สถานิติบัญญัติ สภาบริหารในการปกครองมลายา ประกอบกับสุลต่านต้องโอนอธิปไตยไปให้แก่กษัตริย์อังกฤษ และพลเมืองทั้งหมดของสหภาพมลายาจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน รวมทั้งการยอมให้เข้ารับราชการพลเรือนในฝ่ายบริหาร ประกอบกับต้องขยายความเป็นพลเมืองมลายาทุกคนโดยปราศจากอคติเรื่องเชื้อชาติและความเชื่อในศาสนา¹⁶⁸

จากหลักการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการลดรอนสิทธิของทั้งชนชั้นนำและชนชั้นล่าง โดยชนชั้นนำสูญเสียสิทธิและอำนาจในการปกครอง โดยสุลต่านแห่งรัฐมาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ (UMS) จะได้รับผลกระทบอย่างมากเพราะบรรดาสุลต่านเหล่านี้มีสิทธิในการบริหารปกครองอยู่ใน

¹⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 439; 441.

¹⁶⁷ วทัญญู ใจบริสุทธิ์, บทบาทชนชั้นนำมาเลย์กับการได้รับเอกราชของมลายา (1) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

¹⁶⁸ บารา วัดสัน อ้นดายา และ ลีโอนาร์ต วาย. อ้นดายา, ประวัติศาสตร์มาเลย์, หน้า 444.

มือของพระองค์แทบทั้งสิ้น แต่หากสหภาพมลายาเกิดขึ้น สิทธิและอำนาจดังกล่าวจะสูญสิ้นไปทั้งหมด ส่วนสุดต่าในสหพันธรัฐมาเลย์ (FMS) ที่ถึงแม้ว่าจะไม่มีอำนาจในการปกครองเหมือนกับสุดต่าในรัฐมาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ (UMS) แต่หลักการของแผนการสหภาพมลายานั้นเป็นไปในลักษณะที่ “ปลดสุดต่าออกจากสิทธิในการเป็นองค์อธิปัตย์ที่อังกฤษและโลก (มาเลย์) ได้ให้การรับรองมาช้านานแล้ว”¹⁶⁹ ส่วนประชาชนทั่วไปก็ต้องเสียสิทธิความเป็นพลเมืองมลายา การเข้าทำงานในหน่วยงานราชการ และเสียสิทธิพิเศษทางการศึกษาให้แก่ชาวจีนและชาวอินเดีย¹⁷⁰ ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า แผนการสหภาพมลายาเป็นปัจจัยเร่งหรือชนวนในการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างชนทั้งสองระดับชั้น จนกระทั่งได้กลายมาเป็นกระแสชาตินิยมมาเลย์ภายใต้การนำของชนชั้นนำมาเลย์¹⁷¹ ที่ถึงแม้ว่า การพัฒนาความเป็นชาตินิยมมาเลย์ของกลุ่มที่ได้รับการศึกษาทางศาสนาอิสลามที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจะสร้างและปฏิรูปศาสนาอิสลามบริสุทธิ์ ดังเช่น กลุ่มที่ได้รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัย อัล อัสฮารีในโคโร และกลุ่มมาเลย์ฝ่ายซ้ายที่มีลักษณะเป็นกลุ่มการเมืองหัวรุนแรงที่ต้องการเอกราช เช่น กลุ่ม KRIS จะมีบทบาท แต่ความเป็นเอกราชของมลายานั้นสำเร็จได้ด้วยบทบาทของชนชั้นนำชาวมมาเลย์เป็นสำคัญ¹⁷²

ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่ากลุ่มชาตินิยมอื่นๆ ข้างต้นต่างก็มีแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมหรือจารีตประเพณีของชาวมมาเลย์ กล่าวคือกลุ่มที่ได้รับการศึกษาแบบอิสลามมีจุดประสงค์ที่จะตั้งรัฐอิสลามบริสุทธิ์ขึ้นมา ซึ่งไม่สอดคล้องกับศาสนาอิสลามทั่วไปในมลายาที่เป็นลักษณะของการผสมผสานกันระหว่างอิสลามกับศาสนาความเชื่อดั้งเดิม จนกลายเป็นศาสนาอิสลามที่มีการยึดถือผีสังเทวดาและพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ประกอบกับแนวทางของศาสนาอิสลามบริสุทธิ์นั้นจะเป็นการลดทอนสถานะของสุดต่าลง ทั้งความเป็นตัวแทนทางศาสนา และความเคารพศรัทธาในความเป็น “เงาของพระเจ้าบนพื้นพิภพ” ทำให้ชาวมมาเลย์ทุกระดับบนและล่างไม่ให้การยอมรับ ในขณะที่แนวความคิดของกลุ่มหัวรุนแรงที่ยึดอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เป็นหลัก มีเป้าหมายในการรวมกับอินโดนีเซียเพื่อที่จะเป็นมลายูที่ยิ่งใหญ่กว่า¹⁷³ ด้วยการปฏิวัติและ

¹⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 445.

¹⁷⁰ บังอร ปิยะพันธุ์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537), หน้า 148-150.

¹⁷¹ วาญญู ใจบริสุทธิ์, บทบาทชนชั้นนำมาเลย์กับการได้รับเอกราชของมลายา (1) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

¹⁷² เรื่องเดียวกัน.

¹⁷³ บังอร ปิยะพันธุ์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537), หน้า 195.

ใช้ความรุนแรงในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะกระทบกระเทือนไปถึงศาสนาอิสลาม สถาบันสุลต่าน ประเพณี และวิถีชีวิตต่างๆ ที่ชาวมาเลย์ยึดถือกันมาอย่างยาวนาน

เมื่อกลุ่มที่ได้รับการศึกษาตามแนวทางอิสลามและกลุ่มหัวรุนแรงไม่สามารถจูงใจชาวมาเลย์ได้ ประกอบกับลัทธิชาตินิยมของมลายาเองก็พัฒนาไปได้ช้า ทั้งนี้เป็นเพราะก่อนที่จะเกิดแผนการสหภาพมลายาขึ้นนั้น อังกฤษได้ปกครองมลายาโดยมิได้กดขี่และข่มเหง อีกทั้งชาวมาเลย์เองต่างก็มีความจงรักภักดีต่อรัฐของตนมากกว่าจะจงรักภักดีต่อมลายาโดยรวม หรืออาจกล่าวได้ว่าคนเหล่านี้ไม่ได้มีพันธะผูกพันกับรัฐบาลกลางหรือกับองค์กรทางศาสนา เนื่องจากศาสนาอิสลามไม่มีนักบวช ดังนั้นความจงรักภักดีต่อสุลต่าน และศาสนาอิสลามที่เป็นลักษณะเด่นของชาวมาเลย์ส่วนใหญ่ ได้สร้างสถาบันสุลต่านให้กลายเป็นสัญลักษณ์ และจุดรวมของลัทธิชาตินิยมมลายา¹⁷⁴ โดยที่บรรดาสุลต่านต่างเต็มใจที่จะรับบทบาทผู้นำในการคัดค้านสหภาพมลายา¹⁷⁵ หรืออาจกล่าวได้ว่าลัทธิชาตินิยมภายใต้การนำของบรรดาชนชั้นนำได้รวมชาวมาเลย์ทั้งปวงเข้าไว้ในการต่อต้านแผนการจัดตั้งสหภาพมลายา เนื่องมาจากประชาชนมาเลย์ต่างเชื่อมั่นและศรัทธาต่อบรรดาชนชั้นนำ รวมทั้งการพิจารณาแล้วว่าแนวทางชาตินิยมภายใต้การนำของสุลต่านนั้น คือแนวทางสอดคล้องกับศาสนาอิสลามและประเพณีวัฒนธรรมแบบมลายา¹⁷⁶

นอกจากนี้ การที่รัฐบาลอังกฤษได้สนับสนุนให้กลุ่มชนชั้นนำ มีการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้รับการหล่อหลอมให้มีความสามัคคีกัน¹⁷⁷ จนกลุ่มชนชั้นนำหรือบรรดาสุลต่านและเชื้อพระวงศ์มาเลย์ได้ริเริ่มก่อตั้งสมาคมต่างๆ ในช่วงทศวรรษที่ 1930 และได้พัฒนามาเป็น Pan Malayan Congress ซึ่งมี ดาโต๊ะ ออน บิน จาฟาร์ (Datuk Onn bin Jaafar มีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1895-1962) บุตรบุญธรรมของสุลต่านยะโฮร์ และเสนาบดี (Chief Minister) แห่งยะโฮร์ ซึ่งได้รับเกียรติให้เป็นประธานของ Pan Malayan Congress โดยตั้งแต่เดือนมีนาคม ค.ศ. 1946 เขาได้เป็นผู้รับจัดการการประชุมใหญ่ของมลายาทั้งหมดในกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งประกอบด้วยสมาคมของชาวมาเลย์ 41 สมาคม (รวมทั้งกลุ่มฝ่ายซ้ายที่สนับสนุนอินโดนีเซียในช่วงเวลาก่อนสงครามด้วย เช่น PKMM) และผู้แทนอีก 200 คน โดยที่ประชุมรับเอามติที่จะตั้ง

¹⁷⁴ แมรี ซี. เทิร์นบูลล์, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน, หน้า 409.

¹⁷⁵ บารว วัดสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 445.

¹⁷⁶ วทัญญู ใจบริสุทธิ์, บทบาทชนชั้นนำมาเลย์กับการได้รับเอกราชของมลายา (1) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

¹⁷⁷ แมรี ซี. เทิร์นบูลล์, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน, หน้า 409.

องค์กรใหม่ขึ้นซึ่งน่าจะกระตุ้นการคัดค้านของชาวมลายูทั่วประเทศต่อสหภาพมลายา¹⁷⁸ จากการจัดให้มีการประชุมวาระเร่งด่วน (emergency meeting) เพื่อคว่ำบาตรแผนการสหภาพมลายา เช่นนี้ ทำให้ไม่มีผู้สละตนของคีโดเข้าร่วมกับพิธีก่อตั้งสหภาพมลายาของอังกฤษในวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1946 อีกทั้งยังมีการเดินขบวนของประชาชนมาเลย์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการต่อต้านแผนการสหภาพมลายา¹⁷⁹

การคว่ำบาตรยังได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนกระทั่งในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1946 จึงได้มีการก่อตั้งพรรค Pertubuhan Kebangsaan Melayu Bersatu (United Malay National Organization - UMNO) ขึ้นโดยมีดาโต๊ะ ออน เป็นประธานคนแรก เรื่องนี้เป็นเหตุการณ์สำคัญอย่างมาก เพราะเป็นครั้งแรกที่นำชาวมลายูเข้ามารวมกันในขบวนการทางการเมืองซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญทั้งหมดในสังคมมาเลย์ ตั้งแต่พวกผู้ดีชั้นสูงและข้าราชการถึงพวกหัวรุนแรง และผู้นำทางศาสนาอิสลามซึ่งสนับสนุนอย่างแท้จริง¹⁸⁰ และเรียกได้ว่าเป็นขบวนการชาตินิยมที่ต่อสู้เพื่อสิทธิของชาวมลายู โดยมีรากฐานจากการสนับสนุนและมีส่วนร่วมของบรรดาชนชั้นนำมาเลย์ในการดำเนินการ และเกิดขึ้นโดยไม่ยากลำบากอะไร เพราะปกติแล้วชาวมลายูทั่วไปต่างก็มีความจงรักภักดีต่อผู้สละตนของพวกเขาเอง¹⁸¹ ทำให้ลัทธิชาตินิยมมาเลย์เติบโตขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน พรรคอัมโนได้ตั้งสาขาขึ้นอย่างรวดเร็ว และได้จัดให้มีการชุมนุมประท้วงทั่วประเทศ¹⁸² ซึ่งการชุมนุมครั้งใหญ่ที่สุดคือ การชุมนุมที่กัวลาแกงซาร์ ซึ่งเป็นการชุมนุมที่บรรดาผู้สละตนเข้าร่วมด้วย¹⁸³

สำหรับชุมชนชาวจีนและชาวอินเดียที่อาจมองเห็นว่าสหภาพมลายาจะทำให้ได้รับผลประโยชน์บางประการ พวกเขาก็ไม่ปล่อยให้มีการรับรองโดยปราศจากเงื่อนไข จึงได้ก่อตั้งพรรคชาตินิยมอินเดียมลายา (Malayan Indian Congress - MIC) ขึ้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1946 การเป็นผู้นำของ MIC สนับสนุนฐานะของมาเลย์ตั้งแต่แรก อย่างไรก็ตาม ความไม่พอใจที่ไม่ได้เข้า

¹⁷⁸ บารา วัตสัน อังดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อังดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 446.

¹⁷⁹ Gordon P. Means, Malaysian Politics (London: University of London Press, 1970), p. 99.

¹⁸⁰ บารา วัตสัน อังดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อังดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 446.

¹⁸¹ Gordon P. Means, Malaysian Politics, p. 21.

¹⁸² แมรี ซี. เทรินบูลล์, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน, หน้า 410-411.

¹⁸³ เอน. เจ. ไรอัน, การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์, หน้า 237.

ร่วมการเจรจาระหว่างพรรคอัมโนกับอังกฤษ ทำให้ MIC เข้าร่วมกับพรรคอื่นๆ และสนับสนุนสิทธิทางการเมืองมากขึ้นให้แก่พวกที่ไม่ใช่ชาวมลายู ส่วนชาวจีนที่ได้รับรองแนวทางทั่วไปของข้อเสนอ แต่ก็หวาดกลัวว่าพวกเขาจะสูญเสียสัญชาติจีนถ้าพวกเขาขอรับการเป็นพลเมืองมลายา นอกจากนี้พวกฝ่ายซ้ายในทุกชาติพันธุ์ก็วิพากษ์วิจารณ์เพราะข้อเสนอเรื่องสหภาพว่า มิได้แสดงให้เห็นว่ามี การเตรียมการใดๆ เป็นพิเศษสำหรับรัฐบาลที่ได้รับเลือกตั้ง เมื่อไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองจากชาวจีนหรือชาวอินเดีย และได้รับความรู้สึกในการต่อต้านอย่างรุนแรง และความวิตกกังวลจากชาวมลายูทุกระดับสังคม ทำให้เซอร์ เอ็ดเวิร์ด เจนท์ (Sir Edward Gent) ผู้ว่าการสหภาพมลายาเห็นว่าแผนการจัดตั้งสหภาพมลายาจะไม่ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน¹⁸⁴ ส่งผลให้รัฐบาลอังกฤษต้องทบทวนถึงแนวทางของแผนการดังกล่าวเสียใหม่

และในวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1946 การเจรจาระหว่างผู้ว่าการประจำ (Governor-General) มัลคอล์ม แมคโดนัลด์ (Malcolm Macdonald) และเจนท์ กับบรรดาสุลต่าน และตัวแทนจากพรรคอัมโน ที่กระทรวงอาณานิคมก็ได้ตกลงที่จะระงับเรื่องความเป็นพลเมืองมลายา และปรับเปลี่ยนแผนการสหภาพมลายา โดยเจนท์ได้ประกาศถึงรูปแบบของการเจรจาหรือซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการจำนวน 12 คนที่รู้จักกันในนามของคณะกรรมการทำงาน (Working Committee) ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่อังกฤษ 6 คน สุลต่าน 4 พระองค์ และตัวแทนจากพรรคอัมโน 2 คน¹⁸⁵ เพื่อหาข้อสรุปในการก้าวไปสู่ความเป็นสหพันธ์มลายา

ในขณะที่ความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลอังกฤษกับบรรดาชนชั้นนำมลายูที่ต่างก็สนับสนุนการรักษาแบบแผนการเมืองแบบจารีตเอาไว้ ได้กระตุ้นให้กลุ่มการเมืองอื่นที่มีความเห็นแตกต่างออกไปเริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมือง โดยเฉพาะพรรคชาตินิยมมลายา (Malay Nationalist Party - MNP) ที่เป็นชาวมลายูฝ่ายซ้ายรวมถึงพวกที่ชอบใช้กำลังต่อสู้และพวกสายกลางที่มีเป้าหมายในการรวบรวมมลายาเข้ากับอินโดนีเซียที่เป็นเอกราช นอกจากนั้นพรรค MNP ยังได้โจมตีพรรคอัมโนว่าเป็นพรรคการเมืองเฉพาะของชนชั้นนำเท่านั้น ซึ่งกลุ่มฝ่ายค้านเหล่านี้ได้ก่อตั้งคณะกรรมการร่วมมลายาทั้งหมด (Pan - Malayan Council of Joint Action ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนเป็น (All-Malay) Council of Joint Action - AMCJA) โดยรวมพรรคสหภาพประชาธิปไตยมลายา (Malayan Democratic Union - MDU) สมาคมจีนอังกฤษแห่งสตรีทส์ เซทเทิลเมนต์ และ

¹⁸⁴ แมรี ซี. เทรินบูลล์, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน*, หน้า 411.

¹⁸⁵ Gordon P. Means, *Malaysian Politics*, p. 55.

สหภาพการค้าแห่งมลายาเข้าไว้ด้วยกัน โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) ให้การสนับสนุน และคณะกรรมการปฏิบัติการดังกล่าวยังได้สร้างความสัมพันธ์กับแนวร่วมสหประชาชน (Pusat Tenaga Rakyat - People's United Front - PUTERA) ที่พรรค MNP ให้การสนับสนุน หลังจากนั้นทั้งสองกลุ่มก็รวมตัวกันภายใต้ชื่อ AMCJA-PUTERA โดยที่คณะกรรมการดังกล่าวได้ยกวางข้อเสนอรัฐธรรมนูญที่เรียกร้องให้สหพันธ์มลายารวมเอาสิงคโปร์เข้าไว้ด้วย โดยมีคณะกรรมการฝ่ายบริหารรับผิดชอบต่อสมานิติบัญญัติ ที่ได้รับเลือกจากทุกคนไม่ว่าเชื้อชาติใดที่มีภูมิลำเนาอยู่ในมลายา แต่รัฐบาลอังกฤษก็ไม่ยอมรับว่า AMCJA-PUTERA สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนความคิดเห็นของชาวมาเลย์ทั้งหมด¹⁸⁶ ดังนั้น อังกฤษจึงปฏิเสธแนวทางที่นำเสนอโดย AMCJA-PUTERA อย่างสิ้นเชิงและได้ดำเนินการเจรจาในประเด็นของสหพันธ์มลายากับบรรดาชนชั้นนำอย่างต่อเนื่อง

ในการเจรจาระหว่างอังกฤษกับบรรดาชนชั้นนำมาเลย์ ที่สุดท่านได้ริเริ่มนำเสนอความเป็นสหพันธรัฐมลายา การทำข้อตกลงใหม่ได้ดำเนินไปอย่างเต็มที่ในการประชุมติดต่อกันอย่างต่อเนื่องระหว่างสุดท่าน เจ้าหน้าที่อังกฤษ และผู้นำของพรรคอัมโน ซึ่งหลังจากเจรจาอภิปรายแล้ว จึงตกลงกันว่าสหพันธรัฐมลายาจะต้องส่งเสริมอธิปไตยของสุดท่าน ในความเป็นเอกเทศของรัฐทั้งหลาย และสิทธิพิเศษของชาวมาเลย์ มีรัฐบาลกลางแห่งเดียวที่เข้มแข็ง ซึ่งจะได้รับการสถาปนาขึ้นพร้อมกับอำนาจนิติบัญญัติ ในส่วนของการเป็นพลเมืองจะให้มีการควบคุมกันอย่างเข้มงวด โดยที่บังคับให้คนต่างด้าวต้องพักอาศัยในมลายาไม่น้อยกว่า 15 ใน 25 ปี และมีความสามารถในการใช้ภาษามาเลย์หรืออังกฤษได้บ้าง ในด้านของตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ (high commissioner) นั้น ต้องได้รับการแต่งตั้งโดยอำนาจของสุดท่าน และคำว่า “มลายา” ไม่เป็นที่รับรองในเอกสารของสหพันธรัฐมลายาอย่างเป็นทางการ ขณะที่ความเป็น “มาเลย์” ได้รับการสงวนไว้สำหรับปัจเจกบุคคล ซึ่งจะต้องเป็นผู้พูดภาษามาเลย์เป็นปกติวิสัย นับถือศาสนาอิสลาม และปฏิบัติตามธรรมเนียมมาเลย์¹⁸⁷ ส่วนลักษณะของสิงคโปร์ก็ยังคงสถานะของความเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ที่แยกตัวออกไปจากสหพันธรัฐมลายา นอกจากนี้สาระและแนวทางหลักที่สำคัญของการเป็นสหพันธรัฐมลายายังมีเป้าหมายในการนำไปสู่การปกครองตนเองของมลายา โดยการขยายสมานิติบัญญัติให้ชาวมาเลย์มีส่วนร่วมในสหพันธ์มากขึ้น¹⁸⁸ ทั้งนี้เมื่อคณะกรรมการทำงาน

¹⁸⁶ แมรี ซี. เทรินบูลล์, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน*, หน้า 412-413.

¹⁸⁷ บารา วัดสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเยา, *ประวัติศาสตร์มาเลเซีย*, หน้า 447.

¹⁸⁸ Gordon P. Means, *Malaysian Politics*, pp. 57-58.

ได้ข้อสรุปของการเจรจาระหว่างกันในที่สุด แนวทางของสหภาพมลายาก็ถูกยกเลิกไป และประกาศใช้รูปแบบการปกครองแบบสหพันธรัฐมลายาในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948¹⁸⁹

จากบทบาทของบรรดาชนชั้นนำมาเลยที่ยึดหลักในการเจรจาแบบประนีประนอม ประกอบกับความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำมาเลยกับรัฐบาลอังกฤษ ส่งผลให้การรักษาสติของภูมิบุตรและความเป็นองค์อธิปัตย์ของสุลต่านยังคงอยู่ภายใต้รูปแบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ อันเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวทางของสหภาพมลายาที่มุ่งเน้นในความเท่าเทียมของทุกเชื้อชาติมาสู่การสนับสนุนชาวมาเลย (Promalay) อีกครั้งของรัฐบาลอังกฤษ เมื่อมองถึงกลุ่มการเมืองอื่นที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการหาข้อสรุปและแนวทางของสหพันธรัฐมลายา นั่นคือ กลุ่ม AMCJA-PUTERA ซึ่งได้ถูกทางอังกฤษปฏิเสธการเจรจาร่วม เนื่องจากรัฐบาลอังกฤษมีความสัมพันธ์อันดีกับบรรดาชนชั้นนำมาเลย และทั้งสองฝ่ายก็ดำเนินการเจรจาระหว่างกันและเอื้อประโยชน์ต่อกันมาช้านาน ซึ่งถึงแม้ว่า AMCJA-PUTERA จะอ้างว่ากลุ่มของตนสามารถสร้างแนวร่วมได้จากทุกเชื้อชาติตามที่อังกฤษคาดหวังไว้ในแผนการสหภาพมลายา แต่หากพิจารณาถึงจุดยืนของกลุ่มชาวจีนและชาวอินเดียแล้ว ก็มีจำนวนไม่น้อยที่ยังจงรักภักดีต่อแผ่นดินแม่มากกว่ามลายา รวมทั้งบรรดาชนชั้นนำมาเลย เป็นกลุ่มบุคคลที่สามารถรวมชาวมาเลยทั้งปวงให้รวมตัวกันในลักษณะแบบขบวนการชาตินิยมขึ้นมาได้ และสร้างความตื่นตัวทางการเมืองไปทั่วทั้งดินแดนมลายา ประกอบกับชาวมาเลยคือภูมิบุตรที่ย่อมจะจงรักภักดีต่อมาตุภูมิและการรวมตัวกันเป็น AMCJA-PUTERA คือการรวมตัวของกลุ่มหรือพรรคการเมืองที่เป็นหัวตรงข้ามกับพรรคอัมโนที่เป็นพรรคของชนชั้นนำมา ไม่ว่าจะเป็นพรรค MDU พรรค MNP และที่สำคัญ AMCJA-PUTERA ยังมีพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) เข้าร่วมด้วย ซึ่งความหวาดระแวงของอังกฤษต่อกลุ่มอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ก็น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อังกฤษไม่ต้องการเจรจากับ AMCJA-PUTERA และหลังจากที่ AMCJA-PUTERA ประสบความล้มเหลวการไม่ยอมรับของรัฐบาลอังกฤษ ทำให้การสนับสนุนทั้งจากหอการค้าจีนและพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) ได้ยุติลง ส่งผลให้ AMCJA-PUTERA ต้องยุติบทบาทลงเช่นกัน¹⁹⁰

ดังนั้น บรรดาพรรคต่างๆ ทั้งพรรค MDU พรรค MNP ที่เคยรวมอยู่กับ AMCJA จึงได้หันไปร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) โดยได้ประณามแนวทางของอังกฤษว่าเป็นแผนการ

¹⁸⁹ บารา วัดสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 447.

¹⁹⁰ แมรี่ ซี. เทิร์นบูลล์, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน, หน้า 417.

เอาใจชาวมาเลย์ ส่วนคอมมิวนิสต์นั้นต้องการเอกราชโดยถือหลักความเท่าเทียมของทุกเชื้อชาติ เป็นพื้นฐาน แต่อังกฤษไม่ยอมทำตาม ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการต่อต้านอังกฤษอย่างรุนแรงตั้งแต่นั้น เป็นต้นมาด้วยการก่อความไม่สงบและก่อจลาจลเพื่อยึดครองดินแดนมลายา โดยกำหนดให้ วันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 1948 เป็นวันสถาปนารัฐคอมมิวนิสต์มาเลย์ จนทำให้รัฐบาลอังกฤษต้อง ประกาศภาวะฉุกเฉิน (Emergency Period) ทั่วประเทศเพื่อที่จะใช้กองกำลังทหารปราบปราม คอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่¹⁹¹ ซึ่งรวมไปถึงพรรคแนวร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) ไม่ว่าจะ เป็นพรรค MNP และพรรค MDU ทำให้พรรคการเมืองทั้งสองต้องยุติบทบาททางการเมืองลง

ด้วยบทบาทของพรรคอัมโนในการต่อต้านแผนการสหภาพจนเป็นผลสำเร็จ ทำให้พรรคที่ สนับสนุนโดยบรรดาชนชั้นนำมาเลย์พรรคนี้ได้กลายมาเป็นตัวแทนของชาวมาเลย์อย่างเต็ม ภาควิมิ นับจากนั้นเป็นต้นมาพรรคอัมโนก็ก้าวไปสู่เป้าหมายอันสูงสุดนั่นคือ ความเป็นเอกราช ของมลายา ซึ่งแนวทางในการได้รับเอกราชนั้นส่วนหนึ่ง คือการเสนอตัวให้กับประชาชนชาว มลายายอมรับโดยผ่านทางพรรคการเมือง และกระบวนการทางการเมืองสมัยใหม่ อีกส่วนหนึ่งก็ คือ การยอมรับของรัฐบาลอังกฤษว่ามลายาจะสามารถปกครองตนเองได้ โดยต้องยอมรับว่า อังกฤษเองก็มีบทบาทที่สำคัญต่อการส่งเสริมให้สหพันธรัฐมลายาได้รับเอกราช ตามนโยบายที่ ทางลอนดอนได้มีการวางเป้าหมายที่จะพัฒนามลายาไปสู่จุดหมายนั้นตั้งแต่การก่อตั้งสหพันธรัฐ เมื่อปี ค.ศ. 1948 แต่ด้วยปัญหาคอมมิวนิสต์เข้ามาแทรก จึงทำให้ต้องแก้ปัญหาอันกระทบต่อ ความมั่นคงของประเทศเสียก่อน¹⁹²

สำหรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มฝ่ายค้านหลังจากการยุติบทบาทของ AMCJA-PUTERA ก็ได้มารวมตัวกันอีกครั้งในวันที่ 14 มีนาคม ค.ศ. 1948 สภาผู้รู้ด้านศาสนามาเลเซียได้ จัดตั้งพรรคมุสลิมขึ้นโดยมี อูสตาซ อู บาการ์ อัล-บาซีร์ (Ustaz Abu Bakar al-Baqir) เป็น หัวหน้าพรรค แต่พรรคมุสลิมดำเนินกิจกรรมได้ไม่นานก็ถูกยุบโดยอังกฤษเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1948 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าด้านนิติบัญญัติพรรคมุสลิมจะถูกยุบแต่ด้านพฤติกรรมและอุดมการณ์ พรรคนี้ยังไม่ได้ถูกยุบในทัศนะของสมาชิกพรรค เพราะพวกเขาทั้งหลายยึดมั่นในหลักการใน คัมภีร์อัลกุรอานความว่า “และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดี และ ใช้ให้กระทำการที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำการที่มิชอบ และชนเหล่านี้แหละ พวกเขาคือผู้ได้รับ

¹⁹¹ บังอร ปิยะพันธุ์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537), หน้า 231.

¹⁹² วทีญญู ใจบริสุทธิ์, บทบาทชนชั้นนำมาเลย์กับการได้รับเอกราชของมลายา (1) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ความสำเร็จ” (อาลีอิมรอน:104) และในภายหลัง องค์การดังกล่าวได้พัฒนาเป็นพรรคพันธมิตรอิสลามมาเลย์ (Pan Malayan Islamic Party - PMIP) และในเวลาต่อมาในวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ. 1951 สมาชิกพรรคหลายคนได้จัดตั้งชื่อพรรคใหม่เป็นพรรคปาสภายใต้การนำของฮัจ อะห์มัด ฟาอัด บิน ฮัจซัน (Hj Ahmad Fuad bin Hassan อยู่ในตำแหน่ง ค.ศ. 1951-1953) ซึ่งพัฒนาการของพรรคนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของผู้นำ แต่อย่างไรก็ตาม หลักสำคัญของพรรคก็คือการเรียกร้องให้ชาวมาเลย์มุสลิมกลับไปหาหลักการดั้งเดิมทางศาสนา และเปลี่ยนประเทศเป็นรัฐอิสลามใช้กฎหมายอิสลามในการปกครอง¹⁹³

ต่อมาในปี ค.ศ. 1950 - 1954 อังกฤษได้ส่งเสริมให้มลายามีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อให้ชาวมาเลย์ได้เรียนรู้การเลือกตั้งตัวแทนเข้ามาดำเนินการบริหารระดับท้องถิ่นของตน แต่ในระดับรัฐหรือระดับสหพันธรัฐนั้น อังกฤษยังคงสงวนเอาไว้ โดยอ้างว่าหากปล่อยให้มีการเลือกตั้งระดับชาติในทันที ประชาชนจะพากันเรียกร้องการปกครองตนเองในฉับพลัน ซึ่งจะทำให้เสียรูปแบบนโยบายของอังกฤษที่ต้องการพัฒนาการเมืองมลายาเป็นลำดับขั้นตอน คือให้มีการปูรากฐานที่มั่นคงแล้วจึงจะให้ดำเนินการปกครองตนเองเป็นอิสระ¹⁹⁴ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ารัฐบาลอังกฤษนั้น มีจุดประสงค์ที่แน่นอนในการที่จะให้เอกราชแก่มลายา หากแต่สถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น มีการก่อกวนไม่สงบจากพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) ความไม่มีเสถียรภาพดังกล่าว จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้อังกฤษไม่สามารถให้มลายาปกครองตนเองได้ นอกจากนี้ ปัญหาพหุสังคมก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่อังกฤษเห็นว่ามลายานั้นยังขาดความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ ดังนั้น หากอังกฤษรีบเร่งให้เอกราชแก่มลายา ความเป็นสังคมพหุพันธ์ที่ขาดการร่วมมือระหว่างกัน ย่อมเกิดปัญหาความขัดแย้งเมื่อมลายาได้ปกครองตนเอง ซึ่งเงื่อนไขหรือความกังวลดังกล่าวของรัฐบาลอังกฤษ ก็เหมือนกับความกังวลของอังกฤษที่เกิดขึ้นในช่วงหลังจากการสิ้นสุดลงของสงครามโลกครั้งที่ 2 อันปรากฏในหลักการของแผนการสหภาพมลายา¹⁹⁵

¹⁹³ อับดุลอะซฮ์ บิน ซาฟิอีย์, พรรคพาสมาเลย์เซีย [ออนไลน์], OKnation, 2551, แหล่งที่มา:

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=373146> [15 มกราคม 2552]

¹⁹⁴ อุษณีย์ วรรณสุต, พื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 20.

¹⁹⁵ วทัญญู ใจบริสุทธิ์, บทบาทชนชั้นนำมาเลย์กับการได้รับเอกราชของมลายา (1) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ในการประชุมสภานิติบัญญัติของสหพันธรัฐมลายาครั้งแรก ดาโต๊ะ ออน ประธานของพรรคอัมโนได้เรียกร้องให้มี “ความสำนึกของความเป็นสมาชิกในชาติมลายาที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะก้าวไปสู่ข้อยุติและการยอมรับความเป็นรัฐอิสระที่ปกครองตนเอง” ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแห่งสหพันธรัฐมลายา ดาโต๊ะ ออนน์ ต้องการให้เชื้อชาติต่างๆ รักใคร่กลมเกลียวกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มิใช่ชาวมาเลย์เข้ามาเป็นสมาชิกของพรรคอัมโนได้¹⁹⁶ จากแนวทางเช่นนี้ ดาโต๊ะ ออนน์ จึงพยายามที่จะชักจูงให้บรรดาสกุลต่านและพรรคอัมโนคล้อยตามความเห็นของเขา แต่ดาโต๊ะ ออนน์ก็พบกับความยุ่งยากที่จะชักจูงกลุ่มคนดังกล่าวให้ยอมรับความเชื่อที่ว่า ประเด็นเรื่องการยอมรับทุกเชื้อชาติเข้าสู่ที่ประชุมพรรคอัมโนนั้นจะทำให้สามารถชนะการเลือกตั้งท้องถิ่นและเป็นผู้นำเพื่อเอกราชของมลายาได้ โดยผลของมติที่ประชุมพรรคคือไม่ยอมรับแนวทางดังกล่าว ทั้งนี้เพราะการคัดค้านจากบรรดาสกุลต่านและชนชั้นนำมาเลย์ ประกอบกับแนวทางดังกล่าวเสมือนกับการละทิ้งสิทธิพิเศษของมุมนิบุต¹⁹⁷ ทำให้หลังจากความพ่ายแพ้ในมติของพรรค ดาโต๊ะ ออนน์ จึงลาออกจากพรรคอัมโนและก่อตั้งพรรคเอกราชมลายา (Independence of Malaya Party - IMP) ตามแนวทางไม่เน้นลักษณะเฉพาะทางเชื้อชาติขึ้นในปี ค.ศ. 1951¹⁹⁸

การแยกตัวออกไปของดาโต๊ะ ออนน์ นั้น มีสมาชิกจำนวนเล็กน้อยที่ออกจากพรรคอัมโนเพื่อไปร่วมกับพรรค IMP¹⁹⁹ เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชนชั้นนำมาเลย์และการสนับสนุนจากบรรดาสกุลต่านนั้นยังคงมีอยู่ จึงทำให้พรรคอัมโนสามารถยึดโยงและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับประชาชนเชื้อสายมาเลย์ได้อย่างมั่นคง ในขณะที่พรรค IMP ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนระดับรากหญ้า²⁰⁰ โดยพรรคอัมโนก็ได้สรรหาประธานของพรรคคนใหม่ คือ ตนกู อับดุลราห์มาน (Tunku Abdul Rahman มีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1903 - 1990) น้องชายของสกุลต่านเกดะห์องค์ปัจจุบัน (ค.ศ. 1954)²⁰¹ ซึ่งงานแรกๆของประธานคนใหม่ คือการสร้างแนวร่วมหรือพันธมิตรระหว่างเชื้อชาติเพื่อเป้าหมายสู่การได้รับเอกราชที่รัฐบาลอังกฤษให้การยอมรับ ในเบื้องต้นนั้น

¹⁹⁶ แมรี ซี. เทรินบูลล์, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน, หน้า 425.

¹⁹⁷ Gordon P. Means, Malaysian Politics, pp. 124-125.

¹⁹⁸ บารา วัดสัน อันดาเย และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเย, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 459.

¹⁹⁹ Gordon P. Means, Malaysian Politics, p.126.

²⁰⁰ บารา วัดสัน อันดาเย และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเย, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 459.

²⁰¹ แมรี ซี. เทรินบูลล์, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน, หน้า 425.

พรรคอัมโนได้ดำเนินการรวมเป็นพันธมิตรกับพรรคสมาคมจีนมาเลเซีย (Malaysian Chinese Association - MCA) ที่มี ตัน เซง ลีอก เป็นประธาน โดยมีสมาชิกจากบรรดานักธุรกิจชาวจีนที่ร่ำรวย ประกอบกับพรรค MCA นั้นมีแนวทางที่ต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) และมีลักษณะเป็นพรรคแบบอนุรักษนิยมที่ประนีประนอม²⁰² ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการรวมกันเป็นพันธมิตรดังกล่าว เป็นลักษณะต่างเอื้อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ พรรคอัมโนก็ต้องการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเชื้อชาติ เพื่อให้รัฐบาลอังกฤษยอมรับและนำไปสู่ความเป็นเอกราช รวมทั้งเพื่อต่อสู้ทางการเมืองกับพรรค IMP ที่รวมทุกเชื้อชาติเอาไว้ ที่สำคัญจะทำให้พรรคได้รับเงินทุนสนับสนุนจากพรรค MCA ที่มีสมาชิกเป็นนักธุรกิจชาวจีนที่มั่งคั่งที่ต้องการได้รับฐานเสียงสนับสนุนที่มั่นคงของพรรคอัมโน²⁰³

นอกจากนี้ พรรคการเมืองทั้งสองยังมีแนวทางของพรรคที่คล้ายคลึงกัน คือ การต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) และมีความประนีประนอม ทำให้พรรคทั้งสองสามารถทำงานร่วมกันได้โดยง่าย ดังจะเห็นได้จากผลการเลือกตั้งเทศบาลนครกัวลาลัมเปอร์ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1952 ที่พรรคพันธมิตร (Alliance Party) ได้รับเลือกตั้ง 9 ที่นั่ง ในขณะที่พรรค IMP ได้รับเลือก 2 ที่นั่งจากทั้งหมด 12 ที่นั่ง หลังจากนั้น ระหว่างปลายปี ค.ศ. 1952 ถึง ค.ศ. 1954 พรรคพันธมิตรก็ประสบชัยชนะโดยได้รับเลือกตั้ง 226 ที่นั่ง จาก 268 ที่นั่งของเทศบาลนครและสภาเขต²⁰⁴ สำหรับพรรค IMP หลังจากพ่ายแพ้การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นแล้ว ดาโต๊ะ ออนันท์ ก็ได้ตั้งพรรคการเมืองใหม่คือ พรรคเนการา (Party Negara)²⁰⁵ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากชัยชนะที่ท่วมท้นของพรรคพันธมิตรจะเห็นได้ว่าเกิดจากปัจจัย 2 ประการด้วยกัน คือ 1. การสนับสนุนจากบรรดาสุลต่านและชนชั้นนำชาวมลายูที่สนับสนุนอยู่เบื้องหลังและเป็นสมาชิกภายในพรรค ทำให้ประชาชนเชื้อสายมาเลย์ยังนิยมในพรรคอัมโนอย่างมั่นคง และยอมรับว่าเป็นองค์กรที่ต่อสู้เพื่อสิทธิของภูมิภาคมลายูอย่างแท้จริง และ 2. พรรคพันธมิตรสามารถเป็นตัวแทนของทั้งชาวมลายูและชาวจีนได้ แม้ว่าชาวมลายูจะมีความกังวลใจจากความกลัวการครอบงำของชาวจีนที่กุมเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของประเทศไว้ แต่เนื่องด้วยชาวจีนผู้มั่งคั่งที่เป็นสมาชิกพรรค MCA มีสาย

²⁰² ชัยโชค จุลศิริวงศ์, "พรรคการเมือง - มาเลเซีย," ใน พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย, ลีดา สอนศรี และคนอื่นๆ, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: พัฒนาวิจัย, 2546), หน้า 335.

²⁰³ บารา วัดสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 460.

²⁰⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 460.

²⁰⁵ แมรี ซี. เทิร์นบูลล์, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน, หน้า 426.

สัมพันธ์มายาวนานกับชนชั้นสูงมาเลย์ ทำให้คนเหล่านี้คำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับทางเศรษฐกิจกับการเป็นพันธมิตรกับพรรคอัมโน และให้การสนับสนุนทางการเงินต่อพรรคพันธมิตร ซึ่งต่างจากจุดยืนที่ไม่แน่นอนของพรรค IMP ที่รวมทุกเชื้อชาติเข้ามาไว้เพียงอย่างเดียว

หลังจากนั้น ความตึงเครียดทางการเมืองเริ่มผ่อนคลายลง เมื่อรัฐบาลอังกฤษเป็นฝ่ายได้เปรียบกองโจรคอมมิวนิสต์ ด้วยการส่งกองกำลังจำนวนมากของเครือจักรภพเข้ามาปราบ ด้วยการควบคุมสถานการณ์อย่างเข้มแข็ง ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อขวัญและกำลังใจที่สูงขึ้นของประชาชน²⁰⁶ ผู้นำของพรรคพันธมิตรที่เรียกร้องให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาธิบดีบัญญัติแห่งสหพันธรัฐก็ประสบความสำเร็จในการเจรจาตกลงกับอังกฤษ โดยพรรคพันธมิตรยังคงยื่นกรานให้มีสมาชิก 52 คน ในจำนวน 58 คน จะต้องมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งอังกฤษก็ยอมรับและจัดให้มีการเลือกตั้งในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1955²⁰⁷ โดยในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติที่รัฐบาลอังกฤษใช้เป็นเงื่อนไขในความเป็นเอกราชนั้น ทางพรรคพันธมิตรก็ได้รวมพรรคสมาชิกอินเดียมาเลเซีย (Malaysian Indian Council - MIC) เข้ามาด้วยกัน แต่ในความเป็นจริง เมื่อพิจารณาถึงอัตราส่วนของประชากรตามเชื้อชาติต่างๆ ในมลายา คือ ชาวมาเลย์ร้อยละ 45 ชาวจีนร้อยละ 36 ชาวอินเดียร้อยละ 9 และอื่นๆ ร้อยละ 2²⁰⁸ จะพบว่าจำนวนร้อยละ 9 ของชาวอินเดียนั้นมีผลทางด้านคะแนนเสียงสนับสนุนต่อพรรคพันธมิตรไม่มากนัก ประกอบกับพรรค MIC ก็เป็นพรรคการเมืองที่ชาวอินเดียเองก็ไม่ได้ให้การสนับสนุน เนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงการรักษาผลประโยชน์เพื่อชาวอินเดียมากกว่าการเป็นพันธมิตรกับพรรคอัมโน ทำให้เป็นพรรคที่ไม่ได้เป็นตัวแทนของชาวอินเดียที่แท้จริง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การที่พรรคพันธมิตรได้รวมเอาพรรค MIC เข้ามาก็เพื่อยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ของทุกเชื้อชาติหรือแนวร่วมที่มาจากทุกเชื้อชาติ เพื่อให้รัฐบาลอังกฤษยอมรับว่าเป็นตัวแทนของสังคมพหุพันธุ์²⁰⁹

สำหรับการเลือกตั้งทั่วไปของมลายาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1955 มีพรรคที่สำคัญๆ เข้าร่วมลงสมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ พรรคพันธมิตร พรรคเนการา พรรค Pan-Malayan Islamic Party

²⁰⁶ เอน. เจ. โรฮัน, การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์, หน้า 253.

²⁰⁷ อุษณีย์ วรรณสุด, พื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 180.

²⁰⁸ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, "พรรคการเมือง - มาเลเซีย," ใน พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย, หน้า 339.

²⁰⁹ วทัญญู ใจบริสุทธิ์, บทบาทชนชั้นนำมลายูกับการได้รับเอกราชของมลายา (1) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

(PMIP) โดยระหว่างการณ์รณรงค์หาเสียงนั้น พรรคพันธมิตรได้ชูประเด็น “การเลือกตั้งเพื่อเอกราช” และ “การปกครองที่ไฉ่ยิ่งดีกว่การปกครองที่ดีโดยคนต่างชาตื”²¹⁰ ดังนั้น ด้วยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ไฉ่ถ้อยคำอย่างระมัดระวัง และมียุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นไปที่การเรียกร้องเอกราช ทำให้พรรคพันธมิตรสามารถหันเหความสนใจไปจากปัญหาพหุสังคม และกลายเป็นกลุ่มทางการเมืองเดียวเท่านั้นที่เสนอตัวเป็นรัฐบาลด้วยชัยชนะอย่างท่วมท้น ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคพันธมิตรได้รับคะแนนเสียงร้อยละ 81 และได้ 51 ที่นั่งในสภา²¹¹ จากความสำเร็จของพรรคพันธมิตรจากการเลือกตั้งที่ดูเหมือนเป็นการเลือกตั้งของทุกเชื้อชาติ แต่ในความเป็นจริงแล้ว เมื่อพิจารณาจากกฎหมายความเป็นพลเมืองแห่งสหพันธรัฐมลายาในเรื่องผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยแบ่งแต่ละเชื้อชาติ กล่าวคือ ชาวอินเดียมัสิทธิลงคะแนนเสียงเพียงร้อยละ 4 ส่วนชาวจีนมีสิทธิร้อยละ 11.2 และชาวมาเลย์มีสิทธิถึงร้อยละ 84.2 ส่วนที่เหลือเป็นชนเชื้อสายอื่น²¹² ทำให้กล่าวได้ว่าการเลือกตั้งทั่วไปของมลายาในปี ค.ศ. 1955 นั้น ฐานคะแนนเสียงหลักก็ยังคงเป็นพลเมืองเชื้อสายมาเลย์ที่ยังเป็นผู้กำหนดทิศทางการเมืองของมลายา

จากสถานการณ์ทางการเมืองดังกล่าว ทำให้พรรคพันธมิตรที่นำโดยพรรคอัมโนซึ่งเป็นตัวแทนของชนชั้นนำมมาเลย์ได้รับการยอมรับจากประชาชนว่าเป็นตัวแทนของชาวมลายาทั้งปวงภายใต้วิถีทางการเมืองสมัยใหม่ โดยมี ตนกู อับดุล ราห์มาน เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของมลายา ประกอบกับการเป็นพรรคพันธมิตรที่สามารถรวมตัวแทนของทุกเชื้อชาติเข้าด้วยกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว การสร้างแนวร่วมของทั้งสามพรรคนั้น มิได้เป็นตัวแทนของเชื้อชาติกลุ่มตนอย่างแท้จริง จนทำให้เกิดการต่อต้านและการรักษาผลประโยชน์ทางชาติพันธุ์ตลอดมา อย่างไรก็ตามในเบื้องต้นของวิถีทางแห่งเอกราชบนความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติเทียม ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากรัฐบาลอังกฤษว่า พรรคพันธมิตรคือตัวแทนของทุกเชื้อชาติ ส่งผลให้พรรคพันธมิตรคือกลุ่มการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากทั้งประชาชนมลายาและรัฐบาลอังกฤษ ในการเป็นตัวแทนสำหรับการแสวงหาหนทางไปสู่เอกราชของมลายา

²¹⁰ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, “พรรคการเมือง - มาเลเซีย,” ใน พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย, หน้า 334.

²¹¹ บารา วัตสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 460.

²¹² ชัยโชค จุลศิริวงศ์, “พรรคการเมือง - มาเลเซีย,” ใน พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย, หน้า 333.

ดังนั้น แนวทางของพรรคพันธมิตรคือแนวทางเดียวกันของบรรดาชนชั้นนำมาเลเซียที่มีการศึกษาแบบอังกฤษ มีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลอังกฤษ และมีลักษณะความเป็นอนุรักษนิยมที่เต็มไปด้วยความประนีประนอม ส่งผลให้วิถีทางของความเป็นเอกราชของมลายาจึงเหมือนกับการต่อต้านแผนการสหภาพมลายา ซึ่งก็คือ การเจรจาเพื่อให้บรรลู่เป้าหมายในเดือนไหนที่รัฐบาลอังกฤษได้ตั้งไว้ว่า ถ้าหากมลายาสามารถทำให้ปัญหาเหล่านี้หมดไป จึงจะได้รับเอกราชโดยเงื่อนไขเหล่านั้นก็คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติในพหุสังคม และการจัดการกับปัญหาคอมมิวนิสต์ สำหรับปัญหาแรกนั้น จากการรวมกันของพรรคพันธมิตรซึ่งถือได้ว่ารัฐบาลอังกฤษให้การยอมรับว่าเป็นตัวแทนของทุกเชื้อชาติ ส่วนปัญหาที่สองนั้น ที่ถึงแม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) นั้นจะหมดความสำคัญลง แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังมีได้หมดสิ้นไป ดังนั้น ตนกู อับดุล ราห์มานห์ จึงได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเจรจาประนีประนอมกับกลุ่มคอมมิวนิสต์ โดยรัฐบาลมลายาจะให้สิทธิกรรมแก่ผู้ก่อความไม่สงบในปี ค.ศ. 1955 และจะประกาศยุติภาวะฉุกเฉิน ซึ่งตนกู อับดุล ราห์มานห์ พร้อมด้วย ตัน เซง ลีอก และนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ในขณะนั้น คือ เดวิด มาร์แชล (David Marshall อยู่ในตำแหน่งตั้งแต่ ค.ศ. 1995 - 1996) ได้เจรจากับ จิน เปง หัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) โดยสถานการณ์ขณะนั้นทำให้ทางพรรคไม่สามารถพรรคอ้างต่อไปได้ว่าจะสู้รบเพื่อเอกราช เพราะเรื่องการได้รับเอกราชถูกดำเนินไปตามวิถีทางของรัฐธรรมนุญ แต่อย่างไรก็ตาม การเจรจาในครั้งนี้ไม่เป็นผลสำเร็จ และภาวะฉุกเฉินก็ยังคงดำเนินต่อไป²¹³

หลังจากความพยายามเจรจากับพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (MCP) ไม่เป็นผล บรรดาสุลต่านและพรรคพันธมิตรก็ได้มุ่งไปสู่การเจรจาเรื่องความเป็นเอกราชกับรัฐบาลอังกฤษโดยตรง ซึ่งในเดือนมกราคม ค.ศ. 1958 ตัวแทนจากพรรคพันธมิตรพร้อมทั้งบรรดาสุลต่านได้เดินทางไปอังกฤษ ด้วยการนำของตนกู อับดุล ราห์มาน²¹⁴ และตลอดการเจรจานั้นดูเหมือนว่าจะมีปัญหาบางประการในเรื่องการบริหารของช่วงการส่งผ่านไปถึงความเป็นเอกราช แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวก็สามารถลุล่วงไปได้ หลังจากนั้นก็มีการตอบสนองจากรัฐบาลอังกฤษต่อปฏิบัติการของบรรดาสุลต่านและพรรคพันธมิตร โดยอังกฤษได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อร่างรัฐธรรมนุญที่ประกอบด้วยสมาชิก 5 คน ซึ่งเลือกสรรมาจากเครือจักรภพ ภายใต้ประธาน คือ ลอร์ด ริด เพื่อฟังความเห็นของชาวมลายา และกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในช่วงเดือนมิถุนายนถึงตุลาคม ค.ศ.

²¹³ เอน. เจ. โรอัน, *การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์*, หน้า 253.

²¹⁴ Stanley S. Bedlington, *Malaysia and Singapore: The building of New State*, p. 89.

1956²¹⁵ ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญมลายาเพื่อการเป็นเอกราช แม้กระนั้นก็ตาม รัฐธรรมนูญขั้นสุดท้ายก็ไม่ใช่ที่พอใจทั้งหมด ซึ่งตัวแทนของสุลต่านกับพรรคพันธมิตรได้โต้แย้งกัน จนในที่สุดรัฐธรรมนูญเมอร์เดกา (Medeka-‘Independence’ Constitution) นี้ มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองและสิทธิพิเศษต่างๆ ของชาวมาเลย์ โดยที่พรรคอัมโนและตัวแทนของสุลต่านถูกร้องให้ยอมรับเอกสารที่จะกำหนดให้ถือสัญชาติเดียวกัน และยอมให้ประชาชนทั้งหมดในมลายามีคุณสมบัติเป็นพลเมืองโดยกำเนิด (jus soil) หรือโดยปฏิบัติ ครบถ้วนตามข้อกำหนดในเรื่องที่อยู่และภาษา พร้อมกับสาบานว่าจะมีความจงรักภักดี การยอมตกลงขั้นสุดท้ายของพรรคอัมโนและตัวแทนของสุลต่านเกี่ยวกับข้อกำหนดดังกล่าว แลกมาด้วยการรับประกันสิทธิพิเศษของมุมนิบุตเป็นการตอบแทน²¹⁶

ดังนั้น ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงกำหนดให้ประมุขสูงสุด (ยังดี เปอร์ตวน อากง - Yang di -Pertuan Agong) มีความรับผิดชอบในเรื่องการปกป้องฐานะพิเศษของชาวมาเลย์ เช่นเดียวกับ “ผลประโยชน์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย” ของเชื้อชาติอื่นๆ อนุประโยคหลังนี้สะท้อนให้เห็นภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกของคณะกรรมการ ในความพยายามที่จะทำให้ชื่อเรียกร่องของชาวมาเลย์เป็นที่น่าพอใจ ขณะที่รักษาไว้ซึ่งหลักการเดิมในเรื่องการถือสัญชาติเดียวกันพร้อมด้วยการเป็นพลเมือง นอกจากนี้รัฐธรรมนูญเมอร์เดกา ยังได้กำหนดให้มีการประชุม Dubar (การประชุมของบรรดาสุลต่าน) เพื่อเลือกประมุขสูงสุดตามหลักอาวุโส โดยให้มีวาระ 5 ปี ในส่วนของรัฐสภานั้น ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด (Dewan Rakyat) และวุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้ง (Dewan Negara) และการรับประกันสิทธิพลเมืองรวมทั้งการพิจารณาทบทวนโดยศาล หลังจากนั้นสภานิติบัญญัติจึงได้ให้สัตยาบันรับรองรัฐธรรมนูญเมื่อ วันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1957²¹⁷

สำหรับอิสลามนั้นได้กลายเป็นศาสนาแห่งรัฐมลายาตั้งแต่เป็นเอกราชและเป็นเกณฑ์สำคัญที่กำหนดอัตลักษณ์ของชนพื้นเมืองมาเลย์ เนื่องด้วยคนชนชั้นสูงชาวมาเลย์รู้สึกว่สิทธิพื้นฐานของตนถูกคุกคามจากชุมชนเชื้อสายจีนที่เป็นผู้อพยพตั้งเดิม คือชาวจีนโพ้นทะเล ซึ่งเป็นชุมชนใหญ่ที่ประสบความสำเร็จทางการค้า แต่ในช่วงหลังสงครามแปซิฟิก นักชาตินิยมไม่ได้

²¹⁵ Ibid.

²¹⁶ วทัญญู ใจบริสุทธิ์, บทบาทชนชั้นนำมลายากับการได้รับเอกราชของมลายา (1) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

²¹⁷ บารา วัดสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 462.

ใช้สัญลักษณ์ความเป็นอิสลาม แต่ใช้ความเป็นมาเลย์เพื่อต่อสู้กับอังกฤษที่ต้องการสร้างความเป็นพลเมืองร่วมกัน โดยรวมชาวมาเลย์ ชาวจีน กับชาวอินเดียเข้าไว้ด้วยกัน จนกระทั่งได้มีการประกาศเอกราชของสหพันธรัฐมลายาเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1957 แต่ภายใต้การเมืองหลังการได้รับเอกราช ความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ยังคงมีอยู่ต่อไป²¹⁸ เพราะพรรคหลักของรัฐบาลอย่างพรรคอัมโนยังสนับสนุนนโยบายกัมมิตร์ต่อไป

เช่นเดียวกับปัญหาทางการเมือง โดยเฉพาะการทำลายของฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองอย่างพรรคปาส ที่เริ่มเข้ามาการแข่งขันในการเลือกตั้งของสหพันธ์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1955 ในฐานะพรรคการเมืองที่เน้นในเรื่องของศาสนาอิสลามว่าเป็นหลักของสังคมที่ชาวมาเลย์มีอำนาจครอบครองและเรียกร้องให้รักษาไว้ซึ่งสิทธิพิเศษของชาวมาเลย์ อย่างไรก็ตาม พรรคปาสได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีในรัฐทางตอนเหนือซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวมาเลย์ส่วนใหญ่ที่คิดเป็นร้อยละที่มีจำนวนสูงแต่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐอื่นๆ พรรคปาสได้กลายเป็นคู่แข่งโดยธรรมชาติของพรรคอัมโน โดยเฉพาะการครองความเข้มแข็งในฐานะเสียงของพรรคที่มีมากในเกดะห์ กลันตันและตรังกานูในช่วงปี ค.ศ. 1956 อันเป็นผลมาจากความสามารถในการหาสมาชิกจาก “ชนชั้นนำระดับล่าง” (sub-elite) ที่เป็นครูและนักเรียนในปอเนาะ และการเผยแพร่แนวความคิดทางศาสนาในหมู่ชาวบ้านมาเลย์ และเมื่อถึงการเลือกตั้งของสหพันธ์ในปี ค.ศ. 1959 ด้วยการเป็นผู้นำที่มีประสบการณ์ของหัวหน้าพรรค ดร. บุรฮานุดดีน อัล-เฮลมี ทำให้พรรคปาสได้กลายเป็นคู่แข่งที่น่าจับตามองต่อพรรคพันธมิตร²¹⁹

ในขณะที่สหพันธรัฐมลายากำลังเข้าสู่กระบวนการจัดตั้งเป็นประเทศที่มั่นคง ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำและขัดแย้งทางชาติพันธุ์ก็ได้เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ตั้งแต่ต้นนโยบายสนับสนุนให้มีการอพยพเข้ามาของชาวจีนและชาวอินเดีย การแบ่งหน้าที่ทางเศรษฐกิจตามเชื้อชาติ การส่งเสริมการเข้ามาจับตลาดของชาวจีนในด้านเศรษฐกิจของอดีตเจ้าอาณานิคมอังกฤษ และกีดกันให้ชาวมาเลย์ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่กับภาคเกษตรกรรม ขาดการพัฒนา และยากจนลง ตลอดจนถึงสืบเนื่องมาถึงการตั้งสหพันธรัฐมลายา ที่พรรคการเมืองที่เรียกร้องเอกราชพรรคหลักอย่างอัมโนได้คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น จึงได้เสนอนโยบายที่เป็นการเอื้อสิทธิพิเศษให้กับกลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์หรือกัมมิตร์มากยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากการเสนอนโยบายกำหนดสิทธิความเป็น

²¹⁸ ไมเคิล ลีเฟอร์, พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 650.

²¹⁹ บารว วัตสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 464.

พลเมืองแต่กำเนิดในปี ค.ศ. 1948 โดยบุคคลที่จะเป็นพลเมืองของสหพันธ์ได้ต้องเกิดและอยู่อาศัยในดินแดนของสหพันธรัฐมลายารวมระยะเวลาระหว่าง 10-15 ปี หรือในกรณีไม่ได้เกิดที่นี่ ก็ต้องอยู่อาศัยในดินแดนของสหพันธรัฐอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาอย่างน้อย 15 ปี และที่สำคัญการจะเป็นพลเมืองได้ต้องสื่อสารโดยใช้ภาษามลายูและภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี²²⁰

แม้ว่าในภายหลังนโยบายดังกล่าวจะถูกยกเลิกไปแล้วเมื่อได้รับเอกราช แต่ผลกระทบที่ตามมาในช่วงเวลาดังกล่าวได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 ที่ชาวมาเลย์ซึ่งมีจำนวน 2,579,914 คน ได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองสหพันธรัฐมลายาถึง 2,500,000 คน ในขณะที่ได้สร้างความไม่พอใจให้ชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ เพราะนโยบายดังกล่าวเท่ากับเป็นการจำกัดสิทธิ อันส่งผลให้พวกเขาได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองน้อยลง กล่าวคือ ชาวจีนจำนวน 2,011,072 คน ได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองเพียง 500,000 คน ส่วนชาวอินเดียจำนวน 564,454 คน ได้รับสิทธิความเป็นพลเมือง 230,000 คน ขณะที่ชนกลุ่มน้อยอื่นๆ (รวมชาวไทยด้วย) ที่มีจำนวน 71,109 คน ได้รับสิทธิความเป็นพลเมือง 45,000 คน เท่ากับว่าประชากรที่เป็นชนกลุ่มน้อยดังกล่าวจำนวนทั้งหมด 5,226,549 คน ได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองของสหพันธรัฐมลายาเพียง 3,275,000 คน²²¹

นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังมาจากนโยบายการจัดการศึกษาของอังกฤษในปี ค.ศ. 1950 ที่รัฐบาลอังกฤษได้เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา โดยให้โรงเรียนของกลุ่มเชื้อชาติต่างๆ ใช้ระบบการเรียนการสอนเป็นมาตรฐานเดียวกันหมด และยกเลิกการสนับสนุนทางการเงินและปัจจัยอื่นๆ แก่โรงเรียนของกลุ่มเชื้อชาติที่ยังคงการเรียนการสอนแบบเดิม นอกจากนี้ยังได้จัดตั้ง “โรงเรียนประถมศึกษาแห่งชาติ” ขึ้นมาทั่วดินแดนในสหพันธรัฐมลายา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้ภาษามลายูและภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้นในการศึกษาเล่าเรียน ประกอบกับในปี ค.ศ. 1956 ยังได้จัดตั้ง “องค์การภาษาและหนังสือ” เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักภาษามลายูอย่างกว้างขวาง และจัดตั้ง “สถาบันภาษา” เพื่อเป็นสถานศึกษาภาษามลายู สำหรับฝึกอบรมครูต่างเชื้อชาติที่ไม่คุ้นเคยกับการใช้ภาษามลายู สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เด็กเชื้อชาติต่างๆ ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนร่วมกันในสถาบันการศึกษาเดียวกัน ซึ่งเท่ากับจะทำให้เกิดการเรียนรู้ความเป็น “มาเลย์” มากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้การเรียนรู้ความ

²²⁰ K. J. Ratham, *Communalism and Political Process in Malaysia* (Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1965), p. 76.

²²¹ *Ibid.*, p. 82.

เป็น “เชื้อชาติอื่นๆ” ลดลงไปด้วย ดังนั้น ปฏิกริยาไม่พอใจจึงเกิดขึ้นตามมาในหมู่ชาวจีนและชาวอินเดีย เนื่องจากจะทำให้โรงเรียนชาวจีนและชาวทมิฬที่ใช้ภาษาประจำเชื้อชาติในการเรียนการสอนต้องได้รับผลกระทบ และบางแห่งอาจต้องปิดตัวลง²²² ด้วยนโยบายต่างๆ เหล่านี้ได้สร้างช่องว่างทางชาติพันธุ์ระหว่างผู้ที่เป็นมาเลย์และมีโซมาเลย์มากยิ่งขึ้นไปอีก

เช่นเดียวกับหลังการได้รับเอกราชของสหพันธรัฐมลายา รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1957 ที่นำมาบังคับใช้นั้น ยังมีสาระสำคัญที่ให้ “สิทธิพิเศษ” แก่ชาวมาเลย์อย่างชัดเจน ดังเช่น มาตราที่ 14 ถึงมาตราที่ 22 ที่ได้กำหนดสภาพและกฎระเบียบเกี่ยวกับการเป็นหรือขอเป็นพลเมือง และการขอถือสัญชาติมาเลเซีย โดยระบุว่า 1. ต้องอาศัยอยู่ในประเทศมาก่อนได้รับเอกราช (ปี ค.ศ. 1957) 2. ต้องอาศัยอยู่ในมาเลเซียมากกว่า 10 ปี 3. ต้องรู้ภาษามาเลย์ขั้นพื้นฐาน และ 4. เมื่อโอนสัญชาติแล้ว ต้องบูรณาการตนให้เข้ากับประเพณีมาเลย์ เป็นต้น และตามมาตราที่ 153 ซึ่งได้กำหนดให้ประมุขของประเทศมีหน้าที่รักษา “สถานะพิเศษ” ของชาวมาเลย์ และรัฐบาลมาเลเซียก็ต้องให้ “สิทธิพิเศษ” แก่ชาวมาเลย์ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ 1. ยศและตำแหน่งงาน 2. การศึกษา 3. ทุนการศึกษา 4. การรับสัมปทาน 5. การกู้เงินจากธนาคาร และ 6. การถือหุ้นในบริษัทของรัฐ เป็นต้น นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญยังกล่าวถึงการสงวนที่ดินบางส่วนให้ชาวมาเลย์ จำกัดโคเวตการออกใบอนุญาตและใบทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับถนนและคมนาคมเฉพาะชาวมาเลย์เท่านั้น ทั้งยังระบุว่าให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ และให้ภาษามาเลย์เป็นภาษาประจำชาติ²²³

ไม่เพียงแต่รัฐธรรมนูญ ค.ศ.1957 จะเป็นปัจจัยกระตุ้นที่บ่งชี้ว่า ชนกลุ่มน้อยต่างชาติพันธุ์ไม่ได้รับความเสมอภาค หากแต่แผนพัฒนาประเทศฉบับแรกของสหพันธรัฐมลายา (ค.ศ.1966-1970) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบทเพื่อชาวมาเลย์ รวมทั้งนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้กับชาวมาเลย์ ก็ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่บ่งชี้ถึงการเลือกปฏิบัติเฉพาะต่อชนกลุ่มใหญ่เท่านั้น ดังจะเห็นได้จากการขยายงบประมาณของรัฐ เพื่อสร้างชนชั้นนายทุนชาวมาเลย์เป็นการเฉพาะอย่างเร่งด่วน การดำเนินการขยายเครือข่ายของรัฐเข้าสู่ภาคเอกชนมากขึ้นโดยการก่อตั้งธนาคาร เช่น การตั้งธนาคารภูมิบุตร (ธนาคารของชาวมาเลย์) ในปี ค.ศ. 1965 เป็นต้น²²⁴

²²² ดลดา เทียนทอง, ปัญหาชาติพันธุ์ในมาเลเซีย: ย้อนรอยจากอดีตถึงปัจจุบัน (1) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550, แหล่งที่มา: http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=708 [15 กุมภาพันธ์ 2552]

²²³ เรื่องเดียวกัน.

²²⁴ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองของประเทศมาเลเซีย, หน้า 84-87.

นอกจากนี้ นโยบายการจัดระบบการศึกษา ซึ่งมีประเด็นเรื่องภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่บ่งชี้ถึงความไม่เสมอภาคดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้ประกาศ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ค.ศ. 1957” กล่าวคือ แม้ว่าจะจัดให้มีโรงเรียน 2 ประเภท คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้ภาษามาเลย์ในการเรียนการสอน กับโรงเรียนที่ใช้ภาษาแมนดาริน (จีน) และโรงเรียนที่ใช้ภาษาทมิฬในการเรียนการสอน²²⁵ แต่ภาษามาเลย์และภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับที่ต้องเปิดสอนทุกโรงเรียน²²⁶ ต่อมาในปี ค.ศ. 1967 รัฐบาลได้ประกาศให้ภาษามาเลย์เป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียว ซึ่งได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาความไม่พอใจจากชาวจีนและชาวอินเดียนที่มองว่าเป็นการคุกคามทางวัฒนธรรมอย่างตั้งใจ หรืออีกนัยหนึ่งคือ วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ตนกำลังถูกลบเลือนด้วยวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ โดยอาศัยระเบียบข้อกฎหมายเป็นตัวขับเคลื่อน การตอบโต้โดยเฉพาจากชาวจีนดำเนินไปด้วยการพยายามเรียกร้องให้มีการทบทวนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ค.ศ. 1957 และยื่นข้อเรียกร้องให้ระบุว่าภาษาจีนเป็นภาษาราชการเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางภาษา นอกจากนี้ยังเรียกร้องถึงความเสมอภาคทางด้านเศรษฐกิจ และอื่นๆ อีกด้วย เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิต ซึ่งรัฐบาลก็รับปากที่จะพิจารณาเนื้อหาของพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว^{*}

ทั้งนี้ การมุ่งแต่จะรักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์ทั้งหลายแก่ชาวมาเลย์เป็นการเฉพาะ ได้นำมาซึ่งความไม่พอใจของชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์อื่นๆ โดยเฉพาะชาวจีนและชาวอินเดียนที่เป็นชนชั้นกลางและชนชั้นล่างเป็นอย่างมาก โดยได้นำไปสู่การตอบโต้และข้อเรียกร้อง ดังนี้ 1. หากต้องการให้ภาษามาเลย์เป็นภาษาประจำชาติ และเป็นภาษาราชการ ควรยกเลิกการให้สิทธิพิเศษแก่ชาวมาเลย์ในการครอบครองที่ดิน รวมทั้งการให้สิทธิพิเศษในด้านทุนการศึกษา การคัดเลือก

²²⁵ Peter Kreuzer, *Democracy, Diversity, and Conflict: Managing Ethnic Division in the Philippines and Malaysia* [Online], Cornell University Peace Studies Program Occasional, 2006, Available from: http://www.einaudi.cornell.edu/PeaceProgram/publications/occasional_papers/Kreuzer-final.pdf [2009, March 19]

²²⁶ พัชรินทร์ สอนฐิตะปัญญา, *มาเลเซีย: เอกภาพกับการศึกษา* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 54.

* อย่างไรก็ตาม ข้อเรียกร้องดังกล่าวไม่ได้เป็นแรงกดดันเพียงพอที่จะบีบให้รัฐบาลสนองตอบได้ทั้งหมด เนื่องจากกระทำผ่านพรรคของชาวจีนหรือพรรค MCA ซึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาล โดยกลับกลายเป็นการก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในพรรค MCA เอง เพราะเกรงว่าจะส่งผลกระทบต่อความร่วมมือรัฐบาลต่อไป ซึ่งในที่สุดข้อเรียกร้องทั้งหมดจึงเงียบหายไป (ดลยา เทียนทอง, *ปัญหาชาติพันธุ์ในมาเลเซีย: ย้อนรอยจากอดีตถึงปัจจุบัน* (2) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550, แหล่งที่มา: http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=712 [15 กุมภาพันธ์ 2552])

เข้ารับราชการ หรือการให้ใบประกอบธุรกิจ เป็นต้น 2. บรรดาชาวจีนและชาวอินเดียจำนวนไม่น้อย (ชนชั้นกลางและล่าง) จะไม่ให้การสนับสนุนพรรค MCA และพรรคของชาวอินเดียหรือพรรค MIC ซึ่งผลจากการตอบโต้ดังกล่าวได้เป็นที่ประจักษ์ชัดในความขัดแย้งทางชาติพันธุ์อย่างรุนแรงในปี ค.ศ. 1969 จากผลการเลือกตั้งของมาเลเซียในวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1969 ที่ปรากฏว่าพรรค พันธมิตรฝ่ายรัฐบาลได้ที่นั่งลดน้อยลงจากเดิมร้อยละ 58.5 (จากปี ค.ศ. 1964) เหลือร้อยละ 49.1 โดยที่แต่ละพรรคได้จำนวนผู้แทนลดลงจากเดิม และที่น่าตกใจ คือ พรรค MIC ของชาวอินเดีย ไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทน ทั้งๆ ที่แต่ละพรรคก็มุ่งเน้นประเด็นเรื่องชาติพันธุ์ในการหาเสียงเหมือน เช่นที่ผ่านมา²²⁸

สาเหตุประการสำคัญ มาจากกลุ่มชาวมลายู (ชาวจัด) ที่รู้สึกว่าการอัมโนยังไม่มีความจริงใจเพียงพอในการรักษาผลประโยชน์ของชาวมลายูส่วนใหญ่ ถึงแม้จะมีการให้สิทธิพิเศษต่างๆ ก็เป็นเพียงการประสานประโยชน์ระหว่างชาวมลายู ชาวจีน และชาวอินเดีย เพื่อการอยู่ในอำนาจมากกว่า ชาวมลายูกลุ่มนี้จึงหันไปสนับสนุนพรรคอนุรักษนิยมที่เน้นแนวทางอิสลามอย่างพรรค ปาส ซึ่งเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่มุ่งเน้นการสร้างรัฐอิสลามเพื่อผลประโยชน์ของชาวมลายู ขณะที่กลุ่มชาวจีนและชาวอินเดียบางส่วน ไม่เชื่อว่าพรรค MCA และพรรค MIC จะเป็นตัวแทนที่ดีในการปกป้องผลประโยชน์ให้กับพวกตนต่อไป จึงหันไปสนับสนุนกลุ่มพรรคการเมืองฝ่ายค้านอื่นๆ เช่น พรรคกิจประชาธิปไตย (DAP) พรรคประชาชน (Parti Rakyat) และพรรคก้าวหน้าแห่งประชาชน (People's Progressive Party - PPP) เป็นต้น²²⁹

จำนวนที่นั่งที่ลดลงของพรรคพันธมิตรฝ่ายรัฐบาลได้แสดงให้เห็นถึงความนิยมที่น้อยลง โดยเฉพาะต่อพรรคอัมโนซึ่งเป็นแกนนำหลัก แต่ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความนิยมที่มีมากขึ้นของพรรคฝ่ายค้าน จนทำให้มีการออกมาฉลองชัยชนะตามท้องถนนในวันที่ 13 พฤษภาคม ค.ศ. 1969 แต่การเฉลิมฉลองดังกล่าวก็เป็นไปอย่างไม่ราบรื่น เมื่อเกิดการกระทบกระทั่งทางวาจากันไปมาระหว่างชาวจีน ซึ่งอยู่ในกลุ่มพรรคฝ่ายค้านที่ต่อต้านพรรค พันธมิตรฝ่ายรัฐบาล กับชาวมลายูที่อยู่ในกลุ่มที่สนับสนุนพรรคพันธมิตรฝ่ายรัฐบาล จนในที่สุดก็ได้กลายเป็นการปะทะกันด้วยการใช้ความรุนแรง เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นเวลานานถึง 2

²²⁸ Frederica M. Bunge, *Malaysia: A country study* (Washington, DC: US Government Printing Office, 1985), pp.60-61.

²²⁹ ดลยา เทียนทอง, *ปัญหาชาติพันธุ์ในมาเลเซีย: ย้อนรอยจากอดีตถึงปัจจุบัน (2)* [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สัปดาห์ โดยได้ลูกกลมและขยายวงกว้างจนกลายเป็นการจลาจล ทำให้มีชาวจีนและชาวอินเดียเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก²³⁰ ทั้งนี้สาเหตุเบื้องต้นมาจากปัญหาทางชาติพันธุ์ระหว่างชาวมาเลย์ ชาวจีน และอินเดียที่มีมานาน ประกอบกับความตึงเครียดที่สะสมมาในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง ที่แต่ละฝ่ายต่างมุ่งโจมตีในเรื่องเชื้อชาติของกันและกัน ประกอบกับการยั่วยุ การทำทนาย การดูหมิ่นดูแคลน และความเจ็บ ข้ำโกรธแค้นของแต่ละฝ่าย แต่อย่างไรก็ตาม ผลการสอบสวนจากรัฐบาลพบว่า ชาวมาเลย์มีส่วนร่วมในความผิดด้วย และที่น่าสนใจคือ อาจมีการแทรกแซงจากมือที่สาม ซึ่งคาดว่าจะเป็นพวกที่สนับสนุนแนวทางคอมมิวนิสต์เข้ามาก่อวินด้วย

ภายหลังจากเหตุจลาจลในปี ค.ศ. 1969 รัฐบาลในสมัยของ ตุน อับดุล ราซัค (Tun Abdul Razak อยู่ในตำแหน่งตั้งแต่ ค.ศ. 1970-1976) ก็แก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าวด้วยการประกาศใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (NEP) ในปี ค.ศ. 1971 โดยมุ่งที่จะขจัดความยากจนในทุกเชื้อชาติให้หมดไป พร้อมทั้งปรับโครงสร้างทางสังคม เพื่อยกเลิกการเกียวยางทางเชื้อชาติกับหน้าที่ทางเศรษฐกิจ²³¹ แต่ทั้งสองเป้าหมายดูจะขัดแย้งกันเอง เพราะในทางปฏิบัติกลับเป็นการมุ่งให้ความสำคัญต่อชาวมาเลย์มากกว่า กล่าวคือ แม้ว่ามุ่งที่จะขจัดความยากจนในทุกเชื้อชาติ แต่กลับผลักดันให้เฉพาะแต่ชาวมาเลย์ที่ส่วนใหญ่ยังยากจนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เนื่องจากที่ผ่านมากิจกรรมทางเศรษฐกิจผูกติดอยู่กับชาวจีนและชาวอินเดียที่มีฐานะร่ำรวย ดังนั้นผลที่เกิดขึ้น ทำให้ชาวจีนและชาวอินเดียจำนวนไม่น้อยที่ยังยากจนอยู่ไม่พอใจ เนื่องจากพวกตนถูกละเลยมองข้ามไป

ทั้งนี้ แนวทางที่รัฐบาลนำมาใช้ภายใต้นโยบาย NEP มีทั้งในด้านการเงิน การค้า และอุตสาหกรรม ได้แก่ การกระจายการจ้างงานและการศึกษาให้เฉพาะแก่ชาวมาเลย์ การผลักดันให้ชาวมาเลย์เข้ามามีส่วนถือสิทธิในกิจการที่ดำเนินในลักษณะรัฐวิสาหกิจ อาทิเช่น องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งมาเลเซีย การปิโตรเลียมแห่งชาติ (Petronas) บรรษัทการพัฒนาทางแห่งมาเลเซีย อุตสาหกรรมแห่งมาเลเซีย เป็นต้น ทั้งยังให้มีการจัดตั้งบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ภูมิบุตรสำหรับชาวมาเลย์ เช่น โครงการหน่วยเงินทุนหลักทรัพย์แห่งชาติ ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ ชาวมาเลย์

²³⁰ Felix Gagliano, *Communal violence in Malaya 1969: The political aftermath* (Athens: Ohio University Press, 1970)

²³¹ Khoo Boo Teik, *Ethnic Structure, Inequality and Governance in the Public Sector: Malaysian Experience* [Online], United Nations Research Institute for Social Development, 2005, Available from: [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/\(httpPublications\)/19309421DF6D65D3C12570FA00392E12?OpenDocument](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/(httpPublications)/19309421DF6D65D3C12570FA00392E12?OpenDocument) [2009, March 19]

ได้เข้าไปถือสิทธิในกิจการดังกล่าวมากกว่าเดิมถึงร้อยละ 50 แต่ในขณะเดียวกัน ก็ส่งผลทำให้หน่วยงานของรัฐลดอัตราการจัดงานชนชาติอื่นๆ ลง ชาวจีนได้ลดการลงทุนในประเทศ แล้วหันไปลงทุนในต่างประเทศ เนื่องจากรัฐเข้ามาควบคุมการดำเนินธุรกิจมากเกินไป และได้ปิดกั้นด้านเทคโนโลยี ตลาดการส่งออก และเงินทุนให้เฉพาะชนเชื้อสายมาเลย์ และที่สำคัญได้มีการออกกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อชาวมาเลย์อย่างแท้จริง นั่นคือ กฎหมายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม (Industrial Coordination Act - ICA) ซึ่งประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1975 กฎหมายฉบับนี้มีหลักการโดยรวมเพื่อมุ่งรักษาภาวะเปียบการพัฒนา และความเจริญเติบโตในภาคการผลิตของประเทศ²³² แต่ในรายละเอียดบางข้อกลับลำเอียงมุ่งส่งเสริมให้ชาวมาเลย์ได้รับประโยชน์อย่างชัดเจน เช่น บังคับให้บริษัทของต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของชาวจีน ให้มีชาวมาเลย์ร่วมลงทุนอย่างน้อยร้อยละ 30 เป็นต้น ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าในช่วงทศวรรษที่ 1970 ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์จลาจลในปี ค.ศ. 1969 ความสัมพันธ์ระหว่างชาวมาเลย์กับชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติอื่นๆ ยังคงมีช่องว่างระหว่างกันอยู่มาก แม้ว่ารัฐบาลจะได้ประกาศใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (NEP) โดยกำหนดเป้าหมายที่จะขจัดความยากจนในทุกเชื้อชาติให้หมดไปก็ตาม แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นเพียงหลักการเท่านั้น โดยไม่ได้ถูกนำมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจังแต่อย่างใด

ลักษณะการเอื้อประโยชน์ให้ชนเชื้อสายมาเลย์ยิ่งปรากฏชัดเจนในสมัยรัฐบาลมหาธีร์ ด้วยการสานต่อนโยบาย NEP และการพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรมด้วยนโยบายการพัฒนาแห่งชาติ (NDP) ที่ส่งเสริมการถือหุ้นของชาวมาเลย์ในภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น และนโยบาย “วิสัยทัศน์ 2020” ที่ต้องการยกระดับรายได้เฉลี่ยของชาวมาเลย์ให้ถึงระดับเดียวกับประเทศอุตสาหกรรมขั้นสูง แต่อย่างไรก็ตาม นโยบายเหล่านี้กลับสร้างผลประโยชน์ที่มีแนวโน้มกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากกว่า เช่น ราชตระกูลและบรรดาผู้นำของพรรคอัมโน และหุ้นที่แบ่งให้แก่ภูมิบุตรกลุ่มอื่นๆ มักจะถูกขายไปเพื่อทำกำไรระยะสั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการเกิด “ลัทธิทุนนิยมในหมู่พวกพ้อง” โดยภาคเอกชนผู้ทำธุรกิจได้รับผลประโยชน์ทางการเงินเป็นจำนวนมากจากความเชื่อมโยงเป็นส่วนตัวของพวกเขากับบรรดาผู้นำในรัฐบาล การเข้าไปเกี่ยวข้องของพรรคการเมืองในธุรกิจยังเปิดโอกาสให้กว้างขึ้นสำหรับนักการเมืองที่จะให้การอุปถัมภ์ บุคคลบางคนสะสมทรัพย์สินได้มากมายในช่วงการจัดโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ เพราะพวกเขาได้รับประโยชน์จากการสนับสนุนของนายกรัฐมนตรีหรือบรรดาผู้นำของพรรคอัมโน แม้แต่ภายในพรรคก็มีการ

²³² ดลยา เทียนทอง, ปัญหาชาติพันธุ์ในมาเลเซีย: ย้อนรอยจากอดีตถึงปัจจุบัน (2) [ออนไลน์], ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

คัดค้านถึงขนาดที่ว่าการเมืองถูกควบคุมด้วยเงิน ซึ่งเมื่อถึงปี ค.ศ. 1992 มีวิสาหกิจของรัฐและของสหพันธ์ประมาณ 1,150 แห่งที่ได้รับการคุ้มครองและเป็นแหล่งโภชนาการของรัฐบาล ด้วยโอกาสที่ดีเยี่ยมสำหรับจะครอบงำส่วนแบ่งทางยุทธศาสตร์ของเศรษฐกิจ วิสาหกิจทั้งหลายเหล่านี้จึงก่อตัวเป็นกลุ่มนายทุนในหมู่พวกฟองซึ่งดำเนินกิจการที่ให้กำไรงาม และทำให้ช่องว่างระหว่างชนชั้นกลางที่เป็นพวกมหาเศรษฐีและชนชั้นที่ต่ำกว่ากว้างมากยิ่งขึ้น ในหลายกรณี ผู้ประกอบการที่เล็กกว่าทั้งชาวมาเลย์และไม่ใช่ชาวมาเลย์ต้องพึ่งพาอาศัย “ภูมิบุตรระดับเหนือกว่า” เพื่อจะได้มีโอกาสเข้าถึงสัญญาจ้างที่ได้กำไรงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการก่อสร้าง ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหนักที่รัฐบาลมหาธีร์ส่งเสริม²³³

การบริหารประเทศสมัยรัฐบาลมหาธีร์ยังแสดงถึงการครอบงำทางการเมืองของพรรคแกนนำของรัฐบาลคือพรรคอัมโน ในรัฐบาลผสมการครองอำนาจนี้ทำให้พรรคอัมโนสามารถใช้เสียงข้างมาก 2 ใน 3 ของตนในสภาที่จะบรรจุเป้าหมายผ่านวิถีทางนิติบัญญัติ ซึ่งจะทำให้การอ้างเหตุผลในการกระทำขอด้วยกฎหมาย และเมื่อได้พิจารณาถึงความจำเป็นในด้านต่างๆ ฝ่ายบริหารของรัฐบาลจึงตั้งใจที่จะให้หน่วยงานการบังคับใช้ของรัฐจัดตั้งต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อโครงการของตน สภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาได้ผ่านการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หลังจากได้การปกครองตามระบบรัฐสภาฉบับคืนมาในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1971 และสานต่อความมุ่งหมายของรัฐบาลเพื่อกำจัด “ประเด็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนนอกจากขอบเขตของการอภิปรายสาธารณะ ขณะที่ปล่อยให้ประชาธิปไตยตามระบบรัฐสภาทำหน้าที่ได้อย่างราบรื่น และแก้ไขความไม่สมดุลเกี่ยวกับเชื้อชาติในบางภาคของประวัติประชาชาติ และด้วยเหตุนี้จึงต้องส่งเสริมเอกภาพของชาติ”

ดังนั้น การอภิปรายสาธารณะใดๆ แม้โดยสมาชิกรัฐสภาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและสถานภาพของประมุขมาเลย์ เอกสิทธิพิเศษของมาเลย์ การเป็นพลเมือง ภาษามาเลย์ในฐานะภาษาประจำชาติ และสถานภาพของอิสลามในฐานะเป็นศาสนาทางราชการ ซึ่งในบัดนี้ถือกันว่าเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยังได้กันโควตาของตำแหน่งภายในสถาบันการเรียนรู้อันดับสูงไว้ให้แก่ภูมิบุตร ในฐานะเป็นหนทางหนึ่งในการแก้ไขความไม่สมดุลของชาติพันธุ์ในการประกอบอาชีพ ความตั้งใจก็คือจะกันที่ไว้ให้ชาวมาเลย์และประชาชนชาวพื้นเมืองเดิมของคาบสมุทร และชาบารห์กับซาราวักในบางสาขาวิชา แต่ก็เฉพาะในด้านวิศวกรรม

²³³ บารา วัดสัน อันดาเยา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาเยา, ประวัติศาสตร์มาเลย์, หน้า 527-528.

การแพทย์ และวิทยาศาสตร์ ที่สำคัญที่สุดโดยการแก้ไขเพิ่มเติมนี้ได้จำกัดการอภิปรายใน “ประเด็นที่อ่อนไหว” ทำให้รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายของตนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สื่อมวลชนและแม้แต่รัฐสภาแทนที่จะวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลกลับกลายเป็นเครื่องมือในการรับรองและสนับสนุนมติโครงสร้างทั้งหมดของรัฐมาเลเซีย นับตั้งแต่ศาลยุติธรรมจนถึงตำรวจและกองทัพก็ดำเนินการเคลื่อนไหวไปตามความปรารถนาของรัฐบาล²³⁴

อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ที่สำคัญของความวุ่นวายเรื่องชาติพันธุ์ในปี ค.ศ. 1969 ก็คือคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของพรรคพันธมิตร ทั้งพรรคอัมโน พรรค MCA และพรรค MIC ที่ได้ปกครองมลายาหรือมาเลเซียเป็นผลสำเร็จมาตั้งแต่ได้รับเอกราช ในช่วงเวลาเหล่านี้มีตรรกภาพอย่างง่าย ๆ ในหมู่ผู้ที่ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษของพรรคพันธมิตร หมายความว่าพรรคอัมโนที่มีอำนาจมากขึ้นยังคงปฏิบัติต่อพรรคร่วมที่อ่อนแอกว่า 2 พรรคด้วยความนับถือ แต่เมื่อถึงปี ค.ศ. 1969 ก็เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าพรรค MCA และพรรค MIC กำลังสูญเสียความเชื่อถือในฐานะผู้แทนของชุมชนชาวจีนและชาวอินเดีย ความสำเร็จของพรรคฝ่ายค้านในการรวบรวมการออกเสียงลงคะแนนจำนวนมากได้อย่างไม่คาดฝันและการประกาศ “ชัชชนะ” ในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 1969 บังคับให้พรรคอัมโนต้องกลับไปคิดยุทธศาสตร์ใหม่ทางการเมือง เพื่อจะป้องกันการวิวาทระหว่างชาติพันธุ์ในอนาคต จึงได้ตกลงกันว่าฐานการเมืองของพรรคพันธมิตรจำเป็นต้องเปิดกว้างเพื่อให้มีการอภิปรายและการลงมติเกิดขึ้นได้ภายในรัฐบาลและไม่ใช่เพียงในสังคมของตนเอง ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1970 จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติ (Barisan Nasional - Natioanl front) ขึ้น ประกอบด้วยสมาชิกพรรคพันธมิตรและพรรคการเมืองอื่นๆ โดยมีพรรคอัมโนเป็นแกนนำ

พรรคปาสที่เป็นพรรคฝ่ายค้านของมาเลย์ที่สำคัญก็เข้าร่วมกับกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติในปี ค.ศ. 1973 แต่ก็ถูกขับออกไปในปี ค.ศ. 1977 หลังเกิดการจลาจลในสถานิติบัญญัติรัฐกลันตันเพื่อต่อต้านมุขมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลสหพันธรัฐ ความวุ่นวายครั้งนี้ทำให้ ดาตุ๊ก อัสรี มูดา (Datuk Asri Muda) ผู้สนับสนุนความเป็นเชื้อชาตินิยมชาวมาเลย์ถูกปลดออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค เพื่อเปิดทางให้คนรุ่นใหม่ที่ยอมรับขบวนการฟื้นฟูอิสลามตั้งแต่ทศวรรษ 1970 ซึ่งกลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลกในสังคมมุสลิมที่เป็นผลจากการปฏิวัติอิหร่านในปี ค.ศ. 1979 โดยพรรคมีนโยบายเรียกร้องการตั้งรัฐอิสลาม ที่ปกครองด้วยกฎหมายอิสลาม²³⁵ แต่ด้วย

²³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 536-537.

²³⁵ Farish A. Noor, “Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party PAS from 1982 onwards,” *Contemporary Southeast Asia* 25: 204.

จุดยืนนี้ทำให้ไม่สามารถประนีประนอมได้กับสภาพการเมืองในมาเลเซียซึ่งรัฐบาลสหพันธรัฐต้องการการสนับสนุนจากผู้ไม่ใช่ชาวมาเลย์ ดังนั้น แม้ว่ากลุ่มแนวร่วมแห่งชาติประกอบด้วยพรรค 14 พรรค ในปี ค.ศ. 2000 พรรคอัมโนกลับเข้มแข็งมากกว่าที่เคยรวมเป็นพรรคพันธมิตร

และนับตั้งแต่การก่อตั้งกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติเป็นต้นมา ชัยชนะทางการเมืองที่ได้ที่นั่นมากกว่า 2 ใน 3 ของที่นั่งในรัฐสภาที่มีความมั่นคงมาโดยตลอด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยมิมีใครคัดค้าน โดยในปี ค.ศ.1974 กลุ่มแนวร่วมแห่งชาติได้ร้อยละ 88 ของจำนวนที่นั่ง ร้อยละ 85 ในปี ค.ศ. 1978 ร้อยละ 86 ในปี ค.ศ. 1982 ร้อยละ 84 ในปี ค.ศ. 1986 ร้อยละ 71 ในปี ค.ศ. 1990 ร้อยละ 84 ในปี ค.ศ. 1995 และร้อยละ 76 ในปี ค.ศ. 1999 ซึ่งระหว่างปี ค.ศ. 1978 ถึง 1995 มีการบันทึกว่าพรรคอัมโนได้ร้อยละ 64-74 ของที่นั่งของกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติในคาบสมุทรมลายู และระหว่างร้อยละ 53 กับ 56 ของจำนวนที่นั่งทั้งหมดในรัฐสภา ถึงแม้ว่าจะสูญเสียไปบ้างในปี ค.ศ. 1999 แต่การที่พรรคอัมโนครองอำนาจอย่างต่อเนื่องนั้นมาจากปัจจัยหลายประการคือ ประการแรก จำนวนชาวมาเลย์ที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในจำนวนประชากรซึ่งใกล้จะถึงร้อยละ 60 ในทศวรรษที่ 1990 ประการที่สอง การกำหนดเขตเลือกตั้งที่เป็นประโยชน์ต่อพรรคอัมโน โดยในปี ค.ศ. 1995 ชาวมาเลย์ได้รวมกันเป็นเสียงส่วนใหญ่ถึง 101 เขตเลือกตั้งในทั้งหมด 144 เขต และประการที่สาม ด้วยระบบอุปถัมภ์ที่มีประสิทธิภาพของพรรคอัมโนที่เป็นทั้งเครื่องมือและกลยุทธ์

อย่างไรก็ตาม นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้ส่งสัญญาณให้เห็นถึงการแตกแยกในความพยายามรักษาเสียงส่วนใหญ่ 2 ใน 3 จากการกล่าวปราศรัยของสมัชชาใหญ่พรรคอัมโน ครั้งที่ 53 เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1999 เขาอ้างถึงอันตรายที่พรรคผสมใหม่วางไว้โดยมีพรรคยุติธรรมแห่งชาติ (KeADILan) นำ เพราะสามารถ “ทำให้การต่อสู้ของพรรคอัมโนส่งผลกระทบและอ่อนแอ รวมทั้งลดเสียงส่วนใหญ่ 2 ใน 3 ของกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติลงซึ่งเป็นความสำคัญต่อเสถียรภาพของประเทศและการพัฒนา” แม้ยอมรับบทบาทของพรรคอื่นๆ ในกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ยังกล่าวโดยตรงว่า “พรรคอัมโนเป็นกระดูกสันหลังที่เป็นเครื่องป้องกันอย่างแท้จริงของกลุ่มแนวร่วมแห่งชาติ” ในฐานะเป็นประธานของพรรคอัมโน เขาได้ใช้อำนาจอย่างมากในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งเขาได้สร้างความแข็งแกร่งในฐานะนายกรัฐมนตรี โดยการค่อยๆ ทำลายเครื่องป้องกันของสถาบันที่สำคัญ 2 สถาบันที่ขัดขวางอำนาจของฝ่ายบริหาร เขาได้ถอนสิทธิของยังดี เปอร์ตวน อากงที่มีสิทธิในฐานะประมุขของรัฐในการยับยั้งกฎหมายใดๆ และได้ตั้งผู้พิพากษาศาลสูงขึ้นแทนเพื่อให้แน่ใจในการตอบสนองต่อการพิจารณาคดีตามกฎหมายตามความ

ต้องการของเขา ดังจะเห็นได้จากการอภิปรายบทบาทของประมุขตามธรรมเนียมประเพณีภายในก-ราชอาณาจักร (คำศัพท์ที่ยังคงใช้สำหรับการปกครอง) ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานในสังคมมาเลเซีย ซึ่งภายใต้อำนาจของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ ความตึงเครียดต่างๆ ปรากฏในทิศทางที่ไม่เคยมีมาก่อน ด้วยการไม่ยอมรับฐานะพิเศษของสมาชิกชนชั้นสูงมาเลเซียที่ได้อ้างสิทธิของพวกเขาที่จะได้รับประโยชน์ตามประเพณี ที่เคยเข้าแทรกแซงเพื่อจะได้รับเอกสิทธิ์ทางการพาณิชย์เพื่อพวกเขาเองและผู้มอบอำนาจของเขา (มักเป็นชาวจีน) ทำให้เกิดความไม่พอใจต่อสามัญชนชาวมาเลเซียรุ่นใหม่ที่จะเยอทะยานขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1990 เนื่องจากคนเหล่านั้นได้อภิปรายฐานะของประมุขมาเลเซียในสมัชชาใหญ่ของพรรคอัมโน และในปี ค.ศ. 1993 ยังได้มีการยกเลิกการคุ้มกันความผิดทางอาญาของสุลต่านมาเลเซีย²³⁶

เนื่องจากการครองอำนาจนำของพรรคอัมโนในรัฐบาล การแตกแยกภายในพรรคกลายเป็นการต่อสู้อย่างแท้จริงเพื่อใช้อำนาจของชาติและมีการอภิปรายโต้เถียงมากขึ้นในชุมชนมาเลเซีย แรกทีเดียวคือในปี ค.ศ.1987 เมื่อเกิดการแตกแยกภายในพรรคอัมโนระหว่างผู้สนับสนุนนายกรัฐมนตรีมหาธีร์กับพวกที่เข้าข้าง มูซา ฮิตัม (Musa Hitam) อดีตรองนายกรัฐมนตรีและ เต็งกู ราชาเล็ค ฮัมซะห์ (Tengku Rajaleigh Hamzah) ถึงแม้ว่าบุคคลทั้งสองนี้เคยเป็นคู่แข่งที่เยอทะยานด้วยความหวังในการสืบทอดตำแหน่งหรือเอาชนะนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ พวกเขาได้เก็บความเห็นที่แตกต่างไว้ในการดำเนินงานตามแนวทางที่ร่วมกันในการเลือกตั้งลับภายในพรรคอัมโน และเมื่อผู้ทำชิงตำแหน่งหัวหน้าพรรคฝ่ายแพ้ นายกรัฐมนตรีก็เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว โดยขัดขวางโอกาสและการคุกคามของฝ่ายตรงข้ามที่กำลังมีมากขึ้นต่อการปกครองของเขา และในเดือนตุลาคมปีเดียวกันนั้น เขาก็ได้อ้างพระราชบัญญัติว่าด้วยความมั่นคงภายใน (ISA) ที่จะจับกุมและกักขังประชาชนกว่า 100 คน รวมทั้งนักการเมืองและผู้นำของกลุ่มที่คัดค้าน ในปีต่อมา คู่แข่งพรรคอัมโนจึงได้ใช้การต่อสู้คดีกล่าวหาว่ามีความไม่โปร่งใสในการลงคะแนนเสียง โดยศาลสูงได้ตัดสินเข้าข้างผู้ทำชิงและประกาศว่า พรรคอัมโนเป็นองค์กรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและประกาศยึดทรัพย์ของพรรคอัมโน ทำให้นายกรัฐมนตรีและผู้สนับสนุนได้ตั้งชื่อองค์กรของเขาใหม่ว่า “อัมโนใหม่” (UMNO Baru - New UMNO) สำหรับฝ่ายตรงข้ามเมื่อได้ทรัพย์สินของพรรคอัมโนกลับคืนมา ผู้ทำชิงก็ได้ตั้งกลุ่มใหม่ชื่อ ‘Semangat’ 46 - ‘Spirit of’ 46 เนื่องจากปี ค.ศ. 1946 เป็นปีที่ก่อตั้งพรรคอัมโน) การปฏิบัติต่อสุลต่านของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ทำให้ชาวมาเลเซียจำนวนมากไม่พอใจ ขณะที่มาตรการอื่นๆ ของรัฐบาล เช่น การตั้งผู้พิพากษา

²³⁶ บารา วัตสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ต วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 542.

ขึ้นมาแทนทำให้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงการใช้อำนาจบริหารของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ และการกำหนดให้มีการควบคุมสิ่งพิมพ์อย่างเข้มงวดมากขึ้นก็ปลุกความกังวลของสาธารณชนด้วยเช่นกัน²³⁷

พัฒนาการเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมกันกับนโยบายการศึกษาที่ได้แย้งกัน ซึ่งนำเสนอโดยนายอันวาร์ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาในเวลานั้น ซึ่งเป็นนโยบายที่กำหนดให้ใช้ภาษาพูดจีนที่ไม่ใช่ภาษาแมนดารินเป็นสำคัญและให้ผู้บริหารในโรงเรียนแห่งชาติใช้ตัวพิมพ์ภาษาจีน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการคัดค้านอย่างรุนแรงจากชุมชนชาวจีน และด้วยความหวังจะกระตุ้นความรู้สึกกังวลใจที่มีอยู่ลึกๆ ซึ่งปรากฏชัดทั้งในชุมชนมาเลย์และไม่ใช่มาเลย์ เซมะงัด' 46 จึงเข้าร่วมกับ พรรค DAP และพรรคปาส ในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 1990 เซมะงัด' 46 ชนะ 8 ที่นั่ง คิดเป็นร้อยละ 15.1 ของการลงคะแนนเสียง สำหรับพรรคปาส ชนะที่นั่งทั้งหมดในระดับรัฐและของรัฐสภาในกัลตันตัน อย่างไรก็ตาม ด้วยการใช้การไม่ได้รับความนิยมนำกับพรรคอัมโน จึงทำให้ในการเลือกตั้ง ค.ศ. 1995 ส่วนแบ่งของการลงคะแนนเสียงได้ตกลงเหลือร้อยละ 10.2 ของการลงคะแนนเสียงซึ่งหมายความว่าได้เพียง 6 ที่นั่งเท่านั้น เนื่องจากความรู้สึกนิยมชมชอบต่อนายกรัฐมนตรีที่มีมาตั้งแต่เริ่มแรก เพราะการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ ต่อมาในปี ค.ศ. 1996 เติ้งกู ราชาลักษณ์กระจายสมาชิกพรรคออกไปโดยเขาและพรรคพวกได้กลับเข้าร่วมพรรคอัมโนอีกครั้ง (คำ 'บารู' หายไป) ขณะที่มุชซา ได้วางมือทางการเมือง

ทั้งนี้ ปัจจัยที่คุกคามต่ออำนาจการครอบครองของพรรคอัมโนที่มีอย่างมาก ยังปรากฏในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1998 เมื่อนายอันวาร์ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีถูกปลดและถูกกล่าวหาเรื่องรักร่วมเพศ การจับกุม การโบยและการกักขังเขาทำให้ชาวมาเลเซียและโลกภายนอกตกตะลึง เพราะเคยเข้าใจว่ามาเลเซียเป็นประชาธิปไตยตามระบบรัฐสภาที่มีเสถียรภาพ การกระทำดังกล่าวได้เผยให้เห็นขอบเขตมาตรการของรัฐบาลซึ่งใช้มากกว่า 20 ปีก่อนที่ทำให้ระบบกฎหมายอ่อนแอลง เมื่อนาง วัน อะซีซะห์ วัน อิสมาอีล ภรรยาของนายอันวาร์ได้เข้าทำหน้าที่เป็นผู้นำของขบวนการที่พัฒนาขึ้นมาเป็นพรรคยุติธรรมแห่งชาติ (KeADILan) ในปี ค.ศ. 1999 การจัดตั้งพรรคใหม่นี้แสดงถึงความแตกแยกภายในสมาชิกของพรรคอัมโน และได้นำไปสู่การรวมตัวครั้งใหม่เป็นกลุ่มแนวร่วมทางเลือก (Barisan Alternatif) ที่ประกอบด้วย KeADILan พรรคปาส พรรค DAP และพรรค Parti Rakyat Malaysia แรงสนับสนุนอย่างเข้มแข็งให้แก่พรรค KeADILan

²³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 542.

สะท้อนให้เห็นไม่เพียงความนิยมในตัวนายอันวาร แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจกับการใช้อำนาจนิยมของรัฐบาลซึ่งมีเสียงไม่เห็นด้วยอย่างเจียบๆ²³⁸

อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่าลักษณะการต่อต้านจากฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองดังกล่าวไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน พัฒนาการการต่อสู้ทางการเมืองของพรรคฝ่ายค้านอย่างพรรคปาสที่ใช้ศาสนาอิสลามได้เป็นเครื่องมือหลักในการต่อสู้กับพรรครัฐบาลมาโดยตลอดนั้น เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยการเป็นรัฐมาเลย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ (UMS) ด้วยการขาดความเชื่อมโยงในการพัฒนาเหมือนรัฐอื่นๆ ที่อังกฤษปกครองโดยตรง ทำให้พัฒนาการของรัฐมีลักษณะความเป็นมาเลย์อย่างแท้จริง และมีความต่อเนื่องในการนับถือทางศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด ทำให้ชาวมาเลย์ที่เป็นผู้นำศาสนาในพื้นที่นี้มองว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่พึงพิงชาติตะวันตก และคล้อยตามความเป็นวัตถุนิยมของชนชั้นสูงชาวมาเลย์นั้นเป็นสิ่งที่เข้ากันไม่ได้กับหลักการศาสนาอิสลามดั้งเดิม การรุกรานทางเขตแดน วัฒนธรรม อารยธรรมและทางศาสนาของชาติตะวันตกที่เป็นประเทศอาณานิคม ทำให้ในช่วงแรกเกิดความรู้สึกต่อต้านที่ยึดโยงกับการเรียกร้องด้วยความเป็นชาตินิยมมาเลย์ แต่ในบางครั้งก็ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นการเป็นปฏิปักษ์กับคนนอกศาสนา เนื่องด้วยศาสนาอิสลามคือศูนย์กลางของเอกลักษณ์มาเลย์ โดยมีพื้นฐานที่ว่าความเป็นมาเลย์นั้นแยกไม่ออกจากความเป็นอิสลามิกชน ดังเช่นที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญมาเลเซียยุคหลังได้รับเอกราชจากอังกฤษที่กำหนดไว้ว่า คนมาเลย์จะต้องนับถือศาสนาอิสลามและพูดภาษามาเลย์ ในแง่นี้กฎหมายบังคับไว้ชัดเจนว่าคนมาเลย์ต้องเป็นมุสลิมและจะเปลี่ยนศาสนาไม่ได้ แม้ว่าแต่งงานกับคนต่างศาสนา อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม²³⁹

ทั้งนี้ ความพยายามของพรรคปาสในการแย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองและสังคมกับพรรคอัมโนที่มีจุดกำเนิดมาจากชนชั้นสูงชาวมาเลย์ที่รับกับอารยธรรมของตะวันตกนั้น เริ่มมีความเข้มข้นและชัดเจนมากขึ้นตั้งแต่สมัยกระแสการปฏิวัติอิสลามในช่วงปลายทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา ชาวมาเลย์ตอบสนองการฟื้นฟูของอิสลามที่แพร่ไปทั่วโลกและได้พบความเชื่อมั่นกับการ

²³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 543.

²³⁹ พวงทอง ภวัครพันธุ์, “มาเลเซียกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย : พินิจปัญหาจากกรอบอิสลามานูวัตร์มาเลเซีย,” *ฟ้าเดียวกัน* 5: 171.

* การปฏิวัติอิสลามในอิหร่านเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1979 โดยมี อายาตุลลอฮ์ รุฮุลลอฮ์ โคเมย์นี (Ayatollah Ruhollah Khomeini) ซึ่งเป็นผู้นำชาวของอิหร่านที่ทำการต่อต้านและโค่นล้มอำนาจของพระเจ้าซาร์มุฮัมมัด เรซา ชาห์ ปาห์เลวี (Muhammad Reza Shah Pahlavi) แห่งราชวงศ์ปาห์เลวีในอิหร่านได้สำเร็จและสถาปนารัฐอิสลามขึ้นแทนที่ โดยนำแนวคิดเรื่อง

ปลอบใจให้คลายทุกข์ของศาสนาในยามที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญในทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยทางพรรคปาสนั้นแสดงออกถึงการต้องการหวนกลับไปสู่การเป็นรัฐอิสลามดั้งเดิมที่ปกครองด้วยกฎหมายอิสลาม สิ่งเหล่านี้ยิ่งได้รับการกระตุ้นเมื่อเห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจให้ทันสมัยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อค่านิยมและการอบรมเรี่ยไรของผู้คนชาวมาเลเซียรุ่นเยาว์ โดยเฉพาะคนที่มาจากชนบท²⁴⁰ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เน้นด้านศาสนามากขึ้นภายในพรรคที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนั้น ยังได้รับอิทธิพลมาจากสมัยการบริหารของหัวหน้าพรรค อูซตาซ ยูซุฟ ราวา (Utaz Yusof Rawa อยู่ในตำแหน่งตั้งแต่ ค.ศ. 1983-1989) ที่สถาปนาคูลามาได้รับความสำคัญอย่างเด่นชัด เช่นเดียวกับวาทกรรมทางการเมืองของพรรคที่แสดงออกถึงแนวคิดที่หัวรุนแรงและสุดโต่งมากยิ่งขึ้น วัตรปฏิบัติที่ยึดถือถึงปัจจุบันที่เน้นถึงการเข้าถึงจิตวิญญาณทางศาสนาอิสลาม การมีพิธีทางศาสนาและพิธีกรรมในการเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมก็ได้รับอิทธิพลมาจากช่วงนี้²⁴¹

ในขณะเดียวกันกระแสการปฏิวัติดังกล่าวยังส่งผลให้เกิดกระบวนการอิสลามานิว์ตรหรือกระบวนการทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ในมาเลเซีย ลักษณะการดำเนินชีวิตทุกอย่างของชาวมาเลเซียมุสลิมเริ่มเป็นไปในทิศทางที่เคร่งครัดในวัตรปฏิบัติทางด้านศาสนามากขึ้น เช่น เครื่องแต่งกายที่ผู้หญิงต้องสวมหิญาบ และการไปมัสยิดหรือสุเหร่ามากขึ้นของอิสลามิกชน เป็นต้น ทำให้ศาสนาอิสลามกลายเป็นหลักการสำคัญที่กำหนดอัตลักษณ์ความเป็นมาเลย์อย่างแยกไม่ออก²⁴² และกระบวนการดังกล่าวยังก่อให้เกิดความตื่นตัวทางด้านขบวนการฟื้นฟูศาสนาอิสลาม

ก่อตั้งรัฐตามหลักการศาสนามาใช้ และได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศอิหร่านให้เป็นสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน (Islamic Republic of Iran) และตั้งแต่นั้นมาอิทธิพลของการปฏิวัติอิสลามครั้งนี้ก็แผ่ขยายไปทั่วโลกมุสลิม ทำให้คนมุสลิมในหลายประเทศต้องการจัดตั้งประเทศตนเป็นรัฐอิสลามเหมือนในอิหร่านเช่นกัน (กองตะวันออกกลาง, สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน [ออนไลน์], กระทรวงการต่างประเทศ, 2552, แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/web/848.php?id=354> [30 มกราคม 2552])

²⁴⁰ ไมเคิล ลีเฟอร์, พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 649-653.

²⁴¹ Farish A. Noor, "Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party PAS from 1982 onwards," Contemporary Southeast Asia 25: 208.

²⁴² Shamsul A. B., "Identity Construction, Nation Formation, and Islamic Revivalism in Malaysia," in Islam in an Era of Nation-States: Politics and Religious Renewal in Muslim Southeast Asia, eds. Robert W. Hefner and Patricia Horvanich (Honolulu: Hawaii University Press, 1997), p. 210, อ้างถึงใน พวงทอง ภวัครพันธุ์, "มาเลเซียกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย: พินิจปัญหาจากกรอบอิสลามานิว์ตรมาเลเซีย," ฟ้าเดียวกัน 5: 171.

ในมาเลเซีย หรือที่เรียกว่า ขบวนการดะหฺวะห์ (Dakwah) กล่าวคือ เป็นหน้าที่ของมุสลิมที่จะแนะนำหรือชักชวนมนุษยชาติทั้งมวลให้นับถือศาสนาอิสลาม²⁴³

การเติบโตของขบวนการดะหฺวะห์ในมาเลเซียนั้นได้มีนักวิชาการอธิบายว่าเป็นผลมาจากแรงผลักดัน 6 ประการ²⁴⁴ คือ 1. เพื่อรับมือแรงกดดันของกระบวนการทำให้ทันสมัย 2. เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกต่อต้านจักรวรรดินิยมหรือลัทธิครอบความเป็นเจ้าของตะวันตก 3. เพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูทางจิตวิญญาณ 4. เพื่อรับมือกับกระบวนการสร้างเหตุผลทางสังคมของโลกสมัยใหม่ที่ท้าทายต่อโลกทัศน์ทางศาสนาและปรัชญาแบบเดิม 5. เพื่อแสวงหาหนทางที่จะอยู่ในโลกที่เต็มไปด้วยการตั้งคำถามหรือความไม่เชื่ออย่างถอนรากถอนโคน ไม่ว่าจะป็นต่อสถาบันค่านิยม และศีลธรรมที่ดำรงอยู่ในสังคม และ 6. เพื่อสร้างจารีตใหม่ ที่เปิดโอกาสให้สามารถนิยามหรือผลักดันอัตลักษณ์ใหม่ทางชาติพันธุ์-ศาสนาในสังคมที่มีความหลากหลายได้ ทั้งนี้ ขบวนการดะหฺวะห์ในมาเลเซียมีเป้าหมายที่หลากหลายกันไป แต่สิ่งหนึ่งที่มีร่วมกันคือต้องการให้ศาสนาอิสลามและชุมชนมุสลิมในท้องถิ่นตื่นตัวมากยิ่งขึ้น²⁴⁵

ดะหฺวะห์นั้น เป็นชื่อที่เรียกทั่วไปของขบวนการฟื้นฟูศาสนาอิสลามที่เกิดจากชาวมาเลย์รุ่นเยาว์ที่มีการศึกษา หลังจากที่เกิดความรุนแรงระหว่างกลุ่มเชื้อชาติในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1969 คำนี้แปลตรงตัวว่า การเรียกหรือเชิญ และอาจเข้าใจได้ง่ายสุดว่าเป็นกิจกรรมเผยแพร่ศาสนาของชาวมุสลิม ขบวนการนี้เริ่มต้นจากรูปแบบเล็กๆ ภายในมาเลเซียโดยขบวนการยุวชนอิสลามแห่งมาเลเซียหรืออับบิม (Angkatan Belia Islam Malaysia - Malaysian Islamic Youth Movement - ABIM) ที่ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1971 ที่มหาวิทยาลัยมลายาเพื่อเป็นเครื่องมือฟื้นฟูศาสนาอิสลาม (ดะหฺวะห์) อับบิมเป็นตัวแทนของความไม่พอใจทางการเมืองและทางศาสนาที่มีต่อรัฐบาลซึ่งมีชาวมาเลย์เป็นแกนหลัก เพราะเห็นถึงผลกระทบจากการประนีประนอมสิทธิทางการเมืองพื้นฐานของชาวมาเลย์ของรัฐบาลจนเสียเปรียบผู้ที่ไม่ใช่ชาวมาเลย์ โดยเฉพาะชาวจีน ผู้มีบทบาทนำในการก่อตั้งอับบิม คือ นายอันวาร์ อิบราฮิม ซึ่งขณะนั้นเป็นนักศึกษาด้านมาเลย์ศึกษา และเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลมากต่อเพื่อนนักศึกษา ที่กำหนดบทบาทจากมหาวิทยาลัยมลายาที่ต้องการแสวงหา

²⁴³ บาบารา วัดสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ด วาย. อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 608.

²⁴⁴ Shamsul A. B., "Identity Construction, Nation Formation, and Islamic Revivalism in Malaysia," in Islam in an Era of Nation-States: Politics and Religious Renewal in Muslim Southeast Asia, p. 210.

²⁴⁵ พวงทอง ภวัครพันธุ์, "มาเลเซียกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย: พินิจปัญหาจากกรอบอิสลามานุวัตรมาเลเซีย," ฟ้าเดียวกัน 5: 172.

อัตลักษณ์และท่าท่ายุทธศาสตร์ กิจกรรมเหล่านี้มีลักษณะรุนแรงมากขึ้นเพราะบทบาทของกลุ่มนักศึกษาที่กลับมาจากการศึกษาระดับสูงในอังกฤษตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1970 และได้รับอิทธิพลจากแนวคิดอิสลามแบบรุนแรงจากอียิปต์และปากีสถาน ตะกั่วหัจจึงมีอิทธิพลในมหาวิทยาลัยในปลายทศวรรษที่ 1970²⁴⁷

เช่นเดียวกับกลุ่มอัล อาร์ควัมที่เป็นองค์กรฟื้นฟูศาสนาอิสลามที่มีสมาชิกประมาณ 100,000 คน ก่อตั้งตามชื่อมิตรผู้หนึ่งของศาสดาพยากรณ์ มุฮัมหมัด (Prophet Muhammad) ชื่อ ดารุล อาร์ควัม (Darul Arqam - สำนักอาร์ควัม) องค์กรนี้ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1968 โดย อูสตาซ อัชฮาอารี มุฮัมหมัด (Ustaz Ashaari Muhammed) ซึ่งเป็นครูสอนศาสนา มีเป้าหมายคือ การสร้างวิถีชีวิตอิสลามขึ้นมาใหม่โดยตั้งอยู่บนศีลธรรมส่วนบุคคลและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ ได้มีการก่อตั้งชุมชนหมู่บ้านจำนวนหนึ่งที่มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงและแบ่งแยกตามเพศ รวมทั้งมีโรงงานที่ผลิตอาหารตามหลักศาสนา (ฮาลาล) เป้าหมายสูงสุดขององค์กรคือ การสร้างรัฐอิสลามหลังจากที่ได้สร้างสังคมอิสลามขึ้นแล้ว รัฐบาลอดทนต่อขบวนการนี้ เพราะต้องการใช้คานอำนาจกับพรรคปาส แต่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 ขบวนการนี้ได้เกิดความขัดแย้งกับรัฐบาลที่สั่งห้ามจัดกิจกรรมของอัล อาร์ควัม ในสถานที่รัฐบาหลีทุกแห่งและกำหนดข้อห้ามรุนแรงอีกหลายประการ อย่างไรก็ตาม ขบวนการนี้ก็ยังมีบทบาทแข่งขันต่อมา และได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกพรรคอัมโนที่มีความขัดแย้งกับพรรค และจากกลุ่มเยาวชนที่ไม่พอใจสังคมในเดือนเมษายน ค.ศ. 1994 นักศึกษามาเลเซีย และสมาชิกอัล อาร์ควัมจำนวนหนึ่งถูกจับระหว่างมีการชุมนุมของอิสลามที่เคร่งคัมภีร์ในไคโร อัล อาร์ควัมถูกห้ามดำเนินการในมาเลเซียในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1994 โดยนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ประกาศว่าองค์กรนี้เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง

---

* นายอันวาร์ เคยถูกคุมขังในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1974 เป็นเวลา 22 เดือน เพราะเป็นผู้นำการชุมนุมต่อต้านความยากจนของชาวนาในรัฐเกดะห์ และในช่วงหนึ่งอับบิมถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนหนุ่มของพรรคปาสซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านของชาวมาเลย์ และสมาชิกบางส่วนของอับบิมยังได้รณรงค์ให้กับพรรคปาสในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 1978 แต่ขบวนการนี้สูญเสียการเป็นองค์กรฟื้นฟูศาสนาอิสลามของประเทศ เมื่อนายอันวาร์เข้าร่วมกับพรรคอัมโนก่อนการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนเมษายน ค.ศ. 1982 นายอันวาร์ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งครั้งนี้ในนามผู้สมัครของพรรคอัมโนและได้เป็นรัฐมนตรีรุ่นเยาว์ในสำนักนายกรัฐมนตรี หลังจากนั้น บทบาททางการเมืองของเขาพุ่งสูงอย่างรวดเร็วจนได้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในปลายปี ค.ศ. 1993 นายอันวาร์ยังคงรักษาการแลกเปลี่ยนทางความคิดกับอับบิมต่อมา แต่ขบวนการนี้ได้ยุติบทบาทการเป็นองค์กรอิสลามที่ทำทลายอำนาจรัฐบาลนานก่อนการล้มทางการเมืองของเขาในเดือนกันยายน ค.ศ. 1998 เมื่อขาดการนำของนายอันวาร์ อับบิมก็มุ่งความสนใจไปยังเรื่องการศึกษาศาสนาอิสลามและสวมบทบาทไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฯ ส่วนสมาชิกที่ยังฝักใฝ่การเมืองก็ได้เข้าร่วมกับพรรคปาสหรือพรรคอัมโน (ไมเคิล ลีเฟอร์, พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 615-616.)

²⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 272-273.

แห่งชาติเพราะคำสอนที่ผิดเพี้ยน ในเดือนต่อมา อัศฮาอาวี ถูกจับกุมหลังจากถูกส่งกลับจากการลี้ภัยในไทย เขาออกจากคุกในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1994 และต่อมาขบวนการ อัล อารีควัมก็ถูกยกเลิกอย่างเป็นทางการในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1994²⁴⁸

อย่างไรก็ตาม ขบวนการตระหวัชี่นี้มีอิทธิพลจนกระทั่งถึงปัจจุบันภายใต้การนำของพรรคปาส ที่ถือว่าเป็นหนึ่งในขบวนการดังกล่าว เนื่องจากมีเป้าหมายที่มุ่งเผยแพร่ศาสนาอิสลามเพื่อให้มาเลเซียเปลี่ยนเป็นรัฐอิสลามเช่นเดียวกัน โดยการต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองและการนิยามความเป็นศาสนาอิสลามของชาวมาเลย์กับพรรครัฐบาลนั้น พรรคปาสมักจะโจมตีพรรคอัมโนเสมอว่าไม่ใช่อิสลามที่แท้จริง เป็นผู้ไม่ศรัทธาหรือคนนอกศาสนา (kafirs - unbelievers) เป็นพวกนิยมตะวันตก ที่เสแสร้ง หลอกหลวง (hypocrites) ไม่จริงใจในการส่งเสริมให้มาเลเซียเป็นสังคมอิสลามที่แท้ และเน้นไปที่อุดมการณ์ชาตินิยมแบบส่งเสริมอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (ethno-nationalism) มากกว่า โดยละเลยแนวทางอิสลามที่ถูกต้องตามหลักศาสนา รวมทั้งเป็นพรรคที่เน้นการพัฒนาแบบโลกียนิยม (secular) โดยตัดเรื่องทางศาสนาออกจากเรื่องทางโลก การดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีพรรคอัมโนเป็นแกนนำ ที่มุ่งเอื้อผลประโยชน์ให้กับชาวมาเลย์นั้น ทางพรรคปาสมองว่ามีเพียงเพียงเบนชาวมุสลิมให้ออกจากแนวทางที่ถูกต้อง คือ ศาสนาอิสลาม เท่านั้น แต่ยังเป็นสาเหตุของความลำหลังและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างคนมาเลย์กับเชื้อชาติอื่นๆ ด้วย โดยพรรคปาสเชื่อว่ามีการฟื้นฟู สถาบันของผู้นำศาสนาหรืออุลามาเพื่อให้เป็นผู้นำและชี้นำสังคมเท่านั้น ที่จะทำให้ชุมชนมาเลย์มุสลิมเติบโตและเข้มแข็งขึ้นได้²⁴⁹

ทั้งนี้ ความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคปาสได้ยืนยันการเรียกร้องแนวคิดเหล่านี้ในหมู่ชาวมาเลย์ และเป็นการบังคับให้พรรคอัมโนต้องนำทัศนคติของศาสนาอิสลามที่เคร่งครัดมากขึ้นมาใช้ เพื่อที่จะต่อต้านการโต้แย้งที่ว่า เป็นเรื่องทางโลกอย่างแท้จริง แรงกระตุ้นให้คล้อยตามศาสนาอิสลามกระฉ่างชัดมากในสังคมมาเลเซียที่รวมกำลังกันหลังจากมหาธีร์ได้เป็นนายกรัฐมนตรีในปี ค.ศ. 1981 หลังจากดำรงตำแหน่งไม่นาน เขาได้สนับสนุนให้มีการสัมมนาเรื่อง “แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศาสนาอิสลาม” (“The Concept of Development in Islam”) และในปี ค.ศ. 1984 ได้ประกาศนโยบายการเปลี่ยนแปลงไปสู่อิสลาม คือ “การพำรสอนค่านิยมของอิสลาม” ในรัฐบาล มีการให้ความสำคัญโครงการที่เกี่ยวข้องของอิสลามมากขึ้น และกระตุ้น

²⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 622-623.

²⁴⁹ Farish A. Noor, “Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party PAS from 1982 onwards,” *Contemporary Southeast Asia* 25: 208.

สื่อมวลชนที่จะให้มีการปรับตัวเพื่อสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหม่ แม้ว่าจะมีเสียงคัดค้านออกมาทันทีที่เพิ่มโครงการของอิสลามมากขึ้นทั้งทางโทรทัศน์และวิทยุ โดยเฉพาะศาสนาอื่นๆ ก็เรียกร้องเวลาที่เท่าเทียมกัน ในการปฏิเสธไม่ยอมให้ตามคำร้องขอนี้ นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้ปกป้องนโยบายว่า “เมื่ออิสลามเป็นศาสนาประจำชาติและศาสนาทางการ พลเมืองทุกคนก็ควรเรียนรู้ค่านิยมของศาสนา”²⁵⁰ มัสยิดและสถานที่สาธารณะอื่นๆ ทางศาสนาอิสลามจึงแพร่หลายไปทั่วประเทศ เช่นเดียวกับได้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการศึกษาที่ให้ความรู้ทางศาสนาเป็นวิชาสอบของโรงเรียน และในการกำหนดยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจก็ส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณด้วย การประกาศว่าระบบเศรษฐกิจของมาเลเซียควรกำหนดรูปแบบให้สอดคล้องกับอิสลามซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการจัดตั้งสถาบัน เช่น ธนาคารของอิสลาม และมูลนิธิทางด้านเศรษฐกิจของศาสนาอิสลาม เป็นต้น

ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายอิสลาม นายกรัฐมนตรีมหาธีร์พบว่าจำเป็นต้องดำเนินการอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นผู้สนับสนุนข้อเสนอของอิสลาม ขณะเดียวกันก็พยายามระงับความกลัวการใช้อำนาจทางศาสนาในหมู่ประชาชนที่ไม่ใช่มุสลิม ทศนคติของอิสลามที่เคร่งครัดซึ่งพรรคปาสนำมาใช้ จึงบังคับให้รัฐบาลพยายามที่จะแสดงตัวเป็นมุสลิมที่ภักดีเท่าๆ กับเป็นผู้พิทักษ์คุ้มครองมรดกของมาเลย์ การบังคับใช้ข้อห้ามของอิสลามในระหว่างเดือนศีลออกเพิ่มมากขึ้น มีการกำหนดหลักการพิเศษเพื่อร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ ของดะวะวะห์และคำแถลงสาธารณะโดยนายกรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ระดับสูงอื่นๆ ที่เน้นการปฏิบัติตามหลักอิสลามของรัฐบาลก็กลายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป นอกจากนี้ รัฐบาลระมัดระวังเป็นอย่างมากที่จะรายงานข้อความที่รุนแรงจากมุสลิมหัวรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากพรรคปาสได้อำนาจการควบคุมของรัฐบาลคืนกลับคืนมาในปี ค.ศ. 1990 รัฐบาลพรรคปาสพยายามที่จะนำหลักอิสลามเข้ามาปฏิบัติโดยทางการนำกฎหมายอาญาของอิสลาม (hudud laws) มาบังคับใช้ (ถึงแม้รัฐบาลสหพันธ์ได้ปิดกั้นไว้ แต่ก็ได้มีการประกาศบังคับใช้เมื่อปี ค.ศ. 2002)

รัฐบาลได้ประณามพรรคปาสที่ครองอำนาจนำในกลันตันถึงเรื่องมาตรการที่ “รุนแรง” จาก การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว โดยรัฐบาลพยายามหาทางทำให้ประชาชนที่ไม่ใช่มุสลิมแน่ใจอีกครั้งหนึ่งว่า รัฐบาลจะป้องกันสิทธิการปฏิบัติกิจศาสนาของพวกเขาไม่ใช่มุสลิม ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ยังคงเน้นต่อไปเรื่อยๆ ว่า อัมโนเป็นพรรคของอิสลามที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศ และอ้างว่าการ

²⁵⁰ Hussin Mutalib, *Islam in Malaysia: From Revivalism to Islamic State* (Singapore: NUS Press, 1993), p. 31.

ตีความของพวกเขาหัวสมัยใหม่ของพรรคมีความใกล้เคียงกับจิตวิญญาณที่แท้จริงของอิสลามมากกว่าการตีความของพรรคปาสซึ่งเป็นพรรคคู่แข่ง นี่คือทัศนคติที่มีเล่ห์เหลี่ยมทางการเมืองมาตั้งแต่ประชาชนมุสลิมของมาเลเซียมีความเคร่งครัดศาสนาอย่างเห็นได้ชัดมากขึ้นหลังทศวรรษที่ 1970 ผู้ศรัทธาพากันไปรวมอยู่ที่มัสยิดมากมายหลายแห่งและสุเหร่าที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ สตรีมาเลย์ผู้ซึ่งเคยสวมบาจู กูรุง (baju Kurung) ตามธรรมเนียมดั้งเดิม ซึ่งเป็นกระโปรงหลวมๆ และเสื้อคลุมครึ่งตัวแขนยาว ที่บัดนี้ได้นำผ้าคลุมศีรษะมาใช้เป็นตะละกง (telekung - ผ้าคลุมไหล่เวลาสวมมนต์์ของศาสนาอิสลาม) หรือผ้าผืนเล็กกว่าและตกแต่งสวยงามกว่า ส่วนพวกผู้ชายก็เห็นกันว่ามีหมวกกลมสีขาบแบบศีรษะกันมากขึ้น เพื่อบ่งบอกว่าพวกเขาได้เดินทางไปมัสการสิ่งเคารพในศาสนาที่เมกกะและเมดินา (Medina) แล้ว²⁵¹

ขณะที่พรรคปาสมุ่งจะแนะนำรัฐอิสลามให้ชาวมาเลย์รู้จักนั้น ก็ไม่ใช่พรรคปาสเพียงฝ่ายเดียว ขบวนการเยาวชนอิสลามแห่งมาเลเซียหรืออับบิม (ABIM) ก็มีส่วนร่วมในวัตถุประสงค์นี้ด้วย ตั้งแต่เริ่มแรกในปี ค.ศ. 1971 เช่นเดียวกับกลุ่ม “สาธารณรัฐอิสลาม” ในหมู่นักศึกษามหาวิทยาลัยที่ค่อนข้างจะพูดจาตรงไปตรงมาถึงความต้องการที่จะทำให้ประชาชนและรัฐบาลเข้าใจอิสลามอย่าง “ถ่องแท้” กลุ่มต่างๆ อาทิ ABIM สมาคมอุลามาแห่งมาเลเซีย พรรคปาส นักศึกษาและปัญญาชนมุสลิมในมหาวิทยาลัยต่างๆ ก็ได้เป็นแนวหน้าเรียกร้องการจัดตั้งรัฐอิสลาม ทำให้รัฐบาลเกรงว่ากิจกรรมของคณะหัวเหล่านี้อาจช่วยุให้เกิดการเผชิญหน้ากับประชาชนที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งมีจำนวนมากในประเทศ จึงได้ดำเนินการจำกัดกิจกรรมบางอย่างและปราบปรามกลุ่มเคร่งครัดศาสนา อย่างดาร์ควัม อย่างเปิดเผย โดยการใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ดังเช่น ในเดือนกรกฎาคมปี ค.ศ. 2000 สมาชิกนิกายอิสลาม อัล มะก์อูนาน์ (Al Ma'unah - ภราดรภาพแห่งพลังภายใน) ได้โจมตีคลังเก็บอาวุธทหาร 2 แห่ง และยึดอาวุธหนักของรัฐบาล โดยมีจุดประสงค์เพื่อล้มล้างรัฐบาล จึงถูกหน่วยปฏิบัติการปราบปรามการก่อการร้ายทำลายค่ายในป่า²⁵² และเช่นเดียวกับแกนนำพรรคหลายคนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกหัวรุนแรง และสะสมอาวุธ ทำให้รัฐบาลกวาดล้างตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1980-1990²⁵³ ดังนั้น ตามบทบาทของรัฐบาลในฐานะ

²⁵¹ บาบารา วัตสัน อันดาญา และ ลีโอนาร์ด วาย อันดาญา, ประวัติศาสตร์มาเลเซีย, หน้า 549.

²⁵² ไมเคิล ลีเฟอร์, พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 649-653.

²⁵³ Farish A. Noor, “Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party PAS from 1982 onwards,” Contemporary Southeast Asia 25: 215.

เป็นเสียงของอิสลามที่เป็นสื่อกลาง ซึ่งทำให้รัฐบาลได้รับการสนับสนุนไม่เพียงแต่จากพวกไม่ใช่มุสลิมเท่านั้น แต่ยังพวกมุสลิมสายกลางจำนวนมากและประชาชนเชื้อชาติอื่นๆ อีกด้วย

ในด้านการต่างประเทศก็เช่นกัน การเปลี่ยนทิศทางปรากฏชัด โดยนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ประกาศในปี ค.ศ. 1983 ว่าประชาชาติที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดและเครือจักรภพอังกฤษจะไม่มี ความสำคัญต่อมาเลเซียเท่ากับกลุ่มประเทศอิสลามต่อไป การเปลี่ยนแปลงนโยบายนี้เห็นได้ชัดใน การสนับสนุนของมาเลเซียในเรื่องการต่อสู้ของพวกมุสลิมทั่วโลก รวมทั้งพวกมุจาฮิดีนใน อัฟกานิสถาน พวกปาเลสไตน์ในอิสราเอล พวกอารกัน (Arakanese) ในพม่า (Myanmar) พวก เชเชน (Chechens) ในรัสเซีย และพวกบอสเนีย (Bosnians) กับโคโซวาร์ (Kosovars) ใน ยูโกสลาเวีย แต่อิสลามสายกลางนี้เป็นเพียงด้านหนึ่งของ “มาเลย์ใหม่” เท่านั้น เพื่อต้องการจะนำ ประเทศไปสู่สถานภาพที่หนึ่งของโลกเมื่อถึงปี ค.ศ. 2020²⁵⁴ เช่นเดียวกับบทบาทที่แสดงออกหลัง เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ได้พยายามทำให้ทั่วโลกเห็นว่า มาเลเซีย เป็นประเทศอิสลามสายกลางที่ไม่สนับสนุนความรุนแรง และประณามการบิดเบือนคำสอนของ ศาสนาเพื่อการเรียกร้องใดๆ ในลักษณะการก่อการร้าย และพยายามแสดงให้ทั่วโลกเห็นว่าควร คำนึงถึงสาเหตุของการก่อการร้ายที่แท้จริง ที่รวมถึงความไม่ยุติธรรมและถูกกีดกันด้วย ที่สำคัญ บทบาทดังกล่าวนี้ได้สร้างเสถียรภาพทางการเมืองแก่พรรคอัมโนเป็นอย่างมาก ด้วยการแสดงให้เห็นถึงแนวทางอิสลามที่ “ถูกต้อง” (the right Islam) โดยการยึดทางสายกลาง ดำเนินตามความ ทันสมัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ มีเหตุมีผล และเป็นเสรีนิยม โดยทางพรรคอัมโนจะเน้นย้ำเสมอว่ามีแต่แนวทางนี้เท่านั้น ที่จะสามารถพัฒนา ชุมชนอิสลามในมาเลเซียให้มีความก้าวหน้าทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุ รวมถึงอยู่ร่วมกับคนศาสนา อื่นได้อย่างสงบสุข ซึ่งตรงข้ามกับพรรคปาส โดยพรรคอัมโนได้กล่าวโจมตีว่า แนวทางความคิด เกี่ยวกับอิสลามของพรรคปาสนั้นเป็นสิ่งที่ “ผิด” เป็นพวกหัวรุนแรงและสุดโต่ง ซึ่งถ้ายึดตาม แนวทางนี้จะทำให้ประเทศแตกแยกและล้มล้างได้²⁵⁵

ที่สำคัญ ความเป็นอิสลามสายกลางยังถูกเน้นหนักต่อเนื่องมาถึงการเปลี่ยนผ่านทาง การเมืองมาสู่รัฐบาลอับดุลลอฮ์ ด้วยการนำนโยบาย อิสลามฮะฎารี (Islam Hadhari) มาใช้ในการ บริหารจัดการพัฒนาสังคมมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ด้วยนโยบาย

²⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 552.

²⁵⁵ Ibid: 205, อ้างถึงใน พวงทอง ภวัครพันธุ์, “มาเลเซียกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย : พินิจปัญหาจากกรอบ อิสลามานุวัตร์มาเลเซีย,” ฟ้าเดียวกัน 5: 174.

ดังกล่าวจะทำให้มาเลเซียซึ่งเป็นประเทศมุสลิม ที่มีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติสามารถใช้หลักการศาสนาบูรณาการกับวิทยาการสมัยในสังคมยุคโลกาภิวัตน์และเคลื่อนกระแสการปะทะทางวัฒนธรรมได้อย่างกลมกลืน จนทำให้โลกทั้งตะวันตกและโลกตะวันออกมองว่ามาเลเซียเป็นประเทศมุสลิมสายกลางที่สามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ทิ้งรากเหง้าของความเป็นมุสลิมซึ่งถูกมองว่าจะค่อนข้างอนุรักษ์นิยม อิสลามฮะฎอรีนั้นเป็นคำเดิมจากภาษาอาหรับสองคำคืออิสลาม (Islam) กับคำว่า ฮะฎอรี (Hadhari) ซึ่งแปลว่าอารยธรรม ซึ่งจะตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษคือ Civilizational Islam โดยในที่นี้หมายถึง การพัฒนาสังคมมุสลิมสู่ความเป็นอารยธรรมที่สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม

ในความเป็นจริง อิสลามฮะฎอรีเป็นกระแสหรือวาทกรรมทางปัญญาของรัฐบาลมาเลเซียที่ถูกจำแนกว่าเป็นกระบวนการองค์รวมของการกล่อมเกลாதงศาสนา หรือเป็นมรรควิธี (Method) ที่จะนำมาซึ่งสังคมใหม่ที่อุทิศให้กับหลักคำสอนของอิสลามในแง่มุ่งของการพัฒนา ที่ในอดีตนำมาซึ่งความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมอิสลาม วาทกรรมของคำว่าอิสลามฮะฎอรีนั้น ถือเป็นกระบวนการการสังเคราะห์ (Synthesis) ที่นักวิชาการอิสลามศึกษาและนักการศาสนาที่อยู่ในพรรคอัมโนร่วมสมัยได้พยายามคิดค้นและแสวงหาทางออกให้กับสังคมมุสลิมมาเลเซียที่กำลังประสบวิกฤติการพัฒนาตามแบบฉบับของอิสลาม อิสลามฮะฎอรี จึงเป็นผลโดยตรงมาจากการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในสังคมสมัยใหม่ของมาเลเซีย ที่มีต้นแบบการพัฒนาจากแนวทางตามรูปแบบตะวันตก ซึ่งเน้นแนวทางการพัฒนาเชิงประจักษ์ (Empirical) เชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific) หรือการเน้นแนวทางการพัฒนาแบบโลกียนิยม (Secularism) ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการทำให้เป็นแบบวิถีโลก (Secularization) ที่ต้องการลดความสำคัญและอิทธิพลของศาสนาแบบสุดโต่งออกไปจากความเป็นจริงในด้านหนึ่ง

หลักการพื้นฐานของอิสลามฮะฎอรี คือ เพื่อพัฒนาสังคมมุสลิมสู่อารยธรรมที่สูงส่งตามหลักการศาสนา ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ต้องอยู่ภายใต้นโยบายของอิสลามฮะฎอรี ซึ่งได้กำหนดหลักการพื้นฐาน ไว้ 10 ประการ คือ

1. การศรัทธาและยำเกรงต่ออัลลอฮ์เจ้า (ในภาษามาเลย์เรียกว่า keimanan dan ketaqwaan kpd Allah)
2. ใช้หลักธรรมมาภิบาลในการบริหาร (kerajaan adil dan beramanah)
3. ประชาชนมีความคิดที่อิสระ (rakyat berjiwa merdeka)

4. มีความเป็นเลิศทางวิชาการ (penguasaan ilmu pengetahuan)
5. มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสมดุลและครอบคลุม (pembangunan ekonomi seimbang dan komprehensif)
6. มีคุณภาพชีวิตที่ดี (kehidupan berkualitas)
7. ประกันสิทธิเสรีภาพของชนกลุ่มน้อยและสตรี (pembelaan hak minority dan wanita)
8. มีวัฒนธรรมและจรรยางาม (keutuhan budaya dan moral)
9. รักษาสิ่งแวดล้อม (Pemeliharaan alam semulajadi)
10. มีความเข้มแข็งในการระวังรักษาชาติ (kekuatan pertahanan)

จากหลักพื้นฐาน 10 ประการดังกล่าว ทำให้รัฐบาลของอับดุลลอฮ์ได้ทุ่มงบประมาณมากมายในการพัฒนาเพื่อปฏิรูปการจัดการศึกษาทั้งด้านศาสนาและสามัญในของรัฐและเอกชน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงมหาวิทยาลัย ด้วยกระบวนการอิสลามฮะฎอรี ธนาการพาณิชย์ของรัฐและเอกชน บริษัทรักษาประกันภัยต่างๆ ที่มีระบบดอกเบี้ยเป็นตัวขับเคลื่อนจำเป็นต้องเปิดรับเกี่ยวกับการจัดการตามรูปแบบธนาคารอิสลาม และการประกันภัยอิสลามที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้นี้มากกว่า 20 ปี แม้กระทั่งวัฒนธรรมการแต่งกายที่ผสมผสานความลงตัวระหว่างมาเลย์มุสลิมกับความทันสมัย และจากหลักการพื้นฐานข้างต้น ทำให้รัฐบาลมาเลเซียมั่นใจว่าจะสามารถเสริมสร้างความมั่นคงของสังคมมุสลิมมาเลเซียได้ ทั้งความมั่นคงทางจิตวิญญาณ สติปัญญา ชีวิต เศรษฐกิจ และวงศ์ตระกูล ที่สำคัญสามารถอยู่ร่วมกับชนต่างศาสนิกและต่างวัฒนธรรมในสังคมมาเลเซียที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ และได้กลายเป็นแนวนโยบายที่รัฐยึดถือในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยเช่นกัน²⁵⁶

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมการเมืองระหว่างประเทศหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ทำให้บริบททางการเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากต้องเผชิญกับภัยคุกคามใหม่ คือ ลัทธิการก่อการร้าย สำหรับสหรัฐอเมริกาการถูกโจมตีดังกล่าว เป็นการสั่นคลอนความเป็นมหาอำนาจของตนเป็นอย่างมาก ทำให้สหรัฐอเมริกาได้ออกมาประกาศนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย ที่พุ่งเป้าไปที่กลุ่มผู้ก่อการร้าย คือ อัล-กออิดะห์ และรัฐที่ให้การสนับสนุน รวมทั้งยังระบุถึงรัฐอันธพาลที่เป็นแกน

²⁵⁶ อับดุลอะฮ์มัด บิน ซาฟิอีย์ ดินอะ, อิสลามฮะฎอรี (Islam Hadhari) กับการพัฒนาสังคมมุสลิมมาเลเซีย [ออนไลน์],

สถาบันอิสรา, 2551, แหล่งที่มา: http://www.isranews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=3129&Itemid=47 [30 มกราคม 2552]

แห่งความชั่วร้าย ที่อาจมีอาวุธทำลายล้างสูงในครอบครอง อย่างเกาหลีเหนือ อิรักและอิหร่าน ทั้งนี้ การประกาศทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกาภายใต้หลักการบุช โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้วยการใช้อำนาจในการบรรลุเป้าหมาย ที่การกำหนดหลักการโจมตีก่อนและการจัดการแบบเอกภาคี ได้ถูกนำไปใช้ในการทำสงครามกับอิรักนั้น มิได้มีสิ่งใดมากไปกว่าการตอบสนองต่อ “เป้าหมายด้านผลประโยชน์และความมั่นคง” ของสหรัฐอเมริกาเอง เพื่อความปลอดภัยของชาติ ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่น่าไว้วางใจ การแสวงหาอำนาจและการป้องกันมิให้ประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคใดๆ ก้าวขึ้นมาท้าทายสหรัฐอเมริกา ด้วยวิธีการรักษาความเข้มแข็งทางการทหารเหนือการทำลายของประเทศอื่นจึงเป็นสิ่งจำเป็น ในขณะที่เป้าหมายในการปกป้องสิทธิเสรีภาพและเผยแพร่ความเป็นประชาธิปไตยนั้นเป็นเพียงสิ่งที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาใช้เป็นข้ออ้างหรือประกาศเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับวิธีดำเนินนโยบายของตนเท่านั้น คือเพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่ง “ผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ” ซึ่งไม่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

เช่นเดียวกับการส่งเสริมและปกป้องระเบียบโลกที่อยู่ภายใต้แนวคิดเสรีทุนนิยม อันหมายถึงการสร้าง ความมั่นคงปลอดภัยและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจให้แก่สหรัฐอเมริกา จึงทำให้สหรัฐอเมริกาเน้นที่การขยายลัทธิเสรีทุนนิยม การเปิดการค้าเสรีไปสู่ประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลบุชดำเนินการมาโดยตลอด โดยมองว่าเป็นนโยบายที่ส่งเสริมความเข้มแข็งในแรงจูงใจทางการตลาดและสถาบันทางการตลาดมีคุณค่าสำหรับทุกเศรษฐกิจ ทั้งประเทศอุตสาหกรรมและตลาดที่เกิดขึ้นใหม่ รวมทั้งประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ด้วยการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ความต้องการขยายลัทธิเสรีนิยม ปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าและด้านความมั่นคง ที่สำคัญเพื่อสกัดกั้นการขยายอำนาจของจีนที่เข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น ทั้งหมดนี้จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องแสวงหาความร่วมมือแก่ประเทศในภูมิภาคนี้หลังเหตุการณ์วินาศกรรม

สำหรับมาเลเซีย ตามพื้นฐานความเป็นรัฐของมาเลเซียที่มีศาสนาอิสลามเป็นศูนย์กลางของการเมืองและวัฒนธรรมของชาติ บนความหลากหลายทางพหุพันธ์ ลักษณะความวุ่นวายทั้งทางการเมืองและทางสังคม ที่เกิดจากมรดกตกทอดจากสมัยอาณานิคม ปรากฏให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำที่อดีตประเทศเจ้าอาณานิคมอพยพชาวจีนและชาวอินเดียเข้ามา รวมทั้งสนับสนุนให้คนเหล่านั้นมีสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้มากกว่า แต่กีดกันและปล่อยให้ชาวมาเลย์อยู่กับภาคเกษตรกรรม ทำให้มีฐานะยากจน ที่สำคัญการที่ชาวจีนเข้าไปสานสัมพันธ์กับชนชั้นนำชาวมาเลย์และสามารถเข้ามาครอบครองภาคเศรษฐกิจของประเทศได้ ในขณะที่รัฐบาลก็เอื้อ

ประโยชน์ต่อชาวมาเลเซียจนไปกระทบกับชนชั้นล่างเชื้อชาติอื่นในสังคม ปัญหาดังกล่าวเริ่มมีมากขึ้นจนกระทั่งเกิดเป็นการจลาจลทางชาติพันธุ์ในปี ค.ศ. 1969 หลังจากนั้น รัฐบาลมาเลเซียจึงลดความขัดแย้งด้วยการพยายามดำเนินนโยบายที่ต้องรักษาพื้นฐานและการเข้าถึงความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจต่อทุกเชื้อชาติ จึงปรากฏออกมาในรูปของความเป็นชาตินิยมของผู้นำทุกยุคทุกสมัยของมาเลเซีย ที่ออกนโยบายและบริหารประเทศโดยยกระดับให้ชนเชื้อชาติมาเลเซียมีความมั่งคั่งเท่าเทียมกับคนเชื้อชาติอื่น ที่สำคัญต้องมุ่งสร้างความสังคมในสังคมพหุพันธุ์ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม มิใช่แค่เพียงความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมในมาเลเซียจะเป็นมรดกตกทอดมาจากสมัยอาณานิคมเท่านั้น การที่พรรคอัมโนและพรรคปาสมีพื้นฐานความคิดที่ขัดแย้งกันมาโดยตลอดนั้น ก็เป็นผลมาจากช่วงเวลาดังกล่าวด้วยเช่นกัน เพราะด้วยการปกครองของอดีตประเทศเจ้าอาณานิคมอังกฤษที่แบ่งหน้าที่ทางเศรษฐกิจกับชาติพันธุ์ได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมถึงปัจจุบัน และในพัฒนาการที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน อันเนื่องจากการปกครองของอังกฤษที่แบ่งพื้นที่การปกครองตามความสำคัญของทรัพยากรทางเศรษฐกิจส่งออกของอาณานิคม ยังทำให้พื้นที่ที่เป็นต้นกำเนิดของพรรคปาส อย่างเช่น ในรัฐกลันตันและตรังกานู (รัฐมาเลเซียที่ไม่ได้เข้าร่วมสหพันธ์ หรือรัฐมาเลย์นอกสหพันธ์) ถูกแยกออกจากพื้นที่ที่ได้รับการปกครองจากอังกฤษโดยตรง (สเตรทส์ เซทเทิลเมนต์ และสหพันธรัฐมาเลย์) ซึ่งไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยอย่างเท่าเทียม ที่สำคัญได้ถูกปล่อยให้พัฒนาตนเอง จนมีพัฒนาการที่ยืดเยื้อกับวัฒนธรรมมาเลย์และศาสนาอิสลามที่เข้มข้นกว่า ส่วนต้นกำเนิดของพรรคอัมโนนั้น มาจากชนชั้นสูงชาวมาเลย์ที่มาจากเชื้อสายของประมุขหรือสุลต่าน ซึ่งเคยได้รับการเกื้อหนุนในผลประโยชน์ซึ่งกันและกันกับอังกฤษ ทำให้เกิดความคุ้นเคยและใกล้ชิดสนิทสนมกับประเทศอดีตเจ้าอาณานิคม และได้รับการสนับสนุนให้เป็นกลุ่มที่ได้ปกครองประเทศหลังได้รับเอกราช ที่สำคัญยังถือว่าการได้รับอารยธรรมจากการพัฒนาของอังกฤษ ก็ได้กลายมาเป็นรากฐานการพัฒนาของรัฐอีกด้วย ถึงแม้ว่าความเจริญก้าวหน้าของประเทศในปัจจุบันจะมาจากผู้นำที่ไม่ชอบใจในสภาพที่ต้องตกอยู่ภายใต้อาณานิคมอย่างดร.มหาธีร์ และแสดงออกด้วยการไม่พึงพิงตะวันตกในช่วงแรก แต่อย่างไรก็ตาม ไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้ว่า ความแตกต่างในความคิดทางการเมืองระหว่างพรรคอัมโนและพรรคปาสจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นมรดกตกทอดจากสมัยอาณานิคมด้วยเช่นเดียวกับสิ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของสังคม และถูกเร่งด้วยกระบวนการปฏิวัติอิสลามในทศวรรษ 1970

ดังนั้น ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากการแข่งขันแย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองและสังคม โดยใช้ศาสนานำระหว่างสองพรรคการเมืองหลักคือ พรรคอัมโนและพรรคปาส กระบวนการแข่งขัน

ให้คำนิยามความเป็นมาเดียวกับศาสนาอิสลาม เป็นพัฒนาการที่มีมายาวนาน ด้วยพื้นฐานการรวมตัวของพรรคที่แตกต่างกัน โดยพรรคอัมโนมาจากชนชั้นสูงของสังคมมาเลย์ ที่สร้างความสำเร็จจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้ และยังสามารถสัมพันธ์กับคนต่างชาติเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มตน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่พรรคปาสมองว่าผิดแผกไปจากหลักการปกครองดั้งเดิมของชาวมาเลย์ โดยพรรคปาสนั้นมีต้นกำเนิดแตกต่างอย่างมากจากพรรคอัมโน ด้วยการไม่ได้รับผลกระทบจากทั้งการแทรกแซงการปกครองและการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากเจ้าอาณานิคมอังกฤษ ทำให้กลุ่มชนชั้นนำสามารถยึดโยงความเป็นอารยธรรมมาเลย์ที่มีรากฐานทางศาสนาได้อย่างมั่นคง ที่สำคัญยังรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาจากภายนอกได้อย่างง่ายดายด้วยลักษณะดังกล่าว จึงทำให้พรรคปาสมองว่าการดำเนินนโยบายของพรรคอัมโนเป็นการมุ่งเรื่องทางโลก ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทุนนิยมตะวันตกมากเกินไป ด้วยความรู้สึกที่ทั้งสองพรรคต่างมองคู่ตรงข้ามว่าเป็นภัยคุกคามในการมีอยู่ของพรรคตน จึงทำให้ต่างฝ่ายต่างแข่งขันกันในการควบคุมและบังคับให้มีความเหนือกว่าในการให้คำนิยามและเนื้อหาของสาระของวาทกรรมความเป็นอิสลามเพื่อให้อีกฝ่ายหมดความสำคัญและศักยภาพทางสังคม

ด้วยลักษณะเช่นนี้ ทำให้ผู้นำชาตินิยมอย่าง ดร. มหาธีร์ และต่อมาก็คืออับดุลลอฮ์ต้องสานต่อนโยบาย NEP ที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำและแก้ปัญหาความยากจน ที่สำคัญให้ชาวมาเลย์ที่เป็นภูมิบุตรได้เข้ามามีส่วนแบ่งความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศ พร้อมทั้งดำเนินงานทางการเมืองที่สามารถครองอำนาจนำเหนือพรรคฝ่ายค้านได้ ดังนั้น นโยบายที่มาเลเซียให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีด้านความมั่นคงและต่อมาภายหลังในด้านเศรษฐกิจกับสหรัฐอเมริกา หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้น จึงมาจากปัจจัยที่เป็นไปเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเมืองของตน ที่สามารถปราบปรามฝ่ายตรงข้ามได้อย่างชอบธรรม สานต่อนโยบายเสรีนิยม และสามารถรักษาความเจริญทางเศรษฐกิจที่สร้างความสมดุลในสังคมพหุพันธุ์ของมาเลเซียสืบต่อไป

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นไปในลักษณะที่เป็นพลวัต ที่บางครั้งมีการตอบโต้และวิาทะทางการเมืองต่อกัน แต่ก็ยังสานสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและแสดงความร่วมมือต่อกันไปได้ด้วยดี ทั้งทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ ด้วยการคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศตน และเพื่อการประสานประโยชน์ระหว่างกัน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศนั้นดำเนินต่อเนื่องมายาวนาน ตั้งแต่มาเลเซียได้รับเอกราช ซึ่งในช่วงเวลานี้เป็นไปในรูปแบบการเป็นพันธมิตรที่ไม่ได้สนิทชิดเชื้อกัน แต่ก็ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกันผ่านทางความเป็นเจ้าอาณานิคมของอังกฤษ ในเรื่องความมั่นคงที่ มาเลเซียได้รับความคุ้มครองไปโดยปริยายในช่วงสงครามเย็นจากองค์การซีโต้ และในขณะเดียวกัน การดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อภูมิภาคนี้ ก็เป็นไปในลักษณะที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ ด้านวิชาการ และด้านการทหาร เพื่อการสกัดกั้นภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตที่กำลังแผ่ขยายมาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิ่งที่สหรัฐอเมริกาได้รับประโยชน์ในเรื่องนี้ มิใช่แค่เพียงด้านการปกป้องลัทธิประชาธิปไตยตามอุดมการณ์เสรีนิยมของตนเท่านั้น แต่ยังได้เล็งเห็นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่เชื่อมต่อทุนอุตสาหกรรมของตน และการขยายการเปิดการค้าเสรีของตนมาสู่ภูมิภาคนี้อีกด้วย

สำหรับการดำเนินนโยบายที่มาเลเซียมีต่อสหรัฐอเมริกานั้น มาเลเซียเองต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในประเทศตนเป็นสำคัญ อันเนื่องมาจากมรดกตกทอดจากระบบอาณานิคม ทำให้มาเลเซียมีสภาพสังคมภายในที่หลากหลาย มีความแตกต่าง และที่สำคัญยังแตกแยกจนยากที่จะสามารถปรองดองกันได้ อันเป็นผลมาจากการปกครองที่แบ่งความเป็นเชื้อชาติกับความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจของเจ้าอาณานิคมอังกฤษ ทำให้ชาวมาเลย์ส่วนใหญ่ถูกกันให้อยู่แต่ในชนบทและภาคเกษตรกรรมซึ่งยังยากจนอยู่มาก ส่วนชาวจีนกลับได้รับประโยชน์จากการทำการค้าและการลงทุนจนร่ำรวย และเช่นเดียวกับที่ชาวอินเดียถูกกีดกันให้เป็นชนชั้นล่าง ของสังคมที่เป็นแค่เพียงกรรมกร ซึ่งช่องว่างระหว่างเชื้อชาติที่มีมากเช่นนี้ ทำให้เกิดการชุมนุม ประท้วงและจลาจลขึ้นบ่อยครั้ง ดังเช่น การจลาจลที่รุนแรงทางเชื้อชาติ ในปี ค.ศ. 1969

ดังนั้น ด้วยความไม่เสมอภาคจนก่อให้เกิดความขัดแย้งดังกล่าว จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้นำประเทศต้องดำเนินนโยบายอย่างมีวิสัยทัศน์ ดังเช่น นโยบาย NEP ที่มุ่งเน้นกำจัดความยากจน และพยายามตัดความเกี่ยวโยงเรื่องชาติพันธุ์กับหน้าที่ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งต้องประสานประโยชน์ให้เกิดความเท่าเทียมกันของทุกเชื้อชาติ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการการยกระดับ

รายได้ของชาวมาเลย์ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ให้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ทัดเทียมกับเชื้อชาติอื่นๆ เช่น ชาวจีนได้ ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมจากการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ ที่ดำเนินนโยบายที่มีแนวคิดกว้างไกลล้ำหน้ากว่าประเทศใกล้เคียงอื่นๆ ในภูมิภาคที่เป็นการมองแบบวิถีเอเชีย (Asian Way) อย่างเช่น นโยบายมองตะวันออก (Look East) และวิสัยทัศน์ 2020 (Vision 2020) แต่อย่างไรก็ตาม การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าเพื่อการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่นั้น มาเลเซียจำเป็นต้องดำเนินนโยบายเสรีนิยมที่เป็นไปตามกระแสโครงสร้างเศรษฐกิจของโลกที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำด้วย อันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักที่เป็นหัวใจหลักของมาเลเซียนั้น ใช้การลงทุนที่สูง จึงจำเป็นต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติ ทั้งภายในภูมิภาคอย่างญี่ปุ่น และตะวันตกจากสหรัฐอเมริกา

ประกอบกับ การต้องจัดการกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในที่เกิดจากการแข่งขันแย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองและสังคม โดยใช้ศาสนานำระหว่างสองพรรคการเมืองหลักคือ พรรคอัมโน และพรรคปาส กระบวนการแข่งขันให้ค่านิยมความเป็นมาเลย์กับศาสนาอิสลาม เป็นพัฒนาการที่มีมายาวนาน ด้วยพื้นฐานการรวมตัวของพรรคที่แตกต่างกัน โดยพรรคอัมโนมาจากชนชั้นสูงของสังคมมาเลย์ ที่สร้างความศรัทธาจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้ และยังสามารถสัมพันธ์กับคนต่างเชื้อชาติเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มตน โดยมุ่งเน้นนโยบายพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าด้วยแนวทางเสรีนิยม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่พรรคปาสมองว่าผิดแผกไปจากหลักการปกครองดั้งเดิมของชาวมาเลย์ โดยพรรคปาสนั้นมีต้นกำเนิดแตกต่างอย่างมากจากพรรคอัมโน ด้วยการไม่ได้รับผลกระทบจากการแทรกแซงการปกครองและการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากเจ้าอาณานิคมอังกฤษ ทำให้กลุ่มชนชั้นนำสามารถยึดโยงความเป็นอารยธรรมมาเลย์ที่มีรากฐานทางศาสนาได้อย่างมั่นคง ที่สำคัญยังรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาจากภายนอกได้อย่างง่ายดาย ดังเช่น การปฏิวัติอิสลามในปี ค.ศ. 1979 ลักษณะดังกล่าว ทำให้พรรคปาสเคร่งจารีตมากขึ้น และต้องการเปลี่ยนมาเลเซียให้เป็นรัฐอิสลาม ที่ใช้กฎหมายอิสลามในการปกครอง จึงเป็นแนวคิดที่ตรงข้ามกับพรรคอัมโน โดยพรรคปาสมักโจมตีว่าการดำเนินนโยบายของพรรคอัมโนเป็นการมุ่งเรื่องทางโลก ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทุนนิยมตะวันตกมากเกินไป ด้วยความรู้สึกร่วมกันที่ทั้งสองพรรคต่างมองคู่ตรงข้ามว่าเป็นภัยคุกคามในการมีอยู่ของพรรคตน จึงทำให้ต่างฝ่ายต่างแข่งขันกันในการควบคุมและบังคับให้มีความเหนือกว่าในการให้ค่านิยมและเนื้อหาสาระของวาทกรรมอิสลาม เพื่อให้อีกฝ่ายหมดความสำคัญลง

ส่วนพรรครัฐบาลที่มีอัมโนเป็นแกนนำ จำเป็นต้องเน้นจุดยืนในการดำเนินนโยบายที่อยู่บนความเป็นมุสลิมสายกลาง เพื่อสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาประเทศ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการสร้างความสมดุลทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยหลักการดังกล่าวยังถูกผลักดันผ่านกระบวนการนิติบัญญัติ ที่ออกกฎหมายให้สิทธิพิเศษแก่ชาวมลายู และระบบการเลือกตั้ง ที่ต้องรักษาคะแนนนิยมจากประชาชนทุกเชื้อชาติพันธุ์ รวมทั้งสถาบันทางการเมือง โดยการครองเสียงข้างมากในสภาของพรรคอัมโน เพื่อการคงอยู่ในอำนาจของรัฐบาลที่ทำให้นายกรัฐมนตรีสามารถตัดสินใจออกนโยบายที่เป็นชาตินิยมทางเศรษฐกิจได้โดยไม่มี การคัดค้าน แต่ถึงแม้ว่าจะมีการท้าทายใดๆ ก็มีกระบวนการจัดการผ่านการใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) ในการปราบปราม จับกุม และคุมขัง ทั้งผู้ที่แสดงความคิดเห็นแย้งและศัตรูทางการเมืองอย่างเช่นพรรคฝ่ายค้านคือพรรคปาส

ซึ่งประเด็นหลังนี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการตั้งคำถามจากทางฝ่ายสหรัฐอเมริกา ที่ถือว่าตนเป็นตัวแทนการปกป้องเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนของโลกอยู่เสมอ ซึ่งมาเลเซียก็มักตอบกลับต่อการวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวด้วยวาทะทางการเมืองที่ร้อนแรงไม่แตกต่างกันของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ว่า สหรัฐอเมริกากำลังพยายามแทรกแซงการเมืองภายในของตน ซึ่งเป็นการละเมิดอธิปไตยที่สหรัฐอเมริกาควรจะตระหนักและรักษาเสียเอง และการแสดงท่าทีนี้ยังปรากฏให้เห็นในความสัมพันธ์ที่มีมาอย่างต่อเนื่องระหว่างกัน ดังเช่น การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ภายหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997 จากการที่นายกรัฐมนตรีมหาธีร์ตัดสินใจดำเนินนโยบายอย่างเด็ดเดี่ยวโดยไม่พึ่งพาทองคักรระหว่างประเทศที่หมุนหลังโดยตะวันตกอย่างไอเอ็มเอฟ และไม่เพียงเท่านั้น มาเลเซียยังสามารถกำจัดฝ่ายที่เห็นแย้งในเรื่องดังกล่าว อย่างนายอันวารที่มีนโยบายเอียงไปทางตะวันตกด้วยการใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (ISA) นี่คือนี่ที่แสดงให้เห็นว่า การดำเนินนโยบายใดๆ ของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์นั้นเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชาติตนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวความคิดของผู้บริหารประเทศแบบชาตินิยมโดยแท้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันในช่วงก่อนเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน 2001 แต่แท้ที่จริงแล้ว ความสัมพันธ์เหล่านั้นมิได้มีผลกระทบใดๆ ต่อระดับของการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจที่สูงมาอย่างต่อเนื่องระหว่างกัน ซึ่งเป็นพัฒนาการมาตั้งแต่การดำเนินนโยบายเสรีนิยมของยุคสมหาธีร์ และยังคงดำเนินต่อไปจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001

สำหรับเหตุการณ์ที่ทำให้ทั่วโลกตกตะลึงอย่างการวินาศกรรมในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่สหรัฐอเมริกา นั้น ได้แสดงให้เห็นถึงสภาพการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปโดย

สิ้นเชิง และภัยคุกคามใหม่เกิดขึ้นคือลัทธิการก่อการร้าย ซึ่งกระทบต่อการดำเนินความสัมพันธ์ของทุกประเทศทั่วโลกที่ได้หันมาแสดงความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจที่มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น เพื่อการรับมือกับภัยคุกคามใหม่ที่มีความรุนแรงและซับซ้อนดังกล่าว สหรัฐอเมริกาจึงประกาศทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย โดยดำเนินการภายใต้หลักการบุข ที่เป็นการใช้กำลังทางทหารในการบรรลุเป้าหมาย ทั้งหลักการโจมตีก่อนและการจัดการแบบเอกภาคี อย่างเช่นในสงครามอิรัก ซึ่งเป็นไปเพื่อสนองตอบต่อเป้าหมายด้านผลประโยชน์และความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา ดังนั้น วิธีการรักษาความเข้มแข็งทางการทหารเหนือการทำลายของประเทศอื่นได้จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็น เฉกเช่นเดียวกับการพยายามครอบครองความเป็นเจ้าโดยใช้ความเป็นมหาอำนาจทางการทหารที่ไม่มีประเทศใดทัดเทียมในการส่งเสริมและปกป้องระเบียบโลกที่อยู่ภายใต้แนวคิดเสรีทุนนิยม เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจให้แก่สหรัฐอเมริกา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการที่สหรัฐอเมริกาเห็นถึงความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากภัยคุกคามด้านการก่อการร้าย ซึ่งเชื่อมโยงไปทุกภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีปัจจัยทั้งภูมิรัฐศาสตร์ ที่มีกลุ่มก่อความไม่สงบและแบ่งแยกดินแดนที่ยังก่อการร้ายต่อรัฐบาลของประเทศต่างๆ และอาจเชื่อมโยงกับกลุ่มอัล-กออิดะห์ ทั้งความสัมพันธ์ในองค์กรและความผูกพันทางศาสนา ที่นับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน ที่สำคัญพื้นที่นี้ยังเป็นยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกและของสหรัฐอเมริกา ทั้งมูลค่าด้านการขนส่งและการลงทุน ทำให้สหรัฐอเมริกา ผู้ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจต้องเข้ามามีบทบาททั้งการแสวงหาความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายและสานความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจเพื่อผลักดันให้มีการเปิดการค้าเสรี ซึ่งนับนี้สหรัฐอเมริกาจะได้รับประโยชน์ทั้งความร่วมมือทางการค้าจากแต่ละประเทศในภูมิภาค ที่สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์แบบทวิภาคีมากกว่า และยังเป็นการประสานประโยชน์ทางการค้าเสรีกับกลุ่มความร่วมมือทางภูมิภาค อย่างอาเซียน รวมทั้งยังเป็นไปเพื่อการสกัดกั้นการแผ่ขยายอำนาจของประเทศจีน ที่มีต่อภูมิภาคนี้มากขึ้นทุกขณะ

สำหรับเหตุการณ์ดังกล่าวที่มีผลกระทบต่อมาเลเซียนั้น คือ การที่พรรคปาสออกมาประกาศญัตตต่อประเทศตะวันตก ซึ่งสิ้นกลิ่นเสถียรภาพทางการเมืองบนพื้นฐานความเป็นมุสลิมสายกลางของรัฐบาล ประกอบกับความไม่มั่นคงทางการเมืองมีมาตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจและต้องสานต่อนโยบายเสรีนิยม ที่สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เอื้อต่อความ

สมดุลในสังคมพหุพันธ์ และการยกระดับรายได้ของชาวมาเลเซีย ทำให้มาเลเซียภายใต้รัฐบาลมหาธีร์แสดงความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านการก่อการร้าย ทั้งการจับกุมผู้ก่อการร้าย การลงนามปฏิญญาร่วมต่อต้านการก่อการร้าย และดำเนินการมาถึงการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านการก่อการร้าย แต่เน้นย้ำไม่ให้มีการคกกองกำลังทางทหารในประเทศอย่างเด็ดขาด เนื่องจากต้องคำนึงถึงทัศนคติต่อมุสลิมภายในประเทศและต่างประเทศ และความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังเป็นไปในทิศทางที่ดีอย่างต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัฐบาลอับดุลลฮ์ ที่ยังคงกระชับความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยการเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหรัฐอเมริกา แต่ยังไม่สามารถเปิดการเจรจาได้ เนื่องจากนโยบายภูมิบุตร ที่มาเลเซียนำมาปกป้องอุตสาหกรรมภายในอย่างเช่น รถยนต์ และภาคการบริการ เป็นต้น ที่สำคัญด้วยสภาพเศรษฐกิจที่กำลังวิกฤติไปทั่วโลกตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเมืองภายในมาเลเซีย ที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างชาติพันธุ์ที่มีมายาวนาน ปรากฏขึ้นในสมัยนี้ ซึ่งได้มีการออกมาเรียกร้องชุมนุมเพื่อความเท่าเทียมทางเชื้อชาติและการเมืองที่โปร่งใส ในปี ค.ศ. 2007 ด้วยความนิยมที่เสื่อมลงเช่นนี้ยังดำเนินมาถึงการเลือกตั้ง ปี ค.ศ. 2008 ซึ่งผลจากการเลือกตั้งยังได้เปลี่ยนแปลงหน้าประวัติศาสตร์ของมาเลเซียไปอย่างสิ้นเชิง ด้วยการที่รัฐบาลไม่สามารถครองเสียงข้างมากในสภาได้ ประกอบกับการถูกคุกคามทางการเมืองจากพรรคฝ่ายค้าน จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำทางการเมืองในปัจจุบัน เป็น นายกรัฐมนตรีนาจิบ ตัน ราซัค แต่ปัญหาทางการเมืองภายในมาเลเซียก็ยังไม่หมดไป และยิ่งถูกซ้ำเติมด้วยสภาพเศรษฐกิจทั่วโลกที่ถดถอย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียไปในทิศทางใดยังเป็นเรื่องที่น่าติดตาม

ดังนั้น การศึกษาถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่มีต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นมีงานที่วิพากษ์ถึงนโยบายสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคนี้อย่างมากมาย สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการพยายามอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซีย หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในกรณีมาเลเซียคือ มาเลเซียได้เจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) และได้มีความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นอย่างมากกับสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า การที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศดังกล่าว ไม่ใช่สิ่งที่เพิ่งจะเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 แต่เป็นความต่อเนื่องที่มีมาในแง่การดำเนินนโยบายเสรีนิยมของรัฐบาลมาเลเซียตั้งแต่ยุคมหาธีร์ ฉะนั้น เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 จึงเป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญที่ทำให้ความร่วมมือระหว่างกันนั้นเกิดขึ้นเร็วยิ่งขึ้น โดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องการที่จะทำเขตการค้าเสรีระหว่างกันเป็นทุนเดิม ส่วนความร่วมมือทางด้านความมั่นคงนั้น สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือมีความร่วมมืออย่างกว้างขวาง แต่

ดำเนินไปในลักษณะที่มาเลเซียระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมาเลเซียเองต้องคำนึงถึงทัศนะของโลกมุสลิมทั้งในประเทศและนอกประเทศในการให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นรูปธรรมคือ การที่มาเลเซียยืนยันไม่ให้มีการคกกองกำลังทหารในประเทศของตน

ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้นมีนัยสำคัญต่อประเทศเพื่อนบ้านและการเมืองระหว่างประเทศ ในทิศทางที่ความร่วมมือของทั้งสองประเทศนั้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ที่ได้มีการตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันดังกล่าว อาจจะนำมาซึ่งการแข่งขันทางเศรษฐกิจต่อประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่นไทย ที่ต้องพัฒนาประเทศให้ตามทันมาเลเซีย และความร่วมมือทางด้านความมั่นคงโดยเฉพาะด้านต่อต้านการก่อการร้ายที่สหรัฐอเมริกามีต่อมาเลเซีย นั้น จะยิ่งทำให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาบีบบทบาทด้านความมั่นคงในภูมิภาคนี้มากขึ้น และอาจจะเข้าแทรกแซงในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายในประเทศต่างๆ ได้ง่ายขึ้นเช่น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงประเทศไทย ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เป็นปัญหาก่อการร้ายที่อาจทำให้ประเทศอื่นเข้ามาแทรกแซงได้ง่าย ซึ่งจะทำให้กลายเป็นปัญหาการละเมิดอธิปไตยของไทยได้ และก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนได้ โดยเฉพาะกับมาเลเซีย

และในปี ค.ศ. 2007 ที่นับเป็นปีที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีใช้เป็นเพียงวาระครบรอบ 40 ปีแห่งการสถาปนาอาเซียน แต่ยังเป็นการเปิดศักราชแห่งความเป็นอาเซียนในเชิงปฏิรูปด้วยกฎบัตรอาเซียน ตามปฏิญญาถวัลลาดีมเปอร์ว่าด้วยการจัดทำกฎบัตรอาเซียน ซึ่งผู้นำอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้ลงนามร่วมกันไว้ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 11 เมื่อปี ค.ศ. 2005 นั้น เป็นร่างสนธิสัญญาที่ทำร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรของสมาคม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. 2015 ที่จะประกอบด้วย 3 เสาหลัก (pillars) ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community - ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)

การที่อาเซียนได้มีการจัดทำกฎบัตรอาเซียนขึ้น ในแง่นี้จะทำให้อาเซียนเป็นองค์กรทางกฎหมาย ที่มีกรอบพื้นฐานทางสถาบันและทางกฎหมายในการกำหนดหลักการพื้นฐาน เป้าหมาย

และโครงสร้างความร่วมมือของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ที่จะทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียน ต้องปฏิบัติตามหลักการและค่านิยมขององค์กร เพื่อขจัดปัญหาการที่ประเทศสมาชิกไม่ปฏิบัติตาม แนวทางที่ควรจะเป็น ที่สำคัญหลักการของกฎบัตรนี้ อยู่บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การไม่แทรกแซงกิจการภายใน การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี สิ่งที่น่าหนักคือ การรวมศูนย์ กับความสัมพันธ์กับภายนอก และตอกย้ำถึงข้อผูกมัดทางกฎหมายของข้อตกลงอาเซียนต่างๆ รวมทั้งยังสะท้อนถึงแนวคิดเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ ที่เน้นให้เปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน ตามเขตการค้าเสรีอาเซียน

ในแง่นี้ ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 การกระชับความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงนั้น มีนัยสำคัญต่อการเมือง ระหว่างประเทศอย่างอาเซียน กล่าวคือ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้นระหว่างสหรัฐอเมริกากับ มาเลเซียอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพของอาเซียน ทั้งด้านความแน่นแฟ้นใน ขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดการแตกแยกขึ้นด้วย เนื่องจากการที่สหรัฐอเมริกากะชับ ความสัมพันธ์กับมาเลเซียซึ่งเป็นชาติผู้นำในอาเซียนนั้น จะทำให้อาเซียนได้รับผลประโยชน์ทั้งที่ ผ่านทางความร่วมมือกับมาเลเซีย และจากความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาโดยตรง ด้วยความ ร่วมมืออันดีในการต่อต้านการก่อการร้าย จะทำให้อาเซียนสามารถป้องกันและปราบปรามภัย คุกคามในรูปของการก่อการร้ายไม่ให้เกิดขึ้นในภูมิภาคของตน โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นตัวช่วย สำคัญ นอกจากนี้ การตอบสนองความร่วมมืออันดีดังกล่าว ถือเป็นขั้นตอนความร่วมมือกันของสมาชิก อาเซียนที่แสดงถึงการสอดรับเข้ากับกระแสภายนอก ตลอดจนจะทำให้ความสัมพันธ์ทางการเมือง ระหว่างสหรัฐอเมริกากับอาเซียนกระชับแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น และจะก่อประโยชน์กับอาเซียนใน ด้านการได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรอง เทคโนโลยีที่ทันสมัย และความช่วยเหลือด้านต่างๆ ทั้งการ ต่อต้านการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยทางทะเล ที่จะ เพิ่มพูนความปลอดภัยทางการค้า และเสริมสร้างความมั่งคั่งทางการค้าแก่อาเซียน

และยังส่งผลต่อเนื่องเชิงบวกต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า สังคม และการ พัฒนาต่างๆ ระหว่างกันให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จาก ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2002 ที่ได้มี การหารือกันระหว่างผู้นำสหรัฐอเมริกากับผู้นำชาติอาเซียน ในเรื่องที่ว่าสหรัฐอเมริกาพร้อมที่จะให้ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับอาเซียนภายใต้ข้อเสนอ Enterprise for ASEAN Initiative (EAI) ซึ่ง มีเป้าหมายที่จะนำไปสู่การจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับสมาชิกอาเซียน เป็นรายประเทศต่อไป ดังข้อตกลงกรอบการค้าและการลงทุน (TIFA) ที่ได้ทำกับบรูไน ฟิลิปปินส์

อินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย ส่วนสิงคโปร์ได้ลงนามความตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ไปแล้ว นอกจากนี้ ในเดือนมกราคม ค.ศ. 2004 สหรัฐอเมริกายังได้แสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนที่จะให้ความร่วมมือในโครงการพัฒนาของอาเซียนอย่างจริงจัง พร้อมทั้งประกาศว่าจะจัดตั้งหน่วยงานระดับภูมิภาคที่อยู่ในความดูแลของ USAID ที่กรุงเทพฯ ขึ้นอีกครั้ง*

แต่การที่สหรัฐอเมริกาได้เจรจาเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคีนั้น อาจจะทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างประเทศสมาชิกในการเร่งเจรจาเขตการค้าเสรีแบบรายประเทศแทนที่จะร่วมมือกันเพื่อผลประโยชน์หนึ่งเดียว ตามการเป็นตลาดและฐานการผลิตหนึ่งเดียวที่เป็นคุณลักษณะหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่ถึงแม้จะมีกฎบัตรอาเซียนแล้วก็ตาม แต่ยังไม่มีการที่แน่ชัดในการจัดการเพื่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันและมีความรับผิดชอบต่อกัน ในการที่จะพัฒนาความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจไปพร้อมๆ กัน และการตกลงเขตการค้าเสรีรายประเทศเช่นนี้จะยิ่งทำให้ประเทศอื่นในอาเซียนต้องการเจรจากับสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกับมาเลเซีย ทำให้ขาดความใส่ใจในเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อไปได้ในอนาคต อาจจะทำให้เกิดการแตกแยกภายใน และมีผลกระทบต่อความไว้วางใจซึ่งกันและกันที่อาเซียนยึดถือ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความเป็นประชาคมอาเซียนต่อไปได้ เช่นเดียวกับ การที่บทลงโทษที่กำลังกำหนดขึ้นให้ชัดเจนในกฎบัตรอาเซียนนั้น ก็ยังเป็นไม่รู้อะไร ซึ่งถ้าเกิดความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศที่แสดงความร่วมมือกันไปแล้วขัดต่อกฎบัตรดังกล่าว ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ในอนาคต

และการที่ในปัจจุบัน ประเทศจีนได้เข้ามามีความสัมพันธ์กับอาเซียนมากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจที่มีมูลค่าการลงทุนสูงระหว่างกัน ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาเห็นว่าเป็นการทำทลายความเป็นมหาอำนาจของตน ดังนั้น นโยบายต่อต้านการก่อการร้ายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้สหรัฐอเมริกากลับเข้ามามีบทบาทด้านความมั่นคงในภูมิภาคนี้มากยิ่งขึ้น เพื่อต้องการเข้ามาสกัดกั้นการแผ่ขยายอำนาจของจีน และตั้งแต่ที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ก็ได้แย่งตลาดส่งออกและเม็ดเงินลงทุนไปจากอาเซียน แต่จีนก็มีศักยภาพที่เป็นตลาดที่ใหญ่ของอาเซียนเช่นกัน ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างแสวงหาความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น ทำให้สหรัฐอเมริกาก็จะให้ความสำคัญกับกลุ่มอาเซียนมากขึ้นเพื่อช่วยถ่วงดุลจีนด้วยเช่นกัน ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่มาเลเซียร่วมมือกับสหรัฐอเมริกามากขึ้น ก็ทำให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการค้าของอาเซียน และก่อให้เกิดการแตกแยกในอาเซียนได้ด้วยเช่นกัน และการที่สหรัฐอเมริกา

---

* เป็นข้อเสนอแนะของผู้วิจัยประกอบการเรียบเรียง โดยนำข้อมูลมาจาก ดลยา เทียนทอง, "สหรัฐฯ - อาเซียน: নয়ความร่วมมือในประเด็นการก่อการร้าย," เอเชียปริทัศน์ 26: 112-113.

เริ่มเข้ามามีบทบาทที่นั่น อาจจะทำให้เกิดการแข่งขันแบ่งฝักแบ่งฝ่ายไปเข้าร่วมกับมหาอำนาจต่างๆ และอาจก่อให้เกิดความไม่มีเอกภาพได้ในอนาคต

สำหรับประเด็นความมั่นคงที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้มากยิ่งขึ้นนั้น ทั้งความร่วมมือที่มีต่อมาเลเซียและประเทศอื่น โดยมีการคงกองกำลังทางทหารในประเทศเหล่านั้น และมีการตั้งฐานทัพ อย่างเช่น สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ อาจจะเป็นการขัดกับหลักการพื้นฐานของอาเซียน ที่ยึดถือหลักการเคารพอำนาจอธิปไตยของรัฐ หลักการไม่แทรกแซงกิจการอันเป็นการภายในของแต่ละรัฐซึ่งปรากฏอยู่ในกฎบัตรสหประชาชาติ อาจทำให้เกิดความลึกลับขึ้นภายในภูมิภาคเอง ทั้งนี้ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ปฏิบัติตามกฎ ปัจจุบันอาเซียนก็ยังไม่มีการลงโทษอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการจัดทำตามกฎบัตรอาเซียน และที่สำคัญถ้าเกิดเหตุการณ์ใดๆ ที่เกี่ยวกับความมั่นคงที่กระทบต่อสหรัฐอเมริกาและอาเซียนในอนาคต อาจทำให้เกิดการแทรกแซงได้ง่ายขึ้นจากประเทศมหาอำนาจ ซึ่งอาจจะกระทบกับหลักการเรื่องเขตแห่งสันติภาพเสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality - ZOPFAN) ที่จัดทำขึ้นเพื่อเพื่อป้องกันมิให้มหาอำนาจเข้ามาแทรกแซง

งานวิจัยฉบับนี้ได้พยายามอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศโดยใช้กรอบทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยตามความหมายของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันนั้น คือเมื่อตัวแสดงทั้งหลายมีความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์หรือติดต่อกันในลักษณะที่ว่า เมื่อมีสิ่งใดเกิดขึ้นแก่ตัวแสดงหนึ่งตัวแสดงใด ในโอกาสหนึ่งโอกาสใด ในสถานที่หนึ่งสถานที่ใดก็จะมีผลกระทบต่อตัวแสดงอื่นๆ ทั้งหมด ดังนั้นไม่ว่าจะในระบบความสัมพันธ์ใด ย่อมมีตัวแสดงมากเท่าใด สถานที่มากเท่าใด และโอกาสหลายๆ โอกาสมากเท่าใด การพึ่งพาอาศัยก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เปลี่ยนโฉมหน้าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไปอย่างสิ้นเชิงตั้งแต่หลังสงครามเย็นอย่างเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศที่ต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศจากสหรัฐอเมริกาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมาเลเซีย และเมื่อปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองยิ่งใกล้ชิดกันมากขึ้น ระดับการพึ่งพาระหว่างกันก็ยิ่งมีมากขึ้นตาม การที่สหรัฐอเมริกาต้องผลักดันนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายมาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มิใช่แค่เพียงเพราะต้องการหาพันธมิตรเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายเท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดทางให้การค้าเสรีที่ตนต้องการให้เกิดผลและได้รับประโยชน์ด้วยเช่นกัน ดังเช่น การที่สหรัฐอเมริกาเน้นให้ประเทศมาเลเซียร่วมมือด้านความมั่นคง ทั้งสองประเทศก็

ร่วมกันเจรจาเขตการค้าเสรี ดังนั้น ด้วยการคำนึงถึงปัจจัยภายในของตนเป็นสำคัญของทั้งสองประเทศ ระดับของพึ่งพาอาศัยกันก็ยิ่งจำเป็นมากขึ้นต่อการคงอยู่ของความสัมพันธ์

แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันนั้น อยู่ที่ว่ายอมรับ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในฐานลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีอายุยืนยาวที่สุดของระบบรัฐ คือ ระบบพันธมิตร (Alliance) ที่เป็นการร่วมมือกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ราบรื่นในลักษณะที่เป็นมิตรกัน ที่ก่อให้เกิดความร่วมมือกัน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับมาเลเซียหลัง เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 นั้น ไม่ได้เป็นตามนิยามของทฤษฎีทั้งหมด ซึ่งในกรณีของการ นำทฤษฎีนี้มาวิเคราะห์ก็ต้องได้รับการอธิบายและขยายความต่อไป เพราะลักษณะความสัมพันธ์ ของทั้งสองนั้นยังมีนัยของการแข่งขันกัน ต่างฝ่ายต่างต้องปกป้องผลประโยชน์ของประเทศตน โดยเฉพาะมาเลเซีย ที่ต้องดำเนินนโยบายที่ไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของเชื้อชาติตน และต้อง คำนึงถึงทัศนคติต่อโลกมุสลิมทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงไม่สามารถแสดงความเป็นพันธมิตร ในความมั่นคงร่วมจนถึงระดับการให้มีการคงกองกำลังทหารในประเทศได้ ดังนั้น ถึงแม้ว่าปัจจัย ภายในของประเทศทั้งสองก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับความสัมพันธ์ ดังเช่นคำกล่าวของโร เบิร์ต โคเฮน และโจเซฟ ไนย์ ที่ว่า “ประเภทของสถานการณ์ที่จะเป็นตัวกำหนด ‘การพึ่งพากันและ กันระหว่างประเทศ’ อยู่ที่การเมืองภายในประเทศ และสิ่งนี้ได้เป็นสิ่งที่ทำให้ การตัดสินใจเพื่อ ดำเนินนโยบายต่างประเทศ เป็นรองกว่าการตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว” แต่ด้วยปัจจัย ภายในของแต่ละประเทศนั้นเองก็มีความซับซ้อนเกินกว่าที่จะถูกกำหนดเพียงการพึ่งพาอาศัยซึ่ง กันและกัน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การต่างประเทศ, กระทรวง. การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (PMC+1) ครั้งที่ 41 ณ สิงคโปร์ วันที่ 23 กรกฎาคม 2551 [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://test.mfa.go.th/web/2662.php?id=25849> [10 ธันวาคม 2551]
- การต่างประเทศ, กระทรวง. ความสัมพันธ์อาเซียน-สหรัฐฯ [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: http://www.14thaseansummit.org/thai/about_asean_01-4.php [10 มกราคม 2552]
- การต่างประเทศ, กระทรวง. ผลการประชุม ARF ครั้งที่ 11 [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/ryt9m/143537/> [10 ธันวาคม 2551]
- การต่างประเทศ, กระทรวง. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน ระหว่างการประชุม ASEAN Regional Forum ครั้งที่ 12 [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/ryt9m/18592/> [10 ธันวาคม 2551]
- การต่างประเทศ, กระทรวง. สหรัฐฯ-มาเลเซียลงนาม TIFA [ออนไลน์]. ฐานเศรษฐกิจ, 2547. แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/web/1622.php?id=8595> [20 มกราคม 2552]
- กิตติศักดิ์ พรหมเปี่ยม. จักรวรรดินิยมอเมริกัน: ความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลง ก่อนและหลัง เหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาค ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- กุลลดา เกษบุญชู-มี๊ด. รัฐไทยในกระแสโลกาภิวัตน์. ในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 7, หน้า 2-5. 2549. ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัด กรุงเทพมหานคร.
- กุลลดา เกษบุญชู-มี๊ด. รัฐไทยกับโลกาภิวัตน์. ในโครงการวิจัยหัวข้อ ยุทธศาสตร์ในการเผชิญผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ต่อสังคมไทย, 2549. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลลดา เกษบุญชู-มี๊ด. เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: บททดลองเสนอ. กระแสอาเซียน 2 (พฤศจิกายน 2548): 6-23.
- กุลลดา เกษบุญชู-มี๊ด. The Rise and Decline of Thai Absolutism: การพัฒนาครั้งแรกในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. ในการประชุมทางวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 4. 2546. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

กลุ่มเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียง [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา:

[http://www.bkkonline.com/library/ words/e.html](http://www.bkkonline.com/library/words/e.html) [15 กุมภาพันธ์ 2552]

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. Samuel Huntington กับการปะทะกันระหว่างอารยธรรม. มติชนรายวัน (14 มกราคม 2552): 6.

กฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์]. Wikipedia, 2548. แหล่งที่มา:

<http://th.wikipedia.org/wiki/> [30 มกราคม 2552]

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, สำนักงาน. สหรัฐอเมริกาบัญญัติว่าชาติพันธมิตร [ออนไลน์].

เดลินิวส์, 2550. แหล่งที่มา: http://www.nhrc.or.th/news.php?news_id=2342

[30 มกราคม 2552]

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, สำนักงาน. สหพันธรัฐมาเลเซีย [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา:

http://www.boi.go.th/thai/asean/Malaysia/capt2_p2n.html [20 มกราคม 2552]

จรัญ มะลูลีม. อันวารกลับมาแล้ว. มติชนสุดสัปดาห์ (24 กันยายน 2547): 39.

เจริญ คัมภีร์ภาพ. ข้อตกลงเขตการค้าเสรี: ลดภาษี หรือ ลดอธิปไตยไทย [ออนไลน์]. ศูนย์ศึกษา

กฎหมายและนโยบาย. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: [http://www.ftawatch.org/autopage1/](http://www.ftawatch.org/autopage1/show_page.php?t=5&s_id=5&d_id=5)

[show_page.php?t=5&s_id=5&d_id=5](http://www.ftawatch.org/autopage1/show_page.php?t=5&s_id=5&d_id=5) [20 มกราคม 2551]

ฉันทิมา อ่องสุรภักซ์. นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา 2001-2004: หลักการบุช (Bush

Doctrine). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

แฉบิน ลาเคนมีบัญญัติฉบับในมาเลเซีย. กรุงเทพธุรกิจ (20 กันยายน 2544): 3.

ชปา จิตต์ประทุม. ตามรอยการเมืองมาเลเซีย. มติชนรายวัน (11 มีนาคม 2551): 6.

ชปา จิตต์ประทุม. วิฤติการณ์มาเลเซีย: พัฒนาการและความเป็นมา, ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานนท์

และ ชปา จิตต์ประทุม (บรรณาธิการ), วิฤติการณ์มาเลเซีย: เศรษฐกิจ-การเมือง-

วัฒนธรรม, หน้า 1-2. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา, 2542.

ชปา จิตต์ประทุม. มาเลเซีย. เอเชียรายปี 1998/2541 (สิงหาคม 2541): 92-93.

ชปา จิตต์ประทุม. มาเลเซีย. เอเชียรายปี 1999/2542 (สิงหาคม 2542): 59.

ชปา จิตต์ประทุม. มาเลเซีย. เอเชียรายปี 2000/2543 (กรกฎาคม 2543): 90-91.

ชปา จิตต์ประทุม. มาเลเซีย. เอเชียรายปี 2001/2544 (สิงหาคม 2544): 70-71.

ชปา จิตต์ประทุม. มาเลเซีย. เอเชียรายปี 2002/2545 (สิงหาคม 2545): 70-71.

ชปา จิตต์ประทุม. มาเลเซีย. เอเชียรายปี 2003/2546 (สิงหาคม 2546): 70-71.

ชปา จิตต์ประทุม. มาเลเซีย. เอเชียรายปี 2004/2547 (ตุลาคม 2547): 60-61.

ชปา จิตต์ประทุม. มาเลเซีย. เอเชียรายปี 2005/2548 (สิงหาคม 2548): 89-90.

ชปา จิตต์ประทุม. มาเลเซีย. เอเชียรายปี 2006/2549 (ตุลาคม 2549): 28.

ชัยคุ ดร. ยูซุฟ อัล กือรฎอวีย. อะไรคือแนวคิดนิยมจารีตดั้งเดิมแบบอิสลาม ? [ออนไลน์].

(ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=126964>

[30 มกราคม 2552]

ชัยโชค จุลศิริวงศ์. การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ชัยโชค จุลศิริวงศ์. การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองของประเทศมาเลเซีย. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2542.

ชัยโชค จุลศิริวงศ์. พรรคการเมือง - มาเลเซีย. ใน ลีดา สอนศรี และคนอื่นๆ (บรรณาธิการ), พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย, หน้า 335. กรุงเทพฯ: พัฒนวิชัย, 2546.

ชาติเอเชียรุมย่าผู้นำออสเตรเลีย ไม่พอใจโฮเวิร์ด ชูใช้กำลังทางทหารบุกกวาดล้างผู้ก่อการร้ายบนแผ่นดินเพื่อนบ้าน. กรุงเทพธุรกิจ (3 ธันวาคม 2545).

ชาวฟิลิปปินส์ประท้วงการปรากฏของทหารสหรัฐ [ออนไลน์]. Associated Press, 2551.

แหล่งที่มา: http://www.thaiindy.org/region/region_title_details.php?cont_id=asiase&title_id=asiase2008021801&row_order=14 [19 มกราคม 2552]

[19 มกราคม 2552]

ไชยวัฒน์ ตระการรัตน์สันติ. กฎบัตรอาเซียน [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา:

http://www.thaiindy.org/region/region_title_details.php?title_id=asiase2008121002&line_id=2

[10 ธันวาคม 2551]

ไชยวัฒน์ ตระการรัตน์สันติ. ประชาคมอาเซียนที่มีความมั่นคงทางการเมือง [ออนไลน์]. 2551.

แหล่งที่มา: http://www.thaiindy.org/region/region_title_details.php?cont_id=asiase&title_id=asiase2008121005&row_order=9

[10 ธันวาคม 2551]

ดลยา เทียนทอง. ผลกระทบของการก่อการร้ายที่มีต่อภูมิภาคอาเซียน (2). หลักเมือง 208

(กรกฎาคม 2551): 24.

ดลยา เทียนทอง. ปัญหาชาติพันธุ์ในมาเลเซีย: ย้อนรอยจากอดีตถึงปัจจุบัน (2) [ออนไลน์].

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550. แหล่งที่มา: http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=712

[30 มกราคม 2552]

- ดลยา เทียนทอง. ปฏิสัมพันธ์ทางการก่อการร้าย: รากเหง้า ความเป็นไปและพลวัต. กรุงเทพฯ: โครงการ
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศศึกษา ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ดลยา เทียนทอง. ปัญหาชาติพันธุ์ในมาเลเซีย: ย้อนรอยจากอดีตถึงปัจจุบัน (1) [ออนไลน์]. ศูนย์
โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550. แหล่งที่มา:
http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=708
[15 กุมภาพันธ์ 2552]
- ดลยา เทียนทอง. ปัญหาชาติพันธุ์ในมาเลเซีย: ย้อนรอยจากอดีตถึงปัจจุบัน (2) [ออนไลน์].
ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550. แหล่งที่มา:
http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=712
[15 กุมภาพันธ์ 2552]
- ดลยา เทียนทอง. สหรัฐฯ - เอเชีย: นัยความร่วมมือในประเด็นการก่อการร้าย. เอเชียปริทัศน์ 26
(กรกฎาคม - ธันวาคม 2548): 110.
- ตะวันออกกลาง, กอง. สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน [ออนไลน์]. กระทรวงการต่างประเทศ, 2552.
แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/web/848.php?id=354> [30 มกราคม 2552]
- ตะวันออกกลาง, กอง. องค์การความร่วมมืออิสลาม [ออนไลน์]. กระทรวงการต่างประเทศ, 2552.
แหล่งที่มา: http://www.mfa.go.th/south_asia/pdf/OIC_%20for%20web%2017%20feb.pdf [19 กุมภาพันธ์ 2552]
- ตลาดบอนด์ต้อนรับรัฐบาลมาเลเซีย พันธบัตรขายดีแม้ต้องให้ยี่ลด์สูง. กรุงเทพธุรกิจ (28 พฤษภาคม
2542): 6.
- ตีรณ พงศ์มฆพัฒน์. ข้อสังเกตเกี่ยวกับทางออกของนโยบายเศรษฐกิจมาเลเซีย, ใน อุกฤษฏ์
ปัทมานนท์ และ ชปา จิตต์ประทุม (บรรณาธิการ), วิกฤตการณ์มาเลเซีย: เศรษฐกิจ-
การเมือง-วัฒนธรรม, หน้า 32-33. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา, 2542.
- เตรียมตั้งศูนย์ต่อต้านก่อการร้ายที่มาเลเซีย. กรุงเทพธุรกิจ (5 พฤศจิกายน 2545).
- เดือนช่องแคบมะละกา ใปก่อการร้ายอัลไคด้า. ข่าวสด (24 ตุลาคม 2545): 7.
- ท่าทีจากมาเลเซียต่อปฏิบัติการตอบโต้ของสหรัฐอเมริกา. มติชน (8 ตุลาคม 2544): 20.
- เทิร์นบูลล์, เอ็ม. ซี. ประวัติศาสตร์มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน. แปลโดย ทองสุก เกตุโรจน์.
กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.

ทูตมะกันโฉบรูป FTA มาเลยใน 8 เดือน [ออนไลน์]. ประชาชาติธุรกิจ, 2551. แหล่งที่มา:

http://www.measwatch.org/autopage/show_page.php?t=27&s_id=1911&d_id=1908 [20 มกราคม 2552]

ธนาวุฒิ อัครลักษณ์. โครงการเพื่อศตวรรษใหม่ของอเมริกา [ออนไลน์]. 2546. แหล่งที่มา:

[http://www.nokkrob.org/index.php?file=webboard&obj=forum.view\(cat_id=open,id=1488\)](http://www.nokkrob.org/index.php?file=webboard&obj=forum.view(cat_id=open,id=1488)) [2009, January 19]

นฤมล คิ่งสุเกษม. มาเลเซียอนุญาตตรวจคนเข้าเมืองสหรัฐฯ. เนชั่นสุดสัปดาห์

(7 ตุลาคม 2545): 84-85.

นฤมล คิ่งสุเกษม. มีระเบิดบาทลีดตัวจริงไม่ใช่แพะ. เนชั่นสุดสัปดาห์ (2 ธันวาคม 2545): 84.

นายกฯ มาเลเซียใช้แผนปราบคอร์รัปชัน ปูพื้นหาเสียงก่อนการยุบสภาจัดการเลือกตั้ง.

ผู้จัดการรายสัปดาห์ (26 กุมภาพันธ์ 2546): A6.

นอม ชอมสกี. 9-11 ไม่เคยเกิดขึ้น. แปลโดย พิภพ อุดมอิทธิพงศ์. กรุงเทพฯ: โครงการสรรพสาส์น

สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2547.

บังอร ปิยะพันธุ์. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร,

2537.

บัดดาวิ ย้ำจะลาออกทันทีที่พรรคอัมโนได้ประธานคนใหม่ [ออนไลน์]. สำนักข่าวไทย,

2551. แหล่งที่มา: <http://doarai.com/world-news/> [30 มกราคม 2552]

บาดาวีออกกฎเหล็ก คุมความประพฤติ.ส. มติชน (21 เมษายน 2547): 12.

เบลโล, วอลเดน. โลกาวัดนันทวีปเอเชียและจีน: วิเคราะห์จากสิ่งที่เสียไปและสิ่งที่ได้มา. ใน

ขอบคุณกับคุณอานันท์. แปลโดย สุรนุช ธงศิลา. หน้า 324. กรุงเทพฯ: มติชน, 2547.

แบรดลีย์, วิลเลียม แอล. เส้นทางมหาอำนาจ: เอกสารด้านนโยบายต่างประเทศอเมริกาต่อเอเชีย.

แปลโดย วริยา ศ. ชินวรรณโณ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คอบไฟ, 2544.

ประทุมพร วัชรเสถียร และไชยวัฒน์ คำชู. อิรัก: วิกฤติถาวร? กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2546.

ประภัสสร เทพชาตรี. Bush กับยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อเอเชีย [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา:

<http://thepchatree.blogspot.com/2008/08/bush.html> [15 ธันวาคม 2551]

ประวัติของดร. มหาเธร์ โมฮัมหมัด [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: <http://www.geocities.com/puotai/tesdanai714.html>

[19 ธันวาคม 2551]

ประวัติศาสตร์การทหาร [ออนไลน์]. Wikipedia, 2551. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/>

[30 ธันวาคม 2551]

- ปวีณา บุหร่า. นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (ค.ศ.1971-1990) กับปัญหาการสร้างเอกภาพระหว่าง
ประชากรเชื้อชาติต่างๆ ในมาเลเซีย. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- เปิดร่าง 'กฎบัตรอาเซียน' (ที่ร่างกัน 10 คนจาก 10 ประเทศอาเซียน) [ออนไลน์]. ประชาไท, 2550.
แหล่งที่มา: http://www.prachatai.com/05web/th/home/page2.php?mod=mod_ptcms&ID=10170&Key=HighlightNews [10 ธันวาคม 2551]
- ผู้นำมาเลเซียค้านสหรัฐฯ ถล่มอัมพกานิสถาน [ออนไลน์]. สำนักข่าวไทย, 2544. แหล่งที่มา:
<http://news.mcot.net/> [29 กันยายน 2544]
- ผู้นำมาเลเซียออกอุกดู หลังกวาดจับพวกประท้วง [ออนไลน์]. OKNation, 2550. แหล่งที่มา:
<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=171805> [30 มกราคม 2552]
- ผู้นำอาวุโสเตือนลูกพรรคอัมโน เลิกงาบสินบนก่อนไร้อนาคต. มติชน (21 มิถุนายน 2544): 20.
ผลกระทบจากการก่อการร้ายต่อภาวะเศรษฐกิจในเอเชีย. สยามจดหมายเหตุ (14-20 ตุลาคม
2544): 1173-1174.
- พัชรพลย์ วงศ์บุญสิน. กฎบัตรอาเซียน [ออนไลน์]. ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550. แหล่งที่มา: http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=597 [10 ธันวาคม 2551]
- พัชรินทร์ สอนฐิตะปัญญา. มาเลเซีย: เอกภาพกับการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2541.
- พรรคปาสมีแผนควบคุมการแต่งกายหญิง หากชนะเลือกตั้ง. คมชัดลึก (19 มีนาคม 2547): 11.
พรรคอิสลามมาเลเซียประกาศนิষิตต่อสหรัฐฯ แล้ว. มติชน (13 ตุลาคม 2544): 18.
- พรวิสา ศิริบุษย์. Bretton Woods System [ออนไลน์]. สำนักนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ,
2551. แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/mof/500263/> [19 กุมภาพันธ์ 2551]
- พวงทอง ภวัครพันธุ์. มาเลเซียกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย: พินิจปัญหาจากกรอบ
อิสลามานูวัตร์มาเลเซีย. ไฟาเดียวกัน 5,1 (มกราคม-มีนาคม 2550): 176-178.
- ฟิลิปปีนส์ทำข้อตกลงทางทหารกับออสเตรเลีย [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา: http://www.the-thainews.com/analyzed/inter/int190650_2.htm [19 มกราคม 2552]
- มะกันทาบมาเลย์ทำข้อตกลงการค้า. ผู้จัดการรายวัน (5 มิถุนายน 2546): 12.
- มะกันร้องมาเลย์สะพานเชื่อมโลกมุสลิม. มติชน (24 กุมภาพันธ์ 2548): 21.
- มะกันหนุนจิ้งจอกโจมตีชาติอื่นก่อน. ไทยรัฐ (4 ธันวาคม 2545): 2.

มะกันออกโรงปรามมาเลย์ อย่าใช้การเมืองเล่นงานอันวาร. คมชัดลึก (2 กรกฎาคม 2551): 13.
มะกัน-มาเลย์ฟื้นฟูเจรจา FTA ก.ค [ออนไลน์].ประชาชาติธุรกิจ, 2551. แหล่งที่มา:

http://www.measwatch.org/autopage/show_page.php?t=27&s_id=2250&d_id=2247 [20 มกราคม 2552]

มติคณะรัฐมนตรี, ผลการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 7 และการประชุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง [ออนไลน์], 2544, แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/cabt/247907/> [20 มกราคม 2552]

มหาธีร์ โมฮัมหมัด. Vision 2020 The Way Forward: อนาคตมาเลเซียในปี ค.ศ. 2020. ใน ภิญญ ไตรสุริยธรรมมา (บรรณาธิการ), OCTOBER No.2, หน้า 77-94. กรุงเทพฯ: openbooks, 2546.

มหาธีร์ทำให้ขอสมาชิกพรรคเล็กคอร์ปชั่น. มติชน (19 พฤศจิกายน 2543): 24.

มหาเธร์จัดแผนศก. ช่วยชาวมาเลย์. กรุงเทพธุรกิจ (31 ตุลาคม 2546): 36.

มหาเธร์จวกมะกัน. ไทยรัฐ (28 มกราคม 2546): 2.

มหาเธร์เตือนมหาอำนาจครอบงำโลก. กรุงเทพธุรกิจ (20 มิถุนายน 2546): 28.

มหาเธร์นำตาคลอัมโน สดุดีอามาลา. มติชน (22 มิถุนายน 2546): 6.

มหาเธร์ปราศรัยถึงทวนพรรคอัมโน อัดฝรั่งคลังสงคราม-วิปริตทางเพศ. ผู้จัดการรายวัน (20 มิถุนายน 2546): 12.

'มหาเธร์' ชี้อธิปไตยทางมาเลย์เป็นรัฐอิสลาม. มติชน (21 มิถุนายน 2545): 10.

'มหาเธร์' ทิ้งเก้าอี้ปลายปีหน้า ทายาทเงา 'บาดาวี' สานอำนาจ. ข่าวสด (26 มิถุนายน 2545): 7.

มาเลเซีย. สยามจดหมายเหตุ (17-23 กันยายน 2542): 1060.

มาเลเซียจนที่มะกันชี้หัว เตือนจะถูกบีบบังคับบาหาลี. ผู้จัดการรายวัน (22 พฤศจิกายน 2545): 1-2.

มาเลเซียโดดกอดคอ 'มะกัน' เซ็นสัญญาร่วมต้านการก่อการร้าย. มติชน (15 พฤษภาคม 2545): 10.

มาเลเซียตั้งทีมพิเศษบริหารกำกับดูแลแรงงานต่างชาติ [ออนไลน์]. ผู้จัดการออนไลน์, 2007.

แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/> [30 มกราคม 2552]

มาเลเซียเปิดแผนทุ่ม \$5.1 หมื่นล้าน พัฒนาพื้นที่ภาคเหนือประชิดไทย. ผู้จัดการรายวัน (31 กรกฎาคม 2550): 9.

มาเลเซียเป็นรัฐอิสลามเคร่งจารีต. ผู้จัดการรายวัน (17 มิถุนายน 2545).

มาเลเซียไม่สนคำเตือนจากสหรัฐที่ให้ระวังการโจมตีแบบบาห์ลี [ออนไลน์]. สำนักข่าวไทย, 2545.

แหล่งที่มา: <http://news.mweb.co.th> [15 มกราคม 2552]

มาเลเซียยื่นฐานทัพสหรัฐฯ. ข่าวสด (1 มิถุนายน 2546): 3

มาเลเซียยืนยันประเทศตนปลอดภัยจากกลุ่มก่อการร้าย [ออนไลน์]. สำนักข่าวไทย, 2545.

แหล่งที่มา: <http://news.mweb.co.th> [15 มกราคม 2552]

มาเลเซียถึงเปิดศูนย์ด้านก่อการร้าย. กรุงเทพธุรกิจ (26 มิถุนายน 2546): 28.

มาเลเซียหารือประเด็นออสเตรเลียในที่ประชุมความมั่นคงอาเซียน [ออนไลน์]. สำนักข่าวไทย,

2546. แหล่งที่มา: <http://news.mweb.co.th> [15 มกราคม 2552]

มาเลเซีย - อินโดนีเซียจะให้การลาดตระเวนทางอากาศบริเวณชายแดนร่วมกัน [ออนไลน์]. สำนัก

ข่าวกรองแห่งชาติ, 2551. แหล่งที่มา: <http://www.nia.go.th/nia/> [15 มกราคม 2552]

มาเลเซียค้านทหารมะกันเข้าเอเชีย. มติชน (9 เมษายน 2547): 19.

มาเลเซียชูแผนพัฒนาภาคเหนือ ดันปีนัง ขึ้นแท่นฮับโลจิสติกส์บูมเศรษฐกิจ. ประชาชาติธุรกิจ

(6-8 สิงหาคม 2550).

มาเลเซียค้านกลุ่มก่อการร้าย. โพสต์ทูเดย์ (3 เมษายน 2546): A15.

มาเลเซียแนะมุสลิมร่วมมือ ตั้งเครือข่ายธุรกิจการค้าโลก. กรุงเทพธุรกิจ (8 ตุลาคม 2547): 12.

มาเลเซียยกย่องไฮร์เทียบชั้นฮ่องกง. กรุงเทพธุรกิจ (3 มีนาคม 2550): 24.

มาเลเซียรื้อกฎหมายลงทุนอิสลาม แเบงก็อก. กรุงเทพธุรกิจ (26 สิงหาคม 2547): 26.

มาเลเซียลุยปราบทุจริตจับ รมต.คอรัปชั่น. ผู้จัดการรายวัน (13 กุมภาพันธ์ 2547): 12.

มาเลเซียถึง'ฮับ'การเงินอิสลาม เร่งใบอนุญาตแบงก์ต่างชาติ. ผู้จัดการรายวัน (26 สิงหาคม 2547):

29.

มาเลเซีย-สหรัฐฯ คืบหน้าอีกก้าว สู่การจัดทำข้อตกลงเอฟทีเอ. ผู้จัดการรายวัน (12 พฤษภาคม

2547): 12.

มาเลเซีย-อิหร่าน เร็ยกรังถอนทหารต่างชาติพันอิรัก. กรุงเทพธุรกิจ (3 พฤษภาคม 2547): 7.

'มาเลเซีย'ถก FTA ไม่อ่อนข้อมะกัน บัดเร่งหาข้อสรุป [ออนไลน์]. โพสต์ทูเดย์, 2550. แหล่งที่มา:

<http://www.citSERVICE.net/forum/index.php?topic=6316.0> [30 มกราคม 2552]

มีอบมาเลเซียหันมึนลูกฮือประท้วงรบ. [ออนไลน์]. มติชน, 2548. แหล่งที่มา:

<http://www.giggog.com/world/cat12/news14742/> [10 มกราคม 2552]

รบ.มาเลเซียปฏิเสธข้อเสนอของ 'มหาเธร์' จะไม่นำ 'ริงกิต' ผูกตรึงกับดอลลาร์อีก. ผู้จัดการรายวัน

(23 กรกฎาคม 2551): 9.

'รัมสเฟลด์' หวังส่งทหารมะกันล่าอัลกออิดะห์ในเอเชียอาคเนย์. ผู้จัดการรายวัน (5 มิถุนายน 2547): 9.

รอยเตอร์. มาเลเซียต้าน U.S. ส่งสอปปีโตรนาส. ผู้จัดการรายวัน (11 พฤศจิกายน 2540): 5.
ไรอัน, เอน. เจ. การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์. แปลโดย ประกายทอง สิริสุข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2526.

ลีเฟอร์, ไมเคิล. พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. แปลโดย จุฬารุณ เอื้อรักษ์กุล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

เลขานุการกองทัพเรือ, สำนักงาน. มาเลเซีย ขอความร่วมมือสหรัฐฯ ในการลาดตระเวนทางอากาศเหนือช่องแคบมะละกา [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/prg/37321/> [30 มกราคม 2551]

วทัญญู ใจบริสุทธิ์. บทบาทชนชั้นนำมาเลย์กับการได้รับเอกราชของมลายา (1) [ออนไลน์]. ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550. แหล่งที่มา: http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=670 [20 กุมภาพันธ์ 2552]

วิวัฒน์ มุ่งการดี. นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้าง กระบวนการ และรูปแบบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ศราวุฒิ อารีย์. การก่อการร้าย: มุมมองของโลกอิสลาม. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์. อิสลามและประชาธิปไตย [ออนไลน์]. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: <http://midnightuniv.org/miduniv888/newpage14.html> [30 มกราคม 2552]

ศิลป์ปากร, กรม. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ รัชกาลที่ 1-2. กรุงเทพฯ: ป. พิศนาคการพิมพ์, 2506.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. เศรษฐกิจมาเลเซีย: วางกลยุทธ์ใหม่วางใจธุรกิจต่างชาติ [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา: <http://www.positioningmag.com/prnews/prnews.aspx?id=23853> [20 พฤศจิกายน 2551]

ศูนย์ศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คำศัพท์และตัวอย่างการระหว่างประเทศ [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: <http://apecthai.org/2008/th/knowledge.php?catid=137&alphabet=S> [19 ธันวาคม 2551]

ศูนย์ศึกษาเอเปค. ความคืบหน้าการเจรจา FTA สหรัฐอเมริกา – มาเลเซีย [ออนไลน์]. 2549.

แหล่งที่มา: <http://apecthai.org/2008/th/journal.php?year=2006&month=9&id=936>

[10 ธันวาคม 2551]

เศรษฐกิจคืนสภาพ เดิมพันชัยชนะอัมโน. ผู้จัดการรายวัน (21 มิถุนายน 2542): 6.

เศรษฐกิจระหว่างประเทศ, กรม. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก [ออนไลน์]. 2550.

แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/business/2404.php> [19 ธันวาคม 2551]

สถานการณ์ก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. เส้นทาง (24 พฤษภาคม 2546): 6.

สถาบันพระปกเกล้า. มิติทางเศรษฐกิจ [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา:

<http://www.thaipoliticsgovernment.org/wiki/> [15 กุมภาพันธ์ 2552]

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์. มาเลเซีย. ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องแนวทาง

ส่งเสริมและสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่ด้านเศรษฐกิจ,

30 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม 2549. 14 กรกฎาคม 2549.

สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย. พรรคอิสลามมาเลเซียประกาศ 'ญีฮาด' ต่อสหรัฐแล้ว. มติชน

(13 ตุลาคม 2544): 18.

สหรัฐตั้งเงื่อนไข 'มาเลย์' ไม่ต้านยิวแลกเงินฝีกทหาร 1.2 ล้านดอลลาร์. มติชน (29 ตุลาคม 2546):

10.

สหรัฐพินทกเอฟทีเอมาเลย์. ข่าวสด (16 มกราคม 2551): 9.

สหรัฐ-มาเลเซีย เริ่มเจรจา FTA วอชิงตันหวังโอเคกันได้สิ้นปีนี้ [ออนไลน์]. ผู้จัดการออนไลน์,

2549. แหล่งที่มา: <http://www.manager.co.th/> [30 มกราคม 2552]

สุรชาติ บำรุงสุข. กฎหมายความมั่นคงกับปัญหาสิทธิมนุษยชน: บทเรียนจากมาเลเซีย [ออนไลน์].

มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2550. แหล่งที่มา: <http://www.midnightuniv.org/midnight2544>

[/0009999514.html](http://www.midnightuniv.org/midnight2544/0009999514.html) [15 กุมภาพันธ์ 2552]

สุรชาติ บำรุงสุข. ความมั่นคงศึกษา: การก่อการร้าย & การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. กรุงเทพฯ :

โครงการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศศึกษา ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

สมคิด พุทธิศรี. มาเลเซียกับเส้นทางข้อตกลงการค้าเสรี [ออนไลน์]. FTA Watch, 2551.

แหล่งที่มา: <http://www.ftawatch.org/news/view.php?id=14446> [30 มกราคม 2552]

เสือเหลืองออกโรงค้านมะกัน ส่งกองทัพคุมช่องแคบมะละกา. กรุงเทพธุรกิจ (9 เมษายน 2547):

19.

อันดาเยา, บี. ดับเบิลยู. และ แอล. วาย. อันดาเยา. ประวัติศาสตร์มาเลเซีย. แปลโดย พรรณี
ฉัตรพลรักษ์. กรุงเทพฯ: มุลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย, 2549.

อับดุลชะกูร์ บิน ซาฟิอีย์ ดินอะ. พรรคพาสมาเลเซีย [ออนไลน์]. OKNation, 2551. แหล่งที่มา:
<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=373146> [15 มกราคม 2552]

อับดุลชะกูร์ บิน ซาฟิอีย์ ดินอะ. มุสลิมสุดโต่ง (บางคน) การยึดมั่นในหลักการอิสลาม และ
อิสลามานูวัตร์ [ออนไลน์]. สถาบันอิสรา, 2550. แหล่งที่มา:
[http://www.isranews.org/cms/index.php?option=com_content&task=
view&id=1795&Itemid=88](http://www.isranews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=1795&Itemid=88) [30 มกราคม 2552]

อับดุลชะกูร์ บิน ซาฟิอีย์ ดินอะ. ยุบสภาและการเลือกตั้งในมาเลเซีย 2008 [ออนไลน์]. 2551.
แหล่งที่มา: [http://www.midnightuniv.org/forum/index.php?topic=7200.0;prev_
next=prev](http://www.midnightuniv.org/forum/index.php?topic=7200.0;prev_next=prev) [30 มกราคม 2552]

อับดุลชะกูร์ บิน ซาฟิอีย์ ดินอะ. อิสลามฮะฎอรี (Islam Hadhari) กับการพัฒนาสังคมมุสลิม
มาเลเซีย [ออนไลน์]. สถาบันอิสรา, 2551. แหล่งที่มา: [http://www.isranews.org/cms/
index.php?option=com_content&task=view&id=3129&Itemid=47](http://www.isranews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=3129&Itemid=47)
[30 มกราคม 2552]

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. อัลกออิดะห์ ญิฮาด เจไอ และขบวนการก่อการร้ายภาคใต้. กรุงเทพฯ:
openbooks, 2548.

อาเซียน, กรม. กลุ่มงานนโยบาย. ความมั่นคงในกรอบของการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือ
ด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum -
ARF) [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา: [http://www.apecthai.org/2008/upload/836ARF
.pdf](http://www.apecthai.org/2008/upload/836ARF.pdf) [10 ธันวาคม 2551]

อาเซียน, กรม. ความเป็นมาอาเซียน [ออนไลน์]. กระทรวงการต่างประเทศ, 2552. แหล่งที่มา:
http://www.14thaseansummit.org/thai/about_asean_01-5.php [30 มกราคม 2552]

อาเซียน, กรม. ความสัมพันธ์คู่เจรจาอาเซียน-สหรัฐอเมริกา [ออนไลน์]. 2545. แหล่งที่มา:
www.mfa.go.th/asean/asean_web/docs/external_usa.doc [10 ธันวาคม 2551]

อุษณีย์ กวรรณสุต. พื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2516.

เอเชียตะวันออกเฉียง, กรม. มาเลเซีย [ออนไลน์]. กระทรวงการต่างประเทศ, 2551. แหล่งที่มา:
<http://www.mfa.go.th/web/848.php?id=164> [15 มกราคม 2552]

- องค์การระหว่างประเทศ, กรม. กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด [ออนไลน์]. กระทรวงการต่างประเทศ, 2546. แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/web/46.php> [19 มกราคม 2552]
- ฮอลล์, ดี.จี.อี. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. แปลโดย ท่านผู้หญิงวรณัญญา สีนทวงศ์ ณ อยุธยา และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ: มุลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, 2549.
- ฤดี ภวสิริพร. สหรัฐตั้งเป้าบรรลุข้อตกลง FTA กับมาเลเซียภายในเดือนมิ.ย. 2551 [ออนไลน์]. สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2550. แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/iq03/314440/> [30 มกราคม 2552]
- COBRA STRIKE [ออนไลน์]. 2004. แหล่งที่มา: <http://web.schq.mi.th/~j5/heart/cobrastrike.htm> [19 มกราคม 2552]
- FTA สหรัฐ-มาเลเซียรอบ 8 คืบ [ออนไลน์]. ประชาชาติธุรกิจ, 2551. แหล่งที่มา: <http://www.food-resources.org/news/view.php?id=2293> [30 มกราคม 2552]

ภาษาอังกฤษ

- Abdullah did not comment, only did some jotting [Online]. The Star, 2006. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]
- Andaya, B. W. and V. Matherson, Islamic thought and Malay tradition. In A. Reid and D. Marr (eds.), Perceptions of the Past in Southeast Asia, p. 123. Singapore: Asian Studies Association of Australia, 1979.
- Amnesty International. Malaysia: The Internal Security Act [Online]. 2003. Available from: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/ASA28/006/2003/en/dom-SA280062003en.pdf> [2008, November 20]
- Annie Freeda Cruz, Abdullah Badawi's own inimitable style [Online]. New Straits Times, 2003. Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]
- Anwar Freed As Court Quashes Sodomy Conviction [Online]. Bernama, 2004. Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]
- Anwar Ibrahim's appeal allowed and he is freed [Online]. The Star, 2004. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]

Anwar sacked as deputy prime minister and finance minister [Online]. Bernama, 1998.

Available from: <http://bernama.com.my> [2008, January 10]

Armstrong, D. Dick Cheney's song of America: Drafting a plan for global dominance

[Online]. Harper's Magazine, 2002. Available from:

<http://www.harpers.org/archive/2002/10/0079354> [2009, January 19]

ASEAN Secretariat, ASEAN-United States of America Joint Declaration for Cooperation to Combat International Terrorism, Bandar Seri Begawan, 2002, August 1

[Online]. 2006. Available from: <http://www.aseansec.org/7424.htm>

[2009, January 10]

Bedlington, S. S. Malaysia and Singapore: The building of New State. New York: Cornell University Press, 1978.

Beeson, M. Mahathir and the Markets: Globalization and the Pursuit of Economic Autonomy in Malaysia. Pacific Affairs 3 (Fall 2000): 341.

Bello, W. Dilemmas of domination: The unmarking of the American empire. New York: Metropolitan Books, 2005.

Berger, M.T. The Battle for Asia: From Decolonization to Globalization. London: RoutledgeCurzon, 2004.

Biddle, S. Afghanistan and the future of warfare. Foreign Affairs 82 (March-April 2003): 32.

BN back in power. Retains control of all states except Kelantan and Terengganu

[Online]. New Straits Times, 1999. Available from: <http://www.nst.com.my/>

[2009, January 5]

Bomb hoaxes at Petronas Twin towers and IBM towers [Online]. Bernama, 2001.

Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

Bunge, F. M. Malaysia: A country study. Washington, DC: US Government Printing Office, 1985.

- Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs, International Narcotics Control Strategy Report 2002 [Online]. 2002. Available from:
http://www.shaps.hawaii.edu/drugs/incsr2002/incsr_2002_malaysia.html
[2009, February 19]
- Bureau of Political-Military Affairs. Malaysia: Security Assistance [Online]. Washington, DC, 2008. Available from: <http://www.state.gov/t/pm/64881.htm>
[2009, February 15]
- Burgess, M. A brief history of terrorism [Online]. 2003, Available from: <http://www.cdi.org/friendlyversion/printversion.cfm?documentID=1502> [2008, December 17]
- Bush, G. W. A distinctly American internationalism [Online]. California, 1999. Available from: <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/bush/wspeech.htm>
[2009, January 19]
- Bush, G. W. National day of prayer and remembrance for the victims of the terrorist attacks on September 11, 2001 [Online]. Washington, DC: White House, 2001. Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010913-7.html> [2008, February 7]
- Bush, G. W. President Bush delivers graduation speech at West Point [Online]. Washington, DC: White House, 2002, Available from:
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/print/20020601-3.html>
[2008, February 27]
- Bush, G. W. President delivers state of the union address [Online]. Washington, DC: White House, 2002. Available from: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20020129.html> [2008, January 27]
- Bush, G. W. President's remarks at national day of prayer and remembrance [Online]. Washington, DC: White House, 2001. Available from:
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010914-2.html>
[2008, January 7]

- Bush, G. W. President's remarks at the United Nations General Assembly [Online].
Washington, DC: White House, 2002. Available from:
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/09/20020912-1.html>
[2008, December 8]
- Bush, G. W. Statement by the President in His Address to the Nation [Online].
Washington, DC: The White House, 2001. Available from:
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010911-16.html>
[2008, December 19]
- Bush, G. W. Remarks by the president in photo opportunity with the national security team [Online]. Washington, DC: White House, 2001. Available from:
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010912-4.html>
[2008, January 7]
- Bush, G. W. Remarks by the president upon arrival the South Lawn [Online].
Washington, DC: White House, 2001. Available from:
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010916-2.html>
[2008, January 7]
- Bush, G. W. Remarks by the president to United Nations General Assembly [Online].
Washington, DC: White House, 2001. Available from:
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/11/20011110-3.html>
[2008, February 7]
- Bush-Malaysia. Voice of America (20 October 2003).
- Buzan, B. The United States and the great powers: World politics in the 21st century.
Cambridge: Polity Press, 2002.
- Callinicos, A. The new mandarins of American power. Cambridge: Polity Press, 2003.
- Central Intelligence Agency, The World Factbook: Malaysia [Online]. 2009. Available
from: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/my.html#Econ> [2009, April 10]
- Chandra Muzaffar, Overkill: In-house union for Malaysia. In Jomo K.S. (ed.), The Sun Also Sets: Lesson in 'Looking East', pp. 346-348. Kuala Lumpur: Insan, 1985.

- Chronology Relating To Spats Between Dr.Mahathir And Abdullah [Online]. Bernama, 2006. Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]
- CNN staff and wires. U.S. Malaysia don't Bite over Hunger Strike [Online]. Cable News Network, 2002. Available from: <http://asia.cnn.com/2002/WORLD/asiapcf/southeast/04/15/malaysia.kelly> [2008, November 20]
- Cops Still Looking for 273 JI Members [Online]. The Star, 2003. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]
- Cox, R. Gramsci, hegemony, and international relations: an essay in method. In Approaches to World Order, pp. 135-137. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Cox, M. U.S. foreign policy after cold war: Superpower without a mission. London Pinter, 1995.
- Cox, M. The empire's back in town: Or America's imperial temptation-again [Online]. 2003. Available from: <http://www.lse.ac.uk/collections/LSEPublicLecturesAndEvents/pdf/20030602t1717z001.pdf> [2009, January 16]
- Crawford, N. C. The road to global empire: The logic of U.S. foreign policy after 9/11. Orbis 48 (Fall 2004): 685-703.
- Crockatt, R. America embattled: September 11, anti-Americanism and the global order. London: Routledge, 2003.
- Cumings, B. The wicked witch of the west is dead. Long the wicked witch of the east. In M. Hogan (ed.), The end of the cold war: Its meaning and implications, pp. 88- 89. Cambridge University Press, 1992.
- Daalder, I. H. and Lindsay, J. M. America unbound: The Bush evolution in foreign policy. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2003.
- Dr. M: Attacks won't solve terrorism problem [Online]. The Star, 2001. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]
- Dunn, D. H. Myths, motivations and 'misunderestimations': The Bush administration and Iraq. International affairs 79, 2 (March 2003): 284.
- East Asian Strategic Review. Tokyo: The National Institute for Defense Studies, 2002.

- Election Result [Online]. Bernama, 2004. Available from: <http://bernama.com.my>
[2009, January 10]
- Emerson, R. Malaysia: A Study in Direct and Indirect Rule. Kuala Lumpur: University of Malaya Press, 1966.
- Emmanuel, T. and L. Andres. Hambali for Camp Delta [Online]. New Straits Times, 2003. Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]
- Evans, L. ASEAN and Terrorism in Southeast Asia [Online]. The University of California, 2004. Available from: <http://www.international.ucla.edu/cseas/article.asp?parentid=11356> [2008, December 15]
- Fargo, T. Malaysia Media Round Table. 23 June 2004.
- FBI to have Agent based in KL [Online]. The Star, 2003. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, February 15]
- Former colonel held under ISA [Online]. New Straits Times, 2003. Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]
- Gaddis, J. L. Strategies of containment: A critical appraisal of postwar American national security policy. Oxford: Oxford University Press, 1982.
- Gaddis, J. L. Surprise, security and the American experience. Cambridge: Harvard University Press, 2004.
- Gagliano, F. Communal violence in Malaya 1969: The political aftermath. Athens: Ohio University Press, 1970.
- General Election 2008 Result [Online]. The Star, 2008. Available from: <http://thestar.com.my/election/> [2009, January 9]
- Gershman, J. Is Southeast Asia the Second Front?. Foreign Affairs 81 (July/August 2002): 69.
- Gershman, J. U.S. and Malaysia Now Best Friends in War on Terrorism [Online]. Abolish ISA Movement, 2002. Available from: <http://www.fpif.org/commentary/2002/0205/malaysia.html> [2008, November 20]
- Gomez, E. T. and Jomo K.S. Malaysia's Political Economy: Politics, Patronage and Profits. Cambridge University Press, 1997.

- Gowen, P. The Global Gamble: Washington's Faustian Bid for World Dominance. London: Verso, 1999.
- Helen E S Nesadurai, Malaysia and the United States: Rejecting dominance, embracing engagement [Online]. Institution of Defence and Strategic Studies: Singapore, 2004. Available from: <http://www.rsis.edu.sg/publications/WorkingPapers/WP72.pdf> [2009, February 19]
- Heng Pek Koon and Sieh Lee Mei Ling, The Chinese Business Community in Peninsular Malaysia, 1957-1999. In Chan Kwok Bun (ed.), Chinese Business Network: State, Economic and Culture, pp. 144-146. Singapore: Prentice-Hall, 2000.
- Hilley, J. Malaysia: Mahathirism, Hegemony and The New Opposition. London and New York: Zed Books, 2001.
- Hoffman, B. Rethinking terrorism and counterterrorism since 9/11. Studies in Conflict & Terrorism 25 (September 2002): 305-306.
- Howard, R. D. and R. L. Sawyer. Terrorism and Counterterrorism: understanding the New Security Environment (Reading & Interpretation). New York: McGraw-Hill Companies, 2004.
- Howard warns of pre-emptive strike on terrorist overseas [Online]. Bernama, 2002. Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]
- Hudud [Online]. Wikipedia, 2009. Available from: <http://en.wikipedia.org/wiki/Hudud> [2009, March 7]
- Huntington, S. P. The clash of civilizations and the remaking of world order. New York: The Free Press, 2002.
- Huntington, S. P. The Lonely superpower. Foreign Affairs 78 (March/April, 1999): 41-42.
- Hussin Mutalib. Islam in Malaysia: From Revivalism to Islamic State. Singapore: NUS Press, 1993.
- Ikenberry, G. J. America's imperial ambition. Foreign Affairs 81 (September/October 2002): 44.

Indonesia, Malaysia give cool response to suggest of U.S. Troops in Malacca Straits.

Voice of America Press Release (7 April 2004).

Indonesia: Three Nations Patrol Straits. Stratfor (20 July 2004).

International Institute of Strategic Studies. The Military Balance 2003. Oxford: Oxford University Press, 2003.

Iriye, A. The Cambridge history of America foreign relations: The globalizing of America, 1913-1945. vol. 3. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

Irvin Lim Fang Jau, Not Yet All Aboard...But Already All at Sea Over the Container

Security Initiative [Online]. 2002. Available from:

<http://www.homelandsecurity.org/journal/Articles/Jau.html> [2008, December 15]

Islam by country [Online]. Wikipedia, 2009. Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Islam_by_country

[2009, February 28]

Jacob, Z.C. Politico-security dimension of United States policy and its influence on

Malaysia's foreign policy direction (1957-1992). Master thesis, Universiti

Kebangsaan Malaysia, 1993.

Johnson, C. Blowback: The cost and consequences of American empire. New York:

Henry Holt, 2000.

Johnson, C. The sorrows of empire: Militarism, secrecy, and the end of the republic.

New York: Metropolitan Books, 2004.

Jomo K.S. Economic crisis and policy response in Malaysia. In R. Robinson, K. Hewison

and R. Higgott (eds.), Southeast Asia in the 1980s: The Politics of Economic

Crisis, p. 115. Sydney: Allen and Unwin, 1987.

Jomo K.S. M Way: Mahathir's Economic Legacy. Kuala Lumpur: Forum, 2003.

Judis, J. B. The folly of Empire: What George W. Bush could learn from Theodore

Roosevelt and Woodrow Wilson. New York: A Lisa Drew Book, 2004.

Justice and expedience in Malaysia [Online]. Al Jazeera. Net, (n.d.). Available from:

[http://english.aljazeera.net/programmes/peopleandpower/2008/09/20089965259](http://english.aljazeera.net/programmes/peopleandpower/2008/09/20089965259118566.html)

[118566.html](http://english.aljazeera.net/programmes/peopleandpower/2008/09/20089965259118566.html) [2008, November 20]

- Kedah [Online]. Wikipedia, 2009. Available from: <http://en.wikipedia.org/wiki/Kedah>
[2009, March 19]
- Kegley, C. W. Jr. and Wittkopf, E. R. World politics: Trend and transformation. 9nd ed.
California: Wardsworth, 2004.
- Keohane, R. O. and J. S. Nye. Power and Interdependence: World Politics in Transition.
Boston: Little Brown, 1977.
- Khadijah Md. Khalid. "September 11" and the changing dynamics of Malaysia - US
relations. Asian Review 2003 16 (2003): 91-112.
- Khoo Boo Teik. Ethnic Structure, Inequality and Governance in the Public Sector:
Malaysian Experience [Online]. United Nations Research Institute for Social
Development, 2005. Available from: [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/
\(httpPublications\)/19309421DF6D65D3C12570FA00392E12?OpenDocument](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/(httpPublications)/19309421DF6D65D3C12570FA00392E12?OpenDocument)
[2009, March 19]
- Klang War [Online]. Wikipedia, 2009. Available from: [http://en.wikipedia.org/wiki/Klang_](http://en.wikipedia.org/wiki/Klang_War)
War [2009, February 20]
- Koh Lay Chin. Abdullah: US lost chance to lead [Online]. New Straits Times, 2003.
Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]
- Kreuzer, P. Democracy, Diversity, and Conflict: Managing Ethnic Division in the
Philippines and Malaysia [Online]. Cornell University Peace Studies
Program Occasional, 2006. Available from: [http://www.einaudi.cornell.edu/Peace
Program/publications/occasional_papers/Kreuzer-final.pdf](http://www.einaudi.cornell.edu/PeaceProgram/publications/occasional_papers/Kreuzer-final.pdf) [2009, March 19]
- Kumar Ramakrishna. The US foreign policy of praetorian unilateralism and the
implications for Southeast Asia. In U. Johanren, A. Smith and J. Gomez (eds.),
September 11 & Political Freedom Asian Perspective, p. 131. Singapore:
Friedrich Naumann Foundation, 2003.
- LaFeber, W. America, Russia, and the cold war 1945-1996. New York: The McGraw-Hill
Companies, 1997.

- Lafleur, C. J. U.S.-Malaysia Relations on "a Positive Path" LaFleur Says Ambassador-designate to focus on economic issues [Online]. 2004. Available from: http://malaysia.usembassy.gov/wf/wf0910_ambLaFleur.htm [2008, December 19]
- Lalley, T. United States Supports "Heart of Borneo" Conservation Plan [Online]. World Wildlife Fund, 2006. Available from: <http://www.worldwildlife.org/who/media/press/2006/WWFPresitem873.html> [2009, January 10]
- Laqueur, W. Postmodern terrorism. Foreign Affairs 75 (September-October, 1996): 24-36.
- Lemann, N. The next world order [Online]. 2002. Available from: http://www.newyorker.com/archive/2002/04/01/020401fa_FACT1 [2009, January 19]
- Lieber, R. J. "A new era in U.S. strategic thinking," September 11: One year Later [Online], U.S. Department of State, 2002. Available from: <http://usinfo.state.gov/journals/itgic/0902/ijge/ijge0902.htm#resources> [2006, March 25]
- Low birth rate of Indians [Online]. The Star, 2007. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]
- Lum, T. U.S. Foreign Aid to East and South Asia: Selected Recipients [Online]. The Library of Congress, 2007. Available from: https://www.policyarchive.org/bitstream/handle/10207/1391/RL31362_20070103.pdf?sequence=2 [2008, December 15]
- Maccormick, T. J. World systems. In M. Hogan and T. Peterson (eds.), Explaining the history of American foreign relations, p. 94. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
- Mak Yong [Online]. Wikipedia, 2009. Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Mak_Yong [2009, April 7]

- Mak, J. N. Malaysian Defence and Security Cooperation: Coming Out of the Closet In See Seng Tan and Amitav Acharya (eds.), Asia-Pacific Security Cooperation: National Interests and Regional Order, pp.127-153. New York: M.E.Sharpe, 2004.
- Martin, M. F. The Proposed U.S.-Malaysia Free Trade Agreement [Online]. The Library of Congress, 2008. Available from: <http://www.nationalaglawcenter.org/assets/crs/RL33445.pdf> [2008, December 15]
- Malaysia Accepts U.S. Aid, But Not Patrol, In Straits. International Herald Tribune (22 June 2004).
- Malaysia launches counterterrorism center [Online]. 2003. Available from: <http://thestar.com.my/news/story.asp?file=/2003/7/1/latest/12751Malaysia&sec=latest> [2009, February 19]
- Malaysia, United States to Discuss Security in the Straits of Malacca. International Custom Wire (6 June 2004): 25.
- Malaysian state passes Islamic law [Online]. BBC News, 2002. Available from: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/2116032.stm> [2009, January 18]
- Malaysia's Efforts Against Terror [Online]. Bernama, 2005, Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]
- McCartney, P. T. American nationalism and U.S. foreign policy from September 11 to the Iraq war. Political Science Quarterly 119 (2004): 407.
- Means, G. P. Malaysian Politics. London: University of London Press, 1970.
- Ministry of Foreign Affairs. Joint Press Statement 18th U.S.-ASEAN Dialogue Washington, DC, 28 June 2005 [Online]. 2005. Available from: <http://www.ryt9.com/es/ryt9m/38907/> [2009, January 10]
- Mustapha Kamil. Yes'to anti-terror centre [Online]. New Straits Times, 2002. Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]
- M'sia must defend country against terrorism, says Dr. Mahathir [Online]. Utusan Malaysia, 2001. Available from: <http://www.utusan.com.my> [2001, November 17]

M'sia to study anti-terrorism pact with Australia, says Syed Hamid [Online]. Bernama, 2002. Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

M'sian intelligence leads to Hambali's arrest [Online]. Bernama, 2003. Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

M. Veera Pandiyan. Bank Accounts Scrutinized for Terrorist Links, says Syed Hamid [Online]. The Star, 2002. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, February 15]

Najib bin Tun Abdul Razak. U.S.-Malaysia Defense Cooperation: A Solid Success Story [Online]. The Heritage Foundation, 2002. Available from: <http://www.heritage.org/research/asiaandthepacific/hl742.cfm> [2009, February 19]

Noor Adzman Bhahrudin. No foreign meddling in anti-terror centre [Online]. New Straits Times, 2002. Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]

Noor, F. A. Blood, sweet and jihad: The radicalization of the Political discourse of the Pan-Malaysian Islamic party (PAS) from 1982 onwards. Contemporary Southeast Asia 25 (August 2003): 216-219.

Nye, J. S. Hard power, soft power, and the war on terrorism. In D. Held and M. Koenig-Archibugi (eds.), American power in the twenty-first century, pp. 121-124. Cambridge: Polity Press, 2004.

Nye, J. S. The paradox of American power: Why the world's only superpower can't go it alone. Oxford: Oxford University Press, 2002.

OIG Report on CIA Accountability With Respect to the 9/11 Attacks [Online]. 2007. Available from: http://www.mideastweb.org/cia_911_oig.htm [2009, February 19]

Panitch, L. Globalisation and the State. In R. Milliband and L. Panitch (eds.), The Socialist Register, p. 69. London: Merlin Press, 1994.

Parti Keadilan aim to represent 'middle ground' [Online]. The Star, 1999. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]

Peterson, T. Meeting the communist threat. Oxford: Oxford University Press, 1998.

- Pillar, P. R. Terrorism and U.S. foreign policy. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2001.
- PM lunches Puteri Umno [Online]. The Star, 2001. Available from:
<http://www.thestar.com.my> [2009, January 10]
- Policy change on foreign workers risks employers [Online]. New Straits Times, 2002.
 Available from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]
- Ratham, K. J. Communalism and Political Process in Malaysia. Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1965.
- Rebuilding America's Defenses: Strategy, Forces and Resources For a New Century [Online]. Project for the New American Century, 2000.
http://www.bibliotecapleyades.net/archivos_pdf/RebuildingAmericaDefenses.pdf
 [2009, January 19]
- Record, J. The Bush doctrine and war with Iraq Parameters [Online]. 2003. Available from: <http://www.carlisle.army.mil/usawc/parameters/03spring/record.htm>
 [2008, January 27]
- Ressa, M. Building Al Qaeda's Asian Terror Network [Online]. CNN, 2002. Available from: <http://CNN/com/WORLD> [2009, February 19]
- Ressa, M. Uncovering Southeast Asia's Jihad Network [Online]. CNN, 2002. Available from: <http://CNN/com/WORLD> [2009, February 19]
- Rice, C. Remarks by national security advisor Condoleezza Rice on terrorism and foreign policy [Online]. Washington, DC: White House, 2002. Available from: <http://merln.ndu.edu/archivepdf/iran/WH/20020429-9.pdf> [2009, January 19]
- Ricklefs, M.C. A History of Modern Indonesia since c.1300. 2nd ed. Stanford: Stanford University Press, 1991.
- Rist, G. The History of Development: From Western Origins to Global Faith. London: Zed Book, 2002.
- Robert, J. Mahathir in a delicate balancing act. Bangkok Post (7 October 2001): 6.
- Rohan Gunaratana. Inside Al-Qaida: Global Network of Terror. London: Hurst and Co., 2002.

- Ronald Regan: Short Biography [Online]. America information headquarters on the history of US President, 2005. Available from: <http://www.presidentsofusa.info/040.php> [2008, December 17]
- Sadka, E. The Protected Malay States, 1874-1895. Kuala Lumpur: University of Malaya Press, 1968.
- Shamsul A. B. Identity Construction, Nation Formation, and Islamic Revivalism in Malaysia. In R. W. Hefner and P. Horvanich (eds.), Islam in an Era of Nation-States: Politics and Religious Renewal in Muslim Southeast Asia, p. 210. Honolulu: Hawaii University Press, 1997.
- Sharom Ahmad. The Political Structure of the State of Kedah 1879-1905. Journal of Southeast Asian Studies, 1 (September 1970): 125.
- Shome, A. S. K. Malay Political Leadership. London: RoutledgeCurzon, 2002.
- Sodhy, P. The U.S.-Malaysian Nexus: Themes in Superpower-Small State Relations. Kuala Lumpur: Institute of Strategic and International Studies, 1991.
- Sodhy, P. U.S.-Malaysian relations during the Bush administration : the political, economic, and security aspects. Contemporary Southeast Asia 25 (December 2003): 364.
- Southeast Asia Regional Center for Counter-Terrorism. About SEARCCT [Online]. 2008. Available from: http://www.searcct.gov.my/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid=272 [2009, February, 15]
- Soravis Jayanama. "The United States, globalization, and world order. วารสารสังคมศาสตร์ 34 (มกราคม-มิถุนายน 2546): 91.
- Storey, I. Malaysia and the United States 2004-2005: The Best of Times? [Online]. Asia-Pacific Center for Security Studies, 2005. Available from: <http://www.apcss.org/Publications/SAS/APandtheUS/StoreyMalaysia2.pdf> [2009, February 19]
- Sultan Abu Bakar of Johor [Online]. Wikipedia, 2009. Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Sultan_Abu_Bakar_of_Johor [2009, April 4]

- Sutherland, H. The Taming of the Trengganu Elite. In R. McVey (ed.), Southeast Asian Transitions: Approaches Through Social History, p. 45. New Heaven and London: Yale University Press, 1978.
- Swettenham, F. British Malaya. London: John Lane, 1907.
- Syed Ali Tawfik Al-Attas and Datuk Ng Tieh Chuan. Abdullah Ahmad Badawi: Revivalist of an Intellectual Tradition. Kuala Lumpur: Pelanduk, 2005.
- Syed Hamid Albar, Statement presented to the Regional Ministerial Meeting on Counter-Terrorism [Online]. Australian Department of Foreign Affairs and Trade, 2004. Available from: http://www.dfat.gov.au/icat/2004_conference/yb_menteri_luar_negeri.html [2009, February 19]
- S. Jayasankaran, Call for Arms [Online]. Far Eastern Economic Review, 2002. Available from: <http://www.singapore-window.org/sw02/020516fe.htm> [2009, January 5]
- Terrorist threat in M'sia under control, says Abdullah [Online]. Utusan Malaysia, 2002. Available from: <http://utusan.com.my> [2009, January 15]
- Terrorism & Insurgency [Online]. Jane's Intelligence Review, 2007. Available from: <http://jir.janes.com/public/jir/terrorism.shtml> [2009, February 15]
- Thackrah, J. R. Dictionary of Terrorism. 2nd ed. London and New York: Routledge, 2004.
- The American World Role (Chapter 18) [Online]. (n.d.). Available from: <http://www.blackwellpublishing.com/mckay/pdfs/chapter18.pdf> [2009, March 16]
- The National Commission on Terrorist Attacks upon the United States. The foundation of the new terrorism [Online]. 2004. Available from: http://www.9-11commission.gov/report/911Report_Ch2.htm [2008, December 17]
- The National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States. The 9/11 Commission Report: Final Report of National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States [Online]. 9/11 Commission, 2004. Available from: <http://www.9-11commission.gov/report/911Report.pdf> [2007, December 15]
- The national security strategy of United States of America [Online]. Washington, DC: White House, 2002. Available from: <http://www.informationclearinghouse.info/article2320.htm> [2009, January 15]

- Then, S. Pak Lah: No radical changes when I become PM [Online]. The Star, 2003.
Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]
- Thompson, P. Alhazmi and Almihdhar: The 9/11 Hijackers Who Should Have Been Caught [Online]. 2002. Available from: <http://www.historycommons.org/essay.jsp?article=essaykhalidandnawaf> [2009, February 19]
- Tyler, P. E. U.S. strategy plan calls for insuring no rivals develop a one-superpower world [Online]. New York Times, 1992. Available from: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9E0CE5D61E38F93BA35750C0A964958260>
[2009, January 15]
- Turnbull, C. M. The straits settlements 1826-67 : Indian presidency to crown colony. Singapore: Oxford University Press, 1972.
- US defends peaceful protests in Malaysia [Online]. AFP, 2007. Available from:
http://afp.google.com/article/ALeqM5infGs_bxYSVJWCbAUO9G-KimgJBQ
[2009, January 10]
- U.S. Department of State. Country Reports on Human Rights Practices 2003 [Online]. Bureau of Democracy, Human Rights and Labor: Washington, DC., 2004.
Available from: <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2003/> [2008, December 15]
- U.S. Department of State. FY 2006 Congressional Budget Justifications for Foreign Operations [Online]. Washington, DC, 2006. Available from:
<http://www.state.gov/s/d/rm/rls/cbj/> [2009, February 15]
- U.S. Department of State. FY 2008 Congressional Budget Justifications for Foreign Operations [Online]. Washington, DC, 2008. Available from:
<http://www.state.gov/s/d/rm/rls/cbj/> [2009, February 15]
- U.S. Department of State. FY 2008 Congressional Budget Justifications for Foreign Operations [Online]. Washington, DC, 2008. Available from:
<http://www.state.gov/s/d/rm/rls/cbj/> [2009, February 15]
- U.S. Department of State. FY 2009 Congressional Budget Justifications for Foreign Operations [Online]. Washington, DC, 2009. Available from:
<http://www.state.gov/f/releases/iab/fy2009cbj/> [2009, February 15]

U.S. Envoy: Malaysia Not the Problem in War against Terror [Online]. The Star, 2003.

Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]

U.S. Foreign Military Assistance [Online]. Federation of American Scientists, 2008.

Available from: <http://www.fas.org/asmp/profiles/aid/aidindex.htm>

[2008, December 15]

U.S. Navy Task Force to Head for PR. Manila Times (14 July 2004).

U.S. Slams Mahathir Remark on Jews. The Age (17 October 2003).

Vaughn, B. Malaysia: Political Transition and Implications for U.S. policy [Online]. The

Library of Congress, 2003. Available from: http://www.accessmylibrary.com/coms2/summary_0286-3775486_ITM

[2008, November 20]

Vaughn, B., E. Chanlett-Avery, R. Cronin, M. Manyin and L. Niksch. Terrorism in

Southeast Asia [Online]. The Library of Congress, 2005. Available from:

<http://fas.org/sgp/crs/terror/RL31672.pdf> [2008, December 15]

Vaughn, B. and M. Martin. Malaysia : Political, Security, Economic, and Trade Issues

Considered [Online]. The Library of Congress, 2007. Available from:

[https://www.policyarchive.org/bitstream/handle/10207/3139/RL33878_](https://www.policyarchive.org/bitstream/handle/10207/3139/RL33878_20070213.pdf?sequence=1)

[20070213.pdf?sequence=1](https://www.policyarchive.org/bitstream/handle/10207/3139/RL33878_20070213.pdf?sequence=1) [2008, November 20]

Wade, R. "The US role in the Long Asian Crisis of 1990-2000", In Lukauskis and

Batista-Rivera (eds), The Political Economy of the East Asian Crisis and Its

Aftermath:Tiger in Distress, p.205. Caaltenham: Edward Elgar, 2001.

Watt, M. Neo-liberalism. In R. J. Johnston, D. Gregory, G. Pratt and M. Watt (eds.),

The Dictionary of Human Geography, pp. 547-548. Oxford: Blackwell Publishers,

2000.

We'll regard as an act of war if Australia intrudes into M'sia-Dr. M [Online]. Bernama,

2004. Available from: <http://bernama.com.my> [2009, January 10]

Welsh, Bridget. Malaysia: Security Begins at Home. In W. M. Carpenter, D. G. Wiencek,

J. R. Lilley (eds.), Asian Security Handbook: Terrorism and the New Security

Environment, pp. 175-176. Armonk: M.E. Sharp, 2005.

What Muslims should resolve first [Online]. New Straits Times, 2003. Available from:

<http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]

Wong Chun Wai. Step up Efforts to Thwart Militant Group [Online]. The Star, 2001.

Available from: <http://www.thestar.com.my/news/story/asp?file> [2009, January 9]

Wong Chun Wai and Lourdes Charles. Dr. Azahari the most dangerous terrorist [Online].

The Star, 2003. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, January 9]

Workman, D. America's Trade Buddies: Top Ten U.S. Export & Import Partners [Online].

2006. Available from: <http://internationaltrade.suite101.com/article.cfm/>

[america_s_trade_buddies](http://internationaltrade.suite101.com/article.cfm/america_s_trade_buddies) [2009, February 20]

Zulfikly Mohamad. KL-US Money Order Service to Cease from August 9 [Online].

The Star, 2002. Available from: <http://www.thestar.com.my> [2009, February 15]

24 Hour Surveillance for the Malacca straits [Online]. Bernama, 2005. Available from:

<http://bernama.com.my> [2009, January 10]

70pc newcomers in UMNO Youth divisions [Online]. New Straits Times, 2001. Available

from: <http://www.nst.com.my/> [2009, January 5]

2007 Bersih Rally [Online]. Wikipedia, 2008. Available from: <http://en.wikipedia.org/wiki/>

[2007_Bersih_rally](http://en.wikipedia.org/wiki/2007_Bersih_rally) [2009, January 10]

2007 Hindraf Rally [Online]. Wikipedia, 2009. Available from: <http://en.wikipedia.org/wiki/>

[2007_HINDRAF_rally](http://en.wikipedia.org/wiki/2007_HINDRAF_rally) [2009, January 10]

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวน้ำผึ้ง ทศนัยพิทักษ์กุล เกิดเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2525 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง สาขาวิชา รัฐศาสตร์ (การปกครอง) จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อปี พ.ศ. 2547 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2548